Corectură: Ecaterina Sârbulescu

Coperta: Mihai Sârbulescu
Prima ediție sârbă: Sremski Karlovci, 1925

© Editura Ileana, pentru această versiune
ISBN 973-99354-5-1

Sfântul Nicolae Velimirovici

PREDICI

În românește: Anca Sârbulescu

Ediția a II-a

Editura Ileana
București, 2006

BUNA VESTIRE
Evanghelia Arhanghelului Gavriil
Luca 1, 24-38

În zilele acelea Elisabeta, femeia lui Zaharia, a zămislit și cinci luni s-a tăinuit pe sine, zicând: Că așa mi-a făcut mie Domnul în zilele în care a socotit să ia ocara mea dintre oameni. Iar în luna a șasea a fost trimis îngerul Gavriil de la Dumnezeu, într-o cetate din Galileea, al cărei nume era Nazaret, către o fecioară logodită cu un bărbat care se chema Iosif, din casa lui David, iar numele fecioarei era Maria. Și intrând îngerul la ea, a zis: Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei. Iar ea, văzându-l, s-a tulburat de cuvântul lui, și cugeta în ce chip va fi închinarea aceasta. Și îngerul i-a zis: Nu te teme, Marie, căci ai aflat har la Dumnezeu. Iată, vei lua în pântece și vei naște fiu și vei chema numele lui Iisus. Acesta va fi mare și Fiul Celui Preaînalt se va chema și Domnul Dumnezeu îi va da lui tronul lui David, părintele său. Și va împărăți peste casa lui Iacov în veci și împărăția Lui nu va avea sfârșit. Și a zis Maria către înger: Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat ? Și răspunzând, îngerul i-a zis: Duhul Sfânt se va pogorî peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul care Se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema. Și iată Elisabeta rudenia ta, a zămislit și ea fiu la bătrânețea ei și aceasta este a șasea lună pentru ea, cea numită stearpă. Că la Dumnezeu nimic nu este cu neputință. Și a zis Maria: Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău ! Și îngerul a plecat de la ea.

Apa limpede răsfrânge soarele iar inima curată, cerul.

Duhul Sfânt are multe lăcașuri pe întinderea lumii, însă cel mai mult îi place să se sălășluiască într-o inimă neprihănită. Aceasta-i adevărata Lui casă. Toate celelalte sunt locuri de lucru.

Inima nu poate sta deșartă. Întotdeauna este plină cu ceva: cu iad, cu lume sau cu Dumnezeu; iar cuprinsurile inimii sunt nedespărțite de starea ei de curăție.

A fost odată, când inima omului era plină doar cu Dumnezeu. Era oglinda splendorii lui Dumnezeu, era lira laudei Lui. Era, cândva, cu totul în mâna lui Dumnezeu, în afară de orice primejdie. Dar când omul, în nebunia lui, a luat lumea în mâinile sale, multe fiare înfricoșate s-au năpustit asupra inimii. De atunci, înlăuntru inima s-a strâmtorat iar în afară a început și s-a desfășurat ceea ce numim istoria lumii. Nefiind în stare să fie răspunzător de propria-i inimă, omul a căutat sprijin în lucruri, fie însuflețite sau neînsuflețite. Dar lucrurile de care și-a rezemat el inima au rănit-o, au înșelat-o.

O, nefericită inimă, cuprinsă de atâtea lucruri care n-au nici un drept asupra ta! Mărgăritar zvârlit la porci! Ce greu ți-a fost să străbați robia de veacuri, ce întuneric ți-a împiedicat pașii! A trebuit să vină Dumnezeu să te sloboadă din robie, să te scoată din întuneric, să te vindece de lepră și să te ia, din nou, în mâna Sa.

Venirea lui Dumnezeu între oameni e cel mai sigur semn al dragostei Lui pentru om. Este cuvânt de mare bucurie pentru inima curată, dar pentru inima întinată nu poate fi ceva mai îngrozitor.

Ca un stâlp de foc în adâncuri de beznă este venirea lui Dumnezeu între oameni. Și totul începe cu un înger și cu o fată; curăția cerească vorbește cu neprihănirea pământească.

Când o inimă necurată vorbește cu o altă inimă necurată, este vrajbă. Când inima necurată vorbește cu o inimă curată, iarăși este vrajbă. Dar când vorbesc două inimi curate este bucurie, este pace, este o mare minune.

Arhanghelul Gavriil este cel dintâi sol al buneivestiri de mântuire a omului, cel dintâi vestitor al acestei minuni lucrate de Dumnezeu — căci nu poate fi mântuire fără minunata lucrare a lui Dumnezeu. Iar Preacurata Fecioară Maria este cea dintâi dintre făpturile omenești care a auzit vestea cea bună, cea dintâi care, auzind, s-a cutremurat de frică și de bucurie. Cerul s-a răsfrânt în inima ei ca soarele în apa limpede și sub inima ei și-a plecat capul Domnul Dumnezeu, Ziditorul lumii, și S-a înveșmântat în trup.

Evanghelia de astăzi spune:

În zilele acelea Elisabeta, femeia lui Zaharia, a zămislit și cinci luni s-a tăinuit pe sine, zicând: Că așa mi-a făcut mie Domnul în zilele în care a socotit să ia ocara mea dintre oameni.

În care zile? În zilele care duc la ziua cea mare a Nașterii Domnului. Iată, vine ziua cea de apoi, când toate profețiile se împlinesc,

când măsura vremii profețită de proorocul Daniel ajunge la soroc, când nu mai este domn din casa lui Iuda, când firea omenească cea slabă suspină împreună cu zidirea cea slabă ce-o împresoară și așteaptă mântuirea nu de la om, nu de la zidire, ci de la singur Dumnezeu! În zilele acelea zămislește Elisabeta, femeia lui Zaharia. Dar ce are a face Elisabeta, soția cea stearpă a lui Zaharia, cu mântuirea neamului omenesc? Iată ce are: ea are să-l nască pe Înaintemergătorul Mântuitorului, pe cel care va merge în frunte ca un ostaș care anunță sosirea Căpitanului. Femeia aceasta bătrână, stearpă, putea naște pe vestitorul mântuirii, iar nu pe Mântuitorul însuși. Ea este icoana întocmai a lumii vechi, lume bătrână și stearpă, fără scăpare și fără rod, lume flămândă, lume însetată. Este icoana lumii uscate, cea asemeni unui pom bătrân și secătuit ce, în chip de neînțeles, mai înverzește ca să strige că vine primăvara, dar roade nu mai aduce.

În zilele acelea, ca în toate vremurile, femeia stearpă își purta cu rușine nerodnicia în fața lui Dumnezeu și a oamenilor. Ce-i căsnicia fără copii? Dacă Grădina Raiului însăși a fost, pentru perechea fără copii, loc de ispită și de ruină, ce să mai spunem despre pământ? Soții nerodnici se-nvinuiesc unul pe altul de nerodire și, chiar fără s-o spună, în adâncul sufletului se simt proscriși. Și, ce-i mai trist — și este prea adevărat în zilele noastre — pot ajunge să nu mai creadă în neprihănirea căsniciei lor, să înceapă a privi căsătoria ca pe o legalizare a desfrâului, mai cu seamă dacă nu-L cunosc pe Dumnezeu, dacă nu simt mâna Lui deasupra lor. De aceea căsătoriile fără copii sunt lipsite de bucurie și se destramă repede. Nimic nu-l dezamăgește mai mult pe om decât dorințele ce nu aduc roadă.

Prima poruncă a lui Dumnezeu: *Creșteți și vă înmulțiți* (Facere 1, 28) apasă ca o piatră de moară asupra celor lipsiți de copii, chiar dacă ei nici nu-și dau seama, poate, de acest lucru. Poate că nu-și dau seama cu mintea, dar își dau seama cu simțirea, cu inima, pentru că această poruncă, la fel ca toate poruncile lui Dumnezeu, sunt ca o pecete pe sufletul omenesc, ce nu poate fi șterșă. În Sfânta Scriptură, ca și în viața de fiecare zi, se vede cu prisosință câtă amărăciune le aduce soților nerodirea, în toate veacurile.

Dar, minune! În acele uluitoare zile Elisabeta a zămislit la bătrânețe! „Cum se poate una ca asta?" întreabă cei care alunecă pe su-

prafața lucrurilor ca pe pojghița de gheață a unui lac plin de putere și viață. Chiar și cei care recunosc că lumea nu poate fi salvată decât printr-o minune lucrată de Dumnezeu, dau din cap neîncrezători când e vorba de minunea însăși. Dacă n-ar exista Dumnezeul Cel Viu, Atotputernicul, nimic n-ar exista, nimic n-ar putea veni la viață. Nimic nu s-ar întâmpla. Nici femeia stearpă, nici femeia rodnică nu ar naște. Dar pentru că Dumnezeul Cel Viu, Atotputernicul, există, toate sunt cu putință, pentru că Dumnezeu nu-i legat de legile firii, cu care El i-a legat pe oameni, iar nu pe Sine, cu care nu Și-a îngrădit puterea, ci Și-a lucrat mila. După cum un proiect întocmit de cineva nu-l împiedică pe autor să-l folosească în orice fel i se pare mai potrivit, la fel și lumea, zidită întru legile-i firești, nu-L împiedică pe Ziditorul ei să lucreze asupra zidirii Sale după cum voiește, după mila Sa, spre binele oamenilor.

Oare cei ce dau viață, de la ei dau viață ? Nu, ci din lucrarea lui Dumnezeu ! Dumnezeu e stăpânul vieții, și o dă cum voiește: dăruiește zămislire unde voiește și o zădărnicește unde nu voiește. Astfel se întâmplă uneori ca o pereche tânără să fie lipsită de prunci, cu toate că împlinește legea firii, iar alteori o pereche vârstnică, împotriva legii firești aduce pe lume fii. Toate câte sunt în stăpânirea Stăpânului vieții nu rămân în puterea naturii și a legilor așezate de El întrînsa, ci sunt în puterea Lui. Iar dacă legile firești nu au putere, ce putere să aibă descântătorii și vrăjitorii la care aleargă adesea femeile sterpe, neștiindu-i că sunt slujbași ai demonilor, ai puterilor întunericului.

Omul așteaptă de la Dumnezeu minuni dar când minunea vine, nu crede în ea. Natura a ajuns să-i fie un pom al ispitirii. Ascunzându-se în umbra naturii, pentru că e gol, omul tânjește după Dumnezeu; dar când Dumnezeu vine la el, venirea Lui îl înspăimântă. Când Dumnezeu nu vine la el, se tânguiește că Dumnezeu nu vine; când vine, Îi întoarce spatele. După cum în Rai Adam era așezat între doi pomi: pomul vieții și pomul cunoștinței, la fel urmașii lui Adam se află și ei între doi pomi: Dumnezeu, ca pom al vieții, și natura, ca pom al cunoașterii. Omul e liber ca și atunci, și este pus la încercare. Acum, ca și atunci, îi sunt încercate ascultarea și voința. Fără ispitire nu este nici libertate, și fără libertate nu sunt nici oameni, ci doar un alt fel de pietre: pietre mișcătoare printre celelalte pietre, nemișcătoare.

Aceste două adevăruri limpezi ca lumina zilei, anume că sufletul nu poate pătrunde înțelesurile lucrurilor cu înțelegerea-i pământească, și că nu poate ajunge la cunoaștere cu vederea-i întunecată de păcat, le știa Elisabeta cea evlavioasă. De aceea, ea nu se uimește că are să aibă copil la bătrânețe, ci răspunde fără șovăire, iar explicația pe care o dă ea sarcinii venite la vreme nepotrivită e cât se poate de simplă: *Că așa au făcut mie Domnul.* De ce? Nu știe încă, și nici nu poate să știe, și nici nu poate să-și închipuie măcar, smerită cum este, ce fruct rar, ce rod înalt poartă pântecele ei. N-are de unde să știe ce parte a leului va avea fiul ei în istoria mântuirii: că va fi profet, înaintemergător, botezător. Nu poate pătrunde nici planurile adânci ale lui Dumnezeu prevăzute până la sfârșitul veacurilor, nici nu poate înțelege cum anume le împlinește El, pe tăcute, prin slujitorii Săi credincioși; pe tăcute, încetișor, dar fără amânare, fără împiedicare. Ea vede doar un singur motiv al bunăvoinței lui Dumnezeu față de dânsa, cel mai la îndemână, cel mai înduioșător: *Că așa au făcut mie Domnul,* zice ea, *în zilele în care a socotit să ia ocara mea dintre oameni.* Minunea lui Dumnezeu o tâlcuiește drept un semn de milostivire către dânsa. Și așa și este, dar nu este numai atât. Dacă ar fi văzut Elisabeta în această minune semnul milostivirii lui Dumnezeu către tot întregul omenirii de până atunci, omenire stearpă și ea, ar fi spus la locul potrivit tot ce era de spus. Căci iată, prin acea minune Dumnezeu a pregătit încă una, prin care a voit să ridice ocara de deasupra întregii sterpe omeniri, în privelișteа tuturor îngerilor !

Iar în luna a șasea a fost trimis îngerul Gavriil de la Dumnezeu, într-o cetate din Galileea, al cărei nume era Nazaret, către o fecioară logodită cu un bărbat care se chema Iosif, din casa lui David, iar numele fecioarei era Maria.

„Luna a șasea" se referă la sarcina Elisabetei, socotită de la zămislirea Înaintemergătorului Ioan. Dar de ce tocmai a șasea ? De ce nu a treia, a cincea, a șaptea ? Pentru că omul a fost zidit în ziua a șasea, după ce fusese zidită întreaga natură. Hristos este înnoitorul întregii zidiri. El vine ca un Ziditor nou și ca un Om nou. Totul întrÎnsul este înnoit. În această zidire nouă, Ioan este înaintemergătorul lui Hristos la fel cum prima zidire a lui Dumnezeu, natura, a fost înaintemergătoare vechiului Adam. Ioan îi înfățișează lui Hristos întregul făpturilor pământești dimpreună cu omul cel

vechi, care vine la pocăință numai întru el, întru Ioan. Această lună a șasea, în care pruncul Ioan a săltat în pântecele mamei sale, închipuie și eonul al șaselea, în care S-a născut Mântuitorul, precum și a șasea pecete din Apocalipsa dumnezeiescului Ioan (6, 12).

În luna a șasea, prin urmare, a fost trimis îngerul Gavriil. În marea dramă a zidirii dintâi, îngerii erau arătați în primul rând: În început a făcut Dumnezeu cerurile și pământul (Facere 1, 1). Prin „ceruri", înțelegem îngerii a toate cetele ierarhiilor cerești. Aici iarăși, în începuturile marii drame a zidirii celei noi, îngerii apar cei dintâi. Un înger a sorocit, prin gura profetului Daniel, vremea când avea să se nască Domnul Domnilor. Un înger, prin gura profetului Isaia și a altor profeți, a vorbit despre chipul nașterii Sale. Un înger i-a spus marelui preot Zaharia despre nașterea Înaintemergătorului, și un înger vestește acum nașterea Însuși Dumnezeului întrupat. Când Se naște Dumnezeu în trup corurile de îngeri cântă deasupra peșterii Betleemului. Dumnezeu se bucură de ceea ce face, pentru că Dumnezeu nu face nimic din necesitate, așa cum învață diferite filozofii întunecate și religii păgâne fanteziste. Dumnezeu se bucură de ceea ce face, și toată plăcerea Lui e să împartă cu alții această bucurie, bucurie care izvorăște, curată, din dragoste, bucurie care e singurul lucru în cer și pe pământ ce, împărțindu-se, în loc să scadă se înmulțește (dacă putem îndrăzni să vorbim de o creștere a bucuriei și a dragostei la Dumnezeu, Izvorul bucuriei și al dragostei !). Zidind mai întâi îngerii la prima creație, Dumnezeu i-a și făcut împreună-lucrători cu Sine mai departe. Zidindu-l pe Adam, l-a și făcut împreună-lucrător cu Sine încredințându-i Raiul și toate făpturile. Tot așa și la Zidirea cea Nouă: îngerii sunt vestitorii lui Hristos, Omul cel Nou. Hristos, rânduindu-Și Împărăția, i-a făcut împreună-lucrători cu Sine mai întâi pe apostoli, apoi și pe alți oameni, și le-a hărăzit lor să lucreze nu numai aici pe pământ, în răstimpul vieții pământești, ci și după moarte. Până astăzi îi cheamă Domnul la împreună-lucrarea cu Sine pe sfinți, pe martiri și pe toți câți au fost și sunt vrednici de chemarea Lui. La cine este trimis Arhanghelul Gavriil ? Ioan Gură-de-Aur spune în *Omilia la Bunavestire*: „Un războinic a fost trimis să descopere taina regelui, taină ce poate fi pătrunsă prin credință iar nu prin iscodire; taină dinaintea căreia trebuie să te pleci cu cutremur iar nu s-o așezi pe cântarele omenești; taină ce se tâlcuiește

de priceperea dumnezeiască, iar nu omenească." La cine a fost trimis Arhanghelul ? *Către o fecioară logodită cu un bărbat care se chema Iosif, din casa lui David*. Arhanghelul cel mai înalt al lui Dumnezeu s-a arătat unei fecioare, pentru că printr-o fecioară trebuia să vină Începătorul lumii celei noi, zidirii celei noi. Lumea cea nouă are să fie puritate și smerenie, împotriva celei vechi, decăzute, care s-a stricat prin cerbicia neascultării față de Ziditorul ei. Fecioara are să fie ca o ușă pe care intră în lume Mântuitorul lumii, intră ca în casa Sa și ca în locul lucrării Sale. O fată, nu o femeie, pentru că o femeie, oricât de mari înălțimi duhovnicești ar fi atins, era legată de lumea cea veche și de zidirea cea veche prin bărbat și neslobodă de lumesc. Iată de ce trebuie o fecioară, o fecioară preacurată, dăruită în chip desăvârșit lui Dumnezeu, despărțită în inima ei de lumea aceasta. Există o astfel de fată. A crescut ca un crin pe un maldăr de gunoi, neatinsă de stricăciunea lumii.

Fata aleasă era logodită cu Iosif. De ce logodită ? Așa a rânduit dumnezeiasca Pronie, ca să fie ea la adăpost de batjocura demonilor și a oamenilor. Pentru că dacă n-ar fi fost logodită mai înainte de a zămisli, cine dintre oameni ar fi crezut că Fiul ei nu s-a născut înafara Legii ? Și ce judecător de pe pământ ar fi putut atunci s-o apere de asprimea Legii ? Dumnezeu, cu purtarea Lui de grijă, n-a voit să atragă nenorocire asupra alesei Sale, n-a voit nici ca ea să se facă oamenilor prilej de grea sminteală. De aceea a hotărât s-o ascundă pe Fecioara și nașterea ei în umbra părutei nunți. (Aici Sfântul Ioan Gură-de-Aur zice: „Când Hristos Însuși a ascuns la început multe, numindu-se pe Sine Fiul Omului și nedescoperindu-și în văzul lumii deoființimea cu Tatăl, ce-i de mirare această tăinuire, întru care se pregătește taina cea mare ?") De ce pe bărbat îl chema Iosif ? Pentru a se pomeni minunatul Iosif cel cu bun chip, care în mijlocul Egiptului desfrânat și-a păzit neprihănirea trupească și sufletească și astfel a se face omului mai lesne de crezut că rodul Maicii lui Dumnezeu e de la Duhul Sfânt, și nu de la patima bărbătească.

Și intrând îngerul la ea, a zis: Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei. Zidirea cea Nouă este bucurie lui Dumnezeu și oamenilor, și de aceea vestea cea bună începe cu salutarea: „Bucură-te !" Acesta-i cuvântul cu care începe drama noii ziditi. E cuvântul începător, prologul ce ră-

sună la ridicarea cortinei. Gavriil a numit-o pe Maria „binecuvântată" pentru că sufletul ei era plin ca și un templu de darurile de viață dătătoare ale Duhului Sfânt, de mireasmă cerească și de curăție. Nu sunt binecuvântați cei cu sufletele ferecate în fața lui Dumnezeu și descuiate numai lumii, suflete duhnind a pământ, a păcat și a moarte. „Binecuvântată ești tu între femei". Binecuvântată este cea cu care este Dumnezeu. Lipsa lui Dumnezeu e și lipsa binecuvântării. Îndepărtarea lui Dumnezeu de om e damnare. Prezența Lui e binecuvântare. E limpede că, în dragostea Sa de om, Dumnezeu nu s-ar îndepărta niciodată de om dacă nu s-ar îndepărta mai întâi omul de Dumnezeu. Venirea Domnului Hrisos în lume dezvăluie nemărginita iubire a lui Dumnezeu pentru om. Cu toate că omul e cel care a adus îndepărtarea de Dumnezeu, Dumnezeu se apropie primul de om, ca să străbată această depărtare. O femeie a căscat prăpastie între om și Dumnezeu; acum iată, tot o femeie se face pod peste prăpastia aceasta. Eva e cea dintâi căzută în păcat, în strălucirea Raiului aflându-se, unde totul o apăra de păcat. Maria e cea dintâi care înfrânge toate ispitele, în întunecimea lumii aflându-se, unde totul împinge la păcat. Eva cea slabă a dat naștere primului rod pe pământ, lui Cain ucigașul de frate, iar Maria cea viteză a dat naștere Viteazului vitejilor, Eroului eroilor, Care a scos neamul cel de frate ucigaș al oamenilor, rodul prihănitei și neascultătoarei Eve, din umbra păcatului și a morții.

Iar ea, văzându-l, s-a tulburat de cuvântul lui, și cugeta în ce chip va fi închinarea aceasta. O, ce copilărie ! E o copiliță Maria ! *De nu vă veți întoarce și nu veți fi precum pruncii, nu veți intra în împărăția cerurilor* (Matei 18, 3), zice Domnul. Lumea aceasta plină de patimi îl îmbătrânește înainte de vreme pe om. Scurtă ne e copilăria, și încă și mai mult se scurtează în ziua de astăzi. Cine se întoarce să fie din nou copil ? Maria, ea a rămas copil întreaga-i viață prin curăția ei, prin nevinovăția ei, prin frica ei de Dumnezeu, prin ascultarea ei. Oare n-a intrat ea în Împărăția Fiului ei mai înainte chiar ca El s-o fi propovăduit ? Da, Împărăția lui Dumnezeu era înlăuntrul ei (Luca 17, 21). Ca un copil s-a spăimântat la vederea îngerului, ca un copil s-a mirat de închinarea lui. Nimic artificial, nimic teatral, nimic prefăcut întrînsa. Copilărie pură.

Marele Gavriil, care a fost de față la facerea omului și la începutul timpului, și care are har să deosebească sufletele oamenilor, a

înțeles ce furtună de gânduri o răscolește pe preacurata Fecioară, și s-a grăbit să-i dea liniște, grăind: *Nu te teme, Marie, căci ai aflat har la Dumnezeu.* Nu te teme, copilă ! Nu te teme, fiică plină de har a lui Dumnezeu ! Nu te teme, tu cea binecuvântată între muritori, căci binecuvântarea lui Dumnezeu coboară prin tine asupra a tot neamul omenesc ! Nu te teme, căci ai aflat har la Dumnezeu ! Aceste din urmă cuvinte ale îngerului resping pretențiile anumitor teologi apuseni privind „imaculata concepție" potrivit căreia Fecioara Maria s-ar fi născut fără nici umbră de păcat strămoșesc și fără nici o răspundere față de acel păcat al lui Adam. Altfel, de ce ar fi spus îngerul că ea a aflat har, milă la Dumnezeu ? Mila lui Dumnezeu, care cuprinde noțiunea iertării, o află cel care are trebuință de ea, cel care o caută. Preacurata Fecioară și-a înălțat eroic sufletul la Dumnezeu și întru această înălțare a aflat, ieșindu-i în întâmpinare, mila !

(Sfântul Andrei Criteanul, cugetând de Dumnezeu insuflat la solia marelui Arhanghel, tâlcuiește astfel Bunăvestirea: „Nu te teme, Marie, care ai aflat har la Dumnezeu, har pe care nu l-a primit Sara, nici Rebeca; har de care nici Ana nu a fost vrednică, nici potrivnica ei, Penina. Acelea s-au făcut maici pierzându-și fecioria; iar tu, făcându-te maică, ți-ai păstrat fecioria întreagă. Nu te teme, căci ai aflat har la Dumnezeu, har pe care numai tu, de la începutul veacurilor, l-ai aflat"

Acum, făcându-se liniște în sufletul Mariei, înaripatul sol al lui Dumnezeu rostește cea mai înaltă solie dintru cele cerești: *Iată, vei lua în pântece și vei naște fiu și vei chema numele lui Iisus. Acesta va fi mare și Fiul Celui Preaînalt se va chema și Domnul Dumnezeu îi va da lui tronul lui David, părintele său. Și va împărăți peste casa lui Iacov în veci și împărăția Lui nu va avea sfârșit.* Trimisul lui Dumnezeu a vorbit limpede, a spus totul în amănunt. Ai să iei în pântece, adică în trup. La fel a spus și Psalmistul: *Duh drept înnoiește înlăuntrul meu* (Psalm 50, 11). Apăsând asupra cuvântului „în pântece", e ca și cum Arhanghelul vrea să rușineze mai dinainte mincinoasa învățătură a ereticilor docheți, cum că Hristos n-ar fi avut trup în carne și oase, că nici nu s-ar fi născut cu adevărat, că n-a fost cu adevărat purtător de trup ci doar om părut, purtător numai de asemănare cu trupul.

Numele Iisus, în ebraică Iosua, e și el plin de înțelesuri. Acest nume îl purta fiul lui Navi, cel care a dus pe israeliți în țara Făgă-

duinței, prefigurând astfel lucrarea Mântuitorului Iisus Care a dus neamul omenesc în adevărata, cea fără de moarte țară a Făgăduinței, în Împărăția cerurilor.

Ce a mai rămas din solia îngerului are ca scop s-o încredințeze pe Fecioara că Fiul ei va fi Mesia cel așteptat; că El va fi Fiul Celui Preaînalt; că va primi de la Dumnezeu tronul lui David și că va domni peste casa lui Iuda în veci. Toate acestea erau bine știute oricărui israelit, cu atât mai mult evlavioasei și de duh luminatei Fecioare Maria. Nu rămânea decât să fie puse în legătură cu Cel ce avea să vină. Arhanghelul nu i-a spus Mariei totul depre Iisus, ci numai atât cât știa și ea despre Mesia din profeții, atât cât se putea înțelege din Scriptură. Nu i-a spus că va fi Mântuitorul tuturor neamurilor, Așezătorul Împărăției cerești, Judecătorul viilor și al morților, cu atât mai puțin că El este Cuvântul lui Dumnezeu, Unul din Sfânta Treime. Toate acestea spunându-i-le ar fi tulburat-o zadarnic. Neprihănirea n-o făcea atotștiutoare. Maria avea să învețe de la Fiul ei în timp și în veșnicie, avea să păstreze cuvintele Lui inima ei ca să cugete în taină asupra-le (Luca 2, 19; 2, 51) Arhanghelul s-a ținut strâns de cadrul conceptelor ebraice. A adunat într-un singur mănunchi ceea ce era risipit prin profeți, ceea ce știa și ea însăși (Isaia 9, 6-8; 10, 16; 11, 1. Ieremia 25, 5; 30, 9. Iezechiel 34, 24. Osea 3, 5. Miheia 5, 4. Psalm 131, 11. Daniel 2, 44 etc.). *Jurat-u-s-a Domnul lui David adevărul și nu-l va lepăda: Din rodul pântecelui tău voi pune pe scaunul tău* (Psalm 131, 11). *Cuvânt va trimite Domnul peste Iacov, și el se va pogorî peste Israel* (Isaia 9, 7).

Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat ? l-a întrebat Maria pe străinul oaspete, primindu-i solia cerească. Cuvintele ei nu arată neîncredere în solia îngerului, ci desăvârșită nevinovăție. Ce ar fi răspuns oricare dintre femei unui astfel de mesaj, adus de cel mai ciudat dintre oaspeți ? Oare nu tot acesta să-i fi fost primul gând iscat în tulburarea pricinuită de strania veste ? Și totuși, Maria nu a spus nimic de prisos. Pentru ea întrebarea poate fi superfluă, dar pentru noi nu este. Binecuvântatul ei suflet a pus pentru noi întrebarea pe care ar fi pus-o oricare din noi, sub jugul legii firii aflându-ne, striviți cum suntem de natură și departe, foarte departe de libertatea de care se bucură Atotputernicul Dumnezeu. Pentru noi așadar a pus Fecioara întrebarea, ca să auzim bine răspunsul îngerului. Ce a răspuns îngerul ?

Duhul Sfânt Se va pogorî peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul care Se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema. Și iată Elisabeta rudenia ta, a zămislit și ea fiu la bătrânețea ei și aceasta este a șasea lună pentru ea, cea numită stearpă. Că la Dumnezeu nimic nu este cu neputință.

Un răspuns limpede, un răspuns pe deplin mulțumitor. **Dumnezeu, unde voiește, biruiește rânduiala firii.** Natură, legi ale firii, toate acestea nu înseamnă nimic față de voia Dumnezeului Celui Viu. „Harul nu este supus legilor naturii", spune Grigore al Neocezareii (Omilia la Bunavestire). Înnoitorul a toate, Hristos Însuși, a mărturisit că *Duhul este cel ce dă viață* (Ioan 6, 63). Duhul dă viață în chip mijlocit și nemijlocit. Duhul lui Dumnezeu a dat viață nemijlocit în Rai, înainte de cădere. După cădere, dă viață în chip mijlocit, prin zidirea trupului și a sufletului. Numim această lucrare „naturală", după legea naturală, după rânduiala firii. Dar duhul lui Dumnezeu și-a păstrat dreptul și nezăgăzuita putere de a da viață și nemijlocit, după voia Sa și după harul Său, spre mântuirea oamenilor. Totodată Duhul e Stăpânul și Dătătorul și al darului vieții care se dă în chip mijlocit. Dar sunt trepte ale mijlocirii, pentru că Duhul lucrează în multe feluri. Exemplul cel mai bun sunt femeile sterpe și femeile rodnice. La Elisabeta bunăoară, lucrarea Duhului a fost mijlocită, însă într-o măsură mai mică; de asemenea la mama lui Isaac, a lui Samson, a lui Samuel. Căci zămislirea la bătrânețe nu poate fi numită lucrare nemijlocită a Duhului, deoarece de la Eva încoace toate femeile, ori sterpe ori nesterpe, sunt părtașe păcatului și pământescului. Singura zămislire prin lucrarea nemijlocită a Duhului Vieții, e cea din Preacurata Fecioară Maria. În toată istoria creației de la Adam la Iisus este singura zămislire de acest fel, și singura care va fi până la sfârșitul veacurilor și în veșnicie, a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Că la Dumnezeu nimic nu este cu neputință. Orice cuvânt al lui Dumnezeu se împlinește în chip desăvârșit. *Iată, fecioara va lua în pântece și va naște fiu,* a spus Dumnezeu prin profetul Isaia. Și iată, s-a săvârșit. De la întemeierea lumii, numai despre Dumnezeu se poate spune: „A zis, și a fost așa !" *Cuvintele Domnului sunt curate, argint lămurit în foc, curățat de șapte ori* (Psalm 11, 6).

Fecioara Maria nu s-a îndoit de cuvântul lui Dumnezeu dezvăluit de Arhanghel. Dacă s-ar fi îndoit, așa cum s-a îndoit preotul

Zaharia, ar fi primit, ca și acesta, o pedeapsă. Întrebarea pusă îngerului și de Zaharia și de Maria sună la fel, dar inimile lor nu sunt la fel, iar Dumnezeu se uită la inima omului. Se poate ca două inimi cu totul deosebite să dea glas aceluiași cuvânt.

Ascultând lămurirea dată de trimisul lui Dumnezeu, cea mai smerită între fete a terminat cu gingășie convorbirea cu îngerul: *Iată roaba Domnului.* Nu zice: „Iată roaba ta, Arhanghele!" ci zice: „Iată roaba Domnului", știind că Arhanghelul este doar un mesager al voinței lui Dumnezeu, că el, așa tare și nemuritor cum este, e numai un slujitor al lui Dumnezeu. În schimb, nu spune „fie mie după cuvântul Domnului" ci *„fie mie după cuvântul tău"*, dându-i astfel cinstirea cuvenită marelui voievod al oștilor cerești. Și un gând, și celălalt îi arată desăvârșita smerenie și ascultare. Un răspuns de o asemenea înțelepciune nu-l putea da decât o inimă neprihănită, căci numai acolo sălășluiește adevărata înțelepciune. În clipa ispitirii din Rai, Eva și-a uitat de toate acestea și, plecând urechea la vorba Satanei, și-a pângărit inima, și-a pierdut înțelepciunea; mândria și neascultarea i-au prihănit sufletul, i-au întunecat mintea. Mândria și neascultarea au pierdut lumea veche, au ruinat neamul omenesc, au prăbușit în nefericire întreaga zidire. Lumea nouă are să fie clădită pe smerenie și ascultare. Nemărginită smerenie și ascultare a Preasfintei Maicii lui Dumnezeu ! Nu o va întrece decât numai Fiul său, Mântuitorul și Înnoitorul a toată făptura.

În cele din urmă înaripatul sol al „începutului mântuirii noastre" (tropar la praznicul Buneivestiri) își ia zborul spre lumea cea înaltă, spre cei asemenea lui, nemuritorii îngeri. Vestea cea bună pe care a adus-o n-a fost doar cuvânt, ci a fost faptă, așa cum este orice cuvânt al lui Dumnezeu. Dumnezeu zice — și este așa. Niciodată nu s-a adus pe fața lumii celei căzute, înstrăinate de Dumnezeu, legate de puterile întunecate ale Satanei, o veste mai de bucurie ca aceasta adusă acum de marele, strălucitorul Arhanghel Gavriil. Ce limbă nu-l va slăvi, ce inimă nu-i va mulțumi ?

Nicicând apa limpede nu a răsfrânt mai strălucitor soarele, ca oglinda curăției Preacuratei Fecioare.

Sfântul Efrem Sirul scrie despre neprihănire:

O, puritate, tu în inimă zidești bucuria și din suflet faci cer !

O, puritate, bun nestricat de sălbatice fiare !

O, puritate, în sufletele smerite te-așezi, popor al lui Dumnezeu făcându-le !

O, puritate, ca floarea în suflet și-n trup înflorești, casa întreagă de mireasmă umplând !

Zorii dimineții ce nasc strălucitorul soare pălesc înaintea purității Fecioarei Maria, ce a născut Soarele cel fără de moarte, pe Hristos Mântuitorul nostru. Ce genunchi nu i se va pleca, ce limbă nu-i va striga: Bucură-te, O, binecuvântată ! Bucură-te, zori ai mântuirii ! Bucură-te, cea mai cinstită decât heruvimii și mai mărită decât serafimii ! Slavă Fiului tău, Domnul nostru Iisus Hristos, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

LA NAȘTEREA DOMNULUI I
Evanghelia Întâiului Născut
Matei 1, 18-25

Iar nașterea lui Iisus Hristos așa a fost: Maria, mama Lui, fiind logodită cu Iosif, mai înainte să fi fost ei împreună, s-a aflat având în pântece de la Duhul Sfânt. Iosif, bărbatul ei, drept fiind și nevrând s-o vădească, a voit s-o lase în ascuns. Și cugetând el acestea, iată îngerul Domnului i s-a arătat în vis, grăind: Iosife, fiul lui David, nu te teme a lua pe Maria, femeia ta, că ce s-a zămislit întrînsa este de la Duhul Sfânt. Ea va naște Fiu și vei chema numele Lui: Iisus, căci El va mântui poporul Său de păcate. Acestea toate s-au făcut ca să se împlinească ceea ce s-a zis de Domnul prin proorocul care zice: Iată, Fecioara va avea în pântece și va naște Fiu și vor chema numele lui Emanuel, care se tâlcuiește: Cu noi este Dumnezeu. Deșteptându-se din somn, Iosif a făcut așa precum i-a poruncit îngerul Domnului și a luat la el pe femeia sa. Și nu a cunoscut-o pe ea până ce a născut pe Fiul său cel întâiul-născut, și a chemat numele lui: Iisus.

Cine se apropie de Iisus Hristos Domnul cu smerenie și ascultare vrea să rămână lângă El deapururi.

Ceea ce se cere mai întâi de la ostașul lui Hristos este smerenia și ascultarea.

Lumea nouă, zidirea nouă, omul nou, toate încep cu smerenia și ascultarea. Lumea cea veche le-a călcat pe acestea în picioare, sfărmând astfel puntea care leagă cerul de pământ. Materialele duhovnicești trebuitoare pentru a clădi din nou această punte sunt mai înainte de toate ascultarea și smerenia.

Pe vremea când Adam era bogat în ascultare și smerenie era greu de deosebit între duhul lui și Duhul lui Dumnezeu, între voința și gândurile lui, și cele ale lui Dumnezeu. Nu putea să simtă, nu putea să dorească, nu putea să gândească ceea ce nu era în Dumnezeu și de la Dumnezeu. Precum pe deplin stau îngerii față cu Dumnezeu, așa stătea și Adam, în nemijlocită apropiere, și din acea apropiere vedea Izvorul luminii, al înțelepciunii, al dragostei.

Viețuind în plin soare, n-avea trebuință de opaiț. Față cu Soarele luminița lui n-ar fi ars, n-ar fi dat lumină.

Dar când Adam a nesocotit ascultarea și și-a pierdut smerenia — iar acestea două se câștigă și se pierd întotdeauna împreună — legătura nemijlocită cu Dumnezeu s-a tăiat, puntea s-a ruinat și Adam s-a prăbușit într-un înfricoșat întuneric în care, căzând, a trebuit să se lumineze singur, cu luminița pe care i-a lăsat-o mila lui Dumnezeu atunci când dreptatea lui Dumnezeu l-a scos din Rai. Atunci a început Adam nu numai să deosebească între sine însuși și Dumnezeu, între voința lui și voința lui Dumnezeu, între gândurile lui și gândurile lui Dumnezeu, între simțirea lui și cea a lui Dumnezeu, ci nici măcar n-a mai putut să-și dea seama de asemănarea lui cu Dumnezeu, afară de rara fulgurare, când și când, a vreunei iluminări.

Vai, în ce nefericire, în ce prăpastie l-a aruncat mândria pe cel întâi zidit *după chipul și asemănarea* Însăși Sfintei, Dumnezeiștii Treimi! (Filaret al Moscovei spune în Omilia la Intrarea în Biserică a Maicii lui Dumnezeu: „În omul fără păcat *chipul lui Dumnezeu* era izvor de binecuvântare; în omul căzut, e doar nădejde a binecuvântării.") Vai, noi suntem urmașii lui Adam, pipernicite vlăstare ale ciotului ce-a rămas din cedrul împărătește ridicat odinioară deasupra tuturor zidirilor din Rai! Lăstari prizăriți, striviți de buruiana tare a crudei, sălbaticei naturi, îndesite ca o perdea groasă între el și Izvorul iubirii fără de moarte!

Vedeți numai cum, ca la o singură rotire a vergii unui scamator, neascultarea și mândria strămoșului au prefăcut toată zidirea dimprejur, cum într-o clipă l-a împresurat oastea vrăjmașă a celor neascultători și mândri!

Pe când era smerit și ascultător, totul în jur răspândea cuminție. Ce năpraznică schimbare, acum! Iat-o pe neascultătoarea Eva, lângă dânsul. Iată-l pe începătorul și semănătorul neascultării, pe Satan, duhul obraznic. Iată natura potrivnică, mânioasă, răsculată asupra-i! Fructe care adineauri îl umpleau de dulceață i s-au făcut acum amărăciune. Ierburi care-l dezmierdau ca mătasea îl zgârie acum cu spini. Flori care-l bucurau, ca pe un stăpân ce era, cu miresme, s-au ascuns înfășurându-se în bălării, ca să-l țină departe. Fiare care se alintau pe lângă el ca niște miei, s-au aruncat asupra-i și-l sfâșie cu dinți ascuțiți și cu ochii în vâlvătaie! Totul, totul s-a

înverșunat împotriva lui Adam. Iar el, din bogat ce era între făpturi, a ajuns acum dintre toate cel mai sărman. Înveșmântat înainte în slavă îngerească, se află acum singur și gol: atât de gol încât trebuie să împrumute de la natură strai să-și acopere golătatea trupului și a duhului. Ia pentru trup piei de la animale și de la pomi frunză. Iar pentru duh, ia învățătură de la făpturi. De la făpturi! Cel ce se adăpa întâi din Izvorul vieții, bea acum din urma animalelor, îngenunchind în noroi, ca să-și stâmpere setea inimii!

Priviți acum la Hristos. Totul e smerenie și ascultare. Arhanghelul Gavriil — smerenie și ascultare întruchipată; Fecioara Maria — smerenie și ascultare; Iosif — smerenie și ascultare; păstorii — smerenie și ascultare; magii de la Răsărit — smerenie și ascultare. Furtuna ascultă, vântul ascultă, soarele și luna ascultă, oamenii ascultă, fiarele ascultă, mormântul însuși ascultă. Totul ascultă de Fiul lui Dumnezeu, de Noul Adam, totul în fața Lui se smerește, pentru că și El, la rândul Lui, Îi este cu desăvârșire ascultător Tatălui, și cu desăvârșire Se smerește înaintea Lui.

Se știe că împreună cu ceea ce omul seamănă și crește, ies din pământ o mulțime de ierburi și plante care n-au fost semănate, nici îngrijite. Așa se întâmplă și cu virtuțile: dacă semeni și îngrijești în suflet smerenia și ascultarea, ai să vezi un mănunchi întreg de alte virtuți răsărind alături de ele. Una din acestea e simplitatea, cea dinăuntru și cea dinafară. Smerita și ascultătoarea Fecioară Maria era împodobită și cu simplitate copilărească. Același lucru se poate spune și despre dreptul Iosif, și despre apostoli, și despre evangheliști. Cu ce simplitate fără pereche scriu evangheliștii despre cele mai mari fapte din istoria mântuirii, din istoria lumii întregi! Închipuiți-vă numai cu ce pompă și cu ce înfloriturі ar scrie un scriitor oarecare despre învierea lui Lazăr, bunăoară, dacă ar fi fost de față când s-a întâmplat! Sau ce proză, ce dramă interesantă ar fi ticluit despre lupta ce se da în sufletul lui Iosif cel cuminte când a văzut că fata încredințată lui în umbra logodnei e însărcinată? În Evanghelia de astăzi însă Evanghelistul istorisește cât se poate de simplu: *Iar nașterea lui Iisus Hristos așa a fost: Maria, mama Lui, fiind logodită cu Iosif, mai înainte să fi fost ei împreună, s-a aflat având în pântece de la Duhul Sfânt.* Înainte de aceasta Evanghelistul ne dăduse cartea neamului lui Iisus, mai precis a dreptului Iosif, de la semința lui Iuda până la casa lui David. În această genealogie Evanghe-

listul înscrie oameni născuți din oameni în chip firesc, așa cum e născut orice om pe pământ. Și deodată, începând să istorisească despre nașterea Domnului, zice: *Iar nașterea lui Iisus Hristos așa a fost...*, ca și cum, cu acest „iar" vrea să ne arate felul neobișnuit, suprafiresc, al nașterii Lui, cu totul rupt de felul nașterii tuturor strămoșilor pomeniți. Mama Lui era logodită cu Iosif. În ochii lumii, logodna aceea era un prag spre căsătorie. În ochii Mariei și ai lui Iosif, nu era. Maria a fost cerută cu lacrimi de la Dumnezeu și, când a fost dobândită, a fost închinată de părinții săi lui Dumnezeu. Iar ea a luat de bunăvoie asupra-și juruința părinților, slujind mulți ani în Templul din Ierusalim. Dacă ar fi fost după dorința ei, ar fi rămas mai departe la Templu toată viața, ca Ana fiica lui Fanuel (Luca 2, 36-37). Legea însă cerea altfel, și cerința Legii trebuia împlinită. De aceea a fost logodită cu Iosif, spre a fi la adăpost de căsătorie. Iar amănunte despre acea logodnă și tâlcul ei, găsim în Sfânta Tradiție a Bisericii. Iar dacă oamenii ar prețui predania legată de Maica Domnului, de dreptul Iosif și de toți cei pomeniți în Evanghelie care au venit în atingere cu cele istorisite, măcar la fel de mult cât prețuiesc tradițiile legate de conducători, viteji și înțelepți ai acestei lumi — și cât sunt de sălbatice câteodată! — înțelesul logodnei Preasfintei Fecioare Maria cu Iosif le-ar fi cât se poate de limpede.

(Sfântul Ignatie spune că Fecioara a fost logodită „pentru ca nașterea Domnului să se tăinuiască față de demon; ca acesta să creadă că El s-a născut din femeie căsătorită, iar nu dintr-o fecioară". Mai găsim această interpretare și la Ieronim, în „Comentariul la Matei" precum și la Grigore al Neocesareii în „A doua convorbire despre Bunavestire").

Mai înainte să fie ei împreună... Aceste cuvinte nu înseamnă că ar fi fost împreună după aceea, sau că Evanghelistul ar fi avut în minte această față a lucrurilor. Evanghelistul e concentrat aici numai și numai asupra nașterii Domnului Iisus, și scrie cele de mai sus numai spre a arăta că nașterea Lui a fost fără împreunare bărbătească și femeiască. De aceea, înțeleptele cuvinte ale Evanghelistului trebuie înțelese ca și când ar fi scris: „Și fără să fi fost ei împreună s-a aflat cu prunc de la Duhul Sfânt" Numai de la Duhul Sfânt se putea zămisli Cel ce în mijlocul împărăției întunericului și a răului așează Împărăția în Duh a luminii și a iubirii. Cum să-și fi împlinit

dumnezeiasca lucrare pe un pământ pe care ar fi venit prin conductele pământești obișnuite, astupate de păcat și duhnind de stricăciunea morții cum sunt ? De vinul nou s-ar fi prins izul burdufurilor vechi și Cel venit să mântuiască lumea ar fi avut el trebuință de mântuire ! Lumea nu putea fi salvată decât printr-o minune de la Dumnezeu, așa credeau toți oamenii de pe pământ. Iar când minunea lui Dumnezeu s-a săvârșit, trebuie slăvită, nu cântărită, și trebuie să ne aflăm în ea tămăduire și mântuire.

Cum a primit Iosif faptul că Fecioara Maria s-a aflat însărcinată ? *Iosif, bărbatul ei, drept fiind și nevrând s-o vădească, a voit s-o lase în ascuns.* Vedem că a voit să facă după cum cerea Legea, ascultând de voia lui Dumnezeu atât cât fusese ea dezvăluită până atunci israeliților. A dat dovadă și de smerenie: *Nu te îndreptăți pe tine,* învață înțeleptul (Sirah 7, 5). Adică: Nu-i judeca cu prea multă asprime pe cei ce păcătuiesc, ci uită-te la slăbiciunea ta și la păcatele tale și caută să arăți milă când faci dreptate asupra păcătoșilor. Pătruns de aceasta, Iosif nu s-a gândit s-o predea pe Maria pentru presupusul păcat ci *nevrând s-o vădească, a voit s-o lase în ascuns.* Aici vedem ce bărbat desăvârșit după Legea cea veche era Iosif, o pildă în toate, și în dreptate, și în milostivire. Totul la el era simplu și limpede: limpezimea sufletului temător de Dumnezeu.

Dreptul Iosif găsise așadar o cale potrivită de a ieși din impas când cerul i-a risipit planul cu o neașteptată poruncă:

Și cugetând el acestea, iată îngerul Domnului i s-a arătat în vis, grăind: Iosife, fiul lui David, nu te teme a lua pe Maria, femeia ta, că ce s-a zămislit întrînsa este de la Duhul Sfânt. Îngerul lui Dumnezeu, care mai înainte i-a vestit Preacuratei Fecioare nașterea lui Dumnezeu în trup, vine acum să-I facă loc, să-I netezească drumul. Îndoielile lui Iosif erau o piedică uriașă, o piedică primejdioasă ce trebuia îndepărtată. Ca să arate ce ușor este pentru puterile cerești lucrul care la oameni este anevoios, îngerul nu i-a apărut lui Iosif în vedenie, ci în vis. Prin cuvintele spuse lui Iosif, fiul lui David, îngerul a vrut și să-l răsplătească și să-l învețe. Un vlăstar al regelui David se cuvenea să se bucure de taina dumnezeiască mai mult decât oricare dintre oameni, și s-o și înțeleagă mai bine.

Dar cum de i-o numește îngerul pe Maria femeie: *Nu te teme a lua pe Maria, femeia ta* ? În același chip în care și Domnul a spus pe cruce mamei Sale: *Femeie, iată fiul tău !*, iar ucenicului i-a spus: *Iată*

mama ta ! (Ioan 19, 26-27). Într-adevăr, cerul nu face risipă de vorbe, nu spune nimic de prisos. Dacă n-ar fi trebuit, de ce-ar mai fi spus îngerul acest cuvânt ? Dacă numirea Mariei drept soață a lui Iosif e piatră de poticnire pentru necredincioși, este în schimb o pavăză a curăției în fața puterilor necurate. Căci cuvintele lui Dumnezeu nu sunt auzite doar de oameni, ci de toate lumile. Cine vrea să pătrundă miezul tuturor tainelor lui Dumnezeu, acela ar trebui să aibă și vederea lui Dumnezeu, care le cuprinde pe toate, și văzute și nevăzute.

Ce s-a zămislit întrînsa este de la Duhul Sfânt. Este lucrarea lui Dumnezeu, nu a omului. Nu căuta la natură, nu te teme de lege. Este fapta lui Dumnezeu, Cel mai mare decât natura, Cel mai tare decât legea, Cel fără de care natura n-ar avea viață, nici legea tărie.

Din cele vestite lui Iosif de înger se vede limpede că Fecioara Maria nu i-a spus nimic despre întrevederea ei cu marele arhanghel, că nu s-a îndreptățit cu nimic față de Iosif care hotărâse s-o lase. Solia îngerului ea o *păstra în inima ei,* laolaltă cu celelalte taine cerești ce i se dezvăluiau una câte una (Luca 2, 19; cf. 2, 51). Marea-i credință și supunere față de Dumnezeu o făceau să nu se teamă de înjosirea oamenilor. „Dacă suferințele mele sunt plăcute lui Dumnezeu, de ce nu le-aș îndura ?" a spus oarecând, mai târziu, un martir. La fel putea spune și Preacurata, viețuind întru neîncetată rugăciune și cugetare la Dumnezeu: „Dacă înjosirea mea este plăcută lui Dumnezeu, de ce n-aș îndura-o ? Dumnezeu îmi cunoaște inima mea, înaintea Lui să fiu dreaptă, iar lumea n-are decât să facă ce vrea cu mine". Știa: lumea nu-i putea face nimic fără îngăduința lui Dumnezeu. Ce blândă plecare dinaintea Dumnezeului Celui viu, câtă evlavie în fața voii Sale ! Câtă vitejie la această fată gingașă ! În vreme ce păcătoșii, acum ca și atunci, aduc mărturii mincinoase ca să se sprijine pe ele, Fecioara Maria, pentru care nu un om aduce mărturie ci Dumnezeu Însuși, tace fără să se tulbure, fără să se îndreptățească pe sine, așteptând să fie îndreptățită, la vreme potrivită, de Dumnezeu. Și Dumnezeu s-a grăbit s-o îndreptățească pe aleasa Sa. Îngerul care i-a dezvăluit ei marea taină a zămislirii aleargă acum să vorbească în locul Fecioarei care tace. Arătându-i lui Iosif ceea ce a fost, îngerul lui Dumnezeu merge și mai departe, lămurindu-i și cele ce aveau să fie: *Ea va naște Fiu și vei chema numele Lui: Iisus, căci El va mântui poporul Său de păcatele*

lor. Spune Gură-de-Aur: „Nu zice: îți va naște ție fiu, ci doar: va naște, pentru că nu va naște numai pentru el, ci pentru lumea întreagă". Îngerul i-a mai spus lui Iosif să se poarte către Noul-născut ca și când ar fi tatăl său adevărat, și de aceea zice: *vei chema numele Lui.* Iisus înseamnă „Mântuitor", de aceea propoziția următoare începe cu „căci", adică: vei chema numele Lui „Mântuitor" *căci El va mântui poporul Său de păcatele lor.*

Arhanghelul este solul lui Dumnezeu. Spune ce știe de la Dumnezeu; vede adevărul care este la Dumnezeu. Pentru el, firea cu toate legile ei este ca și când n-ar fi. Nu cunoaște decât o singură putere, cea a Dumnezeului Celui Viu, ca și odinioară Adam. Arhanghelul a vestit cea mai mare lucrare a lui Hristos: *Va mântui poporul Său de păcatele lor.* Hristos va veni și va mântui pe oameni nu de vreun rău oarecare, ci de răul cel mai mare, de păcat, care este izvorul a tot răul din lume. El are să curețe arborele omenirii nu de o hoardă de omizi care se abate asupra-i într-un an, ci de viermele care-l roade la rădăcină și-l usucă. Vine nu ca să scape un om de alți oameni, nici un neam de alte neamuri, ci să scape toți oamenii și toate neamurile de Satan, semănătorul și domnul răului. Vine, nu ca frații Macabei, sau ca Barabbas sau ca Bar-Kohba, să stârnească o răscoală împotriva romanilor care s-au năpustit ca omizile asupra poporului israelit și-l devoră, ci ca un doctor al doctorilor, ca un tămăduitor fără de moarte înainte de a cărui venire și israeliții și romanii și grecii și egiptenii și toate neamurile lumii, bolnave, se stingeau de una și aceeași boală: păcatul. Hristos a împlinit în chip desăvârșit profeția arhanghelului. *Iertate îți sunt păcatele tale* a fost rostirea supremă dealungul întregii Sale slujiri între oameni. Aceste cuvinte cuprindeau în sine și diagnosticul bolii și leacul. Iar Iosif a fost cel dintâi dintre muritori în Noua Zidire care a fost învrenicit să cunoască adevăratul scop al venirii lui Mesia și adevărata față a lucrării Sale.

Ceea ce i-a spus acum Arhanghelul lui Iosif este destul pentru ca acesta, ascultând porunca nouă și neîndoielnică a lui Dumnezeu, să-și schimbe gândurile și planul de a o părăsi pe Maria. Cerul poruncește, Iosif ascultă. Dar cerul nu poruncește omului fără a-l chema să înțeleagă și să răspundă de bunăvoie. Dintru început a fost voința lui Dumnezeu ca omul să făptuiască liber. Fără libertate omul n-ar fi decât un lucru printre lucruri, pus în mișcare de voința și de puterea lui Dumnezeu, cum sunt atâtea în natură, dar cum nu i-a hărăzit Dumnezeu omului să fie. Omului i-a hărăzit Dumnezeu un loc aparte, dându-i libertatea de a se hotărî pentru Dumnezeu sau împotriva Lui, pentru viață sau pentru moarte. Un loc onorant, dar cu primejdie. De aceea, porunca pe care i-a dat-o Dumnezeu lui Adam nu e o simplă poruncă: *Din toți pomii din Rai poți să mănânci, iar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci,* ci Dumnezeu adaugă tot atunci: *căci în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit* (Gen. 2, 16-17). Cu aceste din urmă cuvinte Dumnezeu îi dă omului un temei pentru a înțelege și un motiv pentru a nu voi să mănânce din pomul oprit: *căci în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit.* Acum îngerul face la fel, față de Iosif. I-a dat porunca de a o lua pe Maria și a nu o lăsa, i-a arătat că rodul feciorescului ei pântece este de la Duhul Sfânt și acum îi amintește de profeția limpede rostită de marele prooroc: *Iată fecioara va lua în pântece și va naște fiu și vor chema numele lui Emanuel* (Isaia 7, 14), iar Matei adaugă explicând și mai bine: *ce se tâlcuiește: cu noi este Dumnezeu.*

Cele spuse mai înainte: *vei chema numele Lui: Iisus* nu se contrazic cu cele ce se spun acum: *vor chema numele lui Emanuel.* Prima dată i se spune lui Iosif să-l cheme pe prunc Iisus, iar a doua oară se vestește că neamuri și națiuni *vor chema numele lui Emanuel, ce se tâlcuiește: cu noi este Dumnezeu.* Și o chemare și cealaltă dă glas dintru adâncuri temeiului pentru care a venit Hristos în lume și lucrării lui întrînsa. El vine să iarte, să aibă milă de oameni, să-i mântuiască de păcatele lor și de aceea se va chema Mântuitor, Iisus. *Cine poate să ierte păcatele, fără numai unul Dumnezeu ?* Nimeni în lume, nici în cer nici pe pământ, nu are dreptul să ierte păcatele și să mântuie de păcat decât numai singur Dumnezeu, pentru că păcatul este viermele care roade inima acestei lumi bolnave. Nimeni nu cunoaște întreaga grozăvie a păcatului decât numai Dumnezeu Care e fără păcat. Și nimeni nu poate pătrunde la inima lumii ca să scoată de acolo viermele și să-l arunce afară, decât numai Dumnezeu.

Așadar Iisus a iertat păcatul și l-a tămăduit pe om, Iisus este Dumnezeu între oameni. Dacă ar fi să așezi numele în ordinea cauzalității, numele Emanuel ar veni înaintea numelui Iisus. Pentru ca pruncul să poată lua asupră-I lucrarea mântuirii, trebuie să fie Emanuel, să fie Dumnezeu cu noi. Dar oricum ai lua-o, ajungi tot

aici: Emanuel este Mântuitorul, Mântuitorul este Emanuel. Un lucru e mai limpede decât orice pe lume, și anume că lumea nu poate fi mântuită dacă Dumnezeu nu vine în lume, că nu este nici vindecare nici scăpare pentru noi oamenii dacă Dumnezeu nu este cu noi. Și să fie cu noi nu ca o idee interesantă, nu ca un vis frumos, ci cu noi așa cum suntem noi, cu suflet ca noi, cu trup ca noi, cu suferință ca noi și, la urmă, cu ceea ce ne deosebește pe noi cel mai mult de Dumnezeu: cu moarte ca noi.

De aceea orice credință care învață că Dumnezeu nu a venit în trup, și că nu poate veni în trup, este mincinoasă. Înfățișează un Dumnezeu și slab și nepăsător, un părinte vitreg. Slab, pentru că se dă în lături de la bătălia cea mare, bătălia cu Satana, cu păcatul și cu moartea. Satana trebuie legat. Păcatul trebuie smuls de cum dă colț în suflet. Limba șarpelui, cea de moarte, trebuie zdrobită. Ce este munca unui Atlas înfățișat purtând pe umeri lumea, față cu această uriașă lucrare ? Dumnezeul nostru a purtat lupta, e biruitor. Cei de alte credințe se sperie a-i lăsa, fie și numai în gând, pe dumnezeii lor să iasă la astfel de luptă, ce i-ar putea pierde ! Sau, ce mamă ar fi aceea care nu s-ar face una cu pământul pentru copilul ei, care nu l-ar mângâia, care nu l-ar legăna, care nu l-ar alina ? Și ce n-ar face de i-ar fi pruncul în primejdie de foc sau de fiare ? O, iartă-ne, Doamne, aceste întrebări ! Cum să fi fost Tu Ziditorul cel bun al lumii și să nu fi venit cu mila Ta printre noi ? Cum să ne fi privit Tu din netulburată depărtare, să ne vezi chinul și să nu ne răcorești cu un strop măcar în flăcările în care ne mistuim ? Cum să nu fi făcut Tu un pas măcar spre vizuina în care ne rup cumplitele fiare ? Cu adevărat Tu ai venit printre noi, ai coborât mai mult decât ar putea cere orice dragoste pământească. Te-ai născut cu trup, ca să dai viață și să mântuiești pe cei cu trup. Ai băut potirul întregii dureri a Zidirii Tale, fără să mai lași nici un strop din amărăciunea-i, sorbind-o toată ! Tu ești Mântuitorul nostru, pentru că Tu ești Dumnezeu cu noi, Tu ești Dumnezeu cu noi pentru că Tu ai putut să fii Mântuitorul nostru. Slavă Ție, Iisuse al nostru, Emanuel !

*

Să ne întoarcem la Iosif. El vede tot mai bine, cu frică și cutremur deslușește ce fel de ițe se țes în juru-i, mai pătrunzătoare

decât razele soarelui, mai învăluitoare decât văzduhul ! O țesătură a cărei urzeală e Însuși Atotputernicul, iar îngerii și toate făpturile sunt firele de mătase. Iar lui i s-a sorocit să-I fie lui Dumnezeu unealtă chiar în miezul acestei tapiserii a Noii Ziditi. Câtă vreme omul nu știe că Dumnezeu lucrează printrînsul, este slab, fricos, șovăielnic. Dar când simte că Însuși Dumnezeu l-a luat în mâna Sa așa cum un făurar ia fierul ca să facă ceva din el, se simte hotărât, se simte tare, se simte înălțat.

Deșteptându-se din somn, Iosif a făcut cum i-a poruncit îngerul, a luat-o la el pe Fecioara Maria. *Și nu o a cunoscut pe ea până ce a născut pe Fiul său cel întâiul născut, și a chemat numele Lui: Iisus.* Când citim Scriptura, trebuie să pătrundem gândul Evanghelistului, iar nu să aruncăm asupra Evangheliei gândirea noastră. Evanghelistul însuși se uimește vorbind de minunea nașterii Mântuitorului. Scopul lui e acum să arate că nașterea Mântuitorului a fost într-un chip nemaivăzut. Ceea ce subliniază Evanghelistul Matei în Evanghelia de astăzi e cea de a patra dovadă asupra acestui fapt. Întâi, spune că Fecioara Maria era doar logodită cu Iosif; al doilea, că ea s-a aflat cu prunc de la Duhul Sfânt; al treilea, că îngerul a arătat în vis că zămislirea ei este minunată și suprafirească; al patrulea, vedem acum că îngerul repetă același gând cu cuvântul că Iosif *nu o a cunoscut pe ea până ce a născut pe Fiul său cel întâiul născut*. E limpede ca lumina zilei că în acest cuvânt Evanghelistul n-are cum să vorbească despre legături trupești de după această naștere. Ce nu a fost *până ce a născut pe Fiul său cel întâiul născut* nu a fost nici după ce L-a născut. Dacă zicem despre cineva că în timpul slujbei din biserică nu a fost de loc atent la cuvintele preotului, nu înseamnă că, odată ce a ieșit din biserică, a început să fie atent la ele ! Sau, când zicem că un cioban cântă în timp ce oile pasc, nu vrem să spunem că dacă oile se opresc din păscut, se oprește și el din cântat. Teofilact spune: „Când citim la Potop că, zburând, corbul *nu s-a mai întors până ce a secat apa de pe pământ*, firește că nu înțelegem că s-a întors după aceea; sau când spune Hristos: *Eu cu voi sunt totdeauna, până la sfârșitul lumii*, înseamnă că după aceea nu mai este ?" Cuvântul „întâiul născut" se referă exclusiv la Domnul Iisus Hrisos (Psalm 88, 28; cf. II Samuel 7, 12-16; Evrei 1, 5-6; Romani 8, 29), Care este întâiul între toți împărații și *întâi născut între mulți frați* (Romani 8, 29), adică: între toți oamenii mântuiți și înfiați. Dacă

s-ar scrie cuvântul „întâi născut" cu majusculă, în chip de titlu, n-ar mai încăpea nici o îndoială în privința înțelesului său. Sau dacă înainte ar fi o virgulă, iarăși n-ar mai încăpea nici o îndoială în privința înțelesului. Iată cum trebuie citit: *a născut pe Fiul său, Cel întâiul născut*. Domnul Iisus este Întâiul născut ca Noul Adam, ca Ziditorul Împărăției celei Noi.

Despre Sfântul Ammon se spune că a petrecut optsprezece ani în căsătorie fără să aibă legături trupești cu soția sa. Sfânta mucenită Anastasia a viețuit și ea un număr de ani căsătorită cu Publius, senator roman, fără să se fi consumat căsătoria. Am adus numai două exemple dintre mii și mii câte sunt. Prin preacurata ei fecioție înainte de naștere, în timpul nașterii și după naștere, Fecioara Maria a adus mii de fete și tineri la fecioreasca viețuire, în istoria creștinătății. Multe măritate s-au dăruit pe sine viețuirii feciorești, multe desfrânate s-au întors din calea pierzării și și-au curățit sufletele cu lacrimi și rugăciune. Cum s-ar putea dar închipui că Preacurata Fecioară, stâlpul și insuflarea curăției creștine și a fecioriei dealungul veacurilor, ar putea fi mai prejos decât Anastasia, decât Tecla, decât Varvara, decât Ecaterina, decât Paraschiva, și decât toate celelate, fără de număr ? Cum ar fi de închipuit că trupul care L-a purtat pe Domnul Cel fără de patimi ar fi cunoscut vreo umbră de patimă ? „Cea care L-a purtat și L-a născut pe Dumnezeu a fost fecioară nu numai cu trupul, ci și cu sufletul", spune Sfântul Ambrozie. Iar Gură-de-Aur aseamănă Duhul Sfânt cu o albină, zicând: „După cum albina nu intră într-un vas murdar, nici Duhul Sfânt nu intră într-un suflet prihănit".

Dar, ajunge cu vorbirea despre ceea ce trebuie admirat, nu comentat. Unde smerenia și ascultarea își fac sălaș, acolo este și curăție. Domnul vindecă pe robii Săi cei smeriți și ascultători de patimi și pofte trupești. Să ne curățăm și noi cugetul, sufletul, inima și mintea, ca să fim aflați vrednici de tăria Duhului Sfânt. Pământul să înceteze a-și mai arunca sămânța în omul nostru cel dinlăuntru, pentru ca Duhul Sfânt să înceapă în noi o viață nouă și un om nou, asemeni Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Căruia fie toată slava, cinstea și închinăciunea, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

LA NAȘTEREA DOMNULUI II
Evanghelia pâinii cerești din iesle
Luca 2, 1-20

În zilele acelea a ieșit poruncă de la Cezarul August să se înscrie toată lumea. Această înscriere s-a făcut întâi pe când Quirinius ocârmuia Siria. Și se duceau toți să se înscrie, fiecare în cetatea sa. Și s-a suit și Iosif din Galileea, din cetatea Nazaret, în Iudeea, în cetatea lui David care se numește Betleem, pentru că el era din casa și din neamul lui David, să se înscrie cu Maria, cea logodită lui femeie, fiind însărcinată. Dar pe când erau ei acolo, s-au împlinit zilele ca să nască. Și a născut pe Fiul său cel întâiul născut și L-a înfășat și L-a culcat în iesle. Și în ținutul acela erau păstori, stând pe câmp și făcând de strajă noaptea împrejurul turmei lor. Și iată îngerul Domnului a stătut lângă ei și slava Domnului a strălucit împrejurul lor, și ei s-au înfricoșat cu frică mare. Dar îngerul le-a zis: Nu vă temeți. Căci iată, vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul; Că vi s-a născut azi Mântuitor, care este Hristos Domnul, în cetatea lui David. Și acesta vă va fi semnul: Veți găsi un prunc înfășat, culcat în iesle. Și deodată s-a văzut, împreună cu îngerul, mulțime de oaste cerească, lăudând pe Dumnezeu și zicând: Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire ! Iar după ce îngerii au plecat de la ei, la cer, păstorii vorbeau unii către alții: Să mergem dar până la Betleem, să vedem cuvântul acesta ce s-a făcut și pe care Domnul ni l-a făcut cunoscut. Și, grăbindu-se, au venit și au aflat pe Maria și pe Iosif și pe Prunc, culcat în iesle. Și văzându-L, au vestit cuvântul grăit lor despre acest Copil. Și toți câți auzeau se mirau de cele spuse lor de către păstori. Iar Maria păstra toate aceste cuvinte, punându-le în inima sa. Și s-au întors păstorii, slăvind și lăudând pe Dumnezeu, pentru toate câte auziseră și văzuseră, precum li se spusese.

În zilele acelea, stăpânitor în țară era Cezar Augustus. Stăpânirea lui supremă, stăpânirea asupra întregului pământ este o imagine a stăpânirii supreme a lui Dumnezeu asupra celor două lumi,

asupra celei materiale și asupra celei duhovnicești. Balaurul puterii cel cu multe capete, cel care, odată începând păcatul, a adus nenorocire asupra tuturor popoarelor pământului, a fost lăsat cu un singur cap. Toate neamurile și semințiile pământului erau subjugate puterii lui Augustus, fie că unele primeau administrația romană și zeii romani iar altele doar îi plăteau bir. Lupta pentru putere încetase o vreme, pentru că toată puterea era în mâinile lui Cezar Augustus. Deasupra lui nu era nici un om și nici un zeu. El însuși fusese proclamat zeu și oamenii îi tămâiau chipul și-i aduceau jertfă mulțime de animale și lucruri necurate. De la întemeierea lumii nici un muritor nu se ridicase la o putere mai mare decât Cezar Augustus care domnea asupra întregului pământ; de la întemeierea lumii nici un om zidit de Dumnezeul cel Viu nu căzuse la o mai mare adâncime a nimicniciei și deznădejdii ca în zilele acelea, când Împăratul Roman a început să fie zeificat — el, om în toată neputința și slăbiciunea omenească, cu firul vieții plăpând ca o salcie plângătoare, cu mădulare și măruntaie care în puțină vreme aveau să fie mâzgă viermuitoare și praf fără de viață, om din a cărui putere și domnie n-aveau să mai rămână decât niște chipuri de piatră!

În zilele acelea cu pace înafară și scârbă înăuntru S-a născut Domnul Iisus Hristos, Mântuitorul neamului omenesc, Înnoitorul întregii Zidiri. Nu S-a născut ca fiu al puternicului Cezar care, cu un singur edict, fără suferință și fără umilire, fără sânge și fără coroană de spini, fără Cruce și fără mormântul întunecat, putea să poruncească o religie nouă. Cezar putea să facă orice, putea să oprească într-o zi toată închinarea mincinoasă, să prăbușească toți zeii Împărăției și în locul lor să așeze pe singurul Dumnezeul cel Viu, Care a făcut cerul și pământul. Cum de S-a născut atunci Hristos într-o seminție necunoscută, a israeliților, într-un orășel de care nimeni nu a auzit, Betleem, dintr-o fată oarecare, Maria? Cuminte a fost din partea Mântuitorului să se nască întru atâta înjosire, să trăiască, să pătimească și să se ridice din moarte pentru ca vreme de jumătate de veac de la toate acestea Împărăția Romană nici măcar să nu audă de El? N-ar fi fost mai bine, mai cu succes, să se nască în capitala lumii, în Roma strălucitoare, la curtea Cezarului? Ce era dacă steaua din Răsărit sclipea desupra Romei? Nu puteau la fel de bine să cânte îngerii lui Dumnezeu imnele lor de pace și

bunăvoire pe acoperișul de aur al curții imperiale, ca să audă oamenii de vază, oamenii bine ai acestei lumi, să audă și să le placă și, plăcându-le, să se întoarcă degrabă și să creadă? Nu ar fi fost tânărul Christ mai convingător pe Palatin, cucerind pentru Evanghelie pe fiii nobilimii romane? Sau declamându-Și în Forul Roman celebrul discurs al Fericirilor să înmoaie inimile a două milioane de cetățeni ai Romei? Din edict în edict, se putea foarte bine instaura noua credință, noua Împărăție a Cerurilor pe pământ iar Mesia putea fi așezat nu în scaunul unui oarecare rege păstor, David, ci pe tronul puternicului Cezar Augustus!

Ce se poate spune despre una ca asta? Nimic altceva decât că este curată nebunie! Să ne ierte Dumnezeu că am turnat în vorbe nebunia aceasta; dar am făcut-o cu gând bun, spre învățătura celor care ar putea nutri în inimile și mințile lor o astfel de deșertăciune, când aud de nașterea Domnului. Ca să arătăm această nebunie cu adevărata ei față (și nu-i mai greu decât să sufli cenușa de pe cărbunii aprinși) o să amintim mai întâi că Dumnezeu a făcut pe cel dintâi om din mulțimea dragostei Sale, și că ființa omului se întemeiază pe două principii: al libertății și al smeritei ascultări. Libertatea sta în putința omului de a avea Raiul întreg după cum ar fi voit, de a mânca din roadele Raiului după cum ar fi voit, de a stăpâni asupra viețuitoarelor după cum ar fi voit. Dar axa libertății sale, după care să se fi călăuzit, trebuia să fie smerita ascultare de Dumnezeu. Doar Dumnezeu singur este desăvârșit în libertate; doar El n-are trebuință de principiu călăuzitor, pentru că nu greșește. Smerita ascultare îi ținea atunci loc omului de desăvârșire în libertate și în iubire astfel încât, având de la Dumnezeu libertate și din această libertate ascultare de bunăvoie, era, ca făptură, desăvârșit întocmit. Adam se bucura de libertate față de un milion de ființe și de lucruri în Rai: oare nu-i o dovadă de nesfârșită iubire a lui Dumnezeu aceasta? Iar ascultarea îi era pusă la încercare doar printr-o poruncă, numai una, doar printr-un lucru, numai unul, prin pomul cunoștinței binelui și răului: oare nu-i o dovadă de nesfârșită iubire a lui Dumnezeu aceasta, de uriașă îngăduință față de om? Dar, de cum s-au apropiat de pomul încercării lor, Adam și Eva au și păcătuit. Smerenia li s-a făcut mândrie, credința îndoială, ascultarea neascultare. Astfel și-a pierdut făptura cea desăvârșit zidită a lui Dumnezeu cumpăna minții, a inimii și a voinței; a

gândit și a poftit răul; s-a smuls din mâna lui Dumnezeu ce-l călăuzea și a căzut în îmbrățișarea mortală a Satanei. Iată cheia, iată lămurirea a tot ce se întâmplă cu omenirea. Iată cheia, iată de ce nu S-a născut Iisus la Roma ca fiu al lui Cezar Augustus, iată de ce nu Și-a poruncit mântuitoarea învățătură prin decrete și prin putere împărătească. Când un copil se smulge din mâna mamei și cade în prăpastie, ce mamă stă să se gătească în mătăsuri și să-și clădească scări de marmură ca să se ducă după el să-l scape ?

Dumnezeu ar fi putut să-mprejmuie cu foc arzător pomul din Rai, ținându-i departe de el pe Adam și pe Eva. Dar unde-ar mai fi fost atunci libertatea frumoasei făpturi a lui Dumnezeu, dumnezeul cel mic, omul ? Și ce deosebire ar mai fi fost între el și toate celelalte făpturi, cărora nu li s-a dăruit această libertate ?

Dumnezeu ar fi putut să-L aibă pe Mântuitorul născut în Roma, ca să se cheme fiu al Cezarului și să-i silească pe oameni la noua credință prin lege, prin foc și prin sabie, ca Mahomed. Dar unde-ar mai fi fost atunci libertatea frumoasei făpturi a lui Dumnezeu, dumnezeul cel mic, omul ?

Și ar fi putut să aleagă Dumnezeu o cale și mai ușoară. Să fi trimis în lume nu pe Fiul Său unul născut, ci o armie de îngeri sunând din trâmbiță în lungul și în latul pământului. Cum ar mai fi căzut atunci în genunchi oamenii, cu frică și cutremur ! Cum L-ar fi cunoscut pe Dumnezeul cel adevărat și cum s-ar fi scuturat de închinarea la idoli ! Dar iarăși, unde-ar fi fost splendoarea libertății omenești, splendoarea smeritei ascultări de Ziditor ? Unde-ar fi fost rațiunea duhului omenesc ? Unde dragostea, unde starea de fiu ?

Mântuitorul Iisus trebuia să arate limpede ca lumina zilei patru lucruri pe care omul rătăcit și întunecat la minte le-a dat uitării:

- smerita ascultare de fiu a omului către Dumnezeu,
- dragostea de tată a lui Dumnezeu către om,
- pierduta regească libertate a omului și, în sfârșit,
- împărătească putere a lui Dumnezeu.

Iisus Domnul a arătat smerită ascultare de fiu, hotărând a Se naște om în trup. Pentru că umilitul trup al omului Îi era Lui o peșteră mult mai umilitoare decât cea a Betleemului. Mai mult, S-a născut în sărăcie, lipsit de toate; într-un neam puțin cunoscut, într-un sat și mai puțin cunoscut, dintr-o mamă cu totul necunoscută lumii. Noul Adam îl vindeca pe Adam cel vechi de neascultare și de mân-

drie. Leacul era ascultarea și smerenia. Iată de ce Domnul n-a răsărit lumii din mândra Romă ci din Betleem, nu în casa ce-și zicea divină a lui Augustus ci în umila casă a căinței, casa lui David.

Dragostea de părinte a lui Dumnezeu s-a dezvăluit prin Domnul în pătimirea Sa împreună cu omul și pentru om. Cum să-Și fi putut arăta Dumnezeu dragostea prin suferința îndurată, dacă S-ar fi născut în Roma, la curtea Cezarului ? Cel obișnuit să stăpânească și să poruncească vede în suferință o decădere.

Libertatea princiară a omului față de natură, atât față de propria-i fire trupească și simțitoare cât și față de întregul firii, le-a arătat Domnul prin lungile-i postiri, prin neînfricarea în fața primejdiilor și neajunsurilor vieții și prin dumnezeiești minuni săvârșite, care I-au vădit absoluta putere asupra naturii.

Iar cel mai limpede a arătat Domnul împărătească putere a lui Dumnezeu asupra vieții și a morții prin slăvita Sa Înviere din mormânt.

Să Se fi născut la Roma, fiu al Cezarului, cine ar fi crezut în minunile și în Învierea Lui ? N-ar fi zis lumea că totul nu-i decât umflată faimă, poruncită și răspândită prin putere și aur împărătesc ?

Mai trebuie spus însă că umilința Fiului lui Dumnezeu și-a avut granițele ei, granițe puse de către păcat. Într-o necurăție cum era a Romei, cum o înfățișa curtea Cezarului, Dumnezeu nu S-ar fi putut coborî. Cel ce trebuia să curețe omenirea de necurăția păcatului trebuia să Se nască în curăție, în neprihănire, în nevinovăție.

E limpede astfel că înțelepciunea lui Dumnezeu în alegerea neamului, a seminției, a locului și a mamei din care să Se nască Mântuitorul a fost tot atât de negrăit de mare ca și înțelepciunea Lui de la facerea lumii. Tot ce face, Dumnezeu face nu ca un vrăjitor ci ca un bun gospodar. Clădește încet, dar pe temelii tari. Seamănă, și așteaptă ca ceea ce a semănat să răsară, apoi așteaptă ca ceea ce a răsărit să înflorească și să aducă roadă. Rabdă mii de înfrângeri în timp ca să câștige o biruință în veșnicie.

În zilele acelea Cezar Augustus a poruncit un recensământ a toată lumea. Fiecare trebuia să se ducă în orașul de baștină și să se înscrie acolo. Câtă mândrie din partea Stăpânitorului lumii ! Și ce umilință pentru oameni ! Însă tot ce meșteșugește Satana pentru a-L umili pe Dumnezeu, înțelepciunea Atotputernicului întoarce spre a sa rușinare, spre slava lui Dumnezeu și mântuirea omului.

Satana a vrut să-L umilească pe Dumnezeu prin domnia Cezarului asupra întregului pământ, iar Dumnezeu S-a folosit de chiar această domnie ca să aducă pacea pe pământ la vremea când Împăratul Păcii S-a dezvăluit pe Sine neamului omenesc. Prin recensământul obștesc Satana a vrut arate că oamenii au căzut toți robi unuia singur, unei făpturi ca și dânșii; iar Dumnezeu S-a folosit de chiar acest recensământ ca să împlinească profeția asupra nașterii Mântuitorului în Betleem.

Și s-a suit și Iosif din Galileea, din cetatea Nazaret, în Iudeea, în cetatea lui David care se numește Betleem, pentru că el era din casa și din neamul lui David. De la Nazaret la Betleem sunt trei zile de mers pe jos. Și e de crezut că, Fecioara fiind însărcinată, sfânta Familie a făcut chiar mai mult ca să ajungă în cetatea lui David. Ce grea și obositoare trebuie să fi fost călătoria ! E mult de mers prin câmpia Galileii, apoi sui și cobori prin șirul de munți ai Samariei și ai de străbătut pustia spinoasă a Iudeii. Dacă n-au suferit de foame pe drum, de sete cu siguranță au răbdat, căci nu-s decât trei fântâni pe cale. Ce de oameni puși pe drumuri de recensământ trebuie să-și fi așteptat rândul și să se fi înghesuit la aceste fântâni ! Dar Domnul nostru cel blând și ascultător a luat-o pe calea cea cu spini încă din pântecul Maicii Sale. Cezarul a poruncit ca toți supușii lui să fie numărați iar Cel ai Cărui supuși sunt Heruvimii și Serafimii s-a dus cuminte să fie numărat ca supus al împăratului muritor, de țărână. Mai înainte de a-i spune vărului Său, Înaintemergătorului Ioan: *Se cuvine nouă să împlinim toată dreptatea* (Matei 3, 15), El a și împlinit-o încă din pântecele Maicii Sale. *Dați Cezarului ce-i al Cezarului* (Luca 20, 25), a spus; și a făcut acest lucru mai înainte încă de a ieși din pântecul Maicii Sale.

Să se înscrie cu Maria, cea logodită lui femeie, fiind însărcinată. Marele Evanghelist Luca, insuflat atât de înțelepciunea cea după lume cât și de Duhul Sfânt, întărește cu mare grijă faptul nașterii peste fire a Mântuitorului. Tuturor celor ce s-ar tulbura în cugetul lor de lucrul acesta, Luca Evanghelistul le vine degrabă în ajutor. Sfântul Luca a fost doctor, mai întâi trupului și mai târziu și duhului. Ca doctor și învățat ce era în cele ale trupului, era obișnuit cu legătura dintre cauză și efect. Dar a avut pătrunderea și a avut și îndrăzneala de a afirma și a încredința hârtiei un fapt nemaivăzut, întru care puteri mai înalte s-au amestecat în legile fizice și o viață și-a luat fi-

ință, în chip nemaipomenit, înafara acestor legi. Mărturia venită din partea unui doctor e de o neprețuită valoare. Între evangheliști, Sfântul Luca apasă cel mai tare asupra zămislirii fecioresti a Mariei. El se oprește cel mai mult asupra convorbirii Arhanghelului Gavriil cu Sfânta Fecioară (Luca 1, 26-38). Iar aici ne spune că Iosif a călătorit la Betleem ca să fie numărat împreună cu Maria, logodită lui soață, care era grea. Când vorbește de spița neamului lui Iisus, zice: *Și Iisus Însuși era ca de treizeci de ani, fiind, precum se socotea, fiu al lui Iosif, care era fiul lui Eli* (Luca 3, 23). „Precum se socotea", adică: precum credea lumea, căci El de fapt nu era fiul lui Iosif ci Fiul lui Dumnezeu. Preaminunată, plină de dragoste purtare de grijă a lui Dumnezeu față de lume ! În iconomia mântuirii, l-a întors pe Saul, înverșunatul prigonitor al creștinilor, întru Pavel, cel mai mare apărător al creștinătății, și a făcut din Luca, vindecătorul de trup, martorul cel mai de seamă al unui fapt întru duh nemaipomenit pe lume.

Cu toate că Iosif era din spița lui David iar David era din Betleem, nici David nici Iosif, urmașul lui, nu mai aveau în Betleem vreo o rudă. Iosif a venit la Betleem, la ceea ce era, istoricește și duhovnicește (dar nu altfel), *orașul său.* Acolo nu avea nici un neam care să-l primească; nici un prieten care să-l întâmpine. *Nu mai era loc de găzduire pentru ei.* Casele din Betleem erau străine, case străine în care oameni străini își primeau rudele și cunoscuții lor. A căutat încoace și încolo, dar n-a găsit decât o peșteră în care-și adăposteau păstorii turmele.

E plin în Iudeea de astfel de peșteri. Aici au fost peșterile proorocilor, a lui Manase, a Sfântului Sava cel Sfințit, a lui Hariton cel Mare, a fraților hozeviți; peșteri deasupra Mării Moarte, în care David s-a ascuns de Saul, peșteri pe muntele Ispitirilor. La fel ca acestea și ca altele care au strălucit cu lumina sfinților, mai sunt o mulțime de peșteri în care beduinii își țin până azi turmele; oricine merge în Țara Sfântă poate adeveri lucrul acesta.

Și a născut pe Fiul său cel întâiul născut și L-a înfășat și L-a culcat în iesle. Aici, ca și în Evanghelia de la Matei, trebuie despărțit cuvântul „întâiul născut" de cuvântul „său" care-l precedă, pentru că nu se face vorbire aici de întâiul născut fiu al Mariei, ci de Cel Unul născut Fiu al lui Dumnezeu care, în zidirea cea nouă, este *întâi născut între mulți frați* (Romani 8, 29), misticul Întâinăscut în Împărăția Treimii

în veșnicie și Întâiulnăscut în istorie al Bisericii lui Dumnezeu, Întâiulnăscut în Împărăția văzută și nevăzută a lui Dumnezeu.

L-a înfășat și L-a culcat în iesle. Mai bine paie curate decât mătase murdară. Mai nepătată este ieslea decât curtea lui Cezar, și peștera decât Roma, cetatea capitală unde domnește stăpânitorul lumii! Să se culce așadar pruncul într-o peșteră, într-o iesle! Oile și boii nu știu de păcat, păstorii sunt mai nevinovați între oameni. Pentru Domnul nostru lumina-i unde-i neprihănire; căldura e acolo unde păcatul nu-ți îngheață inima. Cine știe de câte ori o fi pășit David, fiul lui Iesei, în peștera asta? Poate că din ea a ieșit ca să lupte cu grozavul Goliat, potrivnicul cel înarmat până-n dinți, și să-l ucidă cu doar o pietricică din praștia sa! Și acum e culcat în această peșteră Pruncul care după legile oamenilor descinde din acel păstor David. Și are să iasă împotriva unui mai cumplit Goliat, împotriva lui Satan care domnește în Ierusalim sub chipul lui Goliat-Irod, în Roma sub chipul lui Goliat-Augustus, în lume sub chipul lui Goliat-păcatul și, peste toate, deasupra tuturor, sub chipul lui Goliat-moartea. Toată oștirea lui Satan e înarmată până-n dinți și are să râdă de Iisus văzându-L că iese împotrivă-i cu o nimica toată de unealtă, o să râdă cum a râs și Goliatul de odinioară de David și de praștia lui. Iar arma lui Iisus e și mai slabă decât piatra, e din lemn, e o cruce de lemn.

E noapte, e liniștea nopții. Călătorii, supușii lui Cezar, se odihnesc, își înnoiesc în somn puterea. Doar păstorii sunt trezi, *făcând de strajă noaptea împrejurul turmei lor.* Peștera Betleemului o fi fost afară din oraș, cum altfel ar fi folosit-o păstorii? Mai târziu, când această peșteră a ajuns să fie cel mai de seamă loc din Betleem, orașul crescuse și o înconjurase. La jumătate de oră depărtare mai sus de Betleem, se află un cătun numit „Păstori". După tradiție, aici își țineau păstorii oile. Vedem, din ce-și vorbesc ei după ce li s-a arătat îngerul, că acei păstori se aflau la oarecare depărtare de peșteră și de oraș. *Să mergem dar până la Betleem și să vedem cuvântul ce s-a făcut.* Așadar, după tradiția cea nemincinoasă, în acest loc le-a apărut păstorilor îngerul *și slava Domnului a strălucit împrejurul lor, și ei s-au înfricoșat cu frică mare.* Mare e slava lui Dumnezeu, care îi strălucește pe îngeri și pe drepți! În trup muritor fiind, unii au fost altădată învredniciți să vadă lumina slavei lui Dumnezeu. Iată ce spune profetul Iezechiel despre ceea ce a văzut: *Se vedea un fel de*

foc, un fel de lumină strălucitoare care-l împresura de jur împrejur. Cum este curcubeul pe cer la vreme de ploaie, așa era înfățișarea acelei lumini strălucitoare care-l înconjura. Astfel era chipul slavei Domnului. Și când am văzut eu aceasta, am căzut cu fața la pământ (Iezechiel 1, 27-28). Dar îngerul, din acea strălucire cerească îi liniștește zicând: *Nu vă temeți. Că iată, vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul. Că vi S-a născut azi Mântuitor, Care este Hristos Domnul, în cetatea lui David. Și acesta vă va fi semnul: Veți găsi un prunc înfășat, culcat în iesle.* În Noua Zidire îngerii sunt vestitorii Creatorului. Un înger i-a apărut întâi Sfintei Fecioare Maria, apoi dreptului Iosif; acum li se arată păstorilor și li se va arăta și magilor de la Răsărit, totul după iconomia lui Dumnezeu. Arhanghelul o salută pe Sfânta Fecioară cu închinarea: „Bucură-te!" Îngerilor le spune la fel: *Iată, vă binevestesc vouă bucurie mare.* Când magii au văzut steaua deasupra peșterii *s-au bucurat cu bucurie mare foarte.* Hristos este esența negrăitei bucurii. Vine la cei din temniță, să-i slobozească — ce bucurie poate fi mai mare pentru cei ce-L cunosc? Iar cei care strigă că vine, că vine Prietenul, Izbăvitorul, ce lucru mai adevărat pot spune despre El decât că este bucurie, că bucuria este pe drum, că a și sosit!

Nici n-a isprăvit bine de vorbit îngerul *și deodată s-a văzut, împreună cu îngerul, mulțime de oaste cerească lăudând pe Dumnezeu.* Doar Domnul Dumnezeu îi întrece în frumusețe pe îngeri. Doar glasul Lui e mai dulce și mai înviorător decât al îngerilor. Marele Isaia a auzit dulcea voce de îngeri cântând: *Sfânt, sfânt, sfânt este Domnul Savaot, plin este tot pământul de slava Lui* (Isaia 6, 3). Iar marele văzător al tainelor în Noul Testament, Sfântul Ioan Evanghelistul, scrie: *Și am văzut și am auzit glas de îngeri mulți, de jur împrejurul tronului... și era numărul lor zeci de mii de zeci de mii și mii de mii* (Apocalipsa 5, 11).

Asemenea splendoare a cerești slave s-a dezvăluit unor simpli păstori din Betleem. Până atunci, slava aceasta putuse fi văzută numai de niște aleși, și se arătase numai câte unuia, pe când acum pentru prima oară întâlnim în Sfânta Scriptură o ceată întreagă de oameni care aud și văd deslușit oștirea cea nemuritoare a îngerilor. E un semn că la venirea lui Hristos pe pământ cerul s-a deschis larg celor ce-L caută cu inimă curată.

Apariția din preajma îngerului aduce și altă veste, cu totul nouă pentru oameni, nedescoperită în Scriptura cea Veche, un imn nou

cântat de îngeri. Marele Isaia îi auzise cântând: *Sfânt, sfânt, sfânt este Domnul...* Acel imn era numai întru slava lui Dumnezeu. Dar acum îngerii cântă un imn nou înaintea păstorilor, un imn ce-ar putea fi numit un imn în sâmbure al mântuirii:

Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu
și pe pământ pace,
între oameni bunăvoire !

Când oamenii dau cu bucurie întâietate slăvirii lui Dumnezeu întru cei de sus (iar nu unui dumnezeu de pe pământ, făcătură a omului, întru cei de jos), lucrul acesta aduce pace pe pământ și amândouă se fac izvor de bunăvoire între oameni. Iisus Domnul a venit pe pământ tocmai pentru ca pământul să ridice slavă lui Dumnezeu întru înălțime și astfel să fie pace și bunăvoire între oameni. *Eu sunt Domnul... Eu fac pace...* (Isaia 45, 6-7). Pe când strămoșul nostru Adam slăvea pe Dumnezeu cu inima și cugetul întru înălțime, pământul ființei sale era în pace; trupul, în desăvârșită armonie cu sufletul și cu duhul, nu îi era sfâșiat de pofte și patimi. Adam era plin de bunăvoire, de dragoste pentru Cel Ce l-a făcut pe el și pentru făpturile lui Dumnezeu ce-l înconjurau. Cum a păcătuit, inima i s-a și strâns de frică, buzele i-au amuțit de groază, neliniștea l-a luat în stăpânire cu totul. Repede ca un vis au început să se urzească întrînsul răutățile — răutăți față de Dumnezeu, față de femeia sa, față de făpturile din Rai și față de sine însuși. S-a simțit gol și a început să se ascundă de Dumnezeu. De la păcatul lui Adam și până la Hristos numai drepți precum Abel, Enoh, Noe, Avraam, Isaac și Iacov erau în stare să-L slăvească pe Dumnezeu întru înălțime, să aibă în pământul trupului lor pace și către oameni bunăvoire. Oamenii îndeobște erau împărțiți între fel de fel de dumnezei pe care îi slăveau întru cele de jos, întru țărână, și între preamărirea a fel de fel de fantasme și idoli sau chiar a lor înșile, făpturi ale lui Dumnezeu fiind ! Se gâlceveau între ei, care pe ce dumnezeu să slăvească. De aici, de la neslăvirea lui Dumnezeu Cel adevărat, de la slăvirea dumnezeilor mincinoși sau închipuiți, s-a abătut asupra pământului, asupra întregului pământ tulburarea, și, din cele două, a ieșit reavoire între oameni, reavoire ce a făcut din viața omului un Turn Babel și un iad.

În Noua Zidire trebuie așezate și acele trei lucruri de care se bucura Adam în Rai. De aceea cântă îngerii la Nașterea Noului Adam imnul pe scurt al mântuirii:

Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu
și pe pământ pace,
între oameni bunăvoire !

Și toți Apostolii, în Epistolele lor, dau slavă și laudă pe Dumnezeu întru cei de sus, iar Pavel strigă: *El este pacea noastră !* (Efeseni 2, 14). Toți sfinții lui Dumnezeu încă dintru început ne-au învățat că nu mulțimea lor le face pe faptele bune să fie bune, ci faptul că se fac de bunăvoie. Spune și Sfântul Grigore Dialogul în comentariile la Evanghelii (Cartea I, Omilia 5): „Nici un dar nu e mai bogat pentru Dumnezeu decât bunăvoirea".

După aceasta îngerii s-au retras de către vederea omenească, lăsându-i pe păstori în uimită bucurie.

Să mergem dar până la Betleem, să vedem cuvântul acesta ce s-a făcut și pe care Domnul ni l-a făcut cunoscut. Dar de ce nu au spus ei „îngerul", ci „Domnul" ? Pentru că îngerul lui Dumnezeu s-a arătat cu atâta strălucire și frumusețe, că mintea omului nu-și putea închipui pe Domnul Însuși întru frumusețe mai mare. Și apoi, în Sfânta Scriptură îngerilor lui Dumnezeu li se spune adesea „Domn", și acest lucru vine de la tăria credinței adevăraților israeliți într-un singur Dumnezeu: ei priveau tot ce le venea mijlocit printr-un înger ca fiind de la Însuși Dumnezeu.

Să vedem cuvântul acesta ce s-a făcut. Păstorii nu spun: să vedem dacă s-a făcut acolo cuvântul acesta. Ei n-au nici cea mai mică îndoială că ceea ce le-a spus Domnul într-o atât de slăvită arătare s-a și făcut. Inimile lor simple nu știu ce-i îndoiala. Îndoiala face casă bună cu inimile întunecate de patimi și păcate.

Și, grăbindu-se, au venit și au aflat pe Maria și pe Iosif și pe prunc, culcat în iesle. Vă puteți închipui ce repede au alergat păstorii până la Betleem ! Bucuria le dădea aripi. Au ajuns degrabă. În peștera în care-și adăposteau ei oile se adăpostea Cel ce adăpostește lumea toată. În ieslea din care-și hrăneau turmele sta învelită pâinea cea din cer, care dă tuturor viață (Betleem înseamnă „Casa Pâinii". Înțelesul adânc al cuvântului a fost scos la lumină de nașterea Domnului în acel loc: *Eu sunt pâinea cea vie, care s-a pogorât din cer* (Ioan 6, 51). Paiele rămase de la oi sunt pat pentru Cel ce de la întemeierea lumii stă pe înflăcărații Heruvimi. Evanghelistul ne spune că au aflat pe Maria și pe Iosif. De obicei este pomenit întâi tatăl și apoi mama. Așa este obiceiul astăzi, și cu atât mai mult era pe vre-

mea aceea, când bărbatul avea întâietate asupra femeii. Evanghelistul însă, contrar anticului obicei, o numește întâi pe Maria și face acest lucru tocmai ca să întărească și mai mult faptul că Maica lui Dumnezeu e singurul părinte pământesc al Mântuitorului, Iosif nefiindu-i bărbat ci doar ocrotitor și sprijinitor.

Și văzându-L, au vestit cuvântul grăit lor despre acest Copil. Și toți câți auzeau se mirau de cele spuse lor de către păstori. Chiar și aveau ce povesti păstorii ! Ochii lor văzuseră ceea ce nu multor ochi pământești le este dat să vadă, urechile lor auziseră ceea ce nu multor urechi pământești le e dat să audă. *Și toți câți auzeau se mirau...* Desigur că aici nu e vorba doar de Maria și Iosif, altfel nu s-ar fi spus „toți", ci și de alții de prin Betleem, aflați în vecinătatea peșterii, cărora (din Pronia lui Dumnezeu) păstorii le-au descoperit preaminunata taină cerească.

Iar despre Fecioara Maria, Evanghelistul Luca spune: *Iar Maria păstra toate aceste cuvinte, punându-le în inima sa.* Evanghelistul e nesfârșit de gingaș cu Sfânta Fecioară. Veghind asupra inimii ei, măsoară tot ce atinge această inimă preasimțitoare, încununată cu Duhul Sfânt. Ea a ascultat tot ce s-a spus, tot ce au avut de rostit cerul și pământul despre Fiul ei, și a păstrat toate aceste cuvinte în inima sa. Dar va veni vremea când își va despecetlui graiul, când va da la iveală comorile din acea zestre a inimii, când apostolii și evangheliștii vor afla de la ea toate tainele, când va fi Apostol al apostolilor și Evanghelist al evangheliștilor. Și vremea va veni când Se va proslăvi Fiul ei. Când Întâiulnăscut S-a ridicat din mormânt și din moarte apostolii se nedumereau: cine este acesta ? Pe cine să întrebe ? Pe ea, numai pe ea în tot pământul ! Și ea le-a spus tot ce-a păstrat în inima sa — cuvintele îngerului la Nazaret și ale păstorilor la Betleem și multe, multe alte cuvinte și taine pe care numai ea le putea ști din strânsa-i apropiere de Învățătorul a toate.

Așadar nu S-a născut Domnul la Roma, la curtea Cezarului, ca să fie împărat al lumii prin arme, ci între păstori, ca să se arate că lucrarea Lui în lume este cu precădere de pace iubitoare. Cum își îngrijește și își hrănește un păstor turma, așa îngrijește și hrănește El pe toți oamenii. Și cum se îngrijorează păstorul mai mult pentru o oaie rătăcită sau bolnavă decât pentru cele nouăzeci și nouă care sunt tefere, așa se îngrijorează El mai mult pentru un păcătos decât pentru toți drepții, mai mult pentru oameni decât pentru îngeri.

Cum își cunoaște păstorul fiecare oaie, și fiecare oaie își cunoaște păstorul ei, așa e și cu El, Marele Păstor, și turma sa cea cuvântătoare. Și cum își păzește un păstor turma și veghează asupra ei noapte de noapte, când o lume întreagă doarme fără griji, așa și El, Păstorul cel Bun, veghează asupra turmei sale de oameni, în nopți pline de spaimă și de ispite, și Se roagă pentru ei în smerită ascultare Tatălui Ceresc.

Fiecare lucru din viața Sa este o Evanghelie întreagă. Și acum, când de-abia S-a născut și nu Și-a deschis încă gura Sa și nu poate încă rosti nici un cuvânt, dă oamenilor o Evanghelie întreagă în chipul, locul și împrejurările nașterii Sale.

Nu Se putea naște la curtea împărătească pentru că lucrarea Lui nu era să fie un conducător pământesc. Împărăția Lui nu e din lumea această, lume întunecată ca norii grei de furtună și trecătoare ca un vis. Nu Se putea naște fiu al împăratului pământesc, pentru că nu-și deschide drum cu foc și cu sabie, cu porunci și putere, ci cu vindecarea celor bolnavi, cu refacerea lor. Cele petrecute în viața Sa îi întăresc cuvintele. Învățătura Îi e cuprinsă în viață — în Evanghelia mântuirii.

Tot ce a fost la venirea Sa pe pământ s-a lucrat cu atâta înțelepciune cât limba omului n-o poate spune. Ne închinăm înțelepciunii lui Dumnezeu în smerenie și în ascultare, pentru că El nu ne mulțumește doar mintea ci ne umple inima de bucurie — plini de bucurie cântăm și noi imnul îngeresc:

Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu
și pe pământ pace,
între oameni bunăvoire !

Slavă Fiului Celui Unul născut, în cer și pe pământ, pe tron de heruvimi în cer și pe paiele Betleemului pe pământ, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, Treimea Cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

LA NAȘTEREA DOMNULUI III
Evanghelia cititorilor în stele de la Răsărit
Matei 2, 1-12

Iar dacă s-a născut Iisus în Betleemul Iudeii, în zilele lui Irod regele, iată magii de la Răsărit au venit în Ierusalim, întrebând: Unde este regele Iudeilor, cel ce s-a născut ? Căci am văzut la Răsărit steaua Lui și am venit să ne închinăm Lui. Și auzind, regele Irod s-a tulburat și tot Ierusalimul împreună cu el. Și adunând pe toți arhiereii și cărturarii poporului, i-a întrebat: Unde este să se nască Hristos ? Iar ei i-au zis: În Betleemul Iudeii, că așa este scris de proorocul: Și tu, Betleeme, pământul lui Iuda, nu ești nicidecum cel mai mic între căpeteniile lui Iuda, căci din tine va ieși Conducătorul care va paște pe poporul meu Israel. Atunci Irod a chemat în ascuns pe magi și a aflat de la ei lămurit în ce vreme s-a arătat steaua. Și trimițându-i la Betleem, le-a zis: Mergeți și cercetați cu deamănuntul despre Prunc și, dacă îl veți afla, vestiți-mi și mie, ca, venind și eu, să mă închin Lui. Iar ei, ascultând pe regele, au plecat și iată, steaua pe care o văzuseră în Răsărit mergea înaintea lor, până ce a venit și a stat deasupra, unde era Pruncul. Și văzând ei steaua, s-au bucurat cu bucurie mare foarte. Și intrând în casă, au văzut pe Prunc împreună cu Maria, mama Lui, și căzând la pământ, s-au închinat Lui; și deschizând vistieriile lor, I-au adus Lui daruri: aur, tămâie și smirnă. Iar luând înștiințare în vis să nu se mai întoarcă la Irod, pe altă cale s-au dus în țara lor.

E mai ușor pentru muritori să măsoare adâncurile mării și înălțimea cerului înstelat decât să măsoare adâncimea și înălțimea înțelepciunii dumnezeiești în iconomia mântuirii omului. De aceea se și dăruiesc cu mult mai mulți primei cercetări, nu celeilalte. Mult mai mulți caută cu ochiul decât cu duhul. Pare mai mare ceea ce scrutează ochii, cu toate că, de fapt, ceea ce scrutează duhul e neasemănat mai larg, mai lung și mai adânc, *fiindcă Duhul toate le cercetează, chiar și adâncurile lui Dumnezeu* (1 Corinteni 2, 10).

Adâncul dumnezeieștii înțelepciuni la începutul lumii vechi mare și minunat a fost, dar nu mai mult decât la începutul lumii

noi, la nașterea Domnului Iisus Hristos. Să luăm, de pildă, negrăita înțelepciune a dumnezeieștii însemnări a nașterii Domnului la doi sfinți Evangheliști: Luca și Matei. Deși fiecare din cei patru Evangheliști înfățișează un întreg neștirbit, ei se întregesc unul pe altul așa cum o stea o întregește pe alta, așa cum vara întregește primăvara și iarna toamna. După cum Răsăritul nu poate fi fără Apus, nici Miazănoapte fără Miazăzi, tot așa un Evanghelist nu poate fi fără al doilea, nici al doilea fără al treilea și nici al treilea fără al patrulea. Așa cum cele patru zări ale pământului, fiecare în felul său, dezvăluie slava și înălțimea Dumnezeului celui viu, Unul în Treime, tot astfel și cei patru Evangheliști, fiecare în felul său, dezvăluie slava și înălțimea Mântuitorului Hristos. Unii oameni, potrivit temperamentului ce-l au — și sunt patru feluri preponderente de temperament — găsesc mai prielnic pentru ei Răsăritul, alții Apusul, alții Nordul sau Sudul. Iar despre cel care nu-și află nicăieri pacea și bunăstarea spunem că el e singur răspunzător, nu lumea în care trăiește. Tot astfel unii, după înclinație și structură, află mai multă odihnă și leac duhovnicesc la Matei, pe când alții la Marcu, la Luca sau la Ioan. Însă cel care nu-și găsește nici odihnă nici vindecare duhului la nici unul din cei patru Evangheliști, e singur de vină, iar nu Evangheliștii. Pentru unul ca acesta nu este leac. Iar Cel care l-a făcut pe om este preaînțelept și multmilostiv. El știe felurimea firii noastre, îi cunoaște și slăbiciunea, și ne dăruiește pe cei patru Evangheliști, pentru ca fiecare din noi să ne apropiem mai ușor una din Evanghelii, care se potrivește mai bine cu firea noastră, și acea Evanghelie să ni se facă celorlalte cheie.

Pentru ca dumnezeiasca înțelepciune în alcătuirea Evangheliei să strălucească și mai limpede, ne vom apleca astăzi asupra unui fapt așa cum apare istorisit la doi dintre Evangheliști, Luca și Matei: nașterea lui Hristos. Cei doi Evangheliști de Dumnezeu insuflați au să arate credincioșilor, mai înainte de toate, în Hristos, două însușiri complementare cu care era dăruit strămoșul Adam în Rai, și pe care amândouă le-a pierdut în părtășia cu păcatul satanic. Cu toate că par să se împotrivească una alteia, aceste două însușiri au nevoie una de alta așa cum au nevoie florile câmpului cele de jos, ca să crească, de lumina soarelui cea de sus. Una din cele două e libertatea împărătească, cealaltă e ascultarea de fiu. Una depinde de cealaltă; una o dezmărginește pe cealaltă; dar una

o poate și îngrădi și distruge pe cealaltă. Sunt amândouă născute gemene, trăiesc gemene și mor gemene. Ascultarea necondiționată merge mână în mână cu libertatea nemărginită, ascultarea în parte cu libertatea îngrădită și neascultarea cu lipsa libertății. Sfinții Evangheliști cumpănesc între una și alta: le arată oamenilor pe de o parte libertatea împărătească a lui Dumnezeu-Omul, iar pe de alta smerita Lui ascultare de Fiu.

Luca vorbește de Cezarul roman, Augustus, și de păstorii din Betleem, pe când Matei nu pomenește nimic despre aceștia. Pe de altă parte, Matei vorbește de Irod, regele Iudeii, și de magii de la Răsărit, pe care nu-i întâlnim la Luca. Ce să însemne aceasta ? Să însemne ciuntire, nedesăvârșire ? Nu, ci dimpotrivă, înseamnă rotunjirea a două izvoare care se varsă unul în celălalt. Dar poate să întrebe cineva: nu s-ar fi potrivit la fel de bine să facă Luca pomenire de Cezarul Roman împreună cu cititorii în stele de la Răsărit, iar Matei să vorbească de regele Irod și de păstori ? La prima vedere, pare că se poate; cei doi Evangheliști s-ar lega la fel de bine între ei iar povestirea nu și-ar pierde nimic nici din conținut, nici din frumusețe. Doar Irod putea să afle la fel de bine de la păstori că s-a născut lumii un rege nou. Iar el oricum ar fi făptuit grozava vărsare de sânge a pruncilor din ținutul Betleemului. Și încă, n-ar fi fost mai bine să auzim pomenindu-se de Cezar Augustus în istorisirea despre magii din Răsărit, decât în cea despre păstorii din Betleem ? Nu; pentru că niște bieți păstori n-ar fi putut să aibă nici o trecere pe lângă Irod, după cum nici la curtea lui Cezar niște cititori în stele de la Răsărit, când ivindu-se, când dispărând, ca și steaua ce i-a adus !

Dar toate acestea nu-s decât teorii omenești, după chipul nestatornic și slab al minții trupești. Iar după adânca și tainica gândire care e temeiul celor două Evanghelii ale nașterii Mântuitorului, numai așa e bine și nu altfel, cu toate personajele la locul hărăzit de Evangheliști: numai așa și nu altfel. Cezar Augustus trebuia să fie pomenit în acea Evanghelie, în capitolul unde se vorbește de păstori, iar Irod în Evanghelia și în capitolul unde se vorbește de magii de la Răsărit. De ce ? Pentru ca să se vădească deosebirea dintre acești oameni, pentru și împotriva lui Hristos, pentru și împotriva adevăratei, dumnezeiești înțelepciuni. Sfântul Apostol Pavel spune: *Dumnezeu Și-a ales pe cele nebune ale lumii, ca să rușineze pe cei înțelepți; Dumnezeu Și-a ales pe cele slabe ale lumii, ca să le rușineze pe cele tari* ((I Corinteni 1, 27). În zilele acelea, nimeni nu era mai puternic, după socotința lumească, decât Cezar Augustus. Și nimeni nu era mai slab, mai sărman și mai puțin cunoscut decât păstorii din micul și neștiutul Betleem. Domnul S-a născut printre cei slabi, sărmani și necunoscuți în ochii lumii. Lor li S-a descoperit mai întâi și ei au fost cei dintâi care L-au slăvit. Divinizatul Cezar a murit întru slăbiciunea sa de om, rămânând până la moarte în umbrele neștiinței și ale înșelării. Pe de altă parte, nu era neam pe lume care să se fi socotit pe sine mai înțelept decât cel cârmuit de regele Irod. Evreii disprețuiau celelalte neamuri, socotindu-le inferioare lor și proaste. Stăpânitorii iudei și cărturarii socoteau că adevărul se află numai la ei, că numai în mâinile lor sunt cheile cerului. Dar când cerul s-a deschis și Iisus Domnul a coborât pe pământ ca să-i ridice pe oameni la cer, ei au rămas orbi și n-au văzut nimic, pe când neamurile disprețuite de dânșii au intrat împreună cu Hristos pe porțile larg deschise ale cerului. Așa că ne găsim în fața unei ciudățenii: Irod, auzind de nou-născutul rege al regilor, s-a grăbit să-L omoare; iar sfetnicii săi cei atotștiutori și înțelepții plini de mândrie ai Ierusalimului n-au socotit de trebuință să se osteneasă făcând cele două ceasuri de drum până la Betleem ca să-L vadă pe Cel așteptat de patruzeci de generații de la Avraam, pe când cititorii de stele din Răsărit, din ținuturi scufundate în întunericul păgânătății, au călătorit luni întregi ca să se închine Împăratului Hristos, împlinind astfel profeția marelui Isaia: *Căutat am fost de cei ce nu întrebau de Mine, găsit am fost de cei ce nu mă căutau. Și am zis: „Iată-Mă, iată-Mă aici, la un neam care nu chema Numele Meu ! Tins-am mâinile Mele în toată vremea către un popor răzvrătit, care mergea pe căi silnice, după cugetele sale* (Isaia 65, 1-2).

Cezarul din Roma și păstorii din Betleem înfățișează un contrast în ceea ce privește puterea lumească, mărirea și bogăția. Irod cu cărturarii Ierusalimului și astrologii răsăriteni înfățișează și ei un contrast, un contrast în stăpânirea adevărului, a cunoașterii Dumnezeului Celui adevărat. A socotit Domnul cu dreptate să aleagă pe cei sărmani și pe necredincioși, ca să-i rușineze printrînșii pe cei mari și mândri. Pentru că, mai înainte să-i rușineze pe ei Domnul, L-au batjocorit ei pe Dânsul prin mândria și prin neascultarea lor. Dușmanii cei mai mari ai lui Dumnezeu — și prin aceasta fiindu-și

cei mai mari dușmani lor înșiși — sunt cei care au ajuns să se mândrească fie cu bogăția, fie cu puterea, fie cu știința. Mândria celor puternici și a celor învățați ridică o piedică de netrecut între Dumnezeu și oameni, este cea mai mare vrăjmășie față de Dumnezeu. Însă Dumnezeu nu are, și nu poate să aibă, potrivnici care L-ar putea vătăma cu ceva. Să fii dușmanul lui Dumnezeu nu înseamnă altceva decât să fii propriul tău dușman. Să-L gonești pe Dumnezeu din viața ta înseamnă să te ștergi pe tine din Cartea Vieții. Și cei mândri, puternicii acestei lumi, și învățații cei plini de trufie, cărora li se pare că L-au scos pe Dumnezeu din viața lor și din lume, s-au scos de fapt pe ei din Cartea Vieții. Trufia de a crede că L-au scos pe Dumnezeu din lume e la fel cu a nebunului care-și închide ochii și strigă că a alungat soarele cel strălucitor de pe cerul plin de stele.

Bogații cei mândri și învățații cei mândri sunt, din fericire, puțini față de ceilalți oameni, deoarece mai mulți săraci sunt pe lume decât bogați, și mai mulți săraci cu duhul decât învățați. Se poate spune de aceea că bogații trufași ai Romei și cărturarii trufași ai Ierusalimului reprezintă o minoritate, pe când umilii păstori din Betleem și cititorii în stele de la Răsărit cu dorul lor după adevăr, reprezintă o majoritate între oamenii din vremea nașterii lui Hristos. Aceștia sunt săraci cu duhul, cei mai buni recruți pentru Împărăția lui Dumnezeu, iar aceia sunt cei pentru care mai greu e să intre în Împărăția lui Dumnezeu decât e pentru o cămilă să treacă prin urechile acului.

Cine sunt enigmaticii magi de la Răsărit ? Și cum de-au venit să se închine nou-născutului Iisus ? Nu putem spune cu siguranță din ce țară a Răsăritului au venit la Ierusalim: din Persia sau Egipt, sau poate din Babilon sau din îndepărtata Indie. Sau poate, așa cum spune o frumoasă tradiție, ei au pornit din deosebite țări ale Răsăritului și, întâlnindu-se pe drum, au mers mai departe împreună să se închine lui Mesia ? Dar nici nu e atât de important să știm din ce anume țară au venit. Lucrul de căpetenie este că ei au venit în numele întregului Răsărit închinător la stele, să se închine celui mai strălucitor astru de pe cerul istoriei oamenilor. Evanghelistul vrea să ne spună aceasta: că ei au venit de la Răsărit să se închine Pruncului în numele întregului Răsărit, și nu doar în numele unei țări sau al unui popor din Răsărit.

Uitând de singurul Dumnezeu viu și atotputernic, Răsăritul a căzut în puterea naturii zidite și, întrucât stelele sunt cele mai puternice între zidiri, înseamnă că a căzut în puterea stelelor. Popoarele de la Răsărit credeau că stelele sunt făpturi vii, puternice, care domnesc asupra a tot ce se află pe pământ și asupra vieților oamenilor. Făceau din stele zei, socotindu-le pe unele bune iar pe altele rele. Erau zei buni și zei răi; cu ochii lor de foc, unii încălzeau iar alții ardeau, unii susțineau viața iar alții o nimiceau. Oamenii aduceau jertfe, chiar jertfe omenești, și zeilor buni și celor răi deopotrivă: ca să câștige bunăvoința celor buni și să se ferească de vrăjmășia celor răi. Învățații din Răsărit, ca să fie deasupra acestor credințe grosolane, au început să cerceteze stelele și înrâurirea lor asupra vieții omenești. Ei, cei dintâi, au creat știința astrelor: cea pe care o numim astrologie. Această știință nu le-a adus oamenilor libertate, dimpotrivă, le-a dezvăluit o mai mare robie, o mai grozavă spaimă. Astrologii Răsăritului „au descoperit" că stelele nu sunt, de fapt, zei, așa cum credea lumea, dar că înrâurirea lor asupra tuturor lucrurilor trăitoare pe pământ e atât de puternică, atât de matematic exactă încât nici unei făpturi vii de pe pământ nu-i stă în putință să se smulgă, nici cât un fir de păr în spațiu, nici cât o clipită în timp, de sub tirania acestor oarbe și nemiloase astre. De parcă nu stelele ar fi fost făcute pentru om, ci omul pentru stele ! Astrele guvernau nașterea omului și viața lui, fericirea sau nenorocirea lui, firea și creșterea lui, fiecare întâmplare din viața lui și însăși moartea ! Omul era cu totul neajutorat în fața stelelor, rob pe deantregul, vis urzit de astre. „Știința" aceasta a izvorât, ori a guvernat și a hrănit toate felurile de ocultism, vrăjitorie, ghicire și descântare, toate lucrurile care, pentru creștini, au un singur nume: superstiție. Toate acestea veneau ca un nor negru, înăbușitor, răspândindu-se de la Răsărit la Apus și strivind omenirea cu apăsarea-i de moarte. Astrologii așadar nu au eliberat pe om, ci l-au înrobit și mai mult prin grozava fatalitate în care era sufocat de spaima de a fi singur, părăsit și fără scăpare.

Dar în adâncul sufletului omenesc plin de întunecimea închinării la stele, mila lui Dumnezeu nu a lăsat să se stingă o scânteioară de presimțământ, de credință, că omul e o ființă liberă, că e zidit pentru libertate și se îndreaptă spre libertate. Din această scânteie s-a aprins dorul de libertate, împotriva tăriei înstelate care apăsa

greu; și dorul acesta a născut nădejdea că o stea binevoitoare omului va răsări odată, ca să scoată omenirea din temnița acestei lumi împodobite cu stele și s-o ducă în Împărăția libertății; că omul va fi mort *pentru cele slabe ale lumii* (Coloseni 2, 20), dar viu și liber în Dumnezeu. Această mult-așteptată stea s-a ivit într-o noapte deasupra veghetorilor magi de la Răsărit și i-a atras la drum, un drum necunoscut; iar ei degrabă au lăsat toate și au pornit după ea. Și le era lor de parcă ar fi vorbit pe cale cu misterioasa stea, de parcă ea i-ar fi învățat o mulțime de lucruri noi ! De parcă le-ar fi spus despre sine că nu este ea steaua care eliberează, ci numai o stea care îi duce la Liberatorul cel adevărat al oamenilor, la Regele Cel nounăscut Care Se cheamă Rege al iudeilor, Care S-a născut în Iudeea și Căruia ei trebuie să-i aducă trei daruri: aur, tămâie și smirnă.

Sfinții părinți s-au gândit, cu înțelepciune, că acea stea călăuzitoare nu era o stea ca alte stele, ci o putere duhovnicească în chip de stea. Dacă Domnul i-a apărut păstorului Moise în chip de rug arzând, și lui Avraam în chip de trei tineri, și lui Ilie în chip de adiere ușoară și de glas, de ce acum n-ar fi putut Domnul, sau un înger al Lui, să le apară cititorilor în stele în chip de stea ? În mila Lui, El vine la oameni și le apare în chipul în care aceștia Îl așteaptă cel mai mult. Magilor care Îl căutau printre stele le-a apărut în chip de stea. Israeliților însă, care niciodată nu-L căutaseră printre stele, nu li S-a arătat în chip de stea. De aceea steaua care le strălucise magilor în lunga lor călătorie, a dispărut deasupra Ierusalimului. Ierusalimului S-a descoperit Domnul altfel, și nu trebuia să i Se arate în chipul unei stele. (Sfântul Ieronim spune în „Comentariu la Matei": „Steaua a strălucit în Răsărit pentru ca evreii, spre rușinea lor, să afle de nașterea lui Hristos de la păgâni").

Ajungând în Ierusalim, cititorii în stele au spus lui Irod și sfetnicilor lui despre apariția misteriosului astru, semnul că s-a născut iudeilor un rege nou. Iar Irod, împreună cu cărturarii și cu arhiereii Ierusalimului, în loc să se bucure că li s-a dat lor să vadă ceea ce *mulți prooroci și regi au voit să vadă... dar n-au văzut* (Luca 10, 24), *s-a tulburat și tot Ierusalimul împreună cu el.* De ce s-au tulburat, dacă în fiecare zi vorbeau despre El, dacă în fiecare zi Îl implorau pe Dumnezeu să vină ? De ce se tem de venirea Celui pe care strămoșii lor îl așteaptă de mii de ani ? Păcatul lor îi tulbură, lucrurile cele rele ale sufletului lor îi înspăimântă ! Drepții Îl așteaptă pe

Mesia ca pe un prieten iar păcătoșii ca pe un judecător. Încleiați de pământ cu mintea și cu trupul, Irod și cărturarii se înspăimântau că noul Rege are să le ceară să se dezlipească de țărână. Irod și fruntașii Ierusalimului se temeau că noul Rege are să-i găsească nevrednici și are să-i dea jos din scaunele lor, luându-și pe lângă Dânsul pe alții în loc. Cărturarii se temeau că El are să le arate de nimic multa lor știință și o să-i pună acum, la bătrânețe, să învețe lucruri noi. „La ce ne trebuie ?" se vor fi gândit ei. „Nouă ne e bine și fără El. Să vină mai târziu, să mai aștepte câteva generații. De ce tocmai nouă să ni se întâmple una ca asta ? E timp destul pentru toate. Ne stingherește, ne împinge spre lucruri cu care nu suntem obișnuiți ! Are să dea pe față răutățile noastre, are să descopere uneltirile noastre și nimicnicia noastră. O să ne scoată dintr-ale noastre și-o să-și aducă oamenii lui. O să rămânem săraci lipiți. Nici pâine, nici cuțit ! Poporul o să-i stea la picioare, iar pe noi o să ne dea la o parte. Temnița ne așteaptă, judecata, osânda !" Tot ce simte și gândește un răufăcător din zilele noastre la auzul cuvântului: „Hristos vine !" gândeau și simțeau întocmai și răufăcătorii din Ierusalimul de-atunci, cei împăunați cu mantia înțelepciunii și cu sceptrul puterii.

Dintre toți cel mai speriat era Irod. Cuprins de spaimă, a chemat pe cărturari și pe arhierei ca să-i arate unde anume trebuia să se nască Hristos. Irod nu era iudeu din naștere, era idumeean, și se prea poate să nu-i fi fost familiare profețiile despre Mesia. Tremurând de frica stăpânului, slugile au prins a răsfoi cărțile profeților și au spus: *În Betlemul Iudeii !* În Betleemul Iudeii, și nu în altă parte, sta scris negru pe alb. În Betleemul Iudeii, să ne înțelegem bine, pentru că mai este un Betleem în Zabulon (Iosua 19, 15), și pentru că Mesia era așteptat să vină din semințiа lui Iuda, din semințiа regelui David. Proorocul a spus deslușit: *Și tu Betleeme, Efrata, deși ești mic între miile lui Iuda, din tine va ieși Stăpânitor peste Israel* (Miheia 5, 1; cf. Ioan 7, 42). Iar că acest Stăpânitor are să vină din semințiа lui Iuda a fost profețit și de părintele nostru Iacov în Egipt, înainte de moarte, când binecuvântându-și fiii le-a prezis viitorul. Iacov și-a pus mâinile pe capul lui Iuda și a spus: *Nu va lipsi sceptru din Iuda, nici toiag de cârmuitor din coapsele sale, până ce va veni Împăciuitorul, Căruia se vor supune popoarele* (Facerea 49, 10).

Proorocul Miheia ne mai spune că El va paște pe poporul Său Israel (Miheia 5, 3). Aceasta înseamnă că El nu va fi ca ceilalți regi

și cârmuitori, a căror singură pricepere e să domnească, ci că El va veghea asupra poporului Său cum veghează părintele asupra copiilor. La vremea când S-a descoperit Domnul pe pământ lumea era într-adevăr flămândă și însetată de hrană duhovnicească. Iar că aceasta era într-adevăr starea lumii se vede limpede din două lucruri petrecute la nașterea Mântuitorului: mai întâi, că magii din țări îndepărtate au întreprins o călătorie lungă și primejdioasă ca să ajungă la Cel despre care gândeau ei că este bogat într-ale hranei duhului; apoi, că singurii învățați din lume care Îl cunoșteau la vremea aceea pe Dumnezeul cel unul, Dumnezeul cel viu, și anume cărturarii Ierusalimului, ajunseseră într-un asemenea hal de nehrănire încât nici nu le mai era foame, fiind ca și morți. Dacă starea de inaniție în care se aflau le-ar fi îngăduit să simtă cât de cât foamea, ar fi pornit-o și ei îndată la drum împreună cu cititorii în stele ca să-L vadă pe Regele din Iudeea, pe Regele lor, pe Mesia. Un om îndestulat de hrană duhovnicească mai dorește încă mereu dintrânsa. E o trăsătură de căpetenie aceasta pentru omul cu adevărat duhovnicesc, și pentru hrana cu adevărat duhovnicească. Însă cărturarii Ierusalimului parcă au înțepenit la auzul veștilor despre Mesia; nu se mai puteau nutri decât cu ură către El și cu frică pentru ei înșiși.

Lămuririle date de cărturari trebuie să-l fi scos cu totul din sărite pe Irod, și în îndoit chip. Unul, pentru că profeția nu lăsa loc nici unei îndoieli cu privire la faptul că Regele cel nou se va naște chiar în împărăția lui, a lui Irod, în Iudeea, în apropierea capitalei. Al doilea, pentru că profeția arăta ce fel de rege avea să fie Acela: un rege care avea să-și pască poporul său; un adevărat păstor a Cărui grijă va fi să-și hrănească poporul flămând. Acest al doilea punct al profeției îi era lui Irod tot atât de nesuferit ca și primul. Însemna că noul Rege avea să fie mai bun decât el, decât Irod. Se va îngriji de poporul Său, îl va hrăni și-l va apăra așa cum un păstor își apără și-și paște turma și prin urmare va fi mai iubit de popor decât el, Irod, care era un tiran și un lup în piele de oaie. Firea unui astfel de rege era o amenințare pentru Irod și pentru urmașii acestuia, tot atât de mult pe cât era și nașterea lui la porțile capitalei. Atunci, frica a și urzit în capul lui Irod un plan de apărare. Stratagema era cea a vărsării de sânge; o mai folosise Irod și înainte, când i se mai primejduise tronul. I-a chemat pe magi la sine într-ascuns, și a în-

ceput să-i întrebe de-a fir a păr despre misterioasa stea. Dar nu asta-l ardea, de fapt, pe el! Irod era de-acum încredințat pe deantregul că rivalul său se și născuse. Credea profeției, cu atât mai mult cu cât fusese întărită de apariția stelei și a magilor. Pentru că, atâta credință câtă putea avea Irod, era toată întemeiată pe ghicire și pe magie, nedeosebindu-se cu nimic de eresurile răspândite la vremea aceea în cercurile cârmuitoare din întreg Imperiul Roman. Pentru Irod lucrul de căpetenie era să ajungă la o încheiere cu cititorii în stele, de aceea i-a chemat în taină și le-a spus: *Mergeți și cercetați cu deamănuntul despre Prunc și, dacă Îl veți afla, vestiți-mi și mie, ca, venind și eu, să mă închin Lui.* Voia să și-i facă iscoade, voia să-i aibă părtași la răul pe care îl pusese la cale! Voia să-i atragă pe acești oaspeți ai săi luminați, care lăsaseră toate și porniseră pe drumuri mânați numai și numai de setea de adevăr, unelte ale mașinațiilor sale! Înlesnitori ai grozavei crime care să-l păstreze pe acest lup în vizuina sa! Ce prăpastie a iadului, ce recoltă bogată în câmpul de păcat al lui Adam! Înaintevăzând printre israeliți pe acest domn viclean și plin de răutate, proorocul Iezechiel tună asupra lui Irod: *Și tie, căpetenie nelegiuită și rea a lui Israel, căreia ți-a venit ziua acum, când nelegiuirea ta a ajuns la culme, așa zice Domnul Dumnezeu: Diadema se va scoate, cununa va fi ridicată, lucrurile se vor schimba; cele smerite se vor înălța și cele înalte se vor smeri; O voi lepăda, o voi lepăda, o voi lepăda și nu va mai fi până va veni acela căruia se cuvine și o voi da lui* (Iezechiel 21, 25-27).

Lăsându-l pe Irod și curtea lui de cerșetori într-ale duhului, cititorii în stele de la Răsărit, cei însetați de adevăr, au plecat din Ierusalim și și-au văzut de drumul lor mai departe. Pășeau acum pe anticele căi pe care strigaseră în vechime profeții, vestind venirea Însuși a Regelui Căruia mergeau ei acum să se închine. Treceau pe lângă mormintele acelor buze de foc ce zugrăviseră odinioară atât de limpede chipul Acestuia. Nu știau nimic despre El; nu citiseră cărțile profeților evrei; dar inima îi înștiința că la El se află tot binele. Ieșind din oraș, vor fi trecut pe lângă Turnul lui David, acolo unde David, la psaltirionul său, Îl cântase pe slăvitul său urmaș. Au lăsat în urmă cetatea unde Domnul Îl arătase prin atâtea semne pe Hristos. Au ieșit din Ierusalim și au urmat singurul semn care li se dăduse lor: strălucitoarea stea din Răsărit, care-i așteptase în taină dincolo de porțile Ierusalimului.

Și iată, steaua pe care o văzuseră în Răsărit mergea înaintea lor. Ce bucurie ! Veniseră pesemne călare pe cămile, de la o asemenea depărtare și având de străbătut până la Ierusalim deșerturile de nisip prin care nu se putea merge pe jos. Drumul spre Betleem urca întâi la deal, apoi trecea peste un podiș înalt și stâncos, prin câmpii și crânguri de măslini despărțite cu garduri de piatră, pe lângă mormântul Rahilei. Ochii le erau ațintiți la stea, inima plină de bucuria de-a o urma, gândurile toate îndreptate spre Prunc. Steaua coborî și stătu deasupra peșterii Betleemului. *Și văzând ei steaua, s-au bucurat cu bucurie mare foarte,* ne spune Evanghelistul. Cu evalvie au intrat magii și *au văzut pe Prunc împreună cu Maria, mama Lui, și căzând la pământ s-au închinat Lui.* Desigur că o vor fi zărit mai întâi pe Maria, dar Evanghelistul Îl arată în primul rând pe Prunc, și abia apoi pe Maria. Cât despre Iosif, acesta nu e pomenit aici. Desigur că Evanghelistul rânduiește Sfânta Familie potrivit cu însemnătatea ce-o are fiecare în ochii neașteptaților oaspeți. Pentru ei, lucrul de căpetenie a fost să-L vadă pe Rege; împreună cu mama lui ! Abia după aceea vin ceilalți. Pronia l-a așezat pe Iosif lângă Maria din cauza evreilor, nu din cauza păgânilor. Pentru evrei trebuia să fie el cunoscut ca bărbat al Mariei, ca s-o apere de disprețul legiuitorilor și de cruzimea legilor pământești; pentru păgânii veniți de departe însă, Iosif era ca și când n-ar fi. Evanghelistul nu-l pomenește, deși era și el pe acolo.

Și căzând la pământ s-au închinat Lui. Cei care cu frică mare se închinaseră stelelor, se închină acum cu bucurie mare Domnului Celui Viu, care a venit pe pământ să-i scape din robia stelelor și a credinței în soarta cea oarbă.

Și deschizând visteriile lor I-au adus Lui daruri: aur, tămâie și smirnă. I-au adus trei daruri, închipuind, fără să-și dea seama, Sfânta și de viață dătătoarea Treime, în al Cărei Nume a venit în lume Pruncul Iisus și, totodată, arătând întreita lucrare a Domnului: regească, preoțească și profetică, pentru că aurul înseamnă împărăția, tămâia preoția iar smirna (mirul) profeția sau jertfa. Pruncul va fi Împăratul Împărăției fără de moarte. Va fi Preotul cel fără de păcat și va fi Profetul care va fi ucis, la fel cum au fost uciși și cei mai mulți profeți dinaintea Lui. Este limpede pentru toată lumea că aurul e semnul unui Domn, al unei domnii; e limpede că tămâia e semnul rugăciunii, al preoției; și este limpede de asemenea că mi-

rul e semnul nemuririi: Nicodim a uns trupul mort al lui Iisus cu mir (Ioan 19, 39-40; cf. Psalm 44, 8) pentru că trupurile se ungeau după datină cu miresme ca să mai fie încă puțin păzite de stricăciune, ca să mai întârzie încă puțin oroarea distrugerii prin moarte. Lumea avea să strălucească de Hristos ca aurul, să fie plină de rugăciune cum e biserica de tămâie, pătrunsă de mireasma învățăturii și a Trupului Său, ca de mir. Cele trei daruri mai înseamnă încă îndurarea, neschimbarea: aurul rămâne aur, tămâia tămâie, mirul mir, oricât ar trece vremea peste ele. Peste o mie de ani aurul tot strălucește, tămâia tot se aprinde, mirul tot dă mireasmă. Nu găsești alte trei lucruri pe pământ care să închipuie atât de bine lucrarea lui Hristos; care să fie un semn atât de limpede al veșniciei slujbei Sale și al permanenței darurilor pe care le-a adus El cu Sine din cer oamenilor. Le-a adus adevăr, rugăciune, viață veșnică. Cu ce altceva pe pământ decât cu aurul poți asemăna adevărul ? Orice faci cu aurul, el nu-și pierde strălucirea. Sau rugăciunea, cu ce altceva o poți asemăna decât cu tămâia ? La fel cum fumul de tămâie pătrunde toată biserica, și rugăciunea pătrunde tot sufletul omului și cum se înalță fumul de tămâie așa se înalță sufletul omului către Dumnezeu: *Să se îndrepteze rugăciunea mea ca tămâia înaintea Ta* (Psalm 140, 2). Mai scot și alte lucruri fum, dar nu-i nici unul ca fumul de tămâie atrăgător către rugăciune. Și cu ce altceva poți asemăna viața fără de morte decât cu mirul ? Moartea împrăștie duhoare, viața mireasmă care nu se risipește. Astfel au înfățișat închinătorii de la Răsărit în chip simbolic întreaga credință creștină, de la Sfânta Treime la Înviere și la viața veșnică a Mântuitorului și a celor ce-L urmează pe El. Ei nu sunt numai închinători, ci sunt și profeți: profeți ai credinței creștine și profeți ai lucrărilor lui Hristos. Nu puteau avea de la ei înșiși înțelegerea acestor lucruri: insuflarea lui Dumnezeu i-a pornit în lunga călătorie spre Betleem, dându-le drept călăuză misterioasa stea.

Închinându-se la Betleem, magii au vrut să se întoarcă acasă prin Ierusalim, pe drumul pe care veniseră. Irod stătea ca pe jar așteptându-i, iar ei erau dornici să-și împartă bucuria cu acest mohorât stăpânitor. Dar *luând înștiințare în vis să nu se mai întoarcă la Irod, pe altă cale s-au dus în țara lor.* Au arătat evlavie Pruncului, iar Pruncul le-a îndrumat pașii. Ei n-aveau de unde să cunoască răutatea inimii lui Irod și uneltirile lui cele viclene, dar atotștiutoarea Pro-

nie le-a arătat lor în vis, poruncindu-le să nu se întoarcă pe drumul pe care veniseră, ci s-o ia pe altă cale. (Sfântul Grigore Dialogul spune într-una din Predicile sale la Evanghelii — Cartea I, Omilia X: „Prin întoarcerea lor în patrie pe alt drum decât cel pe care au plecat, cititorii în stele au a ne arăta un lucru foarte însemnat. Când l-am cunoscut pe Hristos, drumul întoarcerii în Rai, cel pe care am ieșit de acolo, ni se închide. Pentru că am ieșit din patria noastră apucând-o pe calea mândriei, a neascultării, a obrăzniciei față de lumea nevăzută, a mâncării fructului oprit. Iar întorcându-ne, trebuie să urmăm calea lacrimilor și a ascultării, a nepunerii preț pe cele văzute și a înfrângerii patimilor trupești.")

Cititorii în stele trebuie să fi primit poruncă printr-un înger al lui Dumnezeu, cum a primit și Iosif în câteva împrejurări. Ascultători lui Dumnezeu în toate, ei îndată au luat-o pe alt drum, înconjurând Ierusalimul. Plini de bucurie, lăudând pe Dumnezeu și slăvindu-L pe nou-născutul Mântuitor al lumii, au pornit spre casă, ducând cu ei mai mare dar decât luaseră la plecare pornind să se închine Regelui Hristos: pentru că acum Îl purtau pe Regele Hristos în inima lor. În loc de aur, tămâie și mir duceau cu ei adevăr, rugăciune și mireasma lui Hristos, cea fără de moarte. Și astfel în scurtă vreme au venit sub bolta peșterii din Betleem să se închine lui Hristos, și păstorii și cititorii în stele, și cei mai simpli și cei mai învățați dintre oameni. De aici vedem că, ori învățați ori neînvățați, cu toții avem nevoie de Hristos Domnul nostru și toți trebuie, cu aceeași smerenie și ascultare, să ne închinăm Lui ca unui Dătător de viață și să-L slăvim ca pe Dumnezeul și Mântuitorul nostru, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

LA NAȘTEREA DOMNULUI IV
Evanghelia luminii în întunecimea Egiptului
Matei 2, 13-23

După plecarea magilor, iată, îngerul Domnului se arătă în vis lui Iosif, zicând: Scoală-te, ia Pruncul și pe mama Lui și fugi în Egipt și stai acolo până ce-ți voi spune, fiindcă Irod are să caute Pruncul ca să-L ucidă. Și Iosif, sculându-se, a luat noaptea Pruncul și pe mama Lui și a plecat în Egipt. Și au stat acolo până la moartea lui Irod; ca să se împlinească cuvântul spus de Domnul, prin proorocul: Din Egipt am chemat pe Fiul Meu. Iar când Irod a văzut că a fost amăgit de magi, s-a mâniat foarte și, trimițând a ucis pe toți pruncii care erau în Betleem și în toate hotarele lui, de doi ani și mai în jos, după timpul pe care îl aflase de la magi. Atunci s-a împlinit cuvântul spus de Ieremia proorocul: Glas în Rama s-a auzit, plângere și tânguire multă; Rahela plângea pe fiii săi și nu voia să se mângâie, pentru că nu mai sunt. După moartea lui Irod, iată că îngerul Domnului s-a arătat în vis lui Iosif, în Egipt, și i-a zis: Scoală-te, ia Pruncul și pe mama Lui și mergi în pământul lui Israel, căci au murit cei ce căutau să ia viața Pruncului. Iosif, sculându-se, a luat Pruncul și pe mama Lui și a venit în pământul lui Israel. Și auzind că domnește Arhelau în Iudeea, în locul lui Irod, tatăl său, s-a temut să meargă acolo și, luând poruncă în vis, s-a dus în părțile Galileii. Și a venit și a locuit în orașul numit Nazaret, ca să se împlinească ceea ce s-a spus prin proroci, că Nazarinean se va chema.

Iată Domnul vine pe nor ușor și ajunge în Egipt. Idolii Egiptului tremură înaintea feței Lui și inima Egiptenilor se topește în ei (Isaia 19, 1). Astfel descrie marele profet Isaia istoria păstrată în Evanghelia de astăzi. Este fuga Domnului dinaintea sabiei lui Irod, fuga Stăpânului dinaintea slugii, fuga celui tare dinaintea celui slab.

Pe cine închipuie acest „nor ușor" care îl poartă pe Domnul în Egipt? Pe Maica lui Dumnezeu. Pe cea neîngreunată de păcat și de blestem; pe cea ușoară de frumusețea curăției și de mulțimea binecuvântării. Pe cea în trup, și parcă fără de trup. Ca un nor: un nor

ușor. Odinioară mersese Dumnezeu înaintea israeliților în *stâlp de nor* (Ieșire 13, 22), ca să-i scoată din Egipt. Acum iată, merge Dumnezeu *pe nor ușor*, ca să scape El de sabia acelui popor scos din Egipt.

De ce fuge Dătătorul de viață dinaintea muritorilor ? Nu se puteau dezlega lucrurile mai repede și mai simplu ? Nu putea Dumnezeu, Stăpânul vieții și al morții, să trimită un înger al morții să ia sufletul lui Irod, în loc să-l pună pe drumuri pe Iosif, trimițându-l în Egipt ? Fără îndoială, ar fi putut Atotputernicul să facă acest lucru, dar pentru ce ? Ar fi fost poate mai pe placul nostru, dar în pofida mântuirii noastre. Cum s-ar fi arătat de Evanghelie grozava strivire a firii omenești prin păcat, păcat peste păcat, și cum s-ar fi arătat că trebuie acum să se amestece însuși Dumnezeu, dacă în noaptea aceea s-ar fi curmat prin moarte gândul cel rău al lui Irod ? Și, dacă n-ar fi fugit Dumnezeu de oameni, cum ar fi văzut cel orb duhovnicește prăpastia în care a căzut neamul omenesc când s-a înstrăinat de Dumnezeul cel adevărat care-l călăuzea ?

Cum au plecat din Betleem închinătorii de departe, cititorii în stele de la Răsărit, *iată, îngerul Domnului se arătă în vis lui Iosif, zicând: Scoală-te, ia Pruncul și pe mama Lui și fugi în Egipt și stai acolo până ce-ți voi spune, fiindcă Irod are să caute Pruncul ca să-L ucidă.* Îngerii lui Dumnezeu veghează fără încetare, păzind copilul dumnezeiesc de tot răul. I-au slujit Lui de la întemeierea lumii, în Împărăția cea fără de moarte, Îi slujesc Lui și acum, în Împărăția cea de sub timp. Se minunează îngerii cum Domnul cel fără de moarte, Domnul vieții, a coborât să Se înveșmânte în trup muritor, pradă atâtor primejdii; cum stăpânul s-a făcut slujitor, *chip de rob luând* (Filipeni 2, 7). Iată, și îngerii vin printre oameni, și îngerii petrec aproape de oameni, însă ei sunt nevăzuți și, față de simțurile noastre, netrupești. Iar când se arată oamenilor în chip de trup, vedenia e scurtă și chipul trupului lor ceresc este altfel decât trupul nostru pământesc: nu poate fi rănit, nici ucis. Hristos însă a fost născut cu trup adevărat, pământesc, ce poate fi și rănit, și ucis. Așadar fuge de sabie, ca să vedem că e om și nu duh, cum zic unii eretici. Și de aceea apar mereu îngeri și-i poartă de grijă, ca unui prunc firav ce este.

Irod are să caute Pruncul ca să-L ucidă. Îngerul vorbește despre viitor. Așadar Irod nu a întreprins încă nimic împotriva Pruncului, dar se teme de el și are de gând să-l ucidă. Nimeni pe lume nu știe ce are el de gând, dar gândurile omului sunt ca o carte deschisă

pentru Dumnezeu, ușor de citit. Dumnezeu știe ce vrea să facă Irod, și numai El poate să descopere gândul ascuns în inima cea rea a lui Irod. Îl dezvăluie lui Iosif prin îngerul Său, iar Iosif, cuminte, ia pruncul și pe mama Lui și fuge în Egipt, *ca să se împlinească cuvântul spus de Domnul, prin proorocul: din Egipt am chemat pe fiul Meu* (cf. Osea 11, 1).

Desigur, lucrul nu s-a întâmplat pentru că așa a spus proorocul Osea; proorocul l-a spus pentru că, insuflat fiind, l-a văzut. De aceea, Evanghelistul spune acum: *ca să se împlinească*, pentru a spune de fapt: s-a împlinit. Cum nimic în Sfânta Scriptură nu este întâmplător, nici Evanghelistul nu folosește la întâmplare o formă sau alta a cuvântului. Pronia vrea să dea însemnătate iubiților Săi prooroci, cei plini de râvnă, din Legea cea Veche. Pronia vrea să ne învețe că împlinește cuvintele iubiților Săi, pentru că și ei au împlinit cuvântul și voința lui Dumnezeu. Când oamenii ascultă de Dumnezeu, și Dumnezeu ascultă de oameni. Nici un om nu-l întrece pe Dumnezeu în slujirea ascultătoare a omului, când omul slujește cu ascultare lui Dumnezeu. Tot ce au spus mai înainte proorocii despre Hristos, Dumnezeu Însuși a spus. Proorocii au luat ce era a lui Dumnezeu și au dat lumii. Nu socoteau profeția drept al lor, nu spuneau că e a lor, pentru că o primiseră de la Dumnezeu. Dumnezeu a dăruit-o slujitorilor săi credincioși, iar acum îi slăvește insuflând pe Evanghelist să scrie: *ca să se împlinească cuvântul* cel spus prin proorocul. Așa scriu peste tot apostolii și evangheliștii în Noul Testament. Dumnezeu Se bucură bucurându-i pe credincioșii Lui; Dumnezeu Se slăvește slăvindu-i pe ei.

Ia Pruncul și pe mama Lui și fugi în Egipt, îi poruncește îngerul lui Iosif. De ce Egipt ? De ce tocmai în Egipt ? De ce nu într-o țară mai la îndemână, cum ar fi, bunăoară, Siria ? Damascul era înafara împărăției lui Irod. Sau, de ce nu în Moab ? Sau în oricare alt ținut din apropiere, nejuns de Irod ? Egiptul e departe. Astăzi, mergi o zi întreagă, zi de vară până-n seară, cu trenul, de la Ierusalim până la granița egipteană, și încă o jumătate de zi până la Cairo, acolo unde, după tradiție, s-ar fi adăpostit Sfânta Familie. Dar câte zile de mers, zile lungi, îți trebuiau pe atunci ca să străbați pustia de nisip din Gaza până la istmul unde se află astăzi Canalul ? Până să ajungă cineva la Cairo, putea să facă drumul dus și întors de câteva ori până în Siria ! De ce nu a dat Dumnezeu profetului cuvânt

asupra unui loc mai din apropierea Iudeii, unde să-şi fi aflat scăpare Mântuitorul ? Cum a trimis atât de departe un copilaş cu mama care de-abia L-a născut ?

Cât ne grăbim cu socotelile noastre omeneşti, cu întrebările noastre fără rost ! Iscodind astfel, uităm că planul mântuirii noastre l-a izvodit Însăşi Sfânta Treime, Care nu greşeşte ! Dumnezeu nu împlineşte cuvântul profetului, ci propriul Lui cuvânt ! Trimiţându-L pe Iisus în Egipt, Dumnezeu a ţintit în mai multe părţi deodată. Aşa face El întotdeauna ! Noi oamenii, lucrând, rareori urmărim mai mult de-un singur scop odată; Dumnezeu rareori urmăreşte un singur scop cu o lucrare. Putem spune fără să greşim că El de fapt, cu fiecare din lucrările Sale urmăreşte mai multe scopuri deodată.

Trimiţându-L pe Iisus în Egipt, Dumnezeu a urmărit mai înainte de toate să scape viaţa Fiului Său din măcelul ce sta să înceapă în Betleem. Pe lângă aceasta însă, a mai avut în vedere şi alte lucruri. Când fiii lui Iacov, din pizmă, au căutat să-L ucidă pe fratele lor Iosif, nu şi-a găsit acesta scăpare în Egipt ? Acum, când Irod, tot din pizmă, caută să-L ucidă pe Iisus, El tot în Egipt îşi găseşte scăpare. Cu aceasta Dumnezeu vrea să dea încă o dată învăţătură neamului evreiesc cel tare de cerbice. Împăunaţi cu puritatea lor şi cu credinţa lor în Dumnezeul cel Unul, în Dumnezeul cel Viu, pizmaşii evrei se grăbesc să-L omoare pe cel preacurat, iar El fuge dinaintea lor şi-şi scapă viaţa, precum odinioară Iosif, în Egipt, loc urât şi disprețuit de evrei. Egiptul cel urât şi disprețuit dă adăpost Mesiei, asupra Căruia Ierusalimul cel trufaş şi „preaînţelept" scoate sabia. Cu o mie de ani înainte le-a dat Dumnezeu o învăţătură evreilor prin tânărul şi neprihănitul Iosif, iar acum le-o dă din nou, ca să arate că ei n-au învăţat nimic dintrînsa. În Egiptul corupt, unde oamenii se închină crocodililor, acolo îşi află adăpost neprihănirea gonită de bărbaţii Ierusalimului cei lăudăroşi şi mândri de credinţa lor în Dumnezeul cel Preaînalt. Cum a fost în zilele părintelui nostru Iacov aşa e şi acum, în zilele lui Irod. Dumnezeu le arată acest lucru israeliţilor, trimiţându-L pe Prunc în Egipt, să-şi afle acolo scăparea. Iată de ce în Egipt, iar nu în Damasc sau în altă parte.

(Zice Zigaben: „A fost trimis în Egipt pentru că Egiptul şi Babilonul, mai mult decât oricare alt loc de pe pământ, erau roase de stricăciune. De aceea îi scoate din Babilon pe cititorii în stele, iar în

Egipt Însuşi se duce, ca să le aducă pe amândouă pe calea adevărului. În acest chip îi învaţă şi pe ei şi pe noi că cei credincioşi trebuie să se aştepte dintru început la suferinţă.")

Şi se mai poate face încă o plină de învăţăminte asemănare între Iosif cel-de-bine-făcător şi Iisus Domnul. Aşa precum Iosif, cel prigonit pentru neprihănire, a ajuns cu ajutorul lui Dumnezeu păzitorul Egiptului şi al fraţilor care îl vrăjmăşiseră, aşa va fi şi prigonitul Iisus păzitorul şi Dătătorul Pâinii Vieţii în Egipt, în Israel şi în lumea toată. Ierusalimul dă acum în El cu piatra, iar El îi va răsplăti, la vremea Sa, cu Pâine.

Şi mai e de tras încă o învăţătură. Faraon a poruncit odinioară ca toţi copiii evreieşti de parte bărbătească să fie ucişi. Dar pe cel pe care Dumnezeu l-a ales să fie conducătorul şi eliberatorul poporului israelit, pe Moise, Faraon nu numai că n-a putut să-l ucidă, dar fără să vrea, l-a luat în casa sa, l-a crescut şi l-a hrănit. Acum Irod porunceşte să fie ucişi toţi pruncii din Betleem, ca să-L piardă pe Pruncul Iisus. Dar Dumnezeu L-a pus pe Iisus conducător al poporului Său, şi Împărat a Cărui Împărăţie nu va avea sfârşit. Iar Irod nu numai că nu s-a putut atinge de Cel asupra căruia a ridicat sabia, dar s-a aflat a fi praf şi ţărână, laolaltă cu tot Ierusalimul cel-fără-de-Dumnezeu, în ceasul când Domnul Cel Înviat, Iisus, S-a slăvit în cer şi pe pământ ca Rege al regilor. Să învăţăm şi noi de aici că, atunci când ne punem sub pavăza lui Dumnezeu, mâna omului nu ne poate ajunge.

Şi mai primim încă o învăţătură. Dumnezeu l-a trimis odinioară pe Israel în Egipt după pâine. Israeliţii însă s-au arătat nerecunoscători şi neascultători, şi-au părăsit credinţa îmbrăţişând păgânătatea egipteană, s-au cufundat în întunericul Egiptului, în depravarea egiptenilor. Dumnezeu a scos din Egipt pe poporul Său, dându-le pe Moise conducător şi lucrând mulţime de minuni în vederea a tot poporul Său. Le-a dat de mâncat şi de băut în pustie, pentru ca vreme de patruzeci de ani acest popor nemulţumitor şi neascultător să cârtească împotriva Lui. I-a dus în ţara Făgăduinţei, întemeind-o şi îmbogăţind-o, şi i-a aşezat întrînsa, risipindu-i pe vrăjmaşi. Israeliţii însă au cârtit mai departe. Iisus Domnul, dimpotrivă, a trecut pustia fără să murmure, a trăit sărac în ţară străină şi s-a întunat prin pustie în Israel fără să se plângă, fără nici o împotrivire faţă de cerescu-I Părinte. El şi preacurata Lui Maică, îm-

preună cu dreptul Iosif, au rezumat într-un scurt răstimp întreaga istorie a pătimirilor lui Israel, suferindu-le cu inimă mulțumitoare, ascultătoare și credincioasă, ca o mustrare față de încăpățânatul și neascultătorul Israel și ca o pildă pentru noi toți.

În sfârșit, mai este încă un temei de seamă, la măsura omenescului, al fugii Domnului anume în Egipt. Hristos nu Și-a început lucrarea pe pământ numai la vârsta de treizeci de ani, când Și-a deschis dumnezeiasca Sa gură și a început să învețe pe oameni. El Și-a început lucrarea încă de când S-a zămislit. Zămislindu-Se de la Duhul Sfânt, a și dobândit îndată o următoare a Sa, pe preasfânta Născătoare de Dumnezeu. Iar Iosif nu a venit la Hristos încă mai înainte de nașterea Lui ? Nașterea lui Hristos nu a deschis cerurile înaintea îngerilor și nu a vărsat asupra cititorilor în stele adevăr ? Irod nu a căzut de la Hristos împreună cu cărturarii și arhiereii cei învârtoșați la inimă și nu s-a ridicat împotriva Lui încă de când era un copilaș culcat în iesle ? De cum S-a zămislit, S-a și făcut pentru unii piatra din capul unghiului, pentru alții piatră de poticnire. Încă de la zămislire în jurul Lui au început să se aleagă oile de capre. Scurtă vreme a fost dezbinare asupra Lui chiar între Iosif și Maria. Pe când Maria L-a cunoscut dintru început drept rod al Duhului Sfânt, Iosif L-a crezut o clipă rod al păcatului. Dezbinarea aceasta însă repede s-a dezlegat, pe când prăpastia căscată între păstori și astrologi pe de o parte, și Irod cu fruntașii Ierusalimului pe de altă parte, nu s-a închis niciodată. A venit să semene, dar și să vânture, și această lucrare a început-o încă de la zămislirea Sa în trup, trecând prin moarte și prin slăvita-I Înviere, și de la Înviere până în ziua de astăzi, și din ziua de astăzi până la Judecata de Apoi. Nu a venit în lume ca să stea pe margine. A intrat în drama vieții ca în întunecimea Egiptului, ca să fie lumină și călăuză, cugetător și făptuitor, jertfă și jertfitor. Lucrarea Lui a început când solul Său, marele Arhanghel Gavriil, a coborât la Nazaret și I-a binevestit venirea.

Trebuie așadar să vedem în fuga în Egipt nu doar o fugă de scăpare de Sine, ci o fugă de scăpare a tuturor. Cu fuga în Egipt s-a desfășurat o parte de seamă în planul mântuirii. Ce parte ? Legătura cu seminția hamitică. El Însuși S-a născut în seminția semitică. Lucrarea Lui însă nu era pentru o singură semințe, ci pentru toți oamenii. Trebuia așadar să vină în legătură cu toate cele trei mari

seminții ale pământului; și a făcut acest lucru. Semiții erau în Iudeea. Hamiții erau în Egipt. Cât despre a treia mare semințe, cea din Iafet, nu stăpâneau în Egipt romanii, care sunt iafetiți ? Iar Asia Mică și Africa nu erau oare încă din vremea lui Alexandru cel Mare pline de greci ? Nu a fost Noul Testament scris într-o limbă iafetică — greaca ? Iar Pilat, care L-a osândit la moarte, și sutașul de pe Golgota, care a mărturisit despre Dânsul că este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu, nu erau amândoi iafetiți ? Hamiții au fost blestemați de strămoșul nostru Noe pentru necinstea lui Ham față de părintele său (Facere 9, 22-27), pe când semiții și iafetiții au fost binecuvântați. Dar, când a venit în lume, Domnul nu a făcut deosebire între cei blestemați și cei binecuvântați, pentru că tot neamul omenesc e sub blestem, sub păcat și sub moarte. Înafară de atingerea cu hamiții în pruncie, Hristos i-a mai întâlnit și pe când propovăduia și tămăduia în Tir și în Sidon (Marcu 7, 24; cf. Marcu 3, 8). Dar poate că cineva întreabă: de ce folos le putea fi pruncul Iisus descendenților lui Ham din Egipt, când El nici nu vorbea încă și nici nu făcea minuni ? Acestuia i se poate răspunde tot cu o întrebare: Să fi fost vreo clipă în viața Mântuitorului când El să nu fi grăit și să nu fi făcut minuni ? Nu doar cu limba se vorbește: soarele nu are gură, dar spune multe celor care pot să-l audă; și nici mâini nu are, cu care să lucreze, dar face minuni în fiecare zi, pentru cei ce pot să le vadă. Noi nu putem măsura, nici afirma întreaga înrâurire a pruncului Iisus asupra Egiptului, dar fără îndoială că această înrâurire a fost mare. Nu s-a vindecat cea cu scurgere de sânge doar atingându-se de veșmintele Sale ? Cum atunci atingerea egiptenilor de El să fi rămas fără urmări ? În istoria de mai târziu a creștinătății se citește limpede înrâurirea pe care a avut-o ședera Lui în țara lui Ham. În Egipt a înflorit mai întâi monahismul, în frunte cu Sfântul Antonie. În Egipt s-a vărsat atâta sânge mucenicesc, de-ar fi să pomenim doar sfintele fecioare Varvara și Ecaterina. Dar câți teologi și gânditori creștini a dat Egiptul ! Creștinii din Egipt au dus luptă grozavă cu Arie, cel mai grozav dintre eretici, rușinându-l și învingându-l, și aducând astfel Bisericii o neprețuită biruință. Crezul egiptean a fost primit de Sinodul Ecumenic de la Niceea; și Sfântul Atanasie din Alexandria a strălucit ca un soare în întunecata la o vreme țară a lui Faraon.

Nu socotim, desigur, a fi încheiat șirul temeiurilor fugii Domnului în Egipt. Dimpotrivă, nu am arătat nici măcar toate înțelesurile

aflate în puterea de pricepere a omului, dar câte nu mai sunt taine ferecate în comorile iconomiei lui Dumnezeu!

Să ne întoarcem însă la fărădelegea lui Irod; să vedem de ce e în stare omul pe care poftele și setea de putere îl prefac în fiară.

Iar când Irod a văzut că a fost amăgit de magi, s-a mâniat foarte și trimițând a ucis pe toți pruncii care erau în Betleem și în toate hotarele lui, de doi ani și mai în jos, după timpul pe care îl aflase de la magi. De fapt, cititorii în stele de la Răsărit nu-l minţiseră pe Irod. Ei nu-i făgăduiseră nimic! Evanghelia spune: *Iar ei, ascultând pe rege, au plecat.* Însă tiranul Irod era obișnuit să i se facă întotdeauna pe plac, drept care s-a socotit înșelat de magi fiindcă aceștia nu s-au mai întors la Ierusalim să-i dea de veste despre Prunc, așa cum poruncise.

Așadar Irod *s-a mâniat foarte.* Furia era de altminteri aerul pe care îl respira el zi de zi, căci așa sunt, până la unul, toți oamenii înrobiți de poftele lor. Vedem și la noi înșine: cu cât ne lăsăm pradă vreunei patimi, cu atât ajungem să fim ai mâniei. Iar mânia naște ucidere, căci duce în cele din urmă la crimă. În mânie s-a aruncat Cain asupra fratelui său Abel și l-a ucis (Facere 4, 8); în mânie a aruncat Saul sulița asupra fiului său Ionatan, ca să-l lovească (I Regi 20, 33); de mânie s-a umplut Nabucodonosor asupra celor trei tineri: Șadrac, Meșac și Abed-Nego, și a poruncit să-i arunce în cuptorul de foc (Daniel 3, 19-20); cu mânie *au năvălit* arhiereul evreiesc și cărturarii asupra arhidiaconului Ștefan și l-au ucis cu pietre (Fapte 7, 50-58).

Irod, sclavul tuturor patimilor de-Dumnezeu-urâtoare de pe pământ, s-a mâniat și, plin de furie, și-a trimis călăii să ucidă toți copiii din Betleem și din ținuturile învecinate, de doi ani și mai jos. Ce a făcut Faraon copiilor în Egipt, face acum și Irod copiilor din Betleem. Ni se întâmplă adesea să săvârșim tocmai păcatul pe care îl osândim la alții. Nu se spune că trimișii călăi au ucis pe copii, ci că Irod i-a ucis. Evanghelistul așează întreaga vină a sângeroasei fapte asupra celui ce a poruncit-o, asupra lui Irod, nicidecum asupra celor ce au dus-o la îndeplinire. Irod are să dea seamă înaintea lui Dumnezeu, nu călăii. Din mintea acestora nici n-ar fi putut izvorî un plan atât de satanic. Să măcelărești atâți copii nevinovați ca să scapi de Unul care-ți stă în cale! Vina e numai și numai a lui Irod. În chipul acesta Evanghelistul ne învață să ne păzim a face răul prin alții. Dacă stârnim pe cinva să ucidă, noi ucidem, dacă

punem pe cineva să mintă, noi mințim; dacă trimitem pe cineva să fure, noi furăm; dacă împingem la preacurvie, noi curvim; ori la ce păcat am împinge pe altul, noi săvârșim păcatul, nu acela. Dacă Evanghelistul ar fi să povestească păcatul cuiva împins de noi să-l facă, numele nostru l-ar scrie, nu pe al aceluia, la fel cum și acum de Irod vorbește ca de un ucigaș, nu de călăii pe care nici măcar nu-i numește. Irod *trimițând a ucis.* Nu spune pe cine a trimis Irod, ci numai că a trimis. Ori pe cine ar fi trimis să ucidă, numai Irod are să stea înaintea Judecății lui Dumnezeu ca să dea seamă de crima aceasta.

Mulți copii a răpus sângeroasa faptă a lui Irod, și acest lucru se vede din felul în care Evanghelistul apasă spunând: *toți* copiii din Betleem și din *toate* hotarele lui. Ar fi putut să spună „a ucis copiii în Betleem și în împrejurimi", dar spune: *toți* copiii, *toate* hotarele. Cum Betleem era un oraș, iar împrejurimile cuprindeau multe sate, e limpede că au fost uciși mulți copii.

Copiii au fost așadar cei dintâi martiri ai lui Hristos. Moartea lor mucenicească, moartea lor înainte de vreme, venită din adâncurile păcatului omenesc, se îndreptățește prin cununile slavei și nemuririi din Împărăția lui Hristos. Ei, cei mai iubiți de Hristos, au pătimit cei dintâi pentru Hristos. Cei pe care El i-a îmbrățișat și i-a binecuvântat (Marcu 10, 16) au fost cei dintâi părtași la martiriu în Noul Testament. În Vechiul Testament, mureau pentru Dumnezeu proorocii. În Noul Testament au murit pentru Dumnezeu copiii, și toți câți au fost curați ca pruncii. Pentru că unul din principiile Noului Testament este: *De nu vă veți întoarce și nu veți fi ca pruncii, nu veți intra în împărăția cerurilor* (Matei 18, 3). Și toți care se întorc și sunt ca pruncii își vor afla un Irod vărsător de sânge care, pizmaș, îi va lovi, îi va prigoni și îi va ucide. Nici un mucenic al lui Hristos nu va lipsit de cununa sa, nici un Irod nu va scăpa de greaua pedeapsă, cum n-a scăpat nici regele Irod, nici pe pământ nici în cer. Cu adevărat, orice păcătos, oricât de într-armat ar fi, se amăgește pe sine crezând că e mai puternic decât un copilaș nevinovat. Nimic pe lume nu este mai tare decât neprihănirea, pentru că îngerii lui Dumnezeu stau lângă cel curat cu sabie de foc. Și noi ne amăgim adesea când, orbi de păcat, ne credem mai tari decât un singur copilaș plăpând, de numai doi ani. Suntem puternici, suntem grozavi, suntem armați până-n dinți! Dar dacă asculți ce spune un

ucigaș de copii, îți îngheață sângele. Copiii uciși își urmăresc călăii zi și noapte, în vise și în vedenii, și nu-i slăbesc până ce nu ajung la pocăință sau, de nu, se pierd cu totul. Cine ucide un nevinovat pe sine se ucide. Cine moare nevinovat se mântuie și e biruitor. Nu regii sunt puternici, ci copiii. Nu regii sunt biruitori, ci copiii. Acestea toate sunt vești nemaiauzite pentru lumea veche. E cel mai tare miez al Noii Lumi a lui Hristos. Cea dintâi pildă de osândă a tiranului și de binecuvântare a copiilor martiri în Noua Zidire au dat-o Irod și copiii uciși în Betleem. În fiecare zi, de când Noul Testament a început a se citi, Irod e blestemat și nevinovatele sale victime binecuvântate. Și ce-a dobândit Irod de la fapta lui cea rea ? Nimic din ce-a jinduit, și tot ce a meritat. Din purtarea de grijă a lui Dumnezeu, pedeapsa îl ajunge uneori pe răufăcător îndată ce fărădelegea a fost săvârșită, iar alteori mult mai târziu; dar cel mai adesea cade ca din senin. Dumnezeu răzbună sângele. Și-l aduce aminte. Nu uită strigătul celor nevinovați (cf. Psalm 9, 12). Când cumplitul tată al Sfintei Varvara însuși a scos-o la locul execuției și cu mâna sa i-a tăiat capul pentru că venise la Hristos, trăznetul a căzut pe casa lui în aceeași zi și l-a ucis. Dar când regele Irod a omorât atâția prunci nevinovați, nu a căzut nici un trăznet. Nu atunci. Dar s-a abătut asupra lui ceva mult mai greu ca un trăznet. N-a trecut mult și a căzut la pat lovit de-o boală lungă și cumplită: fierbințeală, tremurături, gută, răni deschise, curgere de sânge. Dar cea mai grea năpastă l-a lovit la mădularele genitale. Scrie Iosef Flavius că acele mădulare au putrezit de vii și colcăiau de viermi. Ucigașul de prunci a fost lovit la locul procreerii. Atâta duhoare ieșea din Irod că nimeni nu putea să stea în preajma sa. Toți oamenii casei sale au fugit care încotro și așa singur, măcinat de dureri și în cele din urmă nebun, și-a dat Irod sufletul lui cel negru ca să sufere mai departe chinurile de care moartea i-a dezlegat trupul.

Așa se deschide Noua Zidire, nu numai cu bucuria îngerilor și a păstorilor din Betleem, ci și cu plânsetele copiilor, cu jalea mamelor, cu fărădelegea unui despot rău. *Glas în Rama s-a auzit, plângere și tânguire multă: Rahila își plânge copiii și nu voiește să fie mângâiată pentru că nu sunt* (cf. Ieremia 31, 15). Copiii aceștia sunt coborâtori din Rahila, strămoașa seminției lui Veniamin, care s-a așezat în Iudeea împreună cu semința lui Iuda. Istoria veche a omenirii a început cu sânge și nelegiuiri: cu acestea, și fără nici o bucurie. Fratele a

ucis pe frate: Cain l-a ucis pe Abel. Omenirea a căzut tot mai jos, din păcat în păcat, din rău în rău, până când a ajuns în adâncurile păcătoșeniei. De ce a îngăduit Dumnezeu făptuirea răului mai departe în Noua Zidire ? De ce n-a oprit măcelul pruncilor săvârșit de Irod ? Ca să se vădească grozava cădere a neamului omenesc, ca să se dezvăluie adâncurile prăpastiei din care trebuie să-l ridice Mesia. Oare calea largă și alunecoasă a pierzaniei să fie mai puțin dureroasă, mai cu puține lacrimi decât calea cea strâmtă și plină de spini a mântuirii ? În sfârșit, Dumnezeu nu îngăduie să cadă asupra păcătosului nici o suferință pe care Domnul Cel fără de păcat, Iisus nu o va fi îndurat Însuși. Copiii au fost uciși de Irod sub blestemul și păcatul lui Adam; Mielul lui Dumnezeu va fi ucis fără de păcat fiind și slobod de blestem, și Izvor a tot binele și a toată binecuvântarea.

După moartea lui Irod, un înger al lui Dumnezeu i-a apărut lui Iosif și i-a poruncit să se întoarcă acasă împreună cu Pruncul și cu mama Lui, *căci*, spune el, *au murit cei ce căutau să ia sufletul Pruncului.* Îngerul vorbește aici la plural, ceea ce înseamnă că nu numai Irod a murit, ci și alții care căutau să ia viața Pruncului Hristos. Cine să fi fost aceștia ? Cu siguranță careva din bătrânii și cărturarii Ierusalimului, din cei care se tulburaseră și se spăimântaseră la auzul veștii că s-a născut un nou rege (Matei 2, 2-3).

Începe așadar o altă grea străbatere a Domnului prin îndoita pustie, cea de nisip și cea omenească. Prima ducea înapoi din Egipt în Iudeea. Dar în Iudeea domnea Arhelau, mlădiță rea a trunchiului cel stricat. Deci mai înainte să ajungă la Ierusalim, îngerul i-a trimis în îndepărtata Galilee. Atunci au trebuit să facă încă o călătorie grea, din Iudeea în Galileea, în orașul Nazaret, ca să se împlinească încă o dată cuvântul: *Vulpile au vizuini și păsările cerului cuiburi, dar Fiul Omului nu are unde să-Și plece capul* (Matei 8, 20).

Și venind a locuit în orașul numit Nazaret, ca să se împlinească ceea ce s-a zis prin proorocul, că Nazarinean Se va chema. În toate cărțile profetice câte au ajuns până la noi, nu găsim nicăieri că Iisus Domnul se va chema Nazarinean. Se poate că această proorocie să se fi aflat în vreo carte pierdută în multele peregrinări ale Israeliților, sau în prădarea Ierusalimului, sau poate că a fost doar o tradiție predată prin viu grai, din neam în neam. Mai sunt și alte locuri în Noul Testament unde apostolii se referă la citate din proorocii ca și când acestea ar fi bine cunoscute, dar care nu sunt de găsit în nici

una din scrierile Vechiului Testament (de pildă Iuda 1, 9; 14) Orice neam are mai multe profeții păstrate în viu grai decât în scris; de ce la evrei ar fi altfel ? Îl vedem așadar din nou pe Domnul nostru Iisus în Nazaret. A plecat în pântecele Maicii Sale și acum Se întoarce purtat în brațele ei. Ce de lucruri neobișnuite, pilduitoare, s-au petrecut între plecarea și întoarcerea Lui ! Plecarea din Nazaret la poruncă omenească; fuga în Egipt de mânia omenească; întoarcerea în Iudeea pentru că muriseră cei ce căutau să-i ia viața; fuga din Iudeea pentru că se iviseră alți nelegiuiți, și în sfârșit întoarcerea în Nazaret. N-a trecut mult între plecare și înturnare dar o lucrare mare, o lucrare dumnezeiască s-a împlinit în această frântură de timp. Mai înainte să-Și deschidă gura Sa, Hristos a deschis oamenilor taine fără de număr, le-a dat învățături uriașe, le-a dezvăluit dumnezeiasca Sa putere. A răspuns poruncii Cezarului ducându-Se la Betleem să Se înscrie, dând Cezarului ce era al Cezarului și dând totodată o pildă de supunere față de lege și de stăpânire. S-a născut într-o peșteră, dând pildă de nesfârșită smerenie și învățând că omul nu se prețuiește după locul nașterii, ci după duhul dintrînsul. La nașterea Sa a deschis cerurile și i-a făcut pe îngeri să cânte asupra păcătosului pământ și să vorbească păstorilor. I-a adus pe păstori cei dintâi la închinarea Sa, arătând astfel că în Împărăția Sa oamenii nu se aleg după naștere, avere, știință sau onoruri, ci după curăția sufletului, neprihănirea inimii și pietatea minții. I-a atras la Sine pe cei mai învățați bărbați ai Răsăritului, pe astrologi, și i-a abătut de la închinarea stelelor către închinarea Dumnezeului Celui viu și atotputernic în Sfânta Treime. A descoperit prin Irod și prin înțelepții Ierusalimului întreaga prăbușire a firii omenești, rătăcită de păcat și înrobită de patimi. Prin martiriul pruncilor din Betleem a arătat limpede cărarea durerii pe care au să păsească mulți dintre următorii lui Hristos. A arătat că nevinovăția este mai tare decât silnicia, și că Irod nu pe copii i-a nimicit, ci pe sine însuși. Ierusalimul L-a prigonit, pentru că în Ierusalim avea să pătimească și să Se proslăvească. A scăpat de prigoana Poporului Ales fugind în Egipt, dând cu aceasta încă o dată o mare învățătură lui Israel. A viețuit printre hamiți aducându-le prezența Lui tămăduitoare, așternându-le calea mântuirii la fel cum a făcut și cu celelalte două seminții mari ale pământului, semiții și iafetiții, arătându-și atotcuprinzătoarea dragoste pentru tot neamul omenesc. Iar toată această uriașă lucrare a împlinit-o în tăcere, din poala Maicii Sale. Iar la împlinirea lucrării, s-a întors la Nazaret, să se pregătească pentru o lucrare nouă. N-a petrecut nici o clipă pe pământ fără s-o umple cu fapte întru mântuirea noastră. Plugul Său, odată urnit pe câmpia lumii, nu s-a mai oprit nici o clipă, și brazda Sa a fost dreaptă. Și totul pentru ca să se mântuiască omul. De aceea Biserica Îl slăvește ca pe singurul Iubitor de oameni, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA ÎNAINTE DE BOTEZUL DOMNULUI
Evanghelia Înaintemergătorului Ioan
Marcu 1, 1-8

Începutul Evangheliei lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Precum este scris în prooroci: Iată Eu trimit îngerul Meu înaintea feței Tale care va pregăti calea Ta. Glasul celui ce strigă în pustie: Gătiți calea Domnului, drepte faceți cărările Lui. Ioan boteza în pustie, propovăduind botezul pocăinței întru iertarea păcatelor. Și ieșeau la el tot ținutul Iudeii și toți cei din Ierusalim și se botezau de către el, în râul Iordan, mărturisindu-și păcatele. Și Ioan era îmbrăcat în haină de păr de cămilă, avea cingătoare de piele împrejurul mijlocului și mânca lăcuste și miere sălbatică. Și propovăduia, zicând: Vine în urma mea Cel ce este mai tare decât mine, căruia nu sunt vrednic, plecându-mă, să-I dezleg cureaua încălțămintelor. Eu v-am botezat pe voi cu apă, El însă vă va boteza cu Duh Sfânt.

Nu este înțelepciune adevărată fără dragoste, nici dragoste adevărată fără înțelepciune. Înțelepciunea fără dragoste este înțelepciunea șerpească, trufașă și otrăvitoare; iar dragostea fără înțelepciune este rupere de nori peste un pământ ars care cere ploaie lină.

Nemăsurată este înțelepciunea lui Dumnezeu ! Cu nimic nu o poți asemăna, decât cu dragostea Lui. Mare este înțelepciunea și dragostea lui Dumnezeu întru zidirile Sale ! Dar toată nu-i decât o umbră față de înțelepciunea și dragostea pe care Dumnezeu le-a dezvăluit întru Iisus Hristos Domnul pentru mântuirea omului. Mare este înțelepciunea și dragostea lui Dumnezeu ce se văd în Zidirea Dintâi ! Este înțelepciunea zidirii cui nu există, este dragostea dăruirii cui nu are. Iar înțelepciunea dezvăluită în Zidirea Nouă este înțelepciunea vindecării celui bolnav de moarte, și dragostea întru Zidirea Nouă este dragostea jertfirii de sine.

Citește încă o dată, și încă o dată, și încă de multe ori citește Evanghelia Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, și ai să-ți stingi setea inimii cu înțelepciunea și dragostea lui Dumnezeu, și ai să-ți simți sufletul înflorind, puternic și plin de bucurie și de viață.

Domnul vine în lume ca s-o vindece, s-o înnoiască, s-o ridice din moarte. Vine ca o căpetenie în mijlocul oștirii sale, înconjurat de cetele îngerești. Te-aștepți să vezi un prinț în strai de purpură — și nu-i decât un prunc culcat în ieslea boilor, într-o peșteră păstorească !

Te-aștepți să vezi un comandant păzit de o pădure de baionete care să-i apere viața de trădători și de vrăjmași — și nu-i decât un copilaș vânat ca o căprioară, din prima clipă a vieții, de regii și puternicii pământului.

Te-aștepți să vezi un rege strălucind într-un car de aur, cu falnic alai. Și vezi un om de care nu știe nimeni, de care nimeni n-a auzit, mergând prin praful drumurilor, pe poteci de piatră și căi năpădite de spini, de la Nazaret tocmai la gura Iordanului, ca să-și plece capul sub mâna Botezătorului Ioan și să fie botezat de acesta la fel cu ceilalți.

Dar unde-I este oștirea ? ai să întrebi. În jurul Lui, pretutindeni ! Sunt cetele îngerești strălucitoare, cele care văd în Hristos pe Conducătorul și Regele lor. Sunt gata să-L poarte pe aripi de Heruvimi, dar nu-i voința Lui aceasta: El singur știe de ce, El și Cerescu-I Părinte și Duhul Sfânt. Oștile îngerești sunt gata să-L învesmânte cu soare, să-L împodobească cu stele, să-l încununeze cu curcubeu, dar nu aceasta-i voința Lui: El singur știe de ce. Ar vrea îngerii să sune din trâmbițe; ar vrea, cu puterea ce le e dată, să deschidă dintr-o dată ochii tuturor oamenilor de pe pământ, ca să vadă aceștia și să cunoască pe Domnul lor; ar vrea îngerii — și ar putea s-o facă — să dea glas pietrelor și lemnelor și văzduhului și apelor, ca să-L primească zidirea toată strigând: „Osana ! Osana !". Dar nu-i voința Lui aceasta, și El singur știe de ce nu este.

Acum și noi știm. Toată slava este a Lui din veșnicie. Dar intră în plasa timpului, în temnița păcatului și a morții unde frații Lui, fără-de-număr, plâng și se tânguiesc scoși din minte de păcat, ruină și moarte. Intră în tabăra vrăjmașului luând chip de prins asemenea lor și cu iscusință lucrează să-i lege pe paznici și să-i scape pe frații săi prinși, și să-i ducă în Împărăția lui Dumnezeu printre nemuritorii îngeri.

Oștile îngerești pe care El pururea le vede, nu strălucesc altora decât când și când, ca o rază răsleață printre nori grei. În viața Lui

pământească au fost, în mare, trei începuturi. Unul a fost însemnat de zămislirea și nașterea Sa, al doilea de botez și al treilea de înviere. Primul început înseamnă venirea Lui în lume, al doilea învățătura dată prin cuvânt și prin fapte (pentru că în copilărie învățătura și lucrarea de minuni a fost tainică, negrăită și nevăzută) iar al treilea înseamnă întemeierea Împărăției Sale celei veșnice. În vremea primului și ultimului început îngerii au fost văzuți și de alții. Însă la cel de-al doilea început, la botez, S-a arătat Însăși Sfânta Treime. Dar nici al doilea început n-a fost fără de înger. S-a ivit un înger, dar nu un înger fără-de-trup, ci un om pe nume Ioan, fiul marelui preot Zaharia și al soției acestuia, Elisabeta. Nu era un înger ca toți îngerii, ci proorocul l-a numit înger: *Iată, Eu trimit pe îngerul Meu și va găti calea înaintea feței Mele* (Maleahi 3,1).

Cu această proorocie își începe Evanghelia Sfântul Evanghelist Marcu. Minunată taină ! Fiecare Evanghelist începe altfel. Ioan începe cu veșnicia, Matei începe cu Avraam, Luca începe cu nașterea Mântuitorului iar Marcu începe cu botezul în Iordan. Cum de nu încep toți Evangheliștii la fel ? Dar oare Hristos începe într-un singur fel ? Greu e și să numești începătura unui lucru neînsuflețit, cu atât mai mult a unui om viu ! Cum să vorbești atunci de Dătătorul de viață, de la care își ia început orice viață ? Cele patru începuturi pot fi pătrunse de mintea și de priceperea noastră în realitatea înfățișată nouă de cei patru Evangheliști, precum și în fiecare din noi înșine. Unul este începutul nostru în Dumnezeu, următorul începutul nostru în strămoși, al treilea începutul nostru în părinți și al patrulea începutul lucrării noastre în lume. Hristos însă mai are și un al cincilea început, și acesta este începutul Lui în noi. Începutul lui Iisus Hristos Fiul lui Dumnezeu și al Evangheliei Sale în noi este atunci când se naște în noi ca singur Mântuitor; atunci când nu mai este o candelă de aur plină cu ulei care zace neaprinsă, ci o aprindem și ea începe să ne lumineze și să ne încălzească; atunci când începe să fie pâinea noastră cea de toate zilele fără de care nu mai putem fi nici o zi măcar; atunci când este pentru noi mai de preț decât lumea toată, decât toate lucrurile de preț, decât rudeniile noastre și prietenii noștri și decât însăși viața pe acest pământ.

Acesta este, pentru noi, adevăratul început al lui Hristos. Numai odată cu el putem fi în stare să înțelegem celelalte patru începuturi arătate de cei patru Evangheliști.

Evanghelistul Marcu își deschide Evanghelia cu începutul predicării între oameni și al slujirii lui Hristos în lume. Și nu întârzie să înfățișeze în adevărata ei însemnătate profeția lui Maleahi despre Botezătorul Ioan, înger care va merge înaintea feței Domnului.

De ce proorocul și Evanghelistul îl numesc pe Ioan înger, când Ioan este om ? Mai întâi pentru că Ioan a fost în viața sa ca un înger din cer, mai aproape decât toți oamenii de viețuirea îngerească. Apoi, ca să se vadă limpede că ținta lucrării pe pământ a lui Hristos a fost să facă din oameni îngeri — din oameni muritori, păcătoși, robi din fire, să facă ființe fără de moarte, fără de păcat, libere din fire, așa cum sunt și îngerii în ceruri. În ce fel era Ioan asemenea unui înger ? Mai întâi, prin ascultarea față de Dumnezeu. Apoi, prin libertatea față de lume; și în al treilea rând, prin negrija față de trup. Prima însușire e fundamentală pentru lume, a doua izvorăște din prima iar a treia din a doua. Îngerii ascultă desăvârșit de Dumnezeu. Lor li se dezvăluie în fiecare zi tainele de negrăit ale înțelepciunii, puterii și iubirii lui Dumnezeu iar ascultarea lor față de Ziditorul este nesilită, izvorăște din bucurie și supunere. Sfântul Ioan și el a fost ascultător lui Dumnezeu din tinerețile sale. Fiind născut din părinți în vârstă, a rămas orfan din copilărie și nu l-a mai avut decât pe Dumnezeu drept Părinte. Deoarece tatăl său fusese mare preot, trebuie că și Ioan L-a cunoscut mai adânc pe Dumnezeu. Zămislirea sa din pântece sterp prin puterea lui Dumnezeu nu-i era străină. De vreme ce Evanghelistul Luca știe istoria minunată a zămislirii sale, cu atât mai mult o știe și el. Știe că nașterea i-a fost vestită de îngerul lui Dumnezeu și știe și ce proorocie a rostit îngerul: *Va fi mare înaintea Domnului... și încă din pântecele mamei sale se va umplea de Duhul Sfânt... Și va merge înaintea Lui cu duhul și cu puterea lui Ilie* (Luca 1, 15-17). Toate acestea s-au săpat în inima sa ca pe o tablă de piatră. Dumnezeu a descoperit din fragedă copilărie cărările vieții sale, încât el a știut dintru început ce are să facă și ce fel de viață are să ducă. S-a dus în pustie (Luca 1, 80) pentru ca duhul lui să fie zi și noapte una cu voința Dumnezeului Celui Viu. S-a dăruit cu totul lui Dumnezeu, doar de la El așteptând totul. N-avea trebuință să fie învățat de oameni, pentru că Cel de la care își primiseră oamenii cunoștința trecând-o de la unii la alții, vorbea El Însuși cu Ioan și-i dezvăluia voile Sale. Așa, ieșit din lume, Ioan s-a lipit cu totul de Dumnezeu, întocmai ca sfinții

îngeri. Întocmai ca îngerii sorbea și el din Izvorul înțelepciunii, puterii și iubirii, și pentru aceasta l-a numit proorocul înger.

Iar Ioan mai este asemenea îngerilor și prin neatârnarea sa față de lume și de oameni. Pentru el lumea era praf. Pentru el oamenii erau o turmă rătăcită de păstor. Ce e lumea, și ce e omul în fața puterii Dumnezeului Celui Viu ? Ce-i puterea lor și mărirea lor și ce-i amenințarea lor ? Spumă pe fața adâncii mări, atât. Ce lucru bun îți poate da lumea pe care să nu-l fi luat de la Dumnezeu, sau cu ce te poate vătăma fără voia Lui ? De ce atunci să se ploconească Ioan în fața lumii ? Ce să aștepte de la o lume îndatorată cu totul lui Dumnezeu, care nu are nimic al ei ? De ce să se teamă el de o lume care trăiește prin frică și respiră prin frică ? Nefiind legat în nici un fel de lume, neavând nici o frică de ea, Ioan, ca un înger al lui Dumnezeu tună fără patimă asupra mai-marilor Ierusalimului, dinaintea cărora oamenii se plecau ca în fața unor idoli: *Neam de năpârci, cine v-a învățat să fugiți de mânia viitoare ?* (Luca 3, 7), și varsă mustrări asupra lui Irod *pentru toate relele pe care le-a făcut* (Luca 3, 19). Ioan ținea seama numai de Dumnezeu și de sfânta Lui voie. Nu făcea deosebire între oameni, nu se uita nici la haină, nici la cin, nici la știință, nici la avere, nici la ani — ci numai la suflet. Ochii săi nu vedeau la om trupul, ci sufletul, care pentru văzul altora e acoperit de trup ca de o mască. Asemenea libertate față de lume și de oameni o au numai îngerii lui Dumnezeu, și pentru aceasta l-a numit proorocul înger.

Și iarăși, Ioan era ca un înger prin negrija față de cele pământești. Îngerii nu sunt făpturi trupești ca oamenii, ei sunt îmbrăcați în splendoarea ființei lor — în *trupuri cerești* (I Corinteni 15, 40). Îngerii nu au nici o grijă de sine. Nu se ostenesc îngrijorându-se ce vor mânca, sau ce vor bea, sau cu ce se vor îmbrăca. Îl slujesc pe Dumnezeu și știu că de la El au hrană și adăpare și îmbrăcăminte. Care stăpân de pe pământ își lasă oamenii să umble flămânzi și goi ? Cu cât mai mult poartă Dumnezeu de grijă slujitorilor Săi credincioși ! *Cine dintre voi, griji făcându-și, poate să adauge staturii sale un cot ?* (Matei 6, 27). Suntem înconjurați de Dumnezeu mai mult decât de aer, mai mult decât de lumina soarelui. El știe din ce suntem ziditi și de ce avem nevoie, El ne împlinește toate trebuințele zi cu zi. De ce nu vor să înțeleagă toți oamenii lucrul acesta ? Dar, poate întreabă cineva, cum de vin atunci vremuri de

lipsuri și foamete ? Vin pentru că Dumnezeu poartă de grijă nu numai trupului, ci și sufletului; într-adevăr, vedem că uneori foamea trupească hrănește sufletul. Cea mai bună dovadă este postul. Cine postește își hrănește sufletul. De obicei un trup umplut la saț înfățișează un suflet cu totul gol. Dimpotrivă, cu cât postește cineva mai mult, cu atât mai puțin îi pasă de trup și cu atât mai multă bucurie are în suflet. Însă acest lucru nu se dobândește din auzite; ca să convingă, trebuie trăit.

Sfinții nu și-au cules înțelepciunea din cărți, ci din trăire. La fel și Ioan, a învățat să scape de grija trupului nu studiind tomuri, nu cercetându-i pe înțelepții care „îți spun, dar nu-ți arată", ci lucrând însuși negrija față de trup. A căutat să postească și a văzut că omul poate să trăiască nu numai fără mâncarea pe care o dobândește cu atâta osteneală ci chiar și fără pâine ! Ioan se hrănea *cu lăcuste și miere sălbatică.* Cu lăcustele ce creșteau pe copacii pustiei și cu mierea amară a albinelor sălbatice. Nu bea nici vin nici băutură tare. Dar nu se spune că n-ar fi avut vreodată ce mânca și ce bea. Nu lăcustele și mierea îl hrăneau, ci puterea lui Dumnezeu care se împărtășește credincioșilor Lui prin acelea. *Pâine îngerească a mâncat omul* (Psalm 77, 29). Așa stau lucrurile cu cei credincioși și ascultători, pe când cei lipsiți de credință și nesupuși au nevoie nu numai de mese bogate, ci și de o mulțime de leacuri ! Pentru că mulțimea bucatelor nu-i hrănește, ci le face rău.

Nu-și făcea griji Ioan nici pentru straie și locuință. Casa lui era pustia acoperită de bolta cerului, și haina lui din păr de cămilă, încinsă cu o cingătoare de piele. Și Ilie se încingea cu o curea de piele, semn al morții patimilor și al împlinirii voinței lui Dumnezeu. Dar încălțări ? Dar pălărie ? Când mergi mult desculț, picioarele înseși ajung să-ți fie încălțări. Și când mergi mult cu capul descoperit sub bolta înstelată, cununa cuprinzătoare a stelelor ajunge să-ți fie cel mai bun acoperământ. Sufletul și-l vedea învesmântat mai degrabă în straiul îngeresc strălucitor ca soarele decât în stricăciunea trupească; poate că, asemeni Apostolului Pavel, nici nu știa dacă este în trup sau afară de trup (II Corinteni, 12, 3-4). Dormea fie sub cerul liber fie în vreuna din multele peșteri din pustia de dincolo de Iordan. Dar ce-i era lui de vreme ce inima i se odihnea la sânul Ziditorului său ? Vipere otrăvite, lei flămânzi îi erau vecini; dar ce-i era lui, de vreme ce Ochiul atoatevăzător veghea ne-

contenit asupra-i ! De ce s-ar fi temut, dacă de sufletul său nu se puteau atinge ? El se privea doar în lumina sufletului, nu și a trupului. Oamenii care au drept măsură numai trupul se îngrijesc numai de trup. Sfântul Ioan se îngrijea numai de suflet, voința lui Dumnezeu era singura lui lege, singurul lui îndreptar. Aici iarăși era asemenea sfinților îngeri, și pentru aceasta l-a numit proorocul înger.

(Sfântul Grigore Teologul spune: „Ascetul, sleindu-și trupul sleiește păcatul; lupta lui e să fie netrupesc, istovind partea muritoare prin cea nemuritoare").

Mai sunt și alte profeții despre Ioan. Marele Isaia l-a numit *Glasul celui ce strigă în pustie: Gătiți calea Domnului, drepte faceți cărările Lui* (cf. Isaia 40, 3). Pe când prima profeție are în vedere mai mult însușirile lui Ioan, aceasta de acum este asupra lucrării sale. Care este, prin urmare, lucrarea lui Ioan ? Este să fie glasul care strigă în pustie, care cheamă pe oameni, care pregătește calea Domnului. Prin „pustie" înțelegem mai întâi deșertul de dincolo de Iordan, de unde a venit marele Înaintemergător al lui Hristos ca să deștepte pe oameni strigând:

Pocăiți-vă !

Iată, securea stă la rădăcina pomilor !

Iată, orice pom care nu aduce roadă se taie și se aruncă în foc !

Iată, vine Cel care este mai mare decât mine, vine cu lopata în mână !

Iată, pleava o va arde cu foc nestins !

Prin „pustie" mai înțelegem și întregul omenirii cu toată istoria lui, ros de păcat ca de o boală. Înaintemergătorul a fost cea dintâi rândunică a noii primăveri. Dar el nu era nici lumina primăverii, nici mireasma primăverii, nici cântarea primăverii. El era doar trâmbița care-i trezea pe cei adormiți în iarna cea lungă. Ioan era doar vestitorul primăverii, iar primăvara însăși este Hristos.

Prin „pustie" mai înțelegem și sufletele care, până acum, sunt despărțite de Dumnezeu și scufundate în întunericul morții ca un râu pierdut în deșerturi. Ioan este deșteptătorul conștiinței noastre, cel care ridică râul pierdut spre soare. Iar Hristos este soarele ! Conștiința este înaintemergătoarea dragostei, așa cum Ioan este înaintemergătorul lui Hristos.

Gătiți calea Domnului, drepte faceți cărările Lui. Cum ? Pocăiți-vă, spovediți-vă păcatele ! Și repede, pentru că Domnul vine ! Domnul

vine și bate la ușa fiecărui suflet. Cine se pocăiește și își mărturisește păcatele își are ușa sufletului deschisă, și Domnul intră, și-i aduce viața fără sfârșit. Iar ușa cui nu se pocăiește și nu-și mărturisește păcatele, fiind ruginită rămâne închisă. Domnul va trece pe lângă ea și nu se va opri. În urma Lui însă vine securea și vine focul așa cum înaintea Lui vine primăvara cu soare, mireasmă și cântec. Calea Domnului și cărările Lui sunt sufletele oamenilor; locuri neumblate sunt păcatele fărădelegii.

Profetul Isaia arată ce se înțelege prin: *Gătiți calea Domnului*, în cuvintele: *Toată valea să se umple și tot muntele și dealul să se plece* (Isaia 40, 4). Adică: tot ce crezi tu că este slab și neînsemnat se va înălța, iar ce crezi a fi mare și puternic se va coborî. Altfel spus: gândeai că Dumnezeu este o nimica toată de vale, pe când El este înălțimea cea mai de sus; iar lumea cea văzută o credeai lucru mare, iar ea este jos de tot, așternut picioarelor lui Dumnezeu. Păcatul a întors lumea pe dos. Alungă păcatul, și lumea va sta din nou așa cum trebuie. Pocăiți-vă așadar, mărturisiți-vă păcatele voastre, și vă botezați cu botezul pocăinței întru iertarea păcatelor.

Ioan boteza în pustie, propovăduind botezul pocăinței întru iertarea păcatelor. În ce fel anume este Ioan înaintemergătorul lui Hristos ? Oare numai pentru că a apărut lumii cu câteva luni înaintea lui Hristos ? Nu ! Ci prin propovăduirea și lucrarea lui, prin care el îi pregătește pe oameni întru așteptarea lui Hristos. Toată propovăduirea lui e o chemare a omului la pocăință; toată lucrarea lui a fost botezul pocăinței întru iertarea păcatelor. Pocăința predicată de Ioan merge înaintea mărturisirii păcatelor; botezul lui Ioan vine după iertarea păcatelor. Pocăința, mărturisirea și botezul cu apă erau în mâna lui Ioan; iertarea păcatelor însă nu stătea în puterea lui. Numai Hristos poate să ierte păcatele. Însuși Ioan mărturisește acest lucru zicând: *Eu vă botez cu apă... dar... El vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc* (Luca 3, 16). Cu aceasta arată că el, Ioan, doar îi pregătește pe oameni pentru botezul lui Hristos. Că botezul lui e mai mult un semn, iar adevăratul botez e cel al lui Hristos prin care omul se curăță de păcat și ajunge să fie făptură nouă, fiu al lui Dumnezeu prin înfiere, cetățean deplin al Împărăției cerești.

Proorocul din pustie cunoștea abisurile firii omenești: slăbiciunea, aplecarea spre rău, nestatornicia. Treizeci de ani în singurătate i-au dat pricepere. Cunoscându-se pe sine, el cunoștea lumea în-

treagă, cu tot ce se poate întâmpla — și se întâmplă — întrînsa. Lupta cu sine i-a adus cunoașterea deplină a omenescului. Acum se înfățișează oamenilor ca un biruitor. Știința nu-i vine din cărți, ci deadreptul de la Dumnezeu: e din trăire. Predica lui e cât se poate de terestră. Cuvântul omului nu-i e de ajuns: știe cât de ușor poate fi încălcat. Ioan arată că vorba și căința, oricât e ea de sinceră, rămâne să fie sprijinită prin fapte. Păcatul, prin lunga-i sălășluire, a ajuns obișnuință. Acum trebuie să devină obișnuință faptele bune, și acest lucru se poate numai prin îndelungă lucrare în virtute. Zice Petru Damaschinul: „Faptele bune și rele hrănesc timpul așa cum lemnul hrănește focul". Așadar Ioan, neîncrezător în penitenții de-o clipă, le strigă acestora: *Faceți roade vrednice de pocăință !* (Luca 3, 8).

Încrezuților farisei, saducheilor și cărturarilor Ierusalimului care se umflă în pene că se trag din Avraam, le strigă Ioan: *Nu începeți a zice în voi înșivă: Avem tată pe Avraam, căci vă spun că Dumnezeu poate și din pietrele acestea să ridice fii lui Avraam* (Luca 3, 8) ! Gândurile păcătoase și rumegarea lor sunt rădăcina răului ascuns, de unde încolțește tot păcatul cu fapta. La ce folosește pocăința cu vorba dacă în sinea lui omul gândește și cuvântă mai departe rău ?

Gândurile și vorbele rele sunt rele chiar înainte de a se arăta prin fapte. Un șarpe veninos e veninos fie că mușcă sau nu; chiar de nu mușcă, năpârca nu-i porumbiță ! Cuvântul: *Dumnezeu poate și din pietrele acestea să ridice fii lui Avraam* are multe înțelesuri. Dumnezeu are într-adevăr putere să-Și ridice oameni din pietre, dacă vrea. Aici Ioan le arată învățătorilor Ierusalimului pe oamenii de rând, la care ei se uitau de sus, disprețuindu-i ca pe niște pietre necioplite, lipsite de viață. Dar tocmai dintre aceștia Își va ridica Dumnezeu Sieși apostoli, evangheliști, sfinți și eroi. Iar pe cărturarii cei împlătoșați cu lumină mincinoasă, trecătoare, pământească, Dumnezeu îi va izgoni de la fața Sa dacă nu aduc roade vrednice de pocăință. Dumnezeu poate să-Și scoată slujitori ai Săi și dintre necredincioșii care se închină acum pietrelor și lemnelor celor moarte ! Degeaba îi calcă pe ei în picioare înțelepții Israelului, socotindu-i lucru necurat, privindu-i ca pe niște nevrednici cerului și pământului. Dacă acești înțelepți nu se arată prin fapte a fi coborâtori din Avraam, mergând pe urmele dreptului și credincioșului lor strămoș, Dumnezeu își va ridica închinători dintre neamurile păgâne, care își fac acum zei de piatră. Să nu se mai umfle în pene

înțelepții acestei lumi, trufindu-se cu știința și cu Legea lui Dumnezeu, câtă vreme inima le e tare ca piatra ! Câtă vreme inima le va rămânea de piatră, multa știință de care minții i se apleacă îi va duce deadreptul în focul cel veșnic ! S-au obișnuit să cinstească învățătura ca și când inima n-ar avea nici un preț, și se mai și mândresc cu asta ! Dar Dumnezeu începe mântuirea de la inimă, nu de la minte, cum zice Domnul prin proorocul: *Vă voi da inimă nouă și duh nou vă voi da; voi lua din trupul vostru inima cea de piatră și vă voi da inimă de carne.* (Iezechiel 36, 26). Însă nu cu grămada de cunoștințe se înmoaie inima ! Doar Dumnezeu poate să înmoaie inima, inima care se căiește cu adevărat. Cu harul Său, ca focul către ceară va fi, și va turna căldură și lumină în inimile aleșilor Săi, strălucindu-le și mintea cu știință atât cât le este de trebuință.

Astfel îi învață Ioan pe „înțelepții" Ierusalimului, cei tari de cerbice, că trebuie să-și arate prin fapte sinceritatea căinței. Iar pentru ei cel mai bine ar fi să nu se mai înalțe întru sine spunându-și că sunt fii ai lui Avraam, și disprețuindu-i pe alții.

De la ceilalți Ioan cere alte roade de pocăință, și anume: *Cel ce are două haine să dea celui ce nu are și cel ce are bucate să facă asemenea* (Luca 3, 11). Ioan știe că aceștia sunt îngrădiți de obiceiuri rele: că, având două haine, umblă după a treia; că, prisosindu-le mâncarea, în loc s-o împartă cu nevoiașii, caută să adune și mai multă. Ioan caută să-i aducă pe calea deprinderilor bune: să fie milostivi, să împartă cu alții, să ajute pe sărmani, ca să-și lărgească astfel inima cea strâmtă și să simtă că oamenii sunt frați și Dumnezeu Tată, și să ajungă acolo unde un Altul, mai mare decât el, decât Ioan, îi va duce prin botezul cu Duh Sfânt și cu foc.

Vameșilor le arată Ioan alte roade de pocăință, potrivite cu calea cea rea a îmbogățirii pe seama încasărilor mai mari decât măsura legii. Într-atât prinsese rădăcină în inima acestora acest rău obicei, încât ei se mândreau cu bogăția astfel câștigată tot atât cât se făleau și cărturarii cu știința lor, amândouă fiind deopotrivă de nedrepte. Cum altfel ar putea aceștia să-și dovedească pocăința decât, lipsindu-se de câștigurile nedrepte, să se țină de litera legii ? Și lor le dă înțeleptul Ioan leac bolii de care suferă.

Dar pe soldați, ce-i povățuiește ? *Să nu asupriți pe nimeni, nici să învinuiți pe nedrept, și să fiți mulțumiți cu solda voastră* (Luca 3, 14). Din nou leacul potrivit cu boala ! Omul înarmat e gata să lovească

pe altul: arma îl împinge! Iar ca să lovească, are nevoie de o părută pricină, oricare, în ochii lui și ai lumii. Așadar pe nedrept caută pricină celui nevinovat. Ostașul așadar, pentru ca pocăința lui să aibă preț, trebuie să înceteze a asupri, a căuta pricină și a fi nemulțumit de plată.

Toate cele arătate de Ioan drept roade de pocăință nu ajung ca să scape sufletul de păcat, dar ajung ca să-l facă pe om vrednic să stea în fața lui Hristos. Sarcina Înaintemergătorului a fost așadar să sune deșteptarea, pentru ca oamenii, cât de puțin, să se curețe totuși spre a apărea înaintea dumnezeiești fețe a Mântuitorului.

Privind la acest înfricoșat prooroc la care alerga toată Iudea și tot Ierusalimul, ascultându-i strigătul și amenințarea cu foc și secure, îl întrebau oamenii: *Cine ești tu?* Nu cumva ești tu Hristosul ce va să vină?

Nu sunt eu Hristosul, a răspuns Ioan.

Ești Ilie?

Nu sunt.

Cine ești? (Ioan 1, 20-23).

Eu sunt glasul celui ce strigă în pustie: Îndreptați calea Domnului!

Ioan cu smerenie a mărturisit zicând: *În mijlocul vostru se află Acela pe Care voi nu-L știți, Cel care vine după mine, Care înainte de mine a fost și Căruia eu nu sunt vrednic să-I dezleg cureaua încălțămintei.*

Hristos vine ca să-i învețe pe oameni smerenia pe care au uitat-o și ascultarea pe care au încălcat-o și dă o pildă desăvârșită de smerenie și ascultare față de Părintele ceresc. Iar Înaintemergătorul Său ne învață și el smerenia și ascultarea prin desăvârșita supunere a sa lui Hrisos.

Cine nu are smerenie și ascultare, nu are nici dragoste nici înțelepciune. Iar cine nu le are pe acestea nu-L are nici pe Dumnezeu. Și cine nu-L are pe Dumnezeu nu se are nici pe sine însuși, și este ca și când n-ar fi, în întuneric și în umbra morții.

Dacă cineva dintre noi ar zice: „Hristos e prea sus pentru mine, pilda Lui n-o pot ajunge", acesta îl are pe Ioan înaintea ochilor, Ioan care, fiind om obișnuit, e mai aproape de muritori. Să ia aminte la smerenia și la ascultarea lui. Cine nu vrea să facă binele își găsește întotdeauna pricini să fugă de el. Cine însă caută lumină revărsată asupra nefericitului pământ, o va găsi cu bucurie în steaua Înaintemergătorului Ioan. Bine este de unul ca acesta, pentru că

steaua aceea, întocmai ca steaua care i-a dus pe cititorii în stele de la Răsărit la Betleem, îl va duce și pe el la Soarele cel strălucitor, la Hristos, la imnul de slavă al îngerilor și la singura mântuire a oamenilor de ieri, de astăzi și de mâine. Căruia slavă și laudă să-I aducem, împreună și Tatălui și Sfântului Duh, Treimii Celei deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

BOTEZUL DOMNULUI
Evanghelia la Botezul Domnului
Matei 3, 13-17

Atunci a venit Iisus din Galileea la Iordan către Ioan, ca să Se boteze de către el. Ioan însă Îl oprea, zicând: Eu am trebuință să fiu botezat de Tine, și Tu vii la mine ? Și răspunzând, Iisus a zis către el: Lasă acum, că așa se cuvine nouă să împlinim toată dreptatea.Atunci L-a lăsat. Iar botezându-se Iisus, când ieșea din apă, îndată cerurile s-au deschis și Duhul lui Dumnezeu s-a văzut pogorându-se ca un porumbel și venind peste El. Și iată glas din ceruri zicând: Acesta este Fiul Meu cel iubit întru care am binevoit.

Și se va arăta slava Domnului și tot trupul o va vedea căci gura Domnului a grăit (Isaia 40, 5).

Odinioară a făgăduit Domnul că Se va arăta în slava Sa. Oamenii au auzit, apoi au uitat ce s-a spus. Dumnezeu însă nu a uitat, căci cuvintele Domnului sunt ca niște turnuri de piatră ce nu pot fi nimicite. Domnul a spus că o să vină. Dar n-a venit când lumea mai putea să aștepte, ci a venit când ananghia noastră a fost cea mai mare. De câte ori a putut să trimită un prooroc sau un înger în locul Lui, Dumnezeu l-a trimis pe acela. Dar când răul a crescut în lume atât de mult încât nici un înger nu-l putea domoli cu lumina sa, și nici un profet nu-l putea micșora cu cuvântul său, atunci Dumnezeu Și-a împlinit vechea făgăduință și a venit pe pământ. Dar în ce slavă S-a arătat Dumnezeu ? S-a arătat în negrăită smerenie și ascultare. S-a arătat în așa fel încât îngerii păreau mai strălucitori decât El, iar profeții mai mari. Când proorocul și Stăpânul s-au arătat împreună la Iordan, toți ochii se îndreptau mai degrabă spre prooroc decât spre Stăpân. Ioan Botezătorul părea mai mare și mai puternic decât Iisus Domnul. Hristos își ascundea slava sub două groase acoperăminte: trup și smerenie. Oamenii nici nu-L băgau în seamă pe Cel asupra Căruia puterile cerești se ațintеau mai mult decât asupra întregii zidiri. În trup adevărat și în smerenie

adevărată, *a venit Iisus din Galileea, la Iordan, către Ioan, ca să Se boteze de către el.*

Minunat este Dumnezeu întru lucrările Sale ! Prin ele ne învață smerenia și ascultarea. Se ascunde în lucrările Sale cum se ascunde soarele noaptea sub strălucirea stelelor, cum se ascunde în cântec privighetoarea tăinuită în frunziș.

El dă lumină soarelui, și soarele strălucește ca de la sine, și nimănui nu-i pasă că lumina e a lui Dumnezeu.

El dă glas tunetului și vântului și lumea le aude; dar pe El nu-L aude.

El dă frumusețe munților și văilor și acestea se arată în splendoare iar frumusețea Lui nu o vede nimeni.

El dă mireasmă florilor și florile încântă iar mireasma lui Dumnezeu trece neluată în seamă.

El dă tărie făpturilor Sale și fiecare își caută întâietatea de parcă i s-ar și cuveni, iar puterea lui Dumnezeu cea nemăsurată nu se mărește.

El dă oamenilor înțelegere și oamenii cugetă de parcă a lor ar fi puterea gândirii, pe când înțelepciunea lui Dumnezeu stă netulburată departe de zarva lumii.

Iată ce învățătură de smerenie ne dă Dumnezeu ! Tot ce El face, face potrivit firii Sale și întru binele omului, pentru ca omul să-și dea seama și să se rușineze de nesăbuința mândriei sale; pentru ca omul, neavând nimic al său, să înceteze a se trufi cu sine însuși; și pentru ca și el să-și pună înainte faptele sale, iar el să vină în urma lor, așa cum și Dumnezeu vine în spatele lucrărilor Sale, mai mult nevăzut, mai mult neauzit, ca un păstor în urma uriașei sale turme.

Mare e Dumnezeu când ne învață smerenia ! Și mare este și când ne învață ascultarea. Niciodată nu va putea fi omul ascultător cum este Dumnezeu. Omul aruncă în pământ sămânța, și o lasă în seama lui Dumnezeu. Omul seamănă sămânța într-o zi, iar Dumnezeu stă de veghe asupra-i o sută de zile ! O păzește, o încălzește, o scoate ușurel la lumină, o dă în spic și spicul îl coace; atunci omul mai dă și el o zi-două pe la câmp, ca să adune roadele și să le ducă în hambar.

Corbul își scoate din ou puișorii și-apoi îi lasă. Dumnezeu îi ia și le poartă de grijă zi și noapte. Peștele își pune icrele la fundul apei și pleacă; rămâne Dumnezeu să scoată peștișorii și să vadă de ei

mai departe. Ce orfan ar scăpa cu viață dacă nu i-ar purta Dumnezeu de grijă ! Așa păzește Dumnezeu neîncetat zidirea Sa, Își pleacă urechea la nevoile tuturor și le împlinește.

Dumnezeu aude plângerea și ruga fiecăruia și o împlinește; ascultă plângerea, dacă ruga e fără păcat. Dar când omul caută să-L amestece pe Dumnezeu în păcatele sale și să-L facă pe Dumnezeu părtaș la răutățile sale, Dumnezeu nu ascultă. De la astfel de rugăciuni Își întoarce fața. Iar dintre toate rugăciunile, cel mai mult ascultă Dumnezeu rugăciunea celui ce se căiește și plânge pentru iertarea păcatelor sale și pentru ca să se izbăvească de ele. În chipul acesta omul ajunge să fie o făptură nouă, începe o viață nouă: viață de fiu în loc de viață de sclav. De aceea au cerut mereu profeții, din timpuri imemoriale, pocăință. De aceea Sfântul Ioan Înaintemergătorul nu numai că propovăduiește pocăința, dar și botează cu botezul pocăinței, ca o pecete văzută a căinței. Cu cât mai mare îi este pocăința, cu atât se dezleagă omul de lume și se umple de râvnă pentru Dumnezeu. Și cu atât mai mult îi ascultă Dumnezeu rugăciunea.

Așadar omul nu-L poate ajunge pe Dumnezeu în smerenie, nici în ascultare. Cu întrega Sa zidire, în cer și pe pământ, Dumnezeu îl povățuiește pe om la smerenie și la ascultare. Și o face aceasta din dragoste, din dorința arzătoare ca toți oamenii să se mântuiască și nici unul să nu se piardă.

Însă Dumnezeu a dat mai înainte acestă învățătură doar prin mijlocirea naturii sau prin prooroci și aleși ai Săi, sau prin îngeri. Numai în Domnul Nostru Iisus Hristos dă Dumnezeu învățătura de smerenie și ascultare în chip nemijlocit, prin Sine Însuși întrupat. Cu fiecare clipă a vieții Sale pe pământ, de la nașterea în peșteră și până la moartea pe cruce, Mântuitorul i-a învățat pe oameni smerenia și ascultarea. I-a învățat și prin botezul în Iordan.

Ioan era eroul zilei. Pe Hristos nu-L știa nimeni, și chiar dacă-L știa cineva Îl socotea mai prejos ca Ioan. Oamenii alergau la Ioan din toate părțile, oamenii de rând și cărturarii, bogații și săracii. Ioan îți lua ochii, atât prin înfățișare cât și prin viața sa ascetică în pustie și prin neobișnuita-i propovăduire. Cei mai mulți se îmbulzeau să-l vadă nu pentru că și-ar fi simțit într-adevăr păcătoșenia și s-ar fi grăbit la pocăință, ci pentru că erau curioși. Nu auzi și nu vezi pe toate drumurile un om neobișnuit. Deșartă curiozitate ! Cum ne fură neprețuitul timp al vieții noastre, fără să ne dea nimic

în schimb decât o bolnavă mulțumire trecătoare, degrab preschimbată în amărăciune ! Cum ne prinde în plasa-i înșelătoare, cum ne abate de la căința fără de care nu este mântuire !

Hristos nu stârnea curiozitate. El își făcea drum încet prin mulțime înaintând spre Iordan, nebăgat în seamă de nimeni. Nu era nimic care să-ți sară în ochi nici în înfățișarea Lui, nici în felul cum era îmbrăcat, nici în viața Lui care nu strălucea prin asprimea ascezei ca a lui Ioan. Era una cu mulțimea care mergea împreună cu El din Galileea la Iordan, bând și mâncând împreună cu El, vorbind cu El ca și cu unul de-al lor, un oarecare. Marele Isaia a văzut mai înainte lucrul acesta și l-a proorocit, zicând: ... *nu avea nici chip, nici frumusețe, ca să ne uităm la El, și nici o înfățișare, ca să ne fie drag* (Isaia 53, 2).

În toată acea mulțime de la Iordan se afla totuși cineva care L-a cunoscut. Un om, unul singur: Ioan Botezătorul. Glasul de tunet al marelui ascet a amuțit pentru o clipă și, uitând de toți ceilalți adunați la apa Iordanului, a spus: *Iată Mielul lui Dumnezeu* (Ioan 1, 29).

Mielul lui Dumnezeu ! Cu aceste puține cuvinte a înfățișat Ioan toată smerenia și ascultarea Domnului nostru. E blând ca un miel, cuminte ca un miel, iar smerenia și ascultarea sunt totdeauna îndreptate spre Dumnezeu, de aceea zice Înaintemergătorul „ *Mielul lui Dumnezeu*". Ca un miel merge El, și așa cum mielul încrezător în păstorul său se duce cu el și la pășune și la tăiere, așa și Hristos merge oriîncotro Îl călăuzește Cerescul Său Tată: la nașterea într-o peșteră, la botezul în Iordan, la moartea pe Cruce.

Dar Ioan n-a spus doar: *Mielul lui Dumnezeu.* A adăugat: *Care ia asupra Sa păcatul lumii.* Cum anume ia Hristos asupra Sa păcatul lumii ? Prin dragoste și prin jertfă, cele de nedespărțit. Nu este dragoste adevărată fără jertfă, nici jertfă adevărată fără dragoste. Din dragoste a coborât Hristos în lumea trupească, a luat asupra-I plăpândul trup omenesc. Lumea aceasta nu-i lumea curată, frumoasă, încântătoare, de dinaintea căderii lui Adam. În urma păcatului s-a mohorât, s-a îngroșat, și așa a rămas până astăzi. Lumea de lumină s-a făcut lume groasă, întunecată; lumea curată s-a făcut necurată; lumea frumoasă s-a făcut urâtă; lumea încântătoare s-a făcut înspăimântătoare. În lumea aceasta a venit Cel Prealuminat, Cel Preacurat, Preafrumos, și El chiar prin această venire a luat asupra Lui păcatul lumii — de cum a apărut în lume, în trupul gros al lumii, în trupul hrănit cu hrana greoaie a lumii.

A făcut acest lucru mai întâi luând trupul omenesc de după păcatul lui Adam; apoi, venind în lume din iubire, spre a împlini toate legile puse asupra omului după păcatul lui Adam. El nu avea nevoie să se supună legilor, dar S-a supus: și legilor date firii și legilor date omului. A îndurat foame și sete, osteneală și durere, ca orice muritor; a crescut încetul cu încetul, ca orice nou-născut, până la cei treizeci de ani când a ieșit la lucrarea pe față, între oameni. A fost tăiat-împrejur și botezat. A mers la sinagogă pentru rugăciune și a plătit bir cezarului. A luat asupra Lui și a împlinit toate legile date omului de la cădere încoace. De aceea spunem că a luat asupra Sa păcatele lumii. Adică: a luat asupra Sa împlinirea legilor și a făcut acest lucru de bunăvoie, cu inima ușoară, pe când oamenii împlinesc legile în silă, cu greutate. Și, în sfârșit, prin jertfa Sa pentru păcatele lumii: prin răstignirea de bunăvoie, prin uciderea Sa precum a unui Miel, prin vărsarea neprihănitului Său sânge. Toată viața Lui a fost jertfă, după cum a fost și iubire. Jertfă a fost să ia trup de om; jertfă a fost să Se supună legii. Dar, pe Cruce, Și-a pecetluit jerfa cu sânge și a rupt zapisul tuturor păcatelor noastre. Pe Cruce, ne-a arătat toată grozăvia păcatului omenesc și toată plinătatea iubirii lui Dumnezeu, care nu se dă în lături de la jertfa de Sine.

Așadar Hristos ia asupra Sa păcatele lumii în chip întreit:
- întâi, întrupându-Se;
- apoi, supunându-Se legii;
- și în sfârșit, jertfindu-Se.

Când Domnul, întrupându-Se, S-a ivit în lume, s-au întâmplat lucruri nemaipomenite: steaua răsărind, îngerii coborând, păstorii și înțelepții închinare aducând dumnezeiescului Prunc. Dar apoi a urmat măcelul poruncit de Irod asupra copiilor, și fuga Mântuitorului în întunecimea Egiptului spre a scăpa de o și mai mare întunecime: întunecimea Ierusalimului.

Când Domnul S-a supus pe față legilor omenești, iarăși au fost lucruri minunate; căci, spune Sfânta Tradiție, apele Iordanului au stat în loc, au dat înapoi. *Marea a văzut și a fugit, Iordanul s-a întors înapoi* (Psalm 113, 3). După aceea s-au deschis cerurile și s-a auzit glasul Tatălui și S-a arătat Duhul Sfânt în chip de porumbel. În numele întregii omeniri, Ioan Botezătorul a văzut și a pătruns totul. Dar apoi a urmat postirea cea de patruzeci de zile a Domnului în întunericul și grozăvia ispitei satanice. Pe urmă au apărut îngerii și Îi slujeau Lui.

Când Domnul Și-a pecetluit toată durerea de pe pământ cu sângele vărsat pe Cruce, natura L-a însoțit cu semne înfricoșate: pământul s-a cutremurat, soarele s-a întunecat, stâncile s-au despicat, mormintele s-au deschis. Și vii și morții au simțit cutremurătoarea înălțime a jertfei dumnezeiești de pe Golgota; tâlharii și păgânii au crezut în Fiul lui Dumnezeu, iar cei morți s-au arătat pe străzile Ierusalimului. Aici iarăși s-a lăsat întuneric: întuneric și înlăuntrul și înafara mormântului. Apoi au venit zorii cei din urmă, biruința, Învierea. Și iarăși erau de față îngerii!

Și astfel, cele trei evenimente ne dau cea mai deslușită învățătură despre dumnezeiasca smerenie și ascultare. Bucuria cerească și sublimul se întrețes cu grozăvia crimei făptuite de om și cu stricăciunea satanică. Însă peste tot Hristos S-a ridicat ca un Biruitor: deaupra lui Irod la nașterea Sa, deasupra lui Satan la botezul Său și deasupra alianței dintre om și Satana la moartea Sa.

Iată cum istorisește dumnezeiescul Matei botezul în Iordan: *Atunci a venit Iisus din Galileea la Iordan către Ioan, ca să Se boteze de către el. Ioan însă Îl oprea, zicând: Eu am trebuință să fiu botezat de Tine, și Tu vii la mine?* Ioan Îl recunoaște pe Hristos, dar nu cunoaște planul Lui de mântuire. Și acum se desfășoară o priveliște nemaiîntâlnită în istorie: Dumnezeu Se întrece în smerenie cu omul! Ioan boteza păcătoși întru pocăință. Iar Cel fără de păcat, singurul care nu avea pentru ce să Se pocăiască, a venit să fie botezat de Ioan. Ioan, mai tare în duh decât mulțimea de păcătoși ce-l împresura, L-a cunoscut numaidecât pe Cel mai tare decât el însuși. Mai înainte să-L vadă, Ioan strigase că Mesia a și venit pe pământ, că se află printre oameni: *În mijlocul vostru se află Acela pe Care voi nu-L știți* (Ioan 1, 26). Iar când a fost față către față cu El, L-a și cunoscut și a spus, arătându-L lumii: *Iată Mielul lui Dumnezeu!* Văzându-L acum, Ioan poate s-ar fi gândit că slujirea lui de Înaintemergător a luat sfârșit. Ar fi putut să spună, ca Simeon altădată: *Acum slobozește pe robul Tău, Stăpâne* (Luca 2, 29), sau cum el însuși, Ioan, a spus mai târziu: *Acela trebuie să crească, iar eu să mă micșorez* (Ioan 3, 30). Dar nu! Nu a fost așa! Împotriva tuturor așteptărilor, Hristos îi dă lui Ioan o sarcină nouă. Cuprinzându-Se între toți păcătoșii, Hristos îi cere lui Ioan să-L boteze în râu, ca pe toți ceilalți. Împotrivirea lui Ioan e cu totul de înțeles pentru noi, muritorii. Ah, fraților, înfricoșat lucru este să cufunzi în apă pe Cel mai curat decât

apa ! Încă și mai înfricoșat lucru este pentru făptură să-și pună mâna sa pe creștetul Făcătorului ! Cum să-și așeze omul mâna lui de praf și cenușă pe capul Celui căruia heruvimii îi sunt așternut picioarelor Sale !

Hristos însă încheie spunând cuvântul hotărâtor: *Lasă acum, că așa se cuvine nouă să împlinim toată dreptatea.* Și atunci Ioan se supune. E ca și când ar spune Domnul: Lasă deoparte orice vorbire despre vrednicia mea sau a ta, despre care dintre noi e mai mare. N-a bătut încă ceasul acela, altceva trebuie acum. Are să vină vremea când ceea ce spui acum se va dezvălui tuturor. Nu-i putem învăța pe oameni ce n-am făptuit noi înșine. Dacă nu împlinim totul, cine va crede nouă ? Cum altfel să ne deosebim de cărturarii și fariseii Ierusalimului care învață ceea ce înșiși nu fac ? Ca să-i putem da legii înțelesul ei înalt, în duh, trebuie întâi să o împlinim toată. Trebuie să fiu întâi botezat cu apă, spre a putea boteza Eu mai departe cu Duh și cu foc. Mântuirea se dezvăluie împlinindu-se. Ce este acum nedeslușit se va arăta mai târziu limpede. Cerurile se vor deschide, îndreptățind cererea ce ți-o fac Eu ție acum.

Precum în prima clipă a șovăit Ioan și S-a temut a-L boteza pe Hristos, așa se grăbește acum să împlinească porunca Mesiei. Și, într-adevăr ! Cerurile s-au deschis, îndreptățind și binecuvântând lucrarea Înaintemergătorului.

(Spune Ieronim: Întreită este pricina pentru care Mântuitorul Se botează de Ioan. Mai întâi, pentru că, născut om, are a împlini ca orice om dreptatea și smerenia cerute de lege. Apoi, pentru ca botezându-Se, să confirme botezul lui Ioan. Și, în sfârșit, pentru ca, sfințind apa Iordanului, să arate prin coborârea porumbelului, coborârea Duhului Sfânt asupra credincioșilor, la botez).

Hristos a coborât în apă nu ca să Se curețe pe Sine, ci ca să înece în chip simbolic pe omul cel vechi. Scufundându-Se, El a reactualizat în chip simbolic potopul care a înecat lumea pe vremea lui Noe, precum și înecarea lui Faraon și a oștirii egiptene în Marea Roșie. În potopul care a acoperit odinioară lumea s-a înecat toată omenirea cea păcătoasă. În Marea Roșie s-a înecat faraon, dușmanul Dumnezeului Celui Viu. Hristos a luat asupra Sa păcatele lumii. A primit de bunăvoie înecarea în locul păcătoasei omeniri. A luat de bunăvoie asupra Sa soarta lui Faraon, dușmanul lui Dumnezeu, care și el a fost înecat. A îngăduit apelor să-I împresoare

trupul ca și când l-ar fi pus în mormânt. A îngăduit apelor să-L înghită o clipă apoi S-a ridicat, ieșind din apă. Cu aceasta a dat iarăși oamenilor aspra învățătură pe care le-o mai dăduse înainte Dumnezeu prin pieirea în ape a păcătoșilor pe vremea lui Noe și a lui Faraon în Marea Roșie. În chipul acesta, limpede dar pe tăcute, a spus ceea ce-i va spune mai târziu prin grai învățatului Nicodim: *De nu se va naște cineva de sus, nu va putea să vadă Împărăția lui Dumnezeu* (Ioan 3, 3). Dar nimeni nu se poate naște din nou în această viață dacă nu a murit întâi omului celui vechi; cu alte cuvinte, nimeni în care omul cel vechi nu a murit. Cine coboară în apă împreună cu păcatele sale iese afară fără ele. Cine își scufundă trupul se ridică în Duh, om duhovnicesc. Cine se îngroapă împreună cu Hristos prin botez în apă ca în mormânt, se scoală împreună cu Hristos întru Învierea Lui (cf. Coloseni 2, 12). Cine își înecă mândria, neascultarea, iubirea de sine și toată necurăția omului celui vechi, omului păcătos, iese afară din apă cu smerenie, cu blândețe, cu ascultare, cu dragoste. Cine moare sieși viețuiește lui Dumnezeu (cf. Romani 6, 3-8). Într-un cuvânt, cine se îngroapă păcătos și se naște din nou om drept își însușește pilda pe care a dat-o Hristos prin botezul Său în Iordan. Zice Sfântul Vasile cel Mare: „ Ca să înceapă o viață nouă, trebuie mai întâi să se termine cea veche". O, ce înțeles adânc, ce învățătură se cuprinde în botezul lui Hristos, în scufundarea Sfântului Său trup în apă ! Numai înțelepciunea cea fără de margini a lui Dumnezeu putea iconomisi spre atâta folos și învățătură omului botezul în Iordan !

Numai acea negrăită înțelepciune care vede deopotrivă prezentul, trecutul și viitorul, putea lega începutul istoriei de sfârșitul ei, putea împreuna potopul care a înecat păcătoasa omenire cu scufundarea lui Hristos în ape. Numai acea înțelepciune poate să spună doar cu un chip, doar cu un semn, mai mult decât toate limbile pământului ! Pentru că în botezul lui Hristos în Iordan se arată calea mântuirii noastre, întreagă.

Iar botezându-se Iisus, când ieșea din apă, îndată cerurile s-au deschis și Duhul lui Dumnezeu s-a văzut pogorându-se ca un porumbel și venind peste El. Și iată glas din ceruri zicând: „Acesta este Fiul Meu cel iubit întru care am binevoit". Duhul nu S-a pogorât asupra lui Hristos, când era în apă, ci când a ieșit. Cu aceasta ne arată nouă înțelepciunea lui Dumnezeu că Duhul nu se pogoară asupra omului celui

vechi, care trăiește păcatului iar lui Dumnezeu este mort, ci numai asupra omului născut din nou duhovnicește, care a murit păcatului și învie în Dumnezeu.

Duhul Sfânt s-a pogorât asupra lui Hristos în chip de porumbel, nu în trup de porumbel, nu ca Hristos în trup de om. Doar în chip de porumbel; ca un porumbel. (Ieronim zice: „Porumbelul s-a pogorât asupra creștetului lui Iisus ca nu cumva să creadă cineva că glasul Părintelui îl numea pe Ioan, iar nu pe Domnul). Închipuirea de porumbel înseamnă că Duhul poate lua orice înfățișare. Și într-adevăr, a și apărut mai târziu apostolilor în chip de limbi de foc și *suflare de vânt ce vine repede* (Fapte 2, 2). În Cartea Facerii se spune: *Și Duhul lui Dumnezeu se purta pe deasupra apelor.* (Facere 1, 2). Așadar Duhul lui Dumnezeu se arată în chip felurit, după lucrările pe care le sfințește sau le pornește. Dar, oricum s-ar înfățișa, chipul ce-l ia îl arată în lucrare, întemeiat și curat, răspândind căldură și neprihănire. La botezul în Iordan s-a arătat în chip de porumbel, la botezul apostolilor cu Duh Sfânt și cu foc, s-a arătat în chip de vânt și de foc. Cu aceasta s-a limpezit și deosebirea dintre botezul lui Ioan și botezul lui Hristos. Botezul lui Ioan, cu apă, îl face pe om blând și curat ca porumbeii, dar botezul lui Hristos, sau botezul Duhului, îl face pe om puternic și înflăcărat. (Zice Sfântul Chiril al Ierusalimului: „După îndoita alcătuire a omului din trup și din suflet, este și o îndoită curățire — netrupească, pentru ceea ce nu ține de trup, și trupească, pentru trup. Apa curăță trupul, Duhul curăță și pecetluiește sufletul".) După Sfinții Părinți, pogorârea Duhului în chip de porumbel ne amintește porumbelul pe care l-a trimis Noe a treia oară din arcă, să vadă dacă s-au scurs apele de pe fața pământului. Porumbelul s-a întors cu o rămurică de măslin în cioc. Ramura de măslin e semn de pace: pace între Dumnezeu și om. Și acum, după ieșirea lui Hristos din apă, după simbolica înecare a omului celui vechi în apă, Duhul a apărut deasupra creștetului lui Hristos în chip de porumbel ca să arate că potopul a încetat și că între Dumnezeu și omul cel nou s-a înstăpânit pacea. Dar pentru ce aduce acest porumbel o rămurică de măslin în cioc, în semn de pace? Pentru că aici, în loc de frunză de măslin, Îl avem pe Hristos, pe Domnul Însuși, desăvârșit semn al păcii între Dumnezeu și om, între cer și pământ. El este ramura de măslin a zidirii celei noi. Așa că porumbelul, pogorându-se asupra lui Hristos, nu are nevoie să aducă în cioc altă ramură de măslin drept semn al păcii, pentru că Hristos Însuși este sfârșitul potopului și începutul păcii.

Și iată glas din ceruri! Cerurile deschise, Duhul în chip de porumb și *glas din ceruri*! Acum nu apar doar îngeri, ci Sfânta Treime Însăși: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. Tatăl în glas din cer, Duhul în chip de porumb și Fiul în omul cel nou, în omul desăvârșit, în Dumnezeu-Omul.

Acesta este Fiul Meu cel iubit întru care am binevoit. Cu acest cuvânt, Dumnezeu Tatăl Îl adeverește pe Iisus Fiul Său, cu acest cuvânt și cu însuși glasul Său, ca mai înainte prin cuvântul rostit de îngerul Gavriil Preasfintei Fecioare Maria: *Fiul Celui Preaînalt Se va chema* (Luca 1, 32). Și iarăși: *Fiul lui Dumnezeu Se va chema* (Luca 1, 35). Dumnezeu Tatăl Îl numește acum Fiul Său, Fiul Său preaiubit. Pentru că Hristos este singurul lui Dumnezeu Fiu, născut din veci, și singurul lui Dumnezeu Fiu născut sub vreme. Dumnezeu Tatăl nu-i numește pe toți oamenii fii ai Săi, ci numai pe Hristos. Pentru că toți ceilalți oameni se pot numi fii ai lui Dumnezeu numai prin înfiere, numai prin Hristos, numai în Numele Lui. Când Hristos a spus noroadelor: *Unul este Tatăl vostru în ceruri*, n-a vrut să spună altceva decât că oamenii sunt fii ai lui Dumnezeu prin înfiere. Dragostea cea mare a lui Dumnezeu îi numește pe toți fii. Însă singurul Fiu adevărat al lui Dumnezeu, și după dragoste și după ființă, este Hristos.

De aceea spune: *Fiul Meu cel iubit întru care am binevoit.* În aceste cuvinte se dezvăluie dragostea părintească, bunăvoirea părintească față de Hristos. Legătura cea veșnică pe care Tatăl o are cu Fiul nu a slăbit, nici dragostea dintre Ei nu s-a răcit prin venirea Fiului în plăpândul trup omenesc, în lumea cea păcătoasă.

Astfel, botezul lui Hristos în Iordan e legat de arătarea Sfintei Treimi. Descoperire mai mare decât aceasta nu există: prin ea ni se dezvăluie tainica ființă treimică a lui Dumnezeu. La apa Iordanului Mântuitorul a pecetluit taina cea mai înaltă din cer și de pe pământ. Am spus anume. „și de pe pământ", pentru că firea treimică a lui Dumnezeu explică și taina adâncă a omului, întreita lui fire; pentru că se spune chiar de la început în sfânta Scriptură că Dumnezeu l-a făcut pe om după chipul Său (Facere 1, 26). De aceea se mai numește praznicul Botezului lui Hristos: Epifania, Descoperirea lui Dumnezeu — pentru că Dumnezeu S-a arătat la

Iordan, pe cât se putea omului în trup, așa cum este El; Praznic Luminat, pentru că omul se luminează cu cunoștința adâncilor taine dumnezeiești, pentru că botezul lui Hristos ne luminează mintea, ne curăță inima și ne înalță sufletul prin cunoștința căii mântuirii noastre, care este îngroparea omului vechi și nașterea omului nou, moartea ființei celei păcătoase și aducerea la viață a celei neprihănite, nemuritoare.

Tot ceea ce s-a petrecut la botezul lui Hristos s-a petrecut și la botezul fiecăruia din noi. (Sfântul Vasile cel Mare, scriind despre Botez, zice: „Domnul, care cârmuiește viața noastră, a întemeiat pentru noi Botezul, care are înlăuntrul său chipul morții și al vieții... Apa este chipul morții, al luării trupului întru îngropare, iar Duhul insuflă putere de viață dătătoare, care înnoiește viața sufletului nostru, ducându-l de la moartea păcatului la viața dintâi. Coborând în apă murim împreună cu Hristos; ieșim din apă una cu Hristos Cel viu. Dulcele Duh al lui Dumnezeu se pogoară asupra noastră ca un porumbel, insuflându-ne harul Său cel atotputernic. Iar Tatăl, întru dragostea lui Iisus Hristos, ne înfiază și pe noi, adeverind cu însuși glasul Său înfierea. Cine poate pătrunde și citi ce se petrece în inima unui prunc ce se botează ? Întunecați și mânjiți de păcatele noastre, uităm acea preaînaltă taină ce ni se descoperă la botez. Pentru că botezându-ne, ne curățăm de orice păcat; iar după botez ne întâmpină deîndată Satana, căruia Hristos nu i s-a plecat așa cum ne plecăm noi. Aceia însă care cugetă la mântuire zi și noapte, cu desăvârșită smerenie și ascultare de Dumnezeu, se învrednicesc de arătarea tainelor dumnezeiești descoperite la Iordan, așa cum s-au învrednicit mulți sfinți și mucenici ai lui Hristos. Martiriul pentru Hristos e socotit chiar un al treilea fel de botez, primul fiind botezul lui Ioan cu apă, al doilea botezul lui Hristos cu Duh Sfânt și cu foc, iar al treilea botezul mucenicesc, botezul cu sânge. Mucenicii lui Hristos care se botezau în sângele lor vărsat pentru Hristos, vedeau adesea multe taine așa cum s-au descoperit la Iordan, la botezul lui Hristos. Cel mai cunoscut exemplu de botez vizionar cu sânge mucenicesc este moartea întâiului martir al lui Hristos, Arhidiaconul Ștefan, înfățișat astfel: *Iar Ștefan, fiind plin de Duh Sfânt și privind la cer, a văzut slava lui Dumnezeu și pe Iisus stând de-a dreapta lui Dumnezeu.* Și aici se arată Duhul, Fiul și Tatăl, iar Ștefan

strigă: *Iată, văd cerurile deschise și pe Fiul Omului stând de-a dreapta lui Dumnezeu !* Și a fost omorât cu pietre de evrei (Fapte 7, 55-59).

Să ne străduim deci, cu credință tare, cu fapte bune, cu dragoste frățească ce se bucură și se întristează cu cei de aproape ai săi, cu smerenie și ascultare de Dumnezeu, să ne întoarcem la curăția fără de păcat în care ne-am îmbrăcat la botez. Așa ne vom învrednici și noi de slava, bucuria și veșnica frumusețe a sfinților și martirilor lui Hristos. Așa ne vom lumina și noi, cerul ni se va deschide și nouă și ni se va dezvălui Dumnezeu — Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUPĂ BOTEZUL DOMNULUI
(Sâmbăta după Botezul Domnului)
Evanghelia biruinței asupra ispitei
Matei 4, 1-11

Atunci Iisus a fost dus de Duhul în pustie, ca să fie ispitit de către diavolul. Și după ce a postit patruzeci de zile și patruzeci de nopți, la urmă a flămânzit. Și apropiindu-se ispititorul a zis: De ești Tu Fiul lui Dumnezeu, zi ca pietrele acestea să se facă pâini. Iar El răspunzând a zis: Scris este: Nu numai cu pâine trăiește omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu. Atunci diavolul L-a dus în sfânta cetate, L-a pus pe aripa templului, și i-a zis: Dacă Tu ești Fiul lui Dumnezeu, aruncă-Te jos, că scris este: „Îngerilor Săi va porunci pentru Tine și Te vor ridica pe mâini, ca nu cumva să izbești de piatră piciorul Tău". Iisus i-a răspuns: Iarăși este scris: „Să nu ispitești pe Domnul Dumnezeul tău" Din nou diavolul L-a dus pe un munte foarte înalt și I-a arătat toate împărățiile lumii și slava lor. Și I-a zis Lui: Acestea toate ți le voi da ție, dacă vei cădea înaintea mea și Te vei închina mie. Atunci Iisus i-a zis: Piei, satano, căci scris este: „Domnului Dumnezeului tău să te închini și Lui singur să-I slujești" Atunci L-a lăsat diavolul și iată îngerii, venind la El, Îi slujeau.

Nu este poruncă a lui Dumnezeu pe care omul să n-o fi încălcat, nici una pe care s-o fi împlinit fără să se plângă și fără să cârtească. Dar iarăși, nu este poruncă a lui Dumnezeu pe care s-o fi încălcat Iisus Domnul nostru, nici una pe care s-o fi împlinit cârtind și plângându-Se. Tot ce a avut de suferit și de împlinit în viața-I pământească, a suferit și a întreprins în desăvârșită supunere față de Cerescu-I Părinte — ca să ne învețe pe noi smerenia și ascultarea; ca să ne întărească în răbdare; ca să ne arate că toate poruncile pot fi, și trebuie împlinite, sub ochiul atoatevăzător și sub călăuzirea Dumnezeului Celui Viu. Fără a-și cunoaște rădăcinile, oamenii se plâng de sărăcie, cu toate că sunt cu toții de viță regească, având-și obârșiile la Dumnezeu, Regele a toate. Iar El, singurul născut,

singurul preaiubit Fiu al lui Dumnezeu, nu S-a plâns de nașterea în ieslea vitelor, n-a cârtit că nu are unde-Și pune capul.

Oamenii își blestemă vrăjmașii, cu toate că adeseori singuri și-i fac dușmani. Iar El, Mielul lui Dumnezeu Cel fără prihană, Care încă de la pieptul Maicii Sale a fost silit să fugă de sabia însângerată a lui Irod departe, în țară străină, nu i-a blestemat pe cei ce-L vrăjmășeau.

Oamenii se scoală împotriva legilor și împotriva stăpânirii deși adesea pricina tulburării e în ei înșiși. Iar El, Dătătorul de Lege al lumii, S-a supus legii și stăpânirilor *dând Cezarului ce este al Cezarului* (Marcu 12, 17).

Oamenilor le cade greu să postească, deși pâinea și verdețurile sunt îngăduite chiar și în cele mai aspre zile de post, și cu toate că fără post nimeni nu-și poate curăți mintea și conștiința. Iar El, Cel Preacurat, Care nu avea de ce să Se curățească, a postit patruzeci de zile fără pâine, fără verdețuri, fără apă.

Rugăciunea îi este omului o luptă — și rugăciunea din biserică, și rugăciunea de unul singur — cu toate că rugăciunea este o scară ce îl ridică pe om din țărână și din viețuirea animalică, la Dumnezeu. Iar Cel care, în trup fiind, stătea împreună cu oamenii la capătul de jos al scării vieții și în duh la vârful ei, mergea bucuros să Se roage în sinagogă și petrecea nopți întregi rugându-Se în singurătate.

Oamenii n-ar împlini de bunăvoie nici o câtime din legea lui Dumnezeu, cu toate că legea aceasta le este dată spre scăpare. Iar El, Mântuitorul lumii, Care nu ducea lipsă de mântuire, a împlinit Însuși cea mai grea poruncă a lui Dumnezeu și S-a adus pe Sine jertfă. Știa că aceasta este voia lui Dumnezeu, fără de care pentru om nu este scăpare.

Adam și Eva, viețuitori în belșugul Raiului, sătui de toată bogăția și dulceața, n-au fost în stare să țină piept nici celei mai mărunte ispite diavolești, și să lase neatins pomul oprit. Iar El, în nimicul pustiei, flămând și însetat, lipsit de pâine și de apă, singur, S-a împotrivit celei mai mari ispitiri pe care a putut s-o urzească necuratul Satan.

Cât de înalte, dureros de înalte, sunt toate în viața lui Hristos! Sunt ca un munte cu poala scăldată de mare, cu vârful neatins de ochi omenesc! Mulți din cei ce citesc Sfânta Scriptură cred că învățătura cea mai de seamă a Mântuitorului este cea cuprinsă în Pre-

dica de pe Munte. Greu de spus ce-i mai de seamă în învățătura lui Hristos. Totul e de seamă. Și nici nu se poate spune că învățătura ce-a dat-o prin cuvânt e mai de seamă decât cea dată prin fapte. Dimpotrivă, poate că faptele lui Hristos, întâmplările prin care El a trecut, îl ating mai mult pe om, i se sapă mai adânc în suflet. Desigur că un doctor care dă în tăcere unui orb vederea impresionează mai mult decât unul care arată cum își poate dobândi vederea un orb ! Dar, pe de altă parte, sublimele, preaminunatele fapte și întâmplări din viața dumnezeiescului Erou ar rămânea tot atât de misterioase și nepătrunse ca și tunetele de pe înălțimea muntelui dacă nu și-ar găsi tâlcuire în cuvintele dumnezeiescului Învățător. Cântărindu-le pe amândouă, ce altceva poți spune decât, cu frică sfântă și cu umilință, că sunt toate neajuns de înalte, și că faptele nu se pot despărți de cuvinte, așa cum Răsăritul nu poate fi rupt de Apus. Pentru că, la ce-ar fi fost de folos cuvântul lui Hristos: *Rugați-vă neîncetat*, dacă nu ne-ar fi dat chiar El pildă de necontenită rugăciune ? Sau cum am fi putut să ne însușim pilda lungii Lui postiri, dacă nu ne-ar fi arătat în cuvinte trebuința de a posti, și mântuitoarea valoare a postului ? La fel, faptele săvârșite din milă se întregesc cu învățătura despre milostenie; lupta împotriva lui Satan, cu îndemnul la veghere și la biruirea ispitelor; și, orice pildă am aduce, fapta merge laolaltă cu cuvântul, cum merge trupul împreună cu sufletul. Iată, El a venit pe pământ nu numai ca să Se întrupeze pe Sine, ci ca să întrupeze fiecare cuvânt al Său, să înveșmânteze fiecare sublim cuvânt al Său în sublimul trup al faptelor văzute.

Acum să vedem cum Își întrupează Mântuitorul cuvintele despre postire, despre veghere, despre biruirea ispitelor, în sublimul *corpus* al faptelor. După botezul în Iordan, El iese să Se prindă în marea nevoință a postului, a privegherii și a luptei cu Satan.

Atunci Iisus a fost dus de Duhul în pustie, ca să fie ispitit de către diavolul. De ce îndată după botez ? Ca să ne arate că, după botez, suntem expuși ispitei și că așa va fi până la moarte. Prin botez ne curățim și ne înarmăm cu puterea lui Dumnezeu; apoi suntem trimiși la război. Cum spune înțeleptul Gură-de-Aur: „Nu ți s-au dat arme ca să stai, ci ca să te lupți". Prin botez am ajuns la fel cu Adam în Rai. Din nou ne întrebăm: de ce ne pune Dumnezeu pe calea ispitelor ? Întâi, ca să arate că suntem liberi. Prin botez, Dumnezeu ne-a înarmat cu puterea Sa, și astfel înarmați, ne lasă să ale-

gem: asupra cui ridicăm armele ? Asupra celui rău, sau asupra lui Dumnezeu ? Apoi pentru ca, de cădem, să se vadă ce a fost păcatul lui Adam, și că pe drept l-a scos Dumnezeu din Rai și l-a așezat în valea plângerii; ori, de biruim, să se vadă puterea lui Dumnezeu în noi. Pentru că Zidirea cea nouă ne dă o putere nouă, un Rai nou, un om nou, o biruință nouă și o slavă nouă, dar și o cădere nouă.

De ce Duhul Sfânt L-a dus pe Hristos ca să fie ispitit ? Ca să arate că Hristos a fost anume, și nu întâmplător, ispitit. Pe Adam Dumnezeu nu l-a pus anume în fața Satanei, ca să fie ispitit, dar pe Hristos da. Dumnezeu a făcut aceasta ca să arate că Adam a căzut în împrejurări nemăsurat mai ușoare decât cele în care a biruit ispita Hristos. Și ne mai arată că Adam a căzut în Rai, pe când Hristos a biruit pe pământ, în valea lacrimilor, în străinătate și în sălbăticie. Pentru că se spune că Duhul L-a dus pe Hristos *în pustie*.

În pustie, Hristos a postit patruzeci de zile și patruzeci de nopți. Ce privelițe ! Pe când păcătoșii pentru care a venit Hristos se ghiftuie până nu mai pot cu mâncare și băutură, El stă în pustie rugându-Se singur, cu durere, zi și noapte, fără să guste nici pâine nici apă vreme de patruzeci de zile și de nopți. Domnul nostru a făcut aceasta ca să ne arate cât de mult îi iubește pe oameni; pentru că ei sunt cei pe care El îi curăță cu postul Său, și îi învață cu pilda Sa; și pentru ca să vedem cât este de strânsă legătura Sa cu Tatăl Său Cel din ceruri, și cât Îi este El de ascultător. Iată, El face tot ceea ce oamenii zic că nu pot să facă. Și tot ceea ce oamenii fac cârtind, în silă, El face de bunăvoie, cu râvnă. El a împlinit tot ceea ce poporul ales a socotit că nu se poate împlini. În îmbelșugarea Egiptului, poporul ales și-a întors fața de la Dumnezeu. Dar pe El, în Egipt fiind, nu L-a smintit Egiptul. Poporul ales a fost patruzeci de ani în pustie și acolo și-a întors fața de la Dumnezeul Care L-a călăuzit cu brațul Său și l-a hrănit cu mană din cer. Iar El a petrecut patruzeci de zile în pustie fără mâncare și fără băutură, în desăvârșită smerenie și ascultare de Dumnezeu. În sfârșit, intrând în țara făgăduinței, poporul ales și-a întors fața de la Dumnezeu, împotriva tuturor legilor și proorocilor trimiși de Dumnezeu spre aducere-aminte. El însă, în chiar acea țară a făgăduinței fiind cunoscut de unii că e Mesia, că e Domnul, a rămas credincios, smerit și ascultător cerescului Său Părinte.

După patruzeci de zile de priveghere, post și rugăciune, Iisus *a flămânzit*. Atunci apropiindu-se ispititorul, a început să-L ispitească.

Ispititorul și-a încercat mai întâi ispitirea asupra trupului istovit, zicând: *De ești Tu Fiul lui Dumnezeu, zi ca pietrele acestea să se facă pâini.* Dar de ce nu preface ispititorul chiar el pietrele în pâini, în loc să-L împingă pe Iisus să le preschimbe ? Mai ademenitoare ar fi fost pentru un om flămând niște pâini frumoase, de-abia scoase din cuptor ! De ce n-o fi făcut diavolul isprava aceasta, și să-i fi adus Mântuitorului pietrele gata pregătite ? Pentru un motiv cât se poate de simplu: pentru că nu putea ! Și, neputincios fiind, caută la Hristos mijloacele ispitirii. Dumnezeu a făcut piatra, și tot El a făcut și pâinea; pentru că, în chiar Zidirea Lui, pâinea o face Dumnezeu din piatră: o scoate din pământ. Atunci, miraculoasa preschimbare a pietrei în pâine este o lucrare de toate zilele a lui Dumnezeu, după cum e și preschimbarea pâinii în sânge. Dar nimeni altcineva afară de Dumnezeu nu poate face această minune. Iisus putea să o facă de la Sine, dacă ar fi voit, fără să fie îndemnat. Însă post nu este atunci când nu mănânci pentru că nu ai ce; post este când ai, sau poți avea, dar nu vrei să mănânci. Aici însă e cât se poate de limpede că vrăjmașul vrea să-și bată joc de Dumnezeu. E ca și cum ar spune: „ Ia te uită cine-i Dumnezeu ! Halal iubire de oameni ! L-a făcut pe om ca să-l pună în pustia asta de piatră, în deșertul ăsta, fără pic de pâine pentru biata făptură flămândă ! L-a făcut anume ca să-l chinuiască, să-l lase să moară de foame ! Ce mai dragoste ! Ce mai milă ! Așa că tu, dacă chiar ești vreun fiu al lui Dumnezeu, fă pietrele pâine și mănâncă, dacă poți ! Și dacă nu poți, ce te mai ții de Dumnezeu, care nu-ți dă nici un pic de putere ? Vino de partea mea ! Hai împotriva Lui !" Vai, din păcate șoaptele acestea au mare trecere la cei slabi în credință !

(Zigaben zice: Să nu-l crezi niciodată pe diavol, nici chiar când te îndeamnă la un lucru folositor; pentru că el începe cu nevoia și sfârșește cu răul. Să nu faci voia dracilor, nici de foame nici de altă lipsă, ci aleargă la Dumnezeu.")

Blasfematoarei răutăți, Hristos îi dă un răspuns care va sta până la sfârșitul veacurilor drept pildă și mustrare mâncăilor acestei lumi: *Nu numai cu pâine trăiește omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu* (Vezi Deut. 8, 3). Mai greu e să faci din nimic decât să dai ceea ce e gata făcut. Dumnezeu a făcut prin Cuvântul Său

tot ceea ce este, și poate, prin Cuvântul Său, să hrănească toată Zidirea. Dar oștirile și puterile cerești cu ce se hrănesc, decât cu deviață-dătătorul Cuvânt al lui Dumnezeu ? Când întoarcem spatele Cuvântului lui Dumnezeu ne rămâne hrana cea de țărână, cu toate că viața ce o primim din această țărână nu vine din țărână, ci tot din Cuvântul lui Dumnezeu: *Viază-mă, după Cuvântul Tău* (Psalm 118, 25), și cu toate că cuvintele lui Dumnezeu sunt *mai dulci decât mierea și fagurele* (Psalm 18, 11). Nicăieri nu se spune în Sfânta Scriptură că în pâinea cea din țărână este viață și lumină, ci despre Cuvântul lui Dumnezeu se spune aceasta (cf. Ioan 1, 4). Toată viața este în Dumnezeu, și fără El nu este viață. Toate celelalte — hrană, apă, aer, lumină — acestea nu sunt viață, nici izvor de viață, ci numai conducte de viață. Și acestea sunt tot cuvintele lui Dumnezeu, îmbrăcate în straiul gros potrivit cu noi, cei trupești. Îngerii lui Dumnezeu n-au trebuință de conducte, pentru că ei iau viață deadreptul din cuvintele vii ale Lui. Noi nu putem, pentru că suntem nevolnici, suntem slăbiți de păcat. Nu putem îndura Cuvântul pur al lui Dumnezeu, este o hrană pentru noi prea tare. Este așa cum învață apostolul: *Cuvântul lui Dumnezeu e viu și lucrător și mai ascuțit decât orice sabie cu două tăișuri și pătrunde până la despărțitura sufletului și duhului, dintre încheieturi și măduvă, și destoinic este să judece simțirile și cugetările inimii.* (Evrei 4, 12). Așa este Cuvântul cel puternic al lui Dumnezeu ! Iar dacă Hristos, plinătatea Cuvântului lui Dumnezeu, n-ar fi venit pe pământ înveșmântat în trup, cine i-ar fi putut îndura venirea ? Simțind puterea lui Hristos, Cuvântul lui Dumnezeu, proorocul Maleahi strigă cu frică: *„Și cine va putea îndura ziua venirii Lui și cine se va putea ține bine, când El se va arăta ? Căci El este ca focul topitorului și ca leșia nălbitorului"* (3, 2).

Hristos este El Însuși Cuvântul lui Dumnezeu și Pâinea vieții, de la care toată pâinea își primește tăria ce ne hrănește pe noi. De ce-ar face din pietre, pâine ? A flămânzit, nu pentru că a trebuit să flămânzească, ci pentru că așa a vrut, să flămânzească. A luat de bunăvoie asupra Lui împlinirea legii. Nu era foamea întâmplătoare a cuiva dintre muritori, ci foamea Celui fără-de-moarte, a Celui Care, prin biruința Sa asupra diavolului și prin învățătura Sa, satură toate neamurile, până la sfârșitul lumii.

A doua ispitire s-a îndreptat asupra minții: *Atunci diavolul L-a dus în sfânta cetate, L-a pus pe aripa templului, și i-a zis: Dacă Tu ești*

Fiul lui Dumnezeu, aruncă-Te jos, că scris este: „Îngerilor Săi va porunci pentru Tine și Te vor ridica pe mâini, ca nu cumva să izbești de piatră piciorul Tău". Aici iarăși, diavolul începe răutăcios: *„Dacă ești Tu Fiul lui Dumnezeu".* Însă acum începe să citeze din Sfânta Scriptură sucind înțelesul cuvintelor, așa cum fac până astăzi toți vrăjmașii lui Dumnezeu și ai Legii Sale.

Dacă prima ispitire s-a făcut învățătură mâncăilor și celor înrobiți de patimi, a doua țintește în învățații cei plini de sine, în intelectualii și savanții care, culegând de ici de colo ceva știință din natură și din lumea simțurilor, se ridică pe sine trufași deasupra Bisericii lui Dumnezeu până ce diavolul le poruncește să se arunce jos, spre a lor pieire. Pentru că, adunând cunoștințe departe de Dumnezeu și de Biserica Lui, savanții cei semeți cred că-și adună tărie când, de fapt, își îngrămădesc neputință. Cu cât crește cineva în mândrie, cu atât crește și în slăbiciune. Cine se depărtează de Dumnezeu decade tot mai mult în duh și în tărie, până ce se spulberă ca cenușa în vânt. Și când omul cel mândru ajunge la slăbiciunea cea de pe urmă, când, fiind cel mai departe de Dumnezeu, se socotește că stă pe propriile-i picioare pe acoperișul templului lui Dumnezeu, ba chiar că-L are pe Dumnezeu la picioarele sale, tocmai atunci se furișează lângă el Satana și-i spune: „Sări, zboară ! Îngerii tăi (idolii adică) au să te poarte, ca să nu cazi !"

Dar ce-i răspunde Domnul nostru ispititorului ? *Iisus i-a răspuns: Iarăși este scris: „Să nu ispitești pe Domnul Dumnezeul tău".* Dumnezeu îi iubește prea mult pe oameni ca să Se prindă în jocurile lor neghioabe; nici minuni nu face ca să le astâmpere curiozitatea. Minunile Sale sunt toate spre ajutorul celor în nevoi, spre vindecarea celor bolnavi, spre întoarcerea necredincioșilor care caută adevărul, spre îndreptățirea credincioșilor care sunt chinuiți pentru credință. Prin orice faptă și prin orice gând și prin orice dorință neizvorâte din smerenie și ascultare noi Îl ispitim pe Dumnezeu. Cei care, umflându-se de trufie pentru știința lor, calcă Legea lui Dumnezeu în picioare, Îl ispitesc pe Dumnezeu și își agonisesc pierzanie. Dumnezeu e îndelung-răbdător și le rabdă îndelung batjocura, mândria și hula, așteptând ca ei să se scuture odată de aburii trufiei și, rușinându-se, să se căiască. Dar, dacă rămân până la sfârși împietriți la inimă, împietrire ce vine tot din înălțarea minții, Dumnezeu îi lasă pe mâna demonului ispitei. Zice Sfântul Isidor Peluziotul în Epistola către Ioan Diaconul (a IV-a): Dumnezeu a făgăduit putere celui aflat la ananghie, iar nu celui care Îl ispitește; celui nenorocit, nu celui ce-și adună bogăție și slavă deșartă". Pe aceștia diavolul îi duce pe cel mai de sus acoperiș al trufiei și îi îndeamnă să se arunce de acolo; și ei se aruncă și sunt pierduți. Și numele lor se șterg pentru totdeauna din Cartea Vieții.

Cea de a treia ispitire a diavolului țintește inima: *Din nou diavolul L-a dus pe un munte foarte înalt și I-a arătat toate împărățiile lumii și slava lor. Și I-a zis Lui: Acestea toate ți le voi da ție, dacă vei cădea înaintea mea și Te vei închina mie.* Așa sunt ispitiți cei bogați și puternici ai lumii. Numărul celor care cad în acest abis nu poate fi socotit ! Dar cum oare poate diavolul să dea ceva ce nu este al lui ? *Al Domnului este pământul și plinirea lui; lumea și toți cei ce locuiesc în ea* (Psalm 23, 1). Diavolul minte, el fiind, cum îl numește Însuși Mântuitorul, *mincinos și tatăl minciunii* (Ioan 8, 44). Numai nebunii care uită că Dumnezeul Cel Viu, Dumnezeul cel adevărat, este atotputernic și este singurul Stăpân al lumii, numai aceia cred minciunile Satanei. Ceea ce le dă Dumnezeu oamenilor le este de folos, dar ce le dă diavolul, sau ce se preface că le dă, este pierzător. Pentru că diavolul nu dă dintr-ale sale, ci din ceea ce fură de la Dumnezeu, Care toate le vede. Darurile lui Dumnezeu sunt binecuvântate și dăinuie, pe când cele ale diavolului trec repede ca vântul și sunt blestemate.

În vremea ultimei ispitiri, când diavolul aruncă cea mai mare minciună din lume, când Îi cere Domnului ceva ce întrece orice margine a obrăzniciei (afară de obrăznicia satanică) Mântuitorul Îi strigă netulburat: *Piei, satano !* (Iar pentru noi, pentru învățătura noastră, îi aduce și cuvânt din Sfânta Scriptură, adăugând: *căci scris este: „Domnului Dumnezeului tău să te închini și Lui singur să-I slujești"*).

O coajă de pâine uscată din mâna lui Dumnezeu e mai dulce decât toată slava și decât toată stăpânirea lumii din mâna diavolului. Orice om care se ține cu orice preț de Dumnezeu e mai bogat și mai slăvit decât diavolul. Ce priveliște de râs, să caute un bogătaș să primească ceva din mâna unui cerșetor ! Dumnezeu e cu adevărat bogat și, după El, bogați sunt îngerii; apoi oamenii, apoi viețuitoarele, plantele, stelele și zăcămintele. Orice făptură a lui Dumnezeu are ceva ce a primit din vistieriile Lui. Numai diavolul nu are nimic; nu are decât ceea ce fură.

Se poate că Satana L-a mai ispitit pe Hristos și în alte chipuri, văzând că-i stă dinainte ceva nemaipomenit: un om care nici o clipă, nici cu cât timea unui fir de păr, nu se dă în puterea lui. Evangheliștii însă ne înfățișează numai aceste trei mari ispitiri, în care se pot cuprinde toate celelalte ispitiri din viața unui om. Prima este așadar ispita trupească, a firii noastre poftitoare; a doua este ispita minții, a firii noastre cugetătoare; și a treia este ispita inimii, a firii noastre simțitoare. Prima cade mai ales asupra tinerilor, a doua are precădere asupra celor în puterea vârstei iar a treia lovește mai mult în bătrâni. Tinerii luptă atunci mai cu seamă împotriva patimilor și poftelor trupești, cei maturi împotriva înălțării cu mintea iar bătrânii împotriva iubirii de bani, de putere și de întâietate. Iar dintre toate, cea mai cumplită e iubirea de bani. Așadar, cele mai mari ispitiri ale Satanei, cu care L-a ispitit pe Domnul, sunt: iubirea de plăceri, iubirea de strălucire lumească și iubirea de bani.

Domnul nostru S-a ridicat biruitor deasupra tuturor acestor ispite, la ananghie fiind: flămând și însetat, fără adăpost, fără prieteni, în singurătatea pustiei. A îndurat cu atâta răbdare totul, încât l-a pus pe diavol pe fugă: *Atunci L-a lăsat diavolul și iată îngerii, venind la El, Îi slujeau.*

Dar unde, unde-au fost îngerii până acum ? De ce n-au stat lângă El să-I ajute ? Fără îndoială, s-au depărtat la porunca Lui, după cum nu încape îndoială că putea să-i cheme oricând ar fi voit, și cât ar fi voit. Singur a mărturisit aceasta când a fost prins în grădina Ghetsimani și dus la judecată. Un ucenic a scos sabia să-L apere pe Învățătorul, dar Hristos l-a oprit, spunând: *ți se pare că nu pot să rog pe Tatăl Meu și să-Mi trimită acum mai mult de douăsprezece legiuni de îngeri ?* (Matei 26, 53). Dar nu a voit. A voit să fie, ca om, ispitit de Satana. Orice om are măcar un înger păzitor care-l ajută când se împotrivește ispitei. Hristos a vrut să rămână singur, fără nici un înger. Potrivit iconomiei lui Dumnezeu, oamenii obișnuiți sunt ispitiți de duhuri rele mai de rând; dar El a voit să fie ispitit chiar de Satana, căpetenia duhurilor rele. A vrut să lupte în împrejurările cele mai grele cu ispitele cele mai grele și cu ispititorul cel mai mare al neamului omenesc, în fața căruia au căzut Adam și Eva în Rai. A luptat și a învins, și ne-a dat cea mai înaltă pildă de biruință, plină de har și de îndrăzneală. Marele Isaia, înainte-văzând bătălia

aceasta și biruința Domnului nostru, a profețit: *Domnul iese ca un viteaz, ca un războinic Își aprinde râvna Lui* (Isaia 42, 13).

Când Eroul eroilor a câștigat lupta, atunci abia le-a îngăduit îngerilor să se apropie: *Și iată îngerii, venind la El, Îi slujeau.*

După toate acestea, după pilda pe care a dat-o cel mai mare Iubitor de oameni care s-a ivit vreodată pe nefericitul nostru pământ, cel mai bun Prieten pe care-L avem, cine dintre noi ar mai îndrăzni să se plângă de orice fel de suferință în viața aceasta ? Nimeni, nici un om care are conștiință și știe ce-i rușinea ! Să ne grăbim așadar, câtă vreme zbuciumatele zile ale acestei vieți încă mai durează (și se vor scurta degrabă) — să ne grăbim a ne căi de toată lenea și delăsarea cu care împlinim voia lui Dumnezeu. Să ne grăbim a asculta de Dumnezeu, părăsind păcatul cârtirii împotriva voii Sale. Să împlinim cu smerenie ceea ce Dumnezeu ne cere: post, rugăciune, priveghere asupra sufletului nostru și pază de vicleșugurile ispititorului cel rău și al neputincioaselor sale slugi. Dumnezeu nu așteaptă de la noi biruință, pentru că știe că n-o putem câștiga. Așteaptă evlavie în fața voii Sale, așteaptă smerenie și ascultare. Ale Lui sunt armele, a Lui este biruința. El va fi întotdeauna cu noi, îngerii Lui ne vor ajuta. Mare este puterea lui Dumnezeu, neasemănate bunătățile Lui, negrăită mila ! Atât de mare e dragostea Lui pentru noi, încât ne dăruiește propria-I biruință. A Lui fie slava și închinăciunea, de la îngeri în ceruri și pe pământ de la oameni, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA VAMEȘULUI ȘI A FARISEULUI
Evanghelia despre rugăciunea adevărată și cea fățarnică
Luca 18, 10-14

Doi oameni s-au suit la templu, ca să se roage: unul fariseu și celălalt vameș. Fariseul, stând, așa se ruga în sine: Dumnezeule, Îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni, răpitori, nedrepți, preacurvari, sau ca și acest vameș. Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câștig. Iar vameșul departe stând, nu voia nici ochii să-și ridice către cer, ci-și bătea pieptul, zicând: Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului. Zic vouă că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa, decât acela. Fiindcă oricine se înalță pe sine se va smeri, iar cel ce se smerește pe sine, se va înălța.

Un om s-a dus în pădure să taie un pom din care să-și facă grinzi pentru casă. A văzut doi copaci care creșteau unul lângă altul. Unul era neted la coajă și falnic, dar pe dinăuntru putred; celălalt urât, cu coaja scorojită și groasă, dar cu lemn bun. „Ce să fac cu pomul ăsta putred ?" a oftat omul. „Ce folos că-i așa înalt și falnic ?" Și l-a ales pe cel urât. „Nu-i arătos, și poate am de muncit mai mult la el, dar e bun pentru grinzile mele".

Așa și Dumnezeu va alege pentru casa Sa, dintre doi oameni, nu pe cel drept pe dinafară, ci pe cel a cărui inimă e plină de dreptatea lui Dumnezeu.

Cei mândri, care stau cu ochii ridicați la cer pe când inima li se târăște în țărână, nu sunt plăcuți Domnului; plăcuți Îi sunt cei smeriți, cu ochii plecați dar cu inima la cer. Ziditorului Îi place ca omul să-și numere mai degrabă păcatele decât faptele bune. Pentru că Dumnezeu e ca un doctor care vine la patul fiecăruia și-l întreabă: „Ce te doare ?" Înțelept e cel care, folosindu-se de faptul că doctorul e cu el, îi arată toate suferințele și beteșugurile lui; dar nebun e cel care, ascunzându-și durerea, se laudă doctorului că-i sănătos tun ! Ca și cum doctorul îi vede pe oameni pentru că sunt sănătoși,

și nu pentru că sunt bolnavi ! „Rău este să păcătuiești", zice înțeleptul Gură-de-Aur, „dar tot ai scăpare; pe când să păcătuiești și să nu recunoști că păcătuiești — atunci ești pierdut".

Să fim cuminți așadar și, când stăm înaintea lui Dumnezeu la rugăciune, să ne dăm seama că ne aflăm în fața celui mai bun și celui mai cu milă dintre doctori. El ne întreabă cu dragoste, pe fiecare: „Ce te doare ?" Să-i spunem ! Să nu pregetăm a-I înfățișa toate durerile, rănile și păcatele noastre !

Despre aceasta ne vorbește Mântuitorul în pilda Vameșului și Fariseului din Evanghelia de astăzi. În Evanghelie se spune că Domnul a zis pilda aceasta *către unii care se credeau că sunt drepți și priveau cu dispreț spre ceilalți.* Nu cumva ne numărăm și noi printre aceștia ? Nu vă înverșunați, mărturisiți-vă boala ! Scârbiți-vă de ea și luați leacul pe care vi-l dă Doctorul doctorilor.

Într-un spital zac mulțime de bolnavi. Unii au febră, și-l așteaptă cu nerăbdare pe medic; alții umblă de colo-colo: se cred zdraveni și zic că n-au nevoie de doctor. Și iată că într-o dimineață apare doctorul. Cu el mai e cineva, un prieten al lui, care duce daruri pentru bolnavi. Acesta îi vede pe cei cu febră mare și îi pare rău de ei. „Oare se mai fac bine ?" întreabă. Doctorul îi șoptește la ureche: „Aceștia care au febră, da; de asemenea și cei care sunt la pat; însă cei pe care îi vezi umblând, nu: aceștia sunt roși pe dinăuntru de boli fără leac". De ce să se mire mai mult prietenul doctorului ? De taina bolii ? De ușurința cu care se înșeală ochiul omenesc ?

Acum închipuiți-vă că suntem chiar noi bolnavii din uriașul spital al lumii. Și toți suferim de aceeași boală: de strâmbătate. Aici, în cuvântul acesta, se cuprind toate patimile, toate păcatele, toate poftele pierzătoare, toate slăbiciunile și neajunsurile sufletelor, inimilor și minților noastre. Iar bolnavul într-un fel e la începutul bolii, într-altfel la apogeul ei și încă într-altfel în convalescență. Numai că semnele bolilor de care suferă omul cel lăuntric i se arată acestuia numai după ce s-a vindecat. Atunci abia își dă seama prin ce primejdie a trecut. Iar cei mai bolnavi între bolnavi nici nu-și dau seama cât de bolnavi sunt. În boală, unul care are temperatură mare nici nu mai știe ce e cu el. Nici nebunul nu zice că-i nebun. Începătorii într-ale nedreptății se rușinează o vreme de boala lor; repetarea păcatului însă duce încet-încet la obișnuință iar obișnuința cu păcatul duce la inconștiență și la delir: strâmbătatea pune

stăpânire pe suflet în așa măsură încât acesta nici nu mai simte că-i bolnav ! Închipuiți-vă numai un doctor care, trecând prin spital, întreabă: „Cu tine ce-i, ce ai ?" Iar cei la care boala abia a început, se rușinează să spună că sunt bolnavi, ci vor zice: „Nu am nimic !" Pe cei în culmea bolii întrebarea îi nemulțumește și nu vor zice doar că n-au nimic, ci se vor lăuda cu sănătatea pe care n-o au. Numai cei pe cale de vindecare oftează și răspund doctorului care îi întreabă: „Totul ne doare ! Ajută-ne, fă ceva, ai milă !" Tertulian spune într-o omilie despre pocăință: Dacă ți-e teamă să-ți mărturisești păcatele, uită-te la flăcările iadului pe care numai mărturisirea le poate stinge."

Chibzuiește la toate acestea ! Ascultă pilda lui Hristos și vezi în ce măsură te privește pe tine însuți. Dacă-ți zici: „Nu mi se potrivește mie", înseamnă că bolești de boala ce se cheamă strâmbătate. Iar dacă împotrivindu-te spui: „Eu sunt drept; pilda e pentru păcătoșii de care e plin în jur", înseamnă că boala ta și-a atins apogeul. Dar dacă îți bați pieptul cu căință și spui: „O, da, e adevărat; sunt bolnav și am nevoie de doctor", înseamnă că ești pe cale a te vindeca. Nu te teme, ai să te faci sănătos.

Doi oameni s-au suit la templu, ca să se roage: unul fariseu și celălalt vameș. Doi oameni, doi păcătoși — cu deosebirea că fariseul nu se privea pe sine ca un păcătos ce era, pe când vameșul, da. Fariseul făcea parte din clasa cea mai înaltă a societății din vremea aceea, iar vameșul din cea mai disprețuită.

Fariseul, stând, așa se ruga în sine: Dumnezeule, Îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni, răpitori, nedrepți, preacurvari, sau ca și acest vameș. Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câștig. Stătea bine fariseul acolo în templu, chiar în fața altarului, după cum e obiceiul fariseilor de a se proțăpi în locul cel mai de cinste. Iar că acela se așezase acolo, în față, se înțelege din comentariul că vameșul stătea departe. Mândria fariseului, siguranța lui că este drept (că, adică, e înflorit duhovnicește), ajunseseră într-atât de mari încât el căuta întâietate nu numai în ochii oamenilor, ci și în ochii lui Dumnezeu, și umbla după locul întâi nu numai la ospețe și adunări, ci și la rugăciune ! Nici nu mai trebuie altceva ca să vedem cât de bolnav era fariseul de boala strâmbătății.

De ce se spune: *se ruga în sine* ? De ce nu se ruga cu glas tare ? Pentru că Dumnezeu ascultă mai degrabă la ce spune inima decât

la ce rostesc buzele. Ce gândește și ce simte omul în vremea rugăciunii are mai multă trecere la Dumnezeu decât cuvintele pe care le alcătuiește limba. Limba poate să mintă, inima nu; inima îl arată pe om așa cum este.

Dumnezeule, Îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni. Ce cutează a spune un om, un păcătos, în biserică, în fața lui Dumnezeu ! Dar ce-i Biserica decât locul în care cel bolnav își caută vindecătorul ? Cei bolnavi de păcat vin la Dumnezeu căutând leac la singurul Tămăduitor al suferințelor și slăbiciunilor, la singurul Dătător al bunătăților. Oare de aceea se duc bolnavii la spital, ca să se laude că-s sănătoși ? Acest fariseu nu a venit la templu cu inima întreagă, ca să se poată lăuda că-i merge bine, ci a venit ca unul ce-i bolnav de-a binelea de strâmbătate și care, aiurând din pricina bolii, nici nu-și mai dă seama ce-i cu el. Vizitam odată un ospiciu. Docorul m-a dus în fața unui grilaj ce închidea celula celui mai bolnav dintre toți pacienții aflați acolo. „Cum te simți ?" l-am întrebat. „Cum crezi că mă simt, printre nebunii ăștia ?", a răspuns bolnavul, fără să stea pe gânduri.

Să vedem ce spune fariseul: *Dumnezeule, Îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni.* De fapt, el nici nu mulțumește cu adevărat lui Dumnezeu, nu recunoaște că, fără Dumnezeu, n-ar fi nici el nimic. Nu; ci cuvintele: „Dumnezeule, Îți mulțumesc", nu-s altceva decât pură excalmație, o lingușire, o cale de-a câștiga bunăvoința lui Dumnezeu, de a-L face să-Și plece urechea la laudele fariseului. Pentru că, din ce spune mai departe, nu se vede nici o recunoștință. Dimpotrivă, totul e blasfemie. Căci este blasfemie împotriva lui Dumnezeu blasfemierea zidirii Lui ! Nu, fariseul nu-I mulțumește câtuși de puțin lui Dumnezeu: tot ce spune, e numai vorbire despre sine, despre faptele sale — ca și când de unul singur le-ar fi făcut. Nu zice că doar mila lui Dumnezeu l-a păzit să nu fie nedrept, preacurvar sau strângător de taxe; nu ! Ci este așa, deasupra tuturor celorlalți oameni, numai datorită meritelor sale, fiindcă este el fără pereche pe fața lumii ! Dar arată că face și mari sacrificii ca să se mențină la acest nivel înalt: postește de două ori pe săptămână și dă zeciuială din tot ce are. Frumoasă cale de mântuire și-a găsit acest fariseu ! Mai lesnicioasă decât oricare din cele care duc la pierzanie ! Din toate poruncile pe care le-a dat Dumnezeu poporului prin Moise, fariseul și le-a ales pe cele mai ușoare. Dar nici pe

acestea nu le împlinește cum trebuie, pentru că nu Dumnezeu are nevoie ca omul să postească și să dea zeciuială, ci la fel ca toate poruncile Lui, Dumnezeu le-a așezat pe acestea pentru ca ele să-i aducă omului roade de umilință și de ascultare, de dragoste de Dumnezeu și de oameni; ca să adape, să înmoaie și să lumineze inima omului. Cu toate acestea fariseul, împlinind poruncile, nu are în vedere această țintă: postește el, dă zeciuială, dar în schimb urăște și disprețuiește pe ceilalți oameni, și se poartă cu obrăznicie înaintea lui Dumnezeu. De aceea rămâne cum este: pom neroditor. Rodul nu se află în post, ci în inimă; în inimă, nu în poruncă. Toate poruncile și legile sunt de folos inimii: o încălzesc, o luminează, o adapă, o împresoară cu gard de pază, o plivesc de buruiană — totul numai ca să se poată ivi, crește și coace rodul în câmpia inimii. Orice faptă bună este un mijloc, nu un scop, o metodă de a aduce roadă, nu o rodire. ținta este inima, acolo unde se află și roada.

Așa că fariseul, prin rugăciunea lui, nu-și atinge doritul scop: nu dezvăluie frumusețe sufletească, ci urâțenie; nu sănătoate, ci grea bolire. Cu pilda aceasta Hristos nu l-a arătat numai pe acel anume fariseu, ci toată partida fariseilor care era la putere în acea vreme printre israeliți. Domnul a căutat să ne arate pietatea mincinoasă și fățărnicia așa cum le avem până astăzi, rămase din generație în generație printre creștini. Nu sunt și printre noi unii care se roagă cum se ruga fariseul acela de altădată ? Nu sunt atâția care-și încep rugăciunea învinuindu-i și ponegrindu-i pe semeni și o termină felicitându-se pe sine ? Nu stau atâția în fața lui Dumnezeu ca în fața unui datornic al lor ? Nu zicem noi: „Doamne, eu postesc, mă duc la biserică, plătesc ce e de plătit, fac și donații; nu sunt ca ceilalți, ca jecmănitorii și calomniatorii, ca preacurvarii și necredincioșii pe care nu pot să-i sufăr. De ce Doamne, de ce nu termini odată cu ei ? De ce nu mă răsplătești pe mine așa cum se cuvine pentru serviciile pe care ți le aduc ? Nu vezi, Dumnezeule, ce curat sunt eu la inimă, ce întreg la minte ?"

Cunoaște așadar, omule, că „Dumnezeu nu amăgește pe nimeni, și nici nu Se lasă amăgit de tine", cum spune Fericitul Maxim. Și mai spune: „Toți își fac cruce, dar nu toți se roagă". Fariseul este: „Avraam după barbă și Ham după fapte".

Pe cei ce zic așa Dumnezeu îi aude și-i trimite la casele lor deșerți, spunându-le: „Nu vă recunosc după felul în care vă zugrăviți". Iar la Judecata de Apoi le va zice: „Nu vă cunosc pe voi". Pentru că Dumnezeu îi recunoaște pe prietenii Săi după inimă, nu după vorbe; smochinul nu-l prețuiește după frunză, ci după roade.

Și iată acum un om care se roagă asa cum se cuvine: *Iar vameșul departe stând, nu voia nici ochii să-și ridice către cer, ci-și bătea pieptul, zicând: Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului.* Departe stând ! Adevăratul rugător nu se înghesuie în față. Ce să caute acolo ? Doar Dumnezeu îl vede la fel de bine în fundul bisericii, ca și în față. Apoi, adevăratul rugător este un om care întotdeauna se căiește cu adevărat. „Căința omului e praznicul lui Dumnezeu", zice Sfântul Efrem Sirul. Stă departe. Își simte întreaga nimicnicie și se umilește în fața slavei lui Dumnezeu. Ioan Botezătorul, cel mai mare dintre cei născuți din femeie, la apropierea lui Hristos s-a umplut de teamă sfântă și a spus: *„Nu sunt vrednic să-I dezleg cureaua încălțămintelor"* (cf. Marcu 1, 7). Iar femeia păcătoasă a spălat picioarele lui Hristos cu lacrimi. Adevăratul rugător e adânc smerit, plin de bucurie că Hristos îi îngăduie să stea la picioarele Sale.

Nu voia nici ochii să-și ridice către cer. De ce nu ? Ochii sunt oglinda sufletului. Păcatele se citesc în ochi. Vedeți doar, când cineva păcătuiește, își ține ochii în jos înaintea oamenilor. Dar înaintea lui Dumnezeu, Atoatevăzătorul, cum să nu-și plece ochii un păcătos ? Orice păcat față de oameni e păcat față de Dumnezeu, și nu e păcat pe pământ care să nu-L atingă pe Dumnezeu. Adevăratul rugător știe asta: în fața lui Dumnezeu e plin de căință și de rușine. De aceea se spune: *Nu voia nici ochii să-și ridice către cer.*

Ci își bătea pieptul. De ce ? Ca să arate că trupul este unealta păcătuirii. Poftele trupești îl aruncă pe om în cele mai grele păcate. Lăcomia naște pofte, poftele nasc mânie și mânia crimă. Prea multa grijă de trup îl desparte pe om de Dumnezeu, îl sărăcește, ucide în el eroismul dumnezeiesc cu care e înzestrat. De aceea își bate vameșul trupul cu umilință și cu rușine, știindu-se păcătos înaintea lui Dumnezeu. De ce însă își bate pieptul, și nu mâinile sau capul ? Pentru că în piept se află inima, iar inima este izvorul și al păcatului și al virtuții. Aceasta a spus-o Însuși Domnul: *Dinăuntru, din inima omului, ies cugetele cele rele, desfrânările, hoțiile, uciderile, preacurvia, lăcomiile, vicleniile, înșelăciunea, nerușinarea, ochiul pizmaș, trufia, ușurătatea* (Marcu 7, 20-23). De aceea își bătea vameșul pieptul său.

Și spunea: *Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului.* Nu-și înșiră nici faptele bune nici pe cele rele. Dumnezeu le știe pe toate, și nu așteaptă să i le înșiri, ci să te căiești pentru ele. *Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului.* Cu aceste cuvinte, s-a spus totul. Tu, Dumnezeule, ești doctorul și leacul Tău este mila. Când spune: *Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului,* parcă ar spune vameșul: „Tămăduitorule, sunt bolnav, dă-mi un leac ! Nimeni nu poate să mă vindece afară de Tine, O, Dumnezeule ! *ție unuia am greșit și rău înaintea Ta am făcut* (Psalm 50, 4). Oamenii, oricât ar fi de drepți, nu pot să mă ajute. Numai Tu poți. Nici postul, nici zeciuiala, nici faptele bune nu-mi sunt de folos dacă mila Ta nu se varsă ca balsamul pe rănile mele. Laudele oamenilor nu mă vindecă, mai rău îmi fac. Tu, Tu singur îmi știi suferința și Tu ai și leacul ei. În zadar alerg în altă parte. Dacă mă alungi, lumea întreagă nu mă poate trage înapoi din prăpastie. Numai Tu, O, Doamne, poți, dacă vrei. Iartă-mă, O, Dumnezeule, și scapă-mă ! *Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului !"*

Cum privește Mântuitorul o astfel de rugăciune ? *Zic vouă că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa, decât acela.* Cui îi spune Domnul aceste cuvinte ? Oricui dintre noi care am crede cumva că suntem drepți. Vameșul, nu fariseul, s-a întors îndreptat la casa sa. Omul care își recunoaște păcatele, nu lăudărosul. Penitentul plin de rușine, nu obraznicul; nu trufașul, nu vanitosul. Doctorul vindecă pe bolnavul care caută vindecare, și pe cel ce strigă că-i sănătos îl trimite acasă așa cum a venit. Iar Domnul Își sfârșește minunata pildă cu această învățătură: *Fiindcă oricine se înalță pe sine se va smeri, iar cel ce se smerește pe sine, se va înălța.* Cine se înalță, și cine se smerește ? Nimeni nu poate să-și adauge staturii sale nici cât-mea grosimii unui fir de păr, dacă Dumnezeu nu-l ridică. Însă aici se vorbește de cel care crede că se înalță repezindu-se în rândul întâi, și în fața lui Dumnezeu și în fața oamenilor; de cel ce se laudă, se umflă în pene și-i micșorează pe alții, ca să pară el mai mare. Dar, crezând că se înalță, cade. Cu cât mai mult se înalță în proprii ochi, sau chiar în ochii lumii, cu atât mai mic este în ochii lui Dumnezeu. Pe unul ca acesta îl va smeri Dumnezeu, și-l va face într-o zi să-și simtă căderea. „Până nu dobândește smerenie, omul nu ia plată pentru ostenelile sale. Răsplata e pentru smerenie, nu pentru fapte", zice Sfântul Isaac Sirul (Mistice, 34). Iar de smerit, se smerește nu omul care caută să pară mai mic decât este, ci cel care își

vede măsura micimii sale din cauza păcatelor. Oricât ar vrea să se coboare pe sine, omul nu se poate coborî atât cât îl coboară păcatul. Și nu cere de la noi Dumnezeu o smerire mai mare decât cea a recunoașterii păcatelor noastre. Omul care simte și vede în ce prăpastie l-a prăbușit păcatul, nu poate coborî mai mult de-atât. Păcatul ne trage întotdeauna atât de jos, cât nici nu ne putem noi închipui. Sfântul Macarie cel Mare zice: „Omul smerit niciodată nu cade. Unde-ar putea să mai cadă, fiind mai jos decât toți ? Vanitatea e o mare umilire, iar umilința e o mare înălțare, cinste și vrednicie (Omilia 19).

Într-un cuvânt: cel ce face ca vameșul se va înălța. Cel dintâi, fariseul, nu poate fi vindecat, pentru că nu vede că-i bolnav. Celălalt, vameșul, e bolnavul care se încredințează doctorului și își ia doctoria și-i pe cale de vindecare. Primul e ca pomul falnic, ros pe dinăuntru, care nu-i e de nici un folos gospodarului. Celălalt e copacul urât, pe care gospodarul îl ia, îl lucrează și face din el grinzi casei sale.

Dumnezeu să Se milostivească spre toți păcătoșii ce se pocăiesc, să-i tămăduiască de bolile lor pe toți care se roagă Lui cu frică și cutremur, slăvindu-L: pe Tatăl Cel milostiv, pe Fiul Cel Unul născut și pe Preasfântul Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA FIULUI RISIPITOR
Evanghelia Fiului Risipitor
Luca 15, 11-32

Un om avea doi fii. Și a zis cel mai tânăr dintre ei tatălui său: Tată, dă-mi partea ce mi se cuvine din avere. Și el le-a împărțit averea. Iar fiul cel tânăr nu după multe zile, adunând toate, s-a dus într-o țară depărtată și acolo și-a risipit averea, trăind în desfrânări. Și după ce a cheltuit totul, s-a făcut foamete mare în țara aceea, și el a început să ducă lipsă. Și ducându-se s-a alipit de unul din locuitorii acelei țări, și acesta l-a trimis la țarinile sale să-i păzească porcii. Și dorea să-și sature pântecele din roșcovele pe care le mâncau porcii, însă nimeni nu-i dădea. Și, venindu-și în sine, a zis: Câți argați ai tatălui meu sunt îndestulați de pâine, iar eu pier aici de foame ! Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu și-i voi spune: Tată, am greșit la cer și înaintea ta; nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Fă-mă ca pe unul din argații tăi. Și, sculându-se, a venit la tatăl său. Și încă departe fiind el, l-a văzut tatăl său și i s-a făcut milă și, alergând, a căzut pe grumazul lui și l-a sărutat. Și i-a zis fiul: Tată, am greșit la cer și înaintea ta și nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Și a zis tatăl către slugile sale: Aduceți degrabă haina lui cea dintâi și-l îmbrăcați și dați inel în mâna lui și încălțăminte în picioarele lui; și aduceți vițelul cel îngrășat și-l înjunghiați și, mâncând, să ne veselim; căci acest fiu al meu mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat. Și au început să se veselească. Iar fiul cel mare era la țarină. Și când a venit și s-a apropiat de casă, a auzit cântece și jocuri. Și, chemând la sine pe una dintre slugi, a întrebat ce înseamnă acestea. Iar ea i-a spus: Fratele tău a venit, și tatăl tău a junghiat vițelul cel îngrășat, pentru că l-a primit sănătos. Și el s-a mâniat și nu voia să intre; dar tatăl lui, ieșind, îl ruga. Însă el, răspunzând, a zis tatălui său: Iată, de atâția ani îți slujesc și niciodată n-am călcat porunca ta. Și mie niciodată nu mi-ai dat un ied, ca să mă veselesc cu prietenii mei. Dar când a venit acest fiu al tău, care ți-a mâncat averea cu desfrânatele, ai junghiat pentru el vițelul cel îngrășat. Tatăl însă i-a zis: Fiule, tu totdeauna ești cu mine și toate ale mele ale tale sunt. Trebuia în-

să să ne veselim și să ne bucurăm, căci fratele tău acesta mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat.

Nesfârșita iubire de oameni a lui Dumnezeu se vede din răbdarea Lui cea mare, din iertarea Lui cea mare, din bucuria Lui cea mare. Asemenea dragoste își poate găsi o asemănare pe pământ doar în dragostea de mamă. Cine are mai mare răbdare decât o mamă ? Cine iartă mai mult decât o mamă ? Cine se bucură mai mult pentru întoarcerea unui păcătos decât o mamă când copilul ei e cuminte ? De la întemeierea lumii, dragostea de mamă a fost întrecută numai de dragostea Domnului nostru pentru neamul omenesc. Răbdarea L-a dus la pătimirea pe cruce. Încă și de acolo I-a picurat de pe buze iertarea. Bucuria pentru păcătoșii întorși la căință i-a luminat pătimitorul suflet dealungul întregii Sale vieți pe pământ. Numai dragostea dumnezeiască o întrece pe cea de mamă. Doar Dumnezeu ne iubește mai mult decât ne iubește mama. El singur ne iartă mai mult ca ea, El singur se bucură mai mult decât ea când ne schimbăm în bine.

Cine nu ne rabdă când păcătuim, acela nu ne iubește. Nu ne iubește nici cel care nu ne iartă atunci când ne pare rău că am greșit. Dar cel mai puțin ne iubește cine nu se bucură de schimbarea noastră în bine.

Răbdarea, iertarea și bucuria sunt cele trei mari însușiri ale iubirii dumnezeiești. După ele se cunoaște adevărata iubire — dacă se poate vorbi de adevărată iubire în afară de iubirea dumnezeiască. Fără acestea trei, dragostea nu e dragoste. Tot atât de puțin i se potrivește numele „dragoste" unui alt fel de a iubi, cât dacă i-ai zice caprei „oaie".

În pilda Fiului Risipitor Domnul ne zugrăvește adevărata dragoste dumnezeiască în culori atât de vii încât ele ne strălucesc cum strălucește înaintea ochilor lumea când, după întunericul nopții, răsare soarele. Trecerea a două mii de ani nu a șters cu nimic această strălucire și ea nu se va ștege niciodată câtă vreme vor fi oameni pe pământ și dragostea lui Dumnezeu pentru ei. Dimpotrivă, cu cât mai mult se păcătoșește omul, cu atât mai vii sunt culorile zugrăvelii acesteia.

Și Tatăl le-a împărțit celor doi averea cuvenită. Se poate începe mai simplu decât atât dramatica pildă ? Dar ce adâncimi ascunde

simplitatea aceasta ! „Un om oarecare": aici Se ascunde Dumnezeu; „doi fii": aici avem un drept și un păcătos — sau toți drepții și toți păcătoșii de pe fața lumii. Cel drept e mai vârstnic decât cel păcătos; pentru că Dumnezeu, în început, l-a făcut pe om drept, și acesta singur a ajuns păcătos. Păcătosul își cere partea — atât de la Dumnezeu cât și de la fratele său cel drept.

Prin „doi fii" se mai înțelege și firea cea îndoită a omului: una însetată de Dumnezeu iar cealaltă înclinată spre păcat. Firea cea dintâi îl îndeamnă pe om să trăiască după poruncile lui Dumnezeu, după *legea minții*, cum o numește Apostolul (Romani 7, 22-23), iar cealaltă după legea trupului. Omul duhovnicesc și omul trupesc — doi într-unul. Un om duhovnicesc nici nu poate să-și închipuie viața departe de Dumnezeu, pe când omul trupesc socotește că viața lui începe abia după ce s-a despărțit de Dumnezeu. Duhovnicescul e mai bătrân, trupescul e mai tânăr. Încă de când a fost zidit, omul duhovnicesc e mai bătrân. Pentru că ni se spune că Dumnezeu a zis dintru început: *„Să facem om după chipul nostru"* (Facere 1, 26), iar chipul lui Dumnezeu e chipul cel duhovnicesc al omului, nu chipul său cel trupesc. Abia după aceea a fost făcut trupul omului din praf, din pulbere (Facere 2, 7), în care Dumnezeu a insuflat chipul pe care îl zidise — omul duhovnicesc. Desigur că trupul așa cum l-a făcut Dumnezeu din praf nu era păcătos, deși a fost pe urmă unealta păcătuirii. Deasemenea, Eva era mai tânără decât Adam. Ea a fost zidită din trupul lui Adam și ea prin dorințele trupului a încălcat porunca lui Dumnezeu și a căzut în ispită, despărțindu-se prin cădere de Dumnezeu și mergând într-o țară îndepărtată: în împărăția Satanei.

Dă-mi partea ce mi se cuvine din avere. Iată cum îi vorbește lui Dumnezeu păcătosul. Dar, de fapt, ce are omul care să nu fie al lui Dumnezeu ? Praful, atât, numai praful. Pentru că deși Dumnezeu a făcut praful, praful nu face parte din ființa Lui. Așa că omul nu are al său decât praful; ce rămâne e totul al lui Dumnezeu. Câtă vreme nu se desparte de Dumnezeu, tot ce are Dumnezeu este și al omului. Chiar Dumnezeu spune: Fiule, *toate ale mele sunt ale tale.* Poate să spună așadar și omul: *Toate câte are Tatăl ale mele sunt* (Ioan 16, 15). Dar când vrea cineva să se despartă de Dumnezeu, când caută să-și deosebească partea lui din averea cea nemăsurată a lui Dumnezeu, Dumnezeu poate foarte bine să nu-i dea *nimic* —

și pe bună dreptate. Pentru că omul fără Dumnezeu e nimic, și tot ce are el e nimic. Și chiar dacă i-ar da Dumnezeu numai praf, adică numai trup, fără duh, fără suflet și fără nici un dar duhovnicesc, tot i-ar da mai mult decât nimicul care e al lui; și i-ar da nu pentru că i s-ar cuveni, ci din milă. Dar, pentru că dragostea lui Dumnezeu o întrece nemăsurat pe cea de mamă, Dumnezeu îi dă păcătosului Său fiu mai mult decât numai praful. Adică: pe lângă trup îi dă și suflet, așa cum au toate viețuitoarele, adăugând și niște daruri: ceva înțelegere, ceva conștiință, ceva dorință de bine — doar o scânteioară, cât să-l ridice deasupra animalelor.

Și el le-a împărțit averea. Fiul mai mare a rămas cu tatăl lui ca să se bucure de toate cele ale tatălui, *iar fiul cel tânăr nu după multe zile, adunând toate, s-a dus într-o țară depărtată și acolo și-a risipit averea, trăind în desfrânări.* Sub cuvântul *nu după multe zile* nu se ascunde cumva taina scurtei petreceri a lui Adam în Rai ? Adam, păcătuind, și-a cerut și și-a primit de la Dumnezeu partea sa. Și a văzut ce este: gol: adică nimic. Fără Dumnezeu, nimic. Însă Dumnezeu, de mila lui, nu l-a izgonit așa gol cum era, ci i-a făcut straie, l-a îmbrăcat, și așa l-a scos afară (Facere, 3, 21). *Pământ ești, și în pământ te vei întoarce.* Așa i-a spus Dumnezeu omului (Facere, 3, 19). Și înseamnă: La urma urmelor, atâta ai; numai praful e al tău. Restul e al Meu. Ai cerut ce e al tău, ți-am dat. Dar ca să poți trăi mai departe, ca să rămâi măcar umbra a ceea ce ai fost odinioară, îți dau ceva pe deasupra: îți dau o scânteie din comoara Mea.

Ce s-a întâmplat cu Adam se întâmplă de atunci încoace cu mulțimile de fii ai lui Adam care, despărțindu-se prin păcatele lor de Dumnezeu, își iau partea lor și pleacă departe. Dumnezeu nu silește pe nimeni să rămână cu El. L-a zidit pe om într-u libertate și nu-l îngrădește niciodată.

Dar păcătosul care, nebunește, s-a despărțit de Dumnezeu, ce face el acum ? *S-a dus într-o țară depărtată și acolo și-a risipit averea, trăind în desfrânări.* Nu-i fapta unui singur păcătos aceasta ! Nu numai acest mezin s-a purtat așa. Așa face fiecare om care se desparte de Dumnezeu. *Au mâncat și s-au săturat foarte și pofta lor și-au împlinit-o* (Psalm 77, 33).

Trăind în desfrânări. Cum adică ? Adică petrecându-și zilele în păcate și neorânduieli, în beție, în certuri, în mânie, în risipire și, mai ales, în desfrâu, prin care forțele vitale se irosesc degrabă și

scânteia dumnezeiască se stinge. Omul lipsit de dragoste se lasă cu totul în voia patimilor. Ieșind din calea Domnului, se pomenește într-un hățiș de drumuri pe care o ia la întâmplare, alergând orbește când pe unul, când pe altul. Unul ca acesta stă cu toporul asupra însăși vieții sale, retezându-i rădăcină cu rădăcină, zi de zi, până ce pomul se usucă.

Trăind la întâmplare, fiul risipitor a irosit repede mijloacele primite de la tatăl său. *Și după ce a cheltuit totul, s-a făcut foamete mare în țara aceea, și el a început să ducă lipsă.* În țara aceea de departe, foarte departe de Dumnezeu, e totdeauna foamete, pentru că țara aceea nu-l poate sătura pe om. Pământul nu-l satură pe om, mai mult îi întețește foamea. Cum să-i poată fi de ajuns omului, când de-abia se satură animalele negânditoare ? Nu, nu poate. În țara aceea de departe, este lipsă întotdeauna, pentru că asupra păcătosului care uită cu totul de Dumnezeu și își cheltuiește zadarnic toată zestrea pe care o are, se abate o foamete groaznică, și nu-l satură nici tot pământul cu tot ce-i poate acesta da, nici măcar pentru o clipă. Așa se întâmplă până astăzi cu orice păcătos care se dă pe sine cu totul țărânii, trupescului, desfrânării. Căci vine ceasul, până la urmă, când se scârbește de ele. Atunci începe să se plângă de lume, să-și blesteme zilele. Trupul și sufletul i-au secătuit; e ca un putregai găunos prin care suflă vântul rece al iernii. Îl împresoară întunericul. Nimic nu-l mulțumește. Ce să facă acum cu sine însuși ? Nu crede nici în viața aceasta, cum să creadă în cealaltă ? Nici nu se gândește la așa ceva, iar viața de acum a început s-o urască. A uitat de Dumnezeu și i s-a aplecat de lume. Ce să se facă ? Încotro s-o apuce ? Universul îl apasă, îl zdrobește, și nu e nici o ușă pe care să scrie: „Ieșire". Mormântul nu e o ieșire, ci o intrare. Iar acum, odată ajuns în culmea disperării, apare diavolul. A fost tot timpul cu el, furișat, nevăzut, împingându-l din cădere în cădere. Acum însă i se înfățișează și-l tocmește în slujba sa; îl trimite pe moșiile sale, să-i pască porcii. Pentru că scrie: *Și ducându-se s-a alipit de unul din locuitorii acelei țări, și acesta l-a trimis la țarinile sale să-i păzească porcii.* Așa pățește orice fiu neascultător care își părăsește părintele și pleacă, crezând că toată lumea-i a lui: sfârșește ca slugă la unul mai rău decât sine, ajunge să crească porcii altcuiva. Locuitorul acelei țări departe de Dumnezeu nu e altul decât diavolul. Cu toate că e numit „om", după cum și tatăl e numit „om", e

zugrăvit întru totul ca antipodul tatălui de la care trufașul fiu a plecat în chip atât de nebunesc. Nu e un om nici din împărăția cerească, nici din împărăția pământească, ci cumva dintr-o a treia împărăție, a întunericului și a spaimei, a stricăciunii și a focului: împărăția drăcească. Lângă primul om, lângă omul-tată, păcătosul e numit fiu; dar la omul cel rău este numit slugă tocmită. Când era lângă „omul-tată" era binecuvântat cu îmbelșugare; dar la cel rău este flămând, atât de flămând încât ar mânca până și *roșcovele pe care le mâncau porcii.* Prin porci se înțelege, după un rost mai adânc, nimic altceva decât duhurile rele, locuitorii drăcești împărății. Pentru că demonii sunt purtători de toată necurăția iar porcii sunt simbolul văzut al necurăției. Când Domnul a scos demonii din îndrăcitul din ținutul Gadarenilor, i-a trimis în porci (Luca 8, 32-33). Cum rămă porcii pământul, așa rămă dracii în om, până găsesc necurăția cu care să se hrănească. Prin „coji" sau „roșcove" trebuie să înțelegem toată necurăția omului lăuntric: gânduri rele, dorințe murdare, păcate, patimi — cu deosebire patimi. Demonii se hrănesc și se îngrașă cu tot ceea ce sapă și usucă sufletul. Tot ce crește la întuneric în om, neluminat de Dumnezeu, așa cum cresc roșcovele în întunecimea pământului, e hrana dracilor. Dar omului nu-i dau dracii din roadele întunericului decât până ce el intră în stăpânirea lor; odată ce le-a căzut în gheare, nu mai e nevoie să capete de la draci. Hrana lor e venin, iar el e de-acum înveninat. Iar veninul din om îi hrănește acum pe draci ! Ei dau târcoale sufletului, așteptând ca acesta să iasă din trup, ca să se poată desfăta de chinurile și mai mari ale sufletului în întunericul cel mai dinafară. Cum zice împăratul prooroc: *Vrăjmașul prigonește sufletul meu și viața mea o calcă în picioare; făcutu-m-a să locuiesc în întuneric ca morții cei din groapă* (Psalm 142, 3). Mort a fost fiul risipitor mai înainte de moartea trupească. Dar în ceasul celei mai mari disperări, lipse și spaime, o scânteie s-a aprins întrînsul; o scânteie la care nici n-a visat ! De unde scânteie pe cărbune stins ? De unde viață într-un leș ? De acolo de unde am vorbit la început: când tatăl, dându-i fiului partea lui, i-a dat ceva pe deasupra. I-a dat, odată cu pulberea, o scânteie înțelegătoare. Și-o fi spus înțeleptul părinte, când i-a împărțit fiului partea acestuia din avere: „Am să-i dau și asta: o fărâmă de conștiință, un strop de înțelegere; ceva din cele de care a vrut să se despartă. O să aibă mare nevoie. Se duce într-un ținut

rece, deșert, și când o fi la ananghie scânteia asta o să-i lumineze calea înapoi la mine. Da, am să i-o dau; și ea o să-l salveze" Da ! Scânteia a licărit în ceasul al doisprezecelea, în adânca întunecime în care a coborât fiul risipitor, în împărăția a treia în care el s-a dat pe mâna diavolului. A sclipit în el ca o lampă fermecată, lumina de mult uitată a conștiinței, a înțelegerii. Și în această lumină el *și-a venit întru sine.* Abia în lumina aceasta a văzut el prăpastia în care căzuse, duhoarea pe care o respirase și răutatea celor cu care se amestecase. În raza tainicei luminițe pe care mâna cea milostivă a tatălui i-o așezase în suflet, s-a trezit din groaznica-i rătăcire și a prins să cântărească viața pe care o dusese la tatăl său cu viața pe care o ducea acum. *Și, venindu-și în sine, a zis: Câți argați ai tatălui meu sunt îndestulați de pâine, iar eu pier aici de foame ! Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu și-i voi spune: Tată, am greșit la cer și înaintea ta; nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Fă-mă ca pe unul din argații tăi. Și, sculându-se, a venit la tatăl său.*

Teofilact zice: *Venindu-și în sine;* de aici se vede limpede că, pe când păcătuia, era afară din sine. Într-adevăr, rătăcind cu simțurile în afară, ne înstrăinăm de noi înșine, părăsim Împărăția lui Dumnezeu care este înlăuntrul nostru (Luca 17, 21).

De îndată ce i-a licărit în suflet acea luminiță întru care a văzut ce deosebire este între viața lângă tatăl său și cea pe care o duce înstrăinat, fiul risipitor s-a și hotărât: *Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu.* Am să mă scol, zice. Pentru că vede adâncul în care a căzut. O a treia cale nu este: ori mai departe, mai jos în abisurile demonice, ori înapoi la tatăl său. Iar tatăl e foarte bogat: la el nimeni nu știe ce-i lipsa; argații au de toate, le mai și rămâne, pe când acest fiu moare de foame. Prin „pâine" avem a înțelege „viață". „Argații" sunt făpturi ale lui Dumnezeu aflate mai jos decât omul pe scara Zidirii, cum ar fi animalele și chiar alte viețuitoare. Fiul risipitor a căzut mai jos decât animalele, încât dorea acum să aibă măcar cât au și ele. Animalele nu sunt făpturi libere, Dumnezeu le guvernează prin puterea și prin voința Sa și le poartă tuturor de grijă. Dar fiul risipitor și-a irosit în desfrânări puterile vii pe care le dă Dumnezeu și animalelor, care le folosesc cum trebuie.

Am greșit la cer și înaintea ta. Prin „cer" înțelegem în primul rând toată oștirea cea îngerească și mai ales pe îngerii păzitori; apoi, darurile duhovnicești pe care Dumnezeu le dă fiecăruia, și care închi-

puie cerul chiar și în omul păcătos: *Că, după omul cel lăuntric, mă bucur de Legea lui Dumnezeu* (Romani 7, 22). Iar că prin „cer" sunt arătați aici îngerii, o spune chiar Domnul: *Zic vouă: în cer va fi mai multă bucurie pentru un păcătos care se pocăiește* (Luca 15, 17-20). Așadar, acolo unde este bucurie pentru un păcătos care se pocăiește, e și durere pentru unul care nu se căiește.

Că „cer" mai înseamnă și darurile duhovnicești date de Dumnezeu omului, se vede din cuvântul Apostolului Pavel arătat mai înainte, precum și din următoarele: *Sau nu știți că trupul vostru este templu al Duhului Sfânt care este în voi, pe care-L aveți de la Dumnezeu în trupul vostru și că voi nu sunteți ai voștri ?* (I Corinteni 6, 19). Și încă și mai limpede se vede din cuvintele Mântuitorului: *Împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru* (Luca 17, 21). Deci cine păcătuiește împotriva lui Dumnezeu păcătuiește și împotriva îngerilor, și împotriva sa însuși, a omului drept din sine. De aceea spune fiul întors: *Am greșit la cer și înaintea ta.*

Și încă departe fiind el, l-a văzut tatăl său și i s-a făcut milă și, alergând, a căzut pe grumazul lui și l-a sărutat. Pe cât de mare i-a fost răbdarea, pe atât de mari îi sunt acum iertarea și bucuria. Atât de nesfârșită, atât de blândă este dragostea lui Dumnezeu ! De îndată ce păcătosul se căiește și se întoarce, Dumnezeu se și grăbește în întâmpinarea lui, îl primește, îl îmbrățișează și îl sărută. Mare e bucuria mamei la cumințirea copilului; mare e bucuria păstorului la aflarea oii pierdute; mare și bucuria femeii sărmane care-și găsește banul pierdut; dar nimic nu se aseamănă cu bucuria lui Dumnezeu când un păcătos se întoarce la El ! La primul semn de căință din inima noastră, oricât am fi încă de departe, Dumnezeu ne-a și văzut și, mai repede decât lumina soarelui pe fața întunecatului pământ, aleargă să ne întâmpine și să primească pe omul cel nou zămislit în noi prin pocăință. *Doamne,* Îi strigă Atoatețiutorului profetul, *Tu ai priceput gândurile mele de departe* (Psalm 138, 2). Cerescul nostru Părinte grăbește în ajutorul nostru, Își deschide brațele și ne îmbrățișează strâns, ca să nu mai cădem iarăși în prăpastia diavolului, în câmpia porcilor, în ținutul foametei. *Apropiați-vă de Dumnezeu și Se va apropia și El de voi* (Iacov 4, 8). O, Tu, cel mai grabnic ajutător ! O, brațe preabinecuvântate ! De nu s-a stins în noi ultima licărire de conștiință, să ne rușinăm în fața unei iubiri atât de mari ! Să ne căim acum, fără zăbavă, să alergăm cu ochii plecați și cu inimile sus, în îmbrățișarea Tatălui pe care L-am disprețuit !

Ajungând la tatăl său, fiul cel întors îi spune ce-și pusese în minte să spună: *Tată, am greșit la cer și înaintea ta; nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău.* Dar nu apucă să zică tot ce avea de gând; mai departe, suna așa: *Fă-mă ca pe unul din argații tăi.* Dar aici tatăl îl oprește. Nu-l lasă să se umilească cerându-i să-l primească slugă, nu ! Ci îmbrățișându-l și sărutându-l așa zdrențăros cum era, murdar și sălbăticit, le strigă slugilor să-i slujească: *Aduceți degrabă haina lui cea dintâi și-l îmbrăcați și dați inel în mâna lui și încălțăminte în picioarele lui; și aduceți vițelul cel îngrășat și-l înjunghiați și, mâncând, să ne veselim; căci acest fiu al meu mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat.* Haina cea dintâi închipuie bogăția și frumusețea darurilor dumnezeiești, straiul de sfințenie și puritate în care era Adam înveșmântat înainte de a păcătui, înainte de a cădea și a se duce de la Dumnezeu într-o țară depărtată. Hristos Însuși e straiul acesta: *Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat* (Galateni 3, 27). Sufletul despuiat de tot lucrul bun, e îmbrăcat iarăși din cap până-n picioare: haina sa veche, murdară, zdrențăroasă, se aruncă și i se dă una nouă. Haina nouă pentru suflet închipuie pe omul cel nou: întors, născut din nou, iertat și primit de Dumnezeu. Iar fără acest strai nou nimeni nu poate fi în Împărăția lui Dumnezeu, cum se vede preabine din pilda dată de Hristos, a nunții fiului de împărat (Matei 22, 2-14). Acest veșmânt e cusut, după cuvântul Apostolului, *cu milostivirile îndurării, cu bunătate, cu blândețe, cu îndelungă răbdare... iar peste toate acestea.... cu dragoste, care este legătura desăvârșirii* (Coloseni 3, 12-14; cf. Efeseni 4, 24, Apocalipsa 7, 14, Zaharia 3, 4).

Inelul din deget înseamnă logodna sufletului cu Hristos. Cel întors se leapădă de toate legăturile necurate cu lumea, se alipește de Hristos și rămâne una cu El într-o legătură de nedesfăcut. Logodna aceasta a fost înfăptuită cu puterea și harul Duhului Sfânt, care pecetluiește toate darurile cerești.

Dați încălțăminte în picioarele lui, spune slugilor tatăl. Încălțăminte înseamnă voință tare, care îl face pe om să umble neabătut în căile lui Dumnezeu, fără să o apuce încolo și încoace și fără să se uite înapoi.

Prin vițelul îngrășat care s-a junghiat trebuie să-L înțelegem pe Iisus Hristos Însuși, care S-a dat să fie jertfit pentru ca să-i curețe pe păcătoși de păcatul lor.

Prin slujitori înțelegem fie pe îngeri, fie pe preoți. Dacă înțelegem casa tatălui ca fiind cerul însuși, atunci în slujitori vedem îngeri; dacă — și acest lucru încă e adevărat — vedem în ea Biserica de pe pământ, în slujitori trebuie să vedem pe preoți, pe acei chemați să săvârșească taina jertfei lui Hristos și, prin ea, să-i hrănească pe oameni întru viața veșnică. Iar că în primul rând se are în vedere aici Biserica, se înțelege din faptul că fiul risipitor încă nu a murit; ori, câtă vreme omul nu s-a despărțit de trup, ține de Împărăția lui Dumnezeu în chipul ei de pe pământ, care este Biserica. Dar că slujitorii, închipuindu-i pe preoți, îi închipuie la fel de bine și pe îngeri, se vede mai întâi din faptul că îngerii sunt de față în biserică la Sfintele Taine, apoi din faptul că Dumnezeu îi trimite pe îngerii păzitori să-i călăuzească pe oameni la mântuire.

Căci acest fiu al meu mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat. Cu trupul era încă viu, dar cu sufletul ca și mort. Rămășița scânteii de har dumnezeiesc s-a aprins în el și i-a înviat sufletul. Pierdut a fost aproape încă de când și-a cerut de la tatăl partea sa. Și *și-a venit întru sine.* Adică: pierdut fiind, și-a venit în fire, în lumina scânteii dumnezeiești. Dumnezeu l-a cunoscut, Dumnezeu nu l-a pierdut din ochi până în ultima clipă — cea a căinței.

Și au început să se veselească. Auzind ce se petrece fiul cel mare s-a supărat: *Iată, de atâția ani îți slujesc și niciodată n-am călcat porunca ta. Și mie niciodată nu mi-ai dat un ied, ca să mă veselesc cu prietenii mei. Dar când a venit acest fiu al tău, care ți-a mâncat averea cu desfrânatele, ai junghiat pentru el vițelul cel îngrășat.* Așa i-a grăit fiul cel drept tatălui său. Mai sunt și printre vrednicile fețe bisericești unii care se mânie astfel asupra celor greșiți, pe când biserica îi primește cu bucurie și cu blândețe pe cei ce se întorc, și-i aduce și pe aceștia la Taina Sfântă a Împărtășaniei. Mulți drepți ai Vechiului Testament au putut vorbi și ei astfel când au văzut că Dumnezeu Îl aduce pe singurul Său Fiu jertfă pentru generațiile mai tinere și mai păcătoase decât a lor: Nouă nu ne-ai dat nici măcar un ied ! Pe lângă uriașa jertfă pe care ai făcut-o pentru acești urmași ai noștri risipitori și păcătoși, nouă nu ne-ai jertfit nimic, nici cât de cât". Apoi, deoarece capra înseamnă de obicei păcatul, acești drepți ar putea încă spune: „Pe noi ne-ai oprit cu strășnicie până și de la cel mai mic păcat — mic și neînsemnat ca un ied — și acum îi răsplătești pe acești păcătoși cu cea mai mare bogăție a Ta — cu Fiul Tău !"

Mergând mai departe, vom vedea că această pildă care pare simplă pătrunde drept la inima istoriei neamului omenesc, de la căderea lui Adam până la Dreptul drepților, Domnul nostru Iisus Hristos, care este pentru oameni, pentru Adam și pentru toți urmașii acestuia asemeni Fiului cel Mare al Tatălui ceresc — deși El este singurul născut, nu înfiat cum suntem noi. Dacă Domnul nostru ar fi vorbit și El ca un om oarecare, ca un muritor, ar fi putut să-i spună și El Tatălui: „Adam a păcătuit și a căzut de la Tine, el și urmașii lui au hulit numele Tău, pentru ca acum să-i pregătești și lui și lor atâta slavă și veselie câtă nu s-a închipuit nici de Mine, nici de cerul întreg!" Desigur că Domnul nostru nu Se poate supăra pe cerescul Său Tată, nici nu-I vorbește astfel; doar dacă ar spune-o spre învățătura sau spre mustrarea noastră, ca să nu ne împăunăm că suntem drepți și să începem a ne uita de sus la păcătoșii care se căiesc. E ca și cum ne-ar spune: dacă Eu, Cel veșnic Drept, Cel veșnic nedespărțit de Tatăl, nu cârtesc a-l primi iarăși pe Adam în Împărăția cerească, cum oare voi, drepți doar de ieri-alaltăieri, păcătoși încă de pe urmă celui dintâi păcat al lui Adam, vă împotriviți iubirii pe care Dumnezeu o are pentru păcătoșii care se întorc la pocăință?

Fiule, i-a spus tatăl, *tu totdeauna ești cu mine și toate ale mele ale tale sunt. Trebuia însă să ne veselim și să ne bucurăm, căci fratele tău acesta mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat.* Astfel îl liniștește Dumnezeu pe omul cel drept, pomenindu-i toate nemăsuratele avuții pe care, împreună cu el, le stăpânește și le chivernisește. Toate ale mele sunt ale Tale. Cu întoarcerea fratelui tău partea ta nu s-a împuținat cu nimic, ci ți s-a adăugat bucuria, *căci fratele tău acesta mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat.*

Așa sfârșește pilda aceasta, care ea singură este o evanghelie întreagă de taină și învățătură. Cu cât mai adânc pătrunde cineva prin rugăciune în miezul acestei pilde, cu atât i se dezvăluie mai mult taina și învățătura din ea. Slavă Domnului nostru Iisus, care ne-a dăruit pilda aceasta, comoara aceasta din a cărei bogăție neamuri peste neamuri vor strânge cunoaștere de Dumnezeu și de om, învățând din ea ce este dragostea prin îndelungă răbdare, iertarea prin dragostea lui Dumnezeu și bucuria prin dragostea cu care Dumnezeu îi primește pe păcătoșii care se întorc. Slavă Tatălui Său Cel fără de început, și de viață-dătătorului Duh — Treimea cea de-oființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA LĂSATULUI SEC DE CARNE
Evanghelia Înfricoșatei Judecăți
Matei 25, 31-46

Când va veni Fiul Omului întru slava Sa, și toți sfinții îngeri cu El, atunci va ședea pe tronul slavei Sale. Și se vor aduna înaintea Lui toate neamurile și-i va despărți pe unii de alții, precum desparte păstorul oile de capre. Și va pune oile de-a dreapta Sa, iar caprele de-a stânga. Atunci va zice Împăratul celor de-a dreapta Lui: Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine. Atunci drepții Îi vor răspunde, zicând: Doamne, când Te-am văzut flămând și Te-am hrănit? Sau însetat și ți-am dat să bei? Sau când Te-am văzut străin și Te-am primit, sau gol și Te-am îmbrăcat? Sau când Te-am văzut bolnav sau în temniță și am venit la Tine? Iar Împăratul, răspunzând, va zice către ei: Adevărat zic vouă, întrucât ați făcut unuia din acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut. Atunci va zice și celor de-a stânga: Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui. Căci flămând am fost și nu Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și nu Mi-ați dat să beau; bolnav și în temniță, și nu M-ați cercetat. Atunci vor răspunde și ei, zicând: Doamne, când Te-am văzut flămând, sau însetat, sau străin, sau gol, sau bolnav, sau în temniță și nu ți-am slujit? El însă le va răspunde, zicând: Adevărat zic vouă: Întrucât nu ați făcut unuia dintre acești prea mici, nici Mie nu Mi-ați făcut. Și vor merge aceștia la osândă veșnică, iar drepții la viață veșnică.

Statisticienii arată că pe pământ trăiesc un miliard și jumătate de oameni. Din acest miliard și jumătate de oameni nici unul nu poate, folosindu-și înzestrările minții, să-ți spună ce-o să fie cu lumea la sfârșitul veacurilor, sau ce-o să fie cu noi când murim. Și nici miile de milioane de ființe care au trăit pe pământ înainte de

noi nu au putut nici ele, prin înzestrările minții lor, să ne spună cu siguranță ceva despre sfârșitul lumii sau despre ceea ce ne așteaptă după moarte — ceva ce noi, cu mintea și cu inima noastră, am putea primi drept adevărat. Scurtă e viața noastră și zilele ne sunt numărate; timpul însă e lung și se numără cu sutele și cu miile de ani. Cine din noi s-ar putea întinde de la hotarele timpului până la sfârșit, ca să vadă lucrurile cele de pe urmă și să ne spună și nouă: „Așa și așa va fi la sfârșitul vremii, așa și așa va fi cu lumea și cu oamenii" ? Nimeni. Cu adevărat, nici unul din oameni; doar dacă nu cumva ar pătrunde unul în mintea Ziditorului, ca să vadă întreaga urzeală a Zidirii Sale ! Unul care să fi trăit și mai înainte de facerea lumii și care să vadă și lucrurile de la sfârșit și toate câte vor fi semne ale sfârșitului. Dar se află un asemenea om printre miliardele care viețuiesc astăzi pe pământ ? Sau a fost vreunul de la începutul lumii până acum ? Nu ! Nici nu este, nici nu a fost. Au mai fost profeți și văzători care, nu cu mintea ci cu descoperire de la Dumnezeu au spus câte ceva, scurt, în parte, despre ceea ce va fi la sfârșit, și nu atât ca să arate cum va fi acest sfârșit, ci mai mult din purtarea de grijă a lui Dumnezeu, ca să-i facă pe oameni să se întoarcă din căile fărădelegii, să se căiască și să se gândească mai degrabă la vremea înfricoșată ce va să fie decât la mărunțișurile lumești trecătoare ce, asemenea unui nor, acopăr grozavul ceas în care toată viața lumii și lumea însăși, și stelele în căile lor, și mersul zilei și al nopții, vor ajunge la sfârșit.

Dar este cineva, Unul singur, care ne-a vorbit limpede despre ceea ce va fi la sfârșitul veacurilor: Domnul nostru Iisus Hristos. Dacă am fi auzit de la altcineva lucrurile pe care ni le-a spus El, n-am fi crezut, să fi fost acela înțeleptul înțelepților. Dacă ar fi vorbit de la el, și nu din descoperire dumnezeiască, iar nu l-am fi crezut. Pentru că înțelegerea omului și logica omului, oricât ar fi de mari, sunt prea mărunte ca să poată atinge începutul sau sfârșitul lumii. Rațiunea nu e de nici un folos; trebuie descoperire. Ne trebuie un văzător, unul care să vadă bine, așa cum noi vedem soarele, lumea întreagă de la început la sfârșit, încă și începutul însuși, și sfârșitul însuși. Numai Unul a fost astfel: Domnul nostru. Doar pe El Îl credem, și trebuie să-L credem când ne spune ce va fi la sfârșit. Pentru că tot ce a spus El s-a împlinit, atât cu fiecare în parte, cu Petru, cu Iuda și cu ceilalți apostoli, precum și cu neamuri anume cum

sunt evreii, sau cu locuri anume cum ar fi Ierusalimul, Capernaumul, Betsaida și Horazinul; precum și cu Biserica Sa, clădită pe sângele Său. Ce nu s-a împlinit încă e numai profeția asupra celor ce vor fi la sfârșitul lumii, asupra sfârșitului lumii și asupra Înfricoșatei Judecăți. Acestea stau încă să vină. Dar cine are ochi de văzut vede că cele arătate de El drept semne ale sfârșitului au început să se întâmple. Nu s-au ivit atâția telali ai fericirii, căutând fiecare să ia locul lui Hristos ? Nu se ridică neamuri împotriva altor neamuri, și împărăție împotriva altei împărății ? Nu se cutremură pământul, și inima în noi, de atâtea războaie și revoluții care au cuprins planeta ? Nu-L vând atâția pe Hristos, nu se leapădă de Biserica Lui ? Nu s-a înmulțit fărădelegea, dragostea nu s-a răcit ? Și nu a fost vestită Evanghelia lui Hristos în toată lumea spre mărturie tuturor neamurilor (Matei 24, 3-14) ? Adevărat este că ceea ce-i mai rău stă încă să vină, dar vine repede, vine și nu întârzie. Adevărat este că Antihristul nu s-a arătat încă, dar înaintemergători și prooroci de-ai lui sunt în orice neam. Adevărat este că nefericirea cea mai mare ce va fi fost pe lume de la începuturile ei încă nu s-a abătut asupra noastră, nici trâmbița morții cea de pe umă, de nesuferit; dar iminența catastrofei o văd limpede toți cei duhovnicești care așteaptă venirea lui Hristos. Soarele încă nu s-a întunecat, nici luna nu-i fără lumina ei, nici stelele nu au căzut din tăria cerului — dar când se vor întâmpla toate acestea nu se va mai scrie, nici nu se va mai vorbi despre ele. Inima omului se va umplea de groază și cutremur, limba va îngheța și ochiul va încremeni asupra înfricoșătorului întuneric de pe un pământ fără ziuă și de pe un cer fără stele. Și deodată, în întunericul acesta se va arăta semnul Fiului Omului, Cruce strălucitoare întinzându-se de la răsărit la apus și de la miazănoapte la miazăzi, strălucire neatinsă vreodată de soarele de deasupra creștetelor noastre. După aceea toți oamenii Îl vor vedea pe Iisus Domnul șezând pe norii cerului, cu putere și slavă multă. Oștile de îngeri vor suna din trâmbiță și toate semințiile pământului se vor aduna înaintea Lui; va suna trâmbița o adunare cum n-a fost de când e lumea, pentru Judecata care se va face o dată pentru totdeauna.

Toate aceste semne și întâmplări ce vor fi la sfârșitul lumii sunt descrise în alt loc din Sfânta Evanghelie. Evanghelia de astăzi ne arată și ea reglarea finală de conturi între timp și eternitate, între

cer și pământ, între Dumnezeu și om. Ea ne descrie Judecata de Apoi și felul în care va fi *ziua mâniei Domnului* (Sofonie 2, 2). Ne înfățișează înfricoșata clipă, de bucurie drepților, când mila lui Dumnezeu va face loc dreptății Lui. Când va fi prea târziu pentru fapte bune și prea târziu pentru pocăință. Când tânguirea noastră nu va primi răspuns și când lacrimile noastre nu vor mai cădea în mâna îngerilor.

Când va veni Fiul Omului întru slava Sa, și toți sfinții îngeri cu El, atunci va ședea pe tronul slavei Sale. Ca și în pilda Fiului Risipitor, unde Dumnezeu e văzut ca un om, la fel și aici Hristos e numit Fiul Omului. Este El, nimeni altul decât El. La a doua Sa venire în lume nu mai apare necunoscut și umilit, ca înainte, ci pe față, în slavă multă. Prin acea slavă se înțelege firește acea slavă pe care Hristos a avut-o din veșnicie, mai înainte de a fi lumea (Ioan 17, 5) și apoi biruința Învingătorului asupra Satanei, asupra lumii vechi și a morții. Și nu vine singur, ci cu sfinții îngeri, al cărora număr nu se poate socoti, și vine cu îngerii pentru că ei, slujitorii și războinicii lui Dumnezeu, au luat parte și la bătălia cu răul, și la biruința asupra lui. Domnul Se bucură să-Și împartă cu ei slava. Și ca să se arate sublima înălțime a ceea ce se întâmplă acum, se spune cu deosebire că sunt de față *toți* îngerii. Îngeri au apărut întotdeauna mai mult sau mai puțin, dar la Înfricoșata Judecată sunt *toți* adunați în jurul Împăratului slavei.

Mulți proroci, și din vremea cea de demult și din vremea din urmă, au văzut tronul slavei (Isaia 6, 1; Daniel 7, 9; Apocalipsa 4, 2; 20, 4). Tronul acesta înseamnă puterile cerești asupra cărora e înscăunat Domnul. E tronul slavei și al biruinței pe care stă Tatăl ceresc, și pe care Și-a luat locul Său Hristos după biruința Sa (Apocalipsa 3, 21). O, cât de slăvită va fi venirea Domnului, însoțită de atâtea înfricoșate minunății! Profetul Isaia, cu pătrunderea ce i-a fost dată, a prezis: *Domnul vine în văpaie și carele Lui sunt ca o vijelie* (Isaia 66, 15). Iar Daniel a văzut că *Un râu de foc se vărsa și ieșea din el; mii de mii Îi slujeau și miriade de miriade stăteau înaintea Lui! Judecătorul S-a așezat și cărțile au fost deschise* (Daniel 7, 10).

Și când Domnul va veni în slavă și va sta pe scaunul Său, *se vor aduna înaintea Lui toate neamurile și-i va despărți pe unii de alții, precum desparte păstorul oile de capre. Și va pune oile de-a dreapta Sa, iar caprele de-a stânga.* Mulți părinți s-au întrebat asupra locului unde

Hristos va judeca toate neamurile. De la profetul Ioil, zic ei că Judecata se va ține în valea lui Iosafat, acolo unde regele Iosafat, fără nici o luptă și fără nici o armă a biruit în chip atât de desăvârșit pe moabiți și pe amoniți încât nici un vrăjmaș n-a mai rămas viu (II Cronici 20). Profetul Ioil a spus: *Să se trezească toate neamurile și să vină în valea lui Iosafat, căci acolo voi așeza scaun de judecată pentru toate popoarele din jur* (Ioil 3, 12).

Poate că scaunul Domnului va fi așezat asupra văii aceleia, dar nu este nici o vale din lume care să poată încăpea toate neamurile și semințiile strânse laolaltă, cu viii și cu morții lor de la începutul până la sfârșitul lumii, a cărora număr este uriaș. Nici toată fața pământului adunată cu toate oceanele nu dă atâta loc cât să țină pe toți oamenii care au trăit pe lume. Dacă ar fi doar o adunare de suflete, s-ar putea să fie aduse toate în valea lui Iosafat, dar fiind o strângere laolaltă cu trupul — pentru că morții vor învia cu trup — atunci trebuie să luăm cuvintele profetului în chip figurativ. Valea lui Iosafat e lumea întreagă, de la cel mai de departe răsărit până la cel mai îndepărtat apus; și, așa cum Dumnezeu Și-a arătat odinioară puterea și judecata Sa în valea lui Iosafat, Își va arăta acum, în Ziua de Apoi, aceeași putere și aceeași judecată asupra întregului neam omenesc.

Și va pune oile de-a dreapta Sa, iar caprele de-a stânga. Într-o clipă, toți aceștia strânși laolaltă vor fi despărțiți — cum face păstorul când, cu singur glasul său, trimite oile într-o parte și caprele într-alta.

Atunci va zice Împăratul celor de-a dreapta Lui: Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. La început Hristos Se numește pe Sine Fiul Omului — Fiul lui Dumnezeu fiind — iar aici singur Își zice Împărat, pentru că I s-au dat Împărăția, puterea și slava. *Veniți, binecuvântații Tatălui Meu.* Binecuvântați sunt cu adevărat cei pe care Hristos îi numește binecuvântați, pentru că binecuvântarea lui Dumnezeu cuprinde toate bunătățile și toată bucuria și tot harul ceresc. Dar de ce nu le zice Domnul: „binecuvântații Mei", ci: *„binecuvântații Tatălui Meu"* ?Pentru că singurul Fiu al lui Dumnezeu este El, Unul născut și nezidit, din veșnicie și în vecii vecilor, iar drepții sunt din binecuvântarea lui Dumnezeu înfiați și prin aceasta făcuți frați lui Hristos. Dumnezeu îi cheamă să moștenească Împărăția pregătită *de la întemeierea lumii.* Înseamnă că Dumnezeu, mai înainte de a-i

zidi pe oameni, a pregătit pentru ei Împărăția. Mai înainte să-l facă pe Adam, Raiul era gata să-l primească. O împărăție întreagă ce-și aștepta stăpânitorul! Apoi l-a așezat Dumnezeu pe Adam în această împărăție, și împărăția s-a împlinit. Tot așa a pregătit Dumnezeu Împărăția celor drepți. O împărăție gata să-și primească domnitorii, cu Împăratul Hristos în frunte.

Chemându-i pe drepți în Împărăție, Judecătorul le și arată cum anume au câștigat-o:

Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine. Cu sfială, cu smerenie Îl întreabă atunci drepții pe Împăratul, când anume L-au văzut ei flămând și însetat, gol și bolnav? Când au săvârșit ei faptele lăudate acum? Și iarăși primesc un răspuns uimitor: *Adevărat zic vouă, întrucât ați făcut unuia din acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut.* Lămurirea aceasta are un îndoit înțeles: unul fățiș și unul ascuns. Înțelesul fățiș e limpede pentru toți. Cine dă de mâncare celui flămând, de băut celui însetat, de îmbrăcat celui gol, acoperiș celui străin, Domnului Îi slujește. Cine merge la cel bolnav și la cel din închisoare, la Domnul merge. Pentru că scrie în Vechiul Testament: *Cel ce are milă de sărman împrumută Domnului și El îi va răsplăti fapta lui cea bună* (Pilde 19, 17). Domnul ne încearcă inima prin cei ce ne cer ajutorul. Domnul nu ia nimic de la noi pentru El Însuși: nu are lipsă de nimic. Nu e flămând Cel ce a făcut pâinea, nici însetat Cel ce a făcut apa. Cel ce înveșmântă toată Zidirea nu are cum să fie gol, nici nu poate fi bolnav izvorul tămăduirii, nici închis Domnul domnilor. Dar așteaptă să facem milostenie ca să ne îmblânzim noi inima, s-o înălțăm. Ar putea Dumnezeu Atotputernicul să-i facă pe toți oamenii într-o clipă bogați, să-i sature și să-i îmbrace pe toți deodată. Dar îi lasă să cunoască foamea, setea, boala, durerea, sărăcia, întâi, pentru ca prin răbdarea acestora să le înmoaie inimile și să caute spre Dumnezeu cu credință și rugăciune, apoi pentru ca omul, simțind ce-i suferința, s-o înțeleagă și pe a celorlalți și să-și dea seama de frățietatea și de unitatea dintre toți oamenii de pe pământ prin Dumnezeul Cel Viu, Ziditorul și Proniatorul a toată lumea. Domnul vrea de la noi milă, milă mai presus de orice altceva. Pentru că mila este calea prin care se restaurează credința, nădejdea și dragostea de Dumnezeu.

Acesta este înțelesul dinafară. Înțelesul ascuns are a face cu Hristos Cel dinlăuntrul nostru. În orice gând curat, în orice simțire înălțătoare, în orice năzuință spre bine Se dezvăluie în noi Hristos prin puterea Duhului Sfânt. El numește aceste gânduri curate, aceste simțăminte și năzuințe înalte: micuți ai Săi, frați ai Săi. Și le spune astfel pentru că, față de mulțimea relelor din noi, aceste lucruri bune sunt puține. Dacă mintea noastră flămânzește de Dumnezeu și noi o îndestulăm, L-am hrănit pe Hristos în noi; dacă inima ne este goală de tot binele și noi o îmbrăcăm, L-am îmbrăcat pe Hristos în noi. Dacă sufletul ne bolește în închisoarea răului din noi, și ne aducem aminte de el și-l cercetăm, pe Hristos L-am cercetat în noi. Într-un cuvânt, dacă ființa noastră care avea odinioară întâietate și care îl reprezintă pe omul cel drept, e înrobită și umilită de omul cel rău din noi, iar noi îi ținem partea, pe Hristos Îl ocrotim în noi. Cel drept din noi este mic, mic de tot, iar cel păcătos este uriaș, un adevărat Goliat. Dar micuțul acela e fratele lui Hristos iar Goliatul e dușmanul Lui. Așadar dacă luăm partea celui drept, ocrotindu-l, liberându-l, întărindu-l și aducându-l la lumină, ridicându-l deasupra celui păcătos și dându-i deplină întâietate asupra aceluia și dacă putem spune împreună cu Apostolul Pavel: *Nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine* (Galateni 2, 20), atunci vom fi și noi numiți binecuvântați și vom auzi de la Împăratul, în Ziua de Apoi: *Veniți, binecuvântaților Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii.*

Însă celor de-a stânga Judecătorul le va spune: *Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui.* Înfricoșată e judecata, dar este dreaptă. Împăratul cheamă la Sine pe cei drepți și le dă Împărăția, pe când păcătoșii sunt alungați și trimiși în focul cel veșnic, în tovărășia rea a diavolului și a slujitorilor acestuia. Sfântul Vasile cel Mare, în tratatul „Despre Judecata de Apoi", spune: „Dacă există un sfârșit al chinurilor veșnice, urmează că există un sfârșit și al vieții veșnice. Dar, de vreme ce nu se poate închipui un sfârșit al vieții veșnice, cum s-ar putea închipui un sfârșit al chinului veșnic?" Un lucru nu-l spune Domnul, un lucru de seamă: că focul veșnic ar fi pregătit pentru păcătoși de la întemeierea lumii, așa cum este pregătită pentru cei drepți Împărăția. Ce înseamnă aceasta? Fără îndoială că Domnul a pregătit focul cel veșnic pentru diavol și pentru îngerii acestuia, pe

când Împărăția a pregătit-o de la întemeierea lumii pentru *toți* oamenii. Pentru că Dumnezeu *vrea ca toți oamenii să se mântuiască* (I Timotei 2, 4; cf. Matei 18, 14; Ioan 3, 16; II Petru 3, 9; Isaia 45, 22), și ca nici unul să nu piară. Dumnezeu nu i-a făcut pe oameni ca să-i piardă, ci ca să-i mântuiască; nici focul diavolului nu l-a pregătit pentru ei, ci pentru ei a pregătit Împărăția Sa, numai și numai Împărăția Sa. Prin urmare, cei ce spun despre un păcătos: „acesta e sortit să fie păcătos", gândesc strâmb. Dacă ar fi sortit păcatului, nu de Dumnezeu ar fi sortit, ci de om însuși. Iar că nu este predestinat de Dumnezeu se vede din faptul că Dumnezeu nu a pregătit dinainte nici un loc de chin pentru oameni, ci numai pentru diavol. De aceea, la Judecata de Apoi, Dreptul Judecător nu are unde să-i trimită pe păcătoși decât numai în lumea întunecată a diavolului. Iar că pe bună dreptate îi trimite acolo se vede din faptul că ei în vremea vieții lor pământești s-au depărtat de Dumnezeu și s-au pus singuri în slujba diavolului.

Rostind judecata asupra păcătoșilor de-a stânga Sa, Împăratul le arată și lor pentru ce sunt osândiți, pentru ce merg în focul cel veșnic: *Căci flămând am fost și nu Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și nu Mi-ați dat să beau; bolnav și în temniță, și nu M-ați cercetat.* Ei n-au făcut, așadar, nimic din cele lucrate de cei care stau acum de-a dreapta. Auzind acestea, păcătoșii întreabă și ei: *Doamne, când Te-am văzut flămând, sau însetat...?* Iar Domnul le va răspunde: *Întrucât nu ați făcut unuia dintre acești prea mici, nici Mie nu Mi-ați făcut.*

Întreaga lămurire pe care o dă păcătoșilor Împăratul are și ea două înțelesuri, ca și la judecata celor drepți. Păcătoșii au fost întunecați la minte, împietriți la inimă și răuvoitori față de frații lor flămânzi, însetați, goi, bolnavi și închiși. Ei nu au înțeles, cu mintea lor greoaie, că Hristos îi cheamă la milă prin acești frați ai lor sărmani și în suferință. Inima lor de piatră nu s-a îmblânzit de lacrimile altora. Pilda lui Hristos și a sfinților nu le-a întors răuvoitoarele suflete spre dorirea și săvârșirea binelui. Și așa, fiind fără milă față de Hristos cel din fratele lor, au fost fără milă către Hristos din ei înșiși. Au stins cu dinadinsul întrînșii orice gând bun, de cum încolțea; de cum răsărea un simțământ cald în inimă îl smulgeau din rădăcină, ca să fie loc destul pentru gânduri necurate și pentru hulă; au scos simțămintele înalte și au pus în loc nemilostivire, pofte, iubire de sine; și-au înăbușit orice pornire spre bine — după

poruncile lui Dumnezeu — și au pus în loc setea de a face rău semenilor și păcatul, ca să mânie pe Dumnezeu. Astfel pe fratele mai mic al lui Hristos din ei — adică pe omul drept din ei — l-au răstignit, l-au ucis și l-au îngropat; iar întunecatul Goliat dintrînșii, omul cel nedrept pe care l-au hrănit și l-au răsfățat, sau diavolul însuși, a rămas învingător pe câmpul de luptă. Dar ce să facă Dumnezeu cu unii ca aceștia? Cum să intre în Împărăția Lui cei care și-au smuls-o singuri din inimă? Cum să-i cheme la Sine pe cei care și-au dezrădăcinat orice asemănare cu Dumnezeu și care s-au numit, și în sinea lor și pe față înaintea lumii, dușmanii lui Dumnezeu și sprijinitori ai diavolului? Nu se poate. Aceștia s-au făcut de bunăvoie slujbași ai diavolului, iar Judecătorul, în Ziua Judecății, îi va trimite să țină tovărășie cui s-au tocmit în vremea vieții: în focul veșnic, pregătit pentru diavol și pentru slugile lui. Și, îndată după aceea, județul cel mai măreț și cel mai scurt totodată din istoria lumii se isprăvește. *Și vor merge aceștia* (păcătoșii) *la osândă veșnică, iar drepții la viață veșnică.* Viață și chin își sunt aici potrivnice. Unde este viață nu este chin. Unde este chin, acolo nu este viață. Într-adevăr, plinătatea vieții nu încape chinul, pe când sălășluirea cu diavolul chinuiește; fără viața care vine de la Dumnezeu totul e doar chin. Încă aici pe pământ vedem că un suflet păcătos, care nu are decât puțină viață întrînsul (puțin de la Dumnezeu adică) e pe departe mai chinuit decât sufletul unui drept, care are în el mai multă viață (adică mai mult de la Dumnezeu), după cum cu înțelepciune s-a spus în vechime: *Nelegiuitul se chinuiește în toate zilele vieții sale... Glasuri îngrozitoare fac larmă în urechile lui... El nu mai nădăjduiește să iasă din întuneric și își simte capul mereu sub sabie... Zbuciumul și tulburarea îl strâng la mijloc și se aruncă asupra-i gata de împresurare, fiindcă a îndrăznit să-și îndrepte mâna împotriva lui Dumnezeu* (Iov 15, 20-25). Încă răstimpul vieții pământești îi este păcătosului un chin. Spre deosebire de omul cel drept, păcătosului îi este greu să rabde până și cea mai mică suferință, pentru că numai cel ce are viață întrînsul poate să îndure chinul, să nesocotească suferința și, ridicându-se deasupra răului din lume, să se bucure. Viața și bucuria sunt de nedespărțit. Hrisos Însuși le spune drepților, celor pe care lumea îi prigonește, îi batjocorește și îi umple de ocară: *Bucurați-vă și vă veseliți* (Matei 5, 12).

Toată viața noastră pământească nu-i decât o umbră palidă de viață, de viață adevărată, deplină, în Împărăția lui Dumnezeu, după cum și toată durerea de pe pământ e doar o umbră palidă a groaznicului chin din iad. (La Pateric citim: L-au întrebat oarecare pe un bătrân foarte îmbunătățit: „Cum, avvo, rabzi asemenea nevoințe?" „Toată nevoința mea din viața aceasta", a răspuns bătrânul, „nu e cât o singură zi de osândă"). Viața pe pământ — fie ea oricât de sublimă — e amestecată cu durere, pentru că nu avem aici plinătatea vieții; după cum și suferința de pe pământ — oricât de mare ar fi — este amestecată cu viață. Dar la Înfricoșata Judecată viața va fi despărțită de chin. Iar amândouă vor fi veșnice. Mintea omului nu poate pătrunde această veșnicie, nu o pricepe. Cui se va încânta o clipă de vederea feței Domnului i se va părea că încântarea a ținut mii de ani, precum și cui va fi o clipă chinuit de diavol în iad i se va părea clipa aceea cât mii de ani. Pentru că timpul nu va mai fi așa cum îl știm noi — cu zi și cu noapte — ci va fi *o zi deosebită pe care Domnul singur o știe* (Zaharia 14, 7; cf. Apocalipsa 22, 5). Nu va fi alt soare afară de Dumnezeu iar soarele acesta nu va răsări ca să apună, așa încât veșnicia să poată fi numărată în zile, așa cum ținem noi acum socoteala timpului. Cei mântuiți vor socoti veșnicia cu măsura bucuriei lor, iar cei osândiți cu măsura chinului lor.

Așa a vorbit Iisus Hristos Domnul despre ultima și cea mai mare faptă ce se va petrece în veac, la hotarul dintre timp și veșnicie. Și noi credem că toate vor fi întocmai cum s-au spus, mai întâi pentru că tot ce a spus Hristos că va fi, a fost așa, iar apoi pentru că El este prietenul nostru cel mai bun și singurul Care ne iubește cu adevărat, iar în dragostea desăvârșită nu este minciună sau greșeală. Dragostea desăvârșită cuprinde adevărul desăvârșit. Dacă toate acestea nu ar fi fost să se întâmple, nici nu ne-ar fi spus Hristos că se vor întâmpla. Dar ne-a spus, și așa va fi. Și nu ne-a spus ca să ne arate ce știe. Nu! Nu ca să caute slavă de la oameni (Ioan 5, 41); ci ni le-a spus toate spre mântuirea noastră. Cine are pricepere și mărturisește că Hristos este Domnul, trebuie, ca să se mântuiască, să știe toate acestea. Pentru că Domnul nu a săvârșit nimic, nici n-a rostit vreun cuvânt, nici n-a îngăduit să I Se întâmple Lui Însuși în viața Sa pe pământ, care să nu ne fie nouă spre mântuire.

Să fim așadar înțelepți și să ne purtăm cu măsură, având necontenit în fața ochilor minții chipul Înfricoșatei Judecăți. Pe mulți i-a întors icoana aceasta din calea pierzării, pe calea mântuirii. Scurtă e vremea noastră, și când s-a sfârșit nu mai e timp de pocăință. În acest scurt răstimp ne hărăzim prin însăși viața noastră ceea ce vom avea în veșnicie: ne vom găsi de-a dreapta, sau de-a stânga Împăratului slavei? Dumnezeu ne-a dat o sarcină scurtă și ușoară, a cărei însă răsplată sau pedeapsă va fi mare, mult mai mare decât o poate înfățișa graiul omenesc.

Să nu pierdem dar nici o zi, pentru că fiecare zi poate să fie cea din urmă, cea hotărâtoare. Fiecare zi poate aduce sfârșitul lumii acesteia și zorii Zilei mult-așteptate. (Sfântul Grigore Dialogul spune: „Stă scris: *Nu știți, oare, că prietenia lumii este dușmănie față de Dumnezeu?* [Iacov 4, 4] Urmează de aici că cine nu se bucură că se apropie sfârșitul lumii, e prietenul lumii, și prin aceasta vrăjmaș lui Dumnezeu. Dar stau departe de astfel de gânduri cei care au credință, cei care știu din credință că este o viață de apoi și cu adevărat doresc acea viață." [Omilii la Evanghelie, Cartea I, Omilia I: Despre semnele de la sfârșitul lumii]). Fie să nu fim rușinați în Ziua Mâniei Domnului, înaintea Domnului și înaintea armiilor Sale de îngeri și înaintea mulțimii de drepți și de sfinți. Să nu fim depărtați pentru totdeauna de Domnul și de îngerii Săi, și de sfinții Săi, și de rudeniile și prietenii noștri care vor fi de-a dreapta. Ci, împreună cu acele mulțimi nenumărate, strălucitoare, de îngeri și de drepți, să cântăm și noi imnul de bucurie și biruință: Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot! Aleluia! Fie a-L slăvi și noi cu oștile cerești pe Mântuitorul și Domnul nostru, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, Treimea cea deoființă și nedespărțită, în veci. Amin.

DUMINICA LĂSATULUI SEC DE BRÂNZĂ
Evanghelia Postului
Matei 6, 14-21

De veți ierta oamenilor greșelile lor, ierta-va și vouă Tatăl vostru Cel ceresc. Iar de nu veți ierta oamenilor greșelile lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșelile voastre. Când postiți, nu fiți triști ca fățarnicii; că ei își smolesc fețele, ca să se arate oamenilor că postesc; adevărat grăiesc vouă: își iau plata lor. Tu însă, când postești, unge capul tău și fața ta o spală, ca să nu te arăți oamenilor că postești, ci Tatălui tău care este în ascuns, și Tatăl care vede în ascuns îți va răsplăti ție. Nu vă adunați comori pe pământ, unde molia și rugina le strică și unde furii le sapă și le fură. Ci adunați-vă comori în cer, unde nici molia, nici rugina nu le strică, unde furii nu le sapă și nu le fură. Căci unde este comoara ta, acolo va fi și inima ta.

Pentru un soldat prima lege a luptei este să nu se predea. Primul avertisment pe care-l dă comandantul e ca ostașul să se păzească de curse, să nu fie capturat prin viclenie. Pentru un soldat răzleț, rebegit, înfometat, ispita de a se preda e mare. Vrăjmașul e iscusit și caută să se folosească de starea lui. Poate că vrăjmașul e și el flămând, dar ca să-l păcălească, să-i arate ce mult are el, îi aruncă aceluia o bucată de pâine. Și poate că vrăjmașului îi este și lui frig, poate că e și el despuiat dar, ca și când s-ar lăfăi în straie multe, îi aruncă aceluia o haină. Îi dă să citească articolașe în care biruința lui e înfățișată ca singura aducătoare de bine tuturor, îl minte zvonind că în jur tovarășii săi de arme capitulează, că generalul a fost ucis, că regele a încheiat pace ! Îi promite o grabnică lăsare la vatră, situație bună, bani, în sfârșit, tot ce-și poate dori omul la ananghie. Asupra tuturor acestor viclenii și capcane generalul le-a deschis dinainte ochii ostașilor săi, învățându-i ca nu cumva să creadă în ele ci să-și apere pozițiile, să nu se predea, să rămână pe loc chiar cu prețul vieții.

A nu te preda vrăjmașului este o lege deosebit de importantă pentru ostașul lui Hristos în lupta cu duhul rău al acestei lumi. Iar

Hristos, împăratul și comandantul nostru în luptă, ne deschide ochii și ne învață din timp: *Iată, v-am spus de mai înainte* (Matei 24, 25; cf. Ioan 14, 29). Primejdia e mare iar dușmanul neamului omenesc mai cumplit și mai viclean decât se poate închipui. Domnul a spus-o, în alt loc: *Iată Satana v-a cerut să vă cearnă ca pe grâu* (Luca 22, 31). Din ziua când l-a înșelat pe primul om, din ziua când s-a sumețit asupra neamului omenesc și l-a răpit lui Dumnezeu înstăpânindu-se asupra-i, Satana îi vânează neîncetat pe oameni. Îl momește pe ostașul lui Hristos amăgindu-l cu păruta-i bunăstare. El, care-i decât toți cel mai flămând, îi arată flămândului pâine, ca să-l tragă de partea lui. El, decât toți mai gol, îi ia omului ochii cu iluzia bogăției de haine. Și, fiind mai sărac decât toți, învârte ca un scamator de bâlci două carboave arătându-i lui gură-cască milioanele pe care nu le are. Nimeni nu s-a prăbușit mai adânc decât el și cu toate astea face pe învingătorul. De parcă ostașul lui Hristos ar fi gata înfrânt, de parcă Hristos ar fi dat bir cu fugiții de pe câmpul de luptă și ar sta ascuns nu se știe pe unde, de frică ! *Este mincinos și tatăl minciunii* (Ioan 8, 44); toată puterea lui, toată stăpânirea lui, sunt doar părute, sunt doar iluzie, nu există. Arătându-le ucenicilor toate meșteșugirile și armele vrăjmașului, Mântuitorul i-a învățat și prin cuvânt și prin faptă cum să le stea împotrivă și cu ce arme să lupte ei la rândul lor.

Iar arma cea mai tare a noastră, a următorilor Lui, este chiar El, este Hristos ! Este prezența Lui în noi, este puterea Lui în noi. Ultimul Lui cuvânt din Evanghelie proclamă: *Iată Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului* (Matei 28, 20). Și cu adevărat s-a arătat prezența Lui prin vremuri în milioanele de războinici ai Săi neînfricați — apostoli, mucenici, mărturisitori, nevoitori, evlavioase fecioare, bărbați sfinți și femei sfinte; și s-a arătat nu doar în trecut ci acum, în zilele noastre, tuturor celor care nu s-au predat duhului rău. Și nu doar astăzi se arată, ci se va arăta până la sfârșitul lumii, pentru că așa a spus El: că la sfârșit se vor ivi mari mărturisitori (Apocalipsa 11, 3). Avem puterea cea sigură a Sfântului Său Trup și Sânge, avem Patimile Sale, Cuvintele Sale, avem neprețuita și de-viață-dătătoare Crucea Sa, Învierea Sa, Slava Sa cea fără de moarte. Voi, care credeți că puterea lui Hristos e de neînfrânt, arătați-o lumii ! Puterea care curge în cei ce sunt ai Lui cum curge prin fire curentul electric ! Iar voi, care nu sunteți încredințați, dar vreți

să fiți, faceți tot ce cere de la voi Evanghelia și veți vedea ! Cei care se îndoiesc cu răutate, rămânâ în îndoiala ce-o au ! Nu pe Dumnezeu Îl vatămă, ci pe sine. Nu spre paguba lui Dumnezeu se îndoiesc, ci spre a lor. Curând vine vremea când nu va mai fi chip de îndoială, dar ei nu vor mai avea atunci prilej de credință !

Dar pe lângă prezența și puterea lui Hristos, armele noastre cele mai de seamă în lupta împotriva răului, Domnul ne-a mai dăruit și alte arme ca să le încercăm cu ajutorul Lui și pe acestea. Iar ele sunt: neîncetata căință, neîncetata milostenie, neîncetata rugăciune, neîncetata bucurie în Domnul, frica de Judecată și de pierzania sufletului, apoi răbdarea de bunăvoie a suferințelor din dragoste pentru El, cu credință și cu nădejde, și iertarea ocărilor, apoi a privi lumea aceasta ca și când n-ar fi, a ne împărtăși cu Sfintele Sale Taine, a priveghea, a posti. Am pus anume la sfârșit postul nu pentru că ar fi dintre arme cea mai slabă — Doamne păzește ! — ci pentru că Evanghelia de astăzi, pe care urmează să o comentăm, vorbește tocmai despre post.

De veți ierta oamenilor greșelile lor, ierta-va și vouă Tatăl vostru Cel ceresc. Iar de nu veți ierta oamenilor greșelile lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșelile voastre. Așa începe Evanghelia de astăzi. Dar de ce începe așa ? Ce are a face cu postul ? ar putea spune cineva. Are a face, și legătura e foarte strânsă, după cum strânsă este și legătura dintre post și sfârșitul acestei Evanghelii, care vorbește despre strângerea de bogății nu pe pământ, ci în cer, unde nu le strică moliile și rugina, și unde nu le fură hoții. Pentru că acolo unde postul e înțeles în adevăratul lui rost creștin și nu în chip fariseic, iertarea ocărilor și înfrânarea lăcomiei sunt o postire, și cea mai însemnată — sau, dacă vreți, cel mai bun rod al postului. Pentru că, nu-i așa, nu-i cine știe ce să te abții de la mâncare dacă nu te abții de la a răspunde cu ocară la ocară și a umbla după amăgitoarele bogății ale acestui pământ.

Domnul nu ne poruncește, cu autoritatea puterii ce-o are: iertați-le oamenilor greșelile lor ! Ne lasă pe noi să alegem dacă să iertăm sau nu. Nu ne încalcă libertatea, nu ne constrânge. Pentru că dacă am face ceva de silă, fapta nu ar fi a noastră, ci a Lui, și n-ar avea valoarea pe care o are dacă o facem de bunăvoie. Nu ne poruncește cu autoritatea puterii ce-o are, dar ne arată ce ne paște altminteri: *Nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșelile voastre.* Și cine să ne

mai ierte păcatele dacă nu ni le iartă Dumnezeu ? Nimeni, nici în cer nici pe pământ. Nimeni. Oamenii nu ne iartă pentru că nici noi nu-i iertăm pe ei; Dumnezeu nu ne iartă pentru că nu ne iartă nici oamenii. Ce are să fie cu noi atunci ? O să ne târâm zilele sub un munte de păcate, iar în viața viitoare greutatea acestui munte va spori în veșnicie. Să ne obișnuim așadar a nu răspunde la ocară cu ocară, la rău cu rău, la păcat cu păcat. Când vezi un bețiv căzut în noroi, te așezi și tu lângă el în noroi ? Nu mai bine îl culegi de pe jos, îl scoți din glod ? Orice păcat e noroi și orice patimă e beție. Dacă fratele tău și-a rostogolit sufletul în noroiul păcatului, de ce să-ți arunci și tu sufletul acolo ? Nu face și tu ce face fratele tău, ci grăbește să-l ridici și să-l cureți, ca să te ridice și să te curețe și pe tine Tatăl tău Cel din ceruri de toate păcatele tale, și să te așeze cu îngerii Săi la Judecata de Apoi.

Când postiți, zice Domnul, *nu fiți triști ca fățarnicii; că ei își smolesc fețele, ca să se arate oamenilor că postesc; adevărat grăiesc vouă: își iau plata lor.* Fățarnicii sunt aceia care postesc nu pentru Dumnezeu, nu pentru sufletul lor, ci de ochii lumii, ca să fie văzuți și lăudați. Dar, pentru că lumea nu le poate ține lor socoteala cât au mâncat și au băut, caută să li se citească pe față că postesc. Își schimonosesc obrazul ca să pară gălbejit și trist, nu-și îngrijesc părul, nu-și spală fața. Oamenii îi văd și îi cinstesc. Își iau plata lor de la oameni, căci sunt răsplătiți cu laude. Ce să mai aștepte de la Dumnezeu ? N-au postit de dragul Lui, ci al lumii. Ce plată să-și ia sufletelor lor ? N-au postit de grija sufletului. Au postit ca să fie lăudați de oameni, și au fost. Cu adevărat și-au luat plata lor. Dumnezeu nu le mai datorează nimic, nici acum nici în viața de apoi.

Tu însă, zice Domnul, *când postești, unge capul tău și fața ta o spală, ca să nu te arăți oamenilor că postești, ci Tatălui tău care este în ascuns, și Tatăl care vede în ascuns îți va răsplăti ție.* E cea mai însemnată rânduială care ni s-a dat asupra postului. Și înțelesul ei este limpede: când postești, postești din dragoste de Dumnezeu și postești pentru sufletul tău, nu pentru oameni. La ce bun să te vadă oamenii că postești ? Mai bine e pentru tine nici să nu bage de seamă. Pentru că, ce ți-ar putea da oamenii, care și ei așteaptă tot ce au, de la Dumnezeu ? Dumnezeu e Cel care trebuie să te vadă și să te știe. Și Dumnezeu oricum te vede: nu poți să-I ascunzi nimic. Așa că n-ai nevoie să-ți arăți postirea prin semne dinafară. El citește totul în

inimă. Dacă-ți ungi capul când postești, unge-ți-l și când nu postești. Dacă ți-ai spălat fața înainte să postești, așa să faci și când postești. Nu prin astfel de lucruri îți sporești virtutea; prin ele nici nu te pierzi, nici nu te mântuiești.

Însă cuvântul lui Hristos rostit cu atâta hotărâre are un înțeles mai adânc. Dacă Mântuitorul s-ar fi gândit la capul trupesc și la fața trupească nu ne-ar fi dat, desigur, îndemnul de a ne unge și a ne spăla. Ar fi spus că acesta-i un lucru de nimic cât privește roadele postului: să-ți ungi sau să nu-ți ungi capul, să-ți speli sau să nu-ți speli fața. Se vede însă că în aceste cuvinte se ascunde un înțeles tainic. Altminteri, cine ar lua porunca lui Hristos pe dinafară și s-ar apuca, tocmai când începe să postească, să-și ungă capul și să se spele pe obraz, ar cădea într-altfel de fățărnicie; iarăși ar însemna că umblă după ce cred oamenii despre dânsul, numai într-alt chip. Dar tocmai asta îi învață Hristos pe oameni să nu facă ! Nu înseamnă atunci că vorbele Lui au un alt înțeles ? Care anume ? La fel înțelege Sfântul Apostol Pavel tăierea-împrejur, când arată că mântuitoare este tăierea-împrejur a inimii, iar tăierea-împrejur cea dinafară nu e cu nimic deasupra netăierii-împrejur (Galateni 6, 15; Romani 2, 29). *Unge capul tău* atunci, înseamnă: unge mintea ta cu Duhul Sfânt. „Cap" înseamnă „minte" și sufletul întreg, iar uleiul înmiresmat cu care se unge capul înseamnă Duhul Sfânt. Și vrea să spună: postiți de toate gândurile rele, păziți-vă de vorbe murdare și de prisos. Dimpotrivă: umpleți-vă mintea de gândul la Dumnezeu, la sfintele Lui lucrări, la curăție, la credință, la dragoste, la tot ceea ce este vrednic de Duhul Sfânt. Stăpânește-ți limba, pentru că vorba și cugetul sunt una. Așadar fie nu vorbi de loc, fie, dacă spui ceva, spune doar ce e spre slava lui Dumnezeu și ție spre mântuire. La fel și cu inima: postește de ură și de răutate, de pizmă și mândrie, de hulă asupra lui Dumnezeu și a omului, de păcat și de orice dorință vinovată; păzește-te de toate acestea și lasă Duhul Sfânt să-ți semene în inimă toată verdeața dumnezeiască, toată floarea cerească plăcută lui Dumnezeu. La fel să faci și cu voința pornită din suflet: lasă deoparte orice înclinație și faptă păcătoasă, depărtează-te de orice rău, lasă Duhul Sfânt să-ți ungă sufletul învârtoșat cu înmiresmatul Său mir, să-l vindece și să-l întoarcă la Dumnezeu, să-l încline spre fapte bune și spre setea de cele dumnezeiești.

Acesta este înțelesul cuvântului: *unge capul tău.* Altfel spus: pune frâu omului celui dinăuntru, care are întâietate, dinspre tot răul și înclină-l spre tot binele.

Care este înțelesul cuvântului: *și fața ta o spală ?* Fața închipuie pe omul cel dinafară, omul trupesc, omul simțurilor. Sufletul se arată lumii prin trup. Pentru Dumnezeu sufletul este fața, dar pentru lume fața este trupul. Prin simțurile și mădularele trupești înfățișăm lumii ce gândim, ce dorim, ce simțim. Limba grăiește gândurile minții, ochii arată simțirile inimii, picioarele îndeplinesc poruncile sufletului.

Fața ta o spală, înseamnă: să-ți cureți trupul de săvârșirea oricărui păcat, oricărei necurății, oricărui rău. Păzește-ți simțurile de orice lucru de prisos sau primejdios. Oprește-ți ochii să alerge întruna de la una la alta prin lumea cea pestriță, urechile să asculte tot ce nu-i spre mântuire, nasul să adulmece mirosul acestei lumi ce repede se preschimbă în duhoare, oprește-ți limba și pântecele de la umplerea cu mâncare și băutură, trupul de la a-ți cere ce-i peste trebuință; oprește-ți mâinile de la a lovi și chinui oameni și dobitoace; picioarele de la a te târî spre păcat, spre hlizirea nebunească, spre deșertăciune, spre bătăi, spre furtișag. Să-ți faci trupul biserică sufletului, nu crâșmă la margine de drum unde se strâng tâlharii ca să-și împartă prada și să pună la cale alte și alte crime; ci biserică a Dumnezeului Celui Viu.

Acesta este înțelesul cuvântului: *fața ta o spală.* Acesta este postul mântuitor. Acesta este postul la care ne îndeamnă Hristos, post fără fățărnicie, post care pune pe fugă duhurile rele și-i aduce omului o mare biruință în viața de acum și în cea viitoare.

Nu trebuie să ne scape nici faptul că Hristos vorbește întâi de cap și abia apoi de față — întâi de suflet și după aceea de trup. Fățarnicii posteau doar cu trupul, și arătau prin mijloace trupești că postesc. Dimpotrivă, Hristos dă întâietate postului lăuntric: întâi al sufletului și pe urmă al trupului; și nu ca să pună puțin preț pe postul trupesc — pentru că Însuși a postit trupește — ci ca să înceapă cu începutul: să curețe întâi izvorul și apoi râul; întâi sufletul și apoi oglinda sufletului. Omul trebuie mai întâi să-și însușească postul cu mintea, inima și voința, și apoi să-l împlinească de bunăvoie și cu bucurie, în trup, așa cum un pictor dă chip lucrării sale mai întâi în sufletul său și apoi pe pânză. Postul trupesc ar tre-

bui să fie vesel, nu trist. De aceea și folosește Domnul cuvintele „unge" și „spală" pentru că, așa cum acestea dau bucurie omului trupesc, tot astfel ar trebui și postul să bucure sufletul. Pentru că postul este o armă, o armă foarte tare în lupta cu duhul cel rău. Un soldat e bătut în luptă atunci când își pierde armele, căci un om neînarmat nu poate decât ori să fugă, ori să se predea. Dar când i se dau arme se bucură pentru că atunci poate să țină mai departe piept vrăjmașului. Cum să nu se bucure un creștin când se întrarmează prin post împotriva celor mai de temut potrivnici ai sufletului său ? Cum să nu salte inima lui și fața lui să nu strălucească văzând în mâinile sale o armă din fața căreia vrăjmașul fuge, neavând ce să mai facă ?

Lăcomia îl face pe om ursuz și fricos, pe când postul îl umple de bucurie și-i dă îndrăzneală. Lăcomia nu se satură niciodată, pe când postul înmulțește răbdarea. Atâta a postit regele David încât a putut spune: *genunchii mei au slăbit de post* (Psalm 108, 23). Dându-și seama ce har aduce postul, omul vrea ca tot mai mult să postească. Iar harurile ce vin prin post nu se pot număra. Postind, omul își despovărează trupul de greutatea întunericului și a grosimii. Trupul se face ușor și puternic, duhul limpede și strălucitor.

Prin post, omul își ridică sufletul din temnița pământească și străpungând întunericul animalității ajunge în lumina Împărăției lui Dumnezeu, în patria cea adevărată.

Postul îl face pe om puternic, hotărât, îndrăzneț și în fața oamenilor și în fața demonilor.

Postul îl face pe om mărinimos, blând, recunoscător și ascultător.

Prin post Moise s-a învrednicit să primească Poruncile din mâna lui Dumnezeu.

Prin post a închis Ilie cerul, încât nu a plouat trei ani; prin post a chemat foc din cer asupra închinătorilor idolești și prin post s-a curățit într-atât încât a vorbit cu Dumnezeu pe muntele Horeb.

Prin post a scăpat Daniel din groapa cu lei și cei trei tineri din cuptorul de foc.

Prin post și-a înălțat regele David inima și harul Domnului a coborât asupra-i în așa măsură încât el a întrecut orice cântare și rugăciune ce s-a ridicat de către vreun om până la venirea lui Hristos.

Prin post și-a zdrobit Iosafat dușmanii, pe amoniți și pe moabiți (II Cronici 20, 23).

Prin post au scăpat iudeii de prigoana guvernatorului Haman (Estera 4, 3).

Prin post a scăpat cetatea Ninive de la nimicirea proorocită asupra-i de profetul Iona.

Prin post a ajuns Ioan Botezătorul să fie cel mai mare între cei născuți din femeie.

Înarmat cu postul a biruit Sfântul Antonie hoardele diavolilor și i-a gonit de la dânsul. Dar ce ? Numai sfântul Antonie ? O armată întreagă de ostași ai lui Hristos s-au curățit și s-au întărit prin post, ajungând cei mai mari eroi ai omenirii. Pentru că ei au cucerit ceea ce este cel mai greu de cucerit: pe sine însuși. Și, cucerindu-se pe sine, au cucerit lumea și au înfrânt pe Satana.

(Sfântul Vasile zice: „Postul întărește mintea".

Sfântul Diodor: Adevărații nevoitori se înfrânează de la mâncare nu pentru că hrana e rea ci ca, prin înfrânare, să-și struneasscă trupul care arde.

Iar Fericitul Ieronim: Dumnezeu, Ziditorul și Domnul lumii, n-are nevoie de ghiorăitul unei burți goale; dar fără acesta nu poate fi castitate: *aliter pudicitia tuta esse non possit*).

În sfârșit, nu Însuși Hristos Domnul Și-a început dumnezeiasca lucrare de mântuire cu un post lung de patruzeci de zile ? Nu ne-a arătat astfel că prin post trebuie să punem începătură vieții noastre de creștin ? Postul mai întâi — iar toate celelalte vin odată cu postul, prin post. Domnul ne-a arătat prin pildă proprie ce armă tare e postul. Cu arma aceasta l-a înfrânt în pustie pe Satan, cu ea a biruit cele trei patimi diavolești cu care L-a ispitit acesta: iubirea de plăceri, iubirea de slavă și iubirea de bani. Acestea sunt cele trei pofte pierzătoare, cele trei mari capcane în care caută să-l prindă vrăjmașul cel rău pe ostașul lui Hristos.

Iubirea de argint deschide poarta și celorlalte patimi; ea este, după cuvântul Apostolului, *rădăcina tuturor relelor* (I Timotei 6, 10). De aceea Domnul Își sfârșește învățătura despre post cu îndemnul de a nu iubi banii și de a ne opri de la vătămătoarea strângere de bunuri pământești, care ne înstrăinează inimile de Dumnezeu și le îngroapă în țărână. Cine își adună bogății, chin și teamă își adună. Unul ca acesta se pierde pe sine în averile sale și inima îi zace în praf. (Zice Petru Damaschinul: „Mulți sfinți în vremurile trecute aveau, e adevărat, bogății multe; așa au fost Avraam, Iov, David și

atâția alții; dar aceștia nu erau împătimiți de avere, socotind că toate sunt ale lui Dumnezeu).

Fie pe pământ, fie în cer, comorile noastre ne țin totdeauna tovărășie. La ele ne e gândul, cu ele inima, spre ele voința: fie pe pământ, fie în cer, suntem legați de comorile noastre cum este râul legat de albia prin care curge. Îngrămădindu-ne comori pe pământ, vom fi bogați o vreme dar săraci în veșnicie. Noi alegem. În libertatea acestei alegeri stă slava noastră, dar și nefericirea noastră. Dacă alegem comorile veșnice neajunse nici de molii, nici de rugină, nici de hoți, veșnică ne va fi fericirea. Iar dacă le alegem pe celelalte, pe cele care trebuie mereu păzite de molii și de rugină și de furi, veșnic ne va fi chinul.

În bogățiile pământești se cuprind de asemenea: toată învățătura pământească, toată eminența pământească, toată cultura pământească ruptă de Dumnezeu și de Evanghelie. Uitarea irosește precum molia aceste comori, necazurile și durerile vieții le rod ca rugina, iar duhul cel rău, hoț cum este, le fură. Potrivit acestui înțeles, a alege comorile cerești înseamnă a ne îmbogăți mintea cunoscând că Dumnezeu **este** și cunoscând voia Lui; a ne îmbogăți inima și sufletul prin cunoașterea Evangheliei, pentru că doar aceste comori nu sunt supuse pieirii, nici stricăciunii, nici înstrăinării. Alegând aceste comori, le și dăm lui Dumnezeu în păstrare. Și ce păstrează Dumnezeu e bine păzit. Dumnezeu ne va scoate în întâmpinare aceste comori când, după moarte, vom merge la întâlnirea cu El. Aceste comori ne vor duce înaintea feței lui Dumnezeu. Însă toate celelalte comori, care ne-au despărțit și depărtat de Dumnezeu pe pământ, ne vor despărți și depărta de El în vecii vecilor. Pentru că, dându-ne inima comorilor pământești, ne-am predat lui Satan. Și vom fi ca acei oșteni care n-au rămas să lupte, ci s-au predat vicleanului și cruntului lor vrăjmaș.

Să ne deschidem așadar bine ochii cât mai e vreme. Să fim încredințați că biruința de la sfârșit nu este a diavolului și a slujitorilor lui, ci biruința este a lui Hristos, Împăratul și comandantul nostru. Să ne grăbim a apuca arma cea tare pe care ne-a dat-o El, neprețuitul post, arma care în mâna noastră e strălucitoare, iar vrăjmașului de nesuferit și ucigătoare.

Să ne oprim de la mâncarea și băutura peste măsură, ca să nu se îngreuneze inimile noastre (Luca 21, 34) și să se scufunde în întuneric și stricăciune.

Să ne oprim de a mai alege comorile pământești, ca să nu ne despartă Satana de Hristos amăgindu-ne a ne da în mâna lui.

Iar când postim, să nu postim ca să fim lăudați de oameni ci spre mântuirea sufletelor noastre și spre slava Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos pe care Îl preamăresc în cer îngerii și sfinții iar pe pământ drepții, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt — Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA ÎNTÂIA DIN POST
Evanghelia despre atotștiința Domnului și despre omul în care nu este vicleșug
Ioan (1, 43-51)

A doua zi a vrut Iisus să meargă în Galileea și a găsit pe Filip, și i-a zis lui: vino după Mine. Iar Filip era din Betsaida, din cetatea lui Andrei și a lui Petru. Filip a găsit pe Natanael și i-a zis: Am aflat pe Acela despre care au scris Moise în Lege și proorocii, pe Iisus, fiul lui Iosif din Nazaret. Și i-a zis Natanael: Din Nazaret poate fi ceva bun ? Filip i-a zis: Vino și vezi. Iisus a văzut pe Natanael venind către El și a zis despre el: Iată, cu adevărat, israelit în care nu este vicleșug. Natanael i-a zis: De unde mă cunoști ? A răspuns Iisus și i-a zis: Mai înainte de a te chema Filip, te-am văzut când erai sub smochin. Răspunsu-I-a Natanael: Rabi, Tu ești Fiul lui Dumnezeu, Tu ești regele lui Israel. Răspuns-a Iisus și i-a zis: Pentru că ți-am spus că te-am văzut sub smochin, crezi ? Mai mari decât acestea vei vedea. Și i-a zis: Adevărat, adevărat zic vouă, de acum veți vedea cerul deschizându-se și pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se și coborându-se peste Fiul Omului.

Cât de mărită, cât de cutremurătoare este prezența lui Dumnezeu ! O, cât de mărită, cât de cutremurătoare este prezența Dumnezeului Celui Viu !

Cetele îngerești stau cu frică sfântă înaintea Lui, serafimii își ascund sub aripi fața lor înaintea strălucitoarei lumini și frumuseții de negrăit a prezenței Sale.

Ce strălucitor e soarele ! Ce minunat cerul înstelat ! Ce măreț oceanul înspumat și munții uriași ! Încântătoare sunt pajiștile pline de flori, cu mulțimea de izvoare și turme albe ! Dar toate nu-s decât lucrare a mâinii lui Dumnezeu, zidire muritoare a Ziditorului Celui fără de moarte. Dacă Zidirea e atât de frumoasă, cum trebuie să fie Ziditorul ?

Iar dacă inima omului se umple de teamă, sau de bucurie, sau de lacrimi în fața Zidirii lui Dumnezeu, ce are să fie întrînsa de față cu Atotputernicul Ziditor ?

Ce lucru muritor poate să stea lângă Cel fără de moarte și să nu fie nimicnicit ? Ce muritor poate privi fața lui Dumnezeu și să trăiască ? Iată, înfricoșător lucru e să vezi fața unui singur înger al lui Dumnezeu; cum vei privi atunci fața Domnului ? Având vedenia unui înger profetul Daniel zice: ... *n-a rămas în mine putere, fața mea și-a schimbat înfățișarea, stricându-se, și nu mai aveam vlagă* (Daniel 10, 8). Până și cel mai puternic om se simte neputincios, până și cel mai frumos se simte urât în fața unui înger al cărui trup e *ca hrisolitul și fața lui ca fulgerul, iar ochii lui ca flăcările de foc* (Daniel 10, 6). În uluitoarea dimineață a Învierii Domnului din morți, *iată s-a făcut cutremur mare, că îngerul Domnului, coborând din cer și venind, a prăvălit piatra și ședea deasupra ei. Și înfățișarea lui era ca fulgerul și îmbrăcămintea lui albă ca zăpada. Și de frica lui s-au cutremurat străjerii și s-au făcut ca morți* (Matei 28, 2-4). Iată cum apare un slujitor al Împăratului ! Dar când Se va ivi El însuși ?

O, dac-ar ști oamenii, de-ar cunoaște ei, de n-ar uita nici o clipă că astfel de îngeri strălucitori sunt aproape, foarte aproape de dânșii ! Această cunoștință ce li s-a dat profeților și văzătorilor prin vedenie îi face pururea blânzi și smeriți înaintea lumii cerești, dar aspri și neclintiți față de păcătoșii cei orbi, lipsiți de căință. Proorocul Elisei s-a rugat odată ca Dumnezeu să deschidă ochii unui tânăr încât și acesta să vadă ceea ce vedea el, profetul. Și Dumnezeu i-a ascultat rugăciunea, i-a deschis aceluia ochii, *și acesta a văzut și iată tot muntele era plin de cai și care de foc împrejurul lui Elisei* (IV Regi 6, 17).

Cum să fie atunci vederea Împăratului Însuși, măreața, cutremurătoarea vedere a Împăratului Însuși ? Marele Isaia, fiind învrednicit de această vedere, cu frică mare a strigat în uimire: *Vai mie, că sunt pierdut ! Sunt om cu buze spurcate și locuiesc în mijlocul unui popor cu buze necurate. Și pe Domnul Savaot L-am văzut cu ochii mei !* (Isaia 6, 5).

O, de-ar ști oamenii, de-ar fi ei pătrunși că Domnul și Împăratul îi vede pe ei pururea ! Domnul, Același în fața Căruia Isaia, într-o singură străfulgerare s-a cutremurat de frică sfântă ! Atunci nu și-ar mai deschide omul mintea nici unui păcat, nici unei necurății. Dumnezeu îl vede pe om, fie că omul Îl vede sau nu pe Dumnezeu. Să tremure hulitorul ! Să se mângâie tot creștinul în suferință !

Nu numai Dumnezeu, Cel Unul în Treime, ne pătrunde fiecare clipă a vieții, ci toate cerestile cete de îngeri și sfinți din slavă. Milioane de ochi sunt asupra-ne ca o singură privire; milioane de ființe care ne vor binele sunt alături de noi, însoțindu-ne pe calea spinoasă și întunecată a vieții. Milioane de mâini se întind în ajutorul nostru, ca un singur braț tare! Călăuzită de Duhul Sfânt, Biserica lui Dumnezeu pe pământ s-a luptat și luptă să înfățișeze credincioșilor săi această slăvită, iubită, cutremurătoare realitate. Pe iconostase fulgeră lumea nevăzută a puterilor cerești, ca oamenii să vadă și să nu uite că aceste puteri sunt aici, cu ei, în lume. Cinstim icoanele închinându-ne nu lemnului și zugrăvelii, ci puterilor cerești celor vii, care sunt de față. Dacă icoanele ne aduc bucurie și mângâiere, bucuria și mângâierea de la acele puteri cerești înfățișate acolo le primim! Doar un nebun, un stăpânit de duhuri rele poate să vadă idolatrie în cinstirea icoanelor. Cine altcineva a purtat război idolatriei de-a lungul veacurilor, dacă nu Biserica dreptmăritoare? Ai cui credincioși s-au jertfit cu milioanele în această luptă? Cine a nimicit închinarea la idoli? Cum să se închine la idoli Biserica, cea care însăși stârpește acea închinare? Asemenea batjocură s-a aruncat Bisericii lui Hristos de necuratii eretici, cei ce gândesc cu trupul, nu cu duhul! Dar cum să deosebească mintea lor cea greoaie între icoană și idol? Neputincioși să învingă prin dreptate, au ridicat foc și sabie asupra sfintelor chipuri și a celor ce le cinsteau. Au ars icoanele, au trecut pe închinători prin sabie. Dar puterea lui Dumnezeu e mai tare ca focul și ca sabia: ereticii au căzut și s-au ruinat, iar icoanele au rămas mai departe să împodobească locașurile de închinăciune și să aducă mereu aminte credincioșilor cutremurătoarea, negrăita prezență a lui Dumnezeu și a tuturor puterilor cerești în viața oamenilor trăitori pe pământ. Întru pomenirea biruinței asupra iconoclaștilor și triumful cinstirii icoanelor, evlavioasa împărăteasă Teodora și fiul său Mihail au rânduit ca cea dintâi duminică a Postului Mare să fie închinată acestei biruințe. Această duminică o numim Duminica Ortodoxiei, spre aducere aminte de biruința dreptei credințe asupra ereticilor. În legătură cu aceasta, Evanghelia de astăzi îl înfățișează pe Natanael, cu toate îndoielile ce le avea departe de Hristos risipindu-i-se îndată ce s-a apropiat de El: ca să vedem că fără Dumnezeu necredinciosul nu poate veni la credință, și să înțelegem înfricoșata putere a prezenței Sale.

În vremea aceea *a vrut Iisus să meargă în Galileea și a găsit pe Filip, și i-a zis lui: vino după Mine. Iar Filip era din Betsaida, din cetatea lui Andrei și a lui Petru.* După ce S-a botezat în Iordan, Iisus a mers în Galileea, unde avea să-Și înceapă lucrarea. Mințile stricate ale iudeilor nu erau vrednice să vadă începutul lucrării lui Hristos. Iudeea, cuprinzând și Ierusalimul cel lipit de pământ, trupesc, căzuse mai jos decât ținuturile păgâne. Galileea era păgână; în ea se așezaseră cu precădere greci, romani și siriani, și doar pe ici-pe colo evrei. Evreii din Iudeea disprețuiau păgâna Galilee, zicându-i ținut al întunericului și necredinței. Și tocmai în ținutul acesta avea să se arate, după cum spusese profetul, o lumină mare: *Poporul care locuia întru întuneric va vedea lumină mare și voi cei ce locuiați în latura umbrei morții lumină va străluci peste voi* (Isaia 9, 1-2). Deschizând dumnezeiasca Sa gură pentru a vorbi mai întâi acestei Galilei locuite de semințiii amestecate, Domnul a arătat dintru început că Evanghelia Sa e pentru întreaga omenire. Dezvăluindu-Se mai întâi în acest colț cufundat în întuneric și neștiut de lume, în Palestina, Și-a arătat smerenia osândind prin aceasta nebunească trufie a Ierusalimului întunecat și stricat.

Andrei a fost cel dintâi care L-a urmat pe Hristos, fără a fi chemat. El a adus după sine pe Simon Petru, fratele său (Ioan 1, 33), pe când lui Filip Domnul i-a spus: *Vino după Mine!* Că Filip a răspuns pe dată acestei chemări se vede din aceea că el, plin de râvnă pentru Hristos, a și început să adune și să aducă la Domnul pe alții. Poate că el și auzise despre Hristos de la Petru și Andrei, vecinii săi, pentru că ei toți erau din Betsaida. Poate auzise și de la alții. Dar hotărându-se atât de repede, se vede că ceea ce l-a atras cu atâta putere a fost însăși prezența lui Hristos, care l-a făcut să lase deodată totul, să uite totul și să vină după El. Și l-a atras atât de tare încât nu a venit singur, ci și-a și început apostolia; pentru că scrie mai departe: *Filip a găsit pe Natanael și i-a zis: Am aflat pe Acela despre care au scris Moise în Lege și proorocii, pe Iisus, fiul lui Iosif din Nazaret.* Cât de simplu spune Filip totul! Două suflete înflăcărate vorbesc între ele. Filip nu spune: „l-am găsit pe Mesia cel făgăduit"; nici: „pe fiul lui David"; nici: „pe împăratul lui Israel" și nici: „pe Domnul". El doar îi arată lui Natanael că l-a aflat pe Acela despre care au scris Moise și proorocii. Vorbește un suflet plin de uimire și bucurie. Simțămintele adânci nu umblă după cuvinte ci se înfățișează

simplu, foarte simplu, cu siguranța că în ele se află o tărie care pătrunde cele mai simple vorbe. Simțirile slabe sau mincinoase se fac trâmbițe răsunătoare, căutând cuvinte mari care să le sprijine slăbiciunea și falsitatea. Filip și Natanael vor fi vorbit între ei despre Cel îndelung făgăduit, depre Cel îndelung proorocit și așteptat. Era un subiect obișnuit printre israeliți, printre cei cu sufletul curat. *Am aflat pe Acela*, zice Filip. Adică: Acela nu S-a arătat pe Sine ca trăznetul care sfâșie norii și cutremură pământul; nici nu a căzut pe pământ ca un meteor; nici n-a urcat în scaunul împărătesc al Ierusalimului spre care stăteau ațintiți ochii cei cu vedere scurtă ai fariseilor și nepricepătorilor cărturari. A crescut și a trăit aici în Galileea, printre noi, vreme de treizeci de ani, și noi nici n-am știut ! A crescut ca o viță nobilă într-o vie sălbatică, pe care nici n-aveai cum s-o recunoști decât mai târziu, după roade ! A fost ca o comoară ascunsă în pământ: abia când sapi pământul începe să strălucească. Nu ne-a sărit în față; nu ne-a silit să-L primim; dar când L-am văzut, L-am cunoscut: blând ca un miel, limpede ca soarele, dulce ca primăvara, puternic ca Dumnezeu. Este din Nazaret. Este fiul lui Iosif.

Dar oare putem noi să știm tot ce i-a spus Filip lui Natanael, putem noi să arătăm cum i L-a înfățișat întru totul pe Hristos ? Evanghelistul ne spune pe scurt lucrul de căpetenie. Tot ce-a auzit Natanael de la Filip îl va fi umplut de bucurie. Dar ceva totuși l-a nedumerit și-l face să se îndoiască: cum să iasă Mesia din Nazaret ? Iar Filip l-a numit pe Iisus fiul lui Iosif, pentru că poate nici nu știa taina cea mare a nașterii Sale de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria; și deasemenea pentru ca spusele să-i fie cât mai convingătoare față de omul ce venea pas cu pas către taina întrupării lui Dumnezeu. Poate că Filip lucra aici cu adevărat apostolește, în chipul arătat mai târziu de Apostolul Pavel: *Cu cei slabi m-am făcut slab, ca pe cei slabi să-i dobândesc. Tuturor toate m-am făcut, ca, în orice chip, să mântuiesc pe unii* (I Corinteni 9, 22). Natanael era încă slab, încă neinițiat, încă neluminat, încât apropierea apostolului era către unul slab.

Nu trebuie să luăm întrebarea lui Natanael drept o remarcă usturătoare, ironie a unei inimi sceptice, ci drept grija unui suflet sincer ca prietenul său să nu fie înșelat. Sara a râs întru sine când Dumnezeu i-a dezvăluit că are să aibă fiu la bătrânețe (Facere 18, 12). E bucuria care caută încredințare întrebând. Iar Natanael n-a auzit în toată viața lui o veste de mai mare bucurie ca cea pe care i-

a adus-o acum Filip. Dar, ca orice bucurie, își avea și aceasta umbrele și piedicile ei. Bucuria lui Natanael s-a umbrit la cuvântul „Nazaret". Cum să vină din Nazaret Mesia ? N-a spus proorocul că locul nașterii Sale e Betleemul ? Nu în cetatea lui David l-au așteptat generații de-a rândul pe moștenitorul și regele ce va să vină ? S-o fi înșelat Filip ! Dar nu; Filip nu-și ia vorba înapoi, nici nu-l lămurește cu nimic mai mult pe Natanael. La comentariul acestuia, îi spune doar atât: *Vino și vezi !* Ce strălucitor sună aceste cuvinte ! *Vino și vezi !* Vino numai, și ai să vezi, Natanaele. Ai să te încredințezi când vei sta față cu Dânsul. Ce răspuns ți-aș putea eu da la întrebările tale ? Cel mai sigur răspuns este El însuși ! Vino cu mine în fața Lui. *Vino și vezi !* Și Natanael pornește la drum împreună cu Filip.

Iisus a văzut pe Natanael venind către El și a zis despre el: Iată, cu adevărat, israelit în care nu este vicleșug. Ce laudă frumoasă ! De pe ce buze ! Ce să însemne asta: *israelit în care nu este vicleșug ?* Înseamnă un om plin de opusul vicleniei; un om plin de Dumnezeu: gândul la Dumnezeu, dorul de Dumnezeu, căutarea lui Dumnezeu, așteptarea lui Dumnezeu, nădejdea în Dumnezeu. Este un om care s-a dăruit pe sine cu totul lui Dumnezeu, și de nimeni altcineva nu vrea să știe. Un om în care sămânța răului n-a găsit loc să prindă rădăcină. Dar arătându-l pe Natanael drept un adevărat israelit, Hristos arăta și un lucru trist: că nu prea mai erau de găsit israeliți adevărați. De aceea a și strigat Domnul cu bucurie: *Iată, cu adevărat, israelit !* Un om printre neoameni ! Iată unul care nu-i israelit doar cu numele, iată unul care-i din cap până-n picioare israelit ! Domnul știa de departe ce îndoieli îl frământau pe Natanael cu privire la Dânsul, cu toate acestea l-a lăudat ca pe un adevărat israelit lipsit de vicleșug. Să-l fi lăudat ca să-l câștige ? Nu; pentru că Cel ce cunoaște inimile nu Se uită la vorbe, ci doar la inimă. Noi n-avem cum să vedem, nici întorcând paginile Evangheliei să citim, ce fel de om era Natanael; ci Domnul a văzut inima lui și a citit în ea. Poate s-or fi mirat ceilalți apostoli aflați pe lângă Hristos auzind aceste cuvinte de laudă, dar Hristos a lăsat timpul să le arate dreptatea laudei Sale.

Și pe Natanael l-a mirat neașteptata laudă; *Natanael i-a zis: De unde mă cunoști ? A răspuns Iisus și i-a zis: Mai înainte de a te chema Filip, te-am văzut când erai sub smochin.* Iată că Natanael se arată în-

tr-adevăr a fi un om lipsit de viclesug. Omului viclean îi pasă doar de sine, nu are ochi pentru alții. Lauda și lingușeala îl încântă. Dacă Natanael ar fi fost un astfel de om, s-ar fi îmbătat de lauda primită de la Hristos și ar fi început fie să-I întoarcă lauda, ridicându-L în slăvi pe lăudătorul său, fie să facă pe smeritul prefăcându-se că nu merită lauda. Dar Natanael n-avea ochi pentru sine, ci numai pentru Hristos. Așa că, nici primind nici lepădând lauda, pune pe față o întrebare menită să dezvăluie adevărul: *De unde mă cunoști ?* Nu ne-am mai întâlnit până acum ! Nu m-aș fi mirat atât să-mi fi spus pe nume, pentru că nu-i greu să știi numele cuiva; dar să-mi spui atât de repede numele inimii mele, asta e într-adevăr de neînțeles: inima e tainică și omul și-o descoperă numai câte puțin, și numai celor de aproape ai săi. *De unde mă cunoști ?*

Iar Domnul îi răspunde printr-o nouă taină pe care o dezvăluie, de astă dată printr-un semn dinafară: *Mai înainte de a te chema Filip, te-am văzut când erai sub smochin.* Cine știe tainele inimii le știe și pe ale trupului. Cui vede mișcarea gândurilor și aude misterioasa lor șoaptă, încă și mai lesne îi este să vadă mișcarea trupului și să audă cuvintele rostite. Domnul l-a văzut pe Natanael sub smochin mai înainte ca Filip să fi ajuns acolo ! Nici nu pornise bine acesta că Domnul a și cunoscut inima lui Natanael. Pronia Sa a rânduit ca Filip să meargă și să-l cheme. Cum ar putea omul să se ascundă de Dumnezeu ? Este vreo cale pe care el să se dea la o parte din fața Lui ? Înțelegând marea și înfricoșata Prezență, Psalmistul se îndreaptă spre Dumnezeu Atotștiutorul spunând: *Tu ai cunoscut șederea mea și scularea mea; Tu ai priceput gândurile mele de departe... Că încă nu este cuvânt pe limba mea, și iată, Doamne, Tu le-ai cunoscut pe toate... Tu m-ai zidit și ai pus peste mine mâna Ta... Unde mă voi duce de la duhul Tău și de la fața Ta unde voi fugi ?* (Psalm 138, 1-6).

Hristos este minunea istoriei pe pământ, nu numai prin minunile săvârșite, nu numai prin Înviere; ci prin atotcuprinzătoarea prezență a Duhului Său și prin atotștiința Sa. Pe pământ fiind, era și în cer. Uitându-se la oameni, vedea și pe Satana căzând din cer. În fața oamenilor aflându-Se, le vedea și trecutul și viitorul. Citea gândurile ca într-o carte deschisă. Slăvit fiind și lăudat de oameni, vorbea de Patimile ce-avea să sufere; în Patimi, vorbea de biruința și slava Sa. Privind bogatul templu de marmură din Ierusalim, îi vedea nimicirea. Cu Moise și cu Ilie vorbea ca și cu niște contem-

porani ai Săi. Între hotarele trupului, vedea tot ce se petrece în ceruri; îl auzea pe bogatul cel nemilostiv din iad rugându-se de Avraam cel din Rai. A zărit de departe unde se afla legat măgărușul ce-avea să-L poarte și i-a trimis pe ucenici să I-l aducă. De departe l-a văzut pe bărbatul ce ducea un ulcior cu apă și i-a trimis la dânsul pe ucenici cu porunca de a pregăti Paștele. Timpul nu era perdea pe ochii Săi. Vedea tot ce a fost și tot ce o să fie ca înfiripându-se atunci în fața Lui. Spațiul nu avea pentru El întindere. Oriunde și orice se întâmpla în lume, vedea aievea. Orice tainiță Îi era câmp deschis. Și tainița tainițelor — inima — nu avea închizătoare pentru Dânsul.

Atotprezența și atotștiința lui Hristos nu l-au uimit pe Natanael mai puțin decât pe Petru pescuirea minunată sau pe ceilalți apostoli umblarea pe apă ori supunerea vânturilor și a valurilor. Cunoscând inima omului Domnul știe ce anume lucrare a Sa se potrivește mai bine fiecărui ucenic. În vreme ce Petru s-a uimit cel mai mult de puterea lui Iisus asupra naturii, pe Natanael l-a câștigat pătrunderea Lui, atotcunoașterea Lui. Pe acestea i le-a dezvăluit lui Natanael Domnul, lucrând după dumnezeiasca-I iconomie, tocmai pentru că îl cunoștea. Poate că Filip, în aceste dintâi zile ale apostolatului său, și-a dat seama de acest lucru și de aceea i-a și spus lui Natanael: *Vino și vezi !* Era încredințat că Domnul cel preaînțelept și atotputernic Se va arăta lui Natanael în chipul cel mai potrivit firii și sufletului acestuia. Poate că pe atunci doar începea să presimtă ceea ce va ști mai târziu limpede: ce taine fără de număr ascunde Învățătorul în pieptu-i fragil, omenesc ! Taine mai largi decât cerul și mai întinse decât timpul ascundea Dumnezeu-Omul. A arătat Domnul măcar a mia parte din aceste taine și puteri ascunse în El ? Nedescoperită a rămas mulțimea acestor taine, ca să se dezvăluie și să se arate sfinților, în Împărăția cerurilor. Ușor Îi era Domnului să facă minuni. Avea atâta putere încât trebuia mai degrabă să Se silească a nu le face ! Pentru că El a spus, a descoperit și a lucrat doar atât cât a fost de trebuință pentru mântuirea noastră; cât să nu ne constrângă voința, ci întru libera noastră alegere și hotărâre.

Dar să-l vedem acum pe Natanael, minunându-ne, cum răspunde el Domnului. *Răspunsu-I-a Natanael: Rabi, Tu ești Fiul lui Dumnezeu, Tu ești regele lui Israel !* Cuvintele vin de pe aceleași buze ce au

rostit, puțin mai înainte: *Din Nazaret poate fi ceva bun ?* Ce schimbare uluitoare ! Ce izbucnire de bucurie ! O, frații mei, ce înseamnă a sta în fața Domnului ! Nu-s cuvinte să poată cuprinde această minune, nici mâini să o poată scrie; sunt însă inimi care pot să o simtă, și simțind-o să se bucure cum se bucură roua dimineții la atingerea razei de soare ! Oare nu vedem aici limpede de ce S-a înveșmântat Domnul în trup omenesc, de ce ni S-a înfățișat om, spre mântuire ? Cine să-I fi putut îndura prezența de S-ar fi arătat înger arzător ? Sau de S-ar fi arătat Dumnezeu în veșnica-I putere și slavă, iar nu acoperit de vălul trupului, cine L-ar fi putut privi și să fie viu ? Cine să-I fi auzit glasul fără să se spulbere ca praful ? Nu s-ar fi risipit pământul întreg ca un abur la apropierea suflării Sale ? Vedeți câtă putere are prezența Sa învăluită: într-o clipă s-a schimbat inima și gândul unui om ! Cine să-și fi închipuit, doar cu puțin mai înainte de-a fi vorbit Hristos cu Natanael, că acesta va mărturisi că „fiul lui Iosif" e Învățătorul, e Fiul lui Dumnezeu, e Împăratul lui Israel ! Și chiar dacă în clipa aceea L-ar fi luat, după credința comună a acelei vremi despre Mesia, pe acest Împărat al lui Israel drept un împărat pământesc, tot ar fi fost mult pentru un începător într-ale urmării lui Hristos. Natanael L-a numit însă și Fiul lui Dumnezeu, așezându-L astfel pe Hristos deasupra înțelegerii de rând că El ar fi un rege ca toți regii pe tronul lui David.

Răspuns-a Iisus și i-a zis: Pentru că ți-am spus că te-am văzut sub smochin, crezi ? Mai mari decât acestea vei vedea. Și i-a zis: Adevărat, adevărat zic vouă, de acum veți vedea cerul deschizându-se și pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se și coborându-se peste Fiul Omului. Domnul, așadar, i-a dezvăluit lui Natanael doar puțin despre Sine, când i-a spus că l-a văzut mai înainte sub smochin. Vederea Lui la așa mică depărtare e, față de atotcuprinzătoarea-i pătrundere, doar ca o rază față de soare. Curat la suflet cum era, lui Natanael i-a fost destul acest „puțin", ca să creadă. Necuratii și viclenii farisei și cărturari ai Ierusalimului L-au văzut pe Domnul vindecând leproși, dând vedere orbilor, înviind morți, și nu le-a fost de-ajuns. Iată cum crede și cum mărturisește un israelit adevărat, doar dintr-o singură ochire a minunii ! *Mai mari decât acestea vei vedea,* făgăduiește Domnul. Dar ce încă să mai vadă ? *Cerul deschizându-se și pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se și coborându-se peste Fiul Omului.* Domnul vorbește cu Natanael, dar făgăduința e pentru toți, căci

spune: *Adevărat, adevărat zic vouă* („vouă", nu „ție"). Și ca să nu încapă îndoială că făgăduința se va împlini, spune o dată, și mai spune încă o dată: *Adevărat, adevărat...* Dintru început i-au slujit Mântuitorului îngerii, coborând și întorcându-se la cer ! Înger i-a apărut lui Zaharia vestindu-i nașterea Înaintemergătorului lui Hristos. Înger i-a apărut Preacuratei Fecioare, vestindu-i taina cea mare a nașterii Domnului. La Betleem s-au deschis înaintea păstorilor cerurile și coborau îngerii cântând imne de slavă și bucurie, de pace între Dumnezeu și oameni. Îngeri au coborât și l-au povățuit pe Iosif, îngeri i-au îndrumat pe cititorii în stele de la Răsărit. Îngeri au venit și-I slujeau Domnului după ce a biruit ispitirile lui Satan în pustie. Înger I-a apărut înainte de Patima Sa, înainte de moarte, întărindu-L, în grădina Ghetsimani. Îngeri au coborât la mormântul Său, la Înviere. Și la Înălțare iarăși doi îngeri în haine albe au coborât și s-au arătat ucenicilor. După Înălțare îngeri apăreau adesea apostolilor și mai târziu drepților, martirilor și sfinților lui Hristos. N-a văzut Ștefan, întâiul mucenic, cerurile deschise (Fapte 7, 56) ? Nu s-a ridicat Pavel până la al treilea cer ? Nu i s-au dezvăluit atâtea taine cerești ale timpului și ale veșniciei, apostolului și evanghelistului Ioan ? Până în zilele noastre, celor cu inima curată, purtătorilor de Dumnezeu, li s-au arătat îngeri; și mulți întorși la Dumnezeu, care s-au căit și cărora li s-au iertat păcatele, au văzut cerurile deschise. O, de câte ori, de câte ori s-au adeverit cuvintele Mântuitorului despre cerurile deschise și despre îngerii care coboară și urcă ! Domnul a venit pe pământ ca să arate oamenilor cerurile deschise, dar după venirea Lui mulți văzători ai cerului s-au ridicat prin pătrundere duhovnicească spre înălțimile cerești și au coborât cu cetele îngerilor. Cerul e pururea deschis oamenilor, oamenii însă *văzând, nu văd, și auzind, nu aud, nici nu înțeleg* (Matei 13, 3). Hristos a dat vedere nu numai câtorva orbi trupești, ci a dat vedere nenumăraților orbi duhovnicești. Iar orbii duhovnicești, recăpătându-și vederea, au văzut cerurile deschise. Și ce altceva sunt cerurile deschise decât Dumnezeu și mulțimea cetelor Sale ? Ce altceva este a fi de față Hristos dacă nu frică grozavă necuraților și păcătoșilor, dar viață și bucurie celor drepți și fără prihană ? Această mare și înfricoșată prezență ne este ascunsă acum de trup ca de un văl. Curând însă, foarte curând, vălul se va smulge și se va destrăma și ne vom găsi dintr-o dată în cerul deschis. Cei între

noi care s-au întors și s-au căit, cei între noi fără prihană, se vor găsi în fața de-viață-dătătoare a Dumnezeului Celui Viu; iar cei împietriți și hulitori și necurați se vor afla în veșnica lui Dumnezeu absență, în chin și în întuneric fără sfârșit.

Să ne apropiem așadar de Hristos Domnul care ne iubește, și câtă vreme zilele noastre nu sunt încă numărate să mărturisim Numele Lui, singurul Nume de mântuire, și să strigăm după ajutor, singurul ajutor neîncetat și mântuitor. Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi păcătoșii și ne mântuiește. A Ta este slava, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A DOUA DIN POST
Evanghelia tămăduirii slăbănogului
Marcu 2, 1-12

Iisus intrând iarăși în Capernaum, după câteva zile, s-a auzit că este în casă. Și îndată s-au adunat mulți, încât nu mai era loc, nici înaintea ușii, și le grăia lor cuvântul. Și au venit la El, aducând un slăbănog, pe care-l purtau patru inși. Și neputând ei, din pricina mulțimii, să se apropie de El, au desfăcut acoperișul casei unde era Iisus și, prin spărtură, au lăsat în jos patul pe care zăcea slăbănogul. Și văzând Iisus credința lor, i-a zis slăbănogului: Fiule, iertate îți sunt păcatele tale ! Și erau acolo unii dintre cărturari, care ședeau și cugetau în inimile lor: Pentru ce vorbește Acesta astfel ? El hulește. Cine poate să ierte păcatele, fără numai unul Dumnezeu ? Și îndată cunoscând Iisus, cu duhul Lui, că așa cugetau ei în sine, le-a zis lor: De ce cugetați acestea în inimile voastre ? Ce este mai ușor, a zice slăbănogului: Iertate îți sunt păcatele, sau a zice: Scoală-te, ia-ți patul tău și umblă ? Dar, ca să știți că putere are Fiul Omului a ierta păcatele pe pământ, a zis slăbănogului: Zic ție: Scoală-te, ia-ți patul tău și mergi la casa ta. Și s-a sculat îndată și, luându-și patul, a ieșit înaintea tuturor, încât erau toți uimiți și slăveau pe Dumnezeu, zicând: Asemenea lucruri n-am văzut niciodată.

Duminica trecută am auzit Evanghelia despre minunata tărie a marii și atotputernicei lui Hristos prezențe. Natanael, care punea la îndoială cuvântul apostolului Filip cum că în lume ar fi apărut Mesia și acesta este Iisus din Nazaret, acest Natanael (chiar el) aflându-se în fața Domnului Însuși, L-a recunoscut pe dată și L-a mărturisit Fiu al lui Dumnezeu și Împărat al lui Israel. Evanghelia de astăzi ne vorbește de strădania cea mare și de lupta pe care o duce omul cu adevărat credincios ca să ajungă în fața lui Hristos.

Patru bărbați duc pe un altul, rudă de-a lor sau prieten, bolnav de paralizie. Îl cară cu tot cu patul pe care zace, omul fiind cu totul slăbănog și neajutorat. În zadar au încercat să-și facă loc prin mul-

ţime ca să ajungă lângă Domnul şi, dând greş aşa, ei încearcă altfel: se caţără pe acoperişul casei, îl desfac şi, cu mare trudă, coboară pe acolo patul pe care zace bietul om, până ce acesta se odihneşte la picioarele minunatului Vindecător. Aceasta a fost măsura credinţei lor în Hristos.

Şi văzând Iisus credinţa lor, i-a zis slăbănogului: Fiule, iertate îţi sunt păcatele tale! Domnul nu le-a auzit din cuvinte credinţa, ci a văzut-o. Vederea Lui, care pătrunde în cele mai ascunse adâncimi ale inimii, a privit la marea lor credinţă. Iar cu ochii trupeşti le-a văzut strădania de a-l aduce pe bolnav în faţa Lui. Credinţa lor se vădea Domnului şi trupeşte şi duhovniceşte.

I se vădea totodată şi necredinţa cărturarilor aflaţi de faţă. Aceştia *cugetau în inimile lor: Pentru ce vorbeşte Acesta astfel? El huleşte. Cine poate să ierte păcatele, fără numai unul Dumnezeu?* Domnul, *cunoscând cu duhul Lui, că aşa cugetau ei în sine,* a prins să-i mustre cu blândeţe: *De ce cugetaţi acestea în inimile voastre?* Domnul, cu pătrunderea pe care o are, citeşte în inimile prihănite tot atât de uşor ca şi în cele curate. Aşa cum a văzut inima cea curată şi fără vicleşug a lui Natanael, vede şi inimile necurate şi pline de viclenie ale cărturarilor. Şi, ca să le arate acestora că are putere şi asupra trupurilor şi asupra sufletelor, putere şi să ierrte păcatele şi să tămăduiască boala, Domnul îi spune paraliticului: *Scoală-te, ia-ţi patul tău şi mergi la casa ta.* La porunca dată cu atâta tărie, bolnavul *s-a sculat îndată şi, luându-şi patul, a ieşit înaintea tuturor, încât erau toţi uimiţi şi slăveau pe Dumnezeu, zicând: Asemenea lucruri n-am văzut niciodată.*

Priviţi numai ce minunate puteri arată, dintr-o singură dată, Domnul:

El pătrunde inimile oamenilor, vede credinţa unora şi viclenia altora.

El iartă sufletului păcatul, vindecându-l şi curăţindu-l de izvorul slăbiciunii şi al bolii sale.

El însănătoşeşte trupul bolnav şi slăbănogit cu tăria cuvintelor Sale.

O, mare şi înfricoşată, minunată şi tămăduitoare este prezenţa Dumnezeului Celui Viu! Dar trebuie mai întâi să ajungem să stăm în faţa Lui. Este lucrul de căpetenie pe calea mântuirii: să vii cu credinţă în faţa Domnului, să-I simţi prezenţa. Câteodată Domnul Însuşi vine şi Îşi dezvăluie în noi prezenţa-I plină de har, aşa cum a

venit la Marta şi Maria în Betania, aşa cum i-a apărut pe neaşteptate apostolului Pavel în drum, iar celorlalţi apostoli la Marea Galileii, şi la Emaus, şi în odaia cu uşi încuiate, şi Mariei Magdalena în grădină, şi multor sfinţi în visuri şi vedenii. Câteodată, omul e adus de alţii în faţa lui Hristos, cum l-a adus Andrei pe Simon Petru, şi Filip pe Natanael, şi cum urmaşii apostolilor, propovăduitorii credinţei, au adus la Hristos mulţime nenumărată de oameni. Câteodată, în sfârşit, oamenii se luptă singuri să ajungă la Domnul, ca aceşti patru care au rupt acoperişul spre a-l coborî pe slăbănog înaintea Domnului. Acestea sunt cele trei feluri în care oamenii ajung în faţa Domnului. Să ne silim şi să ne luptăm ca să ajungem în faţa Domnului, şi ca Dumnezeu să ne îngăduie lângă El, luminându-ne cu prezenţa Sa. Noi avem a străbate aceste trei căi luându-le altfel la rând: trebuie mai întâi să facem tot ce putem ca să ajungem în faţa Domnului; apoi trebuie să urmăm drumul pe care ne duce sfânta şi apostolica Biserică, părinţii şi învăţătorii ei; şi, pe urmă, să aşteptăm cu rugăciune şi cu nădejde ca Dumnezeu să ne aducă la Sine şi să ne lumineze cu prezenţa Sa, să ne dea tărie, să ne vindece, să ne mântuiască.

Cât de mari trebuie să fie strădaniile noastre de a ne face drum până la Domnul se vede din pilda acestor patru care nu s-au dat în lături să se caţere pe acoperiş, fără să le fie frică sau ruşine, numai ca să-l poată lăsa pe prietenul bolnav înaintea Domnului Celui Viu. Pilda aceasta de stăruinţă seamănă — dacă nu chiar o întrece — cu cea a văduvei care supăra pe judecătorul cel nedrept cerându-i mereu să-i facă dreptate faţă de un potrivnic (Luca 18, 1-5). Iată ce înseamnă să împlineşti porunca Domnului care este a striga *ziua şi noaptea către El.* Se dovedeşte astfel şi adevărul unei alte porunci: *Bate, şi ţi se va deschide* (Matei 7, 7). Este, în sfârşit, lămurirea straniilor cuvinte ale lui Hristos: *împărăţia cerurilor se ia cu silinţa şi silitorii o răpesc pe ea* (Matei 11, 12). Domnul cere aşadar celor ce-L urmează să facă tot ce le stă în putere, să se silească, să lucreze câtă vreme mai au lumină, să se roage necontenit, să ceară, să caute, să bată, să postească, să facă faptele milosteniei fără să le numere — toate acestea să le împlinească spre a li se deschide Împărăţia cerurilor: marea, înfricoşata, de viaţă dătătoarea lui Dumnezeu prezenţă. *Privegheaţi dar în toată vremea, rugându-vă,* spune Domnul, *ca să vă învredniciţi a scăpa de toate cele ce au să vină şi a sta înaintea Fiului*

Omului (Luca 21, 36). Priveghează și păzește inima ta, ca să nu se lipească de pământ; veghează asupra gândurilor tale, ca să nu te ducă departe de Dumnezeu; ia aminte la lucrul tău, ca să-ți înmulțești talantul, iar nu să-l împuținezi și să-l pierzi; păzește zilele tale, ca să nu vină pe nepregătite moartea peste tine și să te găsească în păcate. Aceasta este dreapta noastră credință: lucrătoare, rugătoare și veghetoare, pătrunsă de lacrimi și trudă. Nici o credință nu cere ca a noastră atâta strădanie din partea omului ca să se poată acesta înfățișa înaintea Fiului lui Dumnezeu. Lumea întreagă este chemată la această strădanie, dar credincioșilor Săi Mântuitorul o cere anume, iar Biserica le-o repetă prin vremuri, din neam în neam, înălțând icoana mulțimii ce crește mereu a luptătorilor duhovnicești care au împlinit legea lui Hristos și s-au învrednicit de negrăită slavă și putere în cer și pe pământ.

Dar să nu ne înșelăm crezând că strădaniile noastre aduc după ele de la sine mântuirea. Să nu ne închipuim că ar putea omul, străduindu-se, să ajungă prin proprie silință în fața Dumnezeului Celui Viu. Fără voia lui Dumnezeu nici un muritor nu poate sta înaintea feței Sale. Pentru că Domnul, care ne-a poruncit silință și strădanie, spune în alt loc: *Când veți face cele poruncite vouă, să ziceți: Suntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori să facem* (Matei 17, 10). Și în altă parte: *Nimeni nu poate să vină la Mine dacă nu-l va trage Tatăl* (Ioan 6, 44). Și iarăși: *Fără Mine, nu puteți face nimic* (Ioan 15, 5). Și iarăși, în alt loc: *Prin har sunteți mântuiți* (Efeseni 2, 5). Ce să mai spunem după toate acestea ? Să spunem că toată strădania noastră e în zadar ? Să ne lăsăm în jos mâinile, a neputință, așteptând ca Domnul să ne ia, cu puterea Sa, și să ne așeze în fața-I ? Zice proorocul Isaia: ... *toate faptele dreptății noastre ca un veșmânt întinat* (Isaia 64, 5). Vom lăsa deoparte orice silință ? Dar oare, făcând așa, nu ne vom asemăna slugii care a îngropat talantul în pământ, pentru care faptă i-a strigat stăpânul: *Slugă vicleană și leneșă !* (Matei 25, 26) ? Să fim chibzuiți, să ne silim a împlini poruncile cele limpezi ale Domnului. Noi ne silim, iar lui Dumnezeu singur Îi stă în putere să binecuvinteze strădania noastră și să ne aducă în fața Sa. Apostolul Pavel a arătat limpede lucrul acesta: *Eu am sădit, Apolo a udat, dar Dumnezeu a făcut să crească. Astfel nici cel ce sădește nu e ceva, nici cel ce udă, ci numai Dumnezeu care face să crească* (I Corinteni 3, 6-7). Totul, așadar, e în mâna lui Dumnezeu: stă în

puterea, în înțelepciunea, în mila Lui. Noi trebuie să sădim și să adăpăm, și nu putem să ne abatem de la această îndatorire fără să cădem în primejdia veșnicei pierzanii.

Datoria lucrătorului e să sădească și să ude, dar de puterea și de înțelepciunea și de mila lui Dumnezeu depinde dacă sămânța prinde sau nu prinde rădăcină, crește sau nu, aduce sau nu aduce roade.

Datoria savantului e să cerceteze și să caute, dar depinde de puterea, de înțelepciunea și de mila lui Dumnezeu dacă i se va dezvălui cunoașterea.

E datoria părintelui să-și crească în frica lui Dumnezeu copilul, dar depinde de puterea, de înțelepciunea și de mila lui Dumnezeu viața acestui copil.

E datoria preotului să învețe, să îndrumeze, să îndrepteze pe credincioși, dar depinde de puterea, de înțelepciunea și de mila lui Dumnezeu dacă strădania lui rodește.

E datoria noastră a tuturor să ne silim și să facem totul ca să fim vrednici să stăm în fața Fiului lui Dumnezeu, dar depinde de puterea, de înțelepciunea și de mila lui Dumnezeu dacă vom fi sau nu vom fi îngăduiți lângă Domnul.

Dar să nu luptăm fără nădejde în mila lui Dumnezeu ! Fie ca strădaniile noastre să fie străluminate de nădejdea că Domnul e lângă noi, și că ne va primi și pe noi întru lumina feței Sale. Nu e fântână mai adâncă, mai nesecată decât mila lui Dumnezeu ! Când Fiul Risipitor și-a venit întru sine după groaznica-i cădere între porci, milostivul tată a ieșit să-l întâmpine, l-a îmbrățișat și l-a iertat. Dumnezeu nu ostenește să iasă în întâmpinarea copiilor săi care se întorc, Își întinde brațele spre toți cei care se îndreaptă spre El. *Tins-am mâinile Mele în toată vremea spre un popor răzvrătit* (Isaia 65, 2), spune Domnul despre evrei. Dacă Domnul Își întinde brațele către cei răzvrătiți, cum nu Și le-ar întinde spre cei ascultători ? Spune proorocul David, cel ascultător: *Văzut-am mai înainte pe Domnul înaintea mea pururea, că de-a dreapta mea este ca să nu mă clatin* (Psalm 15, 8). Pe cei care se luptă spre mântuire, Dumnezeu nu îi lipsește de-a sta înaintea feței Sale. Să nu socotim așadar că nevoințele ne sunt în zadar, cum fac cei fără Dumnezeu și deznădăjduiții; ci silindu-ne și trudind, să nădăjduim în mila Domnului Dumnezeu. Și mai ales în vremea Marelui Post să ne înmulțim strădaniile, așa cum ne învață Sfânta Biserică. Iar cărarea întru

acestea să ne fie luminată de pilda celor patru care s-au suit pe acoperiș, l-au rupt și l-au așezat pe al cincilea, pe prietenul bolnav, înaintea Domnului. Dacă o cincime din suflet ne e paralizat, sau bolnav, să ne grăbim a o aduce cu cele patru tefere înaintea Domnului, și El va vindeca ce-i bolnav în noi. Dacă unul din cinci simțuri ni s-a smintit de către lume și bolește, să alergăm cu celelalte patru înaintea Domnului, ca să aibă El milă de cel bolnav și să-l vindece. Când e bolnavă o parte din trup, doctorul prescrie două feluri de îngrijire: grijă de mădularul bolnav, și întărirea celor tefere, încât acestea fiind mai sănătoase, mai puternice, să țină cumpănă părții bolnave. Așa e și cu sufletul. Dacă ne îndoim cu mintea, să alergăm cu inima a ne întări în credință și, cu ajutorul lui Dumnezeu, să vindecăm mintea bolnavă. Dacă am păcătuit uitând rugăciunea, să ne grăbim cu fapte de milostenie a restaura în noi rugăciunea pierdută; și așa cu toate.

Iar Domnul va vedea credința noastră, strădania și silința noastră, și va avea milă de noi. În îndurarea-I fără margini, ne va lăsa lângă El, înaintea feței Sale de viață dătătoare, de unde primesc viață, putere și bucurie fără de număr cete îngerești și armii de sfinți. A Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos fie slava și lauda, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A TREIA DIN POST
(A Sfintei Cruci)
Evanghelia despre cruce și mântuirea sufletului
Marcu 8, 34-38; 9, 1

Oricine voiește să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea sa și să-mi urmeze Mie. Căci cine va voi să-și scape viața, o va pierde; iar cine va pierde viața sa, pentru Mine și pentru Evanghelie, acela o va scăpa. Căci ce-i folosește omului să câștige lumea întreagă, dacă-și pierde sufletul ? Sau ce ar putea să dea omul în schimb pentru sufletul său ? Căci de cel ce se va rușina de Mine și de cuvintele Mele, în neamul acesta desfrânat și păcătos, și Fiul Omului se va rușina de el, când va veni întru slava Tatălui Său cu sfinții îngeri. Și le zicea lor: Adevărat grăiesc vouă că sunt unii, din cei ce stau aici, care nu vor gusta moartea, până ce nu vor vedea împărăția lui Dumnezeu, venind întru putere.

Mare e puterea adevărului, și nimic pe lume nu-i poate lua adevărului puterea.

Mare e puterea tămăduitoare a adevărului, și nu-i suferință sau slăbiciune pe lume pe care adevărul să n-o poată tămădui.

Bolnavii, când suferă, caută un doctor care să le dea un leac pentru durerea lor. Nimeni nu umblă după un doctor care să-i dea o doctorie bună la gust, ci oricine caută pe unul care să-i dea o doctorie bună la boală, fie ea dulce, amară ori sălcie. Cu cât e mai amară doctoria, cu cât mai complicat procesul vindecării, cu atât mai multă încredere pare să aibă bolnavul în doctorul care i-o prescrie.

De ce leapădă oamenii doctoria amară doar când vine din mâna lui Dumnezeu ? De ce așteaptă de la Dumnezeu numai dulcețuri ? Desigur, pentru că nu-și dau seama cât sunt de bolnavi, cât e de grea boala păcatului. Ei cred că se pot lecui cu delicatese !

O, de s-ar întreba oamenii de ce sunt leacurile pentru trup atât de amare ! Le-ar răspunde atunci Duhul Sfânt: sunt amare ca să-i facă să înțeleagă amărăciunea leacurilor duhovnicești. Pentru că,

precum boala trupească dă oarecare idee despre cea sufletească, tot așa leacurile pentru trup trimit cu gândul la cele ce se dau în boala duhovnicească.

Dar oare nu sunt bolile sufletești, aceste boli capitale, mult mai grave decât bolile trupului ? Cum atunci să nu fie doctoria pentru suflet mai amară decât cea pentru trup ?

Mare grijă au oamenii de trupurile lor, și când se îmbolnăvesc nu precupețesc nimic, nici osteneală, nici timp, nici bani, când e vorba de însănătoșire. Atunci nici un doctor nu-i prea scump, nici un izvor de cură prea departe, nici o doctorie prea amară, mai ales când li se dă de înțeles că îi paște moartea. O, de-ar avea grijă oamenii și de suflet ! De ar căuta tot atât de mult vindecare și un vindecător sufletului !

E greu să mergi desculț prin spini; dar dacă vreun desculț ar muri de sete și ar vedea un izvor de apă dincolo de spinii aceia, n-ar pregeta să calce peste spini rănindu-și picioarele ca să ajungă la apă, în loc să stea pe loc în iarba moale pierind de sete !

„Nu putem să înghițim un hap atât de amar", zic mulți din cei slăbănogiți de păcat. Așa că doctorul, iubitorul de oameni, a înghițit El cel dintâi leacul, leacul cel prea amar, numai ca să arate că se poate lua. O, cu cât mai greu îi este celui sănătos să înghită doctoria pe care trebuie s-o ia bolnavul ! Dar El a luat-o, pentru ca cei bolnavi de moarte s-o ia și ei.

„Nu putem să trecem desculți prin câmpia spinoasă, oricât ne-ar fi de sete și oricâtă apă ar fi de cealaltă parte", zic cei slăbănogiți de păcat. Așadar Domnul, iubitorul de oameni, a trecut El desculț prin spini și acum, de cealaltă parte, cheamă pe toți cei însetați la izvorul de apă vie. „Se poate", ne strigă El, „am trecut prin spinii ascuțiți și, călcând peste ei, i-am tocit. Hai, veniți !"

„Dacă crucea e doctorie, nu, nu putem s-o luăm; și dacă crucea este o cale, noi nu putem să mergem pe acolo", zic cei îmbolnăviți de păcate. Dar Domnul, iubitorul de oameni, a luat cea mai grea Cruce asupra-I, ca să arate că se poate.

În Evanghelia de astăzi Domnul prescrie crucea, acest mijloc amar de vindecare, oricui vrea să se vindece de moarte.

Domnul spune: *Oricine voiește să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea sa și să-mi urmeze Mie.* Nu-i trimite pe oameni s-o apuce înainte la cruce, ci îi cheamă să vină după El, pentru că El a

dus mai întâi Crucea. Înainte încă de a da glas acestei chemări, Mântuitorul a prezis suferințele prin care va trece: *Fiul Omului trebuie să pătimească multe... și să fie omorât, iar după trei zile să învieze* (Marcu 8, 31). Și a venit ca să fie El Calea. Ca să fie cel dintâi în durere și cel dintâi în slavă. Ca să arate că tot ceea ce oamenilor le pare cu neputință, se poate: a venit pentru ca să se poată.

Nu-i silește pe oameni, nu-i strivește, ci îi învață și îi cheamă ca să le dea. *Oricine voiește !* De bunăvoie s-au îmbolnăvit de păcat, de bunăvoie au să se tămăduiască. Și nu ascunde că leacul e amar, foarte amar. Dar, pentru că El cel dintâi l-a luat — sănătos fiind — le vine mai ușor să-l ia și ei. El era sănătos, și ne-a arătat nouă minunata putere a leacului.

Să se lepede de sine. Primul om, Adam, s-a lepădat și el de sine când a căzut în păcat, dar s-a lepădat de sinele său adevărat. Cerând omului să se lepede de sine, Domnul cere omului să se lepede de sinele cel mincinos. Și mai simplu spus: Adam s-a lepădat de adevăr și s-a lipit de minciună. Acum, Domnul cere de la urmașii lui Adam ca ei să se lepede de minciună și să se lipească iarăși de adevărul de la care au căzut. Așadar, a ne lepăda de noi înșine înseamnă a ne lepăda de ființa înșelătoare care s-a așezat peste noi în locul ființei noastre dăruite de Dumnezeu. Trebuie să ne lepădăm de legătura cu pământul care a luat locul, în ce ne privește, duhovnicescului, și de patimile care au luat locul faptelor bune. De frica slugarnică ce întunecă în noi dragostea de fii ai lui Dumnezeu și de cârtirea care ucide în noi duhul ascultării de El. Să ne lepădăm de gândurile rele, de dorințele rele, de faptele rele. Să ne lepăm de idolatra închinare la natură și la trup. Într-un cuvânt: să ne lepădăm de tot ceea ce socotim drept „eu", dar care nu este de fapt ființa noastră ci doar rău și păcat, stricăciune, iluzie și moarte. Să ne lepădăm, O, să ne lepădăm de obiceiurile rele, de această „a doua natură" care nu este cea zidită de Dumnezeu, ci o îngrămădire de iluzii și amăgiri împietrite acolo în noi — să ne lepădăm de minciuna fățarnică ce trece drept noi înșine, și noi drept ea.

Ce înseamnă: ia-ți crucea ? Înseamnă să primești de bunăvoie, din mâna Proniei, orice mijloc de lecuire, oricât ar fi de amar, care ți se întinde. Se abat asupra-ți nenorociri ? Fii ascultător ca Noe. Ți se cere jertfă ? Lasă-te în mâna lui Dumnezeu cu credința lui Avraam când mergea să-și jertfească fiul. Ți-ai pierdut averea ? Ți-au

murit pe neașteptate copiii ? Îndură totul, alipindu-te de Dumnezeu în inima ta, ca Iov. Prietenii îți întorc spatele, ești înconjurat de dușmani ? Rabdă fără să cârtești, cu credința că ajutorul lui Dumnezeu e aproape, așa cum făceau apostolii. Ești osândit la moarte pentru Hristos ? Mulțumește lui Dumnezeu pentru asemenea cinste, ca miile și miile de mucenici. Nimic nu ți se va cere care să nu fi fost răbdat de alții înainte, și nu ai decât să urmezi pilda sfinților, apostolilor, mărturisitorilor și martirilor, a celor care au împlinit voia lui Dumnezeu. Trebuie să înțelegem bine că, cerând de la noi o răstignire, Domnul o cere pe cea a omului vechi, a omului țesut din obiceiuri rele, a omului aflat în slujba păcatului. Pentru că, prin această răstignire, omul vechi, omul fiară din noi e dus la moarte, și omul nou, cel zidit după chipul lui Dumnezeu, cel nemuritor, este adus la viață. Cum spune apostolul: *Omul nostru cel vechi a fost răstignit;* și arată mai departe de ce: *pentru a nu mai fi robi ai păcatului* (Romani 6, 6). Crucea e grea pentru omul vechi, omul simțurilor, e grea pentru trupul *împreună cu patimile și cu poftele* (Galateni 5, 24), dar nu e grea pentru omul duhovnicesc. Crucea este *pentru cei ce pier, nebunie; iar pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu* (I Corinteni 1, 18). Noi ne lăudăm așadar în crucea lui Hristos, și în crucea pe care o ducem de dragul Lui. Mântuitorul nu ne cere să luăm crucea Lui, ci să o luăm pe a noastră. Crucea Lui e cea mai grea. El nu S-a răstignit pentru păcatele Sale, ci pentru păcatele noastre, și așa crucea lui e cea mai grea. Noi suntem răstigniți pentru păcatele noastre, deci crucea noastră e mai ușoară. Și când durerile noastre sunt la culme, să nu spunem că sunt prea mari. Viu e Domnul, și știe El mai bine măsura suferințelor noastre, și nu ne va lăsa să suferim mai mult decât suntem în stare. Măsura suferinței noastre nu e cu nimic mai puțin potrivită și socotită decât este măsura zilei și a nopții, sau decât sunt hotarele stelelor în drumurile lor. Ni se înmulțește durerea ? Ni se îngreunează crucea ? Și puterea lui Dumnezeu e mai mare: *Precum prisosesc patimile lui Hristos întru noi, așa prisosește prin Hristos și mângâierea noastră* (II Corinteni 1, 5).

Mai presus de toate, mare este mângâierea noastră că Domnul ne cheamă să venim după El. *Să vină după Mine,* spune Domnul. De ce îi cheamă pe cei care își iau crucea lor ? Mai întâi pentru ca ei să nu se împiedice, să nu cadă și să fie striviți sub greutatea ei. Atât

e de nevolnic neamul omenesc, încât nici cea mai ușoară cruce n-o poate duce cel mai voinic om fără ajutorul cerului. Vedem cum se deznădăjduiesc necredincioșii la cea mai mică lovitură, cum ridică glasul și se plâng cerului și pământului pentru cel mai mic neajuns ! Cum se clatină neajutorați dintr-o parte într-alta, căutând sprijin în pustietatea lumii și cum socotesc că, dacă lumea nu poate să le stea într-ajutor, e toată un deșert al disperării ! De aceea ne cheamă Domnul. Pentru că numai urmându-l pe El vom putea și noi să ne ducem crucea. La El vom afla putere, îndrăzneală și mângâiere. El este lumina noastră pe o cărare întunecată, El este sănătatea noastră în boală, tovarăș în singurătate, bucurie în suferință, bogăție în lipsă. O lampă de veghe arde toată noaptea la căpătâiul bolnavului, și în toată noaptea acestei vieți. Ne trebuie lumina lui Hristos ca să ne alinăm durerea și să ne păstrăm nădejdea în zorii ce vor să vină.

Al doilea temei al chemării Domnului întru urmarea Lui e tot atât de însemnat cât și primul, și e legat de lepădarea de sine și luarea de bunăvoie a crucii. Mulți au făcut paradă de lepădare de sine, doar ca să câștige vază în lume. Mulți au trecut prin încercări și suferințe ca să câștige laudă și cinste de la oameni. Mulți, până astăzi, fac acest lucru, mai ales între popoarele păgâne, ca să-și adune puteri vrăjitorești prin care să stăpânească pe alții, să vateme sau să ajute pe cine vor ei, după plac — și totul din lăcomie și sete de putere.

Asemenea lepădare de sine nu este lepădare de sine adevărată; este, dimpotrivă, înălțare de sine; o astfel de cruce nu duce la înviere și la mântuire, ci la ruină și predare în mâna diavolului. Cine își ia crucea ca să vină după Hristos e lipsit de obrăznicie, de înălțare pe seama altora și de setea de putere și de câștig. Așa cum bolnavul ia leacul amar nu ca să se laude că e în stare să înghită amărăciune, ci ca să se vindece, tot așa un creștin adevărat se leapădă de sine: se ridică împotriva bolii, își ia crucea ca pe o doctorie amară dar salvatoare și vine după Hristos, Doctorul și Mântuitorul său, nu pentru slavă și laudă de la oameni ci ca să-și scape sufletul din nebunia de moarte aducătoare a vieții acesteia și din chinul și focul vieții viitoare.

Căci cine va voi să-și scape viața, o va pierde; iar cine va pierde viața sa, pentru Mine și pentru Evanghelie, acela o va scăpa. Grele cuvinte !

Foc ce caută să ardă pe omul cel vechi din rădăcină, și rădăcina însăși! Hristos nu a venit doar ca să schimbe lumea, ci ca s-o facă din nou, s-o aducă din nou la viață. Să topească în foc metalul vechi și să-l făurească iar. Dumnezeu nu e un reformator: e Ziditorul. Nu-i un cârpaci; e țesătorul! Oricine vrea să păstreze un pom bătrân, mâncat de viermi, rămâne fără el orice ar face: poate să-l ude, să-l împrejmuiască, să-i pună îngrășăminte la rădăcină; totul va fi zadarnic: pomul e ros pe dinăuntru de vierme, și e pierdut; putrezește, se prăbușește. Iar cine taie pomul viermănos și-l pune pe foc cu viermi cu tot, și se îngrijește apoi de vlăstarele noi ieșite din rădăcină păzindu-le de viermi, are să-și păstreze pomul cel nou. Cine vrea să-și păstreze sufletul cel vechi, chipul lui Adam, sufletul acesta ros de păcat și putred, îl va pierde, pentru că Dumnezeu nu îngăduie în fața Lui un astfel de suflet; și ceea ce nu stă înaintea feței lui Dumnezeu e ca și când n-ar fi. Cine, așadar, își pierde sufletul său vechi, acela și-l va salva pe cel nou, pe cel *născut din nou din Duh* (Ioan 3, 6), pe cel logodit cu Hristos. Când spui suflet, spui de fapt viață, și chiar citim în unele traduceri: *„cine va voi să-și scape viața sa"* și: *„cine își va pierde viața sa pentru Mine o va scăpa"* Amândouă traducerile au aici același înțeles. Pentru că cine va căuta să-și scape cu orice preț viața cea muritoare, o va pierde până la urmă nu numai pe aceasta, ci le va pierde pe amândouă: și viața muritoare și viața veșnică. Pe cea muritoare pentru că este supusă morții și oricât de mult ar izbuti s-o lungească, tot la moarte ajunge până la urmă; iar pe cea veșnică o va pierde pentru că nu a făcut nimic ca să o aibă. Dar cine se ostenește să câștige viața cea fără de moarte în Hristos, are s-o primească și are s-o aibă în veșnicie, chiar dacă pe cea vremelnică a pierdut-o. Poate cineva să-și piardă viața vremelnică, muritoare, pentru Hristos și pentru Evanghelie, fie în caz extrem, când se jertfește și moare martir pentru Hristos și pentru sfânta lui Evanghelie, sau atunci când, nesocotind viața aceasta păcătoasă și nevrednică, se dăruiește cu toată inima sa, cu tot sufletul său și cu toată puterea sa lui Hristos, intrând în slujba Lui, dându-I totul Lui și așteptând de la El totul. Se poate ca cineva să-și piardă viața luându-și-o singur, sau dându-și-o pentru nimic, dintr-o ceartă sau dintr-o neînțelegere. Nu unuia ca acesta i s-a făgăduit că are să-și scape sufletul, pentru că zice: *pentru Mine și pentru Evanghelie*. Hristos și Evanghelia sunt nemăsurat mai mari de-

cât sufletul nostru. Sunt cele mai mari bogății, și în timp și în veșnicie; nimeni n-ar trebui să șovăie a da orice numai ca să le câștige pe acestea!

De ce spune Domnul: *și pentru Evanghelie*? Nu ajunge să zică: *pentru Mine*? Nu ajunge. Domnul spune: *pentru Mine și pentru Evanghelie*, ca să înmulțească omului temeiurile de a muri sieși și a vieții lui Dumnezeu, și ca astfel să se poată mântui cât mai mulți. Se mântuiește, așadar, cel care își pierde pentru Hristos viața, pentru Cel Viu, Cel fără de moarte. Și se mântuiește și acela care își pierde viața pentru lucrările lui Hristos, fie și pentru un singur cuvânt al Lui. Domnul este legiuitorul vieții; cine se jertfește pentru legiuitor, se jertfește pentru legile puse de El, și de asemenea: cine se jertfește pentru legile Lui, pentru El se jertfește. Socotindu-Se pe Sine împreună cu lucrările și cu cuvintele Sale, Domnul deschide drum larg spre mântuirea multora.

Căci ce-i folosește omului să câștige lumea întreagă, dacă-și pierde sufletul? Sau ce ar putea să dea omul în schimb pentru sufletul său? Cuvintele acestea aruncă o lumină mare asupra celor dinainte. Din ele se vede că Dumnezeu socotește sufletul omului mai de preț decât lumea toată. Se vede de asemenea ce fel de suflet trebuie să piardă omul ca să se mântuiască: sufletul vătămat, sufletul molipsit de lume, încovoiat de lume, înrobit de lume. Pierzând acest așa-zis suflet, omul și-l scapă pe cel adevărat; dacă retează de la sine viața cea mincinoasă, i se va da viața adevărată.

Ce folos ai să câștigi toată această lume ce se îndreaptă spre pieire, și să-ți pierzi sufletul menit mântuirii? Lumea se apropie de sfârșit, și va fi lepădată ca o haină veche. Iar sufletele adevărate, sufletele care Îl iubesc pe Hristos, se vor înălța atunci în împărăția veșnicei tinereți. Sfârșitul lumii este începutul vieții celei noi a sufletului. La ce bun ar avea omul lumea de care curând oricum se va despărți? La ce bun, când lumea întreagă, într-un viitor ce nu-i departe, se va risipi și va dispărea ca un vis care a trecut? De ce folos o să-i fie un leș zăcând neajutorat? Ce o să dea în schimb pentru sufletul său? Chiar dacă toată lumea ar fi a lui, Dumnezeu tot n-ar primi-o în locul sufletului său! Dar lumea nici măcar nu-i a lui. Lumea e a lui Dumnezeu, și Dumnezeu i-a dat-o omului spre dobândirea unui bun și mai mare, și mai prețios. Cel mai mare dar pe care l-a dat Dumnezeu omului este sufletul zidit după chipul Său.

Și acest dar Dumnezeu vrea, la vremea potrivită, să I se întoarcă. Omul nu poate să-I dea nimic în schimb lui Dumnezeu pentru sufletul său. Sufletul e regele; tot restul e rob. Dumnezeu nu va primi rob în locul regelui, nici lucru pieritor în locul celui fără de moarte. O, ce va da păcătosul în locul sufletului său ? Câtă vreme e în trup, omul e vrăjit de multe lucruri pe care le socotește de preț; dar când se desparte de trup, își dă seama — O, de n-ar fi prea târziu ! — că în afară de Dumnezeu și de suflet nimic nu are preț. Deci nu are ce să dea, în locul sufletului. O, ce primejdie, ce jale pe sufletul păcătos când vede că toate legăturile cu lumea i s-au tăiat, și stă gol și lipsit de toate în lumea cea de duh ! Pe cine să strige într-ajutor ? Al cui nume să cheme ? De poala veșmântului cui să se țină când se vede căzând în abis pentru totdeauna ? Fericiți cei care, în lumea aceasta, au ajuns la dragostea lui Hristos și au învățat să cheme numele Lui ziua și noaptea, odată cu răsuflarea și cu bătăile inimii ! Deasupra abisului vor ști pe cine să strige, vor ști al Cui nume să cheme. Vor ști de poala hainei Cui să se țină. Cu adevărat, vor fi înafară de orice primejdie sub aripa Domnului lor.

Dar iată ce este mai înfricoșător între toate temeiurile de frică pentru cei care, în viața aceasta, nu se tem de păcat. Spune Domnul:

Căci de cel ce se va rușina de Mine și de cuvintele Mele, în neamul acesta desfrânat și păcătos, și Fiul Omului se va rușina de el, când va veni întru slava Tatălui Său cu sfinții îngeri. Luați aminte, voi toți care aveți credință: nu vă bizuiți prea mult pe mila lui Dumnezeu ! Cu adevărat, mila lui Dumnezeu se revarsă numai în viața aceasta peste hulitorii care nu se căiesc; iar la Înfricoșata Judecată dreptatea va lua locul milei. Luați aminte, voi toți cei care, cu fiecare zi, vă apropiați tot mai mult de moartea pe care n-o puteți ocoli ! Luați aminte, întipăriți-vă în inimă aceste cuvinte. Nu le-a spus un vrăjmaș al vostru, ci prietenul cel mai bun. Aceleași buze care pe cruce au dat iertare dușmanilor, tot ele au rostit aceste cuvinte grozave, grozave dar drepte. De cel care se rușinează de Hristos în această lume, și Hristos Se va rușina înaintea sfinților îngeri. Cu ce ai să te mândrești, omule, dacă lui Hristos Îi va fi rușine cu tine ? Dacă-ți e rușine de Viață, înseamnă că te mândrești cu moartea; dacă-ți e rușine de Adevăr, înseamnă că te mândrești cu minciuna; dacă ți-e rușine cu Mila, te mândrești cu facerea de rău; dacă ți-e rușine cu Dreptatea, te mândrești cu nedreptatea. Dacă ți-e rușine

cu Patima de pe cruce, înseamnă că te mândrești cu închinarea la lume; dacă ți-e rușine de Nemurire, te mândrești cu stricăciunea și cu mormântul ! Atunci, în fața cui te vei rușina de Hristos ? În fața unuia mai bun ca Hristos ? Nu; pentru că nu există cineva mai bun ca Hristos. Atunci de bunăseamă te rușinezi de Hristos față de cineva mai mic decât Hristos. Ți-e rușine de părintele tău în fața unui urs, sau se rușinează fiica de mama ei în fața unei vulpi ? Cum să te rușinezi de Cel Bun în fața celui rău, de Cel Curat în fața celui necurat, de Cel Atotputernic în fața neputinciosului, de Cel Înțelept în fața nebunului ? De ce să te rușinezi cu Domnul slavei în fața unui neam curvar și păcătos ? Doar pentru că neamul acesta îți joacă mereu înaintea ochilor pe când Domnul nu Se vede ? Puțin, doar puțin mai este și va apărea în slavă pe nori de îngeri, iar neamul acesta va dispărea dinaintea picioarelor Lui ca praful pe care-l spulberă vântul. Cu adevărat, cu adevărat ai să te rușinezi atunci, nu de Împăratul Slavei ci de tine însuți, omule; dar atunci nu-ți va mai folosi la nimic rușinea. Mai bine să-ți fie rușine acum, câtă vreme rușinea îți mai e bună la ceva ! Să-ți fie rușine de toate înaintea lui Hristos, iar nu de Hristos înaintea tuturor.

De ce spune Domnul: *de Mine și de cuvintele Mele ?* Cine se rușinează de *Mine* înseamnă: cine se îndoiește de dumnezeirea Mea, și de întruparea Mea din preacurata Fecioară, și de suferințele Mele pe Cruce, și de Învierea Mea, și cine se rușinează de puterea Mea pe pământ și de dragostea Mea pentru păcătoși. Cine se rușinează de *cuvintele Mele* înseamnă: cui îi e rușine de Evanghelie și tăgăduiește învățătura Mea, sau cine Îmi răstălmăcește vorbele și aduce, prin erezie, neodihnă și lupte între credincioși, sau cine se poartă cu obrăznicie față de dezvăluirile și învățăturile Mele, înlocuindu-le cu învățături străine, sau cine le ascunde și le trece sub tăcere în fața puternicilor acestei lumi, acela se rușinează de Mine și se teme pentru sine însuși. Cuvintele lui Hristos sunt testament dătător de viață, așa cum sunt și Patimile Sale, și Trupul și Sângele Său. Domnul nu-Și desparte cuvintele de Sine Însuși, nu le dă mai puțină însemnătate. Cuvântul lui nu poate fi rupt de El. Cuvântul are tot atâta putere cât și Persoana, pentru aceea le spune ucenicilor: *Acum voi sunteți curați, pentru cuvântul pe care vi l-am spus* (Ioan 15, 3). Hristos a curățat prin cuvântul său suflete, a vindecat bolnavi, a izgonit duhurile rele, a înviat morți. Cuvântul Lui e ziditor, curăți-

tor, de viață dătător. De ce atunci să ne pară străin lucru când ni se spune în Evanghelie: *și Cuvântul era Dumnezeu* (Ioan 1, 1) ?

Mântuitorul numește neamul acesta desfrânat într-un înțeles mai larg, tot așa cum profeții din vechime numeau desfrânare închinarea la alți dumnezei (Iezechiel 23, 37). Oricine își lasă soția și își ia altă femeie este curvar; și cine uită de Dumnezeul Cel Viu și se închină lumii este și acela curvar. Cine lasă credința în Domnul ca să creadă în oameni, cine lasă iubirea lui Dumnezeu ca să iubească lucruri și oameni, acela săvârșește desfrânare. Pe scurt, orice păcat care desparte sufletul de Dumnezeu, legându-l de vreun lucru oarecare, sau de vreun om, poate fi numit pe bună dreptate desfrânare, pentru că poartă toate însemnele preacurviei. Așadar cine se rușinează de Hristos Domnul, Mirele inimii, în fața unui astfel de neam desfrânat, e ca o mireasă care se rușinează de mirele ei înaintea unei adunări de nerușinați. Domnul nu vorbește de un neam păcătos, ci de un neam *desfrânat și păcătos*. De ce ? Ca să osândească și mai mult desfrânarea. Sub cuvântul „desfrânare" se înțeleg aici cele mai grele, cele mai înveninate, cele mai aducătoare de moarte păcate, care-l întorc cel mai adesea pe om de la urmarea lui Hristos, de la lepădarea de sine, de la cruce și de la nașterea din nou.

Dar vedeți ce straniu sfârșit are Evanghelia de astăzi: *Și le zicea lor: Adevărat grăiesc vouă că sunt unii, din cei ce stau aici, care nu vor gusta moartea, până ce nu vor vedea împărăția lui Dumnezeu, venind întru putere.* Ai zice la prima vedere că vorbele acestea nici n-au legătură cu cele spuse mai înainte. Cu toate acestea, legătura e limpede, și sfârșitul acesta al Evangheliei minunat. Domnul nu-i lasă pe credincioșii Săi fără mângâiere. Chemându-i să-și ia crucea, să se lepede de sine și de viața lor, amenințându-i cu pedepse înfricoșătoare dacă se rușinează de El și de cuvintele Lui, Mântuitorul ridică acum un curcubeu pe cer după furtună. Se grăbește să vorbească de răsplată celor ce-L ascultă și vin după Dânsul luându-și crucea lor. Iar această răsplată o vor primi unii chiar înainte de sfârșitul lumii și de Judecată, și chiar înainte de sfârșitul vieții lor pământești. Aceștia nu vor gusta moartea *până ce nu vor vedea împărăția lui Dumnezeu, venind întru putere.* Cu câtă înțelepciune ne învață Mântuitorul ! El niciodată nu vorbește de pedeapsă fără să pomenească și răsplata, nici nu osândește fără să laude, nici nu îndrumă omul pe calea spinilor fără să-i pună înainte bucuria de la sfârșitul

drumului, nici nu amenință fără să mângâie. Nu lasă cerul întunecat de nori fără să arate îndată strălucirea soarelui și frumusețea curcubeului.

Cine sunt aceștia care nu vor gusta moartea până ce nu vor fi văzut Împărăția lui Dumnezeu venind întru putere ? Mântuitorul, grăind ucenicilor Săi și mulțimii de oameni, zice: *sunt unii, din cei ce stau aici...* Pe cine are în vedere Domnul ? Mai întâi pe cei care au împlinit poruncile Sale lepădându-se de sine și luându-și crucea lor. Aceștia vor simți înlăuntrul lor, încă în această viață, în această lume fiind, puterea Împărăției lui Dumnezeu. Duhul lui Dumnezeu va coborî peste dânșii ca să-i curețe și să-i sfințească, și să le deschidă ușile cerești lor taine, cum s-a făcut mai târziu apostolilor și arhidiaconului Ștefan. N-au văzut apostolii, în ziua Pogorârii Sfântului Duh, Împărăția lui Dumnezeu venind întru putere în clipa când li s-a dat putere de sus ? Iar Ștefan *fiind plin de Duh Sfânt și privind la cer, a văzut slava lui Dumnezeu* (Fapte 7, 55). N-a văzut Ioan Evanghelistul Împărăția lui Dumnezeu înainte de moartea sa trupească ? Nu s-a ridicat Pavel până la al treilea cer înainte să fi gustat moartea ? Dar să-i lăsăm pe apostoli. Cine știe câți din cei ce-L ascultau pe Hristos vor fi simțit puterea Duhului Sfânt și vor fi văzut Împărăția lui Dumnezeu mai înainte de a pleca din această lume ?

Pe lângă interpretarea aceasta, unele comentarii dau cuvintelor lui Hristos citate mai sus și un alt înțeles, socotind că au în vedere trei ucenici anume: Petru, Iacov și Ioan, cei care, curând după aceea, au văzut schimbarea la față a Mântuitorului pe Tabor, și vorbirea Lui cu Moise și cu Ilie. Este o interpretare corectă, desigur, care însă nu o exclude pe cealaltă. Într-adevăr, cei trei apostoli au văzut Împărăția lui Dumnezeu întru putere pe muntele Tabor, când Mântuitorul S-a arătat în slava Sa cerească iar Moise și Ilie au apărut din cealaltă lume, de o parte și de alta a Domnului slavei. Dar să nu credem că aceea a fost singura împrejurare când muritorii au văzut Împărăția lui Dumnezeu venind întru putere. Cu adevărat mare a fost acea vedere pe Tabor, dar sunt și alte împrejurări, care nu pot fi numărate, când oamenii au văzut încă în această viață (deși într-alt fel decât pe Tabor) Împărăția lui Dumnezeu întru putere și slavă.

Dacă vrem cu adevărat, și noi putem să vedem Împărăția lui Dumnezeu venind întru putere și slavă mai înainte să gustăm

moartea. Iar împrejurările acestei dezvăluiri sunt arătate limpede în Evanghelia de astăzi. Să ne grăbim a pierde sufletul nostru cel vechi, viața noastră cea păcătoasă, și să înțelegem că este mai bine pentru om să-și mântuiască sufletul decât să câștige lumea. Așa ne vom învrednici și noi, cu mila lui Dumnezeu, să vedem Împărăția lui Dumnezeu, mare în putere și nemăsurată în slavă, unde îngerii împreună cu sfinții dau slavă ziua și noaptea Dumnezeului Celui Viu: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A PATRA DIN POST
Evanghelia scoaterii duhului mut
Marcu 9, 17-32

I-a spus Lui unul din mulțime: Învățătorule, am adus la Tine pe fiul meu, care are duh mut. Și oriunde-l apucă, îl aruncă la pământ și face spume la gură și scrâșnește din dinți și înțepenește. Și am zis ucenicilor Tăi să-l alunge, dar ei n-au putut. Iar El, răspunzând lor, a zis: O, neam necredincios, până când voi fi cu voi ? Până când vă voi răbda pe voi ? Aduceți-l la Mine. Și l-au adus la El. Și văzându-L pe Iisus, duhul îndată a zguduit pe copil, și, căzând la pământ, se zvârcolea spumegând. Și l-a întrebat pe tatăl lui: Câtă vreme este de când i-a venit aceasta ? Iar el a răspuns: Din pruncie. Și de multe ori l-a aruncat și în foc și în apă ca să-l piardă. Dar de poți ceva, ajută-ne, fiindu-ți milă de noi. Iar Iisus i-a zis: De poți crede, toate sunt cu putință celui ce crede. Și îndată strigând tatăl copilului, a zis cu lacrimi: Cred, Doamne ! Ajută necredinței mele. Iar Iisus, văzând că mulțimea dă năvală, a certat duhul cel necurat, zicându-I: Duh mut și surd, Eu îți poruncesc: Ieși din el și să nu mai intri în el ! Și răcnind și zguduindu-l cu putere, duhul a ieșit; iar copilul a rămas ca mort, încât mulți ziceau că a murit. Iar Iisus l-a apucat de mână și l-a ridicat, și el s-a sculat în picioare. Iar după ce a intrat în casă, ucenicii Lui L-au întrebat, deosebi: Pentru ce noi n-am putut să-l izgonim ? El le-a zis: Acest neam de demoni cu nimic nu poate ieși, decât numai cu rugăciune și cu post. Și, ieșind ei de acolo, străbăteau Galileea, dar El nu voia să știe cineva. Căci învăța pe ucenicii Săi și le spunea că Fiul Omului se va da în mâinile oamenilor și-L vor ucide, iar după ce-L vor ucide, a treia zi va învia. Ei însă nu înțelegeau cuvântul și se temeau să-L întrebe.

Evanghelia despre puterea credinței
Matei 17, 14-23

Și mergând ei spre mulțime, s-a apropiat de El un om, căzându-I în genunchi, și zicând: Doamne, miluiește pe fiul meu că este lunatic și pătimește rău, căci adesea cade în foc și adesea în apă. Și l-am adus la ucenicii tăi și n-au putut să-l vindece. Iar Iisus, răspunzând, a zis: O, neam necredincios și îndărătnic, până când voi fi cu voi ? Până când vă voi suferi pe voi ? Aduceți-l aici la Mine. Și Iisus l-a certat și demonul a ieșit din el și și copilul-a vindecat din ceasul acela. Atunci, apropiindu-se ucenicii de Iisus, I-au zis deosebi: De ce noi n-am putut să-l scoatem ? Iar Iisus le-a răspuns: Pentru puțina voastră credință. Căci adevărat grăiesc vouă: Dacă veți avea credință cât un grăunte de muștar, veți zice muntelui acestuia: Mută-te de aici dincolo, și se va muta; și nimic nu vă va fi vouă cu neputință. Dar acest neam de demoni nu iese decât numai cu rugăciune și cu post. Pe când străbăteau Galileea, Iisus le-a spus: Fiul Omului va să fie dat în mâinile oamenilor. Și-L vor omorî, dar a treia zi va învia. Și ei s-au întristat foarte.

De la începutul lumii și al veacurilor, toate neamurile pământului au crezut într-o lume a duhurilor nevăzute. Dar rătăcind în această credință, oamenii au văzut mai multă putere la duhurile rele decât la cele bune și, cu timpul, au ajuns să se închine duhurilor rele, să le ridice temple, să le aducă jertfe și rugăciuni și să alerge la ele pentru orice lucru. Cu timpul multe neamuri au părăsit cu totul credința în duhurile bune; au rămas cu credința în duhurile rele, în depravații „zei", cum le ziceau acestora. Lumea a ajuns să fie o întrecere între oameni și duhurile rele: care pe care. Duhurile îi chinuiau tot mai mult pe oameni, orbindu-i, căutând să le șteargă din minte orice gând la un Dumnezeu bun, orice înțelegere a puterii duhurilor bune.

Și în vremea noastră este la fel: toate popoarele pământului cred în duhuri. Și în principiu, au dreptate. Cei care tăgăduiesc lumea duhurilor o fac doar din pricină că privesc totul cu ochi trupesc, ochi cu care n-au cum să vadă. Dar lumea duhurilor n-ar fi lume a duhurilor dacă s-ar vedea cu ochi trupești. Orice om cu mintea întreagă si cu inima neîmpietrită, poate să simtă cu întreaga-i ființă, zi de zi și ceas de ceas, că nu suntem singuri în această lume, fără

altă tovărășie decât cea a naturii mute, a pietrelor, a plantelor, a animalelor și a celorlalte creaturi și stihii, ci că sufletele noastre sunt în necontenită atingere cu lumea nevăzută, cu ființele care nu se văd. Greșeala este a îndepărta duhurile bune și a te închina duhurilor rele, făcându-le pe acestea dumnezei.

Când Mântuitorul a venit pe pământ, toate popoarele credeau, în chip virtual, în puterea răului, socotind că binele e slab. Puterile întunecate luaseră cu adevărat în stăpânire pământul, de vreme ce Hristos l-a numit pe căpetenia lor: *prințul acestei lumi.* Înaintașii evreilor atribuiau demonilor lucrările minunate ale lui Hristos ! Domnul a venit în lume ca să dărâme și să smulgă din rădăcină credința oamenilor în rău; să semene în sufletele lor credința în bine, în atotputernicia binelui care nu poate fi schimbat, nici biruit. Hristos nu a tăgăduit, ci a întărit vechea, universala credință în duhuri. El însă a dezvăluit lumea duhovnicească așa cum este ea cu adevărat, și nu cum li s-a părut oamenilor sub înrâurirea vicleană a dracilor. Unul Dumnezeu, Cel bun, înțelept și atotputernic este stăpânul lumii nevăzute, ca și al celei văzute. Duhurile bune sunt îngerii, și e greu să-i numeri pe îngeri ! Duhurile bune, îngerii, au nemăsurat mai multă putere decât duhurile rele. Și, de fapt, duhurile rele n-au nici o putere dacă nu le îngăduie Dumnezeu Atotvăzătorul să aibă. Dar și duhurile rele sunt foarte multe. Într-un singur om îndrăcit din ținutul Gadara, pe care l-a tămăduit Domnul, sălășluia o întreagă *legiune* — câteva mii de duhuri rele. În zilele acelea duhurile rele înșelau oameni și popoare, după cum și astăzi înșeală pe mulți păcătoși care îi cred atotputernici; care îi cred pe ei a fi singurii dumnezei, care cred că pe lângă ei nu mai e nimeni, care cred că duhuri bune nici nu există. Dar oriunde apărea Mântuitorul, demonii fugeau de El, îngroziți. Recunoșteau în El stăpânirea și judecata care poate să-i osândească și să-i alunge din această lume și să-i arunce în prăpastia iadului. Duhurile rele se vântură prin lume fiindcă le dă voie Dumnezeu; se reped la oameni ca muștele asupra stârvului, socotind că lumea e pentru ei un fel de masă întinsă. Când, deodată, le apare înainte Iisus Hristos Domnul, iar ei tremură de groază și strigă: *Ai venit ca să ne chinuiești ?* (Matei 8, 29). Nimeni nu-i mai chinuit decât chinuitorul însuși. Duhurile rele au chinuit pe oameni atâtea mii de ani, găsindu-și mulțumire în chinurile pricinuite. Dar când L-au văzut pe

Hristos, au tremurat în fața Celui ce le e lor chin, și au fost gata să iasă din oameni și să intre în porci, sau în orice altă jivină, numai să nu fie goniți de tot din lumea aceasta. Dar din lumea aceasta Hristos n-avea de gând să-i scoată cu totul. Lumea aceasta e lumea unor puteri amestecate. Lumea aceasta e un câmp de luptă, unde oamenii trebuie să se hotărască de bunăvoie, știind ce fac: să-L urmeze pe Hristos, Biruitorul, sau să urmeze pe necurații diavoli, cei înfrânți. Hristos, iubitorul de oameni, a venit ca să arate puterea binelui asupra răului și să adeverească credința în bine, numai în bine.

Evanghelia de astăzi înfățișează un exemplu, numai unul, din altele nenumărate, al felului în care Domnul a dezvăluit puterea binelui asupra răului, adeverind credința în bine ca fiind atotputernică.

S-a apropiat de El un om, căzându-I în genunchi, și zicând: Doamne, miluiește pe fiul meu că este lunatic și pătimește rău, căci adesea cade în foc și adesea în apă. Istoria aceasta este povestită de încă doi Evangheliști: Marcu (9, 17-29) și Luca (9, 37-42). Aceștia mai adaugă câte ceva despre boala băiatului. Era singurul fiu al tatălui său, și avea *duh mut*. Și, când îl apucă, *face spume la gură și scrâșnește din dinți și înțepenește*. Săgețile duhului rău țințeau în trei părți deodată: în om, în zidirea lui Dumnezeu toată, și în Dumnezeu Însuși. Băiatul era „lunatic". Dar cum ar putea luna să se facă vinovată de boala unui om ? Dacă aduce nebunie asupra unui om, de ce asupra aceluia și nu asupra tuturor celorlalți ? Răul nu zace în lună, ci în duhul cel rău, duhul viclean care-l înșeală pe om ascunzându-se: dă vina pe lună, ca să nu fie văzut el. Caută în felul acesta să-i strecoare omului gândul că zidirea lui Dumnezeu e rea, că răul îi vine lui de la natură și nu de la duhurile cele căzute. Și de aceea le apucă pe victime la fazele lunii, ca să zică lumea: „Vezi, de unde vine răul: de la lună !" Și, pentru că luna a făcut-o Dumnezeu, urmează de aici că răul de la Dumnezeu vine. Așa ajung oamenii înșelați de acești monștri prea cruzi și vicleni.

Când de fapt, tot ce a făcut Dumnezeu este bun; toată zidirea lui Dumnezeu e în slujba omului, ca să-i fie spre folos, nu spre pagubă. Chiar și atunci când se pricinuiește vreun neajuns trupului, acest lucru ajută sufletului, îmbogățindu-l și înseninându-l. *Ale Tale sunt cerurile și al Tău este pământul; lumea și plinirea ei Tu le-ai întemeiat* (Psalm 88, 12). *Toate acestea mâna Mea le-a făcut... zice Domnul* (Isaia 66, 2). Așadar, totul fiind de la Dumnezeu, urmează că totul

este bun. Fântâna scoate din ceea ce are întrînsa, nu din ce nu are. În Dumnezeu nu este rău; cum ar veni ceva rău de la Izvorul binelui ? Mulți oameni neștiutori zic că orice suferință este un rău. De fapt, nu orice suferință este rea; este suferință care vine din lucrarea răului, după cum este suferință tămăduitoare de rău, rău fiind doar duhul rău care sălășluiește în omul nebun sau apucat.

Durerea și nenorocirile care s-au abătut asupra multor regi din Israel *care au făcut ce este rău înaintea Domnului*, nu erau decât lucrarea și urmarea păcatelor lor. Dar durerea și nenorocirile pe care le îngăduie Domnul asupra celor drepți nu sunt lucrare a răului ci un leac, bun și pentru ei și pentru cei din jurul lor, care înțeleg că suferința e trimisă de Dumnezeu spre bine. Așadar suferința care vine atunci când lovesc duhurile rele, sau care este urmarea păcatului, este rea. Dar suferința pe care o îngăduie Dumnezeu asupra omului ca să-l curețe cu totul de păcat, durerea care îl smulge din mâna diavolului și-l aduce aproape de Dumnezeu — această suferință curățitoare nu e nici de la cel rău și nici nu este în sine rea, ci este lăsată de Dumnezeu spre binele omului. *Bine-mi este mie că m-ai smerit, ca să învăț îndreptările Tale* (Psalm 118, 71), zice înțeleptul rege David. Diavolul e rău, iar calea lui este păcatul. Afară de diavol și de păcat nu există alt rău. Duhul rău este răspunzător de suferințele și chinurile acestui băiat, iar nu luna. Dacă Dumnezeu, iubitorul de oameni, nu ar pune frâu duhurilor rele, apărându-i de ele pe oameni, fie nemijlocit fie prin mijlocirea îngerilor Săi, într-o clipă duhurile rele ar zdrobi întreg neamul omenesc, și cu trupul și cu sufletul, cum prăpădesc lăcustele semințele câmpului.

Și l-am adus la ucenicii tăi și n-au putut să-l vindece, spune tatăl băiatului către Domnul. Trei dintre ucenici nu fuseseră acolo: Petru, Iacov și Ioan, cei care urcaseră pe muntele Tabor cu Domnul la Schimbarea la Față și coborâseră împreună cu El, găsind la poalele muntelui o *mulțime* strânsă în jurul apostolilor și al copilului bolnav. Pentru că nu-L găsise pe Hristos, îndureratul părinte îl adusese pe fiul său la ucenici, însă aceștia nu fuseseră în stare să-l ajute. Nu fuseseră în stare mai întâi pentru că le lipsea credința, apoi pentru că și tatălui îi lipsea credința și, în sfârșit, pentru că credința lipsea cu totul între cărturarii acolo de față. Pentru că se spune că pe lângă ucenici erau acolo și cărturari, care se sfădeau între dânșii (Marcu 9, 16). Credința cea slabă a tatălui se vede din spusele Mân-

tuitorului. Acest tată nu zice ca leprosul: *Doamne, dacă voiești, poți să mă curățești* (Matei 8, 2). Acolo vorbea un om cu credință tare. Nici ca mai marele sinagogii, Iair, care L-a chemat pe Hristos s-o învieze pe fiica lui: *Pune mâna Ta peste ea și va fi vie* (Matei 9, 18). Și acolo vorbea un om cu credință tare. Și mai puțin vorbește ca sutașul din Capernaum, a cărui slugă era bolnavă: *Spune numai un cuvânt și se va tămădui sluga mea* (Matei 8, 8). Aici vorbește o mare, o foarte mare credință ! Iar cel cu credința cea mai mare nu spune nimic, ci doar se apropie de Hristos și se apucă de marginea hainei Lui, cum a făcut femeia cu scurgere de sânge și cum au făcut atâția și atâția alții. Tatăl băiatului nu spune însă nimic de felul acesta, ci doar: *De poți ceva, ajută-ne* (Marcu 9, 22). De poți ceva ! Biet om ! Puțin trebuie să fi știut el despre Hristos, ca să spună una ca asta Celui ce poate orice. Puținătatea credinței lui a slăbit și puterea apostolilor de a face ceva pentru el, iar poate că aici și-au avut partea lor și calomniile răspândite de cărturari pe seama lui Hristos și a ucenicilor Lui. *De poți ceva.* Ce credință slabă, ce licărire mică, mai-mai să se stingă !

O, neam necredincios și îndărătnic, până când voi fi cu voi ? Până când vă voi suferi pe voi ? Domnul îi mustră pe toți; pe toți necredincioșii și puțin credincioșii din Israel, și pe toți cei pe care îi avea dinainte: tatăl băiatului bolnav, ucenicii, și mai cu seamă cărturarii. *O, neam necredincios !* Neam supus răului, diavolului, neam credincios puterii răului, neam înrobit răului, neam potrivnic binelui și potrivnic și lui Dumnezeu; neam cu nimica toată de credință în bine sau cu totul lipsit de aceasta, neam răzvrătit, care pururea fugi de ce-i bun ! Și Domnul a adăugat cuvântul: *îndărătnic,* ca să arate de unde vine necredința — din corupție, din păcat. Necredința nu-i decât o urmare; cauza este păcatul. Necredința e tovărășie cu diavolul, dar calea care duce la această însoțire este păcatul — stricăciunea. Stricăciunea este starea căderii de la Dumnezeu, iar necredința este întunericul, neputința și grozăvia în care se cufundă omul când cade de la Dumnezeu. Însă vedeți cu câtă gingășie, cu ce grijă vorbește de fapt Domnul ! El nu rostește nici un nume, vorbește în general. Nu să-i judece pe oameni vrea El, ci să-i trezească. Nu să umilească și să umple de ocară pe câte unul, ci să-i deștepte pe toți, să-i ajute să se înalțe deasupra lor înșile. Ce învățătură mare pentru vremurile noastre, pentru generația noastră cea repede ofensatoare și

trăncănitoare ! Dacă măcar și-ar ține oamenii gura, dacă ar înceta să se insulte unii pe alții, jumătate din răul de pe lume ar dispărea, jumătate din duhurile rele ar ieși afară dintre dânșii. Ascultați cu câtă înțelepciune vorbește marele Apostol Iacov, luând învățătură de la Învățătorul său: *Toți greșim în multe chipuri; dar dacă nu greșește cineva în cuvânt, acela este bărbat desăvârșit, în stare să se înfrâneze în întregime. Dacă, dar, noi punem în gura cailor frâul, ca să ni-i supunem, ducem după noi și trupul lor întreg* (Iacov 3, 2-3). Ce înseamnă cuvântul lui Hristos: *Până când voi fi cu voi ? Până când vă voi suferi pe voi ?* Închipuiți-vă un om de viță nobilă, cu creștere aleasă, aruncat printre sălbatici să viețuiască mai departe împreună cu ei. Sau un mare rege lăsându-și tronul și ducându-se într-un sălaș de vagabozi murdari, nu numai ca să rămână printre ei cercetându-le felul de viață, dar și ca să-i învețe să gândească, să simtă și să se poarte ca niște regi măreți, cu suflet ales. După câteva zile, orice rege de pe pământ o să strige: „Cât am să mai fiu cu voi ?" Oare nu i-ar ajunge atâta murdărie, atâta prostie, atâta duhoare și sălbăticie adunate în aceste numai câteva zile ? Dar Domnul Hristos, Regele regilor, a rostit aceste cuvinte abia după treizeci și trei de ani de viețuire printre oameni, printre făpturi aflate cu mult mai departe de El decât sunt cei mai sălbatici oameni față de omul cel mai civilizat și mai nobil care se poate închipui, mult mai departe decât sunt cei mai slinoși derbedei față de cei mai slăviți regi ai pământului. Se vede că El nu măsura timpul în ani, ci în minuni și lucrări săvârșite înaintea a mii și mii de martori, și în învățătura semănată și răspândită în mii și mii de suflete. După atâtea lucrări și minuni, și după atâtea învățături și pilde care ar fi putut să umple sorocul a o mie de ani, așa cum sarea își dă gustul ei la o mie de generații de oameni, a văzut deodată că ucenicii Lui nu puteau să vindece nici măcar un copil bolnav, să scoată nici măcar un singur duh rău dintr-un singur om, ei, cărora le arătase prin fapte și cuvânt cum se scot afară legiuni întregi ! Și încă, aude pe oarecare păcătos puțintel la credință spunându-I: *De poți ceva... ajută-ne !* (Marcu 9, 22).

După ce i-a mustrat pe cei de față pentru lipsa lor de credință, Domnul le-a poruncit să aducă la Sine pe băiat: *Aduceți-l aici la Mine.* Și a certat pe diavol, și diavolul a ieșit numaidecât din băiat, și acesta s-a vindecat într-o clipă. Aceasta este istoria după Matei. Ceilalți doi Evangheliști dau și amănunte despre cele petrecute

înainte de tămăduirea copilului. Dintre acestea, trei sunt principale: mai întâi, că Hristos l-a întrebat pe tată de câtă vreme suferă băiatul; al doilea, că pune credința drept condiție a vindecării; și, în sfârșit, că pe când copilul era adus înaintea lui Hristos, diavolul îngrozit, chinuit, înfricoșat, a fugit. *Câtă vreme este de când i-a venit aceasta ?* (Marcu 9, 21). Iisus l-a întrebat pe tată. N-a întrebat pentru El, ci pentru cei ce se aflau acolo. Cum să nu fi știut Cel care vede toate, de câtă vreme e bolnav băiatul ! *Din pruncie*, a răspuns părintele. Să afle toți, să cunoască toți ce fel de suferințe îngrozitoare vin de la duhurile rele, și ce puternică e aripa lui Dumnezeu asupra omului, fără de care duhurile rele de mult, de mult de tot ar fi nimicit cu totul trupul și sufletul acestui băiat ! Și ce putere are Fiul lui Dumnezeu asupra și celui mai cumplit dintre demoni ! *Ai milă de noi*, Îi spune lui Hristos tatăl copilului. *De noi*, zice — nu numai de copil. Suferința copilului e și a tatălui, e a întregii case. Cu vindecarea băiatului se despovărează multe suflete. Iisus îi spune: *De poți crede, toate sunt cu putință celui ce crede* (Marcu 9, 23).

După felul obișnuit în care lucrează Dumnezeu, aici Mântuitorul a vrut să facă bine cât mai mult cu putință. Un bine era făcut copilului care se vindeca. Și de ce doar atât ? De ce nu s-ar vindeca și tatăl de puținătatea credinței sale ? Și de ce să nu se facă și un al treilea bine: să-Și arate cu strălucire puterea, încât oamenii să creadă în El ? Și al patrulea: să osândească necredința și îndărătnicia și înclinarea oamenilor către rău, către demoni și către păcat ? Și de ce nu un al cincilea, al șaselea, al șaptelea, tot binele pe care fapta bună îl atrage după sine ? Pentru că o lucrare bună aduce după sine multe altele.

Mai priviți o dată cu câtă înțelepciune amestecă Domnul asprimea cu blândețea. Când osândește necredința vorbește în general, ca să deștepte în toți credința, fără a umili pe nimeni. Acum însă, când se îndreaptă spre cineva anume care îl roagă, nu vorbește cu asprime, ci cu grijă, cu blândețe: *De poți crede.* Blândețea lui Hristos dă rodul dorit; *Cred, Doamne ! Ajută necredinței mele* (Marcu 9, 24), strigă tatăl plângând. Nimic nu topește gheața necredinței mai repede decât lacrimile. În clipa când acest om a plâns înaintea Domnului, el s-a căit de toată necredința lui de mai înainte și, înlăuntrul lui, în fața lui Dumnezeu, a izbucnit credința ca un val. Și el a rostit cuvintele care au rămas o solie tare pentru generații și generații de

oameni: *Cred, Doamne ! Ajută necredinței mele.* Cuvintele: *Ajută necredinței mele*, arată că omul nu poate ajunge la credință fără ajutorul lui Dumnezeu. Poate ajunge la oarecare credință slabă, la credința că există bine și există rău, sau mai binezis la îndoiala asupra a ce este bine și a ce este rău. Însă calea de la la ceva crezare la credința cea adevărată e lungă, foarte lungă, și nu poate omul să o străbată fără să-l țină Dumnezeu de mână. „Ajută-mă, O, Doamne, să cred în Tine ! Ajută-mă să nu cred în rău ! Ajută-mă să mă dezleg cu totul de rău, și să mă unesc cu Tine !"

Când l-au adus pe băiat, *apropiindu-se el, demonul l-a aruncat la pământ și l-a zguduit.* (Luca 9, 42). A fost ultimul lucru care i s-a îngăduit diavolului, ca să vadă toți ce spaimă, ce grozăvie aduce diavolul asupra omului, și să se încredințeze cât de neputincioasă este făptura, cum nu ajunge nici puterea celui mai bun doctor din lume ca să scape o singură viață de sub atâta spaimă și grozăvie. Și pentru ca, văzând puterea diavolului față cu desăvârșita lor neputință, să cunoască oamenii măreția și dumnezeirea puterii Mântuitorului Iisus Hristos. Evanghelistul Marcu citează și cuvintele pe care le spune Domnul duhului rău: *Duh mut și surd, Eu îți poruncesc: Ieși din el și să nu mai intri în el !* (Marcu 9, 25) „Îți poruncesc", zice Domnul. El este izvorul a toată puterea și stăpânirea, nu trebuie să ceară din altă parte. *Toate câte are Tatăl, ale Mele sunt* (Ioan 16, 15), a spus Domnul în altă împrejurare. Acum, după cum vedem, Își adeverește cuvântul prin faptă. „De la Mine Însumi vorbesc; îți poruncesc cu stăpânirea pe care o am, și te scot afară cu a Mea putere". Să vadă toată lumea că El nu este un profet ca ceilalți care au lucrat oarecare fapte cu ajutorul lui Dumnezeu, ci Fiul lui Dumnezeu, Acela pe care L-au vestit profeții și L-au așteptat mulțimile.

Să ne oprim și asupra părții a doua a poruncii pe care i-a dat-o Hristos diavolului: *să nu mai intri în el !* Așadar Domnul nu-i poruncește doar să iasă afară, ci nici să nu se mai întoarcă în băiatul care îndurase atâta. Înseamnă că cineva, curățindu-se, poate atrage din nou asupra-i necurăția. Diavolul scos afară dintr-un om se poate întoarce. Și se întâmplă aceasta atunci când un păcătos care s-a căit și a fost iertat de Dumnezeu se întoarce iarăși la vechiul păcat. Atunci diavolul intră din nou în om. De aceea Domnul îi poruncește diavolului nu numai să plece din băiat, ci și să nu se mai întoarcă întrînsul; face aceasta pentru ca dumnezeiescul dar primit

de copil să fie întreg și desăvârșit, și pentru ca noi să înțelegem bine că nu trebuie cu nici un chip, odată ce am primit iertare de la Dumnezeu, să ne întoarcem la păcat cum se întoarce câinele la borâtură, primejduindu-ne de moarte pentru că i-am deschis duhului cel rău ușa, ca să intre și să se înstăpânească în noi.

După această mare minune a lui Hristos, *toți au rămas uimiți de mărirea lui Dumnezeu,* scrie dumnezeiescul Luca (9, 43). O, de-ar rămânea uimirea aceasta neștearsă din sufletul omenesc, de s-ar întipări acolo o dată pentru totdeauna! De n-ar fi ca spuma ce se duce cu învolburarea apei! Dar Dumnezeu nu seamănă în zadar. Dacă sămânța cade în drum, sau pe piatră, sau între spini, pierdută este; dar cea care cade în pământ bun nu se pierde, ci va aduce însutită roadă.

Când au rămas singuri — Hristos și ucenicii — aceștia L-au întrebat: *De ce noi n-am putut să-l scoatem ?* Iar Iisus le-a spus: *Pentru puțina voastră credință. Căci adevărat grăiesc vouă: Dacă veți avea credință cât un grăunte de muștar, veți zice muntelui acestuia: Mută-te de aici dincolo, și se va muta; și nimic nu vă va fi vouă cu neputință.* Cauza neputinței e, prin urmare, necredința. Cu cât mai mare este credința, cu atât și puterea; puțină este credința, puțină și puterea. Domnul le dăduse ucenicilor *putere asupra duhurilor celor necurate, ca să le scoată și să tămăduiască orice boală și orice neputință* (Matei 10, 1). Iar ei au lucrat o vreme întru această putere. Dar, pe măsură ce li se împuțina credința — și acest lucru se întâmplă fie din frică lumească ori din mândrie — puterea lor scădea. Iată, Adam primise stăpânire asupra tuturor viețuitoarelor; dar el, prin neascultare, prin lăcomie și prin mândrie, s-a purtat cu ușurătate și a pierdut-o. Așa și apostolii, prin oarecare greșeală, pierduseră de la o vreme puterea și stăpânirea ce le fusese dată. Iar puterea pierdută nu se câștigă din nou decât numai prin credință, credință și iarăși credință. De aceea Domnul, în această împrejurare, arată apăsat puterea credinței. Credința poate să mute munții din loc; nu există nimic față de care credința să fie neputincioasă. Grăuntele de muștar e foarte mic, dar mireasma lui pătrunde toată mâncarea din vas. (Chiril al Ierusalimului zice, în Cateheza a V-a: „După cum grăuntele de muștar mic, dar tare în lucrare, semănat chiar pe un loc strâmt dă multe rădăcini și, crescând, se face adăpost păsărilor, tot așa credința lucrează în suflet fapte mari. Așadar credeți în El, ca

să primiți de la El credința care lucrează mai presus de puterile omenești"). Dacă aveți credință cât un bob de muștar, nici munții nu vă vor sta în cale.

Dar de ce atunci n-a mutat Domnul El însuși munții din loc? Pentru că nu era nevoie! El n-a făcut decât minuni ce le erau oamenilor de folos spre mântuire. Și cu ce este mai mare minunea mutării munților, decât facerea apei vin, înmulțirea unei bucățele de pâine, scoaterea demonilor din om, vindecarea oricărei boli, umblarea pe apă, potolirea cu un cuvânt sau cu un gând a mării și a vânturilor turbate? Dar oare sunt munți mai mari, stânci mai aspre, poveri mai grele pentru suflet decât grijile lumii, strânsorile lumii, lanțurile lumii? Cine este în stare să-și mute din suflet acest munte și să-l arunce în mare, cu adevărat a mutat din loc cel mai mare, cel mai greu munte din lume.

Dar acest neam de demoni nu iese decât numai cu rugăciune și cu post. Postul și rugăciunea sunt cei doi stâlpi ai credinței. Sunt două flăcări vii care ard pe diavoli. Prin post se potolesc și se nimicesc patimile, mai ales desfrâul; prin rugăciune se potolesc și se nimicesc toate celelalte patimi ale sufletului, ale inimii și ale minții: gânduri rele, fapte rele, răzbunare, ură, invidie, răutate, mândrie, ambiție și toată cohorta acestora. Prin post, vasul sufletului și al trupului se spală de cuprinsurile necurate ale poftelor și viciilor lumești; prin rugăciune, harul Duhului Sfânt coboară în sufletul astfel golit, astfel limpezit — iar plinătatea credinței tocmai aceasta este: sălășluirea Duhului lui Dumnezeu în om. Biserica Ortodoxă a arătat întotdeauna postul drept un leac încercat, bun la toate patimile trupești, și drept o armă tare împotriva duhurilor rele. Cine disprețuiește și tăgăduiește postul, disprețuiește și tăgăduiește un așezământ limpede și hotărâtor al Domnului nostru Iisus Hristos, dat omului spre mântuire. Postul întărește și înmulțește rugăciunea; prin acestea două se adeverește credința — iar credința mută munți, scoate demoni și face cu putință ceea ce este cu neputință.

Ultimele cuvinte ale lui Hristos din Evanghelia de astăzi par să nu aibă nici o legătură cu cele întâmplate. După marea minune a vindecării băiatului îndrăcit, pe când lumea e încă în uimire, Domnul începe deodată să le vorbească ucenicilor despre Patimile Sale: *Fiul Omului va să fie dat în mâinile oamenilor. Și-L vor omorî, dar a treia zi va învia. Și ei s-au întristat foarte.* De ce, după minunea aceas-

ta, ca și după alte mari minuni, le vorbește Domnul ucenicilor despre Patima Sa ? Pentru ca, atunci când va veni vremea acestora, inimile lor să nu se clatine Și pentru ca prezicerea, venind după o uriașă minune, pusă împotriva nemaivăzutelor miracole săvârșite și a adulației mulțimilor, să se întipărească mai bine în inimile oamenilor. Dar mai spune aceasta și drept învățătură, nu numai apostolilor ci și nouă, pentru ca, săvârșind fapte bune, să nu ne așteptăm la răsplată din partea oamenilor, ci să fim pregătiți a primi tocmai atunci cele mai grele lovituri și umilințe, și tocmai de la aceia cărora le-am fost de mai mult ajutor.

Domnul însă nu prezice doar Patima și moartea Sa, ci și Învierea. La capătul a toate va fi învierea, biruința și slava în veci. Le spune lucruri ce par acum de necrezut, tocmai ca să le câștige credința în cele viitoare, ca să-i învețe să creadă ce le spune. Omului îi trebuie credință doar cât un bob de muștar, sau și mai puțin deatât, ca să fie pregătit să întâmpine orice fel de durere în această lume, încredințat fiind că, la sfârșit, este Învierea. Trebuie să ne uităm la toată slava și lauda lumii ca la un lucru de nimic. După triumful pe care l-ar putea oferi lumea, trebuie să ne pregătim de suferință. Trebuie să primim cu ascultare și supunere tot ceea ce ne trimite cerescul nostru Părinte. Nu trebuie niciodată să ne împlătoșăm cu ceea ce am făcut bun pentru oameni, pentru orașul sau satul nostru, pentru neamul nostru, pentru țara noastră, și nici să ne răzvrătim când se abate asupra noastră durerea. Pentru că dacă am făcut vreun bine celor din jur, cu ajutorul lui Dumnezeu am făcut. Cu adevărat, orice lucru bun Dumnezeu îl săvârșește, prin noi. Dumnezeu are așadar tot dreptul să ne trimită după măririle lumești suferință, după laudă umilință, după bogății sărăcie, după cinste dispreț, după sănătate boală, după tovărășia prietenilor singurătate. De ce ne trimite toate acestea, Dumnezeu știe. e spre binele nostru. Mai întâi, ca să învățăm a căuta ceea ce are preț în veșnicie, iar nu a ne lăsa târâți la moarte de strălucirea mincinoasă, trecătoare, a lumii acesteia; apoi, ca să nu ne luăm de la oameni plata, și de la lume, nemaiavând ce aștepta în viața viitoare. Fie să nu ni se spună la poarta cerești Împărății: „Duceți-vă de aici; v-ați luat plata voastră !"

Pentru ca să nu se întâmple una ca aceasta, pentru ca să nu ne pierdem pentru totdeauna împreună cu lumea aceasta de la care

ne-am primit glorie, laudă și cinstire, cu lumea aceasta care merge fără scăpare spre nimicire, pentru aceea Domnul nostru Iisus Hristos, singurul nostru prieten, ne învață ca, după cea mai mare glorie, laudă și cinste pe care ni le-ar putea da lumea, să fim gata a ne lua crucea. A Lui fie slava, cinstea și închinarea, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A CINCEA DIN POST
Evanghelia slujirii și suferinței Fiului lui Dumnezeu
Marcu 10, 32-45

Iisus luând la Sine iarăși pe cei doisprezece, a început să le spună cele ce aveau să I se întâmple. Că, iată, ne suim la Ierusalim și Fiul Omului va fi predat arhiereilor și cărturarilor; și-L vor osândi la moarte și-L vor da în mâna păgânilor. Și-L vor batjocori și-L vor scuipa și-L vor biciui, și-L vor omorî, dar după trei zile va învia. Și au venit la El Iacov și Ioan, fiii lui Zevedei, zicându-I: Învățătorule, voim să ne faci ceea ce vom cere de la Tine. Iar El le-a zis: Ce voiți să vă fac ? Iar ei I-au zis: Dă-ne nouă să ședem unul de-a dreapta Ta și altul de-a stânga Ta, întru slava Ta. Dar Iisus le-a răspuns: Nu știți ce cereți ! Puteți să beți paharul pe care îl beau Eu sau să vă botezați cu botezul cu care Mă botez Eu ? Iar ei i-au zis: Putem. Și Iisus le-a zis: Paharul pe care Eu îl beau îl veți bea, și cu botezul cu care Mă botez vă veți boteza. Dar a ședea de-a dreapta Mea, sau de-a stânga Mea, nu este al Meu a da, ci celor pentru care s-a pregătit. Și auzind cei zece, au început a se mânia pe Iacov și pe Ioan. Și Iisus, chemându-i la Sine, le-a zis: Știți că cei ce se socotesc cârmuitori ai neamurilor domnesc peste ele și cei mai mari ai lor le stăpânesc. Dar între voi nu trebuie să fie așa, ci care va vrea să fie mare între voi, să fie slujitor al vostru. Și care va vrea să fie întâi între voi, să fie tuturor slugă. Că și Fiul Omului n-a venit ca să I se slujească, ci ca El să slujească și să-și dea viața răscumpărare pentru mulți.

Smerenia Domnului nostru Iisus Hristos e tot atât de uimitoare precum sunt și minunile Lui, cu minunea minunilor, Învierea. Coborând între hotarele trupului omenesc ca un rob, S-a făcut slujitor slujitorilor Săi.

Dar oamenii pentru ce caută să pară mai mult decât sunt ? Iarba câmpului nu umblă după slavă, nici peștele în apă, nici pasărea pe cer. Oamenii de ce ? Pentru că, odată, au fost minunați, au fost mai buni decât sunt acum, iar umbra acestei amintiri îi împinge să-și

umfle mărirea și bunătatea — balon fluturat încoace și-ncolo de demoni !

Dintre toate lucrurile pe care trebuie să le învețe omul, cel mai greu îi e să învețe smerenia. Tocmai de aceea Și-a înfățișat Mântuitorul învățătura despre smerenie în chipul cel mai clar cu putință, atât prin vorbe cât și prin fapte: ca să nu zică cineva că n-a știut câtă nemăsurată însemnătate are în lucrarea mântuirii smerenia, fără de care nici nu se poate vorbi de mântuire. Tocmai de aceea a venit Domnul în trupul omenesc muritor, același pe care l-a primit Adam drept pedeapsă pentru vinovata sa cădere. El, Domnul Cel fără prihană, Făcătorul strălucitorilor heruvimi, S-a îmbrăcat în zeghea grosolană a închișilor. Dar nu-i aceasta destulă învățătură, ca să primească din ea ceva omul cel păcătos ? A mai dat învățătură despre smerenie Domnul născându-Se în peșteră, stând în preajma păcătoșilor și a sărăntocilor, spălând picioarele ucenicilor, îndurând de bunăvoie Patimile, sorbind, pe Cruce, toată drojdia din amara cupă a celei mai mari suferințe. Oamenilor însă le cade greu această învățătură, nu vor să și-o însușească. Până și ucenicii Mântuitorului, care au fost zi de zi împreună cu Domnul lor cel blând, nici aceștia n-au fost în stare să-i înțeleagă smerenia și să învețe ceva din ea. Grija de ei înșiși și de starea lor, de câtă slavă și răsplată or să capete, îi stăpânește până și în clipe grele, când astfel de preocupări s-ar cuveni să stea cât mai departe de gândurile lor. Dar tocmai ca să se arate în fața generațiilor viitoare toată slăbiciunea, toată decăderea, toată meschinăria firii omenești, de aceea se dezvăluie atâta deșertăciune în astfel de clipe. Așa de pildă, când Domnul rostea vorbe foarte grele asupra bogaților — *Mai lesne este cămilei să treacă prin urechile acului, decât să intre un bogat în împărăția lui Dumnezeu* — tocmai atunci s-a găsit Petru să-L întrebe ce anume or să primească ucenicii drept răsplată: *Oare ce va fi nouă ?* (Matei 19, 24; 27). Altădată, de abia vorbindu-le Mântuitorul despre vânzarea, patimile și moartea Fiului lui Dumnezeu, ucenicii mergeau după Dânsul sfădindu-se între ei *cine e mai mare*. În acea împrejurare, cunoscându-le gândurile și auzind ce vorbeau pe ascuns de El, Hristos a luat un copil în brațele Sale și, punându-l în mijloc, l-a dat pe prunc drept pildă, mustrându-le cearta pentru întâietate (Marcu 9, 31-37). Și iarăși, în ultimul Său drum spre Ierusalim, pe când Domnul vorbea încă și mai amănunțit despre Patima Sa,

prezicând că Fiul Omului va fi dat în mâna neamurilor: *Și-L vor batjocori și-L vor scuipa și-L vor biciui, și-L vor omorî, dar după trei zile va învia* — în acea clipă înfricoșată, cutremurătoare, când Domnul slavei Își proorocea cea din urmă umilință, șarpele mândriei și-a ridicat capul și i-a împins pe doi din cei mai de vază ucenici să pună o întrebare a cărei ingratitudine sună mai degrabă a batjocură față de marea suferință a Domnului. Despre aceasta ne vorbește Evanghelia de astăzi.

În vremea aceea, *Iisus luând la Sine iarăși pe cei doisprezece, a început să le spună cele ce aveau să I se întâmple.* Nu e nici prima, nici a doua, nici ultima oară când Mântuitorul vorbește despre Patima Sa ce stă să vină. Mergând din Galileea la Ierusalim, drum pe care n-avea să Se mai întoarcă în trup muritor, Domnul le-a spus ucenicilor lucruri pe care aceștia le mai auziseră de la El și în alte rânduri. De ce le spune iarăși și iarăși aceleași lucruri ? Ca să smulgă și ultimul bob de mândrie dintrînșii, pe care El îl vedea și care de altfel s-a arătat în chiar acea împrejurare. Și pentru ca să nu fie luați pe neașteptate de grozăviile ce-aveau să vină, pierzându-și nădejdea. Și pentru ca acest cuvânt al Său prin care le arăta dinainte cele ce aveau să I se întâmple, să-i lumineze și să-i încălzească în întunericul scurtei biruințe a păcătoșilor asupra Celui Drept. Și, în sfârșit, ca să-i pregătească și pentru propria lor suferință și cruce: *Căci dacă fac acestea cu lemnul verde, cu cel uscat ce va fi ?* (Luca 23, 31). *Dacă M-au prigonit pe Mine, și pe voi vă vor prigoni* (Ioan 15, 20). El îndură primul, ca să se facă pildă tuturor. În cea din urmă călătorie a Sa la Ierusalim, Domnul le-a arătat acestea toate ucenicilor Săi nu numai prin cuvânt ci și prin lucrări, fiindcă-l vedem pe Evanghelistul Marcu făcând un comentariu straniu chiar înainte de începerea Evangheliei de astăzi: *Și erau pe drum, suindu-se la Ierusalim, iar Iisus mergea înaintea lor. Și ei erau uimiți și cei ce mergeau după El se temeau* (Marcu 10, 32). Se vede că Mântuitorul, altfel decât obișnuia, mergea acum înaintea ucenicilor, arătându-le prin aceasta că de bunăvoie Se grăbește spre pătimire, supunându-Se voinței Tatălui, și că El este primul în suferință. Iar ucenicii au a-I urma dumnezeiescului Domn, care este Primul în suferință, grăbindu-se și ei de bunăvoie spre sfârșitul lor, care este mucenicia. Însă ucenicii sunt tulburați, *uimiți*, pentru că nu înțeleg umilirea și moartea Celui care S-a arătat de atâtea ori înaintea ochilor lor mai

puternic decât oamenii, decât natura și decât legiunile de demoni. Și, mergând după El, *se temeau*, pentru că deși nu înțelegeau, presimțeau totuși că acum aveau să se întâmple toate cumplitele, de neînchipuit lucruri despre care le spusese El de atâtea și atâtea ori că vor fi.

Iată, ne suim la Ierusalim și Fiul Omului va fi predat arhiereilor și cărturarilor; și-L vor osândi la moarte și-L vor da în mâna păgânilor. Și-L vor batjocori și-L vor scuipa și-L vor biciui, și-L vor omorî, dar după trei zile va învia. Toate acestea așa vor fi, cuvânt cu cuvânt, și nu vor trece până ce se vor împlini decât câteva zile. O asemenea profeție n-o poate face decât Unul pe ai cărui ochi nu cade vălul între prezent și viitor, de Unul care vede ce o să fie tot atât de limpede ca și când a și fost. Deasupra firii fiind, Domnul era și deasupra timpului. Ochii Lui vedeau aievea și trecut, și prezent, și viitor, tot atât de bine cum vede cineva cele ce se petrec sub ochii lui, în stradă. Cel ce a văzut toată viața trecută a femeii samaritence, și tot viitorul lumii până la sfârșitul ei, ușor putea să vadă și ce va fi cu Sine după ziua aceasta când, pentru ultima oară, străbătea colinele Iudeii în drum spre Ierusalim. Pe când ucenicii, omenește simțind, așteptau de-acum de la El alte și alte minuni, alte și alte măriri, El Se vedea pe Sine în mijlocul mulțimii, legat, batjocorit, scuipat, însângerat, răstignit. Mai înainte de a ajunge la cea mai mare minune săvârșită pe pământ, avea să fie de batjocura lumii, jucăria pe care o calcă în picioare și-o scuipă păcătoșii, în nemaipomenita lor nebunie. Înainte de a Se înălța la ceruri, avea să Se coboare în adâncurile pământului, în mormânt, în iad. Înainte să intre în slava Sa și să șadă pe Scaunul Său, Judecător al cerului și al pământului, avea să îndure bătăi și batjocură. *Dacă grăuntele de grâu, când cade în pământ, nu va muri, rămâne singur; iar dacă va muri, aduce multă roadă.* (Ioan 12, 24). Fără suferință nu e înviere, fără umilire nu e înălțare. Vreme de trei ani i-a tot învățat pe ucenici lucrurile acestea, și acum, înainte de a Se despărți de ei, se vede că ei încă nu au înțeles. Pentru că iată ce vin să ceară doi dintre cei mai apropiați ucenici ai Săi:

Și au venit la El Iacov și Ioan, fiii lui Zevedei, zicându-I: Învățătorule, voim să ne faci ceea ce vom cere de la Tine. Iar El le-a zis: Ce voiți să vă fac ? Iar ei I-au zis: Dă-ne nouă să ședem unul de-a dreapta Ta și altul de-a stânga Ta, întru slava Ta. Iată ce-și doreau aceștia doi în pragul ce-

lei mai mari nenorociri ce-L pândea pe Învățătorul lor ! Iată cum arată firea omenească cea grosolană, cea împietrită, pe care atâta a căutat s-o înmoaie și s-o subție Domnul, Mântuitorul ! După cât de mult li s-a spus de Dânsul că *cei dintâi vor fi cei din urmă, și cei din urmă vor fi cei dintâi,* după cât i-a povățuit să se păzească de slava și de întâietatea lumii, după atâtea dovezi de plecare în fața voii lui Dumnezeu și după grozava prezicere a umilinței și durerii Sale, doi ucenici, și nu doi oarecare, vin să ceară cinste, favoruri ! Parcă nici n-au auzit ce-a spus Hristos despre Patima Sa; parcă au avut urechi doar pentru prezisa Sa slavă. Cer pentru ei partea leului: să stea, unul de-a dreapta și celălalt de-a stânga, când El are să vină în slavă ! Dar nu le pasă lor de suferința ce stă să cadă asupra Prietenului ? *Voi sunteți prietenii mei,* zice Domnul (Ioan 15, 14). Ce fel de prieteni sunt aceștia ? Asta îi doare pe ei: să-și asigure de pe acum partea — și nu-i o nimica toată — din slava al cărei preț este înjosire, sudoare, sânge, chin. Nu vor să împartă cu El durerea, ci numai slava. Dar cum să le căutăm vină acestor doi frați ai noștri ? Purtarea lor nu arată nimic altceva decât adânca stricăciune a firii omenești. Iacov și Ioan caută slava-fără-suferință: dar nu după asta umblă toți coborâtorii din Adam ? Domnul nu a vorbit niciodată de slava Sa fără să pomenească și suferința care avea să-i premeargă. Apostolii însă, la fel ca toți oamenii, vor să sară peste durere, să intre deadreptul în slavă. Până astăzi oamenii neinițiați în taina suferinței lui Hristos nu înțeleg legătura dintre viață și suferință, dintre durere și slavă. Ei caută mereu să le despartă pe acestea, viața și slava de suferință și durere, fericind pe una și dorindu-și-o, blestemând pe cealaltă și lepădând-o. Așa au vrut să facă și Iacov și Ioan acum: și, astfel, și-au vădit slăbiciunea, slăbiciune care nu este numai a lor, ci este a întregii firi omenești. Așa a vrut Domnul, ca nici o slăbiciune a ucenicilor Săi să nu rămână acoperită, pentru ca tot neamul omenesc să poată fi ajutat. El a venit ca Doctor și ca Izvor al Tămăduirii. Prin apostoli ne-a dezvăluit slăbiciunea omenească, și tot prin ei s-a văzut la sfârșit puterea lui Hristos. Domnul le-a pus acum din nou în față icoana suferinței și a slavei Sale. Pentru fiii lui Zevedei a fost o ispită căreia nu i-au putut ține piept: au dat înapoi de la suferință, au ales slava. Domnul a vrut să scoată din sufletele ucenicilor și ultima urmă de răsfăț înainte de răstignirea

Sa. Și a făcut tăietura duhovnicească asupra sufletelor scumpilor Săi prieteni, și de dragul lor, și de dragul nostru.

Să nu creadă vreunul din noi că e teafăr de păcătoasa slăbiciune, chiar dacă s-a ținut departe de păcat multă vreme, și chiar dacă a postit și a dat de pomană, chemând mereu pe Iisus Hristos Domnul într-ajutor. Acești doi apostoli au petrecut trei ani alături de Dumnezeu Întrupat; au văzut fața Lui, au cules învățătură de pe buzele Lui, au fost martorii minunilor Lui, au mâncat și au băut împreună cu El, pentru ca acum să vădească atâta deșertăciune, iubire de sine, gândire pământească, ușurătate duhovnicească, atâtea nevindecate răni ! Sunt încă evrei, nu sunt creștini; vor încă o împărăție duhovnicească pentru Mesia; cred în biruința Lui pământească asupra dușmanilor, într-o mare putere cum a fost a lui David și a lui Solomon. O, creștini, gândiți-vă bine, hotărâți-vă dar: cum o să vă vindecați voi de rănile acestea, cum o să câștigați voi desăvârșirea smereniei și a supunerii către voia lui Dumnezeu când acești doi buni frați ai voștri n-au putut s-o dobândească în trei ani petrecuți neîntrerupt lângă Domnul Cel Viu ? Dar au dobândit-o mai târziu, când Duhul lui Dumnezeu a coborât în chip de limbi de foc în inimile lor, aprinzându-i cu dragostea lui Hristos. Atunci n-au mai cerșit slava fără durere ci, rușinându-se de deșertăciunea de mai 'nainte, s-au făcut de bunăvoie părtași suferinței Domnului lor, țintuindu-și inima pe Crucea Prietenului.

Să vedem acum ce răspuns dă Domnul cererii acestor doi ucenici: *Nu știți ce cereți ! Puteți să beți paharul pe care îl beau Eu sau să vă botezați cu botezul cu care Mă botez Eu ? Iar ei i-au zis: Putem. Și Iisus le-a zis: Paharul pe care Eu îl beau îl veți bea, și cu botezul cu care Mă botez vă veți boteza. Dar a ședea de-a dreapta Mea, sau de-a stânga Mea, nu este al Meu a da, ci celor pentru care s-a pregătit.* Ce blând Domnul e ! Orice învățător de pe pământ s-ar fi supărat pe asemenea învățăcei. „Duceți-vă de la mine", le-ar fi spus. „Nu sunteți în stare de duhovnicie ! Trei ani la rând v-am tot vorbit, v-am învățat, și până la urmă n-ați priceput nimic !" Dar Mântuitorul nu le-a vorbit așa. *Nu știți ce cereți,* le-a spus. Adică: „Voi gândiți despre Mine trupește, nu duhovnicește; nu căutați slava lui Dumnezeu, ci pe a voastră. Nu v-ați dat bine seama cine sunt Eu și ce este Împărăția Mea. Până și voi vedeți în Mine doar pe Mesia poporului israelit, și Împărăția Mea o vedeți numai asupra neamului acestuia. De aceea și

îndrăzniți să cereți întâietate într-o astfel de împărăție. Eu însă sunt Mesia pentru toate neamurile, sunt Mântuitorul viilor și al morților; sunt Împăratul unei Împărății care nu se vede, Împărăție în care toate neamurile și semințiile sunt una. Fără de număr cete de îngeri se bucură să se cheme slujitori ai Împărăției acesteia. Serafimii și heruvimii care stau la picioarele tronului lui Dumnezeu, nu se gândesc să ceară întâietate în această Împărăție. Cel mai mic din Împărăția Mea e mai mare și mai strălucit decât cel mai slăvit rege de pe pământ. Nu știți ce cereți. Dacă ați cunoaște care este Împărăția Mea, nu v-ați gândi ce hram să purtați întrînsa, ci numai cum să ajungeți acolo: v-ați gândi la suferința despre care v-am spus oridecâteori v-am vorbit de Împărăție. Iată, așadar, ce am să vă întreb — un lucru mai de folos decât deșertăciunile la care râvniți voi:"

Puteți să beți paharul pe care îl beau Eu sau să vă botezați cu botezul cu care Mă botez Eu ? Aici Domnul are în vedere cupa morții și botezul sângelui — martiriul. Acesta este al treilea botez. Primul a fost botezul lui Ioan, cu apă; al doilea este botezul lui Hristos, cu apă și cu Duh; și mai este botezul cu sânge, dat doar unora: cununa muceniției. Fără îndoială că acest botez, al sângelui, este legat cu jertfa cea mai mare, dar și cu slava cea mai mare. Apostolii lui Hristos vor primi toți acest botez, și de aceea Domnul îi pregătește cu cea mai mare grijă pentru martiriul ce va fi, pentru că nimic nu este mai groaznic și mai pierzător de suflet decât lepădarea de Hristos în fața chinurilor. Când și-a dat seama de umilința și suferința ceaveau să fie Învățătorului, Iuda s-a lepădat de El și s-a pierdut pe veci. El a fost unul din cei ce-au așteptat în van să-L vadă pe Hristos împărățind în Ierusalim, ca să-și ia partea lui din acea domnie. Dar când a văzut că în loc de coroană regească Hristos o să poarte coroană de spini, nu i-a plăcut; a dat înapoi, a trecut de partea cui i s-a părut lui mai bogat și mai cu vază decât Mântuitorul.

Iacov și Ioan au răspuns fără să stea pe gânduri: *Putem.* Răspunsul ne arată dragostea lor cea mare pentru Domnul. Se vede că întrebarea despre cupă și despre botez i-a înrâurit foarte mult pe frați, ca o doctorie tare; pentru că ei repede și-au venit în fire și s-au rușinat de gândul de mai înainte, înțelegând că ar fi trebuit să se gândească întâi la suferință, nu la slavă. Într-o clipă Domnul Cel iscusit în îndrumarea sufletului omenesc, i-a întors pe Iacov și pe

Ioan de la setea de mărire la pregătirea de suferință și de moarte. Ce învățătură înaltă pentru noi toți, creștinii ! Oridecâteori ne-am închipui preumblându-ne prin Împărăția lui Dumnezeu, căutându-ne cinul, Domnul ne pune întrebarea pe care le-a pus-o fiilor lui Zevedei: puteți să beți paharul Meu, să vă botezați cu botezul Meu ? El ne arată să căutăm cu chibzuință, nu spre cetatea cerească pe care încă nu am ajuns-o, ci spre calea pe care încă nici nu am străbătut-o ca să ajungem la acea cetate. Ca să ajungi în slavă trebuie să treci prin suferință. Zadarnice sunt toate visurile noastre dacă durerea ne ia pe nepregătite și ne lepădăm de Hristos. Atunci avem parte de rușine în loc de slavă, și de pierzare veșnică în loc de viață. Fericiți cei dintre noi care, la întrebarea lui Hristos, sunt gata să răspundă întotdeauna: „Doamne, putem !" Dar cine va sta de-a dreapta și de-a stânga Lui nu ne este de trebuință să știm. Domnul, smerindu-Se, spune: *nu este al Meu a da.* Numai după ce va fi înviat și Se va fi înălțat la cer, va fi Judecător al viilor și al morților; până atunci este încă în trup muritor neslăvit, în starea umilă de slujitor al tuturor; nu împarte onoruri în Împărăția Sa viitoare, și cu atât mai puțin acum, în clipa când tocmai Se îndreaptă spre încercarea hotărâtoare a smereniei și a desăvârșitei Sale supuneri în fața Tatălui, acum, când merge la chinuri și la ocară. Ca om, El nu iscodește ce e al Său ca Dumnezeu. Abia după ce a băut paharul cel amar, și după ce S-a botezat cu botezul sângelui, răstignit fiind, cutează a făgădui Raiul tâlharului care se căia. Prin aceasta ne-a învățat smerenia, și iarăși smerenia, fără de care toată clădirea mântuirii s-ar înălța fără să aibă temelie. Cuvântul Mântuitorului: *Nu este al meu a da,* nu poate fi în nici un chip tâlcuit cu înțelesul că Fiul lui Dumnezeu ar fi mai prejos în dumnezeire decât Tatăl, așa cum zic unii eretici. Pentru că Cel care spune: *Eu și Tatăl una suntem* (Ioan 10, 30), nu Se poate tăgădui pe Sine însuși. Cuvântul: *Nu este al meu a da,* se înțelege doar interpretat în termeni temporali: în timp, nu în veșnicie; în starea Sa umilită de om în trup.

În ceasul de dinaintea celei mai mari umiliri Domnul, de bunăvoie și spre mântuirea noastră nu-și proclamă drepturile și puterea pe care le va avea când Se va proslăvi. Numai după ce a înviat și S-a proslăvit în trup, după ce a biruit pe Satan, lumea și moartea, a spus ucenicilor: *Datu-Mi-s-a toată puterea, în cer și pe pământ* (Matei 28, 18). Iar la această întreagă tâlcuire trebuie să mai adăugăm ce-

va, un lucru ce arată înțeleapta și atotpătrunzătoarea grijă a Domnului în iconomia mântuirii. El a vrut să arate și că nu părtinește pe nimeni, *Căci nu este părtinire la Dumnezeu* (Romani 2, 11). A vrut să arate și că, în ce privește mântuirea, apostolii nu trebuie să se bizuie doar pe chemarea lor de apostoli. Deoarece chiar între apostoli este, iată, unul care merge la pierzare. Împărăția stă pregătită pentru cei care se fac vrednici de dânsa în această viață, nu pe temeiul simplei chemări sau părutei apropieri de Hristos, sau al vreunei legături de rudenie cu El, cum erau acești doi frați, Iacov și Ioan. Smerenie până la lepădare de sine și dragoste până la moarte — acestea sunt cele două învățături pe care Domnul a căutat să le implânte în inima ucenicilor Săi, dezrădăcinând în ei buruiana mândriei, a prețuirii de sine, a vanității.

Și auzind cei zece, au început a se mânia pe Iacov și pe Ioan. Supărarea celorlalți zece nu e cu nimic mai duhovnicească și mai doveditoare de înțelegere a Împărăției lui Hristos decât pretențiile lui Iacov și Ioan. Curată gelozie! Doar n-o să așteptăm de la Iuda vânzătorul mai multă pricepere și pătrundere a Împărăției lui Hristos decât de la Iacov și de la Ioan! „De ce să fie Iacov și Ioan mai presus de noi?" Iată întrebarea ascunsă, izvorul mâniei și al protestului celor zece împotriva celor doi. Prin supărarea lor plină de gelozie apostolii se arată fără să vrea tot atât de nechibzuiți cât și Iacov și Ioan. Nu pricep nici ei mai mult decât aceștia din Împărăția și slava cerească a lui Hristos. Dar noi știm de-acum că Mântuitorul nu Și-a ales ucenicii dintre înțelepții înțelepților acestei lumi, ci dimpotrivă, dintre cei mai simpli. I-a ales pe cei din urmă, ca să-i facă cei dintâi; i-a ales pe cei slabi, ca să-i facă cei mai tari; i-a ales pe cei mai trecuți cu vederea, ca să-i facă cei mai străluciți. Și i-a făcut. A izbândit Domnul în lucrul acesta prea greu, așa cum a izbândit în toate lucrările Sale. Iar în această lucrare a Sa, s-a arătat tot atâta minunată putere ca și în celelalte, cum ar fi potolirea furtunii sau înmulțirea pâinilor. Dezvăluindu-ne nouă toată slăbiciunea apostolilor, de Dumnezeu insuflații Evangheliști ating două scopuri: mai întâi ne arată prin aceea propria noastră slăbiciune; apoi, ne arată nebiruita putere a lui Dumnezeu și iscusința cu care îi vindecă și-i mântuiește pe oameni.

Acum, de vreme ce și ceilalți zece și-au arătat nepriceperea în ale slavei lui Hristos, dovedindu-se stăpâniți de cea mai de rând

gelozie omenească, Domnul folosește prilejul acesta ca să îi mai învețe ceva despre smerenie:

Și Iisus, chemându-i la Sine, le-a zis: Știți că cei ce se socotesc cârmuitori ai neamurilor domnesc peste ele și cei mai mari ai lor le stăpânesc. Dar între voi nu trebuie să fie așa, ci care va vrea să fie mare între voi, să fie slujitor al vostru. Și care va vrea să fie întâi între voi, să fie tuturor slugă. Iată ceva nou! Nu s-a mai auzit una ca asta în toată lumea înainte de Hristos. Între păgâni, stăpânitorii smulg cu sila închinarea supușilor; cârmuitorii își câștigă întâietatea prin putere, dinastie sau avere. Stăpânesc și legiuiesc, iar ceilalți se supun de frică, slujesc cu spaima în sân. Cine se ridică prin rang sau prin forță, se socotește mai bun și mai de soi, se crede deasupra tuturor. Acestea erau măsurile care hotărau întâietatea între oameni. Domnul le mătură pe toate! El pune slujirea drept măsură a întâietății între cei ce cred în El. Nu cel pe care ochii îl văd mai sus, ci cel pe care inimile îl simt mai bun, acela e cel dintâi. Între creștini coroana nu dă întâietate prin sine, nici bogăția, nici puterea. Chemarea și cinul sunt forme goale dacă nu se umplu cu adevărata slujire a semenilor în numele lui Hristos. Toate semnele dinafară ale măririi, toate simboalele eminenței sunt simple zorzoane dacă nu se câștigă și se îndreptățesc prin slujire. Cine se ține în vârf prin forță e prost așezat: când cade, prăbușirea lui e mare. Cine-și cumpără noblețea își va lua cinste de pe buzele oamenilor și din mâinile lor, dar în adâncul inimilor vor fi disprețuiți. Cine stă cocoțat cu de-a sila deasupra altora stă pe un vulcan de ură și gelozie; și stă până vulcanul dă în clocot; atunci piere în șuvoiul de lavă. *Dar între voi nu trebuie să fie așa,* poruncește Domnul. Orânduirea aceea vine de la rău, nu de la bine. Așa trăiesc fiii întunericului, nu fiii luminii. Voi sunteți fii ai luminii. Între voi să domnească dragostea; întâietatea să fie a dragostei, nu a puterii. Cine dintre voi slujește fraților cu cea mai mare dragoste, acela e primul înaintea lui Dumnezeu, și a lui va fi întâietatea și în veacul de acum și în cel viitor. Asupra dragostei moartea nu are putere, nici asupra a ceea ce s-a făcut din dragoste. Cine ajunge să fie primul prin dragoste în această viață, va fi primul și în viața ce va să fie: nu i se va lua întâietatea, ci i se va spori și i se va împuternici cu o tărie nepieritoare.

Cine știe cât rău a adus în lume, și încă mai aduce, lupta pentru întâietate, va înțelege că învățătura lui Hristos aduce pace. Cu ea a

început cea mai mare și mai binecuvântată revoluție în societatea oamenească, de la înființarea acestei societăți. Gândiți-vă numai ce-ar însemna ca rangul și egalitatea să depindă doar de dragoste și slujire, în loc să depindă de forță, de avere, de favoruri, de aparența culturii. O, cât de mulți din cei ce se socotesc acum a fi cei dintâi s-ar trezi că sunt cei din urmă ! Și cât de mulți din cei ce cred că sunt cei de pe urmă ar fi cei dintâi ! Ce bucurie ar fi atunci în inima omului și câtă pace, câtă înțelegere, câtă bună așezare ar fi în lume ! Toți s-ar întrece să facă bine celorlalți în loc să caute să urce mai presus de ei. Toți s-ar grăbi să dea și să ajute, mai degrabă decât să ia și să împiedice. Inima s-ar umplea de bucurie și lumină în loc de răutate și întuneric. Atunci diavolul ar lua o făclie ca să caute prin toată lumea un om necredincios — și nu l-ar găsi. Unde domnește dragostea, îl poți vedea pe Dumnezeu. Iar că învățătura aceasta nu-i utopie, nu-i vis de neîmplinit, o arată cuvintele lui Hristos de la sfârșitul Evangheliei de astăzi: *Fiul Omului n-a venit ca să I se slujească, ci ca El să slujească și să-și dea viața răscumpărare pentru mulți.* Domnul nu a dat oamenilor nici o poruncă pe care El să n-o fi împlinit în chip desăvârșit. Mântuitorul a împlinit porunca slujirii toată viața Lui pe pământ. A împlinit-o prin nașterea și prin moartea Sa și, după slăvita-i Înviere, prin neîncetata Sa lucrare plină de dragoste pentru binele oamenilor, în Duhul Sfânt. Și-a dat viața *răscumpărare pentru mulți.* Nu zice: „pentru toți", ci: „pentru mulți", ceea ce înseamnă că sunt unii care nu vor vrea să primească dragostea Lui, și nu vor vrea să prețuiască jertfa Lui. Slujirea L-a dus la suferință și la moarte pentru că cel care slujește din dragoste, și nu doar din datorie, nu se va da în lături nici să moară. Așadar, pentru că slujirea lui Hristos nu e hotărnicită de timp, nici de durere, nici de moarte, poartă toate însemnele jertfei desăvârșite, răscumpărătoare. Prin slujire Domnul a răscumpărat omenirea din mâna diavolului, din păcat și din moarte. Dar fără neîntrecuta-I smerenie n-ar fi putut Domnul întreprinde și împlini asemenea desăvârșită slujire. Fiind cel dintâi dintru veșnicie, S-a făcut cel din urmă, apărând în lume ca un slujitor și ca un rob, ca astfel, slujind oamenilor, iarăși să ajungă la neîntrecuta-I întâietate. Sunt oameni care, punând în inimile lor pilda Fiului lui Dumnezeu, au urmat Lui și, în numele Lui, s-au dăruit cu totul slujirii oamenilor. Sunt și alții care nesocotesc pilda Lui, care Îi disprețuiesc învățătura. Ce se întâmplă cu unii, și ce se alege de alții ? Ne răspunde istoria apostolilor lui Hristos:

Iuda a lepădat și pilda și învățătura lui Hristos, și așa a sfârșit viața sa pământească într-un chip josnic și infamant: spânzurându-se. Dar ceilalți unsprezece apostoli, care au pus la inimă cuvintele Evangheliei de astăzi despre smerenie și au urmat pilda de slujire a Învățătorului lor, sunt slăviți în cer și pe pământ, în timp și în veșnicie. Toți câți au lepădat pilda și învățătura lui Hristos au mers pe urmele lui Iuda, pe când toți cei care și-au însușit mântuitoarea învățătură și pildă au mers pe urmele celor unsprezece apostoli. Istoria omenirii cunoaște mii de Iude, dar cunoaște și mii și mii de adevărați ucenici și următori ai Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Așa cum Domnul a fost biruitor la sfârșitul scurtei sale vieți pământești, va fi biruitor și la sfârșitul lungii istorii a lumii. Ceata mântuiților și străluciților următori ai Lui va fi nenumărat mai mare decât a potrivnicilor — a prietenilor diavolului și dușmanilor lui Dumnezeu. O, fie să ne aflăm în ceata celor mântuiți și slăviți ! O, fie să Se milostivească de noi Domnul în Ziua de Apoi, când soarele pământului se va întuneca, spre a nu mai străluci niciodată ! O, prea dulce și de viață Dătător Doamne al nostru, iartă-ne păcatele mai înainte de acea înfricoșată zi ! Lasă faptele noastre căci sunt prihănite și fără preț, ci ne mântuiește după nemăsurata-ți milă pentru care ai venit pe pământ să ne mântuiești, așa nevrednici cum suntem. A Ta fie slava, O, Doamne al nostru minunat și mare, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A ȘASEA DIN POST
(A Floriilor)
Evanghelia despărțirii turmei în fața păstorului
Ioan 12, 1-18

Deci, cu șase zile înainte de Paști, Iisus a venit în Betania, unde era Lazăr, cel pe care îl înviase din morți. Și I-au făcut acolo cină și Marta slujea. Și Lazăr era unul dintre cei ce ședeau cu El la masă. Deci Maria, luând o litră cu mir de nard curat, de mult preț, a uns picioarele lui Iisus și le-a șters cu părul capului ei, iar casa s-a umplut de mirosul mirului. Iar Iuda Iscarioteanul, unul dintre ucenicii Lui, care avea să-L vândă, a zis: Pentru ce nu s-a vândut mirul acesta cu trei sute de dinari și să-i fi dat săracilor ? Dar el a zis aceasta, nu pentru că îi era grijă de săraci, ci pentru că era fur și, având punga, lua din ce se punea în ea. A zis deci Iisus: Las-o, că pentru ziua îngropării Mele l-a păstrat. Că pe săraci totdeauna îi aveți cu voi, dar pe Mine nu mă aveți totdeauna. Deci mulțime mare de Iudei au aflat că este acolo și au venit nu numai pentru Iisus, ci să vadă și pe Lazăr pe care-l înviase din morți. Și s-au sfătuit arhiereii ca și pe Lazăr să-l omoare, căci din cauza lui, mulți dintre Iudei mergeau și credeau în Iisus. A doua zi, mulțime multă, care venise la praznic, auzind că Iisus vine în Ierusalim, au luat ramuri de finic și au ieșit în întâmpinarea Lui și strigau: Osana ! Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului, Împăratul lui Israel ! Și Iisus, găsind un asin tânăr, a șezut pe el, precum este scris: Nu te teme, fiica Sionului ! Iată Împăratul tău vine, șezând pe mânzul asinei. Acestea nu le-au înțeles ucenicii Lui la început, dar când S-a preaslăvit Iisus, atunci și-au adus aminte că acestea erau scrise pentru El și că acestea i le-au făcut Lui. Deci da mărturie mulțimea care era cu El când l-a strigat pe Lazăr din mormânt și l-a înviat din morți. De aceea L-a și întâmpinat mulțimea, pentru că auzise că El a făcut minunea aceasta.

Cine aduce bucurie unei case ? Un oaspete binevenit.
Cine aduce casei și mai mare bucurie ? Un prieten drag.

Cine aduce bucuria cea mai mare ? Stăpânul, întorcându-se după o lipsă îndelungată.

Fericite sunt mâinile care L-au primit pe Iisus Domnul ca pe un oaspete binevenit !

Fericite buzele care L-au salutat pe prieten !

Fericite sufletele care I s-au închinat ca unui Stăpân, cu urare de bun-venit !

Dar sunt unii care nu L-au primit nici ca oaspete, nici ca prieten, nici ca stăpân; au luat pietre în mâinile lor ca să-L gonească și moarte în sufletele lor ca să-L ucidă.

Așa fel este dumnezeiasca fire a Mântuitorului Hristos, încât oriunde apare El, Dumnezeu întrupat, oamenii se despart de la sine — unii de-a dreapta și alții de-a stânga — așa cum vor fi despărțiți când va apărea El în Ziua de Apoi, ziua cea din urmă a acestei lumi. Până astăzi, când în cercurile laice se aduce vorba de Hristos, oamenii se împart de-a stânga și de-a dreapta. Dar cum va fi fost această împărțire atunci, în zilele viețuirii Sale pe pământ !

Evanghelia de astăzi înfățișează două împrejurări ale acestei tăioase despărțiri între oameni cu privire la Domnul nostru. În prima, la cina din satul Betania, cei de față erau împărțiți astfel: pe de o parte apostolii, Lazăr cel care fusese înviat din morți și surorile acestuia, Marta și Maria, al căror oaspete era Domnul. De cealaltă parte era Iuda vânzătorul, care s-a împotrivit ungerii Mântuitorului cu mir de către Maria. În cea de a doua împrejurare, de o parte avem oamenii care-L întâmpinau pe Hristos cu însuflețire la intrarea în Ierusalim, iar de cealaltă parte fariseii, cărturarii și arhiereii care puneau la cale între dânșii să-L ucidă nu numai pe Hristos, ci și pe prietenul Lui, pe Lazăr.

Deci, cu șase zile înainte de Paști, Iisus a venit în Betania, unde era Lazăr, cel pe care îl înviase din morți. Unde fusese mai înainte Mântuitorul ? Din Evanghelia care o precedă pe cea citită astăzi, vedem că îndată după Învierea lui Lazăr, El a plecat de acolo și S-a dus către pustiu, în cetatea numită Efraim. S-a dat la o parte dinaintea iudeilor, ai căror fruntași hotărâseră să-L prindă și să-L omoare. Învierea lui Lazăr îi înfuriase pe acești întîistătători mai mult decât celelalte minuni. E limpede că Lazăr nu era un oarecare, ci era un om de vază. Acest lucru se vede după mulțimea vizitatorilor care veniseră la casa lui, atât când a murit: *Mulți dintre iudei veniseră la*

Marta și Maria ca să le mângâie pentru fratele lor (Ioan 11, 19), cât și după ce a înviat, *ca să vadă* minunea făcută cu el de Domnul. Așadar, pentru că încă nu venise vremea Lui, Domnul S-a dus departe de Ierusalim și S-a tăinuit de dușmanii Lui cei răi. Pentru noi a făcut aceasta. Mai întâi, pentru ca moartea Lui să nu se facă într-ascuns, ci în fața a sute și a mii de martori strânși în Ierusalim de Paște; ca să vadă toată lumea că El cu adevărat a murit, iar Învierea să fie neîndoielnică. Apoi, pentru ca să ne învețe pe noi desăvârșita plecare în fața voinței lui Dumnezeu — ca să nu dăm fuga să murim pentru o cauză sau alta, după bunul nostru plac ci să fim gata de suferință în ceasul hotărât de voia Lui. Pentru că, dacă ne lăsăm cu totul în voia lui Dumnezeu, *păr din capul vostru nu va pieri* (Luca 21, 18) zice Domnul, și tot ce ni se va întâmpla va fi la vremea potrivită, nici prea devreme, nici prea târziu. Dacă suntem vrednici de moarte mucenicească pentru Hristos, și dacă suntem cu totul supuși voinței lui Dumnezeu, căutând slava Lui și nu pe a noastră, atunci și martiriul va veni la vremea și în chipul care ne este de cel mai mult ajutor atât nouă, cât și apropiaților noștri. De aceea, să nu credem că Domnul fugea de moarte când S-a ascuns de călăii Lui. Nu fugea, ci amâna până la vremea hotărâtă de Tatăl, până la ceasul în care moartea Lui va fi de cel mai mare preț lumii. Din Evanghelie se vede prea limpede că Domnul nu se temea de suferință și de moarte. Odată, pe când Își prezicea Patima și moartea, Petru și-a arătat gândul lui, cum că acest lucru n-ar trebui să se întâmple; atunci Domnul l-a certat cu asprime: *Mergi înapoia Mea, satano! Că tu nu cugeți cele ale lui Dumnezeu ci cele ale oamenilor* (Marcu 8, 31-33).

Cu șase zile mai înainte de Paște Domnul S-a întors în Betania, unde trăia prietenul său Lazăr, cel pe care îl înviase din morți. În Betania I s-a așternut o cină. *Și I-au făcut acolo cină și Marta slujea. Și Lazăr era unul dintre cei ce ședeau cu El la masă.* Evanghelistul Ioan nu ne spune în a cui casă avea loc cina. La prima vedere, s-ar părea că în chiar casa lui Lazăr. Dar, după Matei (26, 6) și Marcu (14, 3), care și ei povestesc întâmplarea, apare neîndoielnic că era casa lui Simon Leprosul. Altfel s-ar putea ajunge la încheierea că același lucru s-a întâmplat de două ori în Betania: odată în casa lui Lazăr și altădată în casa lui Simon cel lepros, ceea ce este greu de crezut. Acest Simon L-a primit pe Domnul pentru că, fără îndoială, fusese vindecat de El de lepră; ar fi de neînchipuit, dacă avem în vedere

asprimea Legii lui Moise, ca un lepros să facă cină în casa lui și să cheme oaspeți, de vreme ce nici rudele cele mai apropiate nu aveau voie să aibă vreo atingere cu unul ca acesta.

Și Lazăr era unul dintre cei ce ședeau cu El la masă. Evanghelistul spune apăsat acest lucru, ca să arate realitatea învierii lui Lazăr. Omul care fusese mort și înviat ducea o viață cât se poate de obișnuită: umbla, mergea pe la casele altora, mânca și bea. Nu era câtuși de puțin o umbră subțire care să fi apărut prin cine știe ce iluzie înaintea oamenilor, spre a se risipi apoi din nou. Era un om ca toți oamenii, un om în carne și oase, cum fusese și înainte să se îmbolnăvească și să moară. După ce l-a înviat, Mântuitorul S-a dus din Betania în cetatea Efraim și a stat în ținutul acela câteva zile. Lazăr a rămas în urma Lui tot atât de viu cât fusese și când era Hristos de față. Nu poate nimeni să spună că Lazăr se însufleți doar câtă vreme fusese în puterea lui Hristos. Când Se întoarce Domnul din Betania, iată-l pe Lazăr stând la masă cu El, oaspete în casa vecinului său Simon, care poate îi era și rudă. Ce priveliște minunată! Domnul stă la masă cu doi oameni cărora El le-a dat mai mult decât le putea da lumea toată: pe unul l-a ridicat din moarte și pe altul l-a vindecat de lepră. Iar trupurile amândurora putreziseră — al unuia în mormânt și al altuia în boală. Pe unul L-a întors la viață și pe celălalt la sănătate. Iar acum, mai înainte de a merge pe Calea Crucii, vine să-i vadă pe acești doi prieteni și află la ei recunoștință. O, de ne-am da și noi seama cum ne scapă și pe noi Hristos, în fiecare zi, de stricăciunea pământului și de lepra acestei vieți roase de patimi! Cum L-am întâmpina și noi cu bucurie, cum nu L-am mai lăsa să plece de sub acoperișul inimii noastre!

Deci Maria, luând o litră cu mir de nard curat, de mult preț, a uns picioarele lui Iisus și le-a șters cu părul capului ei, iar casa s-a umplut de mirosul mirului. Primii doi Evangheliști spun că Maria a turnat mir pe capul lui Hristos, Sfântul Marcu adăugând și că ea a turnat mirul *spărgând vasul* (Marcu 14, 3). Uleiurile scumpe se păstrau în fiole prețioase, lucrate cu îngrijire și bine pecetluite. Femeia a spart amfora de sticlă și a vărsat mirul întâi pe capul Mântuitorului, apoi, în semn de mare slăvire a Lui și smerenie a ei, a turnat mirul pe picioare. N-a stat să deschidă vasul încet, cu grijă, ci l-a spart, ca să se verse asupra lui Hristos tot mirul, să nu rămână nici un strop. Astfel pe când Marta slujea la masă, după felul ei, Maria își arăta și ea

evlavia în felul ei. Fiecare din aceste două surori își arăta evlavia în felul său aparte. O vedem și altădată pe Marta slujind iar pe Maria stând la picioarele lui Hristos, ascultând dumnezeieștile-i cuvinte. În acea împrejurare Domnul a lăudat-o pe Maria mai mult decât pe Marta, spunând: *Maria partea cea bună și-a ales* (Luca 10, 42). În felul acesta a arătat că râvna duhovnicească trebuie să primeze asupra celei practice. Acum, Maria a dobândit acest mir de nard curat și, după datina Răsăritului, a spălat cu el capul și picioarele Celui care îi spălase și îi miruise ei sufletul cu puritatea Lui cea de dincolo de fire. Cei de față s-au împărțit în cugetele lor. Văzând fapta Mariei, aproape toți au rămas tăcuți. Numai unul, unul singur, nici n-a tăcut nici n-a încuviințat. Iată cum descrie Evanghelistul, care era acolo, nemulțumirea aceluia:

Iar Iuda Iscarioteanul, unul dintre ucenicii Lui, care avea să-L vândă, a zis: Pentru ce nu s-a vândut mirul acesta cu trei sute de dinari și să-i fi dat săracilor ? Dar el a zis aceasta, nu pentru că îi era grijă de săraci, ci pentru că era fur și, având punga, lua din ce se punea în ea. Potrivit celorlalte două Evanghelii, nu numai Iuda a obiectat, ci și alți ucenici (la Matei) precum și unii din cei de față (la Marcu). Și se vede că într-adevăr a fost așa, că unii au socotit fapta nepotrivită — fie că or fi spus-o pe față sau doar au gândit-o în inima lor — de vreme ce Hristos le răspunde, în Evanghelia de astăzi: *Pe săraci totdeauna îi aveți cu voi, dar pe Mine nu mă aveți totdeauna.* Domnul a vorbit la plural. Dar, oricâți ar fi fost cei nemulțumiți, și oricât de mare le-ar fi fost nemulțumirea, dintre toți cel mai supărat era Iuda, care vocifera cu înverșunare. De ce îl arată Evanghelistul tocmai pe el, numindu-l cu numele întreg și cu fapta viitoare a vânzării Domnului ? Pentru ca nu cumva să fie luat drept celălalt apostol pe care îl chema tot Iuda. Iuda se mânia că mirul prețios era vărsat fără rost, când s-ar fi putut lua pe el bani buni din vânzare, bani care, zice el, le-ar fi prins bine săracilor. Știa și cât se putea câștiga vânzând amfora cu mir: trei sute de dinari. Într-adevăr, un preț bun față de cel obișnuit pentru un vas cu mir, care valora doar câteva monezi de aur. Cu atât mai adâncă apare evlavia Mariei. Cine știe cât timp o fi adunat ea până să strângă atâta bănet, pe care să-l cheltuiască într-o clipă, o clipă ce a primit atunci însemnul veșniciei ! Îl doare pe Iuda că banii aceștia n-au luat drumul pungii lui. Evanghelistul spune fără înconjur că era *fur*. Domnul trebuie să fi știut că Iuda

fură din punga în care se păstrau banii pentru săraci. Dar, chiar așa fiind, nu l-a dat niciodată pe față că fură. Poate pentru că, disprețuind banii, nu voia să vorbească despre ei, sau poate pentru că aștepta clipa în care să poată spune deodată totul despre Iuda. Și iată acele cuvinte grozave: *Nu v-am ales Eu pe voi, cei doisprezece ? Și unul dintre voi este diavol !* (Ioan 6, 70). De ce să-l fi numit pe Iuda doar hoț, când acesta merita să i se spună diavol ?

Dar iată răspunsul Domnului: *Las-o, că pentru ziua îngropării Mele l-a păstrat. Că pe săraci totdeauna îi aveți cu voi, dar pe Mine nu mă aveți totdeauna.* O, mișcător cuvânt ! Aceleași buze care au rostit: *Milă voiesc, iar nu jertfă,* aceleași care i-au spus tânărului bogat: *Vinde averea ta și o împarte la săraci,* aceleași îndreptățesc acum fapta Mariei care a vărsat prețiosul mir. Nu cumva este aici o nepotrivire ? Nu, nu este. Pentru că *nu numai cu pâine va trăi omul.* Iar fapta Mariei este și jertfă, și milă: milă față de cel mai sărac între săracii care au păsit vreodată pe acest pământ. Și nu unul care a fost dintotdeauna sărac, nu unul ai cărui părinți au fost neam de neamul lor săraci — ci Împăratul care S-a așezat în rând cu săracul, cu cel într-adevăr sărman. Ce putem spune despre Regele regilor care, domnind asupra nemuritoarelor cete îngerești din prima clipă a Zidirii, Se întrupează din dragostea Sa cea mare pentru om, născându-Se în peșteră și făcându-Se slujitor tuturor ? Boii și oile i-au împrumutat Pruncului iesle, dar cine după moarte Îi va da ungerea care se dă, după datină, până și celor mai nevoiași atunci când mor ? Iată cine: Maria. Duhul Sfânt a învățat-o să împlinească mai înainte datina pentru cei morți, și ungând cu mir trupul lui Iisus să-L pregătească de îngropare. Străină îi este ei cina aceasta, la care săvârșește o taină nu asupra trupului în viață al Domnului, ci asupra Lui în moarte. De parcă-ar ști că De-minuni-făcătorul, Cel preaputernic, care l-a adus pe fratele ei înapoi din moarte și pe gazda acestei mese, pe lepros, între cei teferi, va cădea peste numai câteva zile în mâinile nelegiuiților care Îl vor duce la moarte, la o moarte de ocară. *Lăsați-o.* Lăsați-o să-Mi pregătească de îngropare trupul. Pe săraci îi veți avea cu voi întotdeauna, și veți fi milostivi, cum v-am poruncit. Ce faceți pentru săraci, Mie îmi faceți, și ce-Mi faceți Mie, faceți pentru săraci. Ce faceți pentru Mine, vă voi întoarce însutit, vouă și săracilor voștri.

Mai spune încă Domnul: *Adevărat zic vouă: Oriunde se va propovădui Evanghelia, în toată lumea, se va spune și ce a făcut acesta, spre pomenirea ei* (Marcu 14, 9). Vedeți ce regește răsplătește Domnul slujba ce I se face? Dragostea o întoarce însutit, și cele trei sute de drahme de care îi părea rău lui Iuda i le-a plătit Mariei cu viața veșnică. Cu trei sute de drahme pe care hoțul de Iuda le-ar fi zvârlit în beznă odată cu numele Mariei, aceasta și-a cumpărat un mărgăritar fără de preț: o învățătură de mântuire pentru mulțimile creștinilor; o pildă de cum răsplătește Hristos pe cei ce slujesc Lui.

Mulțime mare de Iudei au aflat că este acolo și au venit nu numai pentru Iisus, ci să vadă și pe Lazăr pe care-l înviase din morți. Și s-au sfătuit arhiereii ca și pe Lazăr să-l omoare, căci din cauza lui, mulți dintre Iudei mergeau și credeau în Iisus. Aici iarăși oamenii se dezbină față de Hristos. Unii se duc să-L vadă pe Făcătorul de minuni, și pe Lazăr, minunea cea făptuită; iar alții pun la cale să-i omoare pe amândoi — nu numai pe Hristos, ci și pe Lazăr. Pe Lazăr de ce? Ca să se șteargă dovada vie a puterii lui Hristos. Dar de ce atunci nu umblă să-i omoare pe toți oamenii, cu femei și copii cu tot, asupra cărora a săvârșit Domnul atâtea minuni? Pe orbii care văd, pe surzii care aud, pe muții care vorbesc, pe nebunii care se înțelepțesc, pe morții care învie, pe leproșii care se curățesc? Pe slăbănogi, pe șchiopi, pe toți câți au fost vindecați? Martori ai minunilor lui Hristos se găseau câtă frunză și iarbă în tot cuprinsul lui Israel. De ce nu se sfătuiau arhiereii să-i omoare pe toți, ci numai pe Lazăr? Nu pentru că răii aceștia s-ar fi dat în lături să verse sânge și să asmută poporul; ci pentru că n-ar fi izbutit, pentru că s-ar fi pus pe ei înșiși în primejdie. Dar mai cu seamă voiau să-l ucidă pe Lazăr pentru că învierea acestuia îi neliniștise pe evrei mai mult decât toate celelalte minuni ale Mântuitorului, și pentru că mulți alergau ca să-l vadă pe Lazăr și văzându-l, începeau să creadă în Domnul; mai atârna la cântar și apropierea Paștilor, când mulțimile strânse la Ierusalim ar fi putut s-o pornească și spre Betania, ca să-l vadă pe omul înviat din morți și să creadă în Hristos. Astfel, pe când norodul căuta mântuire, căpeteniile căutau mijloace s-o împiedice. Dar toate sforțările acestor vicleni de a zădărnici lucrarea lui Dumnezeu au fost în van. Cu cât mai mult s-au pus de-a curmezișul lucrărilor lui Dumnezeu, cu atât ele au strălucit mai tare. Acest lucru s-a văzut limpede și mai târziu în istoria Bisericii lui Hristos, și a rămas așa până astăzi. Armii întregi de potrivnici s-au năpustit asupra Bisericii, și dinlăuntru și dinafară, dar loviturile în loc s-o slăbească au întărit-o și au răspândit-o și mai mult în lume. Mâinile omului sunt neputincioase în fața atotputernicului Ziditor și a lucrărilor Sale.

Faptul următor în Evanghelia de astăzi arată cu cât mai mult erau deschiși adevărului oamenii din popor decât căpeteniile lor; cu cât mai largi la inimă și mai drepți. Este intrarea triumfală a lui Hristos în Ierusalim.

A doua zi, mulțime multă, care venise la praznic, auzind că Iisus vine în Ierusalim, au luat ramuri de finic și au ieșit în întâmpinarea Lui și strigau: Osana! Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului, Împăratul lui Israel! În ziua ce a urmat cinei din Betania, Domnul a pornit spre Ierusalim, spre cetatea care *a omorât pe prooroci*. Pe atunci Ierusalimul nu era doar orașul fariseilor înguști la minte, al cărturarilor trufași și al arhiereilor de-Dumnezeu-urâtori, ci și un furnicar de oameni, o uriașă tabără de pelerini și de oaspeți pioși, bărbați și femei. De Paște, în Ierusalim se găseau oameni aproape câți și la Roma, capitala lumii. Toată această mulțime, în stare să gândească și să înțeleagă, se adunase în Ierusalim ca să fie cât mai aproape de Dumnezeu. Și în ziua aceea, cu adevărat au avut oamenii o presimțire a apropierii de Dumnezeu, și au văzut în Iisus pe mult așteptatul lor rege din casa lui David. De aceea, pe când Domnul cobora pe muntele Măslinilor, mulțimea urca să-L întâmpine. Unii își așterneau veșmintele pe drum în fața Lui, alții rupeau ramuri verzi cu care Îi împodobeau calea, și toți strigau de bucurie și cântau: *Osana! Osana Fiul lui David! Osana întru înălțime!* Binecuvântat fie regele lui Israel, Cel ce vine în numele Domnului! Sufletele acestor oameni, în față cu pumnul de fier al Romei și cu meschinăria coruptă a propriilor căpetenii, așteptau o minune care să schimbe starea lor de plâns; presimțeau că izvorul râvnitei minuni este acest Iisus în calea căruia ieșiseră plini de bucurie. Cum avea să fie acea mult așteptată schimbare din temelii a lucrurilor, nu știa poporul; el fusese învățat că numai într-un singur fel se putea, și anume printr-un rege din Casa lui David, care să domnească în Ierusalim, pe tronul lui David. Și acum vedeau în Iisus pe acest rege, pe care îl aclamau și de la care așteptau să ia în sfârșit domnia, împotriva Romei și a Ierusalimului stricat. Această cre-

dință a poporului băga spaima în farisei; bucuria stârnea ură. S-au și găsit unii să-i ceară lui Iisus să poruncească poporului să tacă. Dar Hristos, știind că puterii Lui nu i se poate pune stavilă, le-a răspuns: *Dacă vor tăcea aceștia, pietrele vor striga* (Luca 19, 40). Așa spune Regele regilor, cel călărind pe asin în straie de om sărac; pentru că Evangheliștii descriu cum Domnul Și-a făcut slăvita intrare în Ierusalim călare pe un asin:

Și Iisus, găsind un asin tânăr, a șezut pe el, precum este scris: Nu te teme, fiica Sionului ! Iată Împăratul tău vine, șezând pe mânzul asinei. Ceilalți Evangheliști descriu în amănunt cum a ajuns Domnul, care nu avea nimic, să aibă acel asin. Ioan trece peste aceasta, socotind faptul prea cunoscut, și zice numai: „a găsit un asin". Luca, cel mai amănunțit dintre Evangheliști, arată și chipul în care a fost aflat acel asin. Hristos, cu minunata-I prestiință și putere *a trimis pe doi dintre ucenici, zicând: Mergeți în satul dinaintea voastră și, intrând în el, veți găsi un mânz legat pe care nimeni dintre oameni n-a șezut vreodată. Și, dezlegându-l, aduceți-l* (Luca 19, 30). Ucenicii s-au dus și au găsit ceea ce li se spusese. Lângă puiul de asin era și mama lui. De ce nu a mers Domnul pe asină, ci pe mânzul pe care încă nu șezuse nimeni ? Pentru că asina nu s-ar fi lăsat dusă. Ea închipuie poporul evreiesc, iar mânzul închipuie neamurile. Așa tâlcuiesc Părinții și, fără îndoială, tâlcuiesc bine. Israel Îl leapădă pe Hristos, neamurile Îl primesc. Neamurile vor fi, în cea mai mare parte, purtătoare de Hristos și vor intra împreună cu El în Ierusalimul de sus, în Împărăția Cerurilor.

Acestea nu le-au înțeles ucenicii Lui la început, dar când S-a preaslăvit Iisus, atunci și-au adus aminte că acestea erau scrise pentru El și că acestea i le-au făcut Lui. Îndeobște, ucenicii nu prea pricepeau ce le spunea lor Învățătorul, până când Acesta nu le-a deschis înțelegerea (Luca 24, 45) și până ce Duhul lui Dumnezeu nu a coborât în limbi de foc deasupra lor. Atunci abia au înțeles și și-au adus aminte de tot ce le fusese spus.

Deci da mărturie mulțimea care era cu El când l-a strigat pe Lazăr din mormânt și l-a înviat din morți. De aceea L-a și întâmpinat mulțimea, pentru că auzise că El a făcut minunea aceasta. Aici se vorbește de două mulțimi. Pe de o parte sunt oamenii care fuseseră de față la ieșirea lui Lazăr din mormânt, pe de altă parte cei care, aflându-se atunci în Ierusalim, doar auziseră de marea minune ce se făcuse.

Primii erau martori, ceilalți veneau să-L vadă pe Iisus pentru că auziseră de la primii. Și, pe când deasupra Templului lui Solomon se ridica fumul jertfelor, pe când cărturarii bolboroseau plictisiți asupra literei moarte a Legii lui Moise, pe când preoțimea cea împietrită la inimă își pregătea serbările, pe când arhiereii Ierusalimului își țuguiau buzele lăudăroși, socotind că toată acea mulțime pentru ei se strânsese, pe când leviții își cântăreau cu scumpătate partea ce li se cuvenea din jertfe — oamenii porneau după minuni și după Lucrătorul de minuni. Valuri, valuri, întorceau spatele Templului lui Solomon, jertfelor și preoților, întregii mașinării a acelei societăți de piață și, lăsând în urmă toate acestea, își îndreptau fața spre Muntele Măslinilor, de unde cobora Făcătorul de minuni. Ce să facă acești oameni cu zidurile moarte ale Ierusalimului, cu morții lor vii dinăuntru ? La ce să le folosească ele acestor suflete flămânde și însetate care caută o spărtură în cerurile ferecate prin care să se vadă Dumnezeul Cel Viu ? Toată trufia care umplu-se Ierusalimul — a romanilor și a fariseilor lalolaltă — nu putea să schimbe un singur fir de păr din alb în negru. Iar acolo, iată, coborând din Muntele Măslinilor, vine Unul care, cu singur glasul Său, a chemat din mormânt pe cel îngropat acolo de patru zile, ridicându-l din moarte și din stricăciune !

O, când ne vom întoarce și noi sufletele de la neputincioasele manevre ale acestei lumi trufașe ? Când ne vom întoarce fața spre Muntele dumnezeiesc, spre Împăratul Hristos ? Când vom nădăjdui numai spre Dânsul ? Pe El Îl caută inima noastră, pe Biruitorul păcatului și al morții, Căruia nimic nu-I poate sta împotrivă. Hristos e Învingătorul ! După El flămânzește și însetează sufletul nostru, după Domnul cel smerit și puternic, smerit în putere, puternic în smerenie; după Domnul, prietenul nostru, după Domnul a cărui Împărăție nu are hotare și a cărui iubire de oameni nu are măsură. Hristos este Domnul ! Lui îi strigăm: *Osana ! Osana !* A Lui fie slava și închinarea, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

VINEREA MARE

Hristos pe Golgota ! Cel Drept în chinuri ! Iubitorul de oameni ucis de oameni ! Să se rușineze, cine mai are conștiință ! Să plângă, cine mai are inimă ! Cine mai are înțelegere, să înțeleagă !

Cu ce putem asemăna această faptă: nepătrunsă ca nesfârșirea, grea ca pământul, grozavă ca iadul ? Din tot ce vedem și auzim, din milioanele de lucruri care se întâmplă în univers, cu ce seamănă nemaipomenita faptă a răutății de pe Golgota ? Cu un miel între lupi ? Cu un copil încolăcit de șarpe ? Cu o mamă înconjurată de fii nelegiuiți ? Sau cu prăbușirea meșterului între dinții mașinii de el făurite, care-l zdrobește ? Cu Abel, ucis de fratele său ? Dar acolo piere un păcătos doborât de unul mai păcătos decât dânsul, pe când aici ticăloșii cad asupra Celui fără prihană. Cu Iosif, pe care frații lui l-au vândut în Egipt ? Dar acolo era păcatul împotriva unui frate, pe când aici împotriva Binefăcătorului. Cu dreptul Iov, al cărui trup l-a făcut Satana hrană viermilor, duhoare și stricăciune ? Dar Satana s-a ridicat atunci împotriva făpturii lui Dumnezeu, pe când aici făptura se ridică împotriva Făcătorului ! Cu David cel preaminunat, asupra cui s-a răzvrătit Avesalom, fiul lui ? Dar puțin a plătit cu aceea David pentru păcatul lui cel mare, iar aici cumplit pătimește Cel Unul Fără-de-vină, Cel Singur Drept !

Samarineanul Milostiv, care a scăpat omenirea căzută între tâlhari, a căzut acum El în mâinile tâlharilor. Șapte feluri de nelegiuiți în înconjoară. Primul este înfățișat de Satana, al doilea de arhiereii și întâi-stătătorii evreilor, al treilea de Iuda, al patrulea de Pilat, al cincilea de Baraba, al șaselea de tâlharul nepocăit de pe cruce și al șaptelea de tâlharul care s-a pocăit. Să ne oprim o clipă, să privim adunătura aceasta de ucigași în mijlocul cărora e răstignit Fiul lui Dumnezeu, plin de sânge și răni.

Întâiul loc i se cuvine Satanei, cel ce urzește răul cel mare neamului omenesc. El este *tatăl minciunii* și ucigașul ucigașilor. Ispita pe care o aduce asupra oamenilor, ca să-i ruineze, e îndoită: ispitește cu desfătarea și ispitește cu chinul. La prima ispitire din

Muntele Carantaniei a fost biruit și rușinat; atunci L-a lăsat pe Domnul și a fugit. Dar nu de tot, ci doar pentru o vreme. Cum spune Evanghelia: *până la o vreme* (Luca 4, 13). Acum această vreme a trecut și ispititorul se arată iarăși. De astă dată nu se-arată pe față; de astă dată lucrează prin oameni, prin fiii întunericului pe care lumina cea mare a lui Hristos i-a orbit și care, în orbirea lor, s-au dat în mâna Satanei: unelte împotriva lui Hristos. Dar e cu ei ! Aproape e de limba care hulește asupra Domnului, aproape de gura care scuipă preacurata lui față, aproape de mâna care-L biciuiește și-I pune coroană de spini, aproape de inima care arde de ură și de pizmă împotriva Lui.

A doua ceată de criminali la rând, este a capilor evreiești: capii politici, religioși, intelighenți. Cărturarii, fariseii, preoții, saducheii, toți în frunte cu regele lor, cu Irod. Invidia și frica i-a făcut ucigași: pizma asupra Unuia mai puternic, mai înțelept și mai bun decât ei; frica de a nu-și pierde rangul, puterea și averea, când oamenii ar fi cu Hristos. *Lumea s-a dus după El !* (Ioan 12, 19). Iată strigătul lor de slăbiciune, de pizmă și frică neputincioasă ! Care fărădelege a lor asupra Domnului e mai grozavă ? Este prinderea și uciderea Lui, săvârșită în afara Legii. În Evanghelie scrie: *Arhiereii și bătrânii poporului s-au adunat în curtea arhiereului, care se numea Caiafa. Și împreună s-au sfătuit ca să prindă pe Iisus, cu vicleșug, și să-L ucidă* (Matei 26, 3-4). Așadar, nu se sfătuiesc ce vină să-I găsească spre a-L judeca; ci cum *să prindă pe Iisus... și să-L ucidă. Prin vicleșug*, iată cum ! Când cinstitorul Legii, Nicodim, le-a amintit că Domnul ar trebui să fie mai întâi, după Lege, ascultat înaintea curții de judecată, ca să se știe ce a făcut, ei au râs cu dispreț, zeflemisindu-l (Ioan 7, 50-52).

Al treilea criminal este Iuda, prefăcutul apostol, cel fără rușine. Satana a fost părtaș la vărsarea sângelui lui Hristos din ură față de Dumnezeu și de om; bătrânii și căpeteniile poporului din pizmă și frică; dar Iuda se întovărășește cu Satana și cu căpeteniile din lăcomie. Crima lui e vânzarea Învățătorului și Binefăcătorului său pe trei sute de arginți. El singur o mărturisește, prea târziu, chiar înaintea celor care l-au tocmit pentru trădare: *Am greșit vânzând sânge nevinovat... Și aruncând arginții în templu, a plecat și, ducându-se, s-a spânzurat* (Matei 27, 4-5). Și chiar moartea lui înfricoșătoare mărturisește împotriva lui, pentru că scrie despre dânsul: *căzând cu capul înainte, a crăpat pe la mijloc și i s-au vărsat toate mărunțaiele* (Fapte 1, 18).

Al patrulea ucigaș este Pilat, procuratorul Cezarului la Ierusalim. El este oarecum, în chip ascuns, reprezentantul păgânilor, al neamurilor fără Dumnezeu, care prin el se fac și ele părtașe la osândirea Fiului lui Dumnezeu. Pilat îi disprețuiește pe iudei, după cum și aceștia îl disprețuiesc pe el. N-ar prea vrea să se amestece în condamnarea lui Hristos: *Luați-L voi și judecați-L după legea voastră* (Ioan 18, 31), le propune el pârâșilor lui Hristos. Mai târziu, Îi ia partea lui Hristos, spunându-le iudeilor, după ceea ce se voise a fi un fel de judecată: *Nu găsesc în El nici o vină* (v.38). În cele din urmă, încolțit de amenințări: *De vei slobozi pe Acesta, nu ești prieten Cezarului* (19, 12), Pilat hotărăște *să se împlinească cererea lor* (Luca 23, 24), și poruncește ca Hristos să fie biciuit și răstignit. Crima lui Pilat e aceea că, deși ar fi putut să-L apere pe Hristos, el nu a făcut acest lucru. Singur Îi spune Domnului: *Nu știi că am putere să te eliberez și putere am să te răstignesc ?* (Ioan 19, 10) Cu aceste cuvinte, Pilat ia asupra sa pentru totdeauna răspunderea morții lui Hristos. Ce-l împinge să săvârșească crima aceasta și-l așează în rând cu ceilalți ucigași ? Nehotărârea; frica. Nehotărâre în a apăra dreptatea și frică de a nu-și pierde poziția și favorurile Cezarului.

Cel de-al cincilea criminal e Baraba. De acea dată se afla la închisoare *pentru răscoală... și pentru omor* (Luca 23, 19). Astfel de crime îi aduceau pedeapsa cu moartea, atât după legile iudeilor cât și după cele romane. El nu i-a făcut nimic lui Hristos. Au făcut cei care l-au pus pe el mai presus de Hristos. Pilat a vrut să se folosească de Baraba ca să-L scape de la moarte pe Hristos; iudeii însă s-au folosit de Hristos ca să-l scape pe Baraba, pentru că Pilat le pusese în față o alegere: ori Hristos, ori Baraba. Ori Dumnezeu, ori un tâlhar. Și tâlharii l-au ales pe tâlhar.

Al șaselea și al șaptelea fel de criminali atârnă, fiecare pe crucea lui, pe Golgota, unul la dreapta și unul la stânga lui Hristos, așa cum a proorocit Isaia: *cu răufăcătorii a fost numărat* (53, 12). Unul din aceștia, chiar și acum în chinurile morții, hulește; celălalt se roagă. Iată doi oameni aflați întru totul în aceeași situație: amândoi sunt țintuiți pe cruce, amândoi sunt pe punctul de-a părăsi pentru totdeauna lumea aceasta, de la care nu mai au de-acum ce aștepta. Dar ce deosebire ! Un răspuns bun pentru cei ce zic: „puneți oamenii în aceleași circumstanțe materiale, dați-le aceleași ranguri și aceeași avere și vor avea toți același spirit". Un răufăcător, cu ultima suflare își bate joc de Fiul lui Dumnezeu: *De ești Tu Hristosul, mântuiește-te pe Tine și pe noi !* (Luca 23, 39). Celălalt însă Îl roagă pe Domnul: *Pomenește-mă, Doamne, când vei veni întru Împărăția Ta* (23, 39). Chinul răstignirii îi omoară unuia și trupul și sufletul, iar altuia, omorându-i trupul, îi scapă sufletul. Crucea lui Hristos îi e unuia sminteală, celuilalt mântuire.

Aceștia au fost ucigașii de pe Golgota, criminalii din jurul lui Hristos. Dar, Doamne, ajută-ne să ne vedem viețile noastre mai înainte de a-i învinui pe cei ce L-au țintuit pe Cruce pe Dumnezeul iubirii: nu cumva suntem și noi printre ei ? O, de-am fi măcar precum al șaptelea, cel care s-a pocăit și, pe cruce, în durerile trupului, a căutat și a găsit mântuirea păcătosului său suflet !

Dacă un om răspândește ură față de Dumnezeu și de om, acela e prietenul Satanei și armă ascuțită în mâna lui.

Dacă un om e plin de pizmă față de plăcuții lui Dumnezeu și slujitorii lui Hristos, acela e ucigaș și potrivnic lui Dumnezeu, ca Ana și Caiafa și ca toți capii și bătrânii evreiești.

Dacă un om e avar, nu-i departe de a-l vinde pe Dumnezeu, și în tovărășia criminală a lumii tovarășul său cel mai apropiat este Iuda.

Dacă un om e nehotărât să apere adevărul, și dacă din frica de a pierde ce are se învoiește cu moartea unui drept, este din tagma lui Pilat.

Dacă un om se răscoală, și face vărsare de sânge, și altul suferă în locul lui din nedreptate sau din răutatea altora, e din soiul Barabei.

Dacă un om hulește pe Dumnezeu toată viața, fie în faptă ori în cuvânt, și dacă moare cu hula pe buze, e fratele de cruce al criminalului celui obraznic.

Fericit însă cel ce, suferind pentru păcatele sale, nici nu hulește nici nu osândește ci, pomenindu-și fărădelegea, strigă la Dumnezeu după iertare și mântuire. Fericit acest al șaptelea criminal care, înțelegând că suferă pentru păcatele sale și înțelegând deasemenea că neprihănitul Mântuitor suferă pe nedrept pentru alții, s-a pocăit, a cerut milă și s-a aflat primul în Raiul vieții veșnice împreună cu Mântuitorul ! Iată ce ni s-a descoperit prin el: căința mântuitoare, fie și în clipa morții, firea mântuitoare a rugăciunii, și grabnica primire a milei lui Dumnezeu. Ne stă în față o pildă minunată, orice păcat am fi săvârșit, în orice fel ne-am fi despărțit de Dumnezeu

și ne-am fi pus în rândul criminalilor. Pentru că orice păcat este o crimă împotriva lui Dumnezeu, iar cine făptuiește fie și numai un singur păcat, se numără printre ucigași, printre slujitorii Satanei. De aceea nimeni să nu cârtească, purtându-și suferința spre pierzare și nu spre mântuire; fie ca întunericul durerii să-i fie străluminat de înțelegerea păcatului său, de căință și de rugăciune. Numai așa suferința nu-i va fi spre pierzare, ci spre mântuire.

Și acum, după ce ne-am uitat bine la răufăcătorii adunați asupra Mântuitorului, să ne oprim o clipă să vedem cum stă El printre aceștia. Să privim mai întâi în grădina Ghetsimani, unde ucenicii osteniți dorm, pe când Domnul a îngenuncheat în rugăciune la apropierea morții.

Părinte, de voiești, treacă paharul acesta de la Mine. Însă nu voia mea, ci a Ta să fie (Luca 22, 42), *și s-a făcut sudoarea Lui ca picături mari de sânge care picurau pe pământ* (22, 44). Dumnezeirea lui Hristos e nedespărțită de omenitatea Lui, iar ochilor noștri se înfățișează uneori una, alteori cealaltă. Când Îl vedem prunc în peșteră, vedem că e om. Când Îl vedem fugind în Egipt, sau în anii de tăcere din Nazaret, iarăși Îl vedem om. Îl vedem flămând și însetat, ostenind în călătorii: om. Dar când Îl vedem înviind din morți, înmulțind pâinea, vindecând nebunii și leproșii, liniștind furtuna, oprind vântul și mergând pe apă ca pe uscat, atunci cu adevărat vedem nu om, ci Dumnezeu. În grădina Ghetsimani Îl vedem și om și Dumnezeu. Dumnezeu pentru că, în vreme ce trei dintre ucenicii Săi, trei dintre cei mai mari oameni ai lumii, trei mari apostoli, dorm istoviți, El este treaz și privegheză îngenuncheat în rugă. Dumnezeu, pentru că cine ar fi putut, sau ar fi îndrăznit să-i spună lui Dumnezeu *Tată*, dacă nu Fiul Său Cel Unul Născut, care Fiu fiind, știa că este deoființă cu Tatăl. Dumnezeu, pentru că cine dintre muritori ar fi cutezat să spună că la cuvântul său vin *douăsprezece legiuni de îngeri* (Matei 26, 53) ? Om, pentru că om îngenunchează în pulberea pământului; om Îl trec sudorile agoniei; om luptă cu Sine Însuși; om se cutremură în fața suferinței și a morții; om se roagă să treacă de la Dânsul cupa amară a durerii.

Cine să poată înfățișa, cine să poată măsura chinurile lui Hristos, chinuri trupești și chinuri sufletești, din acea noapte înfricoșătoare de dinaintea Răstignirii ? Dacă pe Cruce chinul trupului a fost mai mare, aici chinul sufletesc îl întrece pe cel trupesc. Pentru

că se spune că era în agonie. Este agonia lăuntrică, agonia sufletului; este firea omenească ce caută mângâiere la Tatăl; este nepătrunsa vorbire a Omului cu Dumnezeul Cel Nevăzut, despre ceva de care depinde întreaga lume zidită, din începutul ei până la sfârșit. Pe de o parte, grozava suferință a Omului din care sudoarea picură ca stropi de sânge în răceala nopții; pe de alta, planul lui Dumnezeu de mântuire. Acestea două își erau potrivnice, și trebuiau împăcate. Omul a spus: *Părinte, de voiești, treacă paharul acesta de la Mine.* Dumnezeu-Omul (Fiul ascultător) a adăugat: *Însă nu voia mea, ci a Ta să fie.* Iar Dumnezeu a hotărât că paharul trebuie băut. Și când Omul a primit hotărârea lui Dumnezeu, în sufletul Lui a fost iarăși pace, o pace nemaicunoscută până atunci pe pământ, o pace care nu poate fi atinsă nici de trădare, nici de scuipare, nici de minciună, nici de lepădare, nici de coroana de spini, nici de defăimare, nici de răstignire. În grădina Ghetsimani Iisus Domnul a câștigat, întru ascultarea Tatălui, cea mai mare biruință asupra Satanei. Prin neascultarea de Dumnezeu Adam a fost înfrânt de Satana; prin ascultarea de Dumnezeu Hristos l-a înfrânt pe Satana, spre mântuirea lui Adam și a urmașilor lui. În grădina Raiului Satana l-a biruit pe om; În grădina Ghetsimani Omul l-a biruit pe Satana. Aceasta a fost lupta înfățișată de Evanghelie. Trebuia ca omul să fie biruitor — omul, nu Dumnezeu. Pentru ca oamenii să aibă toți în față o pildă omenească, o pildă ce să poată fi urmată. Așadar Dumnezeu L-a lăsat pe Omul Iisus să lupte cu Satana și cu toate puterile lui. De aici cumplita agonie a Omului; de aici strigătul Lui: *Treacă paharul acesta de la Mine !* De aici sudoarea *ca picături mari de sânge* căzând de pe fața Sa. Dar, dacă trupul este slab, *duhul este osârduitor* (Marcu 14, 38). Și duhul a fost biruitor, mai întâi asupra trupului și apoi asupra Satanei. Se poate că Satana nici nu și-a dat seama de desăvârșita lui înfrângere din grădina Ghetsimani, și s-a bucurat mai departe să-L vadă pe Hristos batjocorit, răstignit și ucis. Dar când Domnul din moarte și din mormânt a coborât ca un trăznet în împărăția Satanei, a înțeles Satana că păruta lui victorie de pe Golgota n-a fost nimic altceva decât culmea înfrângerii sale din grădina Ghetsimani.

Așa cum a flămânzit și a însetat, așa cum a ostenit, așa cum a mâncat și a dormit, cum a mers și a vorbit, a plâns și S-a bucurat, tot așa a și suferit, ca un om, Iisus Domnul. De aceea nimeni să nu

spună: ușor I-a fost să sufere — doar era Dumnezeu ! Ușuratice vorbe, însemnul ignoranței, al lenii duhovnicești. Hristos n-a găsit că Îi e ușor să sufere. Nu Dumnezeu a suferit, ci Omul. Cu atât mai grea i-a fost suferința Lui decât nouă, cu cât El era nevinovat, neprihănit, pe când noi suntem vinovați și păcătoși. Când suferim, să nu uităm niciodată că suferim pentru păcatele noastre ! Domnul nu a suferit din cauza Lui, sau pentru El, ci din cauza oamenilor și pentru oameni, pentru mulți oameni și pentru multe păcate ale lor. Când un singur păcat i-a adus lui Adam moarte; când un singur păcat a pus pentru totdeauna pecetea rușinii pe fruntea lui Cain; când pentru două-trei păcate a avut atât de suferit David; când pentru multe păcate Ierusalimul a fost nimicit și Israel dus în robie — dați-vă seama ce suferință a avut de îndurat El, când munții de păcate ale tuturor oamenilor, din toate timpurile, s-au grămădit asupra Lui ! Păcate grozave, păcate din pricina cărora pământul s-a deschis și a înghițit oameni și animale; păcate din pricina cărora s-au nimicit cetăți și neamuri; păcate pentru care a venit potopul, și a bântuit foametea și ciuma și lăcusta și omida; păcate pentru care s-au făcut războaie între neamuri, jaf și prăpăd; păcate care au deschis ușile sufletului omenesc ca să intre pe ele duhurile rele; păcate pentru care s-a întunecat soarele și s-a tulburat marea și au secat râurile. Dar la ce bun să le mai înșirăm ? Poți să numeri nisipul din mare sau poți să numeri iarba de pe câmp ? Toate păcatele acestea, și fiecare din ele aducător de moarte fiind ca otrava celui mai înveninat șarpe — *pentru că plata păcatului este moartea* (Romani 6, 23) — toate s-au îngrămădit asupra lui Iisus, asupra Omului nevinovat. El a luat asupra Lui păcatele noastre. E de mirare, atunci, că sudoarea cade de pe fruntea Lui *ca picături mari de sânge ?* E de mirare că Se roagă: *Treacă paharul acesta de la Mine !* Iată, *cu greu va muri cineva pentru un drept... dar ... pentru noi, Hristos a murit când noi eram încă păcătoși* (Romani 5, 7-8). Închipuiți-vă duși la eșafod de dragul unui drept; cât v-ar fi de greu ! Și închipuiți-vă duși la eșafod pentru un nelegiuit — pentru unul care a săvârșit o crimă chiar asupra-vă. Să fiți osândiți la moarte ca să scape el ! Vă trec sudorile numai când vă gândiți la una ca asta ! Atunci însă v-ați putea da puțin seama de sudoarea însângerată a lui Hristos. Și atunci ați striga, înfricoșați, uluiți, aproape scoși din minți: Iată Omul care este Dumnezeu !

Iată omul ! a strigat Pilat gloatei de iudei, scoțându-le afară pe Hristos cu coroană de spini și mantie de purpură. De ce a spus Pilat acest cuvânt ? Oare pentru că-l uimise liniștea lui Hristos, sau cu gând să-i miște pe iudei ? Poate și una și alta. Să strigăm și noi în uimire: *Iată omul !* Iată omul adevărat, omul așa cum l-a avut Dumnezeu în minte când l-a făcut pe Adam. Iată omul — blând, smerit și ascultător voinței Tatălui, așa cum era Adam în Rai înainte de a păcătui și a fi scos afară. Iată omul fără răutate și fără ură, neclintit în mijlocul furtunii de ură și de răutate dezlănțuite de oameni și diavoli ! Lupta Lui s-a purtat în grădina Ghetsimani. Când a strigat, pentru a treia și cea din urmă oară: *Fie voia Ta,* sufletul i-a fost în pace. Pacea aceasta l-a minunat pe Pilat și i-a scos din fire pe iudei. Și-a încredințat trupul voinței Tatălui, așa cum puțin mai târziu Și-a încredințat sufletul în mâinile Tatălui. Și-a supus cu totul voia Lui omenească dumnezeiești voințe a Tatălui Ceresc. Fără să țină pe nimeni de rău, a îngenuncheat Mielul nevinovat sub greutatea Crucii pe drumul Golgotei. Nu lemnul Crucii era greu, ci păcatele omenirii, care au fost răstignite împreună cu trupul Său pe lemnul Crucii.

Dar ce spunem: fără să țină pe nimeni de rău în restriște ? Când spunem aceasta, n-am spus lucrul decât pe jumătate. Le-a vrut tuturor numai binele; bine pentru toți, pentru toate. Și încă n-am spus totul. Nu numai a vrut binele tuturor, ci a lucrat pentru acest bine până la ultima-I suflare. Și pe Cruce fiind, a lucrat binele tuturor, chiar și al celor care L-au țintuit pe Cruce. A făcut pentru aceștia tot ce putea face în chinurile răstignirii: le-a iertat păcatele.

Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac. Aceasta nu e doar a dori binele, ci a lucra binele cuiva. Este cel mai mare bine pe care oamenii păcătoși pot să-l ceară de la Dumnezeu. Pe Cruce, în ghearele morții, străpuns de chinuri, Domnul e plin de grija mântuirii oamenilor. Le iartă neștiința, se roagă pentru ucigașii care l-au răstignit și l-au împuns cu sulița. În vremea Răstignirii a împlinit cele mai mari porunci date oamenilor: să se roage neîncetat, să fie milostivi, să ierte, să iubească. Cine, căzând în mâinile tâlharilor, s-a mai rugat pentru aceștia — s-a rugat pentru mântuirea lor, s-a îngrijit de mântuirea lor, le-a iertat răutatea lor ? Și omul cel mai bun, căzând în mâini ucigașe, se roagă lui Dumnezeu să scape, se îngrijorează de soarta sa, se apără. Până la Hristos nici cei mai drepți oameni nu erau în stare să se ridice în rugăciune pentru vrăjmași. Toți che-

mau Dumnezeu și oameni într-ajutor la răzbunare împotriva celor ce le căşunaseră vreun rău. Dar vezi, Domnul Își iartă dușmanii, are grijă de ei; îi iartă și Se roagă pentru ei. Pentru ce nimicuri ne înverșunăm noi ! Pentru ce flecuștețe ne războim ! Noi care, zi de zi, Îl mâniem pe Dumnezeu încălcând toate sfintele Lui porunci: prin gânduri necurate, prin pofte necurate, prin fapte rele. Nimeni nu se poate numi om dacă nu-și iubește aproapele. Numai dragostea de aproapele ne face oameni, oameni adevărați. În zadar privim la Domnul pe Cruce, în zadar Îi auzim cea din urmă a Sa rugăciune pentru păcătoși, dacă nu ne iubim aproapele și dacă ne numărăm în adunătura de ucigași care L-au osândit cu vicleșug la moarte. De aceea, să nu rămânem la uimirea față de marea Domnului iubire de oameni, ci uimirea să ni se amestece cu rușine: pentru că rugăciunea Lui de pe Cruce e și pentru noi.

„Cu cât mai mare este dragostea, cu atât mai mare suferința", spune Sfântul Teodor Studitul. Iar dacă suntem neputincioși să măsurăm mărimea dragostei Mântuitorului pentru noi, să ne silim a măsura mărimea suferințelor Sale. Atât de mari au fost că le-a simțit și pământul și s-a cutremurat; soarele, și s-a întunecat; pietrele, și s-au despicat; catapeteasma templului, și s-a rupt; mormintele, și s-au deschis; morții, și au ieșit din groapă; sutașul de sub Cruce, și l-a mărturisit pe Fiul lui Dumnezeu; tâlharul de pe cruce, și s-a căit. Să nu fie inimile noastre mai oarbe ca pământul, mai tari ca piatra, mai nesimțitoare ca mormântul și mai moarte decât morții. Ci să ne pocăim ca tâlharul, și să ne închinăm Fiului lui Dumnezeu ca sutașul; pentru ca și noi, împreună cu mulțime de frați și surori, să fim răscumpărați din moarte de patimile lui Hristos, curățați cu sângele Lui preascump, îmbrățișați de brațele Sale întinse și învredniciți de Împărăția Sa cea fără de moarte. Iar cine le nesocotește pe acestea rămâne în tovărășia ucigașă a lui Antihrist, și în lumea de apoi va avea partea sa cu tâlharul cel nepocăit, departe de fața lui Dumnezeu. Pentru că, deși S-a aflat Dumnezeu odinioară printre ucigași pe pământ, în ceruri nu va mai fi printre ei.

Să ne închinăm așadar Patimilor lui Hristos, să ne închinăm Celui ce S-a răstignit pentru noi păcătoșii. Să mărturisim și să slăvim sfânt numele Lui. Slavă și laudă Îi aducem Lui, Om adevărat și Dumnezeu adevărat, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

ZIUA ÎNVIERII

Cei înghețați se strâng la foc; cei flămânzi, la masă; cei chinuiți într-o noapte ce pare fără sfârșit se bucură când răsare soarele, iar cei ce-au purtat o luptă cruntă se bucură de biruința venită pe neașteptate. O, Mântuitorule, Tu le ești tuturor acestea toate prin Învierea Ta ! Tu, Împărat strălucitor, cu un singur dar ai umplut mâinile goale întinse spre cer ! Bucurați-vă, ceruri ! Bucură-te, pământ ! Bucurați-vă, ceruri, cum se bucură mama de pruncii pe care-i hrănește ! Pământule, bucură-te cum se bucură pruncii flămânzi când își iau din mâna mamei hrana !

De biruința lui Hristos se bucură toată făptura, de la cea dintâi zidită la cea din urmă ! Orice altă victorie de pe pământ îi dezbină pe oameni. Un rege biruie pe alt rege: unul se bucură iar altul se jelește. Un om biruie pe alt om: sub un acoperiș e cântec, sub altul plângere. Nu-i biruință pe lume neînveninată de răutate: biruitorul se bucură pe înfrângerea și lacrimile celui învins. Nici nu-și dă seama cum răul își taie drum prin bucuria sa !

Când Tamerlan l-a înfrânt pe sultanul Baiazid, l-a închis pe acesta într-o cușcă de fier dinaintea căreia a dat serbări. Răutatea îi era bucurie; veselia i se hrănea din cumplire. O, fraților, scurtă desfătare e răutatea ! Când craiul Ștefan l-a biruit pe regele bulgăresc, n-a intrat în ținuturile bulgare, nici n-a luat ostateci dintre bulgari, ci mâhnit s-a închis în schit cu post și rugăciune. Dintre doi biruitori înfățișați mai sus, cel din urmă a fost mai nobil decât cel dintâi. Dar, chiar și așa fiind, biruința aceasta, ca orice biruință, și-a avut spinii săi pentru cel învins. Chiar și cea mai înălțătoare istorie e asemenea unui soare cu raze jumătate strălucitoare, jumătate întunecate.

Singură biruința lui Hristos e ca un soare care împrăștie doar strălucire asupra tuturor. Doar biruința lui Hristos umple toate sufletele de bucurie. Doar ea este fără de răutate.

Poate că va spune cineva: e o biruință de taină. Da, este; dar se descoperă tuturor, și viilor, și morților.

E o biruință plină de mărinimie, spuneți ? Da, dar este mai mult de-atât. Oare e simplă mărinimie fapta unei mame care-și scapă pruncii de șarpe nu o dată sau de două ori, ci, ca să-i scape pentru totdeauna, intră cu vitejie în cuibul de vipere și le dă foc ?

O biruință vindecătoare ? Da ! O biruință care vindecă și mântuiește pentru totdeauna, pentru vecie. Biruință blândă care-l scapă pe om de tot răul și-l face neprihănit și nemuritor. O nemurire fără neprihănire n-ar fi decât perpetuarea domniei răului, înveșnicirea răutății și a stricăciunii. Iar nemurirea fără de păcat naște nemărginita bucurie și face pe oameni frați cu strălucitorii lui Dumnezeu îngeri.

Cine să nu salte de bucuria biruinței lui Hristos ? El a biruit pentru noi, nu pentru Sine. Victoria nu L-a făcut pe El mai bogat, nici mai slăvit, nici mai puternic — ci pe noi. Victoria Lui nu e înălțare de Sine, ci iubire; nu e luare, ci dăruire. Cuceritorii pământului câștigă biruința; Hristos e singurul care o aduce altora. Nici un învingător din lume n-ar vrea să-i scape din mână biruința și s-o ia altul; singur Domnul Cel Înviat dă biruința cu mâinile-I amândouă fiecăruia dintre noi; singur El nu se mânie ci Se bucură când, prin biruința Lui, suntem noi mai bogați, mai slăviți, mai puternici.

Victoriile pământești arată mai bine văzute de departe; când privești mai de-aproape sunt respingătoare. Cât despre biruința lui Hristos, nu poți spune când e mai frumoasă. De departe, te minunezi cât e de strălucită, de curată, de plină de har; de aproape, te uimești ce potrivnici cumpliți a frânt, ce mulțime de robi a slobozit. Astăzi este ziua, mai mult decât oricare altă zi peste an, închinată prăznuirii acestei biruințe a lui Hristos, și se cuvine s-o privim cât mai de aproape, atât spre o mai bună cunoaștere cât și spre o mai mare bucurie.

Să ne apropiem așadar de Domnul nostru Cel Înviat, Biruitorul, ca să vedem:

Mai întâi: pe cine a biruit prin Înviere ?

Apoi: pe cine a slobozit prin Biruință ?

Prin Înviere, Domnul a biruit pe cei doi înverșunați vrăjmași ai vieții și ai vredniciei omului: moartea și păcatul. Acești doi potrivnici ai neamului omenesc s-au născut când omul s-a rupt de Dum-

nezeu, călcând în picioare poruncile ascultării față de Ziditor. În Rai Adam nu știa nici ce-i moartea, nici păcatul, nici frica, nici rușinea. Pentru că, nedespărțit de Domnul Cel Viu, n-avea cum să cunoască moartea și, în desăvârșită ascultare față de Dumnezeu, n-avea cum să știe de păcat. Unde nu este păcat, nu este nici rușinea născută din păcat. Rușinea și frica au intrat odată cu păcatul; păcătuind împotriva mântuitoarei ascultări de Dumnezeu, omul s-a simțit nesfârșit de departe, a presimțit secera morții asupră-i. De aceea, când Dumnezeu l-a chemat pe Adam și a întrebat: *Unde ești ?*, el a spus: *Am auzit glasul Tău în rai și m-am temut, pentru că sunt gol și m-am ascuns* (Facere 3, 9-10). Până atunci glasul lui Dumnezeu îl bucurase pe Adam, îl înviorase, îl îmbărbătase, dar, după săvârșirea păcatului, același glas îl înspăimânta, îl slăbea, îl amorțea. Până atunci Adam se știuse îmbrăcat în haina strălucitoare a îngerilor, dar acum s-a cunoscut despuiat de păcat, jefuit, prăbușit între animale, un pitic. Vedeți, fraților, cât e de groaznic până și cel mai mic păcat de neascultare față de Dumnezeu. Înfricoșându-se, Adam s-a ascuns *printre pomii raiului* ca o pisică de casă care, când o apucă, o ia razna pe dealuri ascunzându-se de stăpânul ei și de mâna care-o hrănește ! A început Adam să caute ajutor împotriva lui Dumnezeu la necuvântătoarele peste care până adineauri avea stăpânire deplină. Ca fulgerul, un păcat aduce al doilea păcat și al treilea păcat și al zecilea și al miilea păcat până când omul se sălbăticește cu totul și se face pământesc și cu trupul și cu sufletul. Așa că a spus Dumnezeu: *Pământ ești și în pământ te vei întoarce* (Facere 3, 19), ceea ce este nu numai judecata lui Dumnezeu ci și o legare a omului cu pământul întru risipire, abia începută dar în plină desfășurare.

Urmașii lui Adam, rânduri-rânduri, s-au legat tot mai mult cu pământul și s-au risipit, păcătuind cu rușine și murind cu spaimă. Oamenii s-au ascuns de Dumnezeu printre pomi, printre pietre, printre aur și țărână. Cu cât mai bine s-au ascuns, cu atât s-au despărțit de Dumnezeu și L-au uitat. Natura care-i sta omului la picioare acum s-a ridicat peste capul său până ce a acoperit cu totul fața lui Dumnezeu, luându-I locul. Omul și-a făcut dumnezeu din natură: ascultă de natură, trăiește după natură, se roagă la natură, jertfește naturii. Dar zeificarea naturii nu l-a scutit nici pe el nici pe ea de moarte și de stricăciune. Cărarea pe care a luat-o e a păcatului; și cărarea aceasta nimicitoare duce fără întârziere într-un sin-

gur loc, în mohorâtul tărâm al morții. Mergi, mergi, și cu cât mergi păcatul e tot mai greu; e ca o avalanșă căreia nu-i stă nimic în cale. Iar neamul omenesc atinsese adâncurile deznădejdii când dumnezeiescul Erou a venit să-l salveze.

Iisus Domnul este Eroul. Fără păcat și fără de moarte în veșnicie, El a trecut prin cimitirul omenirii presărând din mers florile vieții fără sfârșit. Duhoarea păcatului nu sta înaintea răsuflării Sale, morții înviau la cuvântul Său. Iar El, din iubire, a luat asupra-I muntele uriaș al păcatului așa cum, din iubire, a luat asupra-I trupul omenesc. Atât de grea era povara păcatului că Însuși Fiul lui Dumnezeu S-a plecat sub ea până la mormânt. Binecuvântat fie de mii și mii de ori mormântul din care a țâșnit un râu de nemurire pentru oameni ! Eroul a coborât sub mormânt, în iad, a răsturnat scaunul Satanei, a nimicit prăsila relelor urzite asupra neamului omenesc. Iar din mormânt S-a ridicat până la cerul cerurilor, deschizând cale nouă — cale spre tărâmul celor vii. A nimicit iadul cu puterea Sa, Și-a slăvit trupul cu puterea Sa, S-a sculat din mormânt cu puterea Sa, cu Însăși puterea Sa care este nedespărțită de a Tatălui și de a Sfântului Duh. Blând ca un miel S-a dus Domnul la Patimă și la moarte, puternic ca un Dumnezeu a îndurat Patima și a învins moartea. Învierea Lui este totodată o profeție și un chip al învierii noastre: *Căci trâmbița va suna și morții vor învia nestricăcioși* (I Corinteni 15, 52).

Vor întreba unii: cum spunem că a biruit moartea Domnul Cel Înviat, de vreme ce oamenii încă mor ? Cei ce-au intrat în lumea aceasta prin pântecele maicii lor vor ieși din ea prin moarte și prin mormânt. Este lege aceasta. Dar pentru noi, care murim în Hristos, moartea nu este un abis întunecat, ci este nașterea la o viață nouă, este întoarcerea acasă. Pentru noi mormântul nu este întuneric fără sfârșit, ci este poarta la care ne așteaptă îngerii lui Dumnezeu strălucitori. Pentru cei plini de dragostea lui Hristos mormântul nu-i decât cea din urmă piedică în calea prezenței Lui — piedică subțire ca pânza de păianjen. Deci strigă marele Apostol Pavel: *Pentru mine viață este Hristos și moartea un câștig* (Filipeni 1, 21). Cum n-a biruit Domnul moartea când unde este El moartea nici nu se vede ? Mormântul nu mai e un abis pentru că El l-a umplut cu Sine; nu mai e întuneric pentru că El l-a străluminat; nu mai e groază pentru că e semn nu al sfârșitului, ci al începutului; nici

groapa nu e casa noastră în veșnicie, pentru că este numai ușa ce dă într-acolo. Deosebirea între moartea de dinaintea Învierii lui Hristos și moartea de după Înviere este cea dintre un incendiu pustiitor și luminița unei candele. Victoria lui Hristos e temeinică; prin El *moartea a fost înghițită de biruință* (I Corinteni 15, 54).

Dar vor întreba alții: cum spunem că Domnul Cel Înviat a biruit păcatul, de vreme ce oamenii încă păcătuiesc ? Cu adevărat Domnul a învins păcatul ! L-a biruit prin zămislirea și nașterea fără de păcat; prin viața Sa curată pe pământ; prin suferința pe Cruce, drept fiind; și la sfârșit a încoronat biruința prin slăvita Înviere. S-a făcut leac, leac bun, leac fără greș împotriva păcatului. Cine s-a molipsit de păcat nu se poate vindeca decât numai cu Hristos. Cine vrea să nu păcătuiască, numai cu ajutorul lui Hristos poate. Când au găsit leac pentru vărsat, oamenii au spus: am biruit boala ! La fel când i-au venit de hac amigdalitei, durerii de dinți, gutei și altor asemenea boli: le-am biruit ! Când găsești un leac pentru boală, așadar, înseamnă că ai biruit-o. Hristos este doctorul cel mai iscusit din lume și din istorie, pentru că El le-a adus oamenilor leac pentru boala bolilor: pentru păcat, din care se trag toate relele. Iar leacul este El Însuși, Domnul Cel Înviat, Domnul Cel Viu. Singurul leac împotriva păcatului este El. Dacă oamenii mai păcătuiesc și astăzi și păcătuind se ruinează, nu înseamnă că Hristos n-a biruit păcatul, ci că ei n-au luat singurul remediu împotriva bolii lor mortale; ori nu și-au dat destul seama că El este leacul ori, dacă și-au dat, l-au nesocotit dintr-o pricină sau alta. Istoria însă mărturisește, cu mii și mii de glasuri, că cei care au luat leacul acesta s-au vindecat. Cunoscând slăbiciunea firii noastre, Mântuitorul a lăsat credincioșilor Săi leacul sub chipul pâinii și al vinului, pentru ca lor să le vină mai ușor să-l ia. *Cel ce mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu rămâne întru Mine și Eu întru el... și cel ce Mă mănâncă pe Mine va trăi prin Mine* (Ioan 6, 56-7). Cei ce păcătuiesc se hrănesc cu păcat și, încet-încet, păcatul stinge viața din ei. Iar cei care se hrănesc cu Domnul Cel Viu se hrănesc cu viață, și viața dintrînșii crește pe când moartea se împuținează. Cu cât crește viața, scade păcatul. Dulceața tulbure și mohorâtă a păcatului piere și-i ia locul dulceața cea plină de bucurie și de viață dătătoare a Biruitorului Hristos.

Binecuvântați cei ce-au trăit taina aceasta în viața lor ! Fiii luminii se pot chema, și copii ai harului. Trecând din această viață, vor ieși din ea ca dintr-un spital: vor ieși teferi și nu vor mai fi bolnavi niciodată.

II

Să ne întrebăm acum: pe cine a eliberat Domnul prin biruința Sa asupra păcatului și a morții ? Pe unii dintr-un neam sau dintr-o semințe oarecare ? Pe unii dintr-o pătură socială sau alta ? Nu, nicidecum ! O astfel de slobozenie ar fi libertatea roasă de răutate a unui învingător pământean. Pe Hristos nu-l numim „Iubitorul evreilor", sau: „Iubitorul grecilor", sau: „Iubitorul săracilor", sau: „Iubitorul aristocraților", ci: Iubitorul oamenilor. El a biruit pentru toți oamenii, fără deosebirile pe care aceștia și le pun singuri. A câștigat pentru toată făptura. Tuturor le dăruiește biruința Sa. Celor care primesc această biruință și o fac a lor, le-a făgăduit viața veșnică și moștenirea cerești împărății. Nu silește pe nimeni la biruința Lui, deși a costat atât de scump; îl lasă pe om să și-o însușească numai dacă vrea. Așa cum în Rai a ales de bunăvoie căderea, moartea și păcatul din mâna Satanei, așa să aleagă acum viața și mântuirea din mâna Dumnezeului Biruitor. Biruința lui Hristos e balsam de viață dătător pentru toți oamenii, pentru că toți sunt roși de lepra păcatului și a morții.

Balsamul acesta îl face pe bolnav sănătos, iar pe cel teafăr și mai mult îl întărește.

Balsamul acesta învie morții și celor vii le dă și mai multă viață.

Balsamul acesta îl face pe om înțelept, îl înalță, îl îndumnezeiește; sporește în el puterea de o sută de ori, de o mie de ori, și-l ridică în vrednicie cu mult deasupra naturii celei slabe, până la strălucirea și frumusețea îngerilor și arhanghelilor lui Dumnezeu !

O, preaminunat și de viață dătător balsam ! Ce mână nu te va primi ? Ce inimă n-o să te pună pe rănile sale ? Ce glas n-o să te laude ? Ce condei n-o să scrie minunile pe care le-ai lucrat tu ? Ce abac n-o să numere câți bolavi ai făcut sănătoși și câți morți ai înviat ? Ce lacrimi nu se vor vărsa de mulțumire ție ?

Veniți, fraților, veniți toți care vă temeți de moarte. Veniți lângă Hristos Cel Înviat, lângă Hristos Cel care vă învie, și El o să vă vindece de moarte și de frica de moarte.

Veniți, voi toți care trăiți cu rușinea păcatelor fățișe și ascunse ! Apropiați-vă de izvorul cel viu care curăță și spală, și care poate să facă vasul cel mai negru mai alb ca zăpada.

Veniți toți care căutați sănătate, putere, frumusețe și bucurie. Izvorul acestora este Cel Înviat ! El vă așteaptă pe toți cu milă și vrea ca nici unul dintre voi să nu se piardă.

Plecați-vă înaintea Lui, cu trup și suflet. Faceți-vă una cu El în minte și cuget. Îmbrățișați-L din toată inima, căci nu vă închinați subjugatorului, ci eliberatorului vostru; nu vă uniți cu nimicitorul ci cu Mântuitorul vostru; nu îmbrățișați un străin ci pe Cel ce vă este cel mai aproape și prietenul cel mai bun.

Domnul Cel Înviat e minunea minunilor; dar, fiind minunea minunilor, este la fel ca și voi, om adevărat, om cu firea omenească așa cum a avut-o Adam în Rai. Firea omenească cea adevărată nu a fost zidită ca să fie înrobită de natura înconjurătoare, ci ca s-o cârmuiască pe aceasta prin puterea ce i-a fost dată. Firea omenească cea adevărată nu e nimicnicie, boală, păcat și moarte, ci slavă și sănătate, neprihănire și nemurire.

Domnul Cel Înviat a rupt perdeaua care despărțea adevărata Dumnezeire de adevărata omenitate, și ne-a descoperit nouă întru Sine frumusețea și măreția amândurora. Nici un om nu-l poate cunoaște pe Dumnezeu cel adevărat decât numai în Iisus Hristos Cel Înviat; și nici un om nu poate cunoaște om adevărat decât numai în El.

Hristos a înviat, fraților !

Prin Învierea Sa Hristos a biruit păcatul și moartea, a nimicit împărăția întunecată a satanei, a dezrobit neamul omenesc și a rupt pecetea celor mai mari taine între Dumnezeu și om. A Lui fie slava și lauda, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

PRIMA DUMINICĂ DUPĂ PAȘTI
Evanghelia necredinței și credinței apostolului Toma
Ioan 20, 19-31

Și fiind seară, în ziua aceea, întâia a săptămânii, și ușile fiind încuiate, unde erau adunați ucenicii de frica Iudeilor, a venit Iisus și a stat în mijloc și le-a zis: Pace vouă ! Și zicând acestea, le-a arătat mâinile și coasta Sa. Deci s-au bucurat ucenicii, văzând pe Domnul. Și Iisus le-a zis iarăși: Pace vouă ! Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit și Eu pe voi. Și zicând acestea, a suflat asupra lor și le-a zis: Luați Duh Sfânt; Cărora veți ierta păcatele, iertate vor fi, și cărora le veți ține vor fi ținute. Iar Toma, unul din cei doisprezece, cel numit Geamănul, nu era cu ei când a venit Iisus. Deci au zis lui ceilalți ucenici: Am văzut pe Domnul ! Dar el le-a zis: Dacă nu voi vedea în mâinile Lui semnul cuielor și dacă nu voi pune mâna mea în coasta Lui, nu voi crede. Și după opt zile, ucenicii Lui erau iarăși înăuntru, și Toma împreună cu ei. Și a venit Iisus, ușile fiind încuiate, și a stat în mijloc și a zis: Pace vouă ! Apoi a zis lui Toma: Adu degetul tău încoace și vezi mâinile Mele și adu mâna ta și o pune în coasta Mea și nu fi necredincios, ci credincios. A răspuns Toma și I-a zis: Domnul meu și Dumnezeul meu ! Iisus i-a zis: Pentru că M-ai văzut, ai crezut ? Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut ! Deci și alte multe minuni a făcut Iisus înaintea ucenicilor Săi, care nu sunt scrise în cartea aceasta. Iar acestea s-au scris, ca să credeți că Iisus este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu, și, crezând, să aveți viață în numele Lui.

Minunată este legătura dintre mamă și copilul ei ! Dragoste și jertfă pe de o parte, încredere și ascultare pe de alta.

Mai este oare pentru copil o altă cale spre fericire decât să creadă în mama lui și s-o asculte ? Și este pe lume mai monstruos lucru decât un copil care nu crede în mama lui și n-o ascultă ?

Credința este calea cea mai curată spre cunoaștere. Oricine se abate din cărarea aceasta se umple de prihănire și de rușine.

Credința e și cea mai iute cale spre cunoaștere. Oricine se abate din cărarea aceasta are să întârzie la drum.

Unde este credință este și sfat; fără credință, sfatul nu folosește la nimic.

Unde este credință, este înțelegere; lipsește credința, lipsește și înțelegerea între oameni; îndoiala și ispita îi iau locul.

Într-un străin nu te încrezi; te încrezi într-unul de-ai tăi. Când între străini apare credința, străinii își ajung casnici; se pierde credința, rudele se înstrăinează.

Ce gospodar doarme liniștit dacă a închis lupul la un loc cu oaia ? Cum să fie omul în pace dacă sufletul îi e năpădit de îndoială și i se clatină credința ?

Când are încredere în aproapele său, sufletul omului e tare, e plin de pace și fața îi este senină.

Ce priveliște jalnică este când doi oameni, două făpturi zidite de Cel care a făcut și serafimii, se întâlnesc și unul îl ispitește pe celălalt, iar acela ascultă îndoindu-se !

Este o priveliște și mai tristă: când omul ascultă cuvintele Ziditorului său în Scriptură, și se îndoiește de ele.

Marele Moise o singură dată s-a îndoit de cuvântul lui Dumnezeu, și a fost pentru aceea oprit a mai intra în pământul spre care călătorise patruzeci de ani. Zaharia n-a crezut cuvintele arhanghelului Gavriil despre nașterea Înaintemergătorului Ioan, și într-o clipă și-a pierdut graiul.

Ce înspăimântătoare a fost pedeapsa dată primei îndoieli a strămoșilor ! Adam și Eva au fost scoși din Rai pentru că s-au îndoit de cuvântul lui Dumnezeu, crezându-și ochilor lor și diavolului.

Câtă vreme strămoșii au crezut în cuvântul lui Dumnezeu, toate erau, atât pentru ei cât și pentru celelalte făpturi, *foarte bune* (Facere 1, 31). Dar de îndată ce au încălcat această credință, Raiul li s-a închis și la porțile lui au fost puși *heruvimi și sabie de foc vâlvâitoare* (3, 24), pentru ca niciodată să nu se mai întoarcă întrînsul un necredincios sau unul care se îndoiește.

Din toate tristele cazuri de îndoială față de Dumnezeu din istoria lumii, două anume sunt mai amare și cu totul de necrezut pentru orice om cu judecată. Primul stă în legătură cu pomul cunoștinței iar al doilea cu pomul vieții. În primul caz, Dumnezeu le-a spus celor din Rai despre primejdia de moarte de la Satana; în al doilea,

Dumnezeu a arătat neamului omenesc viața în Hristos Cel Înviat. Dumnezeu le-a spus oamenilor să nu se îndrepte spre moarte, iar ei tocmai asta au făcut. Când i-a chemat să se apropie de viață, mulți au dat înapoi.

Toți oamenii iubesc viața, bucuria, nemurirea, toți tânjesc după fericire. Dar când Dumnezeu le dezvăluie și le dăruiește toate acestea, mulți șovăie, cuprinși de îndoială. Locuitorii văii plângerii nu pot să creadă că este un tărâm al vieții mai bun decât acesta ! Robii morții se îndoiesc că ar fi pe undeva un tărâm al lui Dumnezeu fără moarte. Tovarășii viermilor pun la îndoială că Dumnezeu i-ar putea face pe ei regi fără de moarte, tovarăși ai sfinților îngeri.

Îndoiala omului asupra lui Hristos e cel mai sigur semn de boală din marele spital al lumii. Lumea nu are leac pentru această boală, fiindcă singurul leac este Hristos, iar dacă omul nu vrea să ia leacul, cum poate fi vindecat ?

Domnul a întărit descoperirea adevărului prin biruința Sa asupra morții, ca Domn Înviat. Dacă nu crede cineva în Învierea din morți, cum va crede în celelalte spuse și lucrate de El ? Ce minte ar înțelege că Hristos cu adevărat a înviat morți, dacă El ar fi rămas în mormânt și ar fi văzut stricăciunea ? Ce limbă ar fi mărturisit că vorbele Lui sunt cuvintele vieții, dacă viața Lui s-ar fi sfârșit pe Crucea Golgotei ?

O, fraților, Hristos a înviat, este viu ! Ce altă dovadă mai trebuie, când avem aici faptul cel mai sigur din toată istoria lumii ? Pronia lui Dumnezeu, în marea-I iubire de oameni, a rânduit astfel !

Din tot ce s-a întâmplat pe lume nimic nu e atât de limpede dovedit ca Învierea Domnului. Hristos a venit printre oameni când credința lor era cea mai slabă; iar Pronia lui Dumnezeu a rânduit ca Învierea Domnului să poată fi crezută până și de oamenii cei mai slabi în credință.

De ce Dumnezeu nu i-a povățuit mai mult pe Adam și pe Eva cu privire la primejdia mâncării din pomul oprit, în Rai ? De ce nu le-a dovedit cu ceva, de ce le-a pus o simplă opreliște, și atât ? Pentru că Adam și Eva erau atunci fără păcat și, fiind fără păcat, credința lor era tare. Învierea lui Hristos a dovedit-o însă Dumnezeu cu multe semne, și cu mai mult decât semne — cu fapte văzute. Și aceasta pentru că, la vremea Învierii lui Hristos, neamul omenesc era foarte păcătos, și foarte slab în credință.

Evanghelia de astăzi arată o magnifică dovadă a Învierii lui Hristos, o dovadă care a întărit credința apostolului Toma și, împreună cu Toma, a mii și mii de alți creștini, de la începutul istoriei mântuirii și până în ziua de astăzi.

Și fiind seară, în ziua aceea, întâia a săptămânii, și ușile fiind încuiate, unde erau adunați ucenicii de frica Iudeilor, a venit Iisus și a stat în mijloc și le-a zis: Pace vouă ! Ziua cea dintâi a săptămânii este ziua de după Sabat. Acest lucru se vede limpede din Evanghelia lui Marcu, unde se spune: *Și după ce a trecut ziua sâmbetei... în prima zi a săptămânii* (Marcu 16, 1-2). Este duminica: ziua în a cărei zori a înviat Domnul. În aceeași zi, seara târziu, ucenicii s-au strâns laolaltă într-o casă din Ierusalim; toți, în afară de Toma. S-a întâmplat cum fusese proorocit: păstorul a fost bătut, turma risipită (Marcu 14, 27). Apostolii nu erau însă ca niște oi fără minte, care s-o ia care încotro; ei s-au strâns iarăși repede la un loc, ca să aștepte cele ce aveau să urmeze și ca să se îmbărbăteze unii pe alții. Stăteau cu ușile încuiate de frica iudeilor, având fără îndoială în minte profeția Învățătorului care le spusese că vor fi prigoniți în soboarele evreiești și biciuiți în sinagogi (Matei 10, 17). Cum să fi uitat astfel de cuvinte: *Vine ceasul când tot cel ce vă va ucide să creadă că aduce închinare lui Dumnezeu* (Ioan 16, 2) ? Spaima apostolilor în acele zile când înaintea ochilor lor se săvârșiseră crime nebunești, sângeroase, împotriva Învățătorului lor, este firească. Ce să aștepte niște bieți oameni de la capii evreiești setoși de sânge, când văzuseră bine că aceștia nu se dăduseră în lături de la nimic împotriva atotputernicului Hristos, de minuni făcătorul ? Hristos însă nici în mormânt nu i-a uitat pe ei, ca nu cumva să li se întâmple vreun rău, ca nu cumva să se trădeze unul pe altul, ca nu cumva să se risipească în cele patru zări mai înainte de a-L vedea pe El viu și slăvit !

Și iată, în această a patra zi de când se despărțiseră de Domnul — când El fusese prins și dus la judecată — și cea dintâi după Înviere, Hristos li s-a înfățișat viu și slăvit. A intrat și a stat în mijlocul lor, ușile fiind închise și încuiate. Așa cum sunt toate minunile lui Hristos, și aceasta a fost bine socotită spre a fi de ajutor tuturor oamenilor. Evanghelistul nostru nu lasă loc de îndoială că Domnul ar fi intrat în odaia zăvorâtă altfel decât în chip miraculos. Desigur că Domnul a apărut între ucenici astfel, mai întâi ca să nu-i sperie ciocănind la ușă. Erau și așa destul de înspăimântați, încât Domnul

nu voia să-i chinuie nici o clipă mai mult. Apoi — și aceasta e foarte important — ca să arate că e la fel de atotputernic și acum, după părută înfrângere din ultimele trei zile. Curând după aceasta, va și spune: *Datu-Mi-s-a toată puterea în cer și pe pământ* (Matei 28, 18). Și cum altfel să fi putut Domnul să restaureze credința șovăitoare a ucenicilor ? Cum să se fi dovedit cel învins, Biruitor ? Cum să Se fi descoperit în slavă, cel batjocorit, scuipat, zdrobit, ucis și îngropat ? Cum altfel să-Și fi încredințat prietenii că suferința și moartea nu i-au luat nimic din putere ci, dimpotrivă, I-au adăugat, ca om ? Și, în cele din urmă, ce zidire ar putea sta în calea Celui Preasfânt, Celui Preacurat ? Natura se supune sfințeniei și neprihănirii. În trup muritor fiind, El poruncea mării și vânturilor. Cum să pună acum opreliște niște uși de lemn, sau piatra unor ziduri, trupului slăvit ? Când voiește El — și voiește atunci când e bine, ca acum — zidirea e ca și când n-ar fi: spațiul, timpul, înălțimea, adâncimea, tăria sau subțirimea unui lucru, toate sunt la fel — deschise, supuse, goale de orice putere împotrivitoare.

Pace vouă ! Cu aceste cuvinte Își întâmpină Biruitorul morții mica Sa oștire. *Domnul va binecuvânta pe poporul Său cu pace* (Psalm 28, 10) — astfel a văzut, prin întunericul veacurilor, proorocul David această clipă înălțătoare. „Pace vouă" este de fapt o salutare obișnuită în Răsărit, dar venind de pe buzele lui Hristos capătă un înțeles aparte. Mai înainte, despărțindu-Se de ucenici, Domnul spusese: *pacea Mea o dau vouă; nu precum dă lumea vă dau Eu. Să nu se tulbure inima voastră* (Ioan 14, 27). A turnat vinul Său în vasul cel deșert al lumii; a dat dulceață cerească salutării de rând. Când oamenii lipsiți de pace și încovoiați de griji zic: „Pace vouă", ei oferă ceva ce nu au nici ei. Nici o pace nu vine de la acestă salutare, nici lor înșile nici celor salutați. E doar o politețe, un obicei gol, lipsit de cuprins; la fel vorbesc și când se strâng să se veselească și când se strâng să se jecmănească și să se înșele unii pe alții. Altfel stau lucrurile la Hristos. El dă ceea ce are cu adevărat. Pacea Sa e pacea Biruitorului a cărui biruință este deplină. Pacea Sa e bucurie, îndrăzneală, liniște, putere. *Nu precum dă lumea.* El nu dă doar cu buzele, ci cu tot sufletul, cu toată inima și cu tot cugetul, așa cum se dăruiește dragostea. Dăruind ucenicilor pacea Sa, El Se dăruiește în chip tainic pe Sine. Aceasta este *pacea lui Dumnezeu, care covârșește toată mintea* (Filipeni 4, 7). Asemenea pace e împărăția lui

Dumnezeu în inima omului. Asemenea pace a fost culmea, rodul și cununa vieții duhovnicești a celor dintâi creștini.

Salutându-Și ucenicii, Domnul a vrut să le arate că nu e un duh, așa cum poate ar fi fost înclinați ei să creadă în acele clipe (Luca 24, 37), ci cu adevărat Învățătorul și Domnul lor Cel Viu.

Și zicând acestea, le-a arătat mâinile și coasta Sa. Deci s-au bucurat ucenicii, văzând pe Domnul. De ce le-a arătat Mântuitorul mâinile și coasta Sa ? Fără îndoială, din pricina rănilor primite pe Cruce de la cuie și de la suliță. Arătându-le rănile, Domnul a căutat să-i încredințeze și totodată să le amintească. Să-i încredințeze că este El — pentru că cine altul ar fi putut purta aceste răni în mâini și în coastă ? Și să le aducă aminte că va purta urmele acestor răni în slava Sa cea fără de moarte, ca nesfârșită mărturie a dragostei și a suferinței Sale pentru oameni.

Atunci s-au bucurat ucenicii, văzându-L și cunoscându-L pe Domnul. Mântuitorul le prezisese această clipă de bucurie pe când fusese împreună cu dânșii, chiar înainte de Patima Sa. Atunci ucenicii erau foarte triști. Iar El, care ca om avea cel mai mult nevoie de mângâiere în ajunul suferinței de pe Cruce, a uitat de Sine și a căutat să-i mângâie pe ei: *Și voi acum sunteți triști, dar iarăși vă voi vedea și se va bucua inima voastră* (Ioan 16, 22). Acum s-a împlinit profeția ! Inimile lor îndurerate s-au schimbat în inimi pline de bucurie !

Și Iisus le-a zis iarăși: Pace vouă ! Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit și Eu pe voi. De ce spune Domnul încă o dată: „Pace vouă" ? Pentru că vrea să-i întrarmeze cu pace pentru lupta care îi așteaptă, pentru lupta la care îi trimite. Le dă mai întâi pacea lăuntrică, apoi pacea dinafară. Pace cu ei înșiși și pace cu lumea. Când le-a spus: *Pace vouă !* prima oară, le-a arătat că El, Domnul lor, e cu ei și cu trupul și cu duhul. A vrut să le spună: „Când aveți lupte lăuntrice cu patimile, cu gândurile și dorințele lumii acesteia, Eu sunt cu voi, în inimile voastre; să nu vă temeți. Eu sunt pacea, și Ziditorul păcii în inima voastră." Iar, trimițându-i în lume, în lupta dinafară cu lumea, îi salută încă o dată și îi trimite în pace, ca să nu se teamă de lume, ca să aibă răbdare și să fie semănători de pace la rândul lor în inimile oamenilor. Le dă pace cu asupra de măsură, pentru că nu au nevoie de pace numai pentru ei ci și pentru alții, cărora trebuie ei să le dea pace, așa cum le-a poruncit înainte: *Și intrând în casă, urați-i, zicând: „Pace casei acesteia !" Și dacă este casa ace-*

ea vrednică, vină pacea voastră peste ea (Matei 10, 12-13). Unii părinți mai tâlcuiesc această de două ori dare a păcii ca fiind pentru trup și pentru suflet. De fapt, pacea în trup și pacea în lume sunt una și aceeași pace, pentru că ce altceva este lumea decât *pofta trupului și pofta ochilor* (I Ioan 2, 16) ?

Înarmându-i astfel cu îndoită pace, cu pace din belșug, Domnul îi trimite pe ucenici în lume. Cum îi trimite ? *Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit și Eu pe voi.* Tatăl L-a trimis pe Fiul din dragoste pentru cei către care L-a trimis. *În aceasta este dragostea, nu fiindcă noi am iubit pe Dumnezeu, ci fiindcă El ne-a iubit pe noi și a trimis pe Fiul Său* (I Ioan 4, 10; cf. Ioan 3, 16). Iată, și Iisus Domnul, din dragoste pentru oameni, îi trimite pe ucenici. Mai mult, Tatăl L-a trimis pe Fiul în lume cu putere și stăpânire: *Toate Mi-au fost date de către Tatăl Meu* (Matei 11, 27); *Toate câte are Tatăl ale Mele sunt* (Ioan 16, 15). Iată, și Domnul Înviat dă ucenicilor puterea de a lega și dezlega. Mai mult, Domnul Însuși a spus că a fost trimis de Tatăl nu ca să facă voia Sa, ci pe a Tatălui (Ioan 6, 38). La fel îi trimite și El acum pe ucenici, nu ca să facă voia lor, ci pe a Lui. Trimis de Tatăl, Domnul nu a fost niciodată, nici o clipă măcar, despărțit de Tatăl: *Nu sunt singur, ci Eu și Tatăl, care M-a trimis pe Mine* (Ioan 8, 16). La fel îi trimite și El pe ucenici în lume, făgăduindu-le că va fi cu ei *în toate zilele, până la sfârșitul veacului* (Matei 28, 20). Ca să învețe smerenia o omenire cuprinsă de nebunească mândrie, Domnul atribuie toate lucrările Sale (Ioan 5, 19) și toată învățătura Sa (Ioan 7, 16) Tatălui. Și le amintește ucenicilor smerenia, spunându-le: *Fără Mine nu puteți face nimic* (Ioan 15, 5). În sfârșit, îi trimite ca pe niște *oi în mijlocul lupilor* — cum a fost trimis și El. Ucenicii văzuseră cu ochii lor haita de lupi a păcătoșilor chinuindu-L până la moarte cu sălbăticie de fiare. El însă li se face lor acum martor viu că ucigașii nu altuia fac rău, ci doar lor înșile. Biruința Lui e zălogul biruinței lor viitoare.

Și zicând acestea, a suflat asupra lor și le-a zis: Luați Duh Sfânt; Cărora veți ierta păcatele, iertate vor fi, și cărora le veți ține vor fi ținute. Am văzut cum Domnul și-a înarmat ucenicii cu pace din belșug, apoi cum le-a dat încredere, asemănând apostolatul lor cu al Lui și trimițându-i pe ei așa cum pe El Îl trimisese Tatăl. Acum vedem cum le dă putere și autoritate. Le dă putere suflând asupra lor, și autoritate prin cuvântul pe care îl spune. Înnoitorul lumii lucrează cum

a lucrat și Ziditorul. Făcându-l pe om din pulberea pământului, Ziditorul a suflat în fața lui *suflare de viață și s-a făcut omul ființă vie* (Facere 2, 7). Înnoitorul lumii lucrează în același fel. El suflă duhul vieții în oamenii slăbiți de păcat. Prin suflarea-I de viață dătătoare, El înviorează, înnoiește și ridică din moarte sufletele legate de pământ, amorțite. Suflând asupra ucenicilor, Domnul le spune: *Luați Duh Sfânt !* Este prima dare a Duhului Sfânt. A doua oară va fi în cea de a cincizecea zi după această uimitoare seară. Prima dată li se dă ucenicilor Duh Sfânt ca să fie deșteptați și întăriți, iar a doua oară pentru slujirea lor apostolică în lume — ca să aducă lumii viață nouă. Dându-le putere în acest fel, Domnul le dă și autoritatea de a lega și dezlega păcatele. O, câte îndură lumea de la oameni care își iau de la sine autoritate, fără să aibă în ei puterea lui Dumnezeu, fără să aibă Duh Sfânt ! Un nevolnic care pune mâna pe putere e un flagel pentru omenire. E ca un leș legat în șaua unui armăsar fără frâu. Așa este între necredincioși, unde puterea e luată la bunul plac; dar între creștini, unde autoritatea o dă Dumnezeu celor care mai întâi li s-a dat Duh Sfânt, nu trebuie să fie așa. Vedeți cu câtă înțelepciune sunt așezate și plănuite toate în împărăția pe care o clădește Hristos !

Puterea de a ierta și de a ține păcatele, de a lega și dezlega, o făgăduise Domnul înainte și apostolului Petru (Matei 16, 19), apoi și celorlalți apostoli (Matei 18, 18). Acum își împlinește făgăduința, în însăși slăvita zi a Învierii Sale. De astă dată, nu-l deosebește pe Petru de ceilalți, ci dă putere și autoritate tuturor deopotrivă. De altfel Domnul nu i-a dat lui Petru niciodată vreo putere sau vreo autoritate aparte, ci, în chip inidividual, i-a dat numai făgăduința, drept răspuns la mărturisirea lui fulgerătoare: *Tu ești Fiul lui Dumnezeu Celui Viu* (Matei 16, 16). Ca semn al încuviințării acestei mărturisiri, și pentru a-i întări pe ucenici în credință, Domnul i-a făcut lui Petru aceeași făgăduință pe care a făcut-o mai târziu și celorlalți apostoli, făgăduință pe care acum, în ziua Învierii, le-o împlinește tuturor deopotrivă. Apostolii au trecut mai târziu această putere urmașilor lor, episcopilor, iar episcopii preoților, încât până astăzi ea este vie și lucrătoare în Biserica lui Dumnezeu.

Iar Toma, unul din cei doisprezece, cel numit Geamănul, nu era cu ei când a venit Iisus. Deci au zis lui ceilalți ucenici: Am văzut pe Domnul ! Dar el le-a zis: Dacă nu voi vedea în mâinile Lui semnul cuielor și dacă

nu voi pune mâna mea în coasta Lui, nu voi crede. „Geamănul" nu este o poreclă a lui Toma, ci forma ebraică a numelui său. Și poate că purta acest nume tocmai după o tainică rânduială a Proniei, ca să se însemne astfel îngemănarea în sufletul lui a credinței și a îndoielii. Tot timpul cât L-a urmat pe Hristos, nu transpare cu deosebire nici credința, nici necredința lui. A arătat în schimb, într-o anume împrejurare, mare vitejie și devotament către Domnul. Acest lucru s-a întâmplat la primirea veștii că a murit Lazăr; atunci Hristos i-a chemat pe ucenici și le-a spus: *Să mergem la el.* Toma a crezut că Domnul îi cheamă și pe ei la moarte; el nu a înțeles că pentru Domnul Cel Viu nu există morți și nici nu a putut prevedea că Hristos are să-l învieze pe Lazăr. Iată ce scrie Evanghelistul: *A zis Toma, care se numește Geamănul, celorlalți ucenici: Să mergem și noi și să murim cu El* (Ioan 11, 16). Deși spuse dintr-o neînțelegere, aceste cuvinte arată o inimă vitează și devotată. Toma a fost așadar martor la învierea lui Lazăr, după cum a fost martor și la învierea fiului văduvei din Nain. La învierea fiicei lui Iair, el nu a fost de față în iatacul fetei care murise, unde fuseseră chemați doar cei trei ucenici apropiați; însă nici nu se spune că și-ar fi arătat vreo îndoială cu privire la minunea făptuită de Domnul. Oricum, ani întregi a fost martorul marilor minuni făcute de Hristos. Știa că Hristos spusese că a treia zi va învia. Acum aude de la cei zece prieteni că Domnul le-a apărut lor viu, și că le-a și arătat rănile Sale. Aflase de asemenea că Petru și Ioan găsiseră mormântul gol; poate auziseră acest lucru și de la femeile mironosițe. Auzise că Maria Magdalena Îl văzuse pe Domnul Înviat, și că vorbise cu El. Auzise că doi ucenici, mergând la Emaus, călătoriseră împreună cu Domnul Viu. Toma văzuse și știa toate acestea, dar nu le credea toate. Nu credea pentru că el nu Îl văzuse pe Cel Înviat. El spune însă pe față că necredința lui nu se oprește la vedere, ci mai trebuie să și atingă cu mâna sa rănile lui Hristos. Cu adevărat, omenește vorbind, rar se poate vedea atâta încăpățânare! Dar, socotind după dumnezeiasca iconomie, este de înțeles: tăria credinței depinde de harul lui Dumnezeu. Cine poate pătrunde tainicele adâncuri ale Proniei? Cine-ar putea spune dacă nu cumva Dumnezeu, în purtarea-I de grijă, n-a voit să folosească aici necredința lui Toma spre credința multora? Oricum s-au vădit două lucruri: grozava neputință a firii omenești, dezvăluită în cerbicia necredinței unui apostol (care avusese nenumărate dovezi spre a crede), și marea înțelepciune și dragoste a lui Dumnezeu. În puritatea și sfințenia Lui, Dumnezeu nu folosește răul ca să vină prin rău vreun bine, nici nu folosește mijloace rele ca să atingă scopuri bune, ci, în înțelepciunea și dragostea lui de oameni, îndreaptă căile noastre rele și le întoarce spre bine.

Toma spune sus și tare că nu va crede până ce nu va pune degetul său și mâna sa în rănile lui Hristos. Și aceasta o spune desigur tocmai pentru că tovarășii săi îi povestiseră cum Domnul le arătase lor rănile din mâini și de sub coastă. Dar iată cum îl încredințează blândul Mântuitor pe necredinciosul de Toma:

Și după opt zile, ucenicii Lui erau iarăși înăuntru, și Toma împreună cu ei. Și a venit Iisus, ușile fiind încuiate, și a stat în mijloc și a zis: Pace vouă! Iarăși era duminică, iarăși ucenicii erau strânși laolaltă, iarăși ușile erau încuiate și Iisus iarăși a stat în mijlocul lor și a spus: „Pace vouă!" Totul s-a petrecut întocmai ca și la cea dintâi apariție, numai că acum era și Toma de față. Ca și cum Domnul ar fi voit să i se înfățișeze și lui Toma în aceleași împrejurări ca și prima dată, ca să adeverească în ochii acestuia ceea ce îi spuseseră mai înainte cei zece ucenici. Dar de ce i-au trebuit Domnului opt zile? De ce nu a apărut mai degrabă? Mai întâi, ca să fie totul întocmai ca și prima oară: a fost atunci duminică, să fie și acum duminică; apoi, pentru ca necredința lui Toma să-și aibe timpul ei, sau poate chiar să crească din așteptare; în al treilea rând, ca să-i obișnuiască pe ucenici să fie răbdători și stăruitori în rugăciune, pentru că, fără îndoială, ei se rugaseră mult ca Domnul să apară iarăși, de dragul lui Toma; în al patrulea rând, pentru ca ucenicii să înțeleagă că le este lor cu neputință să-L dezvăluie pe Domnul Înviat fără ajutorul Lui. În sfârșit, poate, pentru că numărul opt înseamnă zilele sfârșitului, vremea din ajunul celei de-a doua veniri a lui Hristos, când oamenii, asemeni lui Toma, vor fi foarte slabi în credință, judecând numai după simțuri și după ce le cade sub simțuri. Pentru că atunci vor spune oamenii, ca Toma: Dacă nu vedem, nu credem. Și li se va arăta! Atunci *vor plânge toate neamurile pământului și vor vedea pe Fiul Omului* (Matei 24, 30).

Apoi a zis lui Toma: Adu degetul tău încoace și vezi mâinile Mele și adu mâna ta și o pune în coasta Mea și nu fi necredincios, ci credincios. Și Toma a răspuns și a zis: *Domnul meu și Dumnezeul meu!*

Această a doua oară Domnul a apărut de dragul lui Toma, de dragul unui singur om, de dragul unui păcătos. Cel înconjurat de cetele îngerești care slăvesc cu veselie pe Biruitorul morții, lasă cereasca Sa turmă ca să vină după o oaie rătăcită ! Să se rușineze la pilda aceasta toți cei care, ajungând puternici și cinstiți în această lume, își uită de prietenii umili și-i ocolesc cu dispreț, rușinându-se cu ei ! În iubirea Sa de oameni Domnul nu se dă în lături de la nici o umilință, de la nici o strădanie. El, Cel slăvit și atotputernic, a intrat pentru a doua oară într-o biată odaie din Ierusalim. O, fericită încăpere, din care s-au revărsat asupra oamenilor mai multe binecuvântări decât din toate palatele împărătești laolaltă !

Apărându-i lui Toma Domnul, acesta a strigat cu bucurie: *Domnul meu și Dumnezeul meu !* Cu aceste cuvinte Toma Îl mărturisește pe Hristos Om și Dumnezeu, într-o singură Persoană. Numai o atingere a Domnului Cel Slăvit i-a adus lui Toma acea binecuvântare a Duhului, acea înnoire a vieții și acea putere de a lega și dezlega păcatele pe care o primiseră ceilalți ucenici cu opt zile înainte, de la Domnul, prin cuvânt și suflare. Pentru că dacă Domnul, în trup muritor încă fiind, a vindecat pe femeia cu scurgere de sânge la numai o atingere a acesteia de poala hainei Lui, dându-i sănătate și putere, cu atât mai mult acum, în trup slăvit și înviat, îi putea da lui Toma printr-o atingere puterea pe care o dăduse celorlalți apostoli într-alt chip. Desigur, se poate ca Domnul să-i fi dat lui Toma puterea și autoritatea de a lega și dezlega păcatele în același fel cum o dăduse și celorlalți, chiar dacă acest lucru nu e pomenit în Evanghelie, pentru că nu tot ce a spus și a făcut Hristos după slăvita-I Înviere e scris în Scriptură, după cum însuși Evanghelistul mărturisește puțin mai departe. Lucrul de căpetenie este că Toma, într-un fel sau altul, a primit de la Hristos același har ca și ceilalți ucenici, mărturie stând slujirea lui apostolică, minunile pe care le-a făcut și moartea-i martirică. [Din viața apostolului Toma vedem că a fost osândit la moarte tocmai pentru neînfricata sa propovăduire a Învierii lui Hristos. Cinci soldați l-au străpuns cu cinci suliți pe soldatul lui Hristos.]

Restaurând și întărind credința lui Toma, Domnul l-a mustrat cu blândețe. *Iisus i-a zis: Pentru că M-ai văzut, ai crezut ? Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut !* Tu, Toma, ai crezut în Mine mai mult prin simțuri decât prin duh. Ai vrut să te încredințezi prin simțuri, și

Eu te-am lăsat, iar tu te-ai încredințat văzându-Mă și atingându-Mă. Dar, *Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut*, cei care n-au văzut cu ochii ci au cunoscut cu duhul și au crezut cu inima. Fericiți cei care au ajuns la credința în Hristos și în Evanghelie fără să-L vadă cu ochii trupești și fără să-L atingă cu mâna. Fericit copilul care crede tot ce îi spune mama lui, fără să bâjbâie, în îndoială, cu ochii și cu mâinile. *Ci cuvântul vostru să fie: Ceea ce este da, da; și ceea ce este nu, nu* (Matei 5, 37). Domnul a spus de multe ori că va învia, și trebuie crezut. Dar, pentru a-i încredința pe necredincioși și pentru a-i întări pe cei slabi, Hristos nu s-a mărginit la a-Și prezice învierea din morți, ci S-a arătat de multe ori după Înviere. Îi era de cea mai mare trebuință ca apostolii, și prin ei toți cei ce vor crede, să creadă cu tărie în învierea lui din morți. Învierea este temelia credinței și coroana bucuriei creștinului. Așadar preaînțeleptul Domn a făcut totul pentru a-i încredința pe apostoli și cu duhul și cu simțurile, ca nu cumva vreunul, vreodată, să se clatine în credința că El, Domnul, este viu și în slavă. Cu toate că *Duhul este cel ce dă viață; trupul nu folosește la nimic* (Ioan 6, 63), și cu toate că simțurile îl înșeală pe om mai degrabă decât duhul, milostivul Domnul a făcut pogorământ slăbiciunii omenești și a făcut totul pentru a mulțumi înțelegerea și logica cea după simțuri. De aceea, Învierea lui Hristos a rămas până astăzi cel mai dovedit fapt din istoria omenrii. Ce altă faptă din trecut stă cu atâta limpezime dovedită înaintea noastră ca aceasta ?

Deci și alte multe minuni a făcut Iisus înaintea ucenicilor Săi, care nu sunt scrise în cartea aceasta. Iar acestea s-au scris, ca să credeți că Iisus este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu, și, crezând, să aveți viață în numele Lui. Se pare că aici Evanghelistul Ioan are în vedere minunile făcute de Iisus după Înviere. Acest lucru se înțelege, mai întâi, din descrierea arătării Domnului Înviat. Se mai vede și din Faptele Apostolilor, în care se spune că Domnul *S-a înfățișat pe Sine viu după patima Sa prin multe semne doveditoare, arătându-li-se timp de patruzeci de zile și vorbind cele despre împărăția lui Dumnezeu* (Fapte 1, 3). Unde se află registrul atâtor dovezi de nezdruncinat lucrate în răstimpul acestor patruzeci de zile ? Nicăieri ! Ioan însuși recunoaște că multe *nu sunt scrise în cartea aceasta* — în Evanghelie adică. Iar că Evanghelistul nostru are aici în vedere numai minunile de după Învierea Domnului, se vede din cuvintele cu care își ispră-

veşte Evanghelia sa: *Ci sunt şi alte multe lucruri pe care le-a făcut Iisus şi care, dacă s-ar fi scris cu deamănuntul, cred că lumea aceasta n-ar cuprinde cărţile ce s-ar fi scris* (Ioan 21, 25). Aceste cuvinte sunt spuse despre toate minunile pe care le-a lucrat Domnul dealungul întregii Sale vieţi pe pământ, atât înainte cât şi după Înviere. Iar cuvintele Evangheliei de astăzi nu pot avea acelaşi înţeles cu acestea cu care Sfântul Ioan îşi termină Evanghelia. De ce-ar fi trebuit să spună de două ori acelaşi lucru ?

Tot ce e scris în Evanghelie e scris cu un singur scop: *ca să credeţi că Iisus este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu.* Adică: nu aşteptaţi pe alt Mesia, pe alt Mântuitor al lumii, pentru că Cel ce avea să vină, a venit. Cel pe care L-au profeţit proorocii în Israel şi sibilele între păgâni, S-a arătat cu adevărat. Tot ce s-a scris, s-a scris şi pentru ca, *crezând, să aveţi viaţă în numele Lui;* pentru ca, prin această credinţă, care i-a fost întărită lui Toma prin simţuri, să aveţi viaţa veşnică. De aici se vede că aceste cuvinte care închid Evanghelia de astăzi au legătură cu cele despre Toma şi necredinţa sa. Înseamnă că Domnul nu i S-a arătat lui Toma numai de dragul lui, ci şi de dragul nostru, al tuturor celor care căutăm adevărul şi viaţa. Înfăţişându-i-se lui Toma, Domnul nostru cel milostiv ne-a ajutat pe noi toţi să credem mai lesne în El, Cel Înviat, şi prin această credinţă, să ne facem părtaşi adevărului veşnic şi vieţii veşnice. *În numele Lui,* adaugă Evanghelistul. De ce *în numele Lui ?* Pentru că *nu este sub cer nici un alt nume, dat între oameni, în care trebuie să ne mântuim noi* (Fapte 4, 12). *Căci: oricine va chema numele Domnului se va mântui* (Romani 10, 13). Doar viaţa care e căutată şi găsită în numele lui Iisus Hristos este viaţă adevărată. Tot restul este moarte şi stricăciune. În pustietatea dogorâtoare a istoriei omeneşti, Hristos Cel Înviat este singurul izvor de apă neînşelător, care adapă, înviorează şi înnoieşte. Orice altceva ar apărea ca izvor călătorului istovit şi însetat, nu este izvor ci sclipirea nisipului arzător, lucire a iluziei diavoleşti.

Înţelesul adânc al Evangheliei de astăzi priveşte drama lăuntrică a sufletului omenesc. Cine vrea ca Domnul Cel Înviat să Se arate prin Duhul lui Dumnezeu în sufletul său, trebuie să-şi închidă şi să-şi încuie cămara inimii sale, s-o apere de năvala lumii dinafară. Aşa cum spune mitropolitul Teolipt în Filocalia: „Învaţă înţelepciune de la albine: când văd un roi de viespi în jurul lor, ele rămân în stup şi astfel scapă de orice vătămare". Aşa s-au închis şi apostolii dinaintea iudeilor materialişti şi însetaţi de sânge. Iudeii închipuie, simbolic, simţualitatea şi materialismul. Unui asemenea suflet păzit cu zel, închis şi ferecat, Domnul i Se va înfăţişa în slavă. Strălucitorul Mire se va dezvălui miresei înţelepte. Iar când apare Domnul, frica de lume se risipeşte şi sufletul se umple de pace. Şi nu numai de pace. Domnul aduce cu Sine multe şi felurite daruri. Dăruind pace, El dă totodată bucurie, putere şi îndrăzneală; întăreşte credinţa; înviorează viaţa. Dar se poate ca, atunci când Domnul apare aducând cu Sine aceste preţioase daruri, să rămână o îndoială în vreun ungher al sufletului nostru. Acest ungher este asemeni lui Toma necredinciosul. Ca să fie luminat şi încălzit de harul Duhului lui Hristos, trebuie să stăruim în rugăciune şi să aşteptăm cu răbdare; trebuie să avem sufletul închis şi zăvorât pentru lumea din afară, pentru dorinţele şi imboldurile trupeşti. Atunci Domnul, iubitorul de oameni, se va milostivi de noi şi ne va împlini rugăciunea. Va apărea încă o dată şi va lumina cu prezenţa-I plină de har cel din urmă ungher întunecat al inimii noastre. Atunci, şi numai atunci, ne vom putea numi şi noi suflete vii şi fii ai lui Dumnezeu prin har. Şi totul datorită Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, căruia fie slava şi lauda împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, Treimea cea deofiinţă şi nedespărţită, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A DOUA DUPĂ PAȘTI
Evanghelia Mironosițelor
Marcu 15, 43-47; 16, 1-8

Și venind Iosif cel din Arimateea, sfetnic ales, care aștepta și el împărăția lui Dumnezeu, îndrăznind a intrat la Pilat și a cerut trupul lui Iisus. Iar Pilat s-a mirat că a și murit și, chemând pe sutaș, l-a întrebat dacă a murit demult. Și aflând de la sutaș, a dăruit lui Iosif trupul mort. Și Iosif, cumpărând giulgiu și coborându-L de pe cruce, L-a înfășurat în giulgiu și L-a pus într-un mormânt care era săpat în stâncă, și a prăvălit o piatră la ușa mormântului. Iar Maria Magdalena și Maria, mama lui Iosi, priveau unde L-au pus. Și după ce a trecut ziua sâmbetei, Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacov, și Salomeea au cumpărat miresme, ca să vină să-L ungă. Și dis-de-dimineață, în prima zi a săptămânii, pe când răsărea soarele, au venit la mormânt. Și ziceau între ele: Cine ne va prăvăli nouă piatra de la ușa mormântului ? Dar, ridicându-și ochii, au văzut că piatra fusese răsturnată; căci era foarte mare. Și, intrând în mormânt, au văzut un tânăr șezând în partea dreaptă, îmbrăcat în veșmânt alb, și s-au spăimântat. Iar el le-a zis: Nu vă spăimântați ! Căutați pe Iisus Nazarineanul, cel răstignit ? Nu este aici. Iată locul unde a fost pus. Dar mergeți și spuneți ucenicilor Lui și lui Petru că merge în Galileea, mai înainte de voi; acolo Îl veți vedea, după cum v-a spus. Și ieșind, au fugit de la mormânt, că erau cuprinse de frică și de uimire, și nimănui nimic n-au spus, căci se temeau.

Minunată este dragostea celor vii pentru cei vii; strălucirea soarelui n-o poate ajunge.

Minunată este dragostea celor vii pentru cei morți; blânda sclipire a lunii pe fața unui lac n-o poate întrece.

Vrednic este omul care se îngrijește de cei vii; dar și mai vrednic cel ce poartă de grijă morților.

De multe ori are grijă cineva de cei vii pentru folosul său. Dar ce poate căuta cel ce are grijă de morți ? Pot morții să-l plătească, pot morții să-i arate recunoștință ?

Mai sunt viețuitoare care îngroapă pe cele moarte; presară peste ele pământ spre uitare. Dar un om care îngroapă pe altul, o parte din sine însuși îngroapă; și vine acasă purtând cu sine, în sufletul său, ceva din cel dus. Se vede acest lucru — o, cumplit de bine se vede — când își duce omul la groapă o rudă, sau un prieten.

O, îngropătorilor, în câte morminte v-ați îngropat până acum și voi ! Câți morți purtați în voi înșivă !

Moartea seamănă prin ceva cu iubirea: moartea, asemenea iubirii, schimbă adânc pe cei ce trăiesc mai departe. Merge o mamă la mormântul copilului după îngropare: dar cine merge acolo ? Merge copilul rămas în sufletul mamei, împreună cu mama sa, la mormântul lor. Mama rămâne să trăiască mai departe doar într-un colțișor de suflet: restul sufletului ei e un palat pentru copilul ce s-a luat de la dânsa.

Așa este și cu Hristos, deși nemăsurat mai mult. El s-a închis între marginile mormântului pentru ca oamenii, copiii Săi, să aibă parte de nemărginitul palat al Raiului.

Mama merge la mormântul copilului ca să-l aducă la viață în sufletul ei, ca să-l răscumpere din groapă cu lacrimile ei, ca să-l ocrotească cu gândurile ei. Iubirea mamei își scapă copilul de la desăvârșita risipire și uitare în această lume, măcar atâta vreme cât trăiește ea.

Hristos, batjocorit și scuipat, plecându-Se până la Cruce și până la Mormânt, a ridicat cu adevărat omenirea din moarte, scăpând-o pentru totdeauna de nimicire. Hristos face mai mult decât cea mai iubitoare mamă din lume. Dragostea lui o întrece fără măsură pe cea a oricărei mame de pe pământ.

Oricâte lacrimi de iubire și durere ar vărsa o mamă, tot îi mai rămân lacrimi de luat cu sine în mormânt când moare. Domnul însă Și-a vărsat toate lacrimile pentru copiii Săi, pe toate până la ultima picătură; și tot sângele Și l-a vărsat pentru ei, până la ultima picătură. Om păcătos ! Fie că ești viu, fie că ești mort, niciodată, niciodată nu s-au vărsat pentru tine mai scumpe lacrimi ! Nici maica ta, nici soția ta, nici copiii, nici patria nu ți-a dat mai mult decât ți-a dat ție Mântuitorul.

Om sărman, om singur, să nu-ți spui: „Cine mă va plânge pe mine când am să mor? Cine va jeli asupra trupului meu fără viață?" Vezi tu, Hristos a plâns pentru tine și în viață și în moarte, mai adânc decât ar fi plâns însăși mama care te-a născut!

Nici nu trebuie să-i numim morți pe cei pentru care Hristos a răbdat chinuri și moarte. Sunt vii în Domnul Cel Viu! O, cât de bine vom înțelege cu toții, când Mântuitorul va cerceta pentru ultima oară cimitirul lumii acesteia, în sunet de trâmbiță!

Dragostea de mamă nu face deosebire între copiii săi morți și cei vii. Cu atât mai puțin dragostea lui Hristos. Domnul străvede mai viu ca soarele: El vede cum se apropie sfârșitul celor ce încă sunt vii pe pământ, și vede cum începe viața celor răposați. Pentru Cel ce a făcut pământul din nimic, și trupul omului din pământ, totuna este dacă omul se află în groapa pământului ori a trupului. Pe câmp sau în grânar, sămânța e sămânță pentru gospodar; nu paiul, nu hambarul e averea lui — ci grâul. Că oamenii sunt în trup sau în pământ, ce deosebire este pentru Stăpânul sufletelor?

Venind pe pământ, Domnul a făcut două vizite oamenilor: prima celor din mormântul trupului și a doua celor din mormântul țărânii. A murit ca să meargă la copiii Săi morți. O, cum moare o mamă când merge la mormântul copiilor ei!

Grija de cei morți e singură lui Dumnezeu grijă; încolo, la Dumnezeu totul e bucurie; Se bucură de îngeri, după cum și îngerii se bucură de El. Dar față de oameni are grija de a le da înviere. De aceea, împreună cu sfinții îngeri cercetează neîncetat mormintele oamenilor, atât pe cele mișcătoare (ale trupului), cât și pe cele nemișcătoare (ale țărânii). Mare este grija lui Dumnezeu față de oameni; nu pentru că n-ar putea să-i aducă la viață, ci pentru că nu toți morții vor să fie aduși la viață. Oamenii se leapădă de propriul lor bine: iată ce-L îngrijorează cel mai mult pe Dumnezeu.

O, câtă bucurie este în cer pentru un mort care se întoarce la viață, pentru un păcătos care se pocăiește! Un păcătos care se pocăiește — și un astfel de om este întocmai ca unul care, mort fiind cu sufletul, înviază — Îi aduce lui Dumnezeu bucurie mai multă decât nouăzeci și nouă de îngeri care n-au nevoie de pocăință. *Va fi mai multă bucurie în cer pentru un păcătos care se pocăiește, decât pentru nouăzeci și nouă de drepți, care n-au nevoie de pocăință* (Luca 15, 7).

Ce frumoasă, ce înălțătoare este grija pentru cei morți! Purtându-ne de grijă în această vale a morții, îngerii sunt și ei părtași la grija lui Dumnezeu pentru noi. Purtând de grijă celor morți, și noi ne facem părtași grijii lui Dumnezeu, făcându-ne astfel prietenii și împreună-lucrătorii Lui.

Dar când Domnul nostru moare ca un om, doborât de păcatele oamenilor, cine are grijă de El în moarte, din toți cei de care El a avut grijă din veșnicie? Cine vine la mormântul Său? Cine Îi arată dragoste Celui mort? Femeile. Femeile mironosițe, femeile de-mir-purtătoare, cele ale căror suflete au fost miruite de iubirea cea fără de moarte a lui Hristos. Din sufletele lor preapline se revarsă mireasma credinței și a dragostei, de aceea și-au umplut și mâinile lor cu miresme și s-au dus la mormânt, să ungă trupul lui Hristos.

Evanghelia de astăzi despre aceasta vorbește: despre grija pentru Cel fără-de-moarte în moarte, a celor cărora învățătura lui Hristos le-a dat viață.

În vremea aceea *Iosif cel din Arimatea, sfetnic ales, care aștepta și el împărăția lui Dumnezeu, îndrăznind a intrat la Pilat și a cerut trupul lui Iisus.* Din Arimateea, sau Ramataim, în muntele Efraim, a mai ieșit cineva de seamă: proorocul Samuel (I Regi 1, 1). Acest Iosif este pomenit de toți cei patru Evangheliști, și anume în legătură cu îngroparea Domnului. Ioan îl numește ucenic al lui Iisus *într-ascuns* (19, 38); Luca — *bărbat bun și drept* (23, 50); *Matei — om bogat* (27, 57). [Evanghelistul nu-l numește pe Iosif bogat din vanitate, ca să arate că Domnul avea oameni bogați printre ucenicii Săi, ci „ca să arate cum de a fost el în stare să câștige de la Pilat trupul lui Iisus. Un sărăntoc oarecare n-ar fi putut pătrunde la Pilat, care înfățișa aici însăși puterea romană" (Ieronim, „Comentariu la Matei")] Iosif avea o mare înălțime sufletească: era evlavios și aștepta Împărăția lui Dumnezeu. Pe lângă aceste înalte trăsături duhovnicești, Iosif era un om bogat și de vază. Marcu și Luca spun că era sfetnic. Făcea așadar parte din bătrânii poporului, ca și Nicodim, și era, ca și acesta, admirator și ucenic în taină al lui Hristos. Dar, cu toate că acești vrednici bărbați erau următori într-ascuns ai învățăturii lui Hristos, nu s-au dat în lături de la a înfrunta primejdie, luându-I partea. Nicodim le-a aruncat în față înveninaților iudei care căutau cu vicleșug să-L ucidă pe Hristos: *Legea noastră judecă pe om, dacă nu-l ascultă mai întâi și nu știe ce a făcut* (Ioan 7, 51)? Iosif din Ari-

mateea a înfruntat o primejdie încă și mai mare arătându-se îngrijorat pentru trupul lui Iisus, la o vreme când cei ce erau ucenici pe față fugiseră și se risipiseră, și când lupii evreiești, odată ce uciseseră păstorul, se puteau năpusti oricând asupra turmei. Și Evanghelistul, folosind cuvântul *„cu îndrăzneală"*, arată că ceea ce făcea Iosif era cu primejdie. Îi trebuia așadar mai mult decât curaj; îi trebuia îndrăzneală ca să meargă la împuternicitul Cezarului și să ceară trupul unui delicvent răstignit. Iosif însă, așa cum spune Nichifor, „în mărinimia lui a lăsat deoparte frica și prudența, dându-se pe față a fi ucenic al lui Iisus Hristos."

Iar Pilat s-a mirat că a și murit și, chemând pe sutaș, l-a întrebat dacă a murit demult. Și aflând de la sutaș, a dăruit lui Iosif trupul mort. Temător, bănuitor, Pilat este genul de conducător care-și păstrează stăpânirea prin forță. El nu se încrede nici măcar în cuvântul unui om ales, cum era Iosif. Și poate îi venea într-adevăr greu să creadă că Cel pe care abia cu o noapte înainte îl condamnase la răstignire, își și dăduse pe cruce ultima suflare. Aici Pilat se arată a fi un adevărat reprezentant al formalismului roman: el dă mai degrabă crezare unui sutaș pe care îl însărcinase el însuși cu straja pe Golgota, decât cuvântului unui eminent bătrân al poporului. Numai când centurionul confirmă „oficial" cele spuse de Iosif, Pilat îi acordă acestuia ceea ce ceruse.

Și Iosif, cumpărând giulgiu și coborându-L de pe cruce, L-a înfășurat în giulgiu și L-a pus într-un mormânt care era săpat în stâncă, și a prăvălit o piatră la ușa mormântului. Alt Evanghelist spune că mormântul era chiar al lui Iosif: *L-a pus în mormântul nou al său* (Matei 27, 60) *în care nu mai fusese nimeni îngropat* (Ioan 19, 41), ca să se împlinească cuvântul proorocului Isaia: *cu cei bogați îngropare* (53, 9). Când ne răstignim mintea față de lume, îngropând-o într-o inimă înnoită, ea se va trezi la viață și-l va ridica pe întreg omul nostru cel dinlăuntru.

Mormânt nou, pecetluit, piatră grea la intrare și pază — ce să însemne toate acestea ? Sunt măsuri rânduite prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu, ca să se închidă gura necredincioșilor ce ar spune fie că Hristos n-a murit, fie că n-a înviat, fie că trupul Său s-a furat. Dacă Iosif n-ar fi cerut de la Pilat trupul mort, dacă sutașul însărcinat cu paza n-ar fi întărit oficial faptul că Hristos a murit, dacă trupul lui Hristos nu ar fi fost îngropat și sigilat, de față fiind și prietenii și dușmanii Lui, s-ar fi aflat cine să spună că Hristos de fapt n-a murit, că era doar în comă și Și-a venit mai apoi în fire (cum au afirmat de curând Schleiermacher și alți protestanți). Dacă mormântul n-ar fi fost astupat cu o piatră mare, dacă n-ar fi fost pecetluit și dacă n-ar fi fost pusă asupra lui pază, s-ar fi spus iarăși că Hristos a murit și a fost îngropat, dar a fost furat din mormânt de ucenici. Iar dacă mormântul n-ar fi fost nou, cine știe dacă n-ar fi ieșit vorba că nu Hristos a înviat, ci altcineva îngropat acolo mai înainte ! Astfel, toate măsurile pe care le-au luat iudeii ca să acopere adevărul au slujit, prin Pronia lui Dumnezeu, la întărirea lui.

Iosif a înfășurat trupul Domnului *în giulgiu de in curat* (Matei 27, 59), și L-a pus în mormânt. Dacă vrem ca Domnul să învieze din morți în noi, trebuie să-L păstrăm în trup curat și fără prihană — pentru că inul curat închipuie un trup curat. Dacă trupul ne e murdărit de patimi și vicii, nu-i locul în care va învia din morți și va trăi Hristos.

Evanghelistul Ioan întregește icoana zugrăvită de ceilalți trei Evangheliști spunând că la îngroparea lui Hristos a venit și Nicodim *aducând ca la o sută de litre de amestec de smirnă și de aloe. Au luat deci trupul lui Iisus* (Iosif și Nicodim adică) *și L-au înfășurat în giulgiu cu miresme, precum este obiceiul de înmormântare la iudei* (19, 39-40). O, fericiți bărbați, care cu atâta îndrăzneală, cu atâta grijă și dragoste ați luat preacuratul Domnului trup și L-ați pus în mormânt ! Ce pildă pentru toți cei care-L iubesc pe Domnul ! Și ce încriminare a celor dintre preoți și mireni care, fără de grijă și fără de dragoste, doar de ochii lumii, se apropie de sfântul potir ca să primească întru sine preacuratul și de viață dătătorul Trup și Sânge al Domnului, al Domnului celui înviat, al Domnului celui viu.

Dar Iosif și Nicodim nu erau singurii prieteni ai lui Hristos care să poată mărturisi că au văzut cu ochii lor moartea și îngroparea Lui. Grija pentru Hristos în moarte era o faptă a dragostei față de Învățătorul și de prietenul lor, dar și o datorie a omeniei față de Cel ce suferise pentru dreptate. Iată, mai sunt două suflete iubitoare ațintite asupra mormântului, care nu-i scapă din ochi pe Iosif și pe Nicodim, pregătindu-se la rândul lor de o faptă izvorâtă din cea mai curată iubire pentru Domnul: două femei, două mironosițe. Sunt Maria Magdalena și Maria mama lui Iosi.

Iar Maria Magdalena și Maria, mama lui Iosi, priveau unde L-au pus. Și după ce a trecut ziua sâmbetei, Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacov, și Salomeea au cumpărat miresme, ca să vină să-L ungă. Mai întâi se vorbește de două femei, apoi de trei. Două au fost martore. Au văzut cum cei ce erau ucenici ai Domnului în taină, au luat trupul mort de pe Cruce; au văzut tot ce s-a făcut după aceea și, mai ales, au văzut în ce mormânt a fost pus. O, cum ar fi alergat să ajute și ele pe Iosif și pe Nicodim, să șteargă de pe trup sângele, să închidă și să spele rănile, să netezească părul, să încrucișeze mâinile, să înfășoare cu grijă ștergarul în jurul capului, și giulgiul împrejurul trupului ! Dar nu era nici datina, nici legea să facă femeile acest lucru. Ele vor veni mai târziu să facă lucrul lor, și mai ales să ungă cu miresme trupul Domnului. Va merge împreună cu ele și o a treia purtătoare-de-mir. Duhul lui Hristos le-a legat în prietenie.

Cine sunt aceste femei ? Pe Maria Magdalena am mai întâlnit-o. Ea este acea Marie din care Domnul a scos șapte diavoli, vindecând-o de nebunie. Despre Maria mama lui Iosi și Maria mama lui Iacov, Sfinții Părinți spun că este una și aceeași persoană. Salomea este femeia lui Zevedei, mama apostolilor Iacov și Ioan. Ce deosebire între aceste femei și strămoașa Eva ! Acestea s-au grăbit să asculte de Domnul până și în moarte, pe când aceea nci Domnului cel viu nu a ascultat. Acestea au ascultat pe Golgota, pe locul uciderii, al fărădelegii și al vărsării de sânge, pe când aceea, în Rai n-a ascultat.

Și dis-de-dimineață, în prima zi a săptămânii, pe când răsărea soarele, au venit la mormânt. Toți Evangheliștii spun același lucru: că era prima zi a săptămânii, ziua ce urmează sâmbetei, cum arată fără putință de tăgadă Evanghelistul Marcu: *după ce a trecut ziua sâmbetei...* Toți spun același lucru: că învierea Domnului a fost duminică, foarte de dimineață. Toți spun același lucru: că femeile s-au dus la mormânt foarte devreme. Singur Marcu pare a le întârzia puțin, când spune: *pe când răsărea soarele.* Se poate ca ele să fi fost la mormânt de mai multe ori, atât din dragoste pentru Cel mort cât și de teamă că obraznicii dușmani ai lui Hristos I-ar putea profana mormântul și trupul. [Veneau și plecau neliniștite, nevoind să stea departe multă vreme de mormântul Domnului" (Ieronim, Comentariu la Matei)] Se mai poate ca Marcu să se fi gândit nu la soarele fizic, ci la Însuși Domnul, după cuvântul proorocului care zicând:

Va răsări soarele dreptății (Maleahi 3, 20), se gândește la Mesia. Soarele Dreptății a și răsărit din întunecimea cea de sub pământ la ceasul din zori când purtătoarele-de-mir au ajuns la mormânt. Așa cum a strălucit înaintea soarelui zidit la facerea dintâi a lumii, așa și acum, la facerea cea de a doua, la înnoirea lumii, a strălucit deasupra istoriei mai înainte ca soarele fizic să strălucească deasupra firii.

Și ziceau între ele: Cine ne va prăvăli nouă piatra de la ușa mormântului ? Iată despre ce vorbeau mironosițele, urcând pe Golgota fără a se aștepta la nimic neobișnuit. Mâini slabe de femeie nu pot să dea la o parte piatra de la ușa mormântului, pentru că aceasta era *foarte mare.* Biete femei ! Nu-și aminteau că lucrul pentru care se grăbeau acum cu ardoare fusese săvârșit încă de când Domnul era în viață ? În Betania, la cina din casa lui Simon cel lepros, o femeie a turnat mir prețios pe capul lui Hristos. Domnul Atotștiutorul a spus atunci despre acea femeie: *Ea, turnând mirul acesta pe trupul Meu, a făcut-o spre îngroparea Mea* (Matei 26, 12). Știa Hristos că trupul Său nu va mai primi în moarte o altă ungere. Poate întrebați: Cum de-a dezamăgit Pronia atât de mult aceste suflete râvnitoare ? Să cumpere miresme de preț, să bată drum cu teamă prin noaptea întunecată fără de somn până la mormânt și să nu săvârșească fapta pentru care s-au ostenit atât ? Dar oare Pronia nu le-a răsplătit negrăit mai mult dându-le, în locul trupului mort, pe Hristos viu ?

Dar, ridicându-și ochii, au văzut că piatra fusese răsturnată; căci era foarte mare. Și, intrând în mormânt, au văzut un tânăr șezând în partea dreaptă, îmbrăcat în veșmânt alb, și s-au spăimântat. Când a ajuns împreună cu poporul la Marea Roșie, Moise s-a aflat la mare ananghie: cum să treacă pe unde nu este cale ? Și strigând către Dumnezeu, marea s-a despărțit și s-a făcut pe loc cărare. Așa s-a făcut și acum mironosițelor. Se întrebau pline de îngrijorare cine le va ridica piatra de la ușa mormântului, când, privind, *au văzut că piatra fusese răsturnată,* și au intrat în mormânt nestingherite. Dar unde erau soldații puși acolo de pază ? Nu erau aceștia o piedică mult mai mare la intrarea în mormânt decât piatra cea grea ? Paznicii, la ceasul acela, ori zăceau ca și morți de frică, ori poate o și luaseră la goană spre cetate cu năucitoarea dare de seamă despre ceva ce nu le mai fusese urechilor omenești dat să audă, de la strămoșul Adam încoace. Nu era nimeni pe lângă mormânt ca să le stea în

cale, și nimic la ușa mormântului care să le împiedice. Dar în mormânt era cineva, cineva a cărui față era *ca fulgerul și îmbrăcămintea lui albă ca zăpada* (Matei 28, 3). La înfățișare părea un tânăr; de fapt, era un înger. Femeile s-au înfricoșat *și și-au plecat fețele la pământ* (Luca 24, 5), pentru că lucru de spaimă era să privești nepământeana apariție a solului lui Dumnezeu, sol aducând cea mai străină și totdată cea mai de bucurie veste auzită pe fața lumii de când omul cel căzut a început a se hrăni din țărână. Faptul că Matei spune că îngerul stătea deasupra pietrei de mormânt prăvălite, iar Marcu spune că îngerul era înăuntru, în mormânt, nu înseamnă nepotrivire. Se poate ca femeile să-l fi văzut pe înger mai întâi stând pe piatră și apoi, înăuntru, să-i fi auzit glasul. Îngerul nu-i ceva trupesc, nu-i ceva nemișcător; el apare, deodată, unde voiește. Iar că Luca pomenește doi îngeri, iar Marcu și Matei numai unul, de asemenea să nu mire pe nimeni. Când S-a născut Hristos în Betleem, s-a arătat un înger stând lângă păstori *și ei s-au înfricoșat cu frică mare* (Luca 2, 9). Iar peste puțin *deodată s-a văzut, împreună cu îngerul, mulțime de oaste cerească* (2 13). Legiuni de îngeri vor fi fost de față pe Golgota, la învierea Domnului. Ce-i de mirare atunci că mironosițele văd când un înger, când doi ?

Iar el le-a zis: Nu vă spăimântați ! Căutați pe Iisus Nazarineanul, cel răstignit ? A înviat; nu este aici. Iată locul unde a fost pus. Dar mergeți și spuneți ucenicilor Lui și lui Petru că merge în Galileea, mai înainte de voi; acolo Îl veți vedea, după cum v-a spus. Strălucitorul înger al lui Dumnezeu risipește mai întâi spaima femeilor, pregătindu-le astfel pentru vestea nemaipomenită a Învierii Domnului. Ele mai întâi se miraseră găsind mormântul deschis, apoi au fost cuprinse de spaimă aflând înăuntru nu pe Cel pe care Îl căutau, ci pe cineva cu totul străin, cu totul neașteptat.

De ce vorbește îngerul atât de tăios: *Căutați pe Iisus Nazarineanul, cel răstignit ?* Vorbește astfel ca să nu rămână loc de îndoială sau confuzie asupra Cui a înviat. Vorbește pentru acele femei, și vorbește pentru veacurile și generațiile viitoare. Tot de aceea le arată îngerul și mormântul gol: *Iată locul unde a fost pus.* De prisos era să mai spună femeilor ceea ce ele vedeau cu ochii lor, dar nu era de prisos pentru neamul omenesc, pentru care a murit și a înviat Domnul. *A înviat; nu este aici.* Cea mai răsunătoare veste din toate veacurile omenirii o proclamă cerescul sol în chipul cel mai simplu

cu putință: *A înviat; nu este aici.* Pentru nemuritorii îngeri, moartea Domnului a fost mai uimitoare decât învierea. Pentru muritori, dimpotrivă.

După aceea, îngerul le-a spus femeilor să ducă vestea de bucurie apostolilor *și lui Petru.* De ce *și lui Petru ?* Fără îndoială pentru că Petru trebuie să se fi simțit pe departe mult mai apăsat decât ceilalți ucenici. Îl va fi mustrat cugetul pentru că se lepădase de trei ori de Domnul, și pentru că până la urmă fugise de lângă Dânsul. El și Ioan fuseseră cei mai apropiați ucenici ai Domnului; credincioșia lui Ioan, care nu numai că nu fugise, dar rămăsese să stea sub crucea Domnului său cel răstignit, trebuie să fi împovărat și mai mult conștiința lui Petru. Într-un cuvânt, Petru se va fi simțit un trădător, și trebuie că se simțea stingher între ceilalți apostoli, și mai cu seamă în fața Preasfintei Maicii lui Dumnezeu. Cu toate că numele lui Petru înseamnă „piatră", credința lui nu a fost de cremene. Nestatornicia de care a dat dovadă l-a făcut desigur să se prăbușească în propriii săi ochi, încât avea nevoie acum să fie ridicat, să fie adus iarăși la vrednicia de om și de apostol. Domnul, Iubitorul de oameni, asta face acum. De aceea îl pomenește îngerul anume pe Petru.

De ce vorbește îngerul despre mergerea Domnului în Galileea întâi, și nu de arătarea Lui mai curând în Ierusalim și în împrejurimi ? *Acolo Îl veți vedea, după cum v-a spus* (cf. Marcu 14, 28). Deoarece Galileea era mai mult păgână decât israelită, iar Mântuitorul voia să le arate în acest chip ucenicilor calea Evangheliei Sale, și unde cu precădere să lucreze ei la ridicarea Bisericii lui Dumnezeu. De asemenea, pentru că avea să li Se arate acolo nu în frica ce-i stăpânea în Ierusalim, ci în deplină libertate; nu în întunecimea amurgului ci în plină lumină a zilei, ca să nu spună nimeni că spaima face ochii mari și că de frică li s-a năzărit ucenicilor că L-au văzut pe Domnul viu în Ierusalim. Și, în sfârșit, de aceea zice îngerul că va merge Domnul mai întâi în Galileea, anume ca să treacă sub tăcere apariția Lui în Ierusalim; în acest fel smulge arma din mâna răilor necredincioși, care nu s-ar fi dat în lături să spună că ucenicii au văzut o stafie, la sugestia îngerului: că L-au văzut, adică, pe Iisus pentru că așteptau cu încordare să Îl vadă. [Nichifor zice: „De ce a vorbit îngerul anume despre apariția Lui în Galileea ? Pentru că a Se arăta în Galileea era lucrul cel mai de seamă:

acolo, Domnul a apărut nu într-o casă cu uși ferecate, ci pe un munte, în vederea tuturor. Acolo văzându-L, I s-au închinat ucenicii; acolo li S-a arătat lor Domnul cu putere mare, dată Lui de Tatăl, spunând: *Datu-Mi-s-a toată puterea, în cer și pe pământ* (Matei 28, 17).] *După învierea Mea, voi merge mai înainte de voi în Galileea* (Marcu 14, 28), spusese Domnul. Adică: Voi merge înaintea voastră, ca un Biruitor, în lumea păgână, iar voi — urmați-Mi Mie. Și oriunde vă va duce Duhul la propovăduire, uitați-vă la Mine, sunt în fruntea voastră, merg înainte, vă deschid cale.

Și ieșind, au fugit de la mormânt, că erau cuprinse de frică și de uimire, și nimănui nimic n-au spus, căci se temeau. În cer erau oare sau pe pământ ? Cu cine vorbiseră ? Ce le fusese dat să audă ? Nici în vis n-au visat oamenii astfel de lucruri; iar aici nu era vis, ci era aievea: cu limpezime aievea. O, fericită frică, binecuvântată spaimă ce-l cuprinde pe om când cerul i se deschide și aude glas de bucurie din patria sa cea adevărată, cea slăvită, cea fără de moarte ! Nu-i puțin lucru să vezi unul din nemuritorii lui Dumnezeu îngeri; nu-i puțin să auzi glas ieșind de pe buze nemuritoare. Mai ușor e să înduri vederea feței întregului univers, să auzi tunând întreaga zidire pieritoare, decât să vezi fața, să auzi glasul unuia singur dintre nemuritorii creați mai înainte de lume, a căruia frumusețe și tinerețe sunt mai presus de zorii primăverii. Când proorocul Daniel, omul lui Dumnezeu, a auzit glas de înger, a spus despre sine: *N-a rămas în mine putere, fața mea și-a schimbat înfățișarea, stricându-se, și nu mai aveam vlagă... și am căzut înmărmurit cu fața la pământ* (Daniel 10, 8-9). Cum dar să nu se înspăimânte niște femei firave ? Cum să nu fugă de la mormânt ? Cum să-și deschidă gura și să grăiască ? De unde vorbe ca să arate ce au văzut ? Negrăită e slava Ta, O, Doamne ! Noi oamenii mai degrabă o rostim cu tăcere și cu lacrimi decât cu cuvinte.

Nimănui nimic n-au spus, căci se temeau. N-au spus nimănui nimic, pe drum; nici unuia din vrăjmașii lui Hristos, din vărsătorii sângelui Său, de partea cărora era tot Ierusalimul. Dar au spus, firește, apostolilor. Cum să nu le fi spus, cum să fi îndrăznit să nu spună când li se poruncise lor prin nemuritorul înger ? Cum să nu fi dus la îndeplinire însăși porunca lui Dumnezeu ? E limpede dar, că femeile au spus cui trebuia să spună (vezi Luca 24, 10), și nu au spus cui nu trebuia să spună.

Astfel a luat sfârșit vizita mironosițelor la mormânt în zorii Învierii. O, biete miresme sorocite a smulge stricăciunii pe Cel ce ține cerurile toate, miruri menite a unge pe Cel de la care își iau toate mireasma ! O, Domn Preaînmiresmat, singură mireasmă a oamenilor și a vieții ! Cu câtă dărnicie ai răsplătit tu acestor suflete credincioase, care nu Te-au uitat pe Tine în mormânt ! Pe purtătoarele de mir le-ai făcut purtătoare de vestea Învierii Tale, a slavei Tale ! Nu au uns trupul Tău în moarte, dar ai uns Tu cu uleiul bucuriei sufletele lor cele vii. Plângătoarele morții s-au făcut rândunelele unei noi primăveri. Cele ce-au vărsat lacrimi la mormântul Tău s-au sfințit întru cereasca Ta împărăție. Pentru ale lor rugăciuni, Mântuitorule Înviat, miluiește-ne pe noi, mântuiește-ne pe noi, ca să Te slăvim pe Tine, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A TREIA DUPĂ PAȘTI
Evanghelia minunii de la Vitezda
Ioan 5, 1-16

După acestea era o sărbătoare a Iudeilor și Iisus s-a suit la Ierusalim. Iar în Ierusalim, lângă Poarta Oilor, este o scăldătoare, care se numește pe evreiește Vitezda, cinci pridvoare având. În acestea zăceau mulțime de bolnavi: orbi, șchiopi, uscați, așteptând mișcarea apei. Căci un înger al Domnului se cobora la vreme în scăldătoare și tulbura apa și cine intra întâi, după tulburarea apei, se făcea sănătos, de orice boală era ținut. Și era acolo un om, care era bolnav de treizeci și opt de ani. Iisus, văzându-l pe acesta zăcând și știind că este așa încă de multă vreme, i-a zis: Voiești să te faci sănătos ? Bolnavul i-a răspuns: Doamne, nu am om, ca să m-arunce în scăldătoare, când se tulbură apa; că, până vin eu, altul se coboară înaintea mea. Iisus i-a zis: Scoală-te, ia-ți patul tău și umblă. Și îndată omul s-a făcut sănătos, și și-a luat patul și umbla. Dar în ziua aceea era sâmbătă. Deci ziceau Iudeii către cel vindecat: Este zi de sâmbătă și nu-ți este îngăduit să-ți iei patul. El le-a răspuns: Cel ce m-a făcut sănătos Acela mi-a zis: Ia-ți patul și umblă. Ei l-au întrebat: Cine este omul care ți-a zis: Ia-ți patul tău și umblă ? Iar cel vindecat nu știa cine este, căci Iisus se dăduse la o parte din mulțimea care era în acel loc. După aceasta Iisus l-a aflat în templu și i-a zis: Iată că te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie ceva mai rău. Atunci omul a plecat și a spus Iudeilor că Iisus este cel care l-a făcut sănătos. Pentru aceasta Iudeii prigoneau pe Iisus și căutau să-L omoare, că făcea acestea sâmbăta.

Fericit este omul care își poartă suferința în această viață cu răbdare și cu nădejde în Dumnezeu. Fiecare zi a lui prețuiește în ceruri cât o lună și cât un an al unui necredincios care, fie se veselește fără să știe de durere, fie suferă fără răbdare și fără nădejde în Dumnezeu. Fericit omul care nu cârtește, ci caută, cu răbdare și cu nădejde în Dumnezeu, să vadă pricinile pentru care suferă. Și unde va afla aceste pricini ? Le va afla în el însuși, sau în părinți,

sau în apropiații săi, iată unde ! Regele David a suferit pentru păcatele sale; Roboam a suferit pentru păcatele tatălui său, regele Solomon; proorocii au suferit pentru păcatele semenilor lor.

Iar dacă cineva care suferă ar vrea să caute și mai departe, și mai adânc rădăcinile durerii sale, unde le-ar găsi ? Le-ar găsi în necredința din început a omului față de Dumnezeu, sau în întunecatul și răuvoitorul duh al răului dintr-o noapte înveninată, fără de zi, sau în Pronia tămăduitoare și plină de dragoste a lui Dumnezeu — iată unde ar găsi cel ce suferă pricinile mai depărtate și mai adâncii ale durerii sale ! Adam și Eva au suferit pentru necredința lor în Dumnezeu; dreptul Iov a suferit pentru duhul răului cel întunecat; iar tânărul orb din naștere, ai cărui ochi au fost deschiși de Domnul cel milostiv, a suferit spre slava lui Dumnezeu și a sa răsplată în veșnicie.

Un om simțitor își caută în chip firesc în sine însuși pricina suferințelor sale; nebunul însă totdeauna îi învinuiește pe alții. Omul simțitor își amintește toate păcatele sale, din copilărie și până în clipa de față; le pomenește cu frică de Dumnezeu și așteptându-se să se abată asupra lui necazuri pentru ele; și, când vine suferința, fie de la prieteni fie de la dușmani, fie de la oameni sau de la duhuri rele, fie mai devreme sau mai târziu, își dă seama într-o clipă de ce suferă, pentru că își cunoaște păcatele. Nebunul însă e uituc; nu-și ține minte strâmbătățile; când se abate asupra lui vreun necaz, nu-i vine să creadă că tocmai el pățește una ca asta; tocmai pe el să-l doară capul ? tocmai el să-și piardă banii ? lui să-i moară copiii ? În nebunia și furia sa, arată cu degetul orice făptură în cer și pe pământ, mai degrabă decât să se arate pe sine însuși răspunzător de faptul că suferă, când el și numai el este de fapt singurul răspunzător.

Fericit omul care se folosește de durerea sa, bine știind că orice suferință în această scurtă viață e îngăduită asupra oamenilor de către Dumnezeu din marea Lui iubire de oameni, pentru binele și ajutorul lor. Din milă îngăduie Dumnezeu suferință asupra oamenilor, pentru păcatele lor: din milă, nu din dreptate. Dacă ar fi după dreptate, orice păcat ar atrage în chip neabătut moartea, așa cum spune Apostolul: *Păcatul, odată săvârșit, aduce moarte* (Iacov 1, 15). În loc de moarte, Dumnezeu dă prin suferință tămăduire. Suferința este mijlocul prin care Dumnezeu vindecă sufletul de leproasa-i păcătoșenie și de moarte.

Numai nebunul crede că suferința e rea. Omul cuminte știe că suferința nu e rea, ci că e doar vădirea răului și mântuirea de rău. Numai păcatul este un rău adevărat în om, și în afară de păcat nu este nimic rău. Orice altceva ar numi oamenii rău, nu este rău, ci o doctorie amară care vindecă de rău. Cu cât mai bolnav e cineva, cu atât doctorul îi prescrie un leac mai amar. Omului însă i se pare adesea că leacul e mai amar decât boala de care pătimește ! Și așa i se pare și păcătosului: că suferința e mult mai grea și mai amarnică decât păcatul săvârșit. Dar acest lucru e pură iluzie, e amăgire de sine. Nu este pe lume durere nici pe departe atât de grozavă și de ruinătoare ca păcatul. Orice suferință pe care o îndură un om sau un neam nu-i nimic altceva decât leacul vindecător pe care Mila cea veșnică îl dă din belșug oamenilor și neamurilor ca să le scape de la veșnica pierzanie. Orice păcat, cât de mic, ar aduce fără scăpare moartea dacă Mila n-ar îngădui suferința ca să-l curețe pe om de nenorocirea păcatului; pentru că vindecarea ce vine prin suferință este adusă de puterea cea plină de har a Sfântului și de viață dătătorului Duh.

Dar poate spune cineva: „Omul se teme de suferință tocmai pentru că se teme de moarte; cum poate suferința să-l scape de moarte ?" Ce duce trupul la moarte: boala sau doctoria ? Firește că boala, nu leacul. Tot așa, nu suferința duce sufletul la moarte ci păcatul, cel care aduce omului boala și sufletului moartea. Păcatul e sămânța morții, o sămânță înfricoșătoare, care, dacă nu e dezrădăcinată la timp prin suferință și arsă de focul Duhului Sfânt, crește și năpădește tot sufletul, făcându-l vas al morții în loc de vas al vieții.

E limpede, așadar, că suferința trebuie purtată cu răbdare și cu nădejde în Dumnezeu, cu mulțumită și cu bucurie. *Cât de multe necazuri și rele ai iertat mie,* spune lui Dumnezeu regele David, *dar întorcându-Te mi-ai dat viață și din adâncurile pământului iarăși m-ai scos... Că eu voi lăuda cu instrumente de cântare adevărul Tău, Dumnezeule, cânta-voi ție din alăută, sfântul lui Israel. Bucura-se-vor buzele mele când voi cânta ție și sufletul meu pe care l-ai mântuit* (Psalm 70, 23-26). Apostolul Petru chiar îndeamnă pe credincioși: *Întrucât sunteți părtași la suferințele lui Hristos, bucurați-vă* (I Petru 4, 13); *părtași la suferințele lui Hristos:* a fi cu înțelegere așadar, cu blândețe, cu răbdare, pentru curățirea păcatelor noastre, pentru o viață nouă întru Hristos Cel Viu în noi și în jurul nostru. Când marele Gură-de-

Aur murea în exil, nedreptățit și disprețuit de oameni, ultimele lui cuvinte au fost: „Slavă lui Dumnezeu pentru toate !"

Sfânta Scriptură și istoria Bisericii ne aduc cele mai mari pilde de răbdare în suferință pe care le cunoaște omenirea. Evanghelia de astăzi înfățișează o astfel de pildă. Dar nu numai atât; descriindu-l pe slăbănogul care și-a purtat cu răbdare și cu nădejde bola timp de treizeci și opt de ani, Evanghelia de astăzi ne dezvăluie — sau mai degrabă ne confirmă — două mari taine. Mai întâi, că omul bolnav de atâta amar de vreme își purta temeiul bolii în sine însuși, și acest temei era păcatul. Apoi, că atotputernicul Iisus l-a vindecat pe bolnav cu puterea Sa dumnezeiască, spunând: *Scoală-te și umblă !* Cu aceasta s-a arătat încă o dată dumnezeiasca-I iubire de oameni și dumnezeiasca-I putere, acoperită dinafară cu vălul subțire, pătimitor, al trupului.

În vremea aceea *Iisus s-a suit la Ierusalim. Iar în Ierusalim, lângă Poarta Oilor, este o scăldătoare, care se numește pe evreiește Vitezda, având cinci pridvoare.* Înainte de aceasta, Domnul fusese în Galileea, de unde a venit la Ierusalim pentru praznic. Nu-i ușor de spus ce sărbătoare era: Poate Paștele, poate Cincizecimea, poate altceva; dar nici nu trebuie neapărat să știm ce sărbătoare era. Dacă ar fi trebuit, Evanghelistul ne-ar fi spus. Scăldătoarea Oilor, Vitezda, își avea numele de la Poarta Oilor (vezi Neemia 3, 1, 32; 12, 39): pe acolo intrau oile de jertfă, și aceste oi de jertfă erau mai întâi spălate în acest iaz. Scăldătoarea se mai poate vedea și astăzi în Ierusalim, deși e ruinată și nu se mai folosește. Dar pe vremea Evangheliștului scăldătoarea se folosea încă, lucru ce se vede din folosirea timpului prezent: *în Ierusalim, lângă Poarta Oilor, este o scăldătoare.* Cinci pridvoare acoperite adăposteau mulțime de bolnavi care căutau vindecare în această scăldătoare, cum vedem din cuvintele: *În acestea zăceau mulțime de bolnavi: orbi, șchiopi, uscați, așteptând mișcarea apei. Căci un înger al Domnului se cobora la vreme în scăldătoare și tulbura apa și cine intra întâi, după tulburarea apei, se făcea sănătos, de orice boală era ținut.* Mulți bolnavi, din multe locuri, suferind de tot felul de bețesuguri, se strângeau în acest loc ciudat, ca să afle vindecarea pe care în zadar o căutaseră în altă parte. Apa aceasta nu avea în alcătuirea ei firească însușiri lecuitoare, ci vindeca prin puteri cerești, lucru ce se vede din faptul că numai din când în când primea astfel de însușiri, și anume când, după rânduiala lui Dum-

nezeu, un înger cobora și tulbura apa. Ce priveliște dramatică ! Închipuiți-vă cinci pridvoare pline ochi cu nefericiți, o casă cu cinci caturi din care se revarsă clocotind durere și lacrimi ! Iar împrejur se întinde cetatea în care oamenii aleargă după desfătări, după bogății și onoruri, comedianți de bâlci cu trupul și cu sufletul ! Iar aici, aici e agonia, aici se apropie moartea, o moarte înceată, chinuitoare; toți ochii se îndreaptă spre un singur loc — spre apă; toți așteaptă un singur lucru — pe înger; toți au o singură dorință, numai una: să se vindece. Întrebați-i numai pe toți acești nenorociți: „La ce vă trebuie sănătatea ? Oare pentru comedia universală care se joacă împrejurul vostru ? Nu-s destui în bâlciul care se desfășoară pretutindeni, și fără voi ? La ce bun să vă mai numărați și voi printre dânșii ? Sau nu cumva vreți să-I slujiți lui Dumnezeu ? Dar nu-i Dumnezeu destul de bine slujit de cei care suferă cu răbdare și cu nădejde în El ? Ori poate vreți sănătatea pentru voi înșivă, și vreți viața numai pentru că vă place viața ? Dar mijloacele nu pot lua niciodată locul scopului ! Când v-a trimis în această lume, Dumnezeu v-a trimis cu un rost oarecare; când vă dăruiește sănătate, vă dăruiește după o rânduială de El știută. *Oare omul pe pământ nu este ca într-o slujbă ostășească și zilele lui nu sunt ca zilele unui mercenar ?* spune Iov (7, 1). În armată, ostașul este acolo ca să se pregătească, să lupte și să câștige; dacă zilele omului sunt ca cele ale unui mercenar, atunci la capătul acestor zile îl așteaptă plata. Dar viața de dragul vieții, traiul pământesc de dragul traiului pământesc, sănătatea de dragul sănătății — toate astea sunt lipsite de rost. Viață și sănătate pentru comedia păcatului; un cuțit ascuțit la beregată ! Cinci pridvoare ticsite de neputincioși care au suferit toată viața: ce arenă de exersare a răbdării și a nădejdii ! Ce priveliște stranie, ce zugrăveală vie a stării tuturor celor care în furnicarul cetății de dincolo de acest iaz își irosesc viața și sănătatea — și la ce bun ? Ca să dobândească păcat, ca să-și agonisească păcat !

Să nu credeți că dacă pridvoarele Scăldătoarei Vitezda s-au ruinat de mult, foarte demult, s-a terminat pentru totdeauna și istoria suferinței îngrămădite sub ele. Să nu crezi că e o poveste apusă care nu are a face nimic cu tine, cu viața ta. Oare în cele cinci simțuri ale tale nu viermuiesc, ca sub acele cinci portice, îngrămădite cât într-o casă cu cinci caturi, atâtea dureri și lacrimi, atâtea răni, atâtea păcate și fărădelegi, gânduri bolnave, dorințe oarbe, năzuințe oloage și nădejdi slăbănogite ? O, Vitezda, Vitezda, pretutindeni ești tu ! În tine îngerul lui Dumnezeu ținea odinioară locul păstorului care venea din când în când să scape câte o oaie pierdută, doar câte una, până ce a venit Păstorul tuturor, al oamenilor și al îngerilor ! Un înger tăcut, un slujitor al Ziditorului, folosea apa din tine ca să curețe oaia bolnavă de păcatul care o îmbolnăvise, până când a coborât la tine Păstorul cel Bun, Cuvântul lucrător al lui Dumnezeu în trup și în faptă care, prin cuvântul Său lucrător, a curățat cu totul boala păcatului și te-a golit pe tine ! Păstorul cel Bun: de aceea te numeai tu Scăldătoarea oilor ! Ce profeție ! *Și oile ascultă de glasul Lui... și oile merg după El, căci cunosc glasul Lui* (Ioan 10), glasul Păstorului Celui Bun.

Și era acolo un om, care era bolnav de treizeci și opt de ani. Iisus, văzându-l pe acesta zăcând și știind că este așa încă de multă vreme, i-a zis: Voiești să te faci sănătos ? Bolnavul i-a răspuns: Doamne, nu am om, ca să m-arunce în scăldătoare, când se tulbură apa; că, până vin eu, altul se coboară înaintea mea. Domnul a văzut dinainte, a văzut de departe unde este nevoie de El. Nu din întâmplare a trecut El, de pildă, prin ținutul Gadarenilor, chiar dacă însoțitorilor săi așa li se părea; ci El a cunoscut dinainte că în părțile acelea sunt doi îndrăciți care trebuie vindecați. Nici la poarta cetății Nain nu Se afla din întâmplare când era scos afară fiul mort al văduvei, ci iarăși a știut că în acel loc și în acel ceas Îl așteaptă o lucrare mare. Tot așa, nici acum nu S-a aflat din întâmplare în Ierusalim la acest praznic, oricare ar fi fost el, și nici n-a trecut într-o doară pe la acea casă a durerii, la Scăldătoarea Oilor, ci totul s-a petrecut potrivit înainte-științei și înainte-vederii ceasului și locului lucrării Sale. Nu pentru praznic a venit El în Ierusalim, așa cum credeau cei ce erau cu Dânsul, ci pentru acel biet bolnav, și pentru minunea pe care avea s-o săvârșească.

Omul acela era foarte, foarte bolnav. Dacă o boală care ține treizeci și opt de zile îi pare celui ce bolește fără sfârșit, cum va fi una care ține treizeci și opt de ani ? Scurgerea mai iute sau mai înceată a timpului depinde de starea în care ne aflăm noi. Ceasurile de fericire au aripi, pe când cele de suferință n-au nici aripi, și adesea nici măcar picioare. Unui paralitic trebuie că și timpul îi este paralizat: îi pare nemișcat, cum este și el. Dacă înmulțești răstimpul de treizeci și opt de ani cel puțin cu trei, abia atunci ai măsura pe departe a timpului așa cum este el pentru un om sănătos, vioi, vesel.

Pentru slăbănogul zăcând pe patul său au trecut cât o sută de ani de-ai unuia sănătos. El trage după el timpul, în loc ca timpul să-l tragă pe el. Ce răbdare eroică la acest om ! Ce eforturi supraomenești, ca să se târască la scăldătoare când îngerul tulbura apa ! Ce nădejde tare că se va vindeca — zi de zi, an de an, deceniu de deceniu ! Chiar dacă suferea atât de mult pentru propriile sale păcate, tot nu ne putem minuna îndeajuns de el ! Dacă ne gândim la stăruința lui, cât de slabe ne apar firile celor din zilele noastre — bărbați și femei, tineri și bătrâni — care, la cel mai mic neajuns, ridică mâna asupra însăși vieții lor, trecând în lumea cealaltă ca ucigași de sine !

Voiești să te faci sănătos ? Iată întrebarea ce vine de la singurul Prieten care s-a aplecat vreodată asupra acestui pat de suferință. *Doamne, nu am om !* Orbul are o călăuză, ologul are rude, neputinciosul are prieteni, numai eu n-am pe nimeni în lumea asta mare care să aibă milă de mine și să mă ducă la apă când apa vindecă. Până să mă târăsc eu, altul apucă înaintea mea, se scaldă și se face sănătos. Așa pătimesc de treizeci și opt de ani ! *Nu am om,* și nu am nici măcar bani ca să plătesc o slugă. Cum ? Din atâta amar de lume în Ierusalim, de la nevoiași până la cei bogați și puternici, nu-i nici unul care să-și întindă mâna să ajute, să facă ceva pentru sufletul său ? Nu-i nici unul. Oare chiar trebuia să vină un Om tocmai din Galileea, făcând o călătorie obositoare, de trei zile, când atâția umblă fără rost prin Sfânta Cetate încolo și-ncoace de dimineață până seara, câțiva pași mai încolo de patul tău, sărmane ? Trec mulți pe aici, da, Doamne, dar *eu nu am om.* Privește, Templul e chiar peste drum ! Câtă mulțime de preoți înăuntru ! Ei citesc Legea lui Dumnezeu și învață lumea să dea milostenie, dar de venit, nu vine nici unul, sau nu trimite măcar pe cineva să te ajute ? Da, așa e, Doamne; sunt mulți preoți în Templu, cu toate acestea *nu am om.* O grămadă de evrei, mii și mii s-au strâns în Ierusalim la praznic. Pe ei însă îi interesează sabatul, și nicidecum un biet amărât care suferă în tăcere. Mii și mii au venit să se închine la sabat, așa cum se închinau odinioară strămoșii lor la vițelul de aur în pustie. Mii și mii de evrei, iar eu *nu am om.*

Iată omul ! E singurul. E Domnul. Mai plin de milă decât o rudă sau un prieten, mai săritor decât un slujitor. El n-a făcut drumul lung și obositor din Galileea până la Ierusalim pentru sabat ori pentru serbare, ci pentru acest biet chinuit. A venit ca să poată să

arate, nu numai cu vorba ci și cu fapta, grozava lipsă de milostivire a unui neam cu inima tocită. Omul a venit la om.

Iisus i-a zis: Scoală-te, ia-ți patul tău și umblă. Și îndată omul s-a făcut sănătos, și și-a luat patul și umbla. Din acea clipă, și poate pentru totdeauna, îngerul a încetat să mai vină la Scăldătoarea Oilor ca să tulbure apa; pentru că iată, a venit Mesia, a venit Domnul îngerilor, care vindecă fără mijlocitor. Câtă vreme oamenii au fost sub Lege, au slujit Legea; Domnul Și-a folosit slujitorii. Dar acum, când a venit harul, când Legea s-a împlinit, Domnul Însuși coboară la oameni, ca un tată la fiii săi, și le dă daruri cu Însăși mâna Lui.

Se poate pune întrebarea: de ce Domnul nu i-a pus bolnavului obișnuita întrebare: *Crezi ?* De ce n-a căutat la acesta credință, cum a făcut cu mulți alții ? Dar nu-i destul de limpede credința acestui om ? De treizeci și opt de ani așteaptă zăcând în acest loc cu nădejdea ajutorului de sus. El nu numai că crede în lucrarea minunată a îngerului lui Dumnezeu; dar crede cumva și în Iisus. Da, Doamne, vreau să mă vindec, dar *nu am om.* Trebuie de altfel să amintim că Hristos a tămăduit mulți nebuni și surzi și muți fără să le ceară credință. I-a vindecat de milă. Iar acum, la Vitezda, Domnul lucrează pe de o parte din milă față de omul care suferă de atâția ani, înconjurat de atâta nemilostivire, iar pe de altă parte, lucrează spre a arăta, prin fapta Lui milostivă, lipsa de milostivire nu numai a Ierusalimitenilor ci a tuturor oamenilor, din toate timpurile, care văd un semen al lor suferind și nu mișcă nici un deget ca să-l ajute. În sfârșit, Domnul îl vindecă pe acest om anume în ziua sâmbetei, deși, dacă ar fi voit, ar fi putut la fel de bine să-l vindece într-o vineri, bunăoară; dar a făcut așa tocmai ca să dea pe față idolatra închinare a evreilor la sabat, și să arate că omul e mai de preț decât sâmbăta, iar mila mai de preț decât orice fel de formalism legal. Fapta de aici a lui Hristos poartă așadar însemnul singular al felului de a lucra al lui Dumnezeu: multe scopuri atinse în același timp.

Dar în ziua aceea era sâmbătă. Deci ziceau Iudeii către cel vindecat: Este zi de sâmbătă și nu-ți este îngăduit să-ți iei patul. O, inimi cârtitoare ! Suflete boante ! În loc să se bucure că un vierme s-a ridicat și este iarăși om, în loc să-l fericească pentru că e iarăși sănătos, în loc să pună toată cetatea în fierbere chemându-i pe toți să slăvească pe Dumnezeul Cel Viu, în loc de toate acestea ei se mânie pe omul care și-a luat salteluța și s-a dus acasă ! Să se fi și sculat cineva din

groapă înaintea ochilor lor, de sabat, nu s-ar fi minunat nici de înviere ci l-ar fi ocărât pentru ridicarea din morți: „Ce cauți aici așa plin de praf în ziua sâmbetei?"

El le-a răspuns: Cel ce m-a făcut sănătos Acela mi-a zis: Ia-ți patul și umblă. Ei l-au întrebat: Cine este omul care ți-a zis: Ia-ți patul tău și umblă? Vedeți aici încă o dovadă a desăvârșitei orbiri a acestor iudei, în vrăjitoreasca lor sâmbătare! Omul vindecat vorbește întâi de vindecarea sa, ca de lucrul cel mai de seamă, și abia apoi de strângerea patului pe care a zăcut. Iudeilor însă nu le pasă de vindecare, nici de viața omului. Firesc ar fi fost, auzind răspunsul, să întrebe: „Cine este cel care te-a făcut sănătos?" Dar nu! Ei anchetează mărunțișul. *Ei l-au întrebat: Cine este omul care ți-a zis: Ia-ți patul tău și umblă?* Vedeți ce-a ajuns Poporul Ales! Ce bălării au crescut pe ogorul care odinioară a dat pe Moise, pe Isaia, pe David! Vedeți cum evlavia de altădată a ajuns spionare a sâmbetei, cum slujirea preoțească a Dumnezeului Celui Viu s-a prefăcut în pază polițienească în jurul statuii idoliței numite „sâmbăta"!

Iar cel vindecat nu știa cine este, căci Iisus se dăduse la o parte din mulțimea care era în acel loc. De pe patul său de suferință, omul care s-a făcut sănătos privise în ochii Domnului; Îi simțise suflarea ceade-viață dătătoare, Îi cunoscuse puterea minunată; cu toate acestea, nu știa ce nume să dea Vindecătorului său, nici să spună de unde vine El. Iar Domnul, lucrând această minune, a plecat îndată din mulțime lăsând lucrurile să se desfășoare mai departe de la sine. El este Semănătorul care seamănă sămânța cea bună și o lasă apoi să crească și să aducă, la vremea sa, rod potrivit cu pământul din care a crescut. Făcând o faptă bună, o faptă dumnezeiască atât prin putere cât și prin milostivire, El iese dintre oameni ca să scape de lauda lor, cum și spune ceva mai târziu: *Slavă de la oameni nu primesc* (Ioan 5, 41). Iese dintre oameni ca să nu stârnească pizmă, așa cum se întâmplă adesea. În sfârșit, iese din mulțime ca să ne dea nouă, creștinilor, o pildă. O faptă bună e desăvârșită când izvorăște din iubire de oameni și se săvârșește spre slava lui Dumnezeu. Cine vrea să facă binele, să nu-l facă din vanitate ori ca să capete laude de la oameni. Oricine face fapta cea bună anume ca să fie văzut de oameni, este ca unul care-și aruncă oaia în mijlocul lupilor. Trebuie așadar, când facem o faptă bună, să ne păzim a stârni fie laudele fie invidia celorlalți. Cine umblă după laude și după

a fi mai grozav decât alții, cu o faptă bună face două rele: prin laude se vatămă pe sine, iar prin pizma ce o stârnește îi vatămă pe alții.

După aceasta Iisus l-a aflat în templu și i-a zis: Iată că te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie ceva mai rău. Odată ce i-a tămăduit trupul, Domnul aduce acum fapta la înălțimea-i duhovnicească, arătându-i omului că izvorul cumplitei lui suferințe este păcatul și îndemnându-l să nu mai păcătuiască din nou. Nu se spune ce păcat a săvârșit omul acesta, și nici nu e nevoie să știm, pentru că orice păcat Îl mânie pe Dumnezeu și ne abate de la El; orice păcat aduce după sine, mai devreme sau mai târziu, suferință și durere. *De acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie ceva mai rău.* Acum Dumnezeu ți-a arătat milă, și păcatul îți este iertat. Așadar, de aici încolo să nu-L mai ispitești pe Dumnezeu, ca nu cumva în loc de milostivire, să cunoști asprimea dreptății lui Dumnezeu. Dacă mai înainte ai putut păcătui pentru ca nu L-ai cunoscut îndeajuns de bine pe Dumnezeu, acum, după cele întâmplate, nu mai poți afla nici o îndreptățire. Iată o înfricoșată înștiințare pentru noi toți, ca, având parte o dată de mila lui Dumnezeu, să nu mai păcătuim, nu cumva să se abată asupra noastră un rău mai mare decât cel de care ne-a scăpat milostivirea lui Dumnezeu.

Atunci omul a plecat și a spus Iudeilor că Iisus este cel care l-a făcut sănătos. Omul a vorbit cu cea mai curată bună-credință și cu cele mai bune gânduri. A fost întrebat despre Iisus, și socotește de datoria lui să spună ce știe. În același timp, simțindu-se îndatorat binefăcătorului său, i se pare firesc să facă numele acestuia cunoscut tuturor, și mai ales celor care-l întrebaseră. După ce a zăcut treizeci și opt de ani fără să știe de nimic altceva decât de nefericirea lui, bietul om nici în vis n-are cum să ghicească ce inimă haină au cei ce-l întreabă despre Iisus. Cum să bănuiască el că aceștia iscodesc nu ca să-L cinstească pe făcătorul de minuni, ci ca să-L ucidă pe încălcătorul sâmbetei?

Luați aminte: omul se duce să le spună iudeilor că Iisus este Cel ce l-a făcut sănătos. Este stăpânit de gândul la vindecarea și la Vindecătorul său, în timp ce iudeii nu vor să știe de nimc altceva decât de încălcarea sabatului și de nesocotitorul sâmbetei. El nici nu-și dă seama, în iureșul a ceea ce i se întâmplă, că alții ar putea nutri alte simțăminte decât el. Crede că iudeii împărtășesc înălțimea și însuflețirea gândurilor sale ce se îndreaptă spre Dumnezeu și spre

minunea lucrată de El. Nu poate să-și dea seama de răutatea și micimea lor, pe care și le ascund ca șerpii în frunziș. El se gândește numai la cum să slăvească pe Iisus, Cel ce i-a făcut lui bine, în vreme ce iudeii numai la cum să-l ucidă pe Acesta, pentru că se spune: *Iudeii... căutau să-L omoare* (Ioan 5, 16). De ce vor să-L omoare? Pentru că este singurul Om pe care l-a întâlnit slăbănogul de la Vitezda în treizeci și opt de ani? Da, de aceea, și încă pentru că este singurul Om care pune mai mare preț pe viața omului decât pe statuia moartă, pe zeița iudeilor, sâmbăta.

Domnul însă a trecut nevătămat prin toate urzelile răutății lor, răspândind prin cuvânt și prin faptă Evanghelia iubirii de oameni, până în clipa când a știut că trebuie să Se dea în mâna iudeilor, arătându-și mărirea prin umilință și biruind moartea prin moarte. A Lui fie slava și lauda, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A PATRA DUPĂ PAȘTI
Evanghelia Dătătorului de apă vie și a femeii samarinence
Ioan 4, 5-42

În vremea aceea a venit Iisus la o cetate a Samariei, numită Sihar, aproape de locul pe care Iacov l-a dat lui Iosif, fiul său; și era acolo fântâna lui Iacov. Iar Iisus, fiind ostenit de călătorie, s-a așezat lângă fântână și era ca la al șaselea ceas. Atunci a venit o femeie din Samaria să scoată apă. Iisus i-a zis: Dă-Mi să beau. Căci ucenicii Lui se duseseră în cetate, să cumpere merinde. Femeia samarineancă i-a zis: Cum Tu, care ești iudeu, ceri să bei de la mine, care sunt femeie samarineancă? Pentru că Iudeii nu au amestec cu Samarinenii. Iisus a răspuns și i-a zis: Dacă ai fi știut darul lui Dumnezeu și Cine este Cel ce-ți zice: Dă-Mi să beau, tu ai fi cerut de la El, și ți-ar fi dat apă vie. Femeia i-a zis: Doamne, nici nu ai cu ce să scoți, și fântâna e adâncă; de unde, dar, ai apa cea vie? Nu cumva ești Tu mai mare decât părintele nostru Iacov, care ne-a dat această fântână și el însuși a băut din ea și fiii lui și turmele lui? Iisus a răspuns și i-a zis: Oricine bea din apa aceasta va înseta iarăși; Dar cel ce va bea din apa pe care i-o voi da Eu nu va mai înseta în veac, căci apa pe care i-o voi da Eu se va face în el izvor de apă curgătoare spre viață veșnică. Femeia a zis către El: Doamne, dă-mi această apă ca să nu mai însetez, nici să mai vin aici să scot. Iisus i-a zis: Mergi și cheamă pe bărbatul tău și vino aici. Femeia a răspuns și a zis: N-am bărbat. Iisus i-a zis: Bine ai zis că nu ai bărbat, că cinci bărbați ai avut și cel pe care îl ai acum nu-ți este bărbat. Aceasta adevărat ai spus. Femeia I-a zis: Doamne, văd că Tu ești prooroc. Părinții noștri s-au închinat pe acest munte, iar voi ziceți că în Ierusalim este locul unde trebuie a se închina. Și Iisus i-a zis: Femeie, crede-Mă că vine ceasul când nici pe muntele acesta, nici în Ierusalim nu vă veți închina Tatălui. Voi vă închinați căruia nu știți, noi ne închinăm Căruia știm, pentru că mântuirea de la Iudei este. Dar vine ceasul și acum este, când adevărații închinători se vor închina Tatălui în duh și în adevăr, că și Tatăl astfel îi dorește pe cei ce se închină Lui. Duh este

Dumnezeu și cei ce I se închină trebuie să I se închine în duh și în adevăr. I-a zis femeia: Știm că vine Mesia care se cheamă Hristos; când va veni, Acela ne va vesti nouă toate. Iisus i-a zis: Eu sunt cel ce vorbesc cu tine. Dar atunci au venit ucenicii Lui. Și se mirau că vorbea cu o femeie. Însă nimeni n-a zis: Ce o întrebi, sau: Ce vorbești cu ea ? Iar femeia și-a lăsat găleata și s-a dus în cetate și a zis oamenilor: Veniți de vedeți un om care mi-a spus toate câte am făcut. Nu cumva acesta este Hristosul ? Și au ieșit din cetate și veneau către El. Între timp, ucenicii Lui Îl rugau zicând: Învățătorule, mănâncă. Iar El le-a zis: Eu am de mâncat o mâncare pe care voi nu o știți. Ziceau deci ucenicii între ei: Nu cumva i-a adus cineva să mănânce ? Iisus le-a zis: Mâncarea Mea este să fac voia Celui ce M-a trimis pe Mine și să săvârșesc lucrul Lui. Nu ziceți voi că mai sunt patru luni și vine secerișul ? Iată zic vouă: Ridicați ochii voștri și priviți holdele că sunt albe pentru seceriș. Iar cel ce seceră primește plată și adună roade spre viața veșnică, ca să se bucure împreună și cel ce seamănă și cel ce seceră. Căci în aceasta se adeverește cuvântul. Că unul este semănătorul și altul secerătorul. Eu v-am trimis să secerați ceea ce voi n-ați muncit; alții au muncit și voi ați intrat în munca lor. Și mulți Samarineni din cetatea aceea au crezut în El, pentru cuvântul femeii care mărturisea: Mi-a spus toate câte am făcut. Deci, după ce au venit la El, Samarinenii Îl rugau să rămână la ei. Și a rămas acolo două zile. Și cu mult mai mulți au crezut pentru cuvântul Lui, Iar femeii îi ziceau: Credem nu numai pentru cuvântul tău, căci noi înșine am auzit și știm că Acesta este cu adevărat Hristosul, Mântuitorul lumii.

Cum dorește cerbul izvoarele apelor, așa te dorește sufletul meu pe tine, Dumnezeule. Însetat-a sufletul meu de Dumnezeu, de Dumnezeul cel viu (Psalm 41, 1-2).

Nu e strigătul unui om sărac, simplu, căruia îi lipsesc mijloacele de a-și înviora sufletul cu înțelepciune și cu știință culese din lume, cu filozofie și cu artă, cu cunoașterea gingașelor fire din care-i țesută natura și viața. Nu; este strigătul mâhnit, ieșit din adâncul inimii, al unui rege, un rege plin de toate bogățiile pământului, un rege cu minte genială și cu inimă nobilă, un rege puternic, cu voință tare. Îndestulat cu toate cele după care tânjește înrobitul suflet omenesc, regele David a simțit deodată că setea duhului său nu s-a stins cu acestea, ci dimpotrivă, a crescut într-atât încât nici toată lumea nu i-o poate alina. În lumea aceasta el era *În pământ pustiu și*

neumblat și fără de apă (Psalm 62, 3) și a strigat așadar către singurul Izvor de apă nepieritoare de care însetează orice suflet treaz. *Însetat-a sufletul meu de Dumnezeu, de Dumnezeul cel viu !*

Nici nu mai trebuie să dovedim că hrana trupească nu satură sufletul, nici băutura trupească nu-i stinge setea. Nici chiar duhul de viață care strălucește din toate zidirile, însuflețindu-le și dându-le frumusețe, nici acesta nu hrănește și nu înviorează sufletul.

Trupul primește nemijlocit hrană care este de o fire cu el. Din pământ e trupul, din pământ și hrana pentru trup. De aceea se și simte trupul acasă, printre ale sale, în lume. Sufletul însă pătimește; e răstignit și suferă; se scârbește și se împotrivește hranei ce-i vine în chip mijlocit, hranei ce nu este de o fire cu el. De aceea sufletul se simte în lumea aceasta în țară străină, printre străini.

Chiar faptul că în lumea pământească se simte călător mâhnit în țară străină arată că sufletul e nemuritor, că ține, prin firea lui, de lumea cea nemuritoare, că nimeni și nimic pe lume nu-i poate stinge foamea și setea. Și de-ar sorbi tot universul ca pe-un pahar cu apă, setea sa nu s-ar împuțina, dimpotrivă, ar crește, cu siguranță s-ar înteți. Pentru că atunci nu i-ar mai rămânea nici măcar speranța iluzorie că, după ultima colină din zare, ar licări dintr-o dată o apă.

Sufletul e viu, e viu și însetat de viață; cu nimic nu i se stinge setea decât cu viață: cu adevărată viață. Dar viața aceasta nu se află decât la Dumnezeu, la Dumnezeul Cel Viu. *Însetat-a sufletul meu de Dumnezeu, de Dumnezeul cel viu !* Acesta nu-i vers dintr-un psalm, e gâtlejul ars de sete al unui leu care răcnește în pustiu; poate să li se pară păsărelelor de pe lângă oază un cântecel, dar leului nu-i este cântec, el urlă după ajutor.

Însetat-a sufletul meu de Dumnezeu, de Dumnezeul cel viu ! Nu recită un poet, plânge un călător *în pământ pustiu și neumblat și fără de apă;* nu un rapsod a meșteșugit aceste cuvinte, ci le-a izvorât omul cu poate cel mai pătrunzător suflet din câți au fost pe lume.

Omule ! De crezi cumva că foamea și setea ți se pot stinge cu mâncare și cu băutură, nu ești cu nimic mai presus decât animalele din ogradă și decât fiarele din sălbăticie. Iar dacă te-ai săltat întrucâtva peste acestea, și speri să-ți astâmperi setea și foamea cu frumusețea și înțelepciunea acestei lumi, ești necopt, omule. Primul gând ți-a fost nebunesc, iar acum speranța ți-e stearpă. Pentru că acum iei strigătele și plânsul unei lumi arse de sete drept cântece și

jocuri; ai aflat un mijloc de a-ți înșela setea prin setea altora. Dar dacă ai trecut și de aceasta, dacă setea ți-e grozavă și nu ți-o poate stinge toată apa din lume și tot oceanul acestui univers, atunci abia ești un om încercat, ești un om adevărat. Numai de pe treapta însetării de nestins cu lume, de pe treapta însetării duhovnicești, de acolo, de lângă setea lui David, ai să înțelegi întru totul Evanghelia de astăzi.

În vremea aceea a venit Iisus la o cetate a Samariei, numită Sihar, aproape de locul pe care Iacov l-a dat lui Iosif, fiul său. Tot ținutul dintre Iudeea și Galileea era numit Samaria, după muntele Samariei. Drumul care duce de la Ierusalim în Galileea trece și astăzi prin Sihar (Askar pe numele nou), lângă Sichem (Nablus). Aici era o bucată de pământ pe care Iacov o cumpărase de la fiii lui Hemor, și pe care ridicase un altar căruia i-a pus numele El-Elohe-Israel (adică Puternic este Dumnezeul lui Israel) (Facere 33, 19-20). Mai târziu Iacov a lăsat acest loc fiului său Iosif, care a fost îngropat aici. De obicei, un sat aflat în împrejurimile unei cetăți își capătă însemnătatea de la cetate, dar aici dimpotrivă: țarina lui Iosif era mai vestită decât cetatea Siharului. De aceea spune Evanghelistul despre cetate că se află lângă acel loc.

Și era acolo fântâna lui Iacov. Iar Iisus, fiind ostenit de călătorie, s-a așezat lângă fântână și era ca la al șaselea ceas. Pentru că părintele nostru Iacov s-a așezat cu turmele sale lângă fântâna aceasta, pentru că el însuși a săpat-o și a făcut-o, pentru aceea îi și purta ea numele. Ostenit de urcușul abrupt și arid dinspre Ierusalim, Domnul a stat să se odihnească lângă această fântână. La ceasul al șaselea, după măsurătoarea Răsăritului, este amiază. Domnul a ajuns la acest loc, așadar, la ceasul cel mai arzător, la amiază. Era *ostenit de călătorie*, călătorie săvârșită pentru mântuirea noastră; așa cum va fi mai târziu și pe Cruce, însângerat și străpuns de durere: pentru mântuirea noastră. De ce oare nu călătorea noaptea, când e mai răcoare? Pentru că nopțile Lui erau ale rugăciunii. Iar dacă în această împrejurare ar fi călătorit noaptea, Evanghelia ar fi fost sărăcită de o întâmplare neasemănată și de o dezvăluire covârșitoare. Mergea Domnul ziua, pe arșiță, pe cărări abrupte, ostenit și însetat, grăbindu-se să folosească fiecare clipă a vieții Sale pe pământ, fie zi fie noapte, spre binele nostru, spre mântuirea noastră.

Atunci a venit o femeie din Samaria să scoată apă. Iisus i-a zis: Dă-Mi să beau. Anume se spune că femeia era samarineancă, pentru că iudeii îi socoteau pe samarineni păgâni. *Dă-Mi să beau*, i-a spus Domnul. Era ostenit și însetat, de unde se vede limpede că avea trup omenesc adevărat, iar nu o părere de trup, cum zic unii eretici. Precum a vărsat lacrimi de durere pentru oameni, precum a suferit chinuri pe cruce, așa avea lipsă de hrană și de apă. E drept că de ar fi voit ar fi putut să îndepărteze și să biruiască această trebuință cu dumnezeiasca-I putere, fie la răstimpuri, fie chiar pentru totdeauna; dar atunci cum S-ar fi văzut că este om adevărat, cum ar fi putut *întru toate să se asemene fraților* (Evrei 2, 17)? Cum i-ar fi *numit pe ei frați*? Cum ne-ar fi învățat răbdarea suferințelor dacă Însuși n-ar fi pătimit? Și cum strălucitoarea Lui biruință ne-ar fi luminat pe noi în durerile vieții dacă nu le-ar fi răbdat pe toate, și cel mai mult? Desigur se va găsi cineva să întrebe: „Cum de Cel care a înmulțit pâinea și a umblat pe apă ca pe uscat n-a scos cu un cuvânt al Său, sau cu doar un gând, apă din piatră seacă, să bea și să-și astâmpere setea?" Într-adevăr, Îi stătea în putere să facă lucrul acesta. Moise a scos apă din stâncă, în pustie; și mulți sfinți la fel au făcut, în numele Lui, dealungul istoriei Bisericii. Cum tocmai El să nu fi putut? Putea, dar nu a vrut. N-a făcut niciodată, nici o singură minune pentru Sine — ca să mănânce, ca să bea, ca să Se îmbrace — El Însuși. Minunile Lui erau pentru alții. Nici când, prunc fiind, a fugit de sabia lui Irod, n-a fugit pentru Sine, ci pentru oameni. Vremea Lui încă nu venise. Când însă Și-a săvârșit lucrarea între oameni, n-a mai fugit de moarte, ci i-a ieșit înainte. Nesfârșită dragoste, nesfârșită înțelepciune — din acestea, nedespărțite, au izvorât toate cuvintele și toate faptele Mântuitorului în toată viața Lui pe pământ.

Dă-Mi să beau. Ziditorul cere de la zidire! De două mii de ani răsună aceste vorbe; pentru că nu le-a spus doar femeii aceleia din Samaria, ci tuturor oamenilor, până la sfârșitul veacurilor.

Dă-Mi să beau, ne spune și astăzi, fiecăruia dintre noi. Făcătorul apei, Așezătorul mărilor și oceanelor, al râurilor și al izvoarelor, spune aceste cuvinte nu pentru că e însetat de apă, ci pentru că e însetat de bună voirea noastră, de dragostea noastră. Doar nu-I dăm dintr-ale noastre, ci dintr-ale Sale. Tot paharul de apă de pe pământ e al Său, pentru că El l-a făcut.; tot paharul cu apă de izvor

pe care-l dăm unuia din ai Săi *fraţi preamici,* a fost plătit cu scumpul Său sânge. Cu toate acestea, în neasemănata-I smerenie, nu cere de la samarineancă apă ca Ziditorul de la făptură, ci ca un om de la alt om, dând prin aceasta pildă de smerenie, aducând mărturie pentru omeneasca Sa fire, supusă îngrădirii şi nevoii, şi învăţându-ne să slujim unul altuia cu dragoste. Omul are dreptul să ceară de la alt om; şi are datoria dragostei, datoria slujirii aproapelui.

Căci ucenicii Lui se duseseră în cetate, să cumpere merinde. Domnul aşadar, nu era doar ostenit şi însetat, ci şi flămând, ca şi ucenicii Săi. Încă o mărturie a omenităţii Sale şi a nesăvârşirii de minuni când acestea nu sunt de folos în lucrarea mântuirii. Evanghelistul pomeneşte lipsa ucenicilor ca să se înţeleagă de ce Domnul cere apă de la femeia samarineancă. Pentru că, dacă ucenicii ar fi fost acolo, ar fi scos ei apă şi nu ar mai fi fost pomenită femeia. Oricum, Pronia ne-a izvodit un prilej de învăţătură, pentru ca şi noi, când vedem pe vrăjmaşul nostru la ananghie, să-i sărim în ajutor. Iar dacă neamul nostru e în neprietenie cu neamurile vecine, noi, ca oameni ce suntem, să nu îndrăznim cumva a întinde vrăjmăşia dintre neamuri asupra fiecărui ins luat în parte, ci trebuie să dăm ajutor, când e nevoie, fără să ţinem seama dacă nevoiaşul e sau nu de-al nostru.

Femeia samarineancă i-a zis: Cum Tu, care eşti iudeu, ceri să bei de la mine, care sunt femeie samarineancă ? Pentru că Iudeii nu au amestec cu Samarinenii. Femeia aceasta împărtăşeşte părerea, obişnuită pe atunci, că omul trebuie să urască nu numai neamul care-i este duşman, ci şi pe fiecare ins din neamul acela. În pilda Samarineanului Milostiv, Domnul a arătat că iudeii urăsc pe samarineni; acum, arată că samarinenii urăsc pe iudei. Ca să dobori stavilele urii dintre un neam şi altul, trebuie mai întâi să dobori stavilele urii dintre om şi om. Este singurul mijloc de-a vindeca pe oameni de boala cea grea a urii întreolaltă.

Iisus a răspuns şi i-a zis: Dacă ai fi ştiut darul lui Dumnezeu şi Cine este Cel ce-ţi zice: Dă-Mi să beau, tu ai fi cerut de la El, şi ţi-ar fi dat apă vie. „Darul lui Dumnezeu" poate fi luat atât în înţeles material cât şi duhovnicesc. În înţeles material, prin *darul lui Dumnezeu* trebuie să înţelegem tot ce Dumnezeu a făcut şi a dat omului spre al său ajutor şi folosinţă. Dacă ai şti tu, femeie, că apa nu e a samarinenilor, nici a iudeilor, ci a lui Dumnezeu ! Şi că, făcând apa, Dumnezeu nu

a scris pe ea: „pentru samarineni" sau „pentru iudei" ci: „pentru oameni" ! Cu evlavie ai scoate atunci apa aceasta, ca pe darul lui Dumnezeu, şi ai da de băut unui om însetat, cu şi mai mare evlavie, ca unuia ce este zidirea lui Dumnezeu. Căci lumea întreagă e darul lui Dumnezeu pentru om, iar omul e darul lui Dumnezeu pentru lume. După înţelesul duhovnicesc, *darul lui Dumnezeu* este Însuşi Hristos. Dumnezeu a dăruit omului întreaga lume văzută, şi S-a dăruit, cu dragoste, şi pe Sine. Dacă tu, femeie, ai şti ce dar scump a trimis Dumnezeu şi iudeilor şi samarinenilor, şi tuturor neamurilor pământului, te-ai cutremura, ai plânge de bucurie, ai rămânea, de uimire, fără grai şi nu te-ai mai încumeta să te gândeşti la neînţelegerile şi vrăjmăşia dintre iudei şi samarineni.

Mai mult, dacă ţi s-ar fi dezvăluit ţie toate tainele Celui care vorbeşte cu tine, şi pe care tu îl iei, după înfăţişare, drept un om oarecare, iar după vorbă şi straie drept iudeu, *tu ai fi cerut de la El, şi ţi-ar fi dat apă vie.* Prin *apă vie* Domnul înţelege harul de-viaţă-dătător al Sfântului Duh, Cel făgăduit credincioşilor. *Cel ce crede în Mine... râuri de apă vie vor curge din pântecele lui (Iar aceasta a zis-o despre Duhul pe care aveau să-l primească acei ce cred în El)* (Ioan 7, 38-9). Nepricepând, femeia răspunde:

Doamne, nici nu ai cu ce să scoţi, şi fântâna e adâncă; de unde, dar, ai apa cea vie ? Nu cumva eşti Tu mai mare decât părintele nostru Iacov, care ne-a dat această fântână şi el însuşi a băut din ea şi fiii lui şi turmele lui ? N-ai slujitori; n-ai vase; fântâna e adâncă; atunci cum să scoţi apă vie ? Hristos, în trupu-I omenesc, Îi părea femeii un neajutorat oarecare. *„Apă vie"* i se spunea pe vremea aceea, ca şi astăzi, apei curgătoare, apei de izvor, spre deosebire de apa de ploaie strânsă în iazuri şi în vase.

Apa dintr-o fântână poate fi şi ea numită „apă vie", dacă fântâna e alimentată de un izvor. Femeia se gândeşte deci, în prima clipă, la fundul fântânii, unde curge apa care o umple. Dar, deodată, îi străfulgeră alt gând, care o face să întrebe: *Nu cumva eşti Tu mai mare decât părintele nostru Iacov ?* Cu alte cuvinte: Poţi tu să faci alt izvor de apă, pe lângă acesta ? Părintele nostru Iacov nu a făcut el izvorul, ci l-a împrejmuit cu zid. Dacă tu eşti în stare să faci un izvor, o apă curgătoare, o apă vie, înseamnă că eşti mai mare decât acela. Eşti tu mai mare decât el ? Fântâna aceasta a lui Iacov e atât de îmbelşugată încât a băut şi el, *şi ai lui, şi turmele lui,* şi noi toţi

care vieţuim aici, şi toţi drumeţii şi oaspeţii, de veacuri şi veacuri. Şi apa din fântână nu a secat. Poţi tu mai mult decât atât?

Din vorbele acestei femei vedem că ea, pe de o parte, se mândrea cu strămoşul Iacov, iar pe de altă parte se uita cam cu neîncredere, dacă nu chiar batjocoritor, la Iisus. Nu batjocură atât de grosolană şi făţişă ca la învierea fiicei lui Iair când *râdeau de El* (Matei 9, 24), dar oricum batjocură, oricât de îndemânatic ascunsă. Domnul însă, ca să-i scoată pe oameni din mlaştina păcatului, e gata să rabde batjocură şi de la oameni şi de la demoni. El n-o dojeneşte pe femeie, ci merge mai departe întru mântuirea sufletului ei.

Iisus a răspuns şi i-a zis: Oricine bea din apa aceasta va înseta iarăşi; Dar cel ce va bea din apa pe care i-o voi da Eu nu va mai înseta în veac, căci apa pe care i-o voi da Eu se va face în el izvor de apă curgătoare spre viaţă veşnică. Domnul nu-i dă femeii răspunsul pe care îl aştepta ea. Nu vorbeşte despre cât de mare este El faţă de Iacov. El vede pricina neînţelegerii dintre el şi această femeie, pricină de care ea nu-şi dă seama. Neînţelegerea vine de acolo că El vorbeşte de apa duhului, cea de-viaţă-dătătoare, pe când ea, deprinsă a gândi trupeşte, judecând lucrurile după înţelesul lor pământesc, se gândeşte la apa cea văzută, rânduită de Dumnezeu ca să astâmpere o vreme setea trupului. Apa vie de care vorbeşte Hristos e harul care adapă sufletul şi-l duce la viaţa cea veşnică încă aici pe pământ. Acest har de viaţă dătător, revărsându-se în om, îl învredniceşte şi deschide întrînsul izvor nesecat de viaţă, de bucurie şi de putere.

Femeia a zis către El: Doamne, dă-mi această apă ca să nu mai însetez, nici să mai vin aici să scot. Ea o ţine mai departe în legea ei. Rămâne tot la apa de izvor. În cel mai bun caz, l-ar fi putut lua pe Iisus drept un fermecător, drept unul care poate să scoată apă printr-o vrăjitorie. Ca să-i frângă acest fel trupesc de gândire, Domnul abate deodată convorbirea pe un cu totul alt făgaş.

Iisus i-a zis: Mergi şi cheamă pe bărbatul tău şi vino aici. Femeia a răspuns şi a zis: N-am bărbat. Iisus i-a zis: Bine ai zis că nu ai bărbat, că cinci bărbaţi ai avut şi cel pe care îl ai acum nu-ţi este bărbat. Aceasta adevărat ai spus. Domnul vorbeşte aşa ca s-o înveţe pe femeie să gândească după duh, nu după trup; Domnul găseşte acum potrivit nu să facă o minune înaintea acestei femei, ci să Se arate drept văzător sau prooroc, lucru ce ar lucra asupra ei cât şi o minune. *Mergi şi*

cheamă pe bărbatul tău. Ştie că nu are soţ, dar vrea să audă ce spune ea însăşi. Îi pregăteşte o lovitură care s-o deştepte.

Cinci bărbaţi ai avut. Neaşteptat e cuvântul acesta, dar apoi cade ca trăznetul din senin dezvăluirea unei taine pe care n-o ştia decât ea: *şi cel pe care îl ai acum nu-ţi este bărbat.* Nu osândi pe femeia samarineancă, O, suflet creştinesc! Întreabă-te mai bine: „Soţul meu cine este?" N-ai avut şi tu până acum cinci soţi? Şi cel pe care îl ai acum, nu cumva nu-i mirele tău legiuit? Sufletul e biserică, iar capul Bisericii e Hristos. Mirele inimii creştine e Domnul, doar El. Dacă te ţii numai de lumea simţurilor, însoţindu-te cu ea prin cele cinci simţuri ale tale, atunci cu adevărat te afli, O, suflete, în starea de plâns în care s-a găsit femeia samarineancă. Poate că simţurile te-au dezamăgit, le-ai lepădat şi te-ai despărţit de ele şi îţi sunt acum ca cinci soţi morţi; dar tu te-ai dus după al şaselea, care nu-ţi e legiuit, şi acesta este cugetul cel trupesc: este toată amăgirea şi murdăria pe care au lăsat-o în urma lor cele cinci simţuri, îngrămădită în tine ca un morman de zdrenţe.

Convorbirea între Domnul şi femeia samarineancă este convorbirea dintre Dumnezeu şi sufletul necredincios. Este convorbirea dintre Mirele ceresc şi mireasa Sa, care este inima omului. Vedeţi că tocmai de aceea vorbeşte Hristos cu samarineanca despre bărbatul ei? Ar fi putut să vorbească şi despre altceva şi să Se arate tot atât de bine în ochii ei drept văzător şi profet. Câte alte taine n-ar fi putut să dea pe faţă, fie ale ei, fie ale părinţilor ei, sau ale vecinilor din Sihar, tot lucruri care ar fi uluit-o la fel de mult pe biata femeie. Dar de aceea vorbeşte cu ea despre soţul ei, pentru că are să-ţi spună ceva şi ţie, O, suflet de creştin; ţie şi tuturor sufletelor pe care le-a zidit Dumnezeu dintru început, şi celor pe care le va mai zidi încă, până la sfârşitul veacurilor. Întrebarea despre mirele tău, O, suflete, este capitală pentru tine. Oricucine te-ai însoţi, îi eşti aceluia mireasă. Te însoţeşti cu lumea, pieri odată cu lumea; te însoţeşti cu păcatul, mori împreună cu el. Dacă te însoţeşti cu diavolul, cu diavolul rămâi în veşnicie. Oricum ar fi, ai să tot bei la o apă, zi şi noapte, care te va arde cu sete şi mai mare. Doar când te însoţeşti cu Hristos, Mirele tău cel legiuit, cu credinţă şi cu dragoste, numai atunci vei bea din apa cea vie, din care nu mai însetezi, şi prin care curgi în viaţa cea veşnică, în împărăţia cerurilor.

Doamne, văd că Tu ești prooroc. Părinții noștri s-au închinat pe acest munte, iar voi ziceți că în Ierusalim este locul unde trebuie a se închina. Și Iisus i-a zis: Femeie, crede-Mă că vine ceasul când nici pe muntele acesta, nici în Ierusalim nu vă veți închina Tatălui. Voi vă închinați căruia nu știți, noi ne închinăm Căruia știm, pentru că mântuirea de la Iudei este. Anume caută Domnul să atingă o coardă duhovnicească în inima acestei femei samarinence. Și izbutește, amintindu-i trecutul. Prinde să se trezească întrînsa o înțelegere mai înaltă, care dormitase până acum amorțită de narcoza trupescului. Mai întâi, Îl recunoaște pe Hristos drept profet. Nu-i rău pentru început! Și gândul îi e tot mai mult atras spre cele duhovnicești. Îi pune Domnului o întrebare a vremii, o întrebare obișnuită pe atunci. Între samarineni și iudei nu se mai terminau certurile asupra locului în care se cuvine să te închini lui Dumnezeu. Ce e mai plăcut lui Dumnezeu: să se închine omul pe muntele Samariei ori în Ierusalim? Cine e adevăratul rugător și adevăratul om de rugăciune: cel care se roagă aici sau cel care se roagă acolo? *Părinții noștri s-au închinat pe acest munte.* Nu zice: *„Noi ne închinăm"*, ci: *„părinții noștri"*, anume ca să dea mai multă greutate acestui munte și să-i îndreptățească pe samarineni. E ca și cum ar zice: Vezi, nu noi am ales muntele acesta, drept loc de închinare, ci părinții noștri, care erau mai mari și mai aproape de Dumnezeu decât noi! Însă nici de astă dată Domnul nu-i răspunde femeii cu „da" sau „nu", ci purcede mai departe la trezirea sufletului ei. *Femeie, crede-Mă...* Crede-Mă pe Mine, iar nu pe cei ce spun să te închini ori pe muntele acesta, ori în Ierusalim. Vine vremea când Tatălui nu I se va mai aduce închinare nici pe muntele acesta, nici în Ierusalim. Domnul anume zice: *„Tatăl"* și nu „Dumnezeu" sau chiar „dumnezei" (pentru că samarinenii se închinau lui Dumnezeu dar aveau și zeități) ca să cunoască femeia că, odată cu înțelegerea cea nouă a lui Dumnezeu drept Tată, va fi și o nouă închinare. Închinarea Tatălui nu va depinde de un loc aparte, și astfel se va sfârși cu exclusivitatea pretinsă atât de iudei, cât și de samarineni. În acest chip proorocește Hristos ceea ce va fi lumii prin venirea Sa.

Deși vorbește la fel despre cele două exclusivități, vestindu-le amândurora sfârșitul, Domnul dă întâietate iudeilor față de samarineni în ce privește cunoașterea lui Dumnezeu: *Voi vă închinați căruia nu știți, noi ne închinăm Căruia știm.* Pentru că femeia vedea în

El un iudeu, Domnul vorbește ca un iudeu. Voi samarinenilor nu știți nici voi cui vă închinați, pentru că aveți mulți zei și idoli; ziceți că e dumnezeu Dumnezeul lui Avraam și al lui Iacov, dar jertfiți și mulțimii de idoli asirieni și babilonieni. Iudeii măcar știu că este un singur Dumnezeu, chiar dacă, la fel ca și voi, Îi slujesc cu inimi de piatră, cu minți întunecate, cu datini moarte. Cu toate acestea, *mântuirea de la Iudei este.* Adică, Mesia se naște printre iudei, și prin El vine mântuirea lumii. Așa s-a făgăduit părinților și așa s-a vestit de prooroci, așa s-a rânduit de Pronia lui Dumnezeu și așa va fi.

Dar vine ceasul și acum este, când adevărații închinători se vor închina Tatălui în duh și în adevăr, că și Tatăl astfel îi dorește pe cei ce se închină Lui. Duh este Dumnezeu și cei cel se închină trebuie să I se închine în duh și în adevăr. Închinarea samarinenilor e mincinoasă, pentru că ei nu cunosc pe cel căruia se închină. Dar nici închinarea în Ierusalim nu e decât o umbră a adevăratei închinări, *umbra bunurilor viitoare* (Evrei 10, 1). Și minciuna, și umbra vor trece, iar în locul lor va domni închinarea cea adevărată. Soarele unei zile noi S-a născut, și ziua cea nouă răsare limpede, alungând întunericul și umbrele. De atâta vreme sunt abia zorii; dar când lumina zilei noi va străbate pretutindeni, oamenii vor cunoaște pe Dumnezeu ca Tată, și I se vor închina ca fii, nu ca robi; I se vor închina nu cu vorbe moarte și cu jertfe moarte, ci *„în duh și în adevăr"*, cu trup și suflet, cu credință și cu faptă, cu înțelepciune și cu dragoste. Omul în plinătea lui se va închina lui Dumnezeu în deplinătatea Lui. Omul cel alcătuit din suflet și din trup, le va închina lui Dumnezeu pe amândouă, cu amândouă Îi va sluji lui Dumnezeu. Adevărații închinători se vor pleca nu zidirilor, ci Ziditorului, nu răilor demoni în chip de zei, ci Unuia atotmilostiv Părintele luminii și adevărului. Asemenea închinători caută Tatăl Cel Ceresc. *Dumnezeu este duh* și nu trup, nici statuie, nici vorbă moartă, nici loc anume. De aceea, cei ce se închină Lui, trebuie să I se închine *în duh și în adevăr.* Legându-se de lumea muritoare din jur, omul se înfățișează muritorilor cu ceea ce întrînsul este supus morții; iar legându-se de Dumnezeu Cel fără de moarte, se înfățișează Celui fără de moarte cu ceea ce este în el fără de moarte. Cum spune Apostolul: *Nu caut ale voastre, ci pe voi* (II Corinteni 12, 14).

Lumea veche slujea lui Dumnezeu cu formalismul legii, și aducea jertfă lui Dumnezeu capre și țapi; prăznuia sabatul, împlinind

orbește spălările și curățirile prescrise, dar uitând mila și dragostea. Citea cuvântul: *Jertfa lui Dumnezeu e duhul umilit, inima înfrântă și smerită* (Psalm 50, 17), dar nici nu-l înțelegea, nici nu-l împlinea. De acum înainte se va sluji lui Dumnezeu *în duh și în adevăr*, pentru că Domnul Însuși a coborât între oameni ca să le dea pildă de slujire și de închinare. Duhoarea caprelor și țapilor de jertfă adusă Lui de oameni cu inima împietrită și cu sufletul întunecat Îi era lui Dumnezeu înfruntare. Odinioară, nu duhoare era, ci mireasmă; mireasmă a jertfei aduse de Noe, de Avraam, de Isaac, de Iacov, de Moise. Mireasma aceasta însă nu se înălța de la sângele și carnea animalelor, ci din inimile slujitorilor lui Dumnezeu, pline de frică sfântă și de dragoste.

Apoi, când sufletele jertfitorilor de animale s-au zgârcit, când inimile lor s-au făcut de piatră, nu mai era de unde să fie mireasmă înaintea lui Dumnezeu; pentru că Dumnezeu nu caută la mirosul de sânge și de carne, ci la inima omului. Iar mireasma altarelor de jertfă se schimbase în duhoare înaintea Domnului; și a celor din Samaria, și a celor din Ierusalim. Pe grămada de gunoi a lumii, unde stăpâneau moartea și duhoarea, Domnul Cel Viu a venit să semene florile duhului și adevărului, care vor nimici moartea și vor alunga miasmele, iar lumea cea nouă va sta înaintea lui Dumnezeu ca o mireasă curată și împodobită.

I-a zis femeia: Știm că vine Mesia care se cheamă Hristos; când va veni, Acela ne va vesti nouă toate. Iisus i-a zis: Eu sunt cel ce vorbesc cu tine. Dar atunci au venit ucenicii Lui. Și se mirau că vorbea cu o femeie. Însă nimeni n-a zis: Ce o întrebi, sau: Ce vorbești cu ea ? Iar femeia și-a lăsat găleata și s-a dus. Ce tulburătoare priveliște ! Ce desfășurare de scene și fapte ! În miezul lor stă Domnul, neclintit ca veșnicia. Deșteptată de cuvintele Lui, femeia se gândește dintr-o dată la Mesia cel făgăduit, pe care Îl așteptau deopotrivă și iudeii și samarinenii. *Când va veni, Acela ne va vesti nouă toate,* zice. Pentru ea, la fel ca pentru toată lumea, Mesia e ceva foarte îndepărtat, mai pierdut în zare decât o dungă subțire de ceață la orizont. Iar acum, Domnul îi spune că El este Mesia cel așteptat ! *Eu sunt cel ce vorbesc cu tine.* Iar ea nu răspunde nimic: a rămas fără grai. Atunci se întorc apostolii din cetate și se miră că Învățătorul vorbește cu femeia necredincioasă, samarineancă. Și ei au rămas fără grai.

Femeia, neștiind mai departe ce să mai spună, își lasă găleata și aleargă în cetate, să vestească ce a aflat. O scenă tăcută, mai grăitoare decât orice cuvânt ! Dar odată ajunsă în oraș, spune tuturor despre străinul de la fântâna lui Iacov. *Nu cumva acesta este Hristosul ?* Nu cutează să spună: Acesta este Hristos, deși a văzut atâta neobișnuită înțelepciune, ci întreabă ca într-o doară: „Nu cumva acesta este Hristos ?", ca și când ar vrea să spună: Sunt o biată femeie, cum să știu eu ? Voi sunteți bărbați, mai pricepuți și mai chibzuiți ca mine. *Veniți de vedeți.* Cu o îndemânare rară și cu o mare simplitate, femeia captează atenția tuturor cetățenilor Sihar-ului, care *au ieșit din cetate și veneau către El.*

În timpul acesta, între Învățătorul și ucenici se purta o convorbire. *Ucenicii Lui Îl rugau zicând: Învățătorule, mănâncă;* pentru că ei cumpăraseră merinde în cetate și Îi aduseseră să mănânce. Dar Hristos, fără a lua în seamă foamea trupească, fără să bea și să mănânce, își împlinește lucrarea pentru care a venit în lume. E o clipă prielnică, pe care nu vrea s-o lase să treacă în zadar. N-are să dea nevoia unui suflet pentru un blid de mâncare. Așadar le spune ucenicilor:

Eu am de mâncat o mâncare pe care voi nu o știți. Ziceau deci ucenicii între ei: Nu cumva i-a adus cineva să mănânce ? El vorbește despre hrana duhovnicească, iar ucenicii de cea a trupului. Doar cu puțin înainte se petrecuse același lucru, când Hristos vorbea de apa duhului iar femeia samarineancă de apa de izvor. Așa și acum.

Iisus le-a zis: Mâncarea Mea este să fac voia Celui ce M-a trimis pe Mine și să săvârșesc lucrul Lui. Voia Tatălui e și voia Fiului, de vreme ce Tatăl și Fiul sunt una. De ce dar Domnul vorbește de voia Tatălui și nu chiar de a Sa ? De lucrarea Tatălui și nu de a Sa ? Nu-i una și aceeași voință ? Nu-i una și aceeași lucrare ? Da; cu adevărat este una și aceeași. Dar numește voia ce-L călăuzește: a Tatălui, iar lucrarea ce o săvârșește: a Tatălui — de dragul nostru, pentru noi, ca să ne învețe, neascultători și mândri cum suntem, smerenia și ascultarea. Dar priviți ce încântare e pentru El voia Tatălui: nu socotește împlinirea ei datorie, ci însăși hrana Sa ! *Mâncarea Mea este să fac voia* Tatălui. O, ce dumnezeiesc îndemn, ce mustrare, nouă celor care în toată clipa vorbim de îndatoririle noastre ca de o povară ! Într-adevăr, privind la Domnul și la bunăvoirea cu care Își împlinește El strivitor de greaua sarcină între oameni, trebuie să

spunem, pe bună dreptate, că nimeni pe lume nu-și poate săvârși îndatorirea către Dumnezeu dacă aceasta nu a ajuns să-i fie la fel de plăcută ca și hrana de zi cu zi. Iar ceea ce spune Iisus Domnul aici: că El săvârșește voia Tatălui și nu pe a Sa, mai spune și în altă parte: *Pentru că am venit... nu ca să fac voia Mea ci... a Tatălui* (Ioan 6, 38-9) și nu înseamnă că Fiul e mai puțin decât Tatăl, ci arată dragostea cea mare a Fiului pentru Tatăl.

Același Evanghelist mai spune și că Tatăl întotdeauna Îl ascultă pe Fiul: *Eu știam că întotdeauna Mă asculți* (Ioan 11, 42). Așadar desăvârșita ascultare a Tatălui răspunde desăvârșitei ascultări a Fiului, iar desăvârșita ascultare a Duhului Sfânt răspunde desăvârșitei ascultări a Tatălui și a Fiului. De aceea, a face voia Tatălui este adevărata mâncare a Fiului; a face voia Fiului este adevărata mâncare a Tatălui; iar a face voia Tatălui și a Fiului este adevărata mâncare a Sfântului Duh.

Nu ziceți voi că mai sunt patru luni și vine secerișul ? Iată zic vouă: Ridicați ochii voștri și priviți holdele că sunt albe pentru seceriș. Puțin mai înainte le vorbise depre hrana duhovnicească; acum vorbește depre recolta duhovnicească. Apropierea recoltei duhovnicești, ca și a celei pământești, își are semnele ei. Când spicele se fac galbene, sau albe, toată lumea știe că secerișul e aproape. Când mulțimile se apropie de Hristos, nu-i limpede că s-a copt holda duhovnicească ? Acești samarineni, auzind de Hristos de la femeie, n-au zis că e nebună, ci lăsând toate au dat fuga să-L vadă. *Ridicați ochii voștri și priviți* și vedeți mulțimea de oameni care aleargă spre noi ! E țarina lui Dumnezeu aceasta. Holda e coaptă și își așteaptă secerătorii. Cu adevărat, *Secerișul este mult, dar lucrătorii sunt puțini* (Luca 10, 2). Voi sunteți lucrătorii din câmpia lui Dumnezeu. În fața unei asemenea minunății de recoltă, voi îmi aduceți mâncare pieritoare ? Oare un bun gospodar nu-și uită și de prânz, și de cină, când are în fața ochilor un astfel de cules ? Și, săturându-se de bucurie cu priveliștea ce-i stă dinainte, nu aleargă, mulțumind lui Dumnezeu, să secere și să strângă recolta în hambare, cât mai repede, până nu vine furtună ? Nu stați dar să vă îngrijiți de mâncarea trupului, nici pentru voi, nici pentru Mine, ci grăbindu-vă la seceriș, nu pierdeți plata voastră, pentru că:

Cel ce seceră primește plată și adună roade spre viața veșnică, ca să se bucure împreună și cel ce seamănă și cel ce seceră. Căci în aceasta se adevereste cuvântul. Că unul este semănătorul și altul secerătorul. Eu v-am trimis să secerați ceea ce voi n-ați muncit; alții au muncit și voi ați intrat în munca lor.

În largul câmpiei lui Dumnezeu, nu prididesc aceiași lucrători și să semene, și să secere, pentru că zilele omului puține sunt. Unii seamănă, și mor fără să ajungă să-și vadă rodul muncii lor; alții se nasc, tocmai când semințele semănate au crescut și s-au copt și sunt galbene, gata de seceriș; aceștia dar ajung să fie culegătorii, adunând grânele coapte pe care nu ei le-au semănat. Câmpul lui Dumnezeu a fost semănat încă de la începutul vieții pe pământ, iar semănătorii au fost părinții noștri, oameni ai lui Dumnezeu, profeți și drepți — și mai ales profeții. Toți aceștia au semănat, dar n-au văzut sămânța crescând. Ei au trăit în credință, și *au murit în credință*, fără să vadă făgăduitele roade în vremea vieții lor, ci *văzându-le de departe* (Evrei 11, 13) cu vederea cea duhovnicească. Și Mântuitorul le-a spus odată ucenicilor: *Mulți proroci și drepți au dorit să vadă cele ce priviți voi, și n-au văzut* (Matei 13, 17). Semănătorii n-au văzut ce văd secerătorii: roadele și recolta. Dar și unii și alții vor lua plată pentru munca lor, pentru că sunt cu toții lucrătorii lui Dumnezeu în ogorul Lui și astfel *să se bucure împreună și cel ce seamănă și cel ce seceră.* În acest chip Domnul laudă lucrarea profeților și drepților Vechiului Legământ, îmbărbătându-i și pe apostoli în lucrarea lor, care este secerișul, ca și cum ar spune: aceia au lucrat mai mult decât voi, pentru că mai greu este să semeni și să nu vezi roada câmpului, decât să fii secerătorul unei holde bogate. Voi ați intrat în munca lor. Ei, ca niște tocmiți și ca niște slujitori, au trudit și au murit fără să vadă pe Stăpânul gliei printre dânșii; iar voi Îl aveți între voi pe Stăpân, și lucrați ca fii, nu ca slugi năimite. Și de fapt, Stăpânul lucrează iar voi sunteți împreună lucrători cu El. Bucurați-vă așadar, și grăbiți-vă cu veselie a strânge roada bogată.

Și mulți Samarineni din cetatea aceea au crezut în El, pentru cuvântul femeii care mărturisea: Mi-a spus toate câte am făcut. Vedeți ce coaptă e holda ! Vedeți ce roadă bogată ! Pământul ars a sorbit apa. Mulți samarineni au crezut în Hristos mai înainte chiar să-L vadă, pentru spusa femeii. Ea nu a făcut minuni; nu era nici apostol; era o biată femeie păcătoasă, dar și așa vorbele ei au rodit bogat între acești păgâni. Ce rușine, ce ocară pentru iudei, pentru poporul ales

care, cu puternicele cuvinte ale Domnului răsunându-i în urechi, a rămas surd și orb, nepocăit și împietrit la inimă ! Vrednică de laudă e femeia samarineancă ce, auzind de la Domnul vestea cea bună, nu a ținut-o pentru sine, ci a alergat s-o ducă și altora. Asemeni este ea femeii care, aflând banul pierdut, își cheamă vecinele, spunând: *Bucurați-vă cu mine, căci am găsit drahma pe care o pierdusem* (Luca 8, 37).

Deci, după ce au venit la El, Samarinenii Îl rugau să rămână la ei. Și a rămas acolo două zile. Și cu mult mai mulți au crezut pentru cuvântul Lui. Locuitorii Nazaretului au vrut să-L arunce în prăpastie din vârful muntelui pentru cuvintele Sale (Luca 4, 29); gadarenii L-au rugat *să plece de la ei* (Luca 8, 37); iar acești samarineni *Îl rugau să rămână la ei.* Răspunzând rugii lor, Domnul *a rămas acolo două zile.* Și secerișul a fost bogat, pentru că, de vreme ce unii crezuseră în El pentru cuvintele femeii, acum *cu mult mai mulți au crezut pentru cuvântul* preacuratei Sale guri.

Iar aceștia au spus femeii: *Credem nu numai pentru cuvântul tău, căci noi înșine am auzit și știm că Acesta este cu adevărat Hristosul, Mântuitorul lumii.* Ce a vorbit Domnul în răstimpul acestor două zile nu știm, nu este scris; dar vorbele Lui au fost *apă vie* din care bând, omul nu mai însetează, și se vede aceasta din numărul mare al celor care au venit la Domnul și din dreapta lor mărturisire de credință: *Acesta este cu adevărat Hristosul, Mântuitorul lumii.*

Între mulțimea de zei a samarinenilor, era și Dumnezeul lui Israel. Credeau și în El, nu pentru că L-ar fi cunoscut, ci din cinstire față de Israel (Iacov), care viețuise odată printre dânșii. „Părintele nostru Iacov", îl numește femeia samarineancă. Fără îndoială că ea auzise profeția, legată de numele lui Iacov, despre steaua care *răsare din Iacov* (Numeri 24, 17). Când Balac, regele moabiților, a ieșit la război împotriva israeliților, l-a chemat pe Valaam, văzătorul, ca să-i proorocească acesta biruință asupra lui Israel, și în acest chip să-și îmbărbăteze oștirea. Balac i-a făgăduit lui Valaam daruri bogate pentru această slujbă, și Valaam chiar s-a dus în tabăra lui Balac. Dar când a dat să-și spună vrăjile și să-i proorocească lui Balac ce-i poftea inima acestuia, deodată *a venit peste dânsul Duhul lui Dumnezeu,* și a început să proorocească, nu după placul lui Balac ci după voia lui Dumnezeu, spunând: *Cât sunt de frumoase sălașurile tale, Iacove, corturile tale, Israele !* Auzind Balac, a prins să-l ocărască

pe Valaam, însă acesta, fără teamă, a binecuvântat mai departe: *Așa zice Valaam, fiul lui Beor, așa grăiește bărbatul cel ce vede cu adevărat:... Îl văd, dar acum încă nu-i; Îl privesc, dar nu de aproape; o stea răsare din Iacov; un toiag se ridică din Israel* (Numeri, 24). Și acum iată, a apărut Cel pe care Valaam L-a văzut de departe. A strălucit stea din Iacov, mai luminoasă ca soarele, mai frumoasă decât cel mai frumos vis. Au văzut-o samarinenii și s-au bucurat. Au văzut-o și au crezut. Au băut cu nesaț apa vie și au înviat întru viața veșnică.

Dar Mântuitorul Hristos nu a dat apă vie doar samarinenilor și iudeilor. A dat, și dă și astăzi, oricui care, în deșertul acestei vieți, își înțelege setea inimii sale. A stat odată Domnul în Ierusalim *și a strigat, zicând: Dacă însetează cineva, să vină la Mine și să bea* (Ioan 7, 37). Auzi cum spune ? *A strigat !* Păstorul Cel Bun nu șoptește; strigă, cheamă, și așa își îndeamnă turma la apă. Stă Iubitorul de oameni în pustiul ars al lumii și *strigă,* îi strigă pe toți călătorii sfârșiți de sete. Fericiți cei care aud glasul Lui și vin la El cu credință. El n-o să-i întrebe ce limbă vorbesc, nici de ce neam sunt, nici câți ani au, nici câtă avere, ci o să le dea *apă vie* care întremează, înviorează, întinerește, înnoiește, împuternicește; o să-i înfieze și o să-i scoată din cuptorul arzător al lumii, în grădina Raiului. O, băutură dumnezeiască, preaminunată ! O, Mântuitor dulce, Izvor răcoritor, străveziu, îmbelșugat, dătător de viață ! Duhule Sfinte, Mângâietorule, adu la Hristos Domnul pe toți ale căror suflete tânjesc după viața cea fără de moarte, pe toți care, însetați, strigă: *Însetat-a sufletul meu de Dumnezeu, de Dumnezeul cel viu !* O, Doamne Iisuse, a Ta fie slava și lauda, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A CINCEA DUPĂ PAȘTI
Evanghelia vindecării orbului din naștere
Ioan 9, 1-38

Și trecând Iisus, a văzut un om orb din naștere. Și ucenicii Lui L-au întrebat, zicând: Învățătorule, cine a păcătuit: acesta sau părinții lui, de s-a născut orb ? Iisus a răspuns: Nici el n-a păcătuit, nici părinții lui, ci ca să se arate în el lucrurile lui Dumnezeu. Trebuie să fac, până este ziuă, lucrurile Celui ce M-a trimis pe Mine; că vine noaptea, când nimeni nu poate să lucreze. Cât sunt în lume, Eu sunt Lumina lumii. Acestea zicând, a scuipat jos și a făcut tină din scuipat, și a uns cu tină ochii orbului, Și i-a zis: Mergi de te spală în scăldătoarea Siloamului (care se tâlcuiește: trimis). Deci s-a dus și s-a spălat și a venit văzând. Iar vecinii și cei ce-l văzuseră mai înainte că era orb ziceau: Nu este acesta care ședea și cerșea ? Unii ziceau: El este. Alții ziceau: Nu este el, ci seamănă cu el. Dar acela zicea: Eu sunt. Deci îi ziceau: Cum ți s-au deschis ochii ? Acela a răspuns: Omul care se numește Iisus a făcut tină și a uns ochii mei; și mi-a zis: Mergi la scăldătoarea Siloamului și te spală. Și ducându-mă deci și spălându-mă, am văzut. I-au mai zis: Unde este Acela ? A zis el: Nu știu. L-au dus la farisei pe cel ce fusese oarecând orb. Și era sâmbătă în ziua în care Iisus a făcut tină și i-a deschis ochii. Deci iarăși îl întrebau și fariseii cum a văzut. Iar el le-a zis: Tină a pus pe ochii mei, și m-am spălat și văd. Deci ziceau unii dintre farisei: Acest om nu este de la Dumnezeu, fiindcă nu ține sâmbăta. Iar alții ziceau: Cum poate un om păcătos să facă asemenea minuni ? Și era dezbinare între ei. Au zis deci orbului iarăși: Dar tu ce zici despre El, că ți-a deschis ochii ? Iar el a zis că prooroc este. Dar Iudeii n-au crezut despre el că era orb și a văzut, până ce n-au chemat pe părinții celui ce vedea. Și i-au întrebat, zicând: Acesta este fiul vostru despre care ziceți că s-a născut orb ? Deci cum vede el acum ? Au răspuns deci părinții lui și au zis: Știm că acesta este fiul nostru și că s-a născut orb. Dar cum vede el acum, noi nu știm; sau cine i-a deschis ochii lui, noi nu știm. Întrebați-l pe el; este în vârstă; va vorbi singur despre sine. Acestea le-au spus părinții lui, pentru că se temeau de Iudei. Căci

Iudeii puseseră acum la cale că, dacă cineva va mărturisi că El este Hristos, să fie dat afară din sinagogă. De aceea au zis părinții lui: Este în vârstă; întrebați-l pe el. Deci au chemat a doua oară pe omul care fusese orb și i-au zis: Dă slavă lui Dumnezeu. Noi știm că Omul acesta e păcătos. A răspuns deci acela: Dacă este păcătos, nu știu. Un lucru știu: că eram orb și acum văd. Deci i-au zis: Ce ți-a făcut ? Cum ți-a deschis ochii ? Le-a răspuns: V-am spus acum și n-ați auzit ? De ce voiți să auziți iarăși ? Nu cumva voiți și voi să vă faceți ucenici ai Lui ? Și l-au ocărât și i-au zis: Tu ești ucenic al Aceluia, iar noi suntem ucenici ai lui Moise. Noi știm că Dumnezeu a vorbit lui Moise, iar pe Acesta nu-L știm de unde este. A răspuns omul și le-a zis: Tocmai în aceasta stă minunea, că voi nu știți de unde este și El mi-a deschis ochii. Și noi știm că Dumnezeu nu-i ascultă pe păcătoși; iar de este cineva cinstitor de Dumnezeu și face voia Lui, pe acesta îl ascultă. Din veac nu s-a auzit să deschidă cineva ochii unui orb din naștere. De n-ar fi Acesta de la Dumnezeu, n-ar putea să facă nimic. Au răspuns și i-au zis: În păcate te-ai născut tot, și tu ne Înveți pe noi ? Și l-au dat afară. Și a auzit Iisus că l-au dat afară. Și, găsindu-l, i-a zis: Crezi tu în Fiul lui Dumnezeu ? El a răspuns și a zis: Dar cine este, Doamne, ca să cred în El ? Și a zis Iisus: L-ai și văzut ! Și Cel ce vorbește cu tine Acela este. Iar el a zis: Cred, Doamne. Și s-a închinat Lui.

Mare e Dumnezeul nostru și minunate sunt lucrurile Sale ! Și nici un cuvânt nu este de ajuns spre lauda minunilor Sale ! (cf. Psalm 76, 13,14). Nu-s ochi să fi privit toate aceste minuni, nici grai să le poată număra, nici minte să le poată cuprinde.

Sunt ochi ce au văzut; au văzut și s-au închis în moarte. Graiul a numărat, și a amuțit. Mintea a cugetat, și a dat înapoi. Cine poate să cunoască minunile, dacă nu-L cunoaște pe Făcătorul de minuni ? Și cine poate să-L privească pe Făcătorul de minuni și să rămână viu ?

Tot focul de pe pământ a venit, și vine de la soare — așa ne învață cei ce se îndeletnicesc cu cercetarea unor astfel de lucruri. De ce n-a coborât soarele însuși pe pământ, în loc să se întrupeze parte în pământ, parte în apă, parte în aer, parte în lemn și în cărbune, parte în viețuitoare ? De ce, în fiecare dintre aceste întrupări în parte, s-a ascuns soarele într-o perdea rece, deasă ? De ce nu a venit întreg pe pământ, ca să facă lucrurile pe care le face focul lui și lumina lui, în veșmânt trupesc ? Pentru că, dacă s-ar fi apropiat de

pământ, pământul s-ar fi topit și s-ar fi risipit ca un abur, și n-ar mai fi fost.

Ce muritor poate să stea lângă soare și să fie viu ? Iar soarele e doar o zidire a lui Dumnezeu; e întuneric înaintea luminii lui Dumnezeu. Cine dar, să poată privi la Domnul care face minuni, și să fie viu ?

Nu e limpede pentru ce Iisus Domnul a trebuit să ascundă strălucirea dumnezeirii Sale sub acoperământul gros, întunecat, al trupului omenesc ? Pentru că cine dintre oameni ar fi putut să fie viu în fața Sa ?

Și mai mult: dacă El nu Și-ar fi zăgăzuit descoperirea dumnezeirii Sale, ce om s-ar fi putut mântui de bunăvoia lui, și nu din puterea dumnezeirii Lui ? Cu adevărat, dacă va fi fost ceva greu pentru Domnul, atunci de bună seamă că mai greu I-a fost să acopere dezvăluirea dumnezeirii Sale, decât s-o descopere.

Dar tocmai pentru că Și-a restrâns descoperirea dumnezeiești Sale puteri, viața Lui pe pământ a fost desăvârșită armonie între om și Dumnezeu.

O, fraților, Hristos Om nu-i mai puțin minune decât Hristos Dumnezeu. Amândouă acestea sunt minuni, amândouă sunt minunea minunilor. Dar nu minune lucrată vrăjitorește, prin descântece, prin magie; ci minunea înțelepciunii lui Dumnezeu, a puterii lui Dumnezeu, a iubirii lui Dumnezeu de oameni.

Domnul nu a făcut minuni ca să fie slăvit de oameni. Oare se duce careva dintre noi într-un spital, printre bolnavi, printre nebuni, printre orbi și surzi și leproși, ca să fie lăudat de aceștia ? Își scapă un păstor oile ca să fie lăudat de ele ? Domnul a făcut minuni numai ca să-i ajute pe cei ce aveau nevoie de ajutor, și să arate astfel că Dumnezeu S-a descoperit oamenilor din milă și din dragoste pentru ei.

Evanghelia de astăzi înfățișează una din minunile fără de număr ale lui Dumnezeu, prin care se arată dragostea lui Hristos pentru cei în suferință, și prin care se descoperă încă o dată dumnezeirea Sa.

În vremea aceea, *trecând Iisus, a văzut un om orb din naștere.* Mai înainte se spune că Iudeii au luat pietre ca să arunce în Hristos chiar în Templu, pentru că le vorbise adevărul. Dar pe când pizmașii iudei nu se gândeau la altceva decât cum să-și arate răutatea

față de Domnul, El nu Se gândea decât cum să facă oamenilor bine. În fața templului era un orb din naștere, care stătea acolo și cerșea. Nici unuia din prigonitorii lui Hristos, din nerușinații capi ai iudeilor, nu-i păsa de acest biet om. Chiar dacă-i arunca vreunul un bănuț-doi în poală, îi dădea mai mult de ochii lumii decât de milă. Încă din zilele lui Moise zisese Domnul despre acest popor: *Neam ticălos sunt ei și copii în care nu este credincioșie* (Deuteronom 32, 20). Domnul S-a oprit lângă acest necăjit, plin de milă, gata să-l ajute.

Și ucenicii Lui L-au întrebat, zicând: Învățătorule, cine a păcătuit: acesta sau părinții lui, de s-a născut orb ? Înainte de aceasta, Domnul vindecase pe slăbănogul de la scăldătoarea Oilor, și-i spusese: *De acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie ceva mai rău* (Ioan 5, 14), de unde se vede că acel om, care fusese bolnav atâta amar de vreme, singur își abătuse asupra sa suferința, păcătuind. Dar în privința orbului din născare, nu se știa ce-i cu el, de aceea întreabă ucenicii: *Cine a păcătuit ?* Că adesea copiii suferă pentru păcatele părinților, s-a văzut dintru început. Și din Sfânta Scriptură se vede limpede că Dumnezeu îngăduie uneori să se abată asupra copiilor suferință, pentru păcatele părinților (I Regi 11, 12; 21, 29). Acest lucru poate apărea nedrept celor care s-au obișnuit să privească oamenii ca pe niște entități separate, cu totul rupte una de alta. Dar cui privește neamul omenesc ca pe un singur trup, nu i se va părea nici nedrept nici nefiresc lucrul acesta. Când un mădular păcătos bolește, toate celelalte, și de n-au păcătuit, suferă. E greu să-ți explici cum și când ar fi putut păcătui orbul din naștere, să lămurești cauzele orbirii sale. Ca oameni ce erau, ucenicii propun a doua posibilitate, fără să stea pe gânduri și fără măcar să-și închipuie că ar mai putea fi și o a treia. Lor li se pare mai la îndemână să creadă că părinții orbului sunt de vină. Totuși, amintindu-și ce i-a spus Hristos paraliticului: *Să nu mai păcătuiești,* ei pun cumva în legătură un caz și altul, ca și când ar zice: Am înțeles atunci din vorbele Tale că suferitorul singur și-a pricinuit suferința; se poate să fie și acum la fel ? Nu cumva au păcătuit părinții lui ? Dacă Domnul i-ar fi întrebat în clipa aceea: „Dar cum să fi păcătuit omul ca să se nască orb ?", ucenicii ar fi fost puși în încurcătură; poate că ar fi adus vorba de păcatul întregului neam omenesc, venit prin păcatul lui Adam, cum spune Psalmistul: *Iată, întru fărădelegi m-am zămislit și în păcate m-a născut maica mea* (Psalm 50, 5).

Greu de crezut ca ucenicii să fi făcut pomenire aici de gândirea unor anumiți cărturari și farisei — pe care aceștia o primiseră din Orientul Îndepărtat — cum că sufletul omului ar mai fi trăit înainte de naștere în oarecare alt trup, și că în viața dinainte și-ar fi agonisit prin faptele sale răsplată sau pedeapsă pentru viața de acum, pentru că aceasta este o supoziție filozofică pe care cu greu aveau cum s-o cunoască niște pescari galileeni, cu gândirea lor dreaptă.

Preaînțeleptul Rabi le-a răspuns ucenicilor la întrebare: *Nici el n-a păcătuit, nici părinții lui, ci ca să se arate în el lucrurile lui Dumnezeu.* Adică, așa cum spune Gură-de-Aur: „nici că a păcătuit el, nici părinții lui, nu este cauza orbirii sale". Nici despre Iov nu se spune că ar fi păcătuit el sau părinții lui, dar a fost lovit de boală atât de crunt încât a strigat: *Trupul meu e plin de viermi... pielea mea crapă și se zbârcește* (Iov 7, 5). Trebuie să mai fie și alte pricini ale suferinței omului pe pământ, în afară de păcatele proprii și ale părinților. În ce-l privește pe orbul din naștere, pricina a fost: *ca să se arate în el lucrurile lui Dumnezeu.* Fericiți cei întru care se arată lucrurile lui Dumnezeu; cei care le trăiesc; cei care se mântuiesc întru ele. Fericit e omul sărman, a cărui bogăție și faimă e mila lui Dumnezeu, pe care o primește cu mulțumire.

Fericit beteagul pe care Dumnezeu îl ridică din boală, și care își ridică inima plină de mulțumire spre Dumnezeu ca spre singurul său neașteptat Binefăcător. O, cum se văd de bine lucrurile lui Dumnezeu în fiecare zi, în viața fiecăruia dintre noi! O, bucurie a tuturor celor cărora prin aceste lucrări Dumnezeu le deschide ochii duhovnicești, ca să-L vadă pe El! Vai de cei care, cu mâinile șiroind de darurile lui Dumnezeu, Îi întorc spatele și merg orbește pe drumurile lor întunecate! Lucrurile lui Dumnezeu se arată în noi zi de zi, pentru că Dumnezeu e cu noi în toate zilele noastre pe acest pământ. Lucrurile lui Dumnezeu în noi sunt pentru noi, sunt pentru mântuirea noastră, a fiecăruia dintre noi. Dar lucrurile lui Dumnezeu în orbul din naștere au fost pentru mântuirea multora. Prin ele s-a arătat cu adevărat venirea lui Dumnezeu între oameni. Prin ele s-a arătat că sunt mult mai mulți orbi cu duhul decât orbi cu trupul. Încă s-a mai arătat cum un om cuminte, primind de la Dumnezeu un dar trupesc, îl folosește ca să-și îmbogățească sufletul cu credința cea adevărată. Înaintevăzând toate roadele vinde-

cării acestui orb din naștere, Domnul a spus cu bucurie ucenicilor: *Nici el n-a păcătuit, nici părinții lui, ci ca să se arate în el lucrurile lui Dumnezeu.* De parcă le-ar fi spus: Lăsați deoparte acum întrebarea despre cine a păcătuit. Nu asta trebuie acum. Dacă el sau părinții lui ar fi păcătuit, putere am eu să fi iertat luând păcatul lor asupra Mea. Dar acest lucru trece acum în umbra a ceea ce trebuie să se arate. Și trebuie să se arate lucrurile lui Dumnezeu — nu unul, ci multe — și se vor scrie în Evanghelie spre mântuirea multora. Cu adevărat, anii de suferință ai acestui orb vor fi răsplătiți însutit. Cu adevărat, răsplata celor care suferă pentru Dumnezeu, chiar și numai o zi, niciodată nu piere. Un înțelept comentator al Evangheliei, Nichifor, spune despre omul acesta orb din naștere: „Durerea unui om care s-a născut orb este mai mică decât cea a unuia care odată a văzut, și și-a pierdut vederea. S-a născut orb, și a primit pentru această suferință mică, nesimțită aproape, o răsplată mare. Pentru că a primit o îndoită vedere: vedere trupească, prin care vedea acum lumea înconjurătoare; și vedere duhovnicească, prin care cunoștea pe Ziditorul acestei lumi"

Trebuie să fac, până este ziuă, lucrurile Celui ce M-a trimis pe Mine; că vine noaptea, când nimeni nu poate să lucreze. Cu aceste cuvinte, Domnul le arată ucenicilor de ce face minunea pe care o va săvârși asupra orbului. „E lucrul lui Dumnezeu, nu al omului", vrea să spună El, „iar lucrurile lui Dumnezeu sunt ziditoare și minunate". „Cel care M-a trimis", spune Domnul din smerenie și din dragoste pentru Tatăl, „astfel de lucruri lucrează cum trebuie și Eu, Fiul Lui Cel Unul-Născut, să lucrez. Oamenii lucrează de silă; Eu nu. Oamenii sunt mânați de invidie și de răzbunare, Eu de *milă și de adevăr.* Oamenii iau pietre ca să dea în Mine, Eu le dau oamenilor pâinea vieții." Dar câtă vreme? *Până este ziuă.* Cât ține viața. Vine noaptea: moartea, *când nimeni nu poate să lucreze.* Aceasta o spune Domnul ca lucru obștesc, și nu despre Sine, pentru că El lucrează și în moarte, coborând la iad, nimicindu-l și slobozind pe drepți și pe toți plăcuții lui Dumnezeu. Iar după Înviere a lucrat minuni și lucrează până astăzi, și va lucra până la sfârșitul veacurilor. Peste lucrarea Lui nu cade niciodată noaptea. Ziua Domnului cuprinde timpul întreg, și se revarsă peste marginile vremii, în veșnicie. Și cu adevărat, până este Ziua Lui, va lucra Domnul fără încetare. Iar oamenii, urmându-I pilda, trebuie să lucreze și ei cât este ziua lor:

de la naștere la moarte. Pentru că peste oameni vine noaptea, vine moartea, când nimeni nu mai poate să lucreze, chiar de vrea. E adevărat că sfinții sunt lucrători pe pământ și după moarte; ei lucrează mai departe în Biserica lui Dumnezeu, ajutând-o în multe feluri, dar nu mai lucrează după voia lor, ci după voia lui Dumnezeu: Dumnezeu lucrează voia Lui prin ei, din dragoste pentru ei, căci și ei L-au iubit pe Dumnezeu în vremea vieții lor pământești. Nimeni după moarte nu mai poate face nimic pentru sine care să-i fie de vreun folos dincolo; nimeni nu poate să mai facă nimic pentru a-și îmbunătăți partea lui în lumea de dincolo; nimeni, după ce moare, nu-și mai poate câștiga vreo vrednicie de la Dumnezeu; nici măcar un sfânt nu poate câștiga mai mult decât are, pentru că ce-i de câștigat se câștigă numai aici, pe pământ. Așa că vorbele Mântuitorului: *vine noaptea, când nimeni nu poate să lucreze*, nu trebuie luate ca fiind despre Sine, ci ca un îndemn solemn făcut din vreme oamenilor.

Cât sunt în lume, Eu sunt Lumina lumii, zice Domnul. Prin El, prin Cuvântul lui Dumnezeu cel fără-de-ani, s-a făcut tot ce s-a făcut. Prin El s-a dat vedere și heruvimilor cei cu mulți ochi, și țărânii oarbe și muritoare din care și-au luat chip toate zidirile. El a dat soarelui lumină; El a dat vedere tuturor celor ce văd. Dar, precum a dat vedere trupească, a dat omului și vedere lăuntrică, vedere înțelegătoare. Prin lumina Lui strălucește soarele; prin vederea Lui vede ochiul; prin vederea Lui vede și mintea omenească. El e lumina cea adevărată a lumii, a lumii întregi, de la începutul ei și până la sfârșit. Mântuitorul lumii, Dumnezeu în trup de om, s-a arătat lumină nouă în lume, ca să lumineze mintea omului întunecată, să dea iarăși vedere celor orbiți de păcat; să fie lumină oamenilor și în viață și în mormânt, pe pământ și în cer, în trup și în cuget. *Cât sunt în lume*, a spus contemporanilor Săi, ca să cunoască ei lumina pe care au așteptat-o, și să nu rămână în întuneric. *Umblați cât aveți lumina ca să nu vă apuce întunericul* (Ioan 12, 35).

Vai celor care L-au văzut față către față, și nu L-au cunoscut, ci L-au lepădat și au rămas în întunecimea morții. Răspunsul Domnului însă e și pentru noi: și noi suntem contemporanii Lui, pentru că El este viu, este viu în vecii vecilor. Și astăzi se adeveresc cuvintele Sale: *Cât sunt în lume, Eu sunt Lumina lumii*. Câtă vreme e în sufletul omului, e lumina acelui om. Câtă vreme e în mijlocul unui

neam, este lumina acelui neam. Câtă vreme este într-o școală, este lumina școlii aceleia. Câtă vreme este într-un loc în care se lucrează, este lumina lucrării și a lucrătorilor. De unde pleacă El, rămâne întunecime; fără El sufletul omului este iad; un popor fără El este o haită de lupi; o școală fără El este o fabrică de nebuni; un loc de lucru fără El e loc de cârteală și ură. Dar spitalele, închisorile, ce sunt fără El? Peșteri întunecate ale deznădejdii. Într-adevăr, oricine se gândește la zilele vieții sale, la zilele fără Hristos și la zilele cu El, poate să pună mărturie pentru cuvântul Domnului: *Cât sunt în lume, Eu sunt Lumina lumii.*

Acestea zicând, a scuipat jos și a făcut tină din scuipat, și a uns cu tină ochii orbului, Și i-a zis: Mergi de te spală în scăldătoarea Siloamului (care se tâlcuiește: trimis). Omul *s-a dus și s-a spălat și a venit văzând.* Tot ce a spus Domnul până acum ucenicilor, le-a spus de față fiind și orbul, anume ca să audă și el, pentru că urmărea să-i deschidă acestui orb mai întâi vederea duhovnicească. Mai greu e să deschizi cuiva ochii duhovnicești decât ochii trupești; mai greu și mai trebuincios. Ca să arate că e mai ușor să dai vedere trupească, mai ușor și mai de mică trebuință, Domnul a scuipat pe pământ, a făcut tină din scuipat și a uns cu aceasta ochii orbului, ca pentru a spune: „Vedeți, din scuipat și din praf, din tină disprețuită, acesta își va primi vederea trupească și va vedea. Dar cum o să-și capete vederea duhovnicească? Gândiți-vă mai mult la duh decât la trup, pentru că trupul e haina și pavăza duhului." De asemenea, a vrut Domnul prin aceasta să amintească ucenicilor zidirea omului din pulberea pământului. Făcând orbului ochi văzători din tină, a arătat că El este Ziditorul care a făcut din pulbere trupul omului. A mai vrut să le arate că dumnezeiasca Lui putere se revarsă nu numai prin cuvântul Său, cu care a înviat morți și a dat vedere multor orbi, nu numai prin mâinile Sale, pe care le-a pus pe bolnavi și ei s-au făcut sănătoși, nu numai prin poala veșmântului Său, la a cărei singură atingere s-a vindecat femeia cu curgerea de sânge.

Dar pentru ce l-a trimis Domnul pe orb să se spele la scăldătoarea Siloamului? De ce nu i-a dat vederea pe loc, ci l-a trimis, așa cu ochii mânjiți de tină, la apă? E singura împrejurare din Evanghelie când, în facerea de minuni, Domnul folosește lucruri create. Poate că a vrut, prin aceasta, să cinstească zidirea. Poate fi bine pentru omul bolnav să caute ajutor în leacuri și în ape minerale;

dar să știe că toate leacurile și toate apele sunt slujitori ai puterii lui Dumnezeu. Fără puterea lui Dumnezeu, leacurile nu-s bune, izvoarele sunt apă moartă. Câți orbi s-or fi spălat degeaba în apele Siloamului ? De câte ori s-o fi spălat chiar orbul acesta ? Nu apa scăldătorii, ci puterea lui Hristos l-a vindecat. Fără puterea Lui, putea să se fi spălat orbul și în fiecare zi, că tot orb rămânea. Siloam, care se tâlcuiește: trimis, lămurește Evanghelistul. Nu cumva misteriosul nume al apei de leac închipuie pe Lecuitorul Trimis din cer, pe Hristos ? Dacă luăm întregul celor întâmplate aici în înțeles mai larg, duhovnicesc, s-ar putea spune că orbul din naștere închipuie neamul omenesc, iar scăldătoarea Siloamului pe Domnul Însuși, care a fost *trimis* din cer să dea vederea duhovnicească neamului omenesc cel orb, prin apa vie a Duhului Sfânt, în Botez.

Ce smerit, ce ascultător a fost orbul ! Nu numai că s-a lăsat uns cu tină pe ochi, dar, astfel doftoricit, s-a și grăbit să împlinească porunca de a se duce să se spele în scăldătoare. Spunând despre Sine de față cu acest orb că este *Lumina lumii,* Domnul caută să deștepte în duhul lui credința. Acum, trimițându-l să se spele la scăldătoarea Siloamului, îl învață ascultarea, căci credința și ascultarea sunt de nedespărțit. Cine crede în Dumnezeu este repede și de bunăvoie ascultător voii Sale. O, fraților, de nimic este credința noastră dacă asupra voii lui Dumnezeu cârtim, neascultători ! Priviți la acest orb: cu credință și ascultare s-a dus la Siloam, *s-a spălat și a venit văzând !* Spune Gură-de-Aur: „Dacă întreabă cineva: Cum vede, spălându-se de tină ?, nimic nu va auzi de la noi mai mult decât că: nu știm cum. Evanghelistul nu știe, și nu știe nici orbul." Oricum, la ce atâta întrebare ? Dar dacă nu-i place cuiva, n-are decât să se ducă să mai întrebe și în altă parte: în sutele, în miile de împrejurări când a vindecat Hristos. Să întrebe lumea întreagă și veacurile istoriei omenești: cum ? Răspuns nu va primi. E taina Cui a lucrat. Nici Apostolul Pavel, nemăsurat mai învățat și mai înțelept decât acest orb, nu știe cum a orbit Saul și nici cum și-a recăpătat vederea când Anania, în numele lui Hristos, și-a pus mâinile pe el (Fapte 9, 10-18), făcându-l să fie Pavel.

Iar că orbul din naștere însuși nu știa cum de a început să vadă, se arată din chiar vorbele lui. Când s-a întors de la Siloam văzând, mulți se întrebau dacă este el sau doar unul care *seamănă cu el.* Spunând el: *Eu sunt,* l-au întrebat cum de i s-au deschis ochii. Iar el,

drept răspuns, a povestit pe scurt totul, dar nu putea spune *cum* de vedea: *ducându-mă și spălându-mă, am văzut.* L-au dus și înaintea fariseilor, și l-au întrebat și aceștia cum de vede; iar el a spus: *Tină a pus pe ochii mei, și m-am spălat și văd.* Afară de șirul întâmplării, așa cum a fost, altceva nu poate spune.

Lumina lui Hristos, care luminează lumea și luminează pe oameni, nu se arată ochilor noștri în adevărata ei strălucire decât când o vedem față cu întunecimea omenească. Ce a urmat vindecării minunate a orbului ne înfățișează desimea și înghețul întunecimii din inima omenească, așa cum este cu adevărat; întunecime care, în Evanghelia de astăzi, zace ca o umbră grea înaintea luminii Soarelui Hristos. Este crunta întunecime din inimile și din mințile fariseilor. Aceștia nu numai că nu s-au bucurat că cerșetorul orb de la intrarea în templul lor vede acum, ci dimpotrivă, s-au socotit jigniți, s-au supărat. Dar ce mai era templul în zilele lor decât un paznic al sâmbetei ? La fel și credința lor, se preschimbase în închinare la sâmbătă, la zeița Sâmbătă. Pe orb nu l-au întrebat, cu milă, cum a trăit el atâția ani în orbire, ci fierbând, s-au năpustit asupra lui cu întrebări viclene: cum îndrăznești să-ți capeți vederea sâmbăta ? Și cum îndrăznește cel care ți-a dat-o, să ți-o dea sâmbăta ? *Acest om,* au spus ei, *nu este de la Dumnezeu, fiindcă nu ține sâmbăta.* Pentru ei, omul e om doar dacă moțăie cât e sâmbăta de lungă, neieșind din odaie, ca nu cumva să strice prin vreun pas, prin vreo atingere sau suflare, ziua sâmbetei; dar acesta care, în ziua sâmbetei, dă vedere unui orb din naștere, nu este de la Dumnezeu ! După cugetul lor întunecat, acela ține sâmbăta, iar acesta n-o ține !

Neînțelegându-se între ei asupra lui Hristos, au vrut să știe de la orb, el ce crede ? *Iar el a zis că prooroc este.* Greu de crezut să fi vrut ei să afle de la orb adevărul; mai degrabă au așteptat să smulgă de la el vreo învinuire pentru călcarea sâmbetei. Dar el a mărturisit pentru Hristos cu lucrul care i se părea lui că este cel mai înalt pe lume. Cei mai buni, cei mai puternici erau profeții; știa, auzise și el despre dânșii. Așa că a spus: *prooroc este.*

Primind acest răspuns neașteptat și supărător, nu le mai rămânea mânioșilor iudei altceva de făcut decât să tăgăduiască minunea: omul nu fusese orb, nu primise nici o vedere ! *Dar Iudeii n-au crezut despre el că era orb și a văzut.* De fapt, ei n-aveau cum să nu creadă un lucru pe care îl mărturisea toată lumea, dar se făceau că

nu cred, ca să scadă răsunetul întâmplării și să împiedice cumva răspândirea faimei lui Hristos ca făcător de minuni. Iar că doar se prefăceau, cu fățărnicie, că nu cred, se vede din faptul că i-au chemat pe părinții orbului, ca să-i întrebe, dar nu ca să lămurească lucrurile și să ajungă la adevăr, ci cu nădejdea că poate ei, dintr-o pricină sau alta, vor tăgădui sau vor face îndoielnic faptul. Însă părinții, deși temători, cu toată frica ce-o aveau, au adeverit că acela este fiul lor și că fusese din naștere orb. *Dar,* au adăugat ei, *cum vede el acum, noi nu știm; sau cine i-a deschis ochii lui, noi nu știm. Întrebați-l pe el; este în vârstă; va vorbi singur despre sine.* Altă dezamăgire pe urâtorii de Dumnezeu capi ai iudeilor ! Acum ce să mai facă ? Ce face omul care se încăpățânează să meargă pe sub pământ și nu vrea în ruptul capului să iasă la lumină ? Trece de pe un drum mohorât pe altul.

Primind încă odată, și din partea părinților, un răspuns supărător, fariseii cei răi își caută scăparea în cel mai josnic chip: în întinarea conștiinței omului. Îl cheamă din nou pe orb și-i strecoară un șarpe: *Dă slavă lui Dumnezeu. Noi știm că Omul acesta e păcătos.* Adică: am făcut noi cercetări temeinice, în urma cărora s-a văzut că dreptatea e de partea noastră; dreptate am avut și noi, și tu. Tu, când ai spus că ai fost orb și acum vezi; noi, când ne-am îndoit că acest păcătos ți-a deschis ochii. E păcătos, îl știm noi; n-avea cum să-ți deschidă el ochii. În privința felului în care ai ajuns să vezi, noi am ajuns la încheierea că numai Dumnezeu putea face una ca asta. Așa că: *Dă slavă lui Dumnezeu,* iar de păcătosul acela leapădăte, și să nu mai ai de-a face cu el de acum înainte.

O, iudei nebuni ! Nu-și dădeau ei seama că, tăgăduind pe Hristos, recunoșteau de fapt că El e Dumnezeu. *Dă slavă lui Dumnezeu !* Numai Dumnezeu poate face una ca asta. Dar a făcut Iisus: El așadar este Dumnezeu ! *Cădea-vor în mreaja lor păcătoșii* (Psalm 140, 10).

Orbul însă a dat un răspuns foarte înțelept fățarnicilor farisei: *Dacă este păcătos, nu știu. Un lucru știu: că eram orb și acum văd.* El vrea să spună: Sunt un biet om neînvățat, iar voi sunteți învățați și pricepuți în dezbaterile despre păcat. Voi Îl judecați pe tămăduitorul meu după sâmbătă, eu după minune. Dacă e păcătos, și cât e de păcătos, după măsura sâmbetei voastre, eu nu știu. Eu știu numai că a făcut cu mine o minune, și pentru mine acest lucru face cât zi-

direa lumii. Pentru că până mi-a deschis El ochii, pentru mine lumea era ca și când n-ar fi fost.

Ajungând la capătul tuturor cărărilor lor întunecate, fariseii nu mai au pe unde s-o mai ia în altă parte, ci, bătând pasul pe loc, întreabă: *Ce ți-a făcut ? Cum ți-a deschis ochii ?* Întrebarea e pusă cu viclenie; ei trag nădejde că doar-doar o să audă ceva nou de la omul acela, ceva ce le-ar putea sluji lor ca să spulbere minunea sau să-i bage vină lui Hristos. Omul însă, drept în cugetul său, se scârbește până la urmă de josniciile acestor întâi-stătători față de care până atunci trebuie să fi avut, necunoscându-i cum sunt, respect. El le răspunde tăios: *V-am spus acum și n-ați auzit ? De ce voiți să auziți iarăși ? Nu cumva voiți și voi să vă faceți ucenici ai Lui ?* Nici n-ar fi putut găsi un cuvânt mai potrivit ! În fața acestei îndrăzneli, atacatorii săi iau poziție de apărare:

Și l-au ocărât și i-au zis: Tu ești ucenic al Aceluia, iar noi suntem ucenici ai lui Moise. Noi știm că Dumnezeu a vorbit lui Moise, iar pe Acesta nu-L știm de unde este. Caută să se îndreptățească pe ei cu Moise; se laudă cu Moise. Învățătorul lor e Moise, iar ei sunt ucenicii lui Moise. Dar Domnul a vorbit limpede în privința aceasta: *Cărturarii și fariseii au șezut în scaunul lui Moise... Și le place să stea în capul mesei la ospețe și în băncile dintâi, în sinagogi... Voi mâncați casele văduvelor și cu fățărnicie vă rugați îndelung* (Matei 23, 2,6,14; cf. Luca 20, 47). Ce fel de ucenici sunt aceștia ? Lor le-a spus încă Domnul: *Oare nu Moise v-a dat Legea ? Și nimeni dintre voi nu ține Legea* (Ioan, 7, 19). Nesocotind Legea lui Moise, stricând-o prin fățărnicia și prin lăcomia lor, ei nu numai că au încetat a fi ucenicii lui Moise, ci au ajuns, dimpotrivă, trădătorii lui Moise și călcătorii Legii sale. Moise nu le mai e învățător, ci învinuitor înaintea lui Dumnezeu. *Să nu socotiți că Eu vă voi învinui la Tatăl; cel ce vă învinuiește este Moise, în care voi ați nădăjduit* (Ioan 5, 45). Zadarnic vă încredeți în Moise, de vreme ce ați tăiat Legea lui din rădăcină. Credința voastră în Moise e mincinoasă, pentru voi credeți numai în puterea și în avuția voastră, și în nimic altceva nu credeți. *Că dacă ați fi crezut lui Moise, ați fi crezut și Mie, căci despre Mine a scris acela* (Ioan 5, 46; cf. Deuteronom 18, 15-19). Dar, de vreme ce sufletele legate cu pământul ale fariseilor nu mai erau în stare să creadă nici în Moise, cum să fi crezut în Iisus ? Vedeți cum fariseii aceștia, așa-zișii ucenici ai lui Moise, folosesc minciuna cum le vine mai bine ? Unui biet cerșetor îi

spun despre Domnul: *pe Acesta nu-L știm de unde este.* Dar știau ei de unde este Domnul. Trebuie să fi știut chiar foarte bine acești prigonitori ai Lui, ca unii ce erau căpeteniile poporului. Ierusalimitenii au spus despre El: *Pe Acesta Îl știm de unde este. Însă Hristosul, când va veni, nimeni nu știe de unde este* (Ioan 7, 27). Atunci ori știau fariseii de unde este, ori nu știau. Dacă știau — cum știau și ceilalți locuitori ai Ierusalimului — înseamnă că minteau spunând orbului: *pe Acesta nu-L știm de unde este.* Iar dacă nu știau, dacă după atâta spionare, gâlceavă, prigoană și tărăboi, tot nu ajunseseră să știe de unde este, înseamnă că El este Hristos. Pentru că așa se credea: *Hristosul, când va veni, nimeni nu știe de unde este.* Vedeți cum încă o dată se adeverește cuvântul Psalmistului: *Cădea-vor în mreaja lor păcătoșii* (Psalm 140, 10).

Toate acestea n-au făcut decât să arate cerșetorului și mai limpede nimicnicia și prăbușirea morală a acestor jalnici învățători ai poporului. Pentru aceea și mărturisirea lui e tot mai fățișă. La ultimele lor cuvinte, el a răspuns:

Tocmai în aceasta stă minunea, că voi nu știți de unde este și El mi-a deschis ochii. Ce fel de capi ai poporului și învățători sunteți voi, care știți toate chițibușurile ritului, și nu știți pe omul care a făcut cu mine asemenea minune? Dar cine să știe, dacă nu voi, care ședeți în scaunul lui Moise? Cine să-l arate pe acest om poporului, dacă nu voi, care în toată sâmbăta tâlcuiți pe Moise și pe profeți?" Și orbul învață mai departe pe învățătorii cei mincinoși, spunând:

Și noi știm că Dumnezeu nu-i ascultă pe păcătoși; iar de este cineva cinstitor de Dumnezeu și face voia Lui, pe acesta îl ascultă. Acesta e răspunsul unui om neînvățat, la cuvântul fariseilor: *Noi știm că Omul acesta e păcătos.* Acum răspunde: *noi știm că Dumnezeu nu-i ascultă pe păcătoși.* Nicăieri în Sfânta Scriptură nu se pomenește vreun păcătos pe care să-l fi ascultat Dumnezeu, la cererea căruia să fi făcut Dumnezeu o cât de mică minune. *Când ridicați mâinile voastre către Mine,* zice Dumnezeu prin proorocul, *Eu îmi întorc ochii în altă parte, și când înmulțiți rugăciunile voastre, nu le ascult. Mâinile voastre sunt pline de sânge* (Isaia 1, 15). Zadarnic s-a rugat Saul pe când păcătuia: nu-l asculta Dumnezeu. Dumnezeu nu ascultă pe păcătos, și încă și mai puțin lucrează vreo minune printr-unul ca acela, afară numai dacă păcătosul se căiește din toată inima, își spală cu lacrimi păcatele sale, ajunge să-și urască nelegiuirile, se hotărăște

să facă voia lui Dumnezeu și astfel, plin de căință și de hotărârea cea bună, cade înaintea lui Dumnezeu cu rugăciune din toată inima. Dumnezeu îl iartă, precum a iertat pe femeia păcătoasă, și pe Zaheu vameșul, și pe tâlharul pe cruce — și ei nu mai sunt păcătoși. Dumnezeu nu îi ascultă câtă vreme sunt păcătoși, dar îi ascultă când s-au pocăit. Dumnezeu nu-i ascultă pe păcătoșii care se roagă în păcate fiind. *Domnul se ține departe de cei nelegiuiți, dar rugăciunea celor drepți o ascultă* (Pilde 15, 29).

După ce i-a învățat pe falșii învățători cine e ascultat de Dumnezeu și cine nu, cel fără învățătură Îl deosebește acum pe Hristos drept cel mai mare făcător de minuni din toată istoria lumii.

Din veac nu s-a auzit să deschidă cineva ochii unui orb din naștere. De n-ar fi Acesta de la Dumnezeu, n-ar putea să facă nimic. Astfel Îl cinstește omul acesta pe Vindecătorul său; prin aceasta, se arată pe față a fi următor al Lui și le dă de înțeles fariseilor că toate viclenele lor încercări de a tăgădui minunea sau de a o răstălmăci după gândul lor, sunt în van.

Auzind aceste din urmă cuvinte de la orbul tămăduit, fariseii i-au spus: *În păcate te-ai născut tot, și tu ne Înveți pe noi? Și l-au dat afară.* Fățarnicii și mincinoșii, în furia lor neputincioasă, până la urmă ajung întotdeauna la violență. Văzându-se înfrânți, cu toate uneltirile lor zădărnicite, fariseii fierbând de mânie și de rușine l-au ocărât pe omul cinstit, cu inimă curată, zicând că e păcătos și dându-l afară.

Până aici, Evanghelistul descrie norul negru, gros, care s-a așternut pe fețele fariseilor la arătarea luminii Mântuitorului Hristos și a dumnezeieștii Sale lucrări. Lumina e adevăr; întunericul e înșelare. Lumina e dragoste; întunericul este ură. Lumina e putere; întunericul e neputință.

Începând Evanghelia de astăzi cu lumină, Evanghelistul o sfârșește tot cu lumină; cu lumină, nu cu întuneric. Domnul, care după săvârșirea minunii Se dăduse deoparte, lăsându-l o vreme singur pe omul tămăduit, pentru ca acesta să înfrunte ispitirile fariseilor și să se ridice pentru adevăr împotriva minciunii, se arată iarăși și se duce la cel pe care a voit să-l mântuiască.

Și a auzit Iisus că l-au dat afară. Și, găsindu-l, i-a zis: Crezi tu în Fiul lui Dumnezeu? Orbul vindecat trecuse de prima încercare, arătându-se smerit și ascultător când Domnul l-a trimis cu ochii unși cu

tină să se spele în scăldătoarea Siloamului. Aceea a fost încercarea ascultării. Apoi a trecut prin cea de a doua încercare: s-a arătat răbdător în ispită și nu l-a trădat pe Domnul față cu minciunile fariseilor. Aceasta este încercarea ispitei. În urmă, Domnul l-a trecut prin cea de a treia și ultima încercare: a credinței, cea mai grea din toate. *Crezi tu în Fiul lui Dumnezeu ?*

El a răspuns și a zis: Dar cine este. Doamne, ca să cred în El ? L-a cunoscut pe Hristos drept făcător de minuni. L-a numit profet în fața fariseilor, pentru că, nefiind încă în măsură să-L numească Fiul lui Dumnezeu, nu știa alt nume mai mare decât acesta, pe care să I-l dea. Ascultător în toate Domnului, ca cel mai mare făcător de bine al său sub soare, așteaptă să audă de pe buzele Lui cine este acel Fiu al lui Dumnezeu, ca să creadă în El.

Și a zis Iisus: L-ai și văzut ! Și Cel ce vorbește cu tine Acela este. Iar el a zis: Cred, Doamne. Și I s-a închinat. Domnul vorbește cu blândețe celor pe care îi mântuiește, ca un doctor bun cu bolnavii pe care îi vindecă. Nu poruncește: Crede în Mine ! Nici nu-l silește spunând: „Eu sunt Fiul lui Dumnezeu !" ci: *L-ai și văzut ! Și Cel ce vorbește cu tine Acela este.* Făpturii libere, înțelegătoare, Domnul îi lasă loc să chibzuiască și să hotărască. Iar auzind omul tămăduit ce mare e Tămăduitorul său, cu mult mai mare decât un profet, îndată a strigat cu bucurie: *Cred, Doamne !* N-a strigat doar cu glasul ci I s-a închinat, drept mai mare mărturie a credinței. (Gură-de-Aur zice: „Prin aceasta el a mărturisit dumnezeiasca Lui putere; și ca să nu fie o slujbă doar a buzelor, a adăugat și fapta") Precum înainte i s-au deschis ochii trupești, așa acum cei duhovnicești. Și cu unii și cu alții privind, a văzut înaintea Sa pe Dumnezeu-Omul, pe Dumnezeu în trup.

Mare e Domnul, și minunate sunt lucrurile Sale; și nici un cuvânt nu este de ajuns spre lauda minunilor Sale. Și noi credem, O, Doamne Iisuse Hristoase, Mântuitorul nostru ! Credem că Tu ești Fiul lui Dumnezeu și Lumina lumii. Și noi, împreună cu corurile de îngeri și de sfinți din ceruri, și cu întreaga Ta Biserică pe pământ, ne închinăm ție, O, preabunule Doamne: ție, și Tatălui, și Sfântului Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A ȘASEA DUPĂ PAȘTI
(A Sfinților Părinți de la Sinodul I Ecumenic)
Evanghelia rugăciunii pentru noi a Domnului și Mântuitorului nostru
Ioan 17, 1-13

Acestea a vorbit Iisus și, ridicând ochii Săi la cer, a zis: Părinte a venit ceasul ! Preaslăvește pe Fiul Tău, ca și Fiul să Te preaslăvească. Precum I-ai dat stăpânire peste tot trupul, ca să dea viață veșnică tuturor acelora pe care Tu i-ai dat Lui. Și aceasta este viața veșnică: să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat, și pe Iisus Hristos pe care L-ai trimis. Eu Te-am preaslăvit pe pământ; lucrul pe care Mi l-ai dat să-l fac, l-am săvârșit. Și acum preaslăvește-Mă Tu, Părinte, la Tine însuți, cu slava pe care am avut-o la Tine, mai înainte de a fi lumea. Arătat-am numele Tău oamenilor pe care Mi i-ai dat Mie din lume. Ai Tăi erau și Mie Mi i-ai dat și cuvântul Tău l-au păzit. Acum au cunoscut că toate câte Mi-ai dat sunt de la Tine; Pentru că cuvintele pe care Mi le-ai dat le-am dat lor, iar ei le-au primit și au cunoscut cu adevărat că de la Tine am ieșit, și au crezut că Tu M-ai trimis. Eu pentru aceștia mă rog; nu Mă rog pentru lume, ci pentru cei pe care Mi i-ai dat, că ai Tăi sunt. Și toate ale Mele sunt ale Tale, și ale Tale sunt ale Mele și M-am preaslăvit întru ei. Și Eu nu mai sunt în lume, iar ei sunt în lume și Eu vin la Tine. Părinte Sfinte, păzește-i în numele Tău pe cei pe care Mi i-ai dat, ca să fie una precum suntem și Noi. Când eram cu ei în lume, Eu îi păzeam în numele Tău, pe cei ce Mi i-ai dat; și i-am păzit și n-a pierit nici unul din ei, decât fiul pierzării, ca să se împlinească Scriptura. Iar acum vin la Tine și acestea le grăiesc în lume, ca să fie deplină bucuria Mea în ei.

Închipuiți-vă că ați cunoaște pe ucenicii unui oarecare Învățător despre care nu ați auzit nimic, niciodată. I-ați vedea smeriți, cumpăniți, vrednici, înțelepți, ascultători și plini de toate virtuțile care sunt sub soare. Ce-ați gândi despre Învățătorul unora ca aceștia ? Fără îndoială, v-ați face o părere înaltă despre dânsul.

Închipuiți-vă că ați cunoaște soldații unui comandant al cărui nume nu v-a ajuns niciodată la urechi. Sunt viteji, harnici, disciplinați, buni camarazi și gata de orice jertfă. Ce părere v-ați face despre comandantul lor ? Desigur, l-ați socoti vrednic de toată lauda.

Închipuiți-vă că vi se pune dinainte un fruct cum n-ați mai văzut, nici n-ați mai gustat vreodată: frumos la vedere, minunat la gust, cu mireasmă răpitore. Ați întreba, desigur, ce fel de pom face asemenea fructe și dacă până atunci n-ați știut de el, de acum înainte îl veți socoti cel mai bun din lume.

Așadar, văzând învățăcei buni, veți socoti că este bun învățătorul. Văzând oșteni buni, veți socoti că este bun comandantul. Și văzând fructe bune, veți zice că bun este pomul. *Fiecare pom se cunoaște după roadele lui* (Luca 6, 44). Pomul bun nu face roade rele, nici pomul rău roade bune. *După roadele lor îi veți cunoaște. Au doară culeg oamenii struguri din spini sau smochine din mărăcini ?* (Matei 7, 16). Nu: din vița de vie nu se culeg spini, nici mărăcini din smochin. E atât de limpede pentru toți lucrul acesta, încât nu mai e nevoie să fie dovedit. Mântuitorul a folosit astfel de pilde neîndoielnice din natură, ca să-i învețe pe oameni adevăruri duhovnicești și morale neîndoielnice, pentru că, îndeobște, natura slujește la o bună zugrăvire a vieții omului în duh.

Închipuiți-vă o clipă că n-ați ști nimic despre Mântuitorul Iisus Hristos; că n-ați auzit niciodată despre El; că niciodată n-ați citit Evanghelia Lui. Și mai închipuiți-vă că v-ați afla într-o țară ai cărei locuitori nu sunt decât apostoli ai Lui, sfinți și martiri, bărbați și femei plăcuți lui Dumnezeu; doar cei care Îl urmează pe Hristos și trăiesc după Legea Lui și după pilda Lui. Ei bine, atunci v-ați găsi printre ucenici ai unui învățător necunoscut, printre soldați ai unui comandant necunoscut; ați vedea rodul unui pom necunoscut. Dacă nu știți nimic despre Hristos, aflați despre El prin ai Săi. Prin ucenici cunoașteți pe cel mai bun Învățător sub soare; prin oștenii și următorii Lui, pe cel mai tare și mai plin de izbândă Comandant care a păsit vreodată pe pământ; prin roadele Lui, cunoașteți cel mai dulce și cel mai roditor Pom din lume, Pomul Vieții, a cărui dulceață întrece pe cea a tuturor pomilor din întreaga zidire.

Biserica prăznuiește astăzi doar o mică ceată a acestor ucenici și următori ai Lui. Astăzi vă pune dinainte doar trei sute optsprezece roade ale Sale, pline de dulceață și de mireasmă, roade nepieritoare. O ceată mică, dar aleasă. Sunt cei trei sute optsprezece Sfinți Părinți ai primului sobor a toată lumea, care s-a ținut la Niceea în anul 325, pe vreme împăratului Constantin cel Mare, spre apărarea, limpezirea și întărirea Dreptei Credințe. În vremea aceea se iviseră *lupi groaznici* (Fapte 20, 29) în chip de păstori ai Bisericii, unii care, din pricina vieții lor stricate, nu puteau adăposti întrînșii adevărul lui Hristos. Aceștia îi rătăceau pe credincioși, învățându-i învățătura lor stricată cum le era și viața. De aceea a strâns Duhul Sfânt pe acești sfinți ai lui Dumnezeu laolaltă într-un Sinod, ca să se vadă învățătorii adevărați ai lui Hristos față cu cei potrivnici lui Hristos; ca roadele dulci ale Pomului cel Bun, Hristos, să se arate împotriva roadelor putrede și amare ale răului. Cum strălucesc pe cer stelele, care primesc lumină de la soare, așa au strălucit la Niceea Sfinții Părinți, primitori de lumina lui Hristos și a Duhului Sfânt. Erau oameni purtători-de-Hristos, pentru că în ei, în fiecare, locuia și strălucea lumina lui Hristos. Erau cetățeni ai cerului mai mult decât ai pământului, mai mult a îngeri semănând decât a oameni. Erau, cu adevărat, *templu al Dumnezeului celui viu, precum Dumnezeu a zis că: Voi locui în ei și voi umbla în ei* (II Corinteni 6, 16). Ajunge să pomenim trei din aceștia, cei mai cunoscuți, ca să înțelegeți cum erau ceilalți trei sute cincisprezece: Sfântul nostru Părinte Nicolae, Sfântul Spiridon și Sfântul Atanasie cel Mare. Mulți din cei veniți la Sinod purtau încă pe trupul lor rănile primite pentru Hristos: Sfântului Pafnutie, bunăoară, i se scosese un ochi de către chinuitorii săi. Și toți străluceau cu lumina lăuntrică venind de la Dumnezeu, lumină întru care se vede și se cunoaște adevărul. Ca următori ai Celui Răstignit, socoteau suferințele lor ca pe nimic, pentru care și neînfricarea cu care apărau adevărul era fără de margini. Prin cunoștința adevărului, cea de Dumnezeu dăruită lor, prin îndrăzneala în apărarea adevărului, acești Sfinți Părinți au dovedit mincinos și au osândit eresul nelegiuitului Arie, și au hotărât Crezul pe care îl păstrăm și îl mărturisim drept mântuitorul adevăr al lui Dumnezeu.

Evanghelia de astăzi nu vorbește despre acest sobor, ci despre cea din urmă rugăciune a Domnului nostru Iisus Hristos către cerescul Său Tată. De ce citim această rugăciune în Evanghelia de astăzi ? Pentru că și-a arătat lucrarea la Primul Sinod Ecumenic. Cu puterea acestei rugăciuni, Dumnezeu i-a făcut pe Sfinții Părinți ai

soborului apărători neînfrânți și neînfricați ai adevărului, și biruitori asupra vicleniei și răutății omenești și diavolești.

Iată acea mare rugăciune:

În vremea aceea, *Iisus ridicând ochii Săi la cer, a zis: Părinte a venit ceasul ! Preaslăvește pe Fiul Tău, ca și Fiul să Te preaslăvească.* Tot ce i-a învățat Domnul pe oameni să facă, a făcut Însuși. I-a învățat să se roage lui Dumnezeu astfel: *Tatăl nostru, care ești în ceruri* (Matei 6, 9) — și El și-a ridicat către cer ochii, unde sălășluiește Tatăl, și a spus: *Tată !* Nu a spus „Tatăl nostru", cum spunem noi, ci simplu: *Tată !* Doar El putea spune: *Tatăl Meu !* El și nimeni altcineva, în cer și pe pământ, pentru că El este singurul-născut Fiu al Tatălui ceresc, singurul deopotrivă cu Tatăl după ființă — singurul Fiu al singurului Tată — pe când noi suntem fii înfiați prin mila și harul lui Dumnezeu. A ridicat *ochii Săi la cer* — nu numai ochii trupești, ci și pe cei duhovnicești, și în primul rând pe aceștia. Vameșul *nu voia nici ochii să-și ridice către cer* (Luca 18, 13), pentru că se simțea păcătos. Domnul însă nestingherit a ridicat *ochii Săi la cer* pentru că era fără de păcat. *Ceasul* Său — ceasul celei mai mari suferințe — venise. El singur vedea acest ceas, cel mai cumplit de la începutul și până la sfârșitul lumii. El singur l-a văzut de la început, el singur l-a prezis și a vorbit despre el ucenicilor. Dar ucenicii nu l-au înțeles, nici n-a pătruns la inima lor, până când ceasul acela s-a făcut clipă.

Preaslăvește pe Fiul Tău ! Preaslăvește-L în ceasul acesta cumplit așa cum L-ai preaslăvit până acum. Preaslăvește-L în moarte așa cum L-ai preaslăvit și în viață. Preaslăvește-L în umilință și durere așa cum L-ai preaslăvit în cuvinte și în fapte puternice. Preaslăvește-L între oameni așa cum L-ai preaslăvit din început între îngeri. Preaslăvește pe Fiul Tău, *ca și Fiul să Te preaslăvească pe Tine.* Dacă din prima parte a cuvântului ar putea să pară că Fiul e mai mic decât Tatăl, vedem limpede din această a doua parte că sunt deopotrivă și că lucrează cu aceeași putere întreolaltă. Tatăl preaslăvește pe Fiul, și Fiul preaslăvește pe Tatăl, cu nedespărțită putere și cu nedespărțită dragoste. Cum Văzătorul a văzut și a spus: *Oricine tăgăduiește pe Fiul nu are nici pe Tatăl; cine mărturisește pe Fiul are și pe Tatăl* (I Ioan 2, 23). Tatăl L-a trimis pe Fiul în lume; Fiul L-a dezvăluit lumii pe Tatăl. Nimic nu s-ar cunoaște despre Fiul, fără Tatăl, nici despre Tatăl, fără Fiul, așa cum lumina nu s-ar cunoaște dacă nu ar veni de la soare; nici soarele, fără lumina care-l arată. Și

Apostolul folosește această asemănare, numindu-L pe Hristos *strălucirea slavei lui Dumnezeu* (Evrei 1, 3). Dar Domnul nu caută proslăvirea de la Tatăl pentru Sine, ci pentru oameni, așa cum vedem din cuvântul ce urmează:

Precum I-ai dat stăpânire peste tot trupul, ca să dea viață veșnică tuturor acelora pe care Tu i-ai dat Lui. Vedeți cum privește Domnul, Iubitorul de oameni, preaslăvirea Sa ! Anume ca pe un mijloc de a le da oamenilor viața veșnică. Iată ce cere El de la Tatăl. Iată ce preaslăvire caută la Tatăl. Pe când oamenii Îi pregătesc o cupă prea amară de durere, sudoare și sânge, Hristos Se roagă pentru ca ei să primească viața veșnică. Răspunde la piatra cea mai grea cu pâinea cea mai dulce. A spus în câteva rânduri ca Tatăl I-a dat putere *peste tot trupul* A spus: *Toate Mi-au fost date de către Tatăl Meu* (Matei 11, 27) și: *Toate câte are Tatăl ale Mele sunt* (Ioan 16, 15). Iar după Înviere, le-a dezvăluit ucenicilor: *Mi s-a dat toată puterea în cer și pe pământ* (Matei 28, 18). Așadar, întrucât I s-a dat putere pste toată făptura vie, Domnul dorește de la Tatăl putere peste viața veșnică în legătură cu sufletele care I s-au dat: adică, să le dea acestora viața veșnică. Pentru că una este să ai putere asupra lumii muritoare și alta să ai viața veșnică în puterea ta. Vrând Dumnezeu, în început, să zidească pe om viu și nemuritor, a luat parte la această zidire Treimea Sfântă. Pentru că se spune: *Să facem om după chipul nostru* (Facere 1, 26). Și acum, când Înnoitorul și Mântuitorul lumii vrea să dea viață veșnică oamenilor muritori, face sfat în rugăciune cu Părintele Său, prezența Duhului Sfânt fiind de la sine înțeleasă. Acum, ca și la Facere, viața veșnică e văzută ca fiind numai în puterea Sfintei Treimi. Și e declarată cel mai mare bun pe care Îl are de dăruit Dumnezeu. Restaurarea omului întru viața veșnică e tot atât de măreață și neasemănată ca și zidirea omului din pulbere, pentru că a face dintr-un om muritor un om nemuritor este o lucrare tot atât de sublimă și dumnezeiască precum și a-l face din țărână.

Și aceasta este viața veșnică: să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat, și pe Iisus Hristos pe care L-ai trimis. A-L cunoaște pe Dumnezeu în viața aceasta pământească este un început și o pregustare a vieții veșnice. A-L cunoaște pe Dumnezeu este pentru noi viața veșnică atâta vreme cât suntem încă pe pământ. Dar ce este viața veșnică în veacul de apoi, *ochiul n-a văzut și urechea n-a auzit, și la inima omului nu s-au suit* (I Corinteni 2, 9). Pe acestea *le-a*

dezvăluit Dumnezeu prin Duhul Său în lumea aceasta numai celor prea plăcuți ai Săi. Iar cea mai mare încântare în viața veșnică, în împărăția cerească, ar sta în cea mai mare cunoaștere a lui Dumnezeu, în vederea feței Lui — pentru că Domnul Însuși, vorbind de copii, spune: *Îngerii lor, în ceruri, pururea văd fața Tatălui Meu, care este în ceruri* (Matei 18, 10). A nu te mai sătura de vederea feței lui Dumnezeu, a fi mereu cu Dumnezeu, în negrăită minune și bucurie, în neîncetată laudă și iubire — nu aceasta este viața îngerilor și a drepților din lumea cealaltă ? Nu e viață întru a-L cunoaște pe Dumnezeu ? Câtă vreme suntem pe pământ, noi, așa cum spune Apostolul, *vedem ca prin oglindă, în ghicitură; iar atunci, față către față* (I Corinteni 13, 12). Acum cunoaștem pe Dumnezeu în parte, dar atunci vom cunoaște deplin. Să nu socotim așadar că, dacă omul ajunge, prin gândire, să-și dea seama că Dumnezeu există undeva, cumva, acest lucru înseamnă că el Îl cunoaște pe Dumnezeu. Numai atunci Îl cunoaște omul pe Dumnezeu, când simte suflarea de viață a lui Dumnezeu în sine și în toate din jur; când simte cu inima și cu mintea și cu sufletul marea și înfricoșata prezență a *singurului Dumnezeu adevărat*, în firea toată și în toată viața sa.

De ce zice Domnul apăsat: *singurul Dumnezeu adevărat ?* Pentru că voiește să-i păzească pe ucenicii Săi de orice panteism și idolatrie, și să întărească încă o dată cuvintele pe care le-a spus prin Moise: *Să nu ai alți dumnezei afară de Mine !* (Ieșirea 20, 2,3). Și de ce apasă asupra faptului că viața veșnică este a-L cunoaște pe El: pe *Iisus Hristos ?* Pentru că prin El se descoperă Dumnezeu atât cât se poate oamenilor muritori, și pentru că numai prin El pot oamenii să ajungă la cunoștința lui Dumnezeu, pe cât se poate ajunge în lumea aceasta. Cum Însuși Domnul a spus iudeilor: *Dacă M-ați ști pe Mine, ați ști și pe Tatăl Meu* (Ioan 8, 19), de unde se vede limpede că Tatăl nu poate fi cunoscut decât prin Fiul, prin Iisus Hristos.

Eu Te-am preaslăvit pe pământ; lucrul pe care mi l-ai dat să-l fac, l-am săvârșit. Ce înseamnă „pe pământ" ? Înseamnă: în trup, printre oameni. Lucrul pe care Domnul l-a săvârșit în trup fiind, printre oameni, este lucrarea mântuirii. Până la moartea pe Cruce a lucrat prin cuvintele Sale de viață dătătoare, cuvinte cum nu se mai auziseră pe pământ, prin minunile Sale, minuni cum nu se mai pomeniseră niciodată. Dar, învățându-i pe oameni smerenia și ascultarea, Domnul dă Tatălui creditul acestei lucrări.

Și acum preaslăvește-Mă Tu, Părinte, la Tine însuți, cu slava pe care am avut-o la Tine, mai înainte de a fi lumea. Ce mai au de zis hulitorii care spun că Hristos a fost un om ca toți oamenii, o creatură a lui Dumnezeu la fel ca toate celelalte ? Iată, Domnul vorbește de slava pe care a avut-o la Tatăl mai înainte de zidirea lumii ! Domnul a spus despre Sine: *Eu sunt mai înainte de a fi fost Avraam* (Ioan 8, 58). Înainte de Avraam: atât se putea spune necugetaților iudei; iar că a fost în slavă mai înainte de facerea lumii, aceasta nu era să li se dezvăluie lor. Acum însă, prin această rugăciune, se dezvăluie întregii lumi. De ce numai acum ? Pentru că Mântuitorul știe dinainte că rugăciunea aceasta va ajunge la urechile oamenilor abia după slăvita-I Înviere, după care oamenilor mai ușor le va fi să creadă în slava Sa de dinaintea veacurilor. Slava Sa e deopotrivă cu a Tatălui, pentru că este slava *Unuia-Născut din Tatăl* (Ioan 1, 14). N-a mărturisit Domnul Însuși: *Toate câte are Tatăl ale Mele sunt* (Ioan 16, 15) ? Așadar slava Tatălui este slava Lui. În slavă, ca și în putere, este deopotrivă cu Tatăl. De ce, atunci, roagă pe Tatăl să-L preaslăvească ? Nu se roagă pentru preaslăvirea firii Sale dumnezeiești, ci a omenității sale. Firea Sa omenească este lucrul cel nou în lumea zidită, iar nu dumnezeirea. Firea omenească trebuie îndumnezeită și adusă în slava dumnezeirii, pentru ca și noi oamenii să ne putem apropia de ea. Aceasta este încoronarea a tot ceea ce a făcut Mântuitorul lumii. Este taina cea mare a păcii dintre Dumnezeu și oameni și fericita oamenilor înfiere prin slava Dumnezeului-Om.

Să luăm aminte de asemenea că Domnul Se roagă Tatălui să Îl preaslăvească deoarece, spune El, a *săvârșit* lucrul ce-I fusese dat să-l facă. Și aceasta este învățătură pentru noi ca, abia după ce împlinim voia lui Dumnezeu, să ne putem aștepta la răsplată. Aduceți-vă aminte de profeția lui Hristos că, la sfârșitul veacurilor, când *Fiul Omului va să vină întru slava Tatălui Său... va răsplăti fiecăruia după faptele sale* (Matei 16, 27). Fericiți vor fi drepții în ziua aceea, pentru că li se va răsplăti însutit pentru faptele lor bune, și vor străluci *ca soarele* în lumina slavei lui Hristos, înaintea scaunului Celui Preaînalt.

Arătat-am numele Tău oamenilor pe care Mi i-ai dat Mie din lume. Ai Tăi erau și Mie Mi i-ai dat și cuvântul Tău l-au păzit. Ce nume al lui Dumnezeu a arătat Hristos oamenilor ? Numele *Tată*. Acest nume le era necunoscut deopotrivă păgânilor și iudeilor. Este o descope-

rire cu desăvârșire nouă pentru oameni. Profeții și drepții Vechiului Testament cunoșteau numele „Dumnezeu", „Creator", „Domn", „Împărat", „Judecător", dar niciodată „Tată". Acest nume fusese necunoscut omului. Nici un muritor nu I-ar fi putut descoperi lui Dumnezeu acest nume familiar, pentru că, sub jugul păcatului și al fricii, omul muritor n-avea cum să simtă părintescul Ziditorului său. Iar ceea ce nu este simțit, chiar dacă întâmplător vine pe buze, nu are nici un înțeles. Numai Unul-Născut al lui Dumnezeu Îl poate numi pe Dumnezeu „Tată"; numai *Fiul cel Unul-Născut, care este în sânul Tatălui, Acela L-a făcut cunoscut* (Ioan 1, 18).

Cui a dezvăluit Domnul preadulcele nume: „Tată" ? *Oamenilor,* spune El, *pe care Mi i-ai dat Mie din lume.* Unii comentatori sunt de părere că Domnul anume a spus: *oamenilor... din lume,* ca să nu se poată înțelege că are în vedere îngeri, „oameni cerești", ci oameni obișnuiți, pământeni. Fără îndoială însă că e mai corect să vedem aici că Domnul se gândește la ucenicii Săi, atât în înțeles strâns cât și mai larg. Acest lucru e limpede din cuvintele ce urmează în rugăciune, când zice: *Nu numai pentru aceștia mă rog, ci și pentru cei ce vor crede în Mine, prin cuvântul lor* (Ioan 17, 20). Gândirea celor care învață predestinarea, și care văd în aceste cuvinte sortirea unora la mântuire și a altora la pierzanie, e cu totul lipsită de temei.

Ai Tăi erau și Mie Mi i-ai dat și cuvântul Tău l-au păzit. Adică: erau ai Tăi ca făpturi și slugi, cunoscându-Te ca Făcător al lor și Judecător; acum însă au aflat de la Mine numele Tău cel dulce, și prin Mine au fost înfiați și sunt fii. Mi i-ai dat Mie ca robi, și Eu ți-i aduc fii. S-au arătat vrednici de această cinste, căci *cuvântul Tău l-au păzit.* Domnul, Iubitorul de oameni, își laudă aici ucenicii înaintea Tatălui ceresc. Și urmează a-i lăuda mai departe:

Acum au cunoscut că toate câte Mi-ai dat sunt de la Tine. Nelegiuiții iudei nu voiau să înțeleagă aceasta, ci Îl defăimau pe Domnul, spunând că are diavol și că minunata Sa putere o are de la Beelzebut, căpetenia diavolilor. Trebuie să amintim că între capii iudeilor se iscase neînțelegere și ceartă asupra lui Iisus: era Acesta sau nu de la Dumnezeu ? Înțelegem așadar de ce îi laudă aici Domnul pe ucenicii Săi, care au cunoscut adevărul. *Toate câte Mi-ai dat,* adică: toate cuvintele și toate lucrările.

Pentru că cuvintele pe care Mi le-ai dat le-am dat lor, iar ei le-au primit și au cunoscut cu adevărat că de la Tine am ieșit, și au crezut că Tu

M-ai trimis. Prin „cuvinte" trebuie să înțelegem toată înțelepciunea și puterea pe care a dat-o Domnul ucenicilor Săi, nu numai cuvintele. Lucrarea acestei înțelepciuni și puteri a fost încercată de ucenici încă din vremea vieții Mântuitorului pe pământ, și ei s-au încredințat că este cu adevărat înțelepciune și putere dumnezeiască.

Eu pentru aceștia mă rog; nu Mă rog pentru lume, ci pentru cei pe care Mi i-ai dat, că ai Tăi sunt. Să însemne aceasta că Domnul nu Se roagă pentru întreaga lume, ci numai pentru ucenici ? Ucenicii sunt pământul cel bun în care Semănătorul a semănat sămânța Sa. Pentru acest ogor așadar, pe care l-a muncit și l-a semănat Semănătorul Însuși, Se roagă El înainte de toate. În acest chip Domnul ne învață să cerem de la Dumnezeu cu modestie, și numai ce este esențial. Pe întinderile sălbăticite ale acestei lumi, Domnul și-a îngrădit un mic ogor unde a semănat sămânță de preț. Pe măsură ce sămânța aceasta crește și rodește, locul se mărește și mai multă sămânță se seamănă. Nu-i de înțeles, atunci, că Lucrătorul ogorului se roagă pentru ceea ce a îngrădit, a îngrijit și a semănat, iar nu pentru întinderile sălbatice, necultivate ? Mulți reformatori de-a lungul istoriei, dându-și importanță, au plăsmuit teorii prin care să aducă fericirea neamului omenesc întreg, dintr-o singură lovitură ! Dar încercările lor s-au spart toate ca niște baloane de săpun, lăsând lumea dezamăgită, în și mai multă nefericire. Lucrările Domnului au un început mărunt, nebăgat în seamă, ca un bob de muștar sub pământ, care crește încet; dar, când a crescut, s-a ridicat din el copac pe care nu-l doboară nici un vânt. Când vine un cutremur, turnurile înalte construite de oameni se prăbușesc, dar pomul rămâne nevătămat. Oricum însă, Domnul nu Se roagă Tatălui numai pentru ucenici ci, așa cum vom vedea mai departe, *și pentru cei ce vor crede în Mine, prin cuvântul lor.* Dar nu pentru tărâmurile sălbatice, ci pentru câmpia lărgită, în care ucenicii vor semăna sămânța de preț a Evangheliei.

Și toate ale Mele sunt ale Tale, și ale Tale sunt ale Mele și M-am preaslăvit întru ei. În afară de însușirile proprii persoanei Sale, Fiul este întru totul deopotrivă cu Tatăl și cu Duhul Sfânt. Deopotrivă în veșnicie și nemurire, în putere și stăpânire, în înțelepciune și dreptate. Ca trăsături ale persoanei însă, Tatăl este nenăscut, Fiul este născut iat Sfântul Duh purcede de la Tatăl. Legătura Tatălui cu Fiul este cea de Părinte, iar cu Duhul cea de Izvor. Domnia și stăpâ-

nirea asupra lumii văzute și nevăzute o au în chip nedespărțit Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, deopotrivă. Treimea este în ființă una și nedespărțită, iar prin ipostas Treime neamestecată. Prin urmare tot ce are Tatăl, are și Fiul, are și Sfântul Duh: *Și toate ale Mele sunt ale Tale, și ale Tale sunt ale Mele.* La fel e și în privința următorilor lui Hristos. Ei sunt și ai Tatălui precât sunt și ai Fiului și ai Duhului Sfânt. De ce spune Domnul puțin mai devreme: *Ai Tăi erau și Mie Mi i-ai dat*, iar acum: *Și toate ale Mele sunt ale Tale, și ale Tale sunt ale Mele ?* Pentru că El, ca Trimis al Tatălui, i-a primit pe ei așa cruzi cum erau, și i-a înnobilat, i-a înălțat, i-a răscumpărat din păcat, iar acum, din iubire, îi întoarce Tatălui astfel curățați și mântuiți. Ce este al Tatălui așadar, este al Lui; și ce este al Lui, e al Tatălui. Precum e greu să împarți măsura de dragoste dintre doi oameni care se iubesc, e greu și să măsori cine ce are. Domnul spune de asemenea: *și M-am preaslăvit întru ei.* Ca Dumnezeu, S-a preaslăvit între oameni iar ca Om, S-a preaslăvit înaintea Sfintei Treimi și a îngerilor. Dar care e slava pomului dacă nu roada sa ? Domnul nu caută slavă deșartă, ci caută slavă în roadele Sale: în ucenicii Săi, care L-au urmat cu credință și fapte bune, cu dragoste și râvnă. Caută părinții cinste mai mare decât cea a copiilor ? Bucuria cea mare a Domnului e să Se preaslăvească întru copiii Săi, întru credincioșii Săi.

Și Eu nu mai sunt în lume, iar ei sunt în lume și Eu vin la Tine, Părinte Sfinte, păzește-i în numele Tău pe cei pe care Mi i-ai dat, ca să fie una precum suntem și Noi. De ce spune Domnul că nu mai e în lume ? Pentru că a săvârșit lucrul Său, iar acum așteaptă să treacă prin ultima și cea mai mare suferință, să pecetluiască cu nevinovatul său sânge lucrul săvârșit. Vedeți cu câtă gingășie Se roagă pentru ucenici ! Nici o mamă nu s-ar ruga mai mult pentru copilul ei. *Părinte Sfinte, păzește-i !* Îi lasă ca pe niște miei în mijlocul lupilor. Dacă n-ar veghea ochi părintesc din cer asupra lor, lupii i-ar sfâșia pe toți. *Păzește-i în numele Tău !* Ca un Părinte, ca un Tată. Fii pentru ei Tată, așa cum ești Mie și, în dragostea-ți părintească, păzește-i și apără-i de lupii cei răi, și fă-i *să fie una precum suntem și Noi.* În desăvârșita unitate se va vedea nu numai atotbiruitoarea putere a credincioșilor, ci și slava lui Dumnezeu. Și, precum Tatăl și Fiul sunt una după fire, deosebiți doar în persoană, tot astfel și credincioșii: mulți și feluriți după persoană, dar una în dragoste, cuget și voință.

Și Domnul continuă: *Când eram cu ei în lume, Eu îi păzeam în numele Tău, pe cei ce Mi i-ai dat;* I-am păzit pe ei ca pe niște copii în numele Tatălui; *i-am păzit și n-a pierit nici unul din ei, decât fiul pierzării, ca să se împlinească Scriptura.* Nici unul din aleșii Domnului nu piere, decât Iuda vânzătorul, cum scrie în Scriptură. Însă nu piere pentru că e scris să piară, ci pentru că e necredincios lui Dumnezeu și închinător banului. Despre Iuda s-a proorocit în Scriptură: *Care a mâncat pâinea mea, a ridicat împotriva mea călcâiul* (Psalm 40, 9; Ioan 13 18). Și iarăși e scris: *Dregătoria lui să o ia altul* (Psalm 108, 7; cf. Fapte 1, 20). Amândouă proorociile s-au împlinit în Iuda. A mâncat pâine cu Domnul, și a ridicat călcâiul împotriva Lui. După ce L-a vândut pe Domnul, Iuda s-a spânzurat, și Matia a primit în locul lui apostolia.

Iar acum vin la Tine, spune la sfârșit Domnul, *și acestea le grăiesc în lume, ca să fie deplină bucuria Mea în ei.* Mai înainte de a Se despărți de ucenici și de lume, Domnul face această rugăciune cerescului Său Tată. Știe că Îl așteaptă moartea și mormântul, dar nu despre aceasta vorbește Părintelui Său Celui fără de moarte, pentru că moartea și mormântul sunt nimic în ochii lui Dumnezeu. Vorbește despre întoarcerea la Tatăl: *Iar acum vin la Tine,* la slava veșnică *pe care am avut-o la Tine, mai înainte de a fi lumea.* Se roagă apoi ca ucenicii Săi să aibă bucuria Lui. Ce fel de bucurie e aceasta ? E bucuria pe care o are un fiu ascultător când împlinește voia tatălui său. E bucuria făcătorului de pace, a cărui pace dinlăuntrul său nu poate fi spulberată de nebunia acestei lumi. E bucuria gospodarului care a desțelenit un ogor, l-a arat și l-a semănat, și care vede holda crescând și împlinindu-se. E bucuria învingătorului care și-a doborât toți dușmanii și a dat putere prietenilor săi, și va fi biruitor până la sfârșitul veacurilor. E, în sfârșit, bucuria inimii curate și pline de Dumnezeu, bucurie care este viață, dragoste și putere. Asemenea putere, în plinătatea ei, dorea Domnul pentru ai Săi mai înainte de a pleca din lume.

Rugăciunea pe care a făcut-o Iisus înainte de moarte a ascultat-o Tatăl, lucru ce nu a întârziat să se arate. Cel dintâi martir al lui Hristos, sfântul arhidiacon Ștefan, *a văzut slava lui Dumnezeu și pe Iisus stând de-a dreapta lui Dumnezeu* (Fapte 7, 55). Iar Apostolul Pavel scrie că Dumnezeu L-a așezat (pe Hristos) de-a dreapta Sa, întru cele cerești, mai presus decât toată domnia și stăpânirea și pu-

terea și dregătoria și decât tot numele ce se numește, nu numai în veacul acesta, ci și în cel viitor; și toate le-a supus sub picioarele Lui (Efeseni 1, 20-22). Aceasta se spune despre slăvirea lui Iisus Domnul. Cât despre unirea duhovnicească a următorilor Săi, și aceasta a fost după cum S-a rugat El Tatălui. În Faptele Apostolilor se spune că erau *într-un cuget* (1, 14), și că *inima și sufletul mulțimii celor ce au crezut era una* (4, 32).

Așa cum am mai spus, rugăciunea lui Hristos nu e numai pentru apostoli — deși e în primul rând pentru ei — ci pentru toți cei ce au venit și vor veni la credință prin cuvântul lor. Această rugăciune, așadar, a fost și pentru sfinții Părinți de la primul Sinod Ecumenic, pe care îl prăznuim astăzi. *Păzește-i !* S-a rugat Domnul Părintelui Său. Și Tatăl i-a păzit de eresul lui Arie, și i-a insuflat, i-a luminat, i-a întărit întru apărarea Credinței Drepte. Această rugăciune e și pentru noi cei botezați în Biserica apostolică, cei care de la apostoli și de la urmașii lor, am venit la cunoștința mântuitorului nume al Mântuitorului Hristos. O, fraților, gândiți-vă cum acum două mii de ani, Hristos S-a gândit la voi, S-a rugat pentru voi ! Fie ca această puternică rugăciune să vă păzească și să vă curețe de tot păcatul, să vă umple de bucurie și să vă unească inimile și sufletele ! Să fim una în slăvirea Tatălui, a Fiului și a Sfântului Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

ÎNĂLȚAREA DOMNULUI
Evanghelia Înălțării Domnului
Luca 24, 36-53; Fapte 1, 3-14

Și pe când vorbeau ei acestea, El a stat în mijlocul lor și le-a zis: Pace vouă ! Eu sunt, nu vă temeți ! Iar ei, înspăimântându-se și înfricoșându-se, credeau că văd duh. Și Iisus le-a zis: De ce sunteți tulburați și pentru ce se ridică astfel de gânduri în inima voastră ? Vedeți Mâinile Mele și picioarele Mele, că Eu însumi sunt; pipăiți-Mă și vedeți, că duhul nu are carne și oase, precum Mă vedeți pe Mine că am. Și zicând acestea, le-a arătat mâinile și picioarele Sale. Iar ei încă necrezând de bucurie și minunându-se, El le-a zis: Aveți aici ceva de mâncare ? Iar ei I-au dat o bucată de pește fript și dintr-un fagure de miere. Și luând, a mâncat înaintea lor. Și le-a zis: Acestea sunt cuvintele pe care le-am grăit către voi, fiind încă împreună cu voi, că trebuie să se împlinească toate cele scrise despre mine în Legea lui Moise, în prooroci și în psalmi. Atunci le-a deschis mintea ca să priceapă Scripturile. Și le-a zis că așa este scris și că așa trebuia să pătimească Hristos și să învieze din morți a treia zi, Și să se propovăduiască în numele Său pocăința spre iertarea păcatelor la toate neamurile, începând de la Ierusalim. Voi sunteți martorii acestora. Și iată, Eu trimit peste voi făgăduința Tatălui Meu; voi însă ședeți în cetate, până ce vă veți îmbrăca cu putere de sus. Și i-a dus afară până spre Betania și, ridicându-și mînile, i-a binecuvântat. Și pe când îi binecuvânta, s-a despărțit de ei și s-a înălțat la cer. Iar ei, închinându-se Lui, s-au întors în Ierusalim cu bucurie mare. Și erau toată vremea în templu, lăudând și binecuvântând pe Dumnezeu. Amin.

*

Iisus s-a înfățișat pe Sine viu după patima Sa prin multe semne dovedditoare, arătându-li-se timp de patruzeci de zile și vorbind cele despre Împărăția lui Dumnezeu. Și cu ei petrecând, le-a poruncit să nu se depărteze de Ierusalim, ci să aștepte făgăduința Tatălui, pe care ați auzit-o de la Mine: că Ioan a botezat cu apă, iar voi veți fi botezați cu Duhul Sfânt, nu

mult după aceste zile. Iar ei, adunându-se, Îl întrebau, zicând: Doamne, oare, în acest timp vei așeza Tu la loc împărăția lui Israel ? El a zis către ei: Nu este al vostru a ști anii sau vremurile pe care Tatăl le-a pus în stăpânirea Sa. Ci veți lua putere, venind Duhul Sfânt peste voi, și Îmi veți fi Mie martori în Ierusalim și în toată Iudeea și în Samaria și până la marginea pământului. Și acestea zicând, pe când ei priveau, s-a înălțat și un nor L-a luat de la ochii lor. Și privind ei, pe când El mergea la cer, iată doi bărbați au stat lângă ei, îmbrăcați în haine albe, Care au și zis: Bărbați galileeni, de ce stați privind la cer ? Acest Iisus, care s-a înălțat de la voi la cer, astfel va și veni, precum L-ați văzut mergând la cer. Atunci ei s-au întors la Ierusalim de la muntele ce se cheamă al Măslinilor, care este aproape de Ierusalim, o cale de sâmbătă. Și când au intrat, s-au suit în camera de sus, unde locuiau: Petru și Ioan și Iacov și Andrei, Filip și Toma, Vartolomeu și Matei, Iacov al lui Alfeu și Simon Zelotul și Iuda al lui Iacov. Toți aceștia, într-un cuget, stăruiau în rugăciune împreună cu femeile și cu Maria, mama lui Iisus, și cu frații Lui.

Când vine frigul și nu mai găsesc de mâncare, rândunelele pornesc la drum spre țările calde, unde au soare și hrană din belșug. O rândunică zboară înainte, încercând văzduhul și deschizându-le drum celorlalte; după ea urmează tot stolul.

Când sufletele noastre flămânzesc aici pe pământ, când frigul morții se apropie, unde este o rândunică precum aceea, să ne ducă spre un loc cald, unde avem belșug de soare și de mâncare ? Este un astfel de loc ? Este, oh, este o asemenea rândunică ?

În afară de Biserică, de Biserica creștină, nimeni nu poate da răspuns. Singură Biserica știe, și știe cu siguranță. A văzut acel tărâm al Raiului după care tânjește sufletul nostru în amurgul înghețat al acestei vieți. A văzut fericita rândunică, prima ce a zburat spre locul mult dorit, risipind întunericul și tăind văzduhul apăsător dintre pământ și cer cu aripa-i tare, ca să deschidă drum stolului ce-o urmează. Are Biserica, Biserica de pe pământ, multe să vă spună despre multe stoluri de rândunele care au urmat Rândunica dintâi, zburând cu ea spre fericita țară, țară plină de toate bunătățile, țara veșnicei primăveri.

Vorbind de rândunica salvatoare, veți vedea că mă gândesc la Mântuitorul Iisus Hristos care Se înalță. N-a spus El despre Sine că este Calea ? N-a spus apostolilor Săi: *Mă duc să vă gătesc loc... și vă*

voi lua la Mine (Ioan 14, 2-3) ? Și, mai înainte de aceasta, nu le-a spus: *Iar Eu, când voi fi înălțat de pe pământ, îi voi trage pe toți la Mine* (Ioan 12, 32) ? Vor trece câteva săptămâni și ceea ce a spus începe să se împlinească; și s-a împlinit mai departe și se împlinește până astăzi, și se va împlini până la sfârșitul veacurilor. Adică: fiind începătura zidirii dintâi a lumii, S-a făcut începătură și celei de a doua zidiri, a fericitei înnoiri a zidirii vechi. Păcatul a tăiat lui Adam și tuturor urmașilor lui aripile, și ei au căzut de la Dumnezeu și i-a orbit praful din care au fost făcuți, praful trupului. Hristos, Noul Adam, primul Om, Întâiul-Născut între oameni, S-a ridicat cel dintâi la cer pe aripi de duh, la scaunul veșnicei slave și puteri, făcând astfel drum către cer și dechizând porțile cerului pentru cei ce-L urmează pe El cu aripi netrupești — așa cum vulturul face drum puilor săi, așa cum rândunica tăind cu aripa-i potrivnicia greoiului văzduh, merge înainte, arătând stolului calea.

Cine-mi va da mie aripi ca de porumbel, ca să zbor și să mă odihnesc (Psalm 54, 6), strigă Psalmistul cu durere înainte de venirea lui Hristos. De ce ? Singur spune: *Inima mea s-a tulburat întru mine și frica morții a căzut peste mine. Teamă și cutremur au venit asupra mea și m-a acoperit întunericul* (vv. 4-5). Simțământul înfricoșător al morții și amărăciunea vieții în pustietatea lumii trebuie să fi apăsat greu, ca un vis urât, asupra întregii lumi cugetătoare, cinstite, de dinainte de Hristos. Cine-mi va da mie aripi, ca să mă îndepărtez zburând din viața aceasta ? Iată o întrebare pe care trebuie să și-o fi pus multe suflete nobile și simțitoare. Dar unde să zbori tu, suflet păcătos ? Mai poți tu oare, măcar ca-n vis, să simți căldura și lumina locului de unde ai fost izgonit ? Privește, porțile în urma ta s-au închis și heruvim cu sabie de foc stă de pază, ca să nu te apropii tu. Păcatul ți-a frânt aripile — și nu aripi de pasăre, ci aripi dumnezeiești — și te-a prăbușit la pământ. Ai nevoie de cineva care să te scape mai întâi de greutatea păcatului, să te spele și să te ridice drept. Ai apoi nevoie de cineva care să-ți dea aripi noi, ca să poți zbura. Apoi încă ai nevoie de cineva, de cineva foarte puternic, dinaintea căruia să se dea la o parte heruvimii cu săbii arzătoare, ca să poți tu pătrunde în patria ta cea slăvită. Și mai ai nevoie de cineva care să-ți dobândească milă de la Ziditorul pe care l-ai mâniat, ca să te primească din nou în tărâmurile țării Sale celei fără de moarte. Acest „cineva" era necunoscut lumii dinainte de Hristos.

El ni S-a dezvăluit, este Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu Celui Viu. Din dragoste pentru tine S-a coborât din cer pe pământ, și venind pe pământ a luat trup de om, s-a făcut închis pentru cei închiși, a suferit arșiță și îngheț, foame și sete, și-a dat fața spre scuipare și trupul spre răstignire, a zăcut mort în mormânt, a coborât la iad ca să nimicească o închisoare și mai neagră decât viața aceasta, închisoare ce sta gata pentru tine când te vei fi despărțit de trup — și toate acestea le-a făcut ca să te scape pe tine din mlaștina păcatului, să te facă să stai drept. A înviat din morți, ca să-ți dea ție aripi să zbori la cer, și S-a înălțat la cer ca să-ți deschidă ție drum și să te ducă în locuința îngerilor. Acum nu mai ai de ce să suspini înfricoșat, cutremurat și înspăimântat ca Regele David, nici de ce să-ți dorești *aripi ca de porumbel*, pentru că acum a apărut Vulturul, și ți-a arătat și ți-a deschis drum. Trebuie doar să-ți încerci aripile pe care le-ai primit când te-ai botezat în numele Lui, și să vrei din toată inima să te ridici acolo unde S-a înălțat El. El a făcut nouăzeci și nouă la sută din tot ceea ce trebuie ca să te mântuiești tu; oare n-ai să te străduiești să împlinești rămășița ce-ți mai rămâne, nici când așa ți se va da *cu bogăție intrarea în veșnica împărăție a Domnului nostru și Mântuitorului Iisus Hristos* (II Petru 1, 11)?

Înălțarea Domnul de la pământ la cer este tot atât de neașteptată pentru oameni ca și coborârea Lui din cer pe pământ și nașterea cu trup, pentru îngeri. Dar ce din viața Lui nu este lucru fără asemănare și neașteptat lumii? După cum îngerii au privit în uimire cum Dumnezeu, la cea dintâi zidire, a despărțit lumina de întuneric și apa de uscat, cum a pus luminătorii în tăria cerului, cum a scos plante și animale din țărână și cum la urmă l-a făcut pe om, dându-i suflet viu, așa trebuie să privim și noi, fiecare, cu uimire, toate din viața Mântuitorului, începând cu Buna Vestire a Preasfintei Fecioare de către Arhanghelul Gavriil în Nazaret și până la Înălțarea Lui din Muntele Măslinilor. Toate au fost pe neașteptate, la prima vedere, dar văzându-le în iconomia mântuirii noastre, tot omul cugetător ar trebui să strige de bucurie și să dea slavă puterii lui Dumnezeu, înțelepciunii și iubirii Lui de oameni. Nu poți să scoți nimic din cele întâmplate în viața Mântuitorului fără să desfigurezi întregul, tot așa cum nu poți să tai mâna sau piciorul omului fără să-l ciunțești, sau să iei luna de pe cer și parte din stele fără să

strici rânduiala și frumusețea bolții cerești. Așadar să nu spună cineva: „N-avea Domnul nevoie să Se înalțe!" Dacă până și unii din iudei s-au văzut siliți să recunoască și să strige: *Toate le-a făcut bine!* (Marcu 7, 37), cum noi care suntem botezați în numele Lui, să nu credem că tot ce a făcut, a făcut bine: plănuind și rânduind cu înțelepciune mare. Și Înălțarea așadar e foarte bună, plănuită și rânduită cu înțelepciune mare, așa cum este și Întruparea, Botezarea, Schimbarea la Față și Învierea. *Vă este de folos să Mă duc Eu* (Ioan 16, 7), a spus Domnul ucenicilor Săi. Vedeți cum plănuiește și cum face totul așa cum este cel mai bine pentru oameni? Fiecare cuvânt și faptă a Sa are ca scop binele nostru. Înălțarea Sa este nemăsurat de bună pentru noi. Dacă n-ar fi fost așa, nu S-ar fi înălțat Domnul. Dar să ne oprim asupra Înălțării așa cum o descrie Evanghelistul Luca în două lucrări: în Evanghelia sa și în Faptele Apostolilor.

Domnul a spus ucenicilor Săi *că așa este scris și că așa trebuia să pătimească Hristos și să învieze din morți a treia zi*. Cine a scris? Duhul Sfânt a scris, după Sfatul Sfintei Treimi, prin profeți și văzători, *în Legea lui Moise, în prooroci și în psalmi*. Domnul dă însemnătate acestor cărți în măsura în care ele au proorocit cele despre El. S-a proorocit, și s-a împlinit. Au fost umbră și prefigurare; acum sunt viață și adevăr. *Atunci le-a deschis mintea ca să priceapă Scripturile*. Deschiderea minții este o minune deopotrivă de mare cu învierea din morți, pentru că sub vălul gros al păcatului înțelegerea omului zace în întunericul mormântului: citește și nu înțelege; se uită, și nu vede; aude, și nu pătrunde. Cine, mai mult decât cărturarii Ierusalimului, au văzut și au citit cuvintele Scripturii — și cine a înțeles mai puțin? Dar de ce Domnul nu le-a ridicat și lor perdeaua groasă de pe minte, ca să înțeleagă și ei, cum au înțeles apostolii? Pentru ce acestora din urmă da, iar acelora nu? Pentru că, în vreme ce cărturarii și bătrânii poporului au spus despre El: *Omul acesta e păcătos*, și stăteau ca pe jar așteptând prilej să-L omoare, apostolii au spus: *Doamne, la cine să ne ducem? Tu ai cuvintele vieții veșnice* (Ioan 6, 68). Dumnezeu deschide mintea celor care vor să li se deschidă; apa vieții o dă celor însetați, iar pe Sine se dezvăluie cui Îl caută cu ardoare.

Așa este scris și așa trebuia... Dacă Scripturile ar fi fost scrise de oameni obișnuiți, după mintea omenească de rând, nu s-ar fi vorbit de Fiul lui Dumnezeu în ele, nici nu s-ar fi împlinit. Scrierile

profetice însă au fost lucrarea Duhului Sfânt, iar Dumnezeu, credincios Sieși și făgăduințelor Sale, L-a trimis pe Singurul-Născut Fiu al Său ca să împlinească aceste făgăduințe. *Așa trebuia*, a spus Cel care vede lumea toată de la început și până la sfârșit, cum vede un om o pagină scrisă ce-i stă dinainte. Iar dacă Văzătorul spune că trebuia să fie, nu-s de râs orbii care zic că nu trebuia ? Da, trebuia. Domnul trebuia să sufere în timp, să se bucure în veșnicie. Trebuia să învieze, ca să putem și noi învia prin El întru viața veșnică.

Și să se propovăduiască în numele Său pocăința spre iertarea păcatelor la toate neamurile, începând de la Ierusalim. [Sfântul Marcu, în Evanghelia sa, spune în alte cuvinte: *Propovăduiți Evanghelia la toată făptura.* „Toată făptura" înseamnă „toți oamenii". Sfântul Grigore Dialogul spune într-o omilie (XXIX, la Marcu 16, 14-20): Omul are câte ceva în comun cu orice făptură. Cu piatra, firea; cu lemnul, viața; cu animalele, simțul; cu îngerii, înțelegerea... Așadar, prin „toată făptura" trebuie să înțelegem: „om".] Dacă Domnul n-ar fi suferit și n-ar fi murit pentru păcatele noastre, cine dintre noi ar ar fi cunoscut cât este de înveninat păcatul ? Și dacă n-ar fi înviat, cine, descoperind ce pierzător e păcatul, ar mai fi avut nădejde ? Nici pocăința n-ar fi fost de folos, nici iertarea cu putință. Pentru că pocăința e legată de suferință, iar iertarea de învierea prin putere dumnezeiască. Prin pocăință omul cel vechi, ros de păcat, moare și coboară în mormânt, iar prin iertare omul cel nou e adus la o nouă viață. Iată cea mai strălucitoare veste pentru toate neamurile pământului, începând de la Ierusalim. Ceea ce slujitorul Atotvăzătorului, Arhanghelul Gavriil, i-a spus lui Iosif cu cuvintele profetului: *El va mântui poporul Său de păcatele lor* (Matei 1, 24), adevărește acum Stăpânul, ca Unul ce a trecut prin suferință și a biruit. Dar de ce spune: *începând de la Ierusalim ?* Pentru că acolo s-a adus marea Jertfă pentru întreaga omenire, și pentru că acolo a strălucit lumina Învierii deasupra mormântului. Iar în înțeles tainic, dacă Ierusalimul închipuie mintea omului, e limpede că smerenia și pocăința de acolo trebuie să înceapă, și să se răspândească apoi la întreg omul lăuntric. Înălțarea minții l-a prăbușit pe Satana în iad; înălțarea minții i-a despărțit pe Adam și pe Eva de Dumnezeu; înălțarea minții i-a împins pe farisei și cărturari să-l ucidă pe Hristos. Înălțarea minții este până astăzi cea mai mare înlesnitoare a păcatului. Dacă mintea omului nu îngenunche în fața lui Hristos, nici genunchiul nu se va pleca. Cine a început să-și împace mintea prin pocăință, a început să-și lecuiască cea mai adâncă rană a sa.

Voi sunteți martorii acestora. Martori a ce ? Martori ai suferințelor Domnului, martori ai slăvitei Învierii Sale, martori ai nevoii de pocăință, martori că este iertare. Și Apostolului Pavel i-a spus Domnul, atunci când l-a făcut din prigonitor, apostol: *Spre aceasta M-am arătat ție, ca să te rânduiesc slujitor și martor* (Fapte 26, 16). Iar Apostolul Petru, în cea dintâi cuvântare a sa după pogorârea Duhului Sfânt, spune: *Dumnezeu a înviat pe acest Iisus, căruia noi toți suntem martori* (Fapte 2, 32). Iar Apostolul Ioan spune și el: *Ce... am auzit, ce am văzut cu ochii noștri, ce am privit și mâinile noastre au pipăit... aceea vă vestim* (I Ioan 1, 1,3). Apostolii au fost așadar martorii predicilor vii ale lui Hristos, martorii minunilor săvârșite de El, martorii tuturor faptelor din viața Lui pe pământ, pe care se întemeiază mântuirea noastră. Au privit și au ascultat Adevărul, și I-au fost părtași. Ei au fost cei dintâi luați din potopul păcatului în corabia mântuirii, ca să poată și ei să ia la bord și să salveze pe alții. Cugetele lor erau fără de mândrie, inimile curățite de patimi. Domnul Însuși a adeverit aceasta: *Acum voi sunteți curați, pentru cuvântul pe care vi l-am spus* (Ioan 15, 3). Atunci, nu au fost doar martorii lucrurilor dinafară pe care le puteau auzi, vedea, cerceta, atinge la Cuvântul lui Dumnezeu, ci și martorii nașterii din nou și înnoirii lăuntrice a omului prin pocăință și curățire de păcat. Evanghelia s-a desfășurat nu numai înaintea ochilor și urechilor lor, ci și înlăuntrul lor, în inimă și în cuget. În răstimpul celor trei ani de ucenicie lângă Hristos, în inima și în mintea lor s-a săvârșit o adevărată revoluție: a fost dureroasa moarte a omului vechi din ei, și încă și mai dureroasa naștere a celui nou. Ce chinuri de moarte a îndurat sufletul lor până când, înnoiți și strălucind de lumină, au putut în sfârșit să strige: *Noi știm că am trecut de la moarte la viață* (I Ioan 3, 14) ! Cât timp, cât zbucium, câtă îndoială, agonie, peregrinare, frică, până au ajuns să fie adevărați martori credincioși ai patimilor, morții și Învierii lui Hristos, precum și ai propriei lor suferințe, morți și învieri ? În vremea aceea, totuși, apostolii nu erau încă desăvârșit copți și așezați duhovnicește. Deci Domnul i-a călăuzit mai departe ca pe niște copii, mângâindu-i la despărțire: *Nu vă voi lăsa orfani* (Ioan 14, 18), le-a spus El. A și rămas cu ei vreme de patruzeci de zile după Înviere, arătându-li-se viu *prin multe semne do-*

veditoare... și vorbind cele despre Împărăția lui Dumnezeu. Și de aceea, la sfârșit, le-a făgăduit să trimită Duhul Sfânt, puterea cea din cer.

Și i-a dus afară până spre Betania și, ridicându-și mâinile, i-a binecuvântat. Și pe când îi binecuvânta, s-a despărțit de ei și s-a înălțat la cer. Ce măreață, ce mișcătoare despărțire de pământ! Acolo, la marginea Muntelui Măslinilor, în priveliștea colinei sub care Lazăr cel mort a fost înviat iarăși vieții acesteia trecătoare, S-a ridicat Domnul cel Înviat spre nesfârșitele înălțimi ale vieții veșnice. Nu S-a înălțat spre stele, ci mai presus de stele; nu între îngeri, ci deasupra îngerilor; nu la puterile cerești, ci peste ele; peste toate cetele cerești nemuritoare, deasupra tuturor sălașurilor paradisiace ale îngerilor și drepților; mult, mult deasupra vederii heruvimilor celor cu mulți ochi, la însuși scaunul Tatălui ceresc, la tainicul altar al Sfintei și Dătătoarei-de-viață Treimi. Măsura acestor înălțimi nu se află în lumea zidită; poate că singurul lucru cu care o poți compara, în direcția opusă, e adâncul în care mândria l-a prăbușit pe Lucifer, lepădatul de Dumnezeu; adâncurile în care Lucifer a vrut să prăbușească tot neamul omenesc. Domnul ne-a scăpat din nesfârșita pierzanie și, în loc de adâncurile abisului, ne-a ridicat la dumnezeiești înălțimi ale cerului. Ne-a ridicat, întâi, pentru că S-a înălțat ca om în trup, cum suntem și noi; și apoi, deoarece nu s-a înălțat pentru El, ci pentru noi, ca să ne deschidă nouă calea păcii cu Dumnezeu. Înălțându-Se cu trupul înviat, cu trupul pe care oamenii l-au ucis și l-au îngropat în pământ, Domnul a binecuvântat cu mâinile cele purtătoare de semnul cuielor. O, Domn preabinecuvântat, mare este mila Ta! Istoria Ta în lume a început cu binecuvântare și se încheie cu binecuvântare. Dezvăluind venirea Ta în lume, Arhanghelul Gavriil a salutat-o pe Prea Sfânta Maica lui Dumnezeu spunând: *Bucură-te, ceea ce ești plină de har... Binecuvântată ești tu între femei* (Luca 1, 28). Iar acum, când îți iei rămas bun de la cei care Te-au primit pe Tine, Îți deschizi larg brațele și reverși asupra lor binecuvântare. O, binecuvântat între oameni! Izvor de binecuvântări! Binecuvântează-ne și pe noi, cum i-ai binecuvântat pe apostolii Tăi!

Și privind ei, pe când El mergea la cer, iată doi bărbați au stat lângă ei, îmbrăcați în haine albe, Care au și zis: Bărbați galileeni, de ce stați privind la cer? Acest Iisus, care s-a înălțat de la voi la cer, astfel va și veni, precum L-ați văzut mergând la cer. Cei doi bărbați în haine albe sunt

doi din cetele îngerești care L-au însoțit pe Domnul de la pământ la cer, tot așa cum Îl însoțiseră altădată de la cer la pământ, la zămislirea în Nazaret și nașterea în Betleem. La Înălțatre, doi din acești îngeri, după Pronia lui Dumnezeu, s-au înfățișat vederii omenești, purtând o solie pentru ucenici. Trebuiau să primească acea solie, ca să nu se simtă părăsiți și singuri după plecarea Mântuitorului. *Acest Iisus, care s-a înălțat de la voi la cer, astfel va și veni.* Aceasta este solia lui Hristos prin cei doi îngeri ai Săi. Vedeți ce mare este dragostea de oameni a Domnului? Nici în vremea Înălțării Sale la cer nu se gândește la Sine, nici la preaslăvirea Sa după atâta umilință, nici la odihna după atâtea grele munci, ci la ucenicii care rămân în urma Lui pe pământ. Cu toate că i-a sfătuit și i-a îmbărbătat El Însuși, Domnul le trimite și îngeri, ca să-i bucure și să-i umple de mângâiere. Le trimite și îngeri, cu toate că le-a făgăduit să le trimită Duhul Sfânt, Mângâietorul, și cu toate că El Însuși le-a spus: *Nu vă voi lăsa orfani; voi veni la voi* (Ioan 14, 18). De fapt face mai mult decât le-a făgăduit: le arată îngeri din cer, soli și slujitori ai Săi — mai întâi ca să-i încredințeze de puterea Sa și, apoi, ca să reînnoiască, prin glasul îngerilor, făgăduința că va veni iarăși la ei. Face totul pentru a lua de la dânșii mâhnirea și durerea, pentru a-i umple de îndrăzneală și bucurie.

Iar ei, închinându-se Lui, s-au întors în Ierusalim cu bucurie mare. S-au închinat atotputernicului Domn cu trup și suflet, ca semn al cinstirii și ascultării lor. Iar închinarea lor înseamnă: Facă-se voia Ta, atotputernice Doamne! Și s-au întors din Muntele Măslinilor la Ierusalim, precum li se poruncise. Nu s-au întors mâhniți, ci *cu bucurie mare.* Ar fi fost triști dacă Domnul s-ar fi despărțit într-alt chip de dânșii, pe când așa, despărțirea a fost o nouă și minunată descoperire. Nu S-a șters Domnul din ochii lor oricum, ca să meargă doar în altă parte, ci s-a înălțat la cer în slavă și putere. Astfel s-au împlinit profeticele Sale cuvinte și acum, așa cum s-au împlinit și cele despre Patima și Învierea Sa. Și mintea apostolilor se deschisese, ca să înțeleagă ce le spusese mai înainte Domnul: *Nimeni nu s-a suit în cer, decât numai Cel ce S-a coborât din cer, Fiul Omului* (Ioan 3, 13) precum și ce le spusese în chip de întrebare când ei se speriaseră de cuvintele Lui privitoare la pâinea care s-a pogorât din cer: *Dacă veți vedea pe Fiul Omului suindu-Se acolo unde era mai înainte?* (Ioan 6, 62). Și iarăși: *Ieșit-am de la Tatăl și am venit în lume; iarăși las*

lumea și mă duc la Tatăl (Ioan 16, 28). Întunericul neștiinței toarnă în suflet frică și tulburare, pe când lumina cunoștinței adevărului toarnă bucurie, încredere și putere. Când Domnul le-a vorbit de moartea și Învierea Sa, ucenicii s-au înfricoșat. Dar când L-au văzut înviat, *s-au bucurat*. La fel trebuie să se fi spăimântat iarăși spunându-le Domnul că are să Se înalțe și să Se despartă de dânșii. Dar acum, petrecându-se sub ochii lor lucrul acesta, ei s-au umplut de *bucurie mare*. Frica s-a risipit, îndoiala s-a spulberat, nedumerirea s-a topit, și în locul tuturor acelora s-a înstăpânit credința, și din credință, puterea și bucuria. Acum știau cu siguranță că Domnul și Învățătorul lor venise din cer, pentru că Se suise la cer, și că a fost trimis de Tatăl, pentru că acum S-a întors la Tatăl; că e atotputernic în cer cum fusese și pe pământ, pentru că îngerii Îl însoțesc și fac voia Sa. Iar siguranța aceasta era legată de o alta, și anume că El are să vină iarăși, și nu oricum, ci în putere și slavă, precum de multe ori le spusese, iar acum făgăduința fusese reînnoită de îngeri. Iar lor le rămânea să împlinească cu râvnă poruncile lui Hristos. Le poruncise să rămână în Ierusalim și să aștepte *putere de sus*. Cu bucurie mare, bucurie îndreptățită, și cu mare credință că acea *putere de sus* va veni asupra lor, ucenicii s-au întors în Ierusalim.

Și erau toată vremea în templu, lăudând și binecuvântând pe Dumnezeu. În alt loc se spune că stăruiau într-un cuget în rugăciune (Fapte 1, 14). După tot ce văzuseră și aflaseră, inima și gândul lor erau mereu ațintite asupra Domnului care plecase de dinaintea ochilor lor, dar rămăsese în adâncul sufletelor, sălășluind în inimile lor, cu slavă și cu putere. Iar ei lăudau și binecuvântau pe Domnul. Și Domnul S-a întors la ei mai repede decât se așteptaseră. Nu S-a întors spre vederea ochilor, ci s-a sălășluit în inimile lor. Și n-a venit singur, ci împreună cu Tatăl, pentru că a spus Domnul despre oricine Îl iubește pe El: *vom veni la el și vom face locaș la el* (Ioan 14, 23). Trebuia acum să coboare Duhul Sfânt, și să-și facă locaș în ei, ca să fie bărbați desăvârșiți, întru care s-a înnoit chipul și asemănarea Dumnezeului treimic. Aveau să aștepte în Ierusalim. Și au așteptat și a fost așa. Peste zece zile a coborât Duhul Sfânt, puterea *de sus*, asupra primei Biserici creștine, și nu a mai părăsit Biserica lui Hristos până în ziua de astăzi, și nu o va părăsi până la sfârșitul veacurilor.

Lăudăm și binecuvântăm pe Domnul care, prin Înălțarea Sa, ne-a deschis înțelegerea, ca să vedem calea și țința vieții noastre. Lăudăm și binecuvântăm pe Tatăl, care răspunde dragostei noastre pentru Fiul cu dragostea Sa, și împreună cu El Își face sălaș în toți cei ce păzesc și mărturisesc poruncile Domnului. Iar noi avem pururea în cuget pe Tatăl și pe Fiul, lăudându-I și binecuvântându-I, la fel cu apostolii în cetatea Ierusalimului, așteptând putere de sus: așteptând să coboare asupra noastră Duhul, Mângâietorul, Cel care coboară asupra noastră a tuturor la Botez, și pleacă apoi de la noi din pricina păcatelor noastre. Fie ca omul dintâi, omul ceresc, să se înnoiască întreg în noi; fie ca și noi, precum apostolii, să fim învredniciți a primi blagoslovenia slăvitului și înălțatului nostru Domn Iisus Hristos. a căruia fie slava și lauda, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

POGORÂREA SFÂNTULUI DUH
Evanghelia pogorârii Sfântului Duh
Ioan 7, 37-53; 8, 1-2; Fapte 2, 1-11

În ziua cea din urmă, ziua cea dintâi a praznicului, Iisus sta între ei și a strigat, zicând: Dacă însetează cineva, să vină la Mine și să bea. Cel ce crede în Mine, precum a zis Scriptura: râuri de apă vie vor curge din pântecele lui. Iar aceasta a zis-o despre Duhul pe care aveau să-L primească acei ce cred în El. Căci încă nu era (dat) Duhul, pentru că Iisus încă nu fusese preaslăvit. Deci din mulțime, auzind cuvintele acestea, ziceau: Cu adevărat, Acesta este Proorocul. Iar alții ziceau: Acesta este Hristosul. Iar alții ziceau: Nu cumva din Galileea va să vină Hristos ? N-a zis, oare, Scriptura că Hristos va să vină din sămânța lui David și din Betleem, cetatea lui David ? Și s-a făcut dezbinare în mulțime pentru El. Și unii dintre ei voiau să-L prindă, dar nimeni n-a pus mâinile pe El. Deci slujitorii au venit la arhierei și la farisei, și le-au zis aceia: De ce nu L-ați adus ? Slujitorii au răspuns: Niciodată n-a vorbit un om cum vorbește acest Om. Și le-au răspuns deci fariseii: Nu cumva ați fost și voi amăgiți ? Nu cumva a crezut în El cineva dintre căpetenii sau dintre farisei ? Dar mulțimea aceasta, care nu cunoaște Legea, este blestemată ! A zis către ei Nicodim, cel ce venise mai înainte la El, noaptea, fiind unul dintre ei: Nu cumva Legea noastră judecă pe om, dacă nu-L ascultă mai întâi și nu știe ce a făcut ? Ei au răspuns și i-au zis: Nu cumva și tu ești din Galileea ? Cercetează și vezi că din Galileea nu s-a ridicat prooroc. Și s-a dus fiecare la casa sa.

Și când a sosit ziua Cincizecimii, erau toți apostolii împreună la un loc. Și din cer, fără de veste, s-a făcut un vuiet, ca de suflare de vânt ce vine repede, și a umplut toată casa unde ședeau ei. Și li s-au arătat, împărțite, limbi de foc și au șezut pe fiecare dintre ei. Și s-au umplut toți de Duhul Sfânt și au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi. Și erau în Ierusalim locuitori iudei, bărbați cucernici, din toate neamurile care sunt sub cer. Și, făcându-se glasul acela, s-a adunat mulțimea și s-a tulburat, căci fiecare îi auzea pe ei vorbind în limba sa. Și

erau uimiți toți și se minunau zicând: Iată, nu sunt aceștia care vorbesc toți Galileeni ? Și cum auzim noi fiecare limba noastră, în care ne-am născut ? Parți și Mezi și Elamiți și cei ce locuiesc în Mesopotamia, în Iudeea și în Capadocia, în Pont și în Asia, în Frigia și în Pamfilia, în Egipt și în părțile Libiei cea de lângă Cirene, și Romani în treacăt, Iudei și proseliți, Cretani și Arabi, îi auzim pe ei vorbind în limbile noastre despre faptele minunate ale lui Dumnezeu !

Când se seamănă sămânța, trebuie să vină asupra ei căldură și lumină ca să poată crește.

Când se sădește un pom, trebuie să vină asupra lui suflare de vânt ca să-l întărească.

Când ridică o casă, gospodarul caută puterea rugăciunii ca s-o sfințească.

Domnul Iisus Hristos a semănat cea mai de preț sămânță în câmpia acestei lumi. Trebuia să vină puterea Sfântului Duh să-i dea căldură și lumină, s-o facă să crească.

Dumnezeu Fiul a semănat Pomul Vieții în tărâmurile sălbatice și pustii ale morții. Trebuia să sufle asupra lui suflarea de vânt a Duhului, ca să-i întărească rădăcinile.

Veșnica înțelepciune a lui Dumnezeu a făcut locașuri sufletelor alese. Și trebuia puterea și înțelepciunea Sfântului Duh să coboare în aceste locașuri și să le sfințească. Dumnezeiescul mire Și-a ales Mireasa, Biserica sufletelor curate, și trebuia Duhul veșnicei bucurii să vină și să logodească cerul și pământul cu un inel, și să îmbrace Mireasa în straie de nuntă.

Totul s-a săvârșit precum a fost proorocit. A fost făgăduit Duhul Sfânt, și a venit. Cine putea făgădui venirea atotputernicului Duh pe pământ, decât numai Cel ce știa că Duhul va asculta și va veni ? Și cui putea atotputernicul Duh să arate atâta ascultare decât numai Celui pentru care are desăvârșită dragoste ?

O, ce repede ascultă desăvârșit, desăvârșita dragoste ! Dragostea desăvârșită nu se arată altfel decât prin desăvârșită ascultare. Dragostea e întotdeauna gata să asculte de cel pe care îl iubește. Iar din desăvârșita ascultare izvorăște, ca un râu de lapte și miere, bucuria și frumusețea desăvârșită.

Tatăl are dragoste desăvârșită pentru Fiul și pentru Duhul; Fiul are dragoste desăvârșită pentru Tatăl și pentru Duhul; și Duhul

are dragoste desăvârșită pentru Tatăl și pentru Fiul; Din dragostea aceasta desăvârșită, Tatăl este cel mai grabnic Slujitor al Fiului și al Duhului, după cum și Fiul Îi este Tatălui și Duhului, iar Duhul este Tatălui și Fiului. Nici o dragoste din lumea cea zidită nu se aseamănă cu dragostea dintre Persoanele dumnezeiești, după cum nici o ascultare nu se poate asemăna cu ascultarea Lor întreolaltă.

Lucrul pe care mi l-ai dat să-l fac, l-am săvârșit (Ioan 17, 4); *Facă-se voia Ta* (Matei 6, 10; cf. Luca 22, 42). Nu se vede din aceste cuvinte ascultarea desăvârșită a Fiului către Tatăl?

Părinte... Eu știam că întotdeauna Mă asculți (Ioan 11, 41,42), a spus Domnul când l-a înviat pe Lazăr; iar altădată a strigat: *Părinte, preaslăvește numele Tău! Atunci a venit glas din cer: Și L-am preaslăvit și iarăși îl voi preaslăvi* (Ioan 12, 28). Nu se arată de aici desăvârșita ascultare a Tatălui față de Fiul?

Eu voi ruga pe Tatăl și El alt Mângâietor vă va da vouă, ca să fie cu voi în veac (Ioan 14, 16); *Iar când va veni Mângâietorul... care de la Tatăl purcede, Acela va mărturisi despre Mine* (15, 26). Și într-adevăr, a cincizecea zi după Înviere, Mângâietorul, Duhul Adevărului, a venit peste cei cărora le fusese făgăduit. Nu arată lucrul acesta desăvârșita ascultare a Duhului față de Fiul?

Legea mântuitoare pe care Apostolul Pavel îi îndeamnă pe credincioși s-o păstreze: *în cinste dați-vă întâietate unii altora* (Romani 12, 10), e împlinită în chip desăvârșit între Persoanele Sfintei Treimi. Fiecare Persoană se străduiște să dea celorlalte două mai multă cinste decât Sieși; după cum fiecare dorește, prin ascultare, să se micșoreze în fața celorlalte două. Și fără această sfântă și dulce îndatorare Una față de Celelalte, izvorâtă din nemărginita dragoste întreolaltă, Sfânta Treime Cea Una ar fi fost o singură nedeosebită Persoană.

Așadar, în nemărginita-I dragoste pentru Fiul, Duhul Sfânt Se grăbește cu nemărginită ascultare să-I împlinească dorința și coboară la vremea potrivită asupra apostolilor. Știind că Sfântul Duh Îl va asculta cu siguranță, cu siguranță făgăduise Fiul această coborâre. *Ședeți în cetate, până ce vă veți îmbrăca cu putere de sus* (Luca 24, 49), le-a poruncit Domnul apostolilor. Să nu întrebați cum știa Domnul dinainte că această *putere de sus*, Sfântul Duh, va voi să coboare peste apostoli. Nu numai că știa dinainte Domnul aceasta, dar știa tot ce se va întâmpla până la sfârșitul veacurilor și după

sfârșitul veacurilor. Dar dacă cercetați mai adânc, veți vedea că înainteștiința și prezicerea Domnului despre pogorârea Sfântului Duh este o înainteștiință și o prezicere numai a laturii dinafară a pogorârii: nu atinge cu nimic cele privitoare la încuviințarea și la voința Duhului de a face voia Fiului, și a Se pogorî. Pentru că mai înainte de a vorbi Domnul despre pogorârea Sfântului Duh, Sfântul Duh Se și învoise la aceasta. De fapt, Însuși Duhul Sfânt a vorbit prin Domnul despre coborârea Sa. Nu spune Evanghelia că Iisus era *plin de Duhul Sfânt* (Luca 4, 1)? Și nu a mărturisit Domnul la Nazaret că profeția lui Isaia s-a împlinit în El: *Duhul Domnului este peste Mine, pentru care M-a uns să binevestesc săracilor* (Luca 4, 18)? Este limpede așadar că Fiul este în legătură neîntreruptă cu Duhul, așa cum este și cu Tatăl, întru dragoste, ascultare și bucurie. Ungerea de Duhul adeverește prezența vie a Duhului într-o persoană. Cum atunci să fi spus Unsul despre Duhul ceva, ce Duhul să nu fi știut? Ori să făgăduiască o împreună-lucrare cu Duhul, la care Acesta să nu fi binevoit, mai înainte? Faptul că Sfântul Duh era în Iisus, și că binevoia întru fiecare cuvânt, fiecare faptă și fiecare făgăduință a Lui, este mărturisit și de Evanghelia de astăzi.

În ziua cea din urmă, ziua cea dintâi a praznicului, Iisus sta între ei și a strigat, zicând: Dacă însetează cineva, să vină la Mine și să bea. Praznicul de care se vorbește aici e Sărbătoarea Corturilor, ce are loc toamna, întru pomenirea corturilor ridicate în pustie în vremea peregrinării iudeilor. Sărbătoarea se prăznuia în a șaptea lună după calendarul iudaic, corespunzând lunii septembrie din calendarul nostru, și era praznic de bucurie (Levitic 23, 24; Deuteronom 16, 13-14). ținea șapte zile, dintre care cu osebire ultima trebuia să fie strălucită (se și numea „mare"). *Dacă însetează cineva,* a strigat Domnul, *să vină la Mine și să bea.* În uscăciunea Ierusalimului, greu era să găsești apă pentru atâta lume. Sacagiii scoteau apă din fântâna Siloamului și oamenii își umpleau de la ei vasele. Ce l-a făcut pe Domnul să vorbească despre sete și despre apă? Poate că oamenii se plângeau că le e sete; poate că Domnul privea truda sacagiilor care își cărau cu anevoie cobilițele de la Siloam până pe muntele Moria, unde era Templul; sau poate că, fiind ultima zi a praznicului, voia Domnul să folosească prilejul spre a-i duce pe oamenii cu inima împietrită cu gândul la setea duhului. Femeii Samarinence îi spusese Hristos: *Cel ce va bea din apa pe care i-o voi da Eu nu va*

mai înseta în veac (Ioan 4, 14). Și acum vorbește despre aceeași apă a duhului, apă dătătoare de viață, când strigă fiecăruia care însetează: *să vină la Mine și să bea !*

Cel ce crede în Mine, precum a zis Scriptura: râuri de apă vie vor curge din pântecele lui. Iar aceasta a zis-o despre Duhul pe care aveau să-L primească acei ce cred în El. Căci încă nu era (dat) Duhul, pentru că Iisus încă nu fusese preaslăvit. Mai presus de toate, Domnul arată trebuința de a crede în El. El făgăduiește răsplată numai celor care au credință dreaptă în El, și anume *precum a zis Scriptura.* El nu vrea ca oamenii să creadă în El precum într-un profet: pentru că iată, profeții au proorocit despre Dânsul. Nici nu vrea să fie privit ca un al doilea Ilie, sau Ioan Botezătorul. Ilie și Ioan au fost slujitori ai lui Dumnezeu, înainte-mergători ai lui Hristos. Sfânta Scriptură vorbește de El ca de Fiul lui Dumnezeu, născut din Tatăl în veșnicie și din Preasfânta Fecioară Maria în veac. Domnul a lăudat credința lui Petru când acesta a zis: *Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu celui viu* (Matei 16, 16). Când căpeteniile și cărturarii căutau să-L încurce cu întrebări viclene, El le-a închis gura citând din Sfânta Scriptură că Mesia cel așteptat nu este numai fiul lui David, ci și Fiul lui Dumnezeu (Matei 22, 42-45). Este voința Lui să se creadă în El ca în cea mai mare descoperire a lui Dumnezeu, prin care au fost înlocuite toate celelalte dezvăluiri, de la prima la ultima. Fără El credința e în van, nădejdea e în van, iar dragostea nu folosește la nimic. Dar adevărata credință în El duce la mântuire — lucru adeverit de cei ce au adevărata credință. Cum se poate dovedi aceasta ? Din trupul lor va curge *râuri de apă vie.* Prin „Apă vie" se înțelege aici Duhul Sfânt, cum explică și Evanghelistul: *Iar aceasta a zis-o despre Duhul.* Deci cel care crede în Fiul lui Dumnezeu va avea pe Duhul lui Dumnezeu venind să sălășluiască întrînsul și din trupul lui va curge râu de apă vie. Dar de ce din trup ? Pentru că trupul este, la sfinți, sălașul Duhului Sfânt, cum zice Apostolul: *Sau nu știți că trupul vostru este templu al Duhului Sfânt care este în voi ?* (I Corinteni 6, 19). Astfel vorbește Apostolul Pavel credincioșilor asupra cărora și coborâse Duhul Sfânt prin credința în Fiul lui Dumnezeu. Prin „trup" în înțeles mai strâmt se înțelege inima omului, ca centru al vieții — și duhovnicești și fizice. *Fiul meu,* zice regele cel înțelept, *păzește-ți inima mai mult decât orice, căci din ea țâșnește viața* (Pilde, 4, 20, 23). Iar profetul David s-a rugat: *Inimă curată zidește în mine, Dumnezeule, și duh drept înnoiește înlăuntrul meu* (Psalm 50, 10). Și iarăși, spune Apostolul Pavel: *A trimis Dumnezeu pe Duhul Fiului Său în inimile noastre* (Galateni 4, 6). Și astfel, din inimă, ca din cel mai prețios chivot al Duhului Sfânt, curge prin întreg omul, și duhovnicesc și fizic, un râu de-viață-dătător. Urmarea acestui fapt este că trupul omului plin de credință ajunge să fie o armă a duhului său, iar duhul omului o armă a Duhului Sfânt. Prin revărsările Duhului întreg omul se curățește, se luminează, se face puternic și fără de moarte, încât toate gândurile lui, toate faptele lui și toată iubirea lui vor fi întru viața veșnică. Râul vieții sale va curge și se va vărsa în veșnicie, iar al veșniciei în viața sa.

Dar în vremea când spunea Domnul aceasta, *încă nu era (dat) Duhul, pentru că Iisus încă nu fusese preaslăvit.* Adică: Duhul Sfânt nu fusese încă dat credincioșilor, cu toate că era cu Iisus. Duhul Sfânt nu-și începuse încă lucrarea în lume, în toată puterea și plinătatea. Pentru că Iisus Domnul nu fusese încă preaslăvit. Jertfa Lui pentru neamul omenesc nu fusese încă împlinită, lucrarea Lui de Mântuitor al oamenilor nu se sfârșise încă. În iconomia mântuirii, Tatăl lucrează cu deplinătate în lume când Îl trimite pe Fiul să lucreze mântuirea omului; Fiul lucrează cu deplinătate în lume săvârșind lucrarea mântuirii ca Dumnezeu-Om, iar Duhul Sfânt lucrează deplin întărind, sfințind și ducând mai departe lucrarea Fiului. Dar acest lucru nu trebuie luat în înțelesul că atâta vreme cât lucrează Tatăl, nu lucrează Fiul și Sfântul Duh; sau cât lucrează Fiul, nu lucrează Tatăl și Sfântul Duh; sau cât lucrează Duhul, nu lucrează Tatăl și Fiul. Când Fiul era în toată plinătatea lucrării Sale pe pământ, Tatăl și Duhul lucrau împreună cu El, cum se vede la botezul în Iordan, și cum Însuși Domnul a spus: *Tatăl Meu lucrează... și Eu lucrez* (Ioan 5, 17). Tatăl și Fiul lucrează împreună, și în același timp. Duhul Sfânt la fel, cum se vede din făgăduința făcută de Domnul, că El va trimite pe Duhul, Mângâietorul, ucenicilor Săi, și că Acela va rămânea cu ei *întotdeauna, până la sfârșitul lumii.* Treimea cea Una e deoființă și nedespărțită dar, față de Zidire, Dumnezeu se arată lucrând câteodată mai mult printr-un Ipostas, iar alteori mai mult printr-altul. Așadar, atunci când Domnul a făgăduit coborârea Duhului Sfânt asupra apostolilor, Duhul Sfânt era în El, încât se poate spune că făgăduința a venit de la Duhul Sfânt cât și de la Fiul.

Să vedem acum cum s-a împlinit făgăduința, și cum anume a fost pogorârea Sfântului Duh, pe care o prăznuim astăzi.

Și când a sosit ziua Cincizecimii, erau toți apostolii împreună la un loc. Apostolii rămăseseră în Ierusalim, la porunca Mântuitorului, și așteptau *puterea de sus* care să le spună ce să facă mai departe. În rugăciune erau ca un singur om, ca un singur suflet. Cuprinsul sufletului îi deosebește sau îi aseamănă pe oameni; iar sufletele tuturor apostolilor, aveau atunci același cuprins, erau pline de lauda lui Dumnezeu pentru toate câte fuseseră, și de așteptarea a ceea ce avea să fie.

Și din cer, fără de veste, s-a făcut un vuiet, ca de suflare de vânt ce vine repede, și a umplut toată casa unde ședeau ei. Și li s-au arătat, împărțite, limbi de foc și au șezut pe fiecare dintre ei. Și s-au umplut toți de Duhul Sfânt. Ce fel de vuiet să fie acesta ? Să fie vuietul oștilor îngerești ? Să fie vuietul aripilor de heruvimi pe care l-a auzit profetul Iezechiel (1, 24) ? Dar orice ar fi, nu-i sunet de pe pământ ci din cer; nu-i de la vânturi pământești ci de la puteri cerești. Vuietul vestește coborârea Împăratului ceresc, Duhul Sfânt, Mângâietorul. Duhul nu e foc, după cum nu-i nici porumbel. S-a arătat la Iordan *în chip de porumbel,* iar acum se arată ca *foc;* la Iordan ca să închipuie neprihănirea și curăția lui Iisus, asupra căruia a coborât, iar aici ca să închipuie putere înfocată, lumină și căldură: Putere care arde păcatul, dogoare care încălzește inima, lumină care luminează mintea. Duhul e netrupesc, și nu se întrupează, ci Se arată, după trebuință, în chipul care simbolizează cel mai bine tâlcul împrejurării. Iar pentru ce Duhul Sfânt, în împrejurarea de față, a luat chip de limbi de foc ce au șezut pe fiecare dintre apostoli, se înțelege numaidecât din ceea ce urmează:

Și au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi. Aici avem lămurirea faptului că Duhul Sfânt S-a dezvăluit în chip de limbi de foc. Înseamnă că prima Lui lucrare trebuia să fie a da apostolilor puterea de a vorbi în alte limbi. E limpede deci și de aici că, încă de la începutul Bisericii lui Hristos, Evanghelia mântuirii a fost pentru toate neamurile pământului, cum a arătat neîndoielnic Domnul după Înviere, când le-a poruncit ucenicilor: *Mergând, învățați toate neamurile* (Matei 28, 19). Pentru că, deoarece evreii, poporul ales, s-au lepădat de Domnul și L-au răstignit, Domnul Biruitor a făcut o nouă alegere din toate neamurile pă-

mântului, făcând un nou Popor Ales, nu într-o limbă ci într-un duh, un *popor sfânt, Biserica lui Dumnezeu.* Și cum să fi putut apostolii să meargă să învețe toate neamurile, fără să știe limba în care vorbea fiecare ? Prima putere, așadar, pe care au folosit-o propovăduitorii Evangheliei pentru a-și putea începe propovăduirea, a fost puterea de a înțelege și de a vorbi în alte limbi. Fiind oameni simpli, ei știau doar aramaica, limba lor maternă. Când să fi învățat ei atâtea limbi ? Nici în toată viața lor n-ar fi putut ei să învețe cât i-a învățat Duhul Sfânt într-o clipă. Pentru că, vedeți câte deosebite neamuri, cu deosebite limbi, erau adunate în Ierusalim: *Parți și Mezi și Elamiți și cei ce locuiesc în Mesopotamia, în Iudeea și în Capadocia, în Pont și în Asia, în Frigia și în Pamfilia, în Egipt și în părțile Libiei cea de lângă Cirene, și Romani în treacăt, Iudei și prozeliți, Cretani și Arabi !*

Fiecare îi auzea pe ei vorbind în limba sa. Și erau uimiți toțiși se minunau. Și cum să nu se minuneze ? Aveau dinainte oameni cât se poate de obișnuiți în toate, și când colo auzea slăvindu-se Dumnezeu, fiecare în limba lui de acasă ! S-au găsit chiar unii care, neputând înțelege ce se întâmplă, au prins a zice că apostolii sunt beți. Cum se întâmplă atât de des, oamenii întregi le par beți beților, înțelepții le par nebuni nebunilor. Legați de pământ și îmbătați de pământ cum erau, cum altfel să-i fi putut ei judeca pe cei plini de Duhul Sfânt care, purtători de Duh fiind, spuneau ce le da Duhul să spună ? Oamenilor de rutină nu le plac surprizele; când se ivește vreun lucru neașteptat, ei îl întâmpină fie cu ură fie cu batjocură. Duhul Sfânt însă nu e ca un apucat care intră cu sila în casa altuia. El intră numai acolo unde ușa e deschisă pentru El, unde e așteptat, unde e dorit. Așa Îl așteptau apostolii, și El a coborât peste ei și S-a sălășluit în ei. Nu a coborât peste ei cu un urlet amenințător, ci cu un strigăt de bucurie.

O, fraților, cu ce negrăită bucurie se bucură Duhul Sfânt când află suflete curate, deschise, care Îl așteaptă ! Cu strigăt de bucurie Își face în ele sălaș și le dă bogatele Sale daruri. Vine în ele ca foc, să ardă ultima sămânță de păcat, vine ca lumină, să le lumineze cu lumina cerească cea neapusă, vine și căldură, să le încălzească cu căldura dumnezeiască a dragostei, care încălzește cetele îngerești în Împărăția lui Dumnezeu. Sfântul Simeon Noul Teolog spune: „Precum o lampă, având feștilă și plină fiind cu ulei, rămâne în în-

tuneric până ce nu e aprinsă cu foc, așa și sufletul e stins și întunecat până ce nu-l aprinde lumina și harul Sfântului Duh". Duhul Sfânt a dat apostolilor darul vorbirii în limbi ca prim dar, pentru că acesta le era cel mai de trebuință în vremea aceea. Iar mai târziu, răspunzând trebuințelor slujirii lor apostolice, a revărsat în ei: darul facerii de minuni, darul profeției, darul înțelepciunii, al cuvântării, al răbdării, al păcii lăuntrice, al credinței și nădejdii, darul dragostei de Dumnezeu și de oameni. Duhul Sfânt le-a împărțit cu dărnicie și bucurie aceste daruri, nu numai apostolilor, ci și urmașilor lor și tuturor sfinților în Biserica lui Hristos până în ziua de astăzi, după trebuință și după curăția lor. Iisus Domnul a adus mare bucurie Tatălui și Sfântului Duh prin lucrările Lui pe pământ. De la cea dintâi zi a lui Adam în Rai, Duhul n-a mai avut asemenea bucurie până în ziua Cincizecimii, când Dumnezeu Fiul i-a dat putința să lucreze între oameni cu deplina-I putere. A lucrat și până atunci, e adevărat, asupra oamenilor, dar lucrarea Lui era stingherită și împiedicată de păcatele lor. Pe atunci bătea cărare strâmtă între oameni, turnând în lampa vieții atât ulei cât să nu se stingă de tot. Era de asemenea lucrător prin legile firii, și prin legile oamenilor, prin profeți și regi, prin artiști și prin înțelepți — precât voiau și puteau aceștia să se deschidă lucrării Sale. Oridecâte ori au căzut în praful pământului lacrimi de dorul dreptății lui Dumnezeu, acele lacrimi de la căldura cu care El a încălzit inimile au fost. Oridecâteori un înțelept a avut o strălucire asupra Unuia Dumnezeu cel fără de moarte, scânteia Lui a fost în sufletul acelui om. Oridecâteori a cântat un artist, sau a cioplit, sau a pictat, deschizând printr-o alegorie a vieții ochii omenirii oarbe ca să vadă adevărul dumnezeiesc, duhul acelui om a fost atins de suflarea Lui cea de-viață-dătătoare. Oridecâte ori un om a stat cu noblețe în apărarea adevărului și dreptății oprimate, în acea inimă puterea Lui a fost turnată. Dar acelea erau firimituri aruncate captivilor flămânzi din temniță, fără mare bucurie, fără însuflețire. Când însă Domnul a nimicit temnița păcatului și a morții și i-a înfățișat Sfântului Duh pe cei doisprezece apostoli ca pe doisprezece strălucitori aleși împărătești, atunci Dumnezeu Duhul, cu strigăt de bucurie și cu plinătatea lucrării Sale, a venit și S-a sălășluit în ei. Atunci Duhul Sfânt, întristat de păcatul lui Adam, Și-a început din nou între oameni, nemaifiind zăgăzuit, cu mare bucurie și însuflețire, lucrarea Lui de putere și insuflare.

Următoarea asemănare ajută poate la o mai bună înțelegere: soarele strălucește și iarna și primăvara, însă iarna, pe zăpadă, lumina și căldura lui nu face nimic să crească; pe când primăvara, același soare, lumină și căldură aceeași având, face să răsară și să crească toate semănăturile. Oamenii de știință ne spun că în ținuturile unde e iarnă, pământul se află mai departe de soare, iar ținuturile veșnic înzăpezite, aflate la cea mai mare depărtare de soare, iarna nici nu primesc raze direct, ci în unghi. Primăvara, ținuturile acelea se întorc cu pământul către soare și abia atunci lumina și căldura soarelui cade asupra lor cu raze drepte. De la Adam la Hristos, sufletele oamenilor au fost ca pământul iarna. Duhul Sfânt lumina, da căldură, însă din pricina strâmbării sale păcătoase, a despărțirii sale de Dumnezeu, sufletul rămânea înghețat, și nici un rod nu aducea, nici o mlădiță nu creștea dintrînsul. Domnul a îndreptat sufletul omenesc, l-a adus aproape de Dumnezeu, l-a curățat de zăpadă și de gheață, l-a desțelenit și a semănat întrînsul sămânța dumnezeiască. Atunci a început Duhul Sfânt, întocmai ca soarele primăvara, să scoată prin puterea Sa roade dulci și minunate din câmpia sufletului omenesc. Iarna nu poate ajunge niciodată minunățiile cu care primăvara împodobește pământul. La fel oamenii depărtați de Duhul Sfânt, viețuind cu sufletele împovărate de zăpada și înghețul înșelării de sine, nu vor crede niciodată cu ce minunății de daruri împodobește Duhul Sfânt pe cei care se apropie de El și stau sub raza dumnezeiești Sale lumini și călduri. Cum să creadă un eschimos, născut între zăpezi, trăind toată viața între ghețuri, când i-ar povesti vreun călător despre ținuturile de la miazăzi, cu mulțime de pomi și de flori, cu pajiști înmiresmate cu multe culori, cu dealuri înverzite ?

Așa nici oamenii care trăiesc în țara îndepărtată de Dumnezeu, înghețată și întunecată, a păcatului, nu-i vor crede pe apostoli când ei or să aducă vestea de bucurie că în cer este un Dumnezeu Viu, un Tată ce cheamă la Sine pe tot cel ce vrea să se numească fiul Lui; și un Fiu al lui Dumnezeu, care a venit în lume Om, a trăit între oameni, a suferit pentru oameni, a înviat din morți întru putere și s-a înălțat întru slavă; un Duh Sfânt care a coborât peste ei, și le-a dat daruri cerești; și despre țara noastră cea fără de moarte, cea plină de lumină, din ceruri, de care nu ne poate despărți decât păcatul; despre viața curată care se cere de la noi dacă vrem să ne întoar-

cem în acea patrie din ceruri și să fim tovarăși și frați cu îngerii în viața veșnică. Unii au crezut această veste de bucurie; alții nu. Râuri de apă vie au curs de la dumnezeiești apostoli în întreaga lume. Unii s-au apropiat și au băut pe săturate din apa aceasta; alții nu. Apostolii au umblat printre oameni ca niște dumnezei, făcând minuni, tămăduind orice boală și orice neputință, propovăduind pocăința și iertarea păcatelor. Unii i-au primit cu bucurie, dar alții i-au alungat cu batjocură și mânie. Cei ce i-au primit au simțit însoțirea lor cu Duhul Sfânt și lucrarea Aceluia întrînșii. Astfel s-a înmulțit Poporul Sfânt, astfel s-a răspândit și s-a întemeiat Biserica lui Dumnezeu în lume. Astfel a răsărit sămânța și a rodit. Astfel s-a sfințit de Duhul Sfânt casa adevărului, a cărei piatră de temelie este Hristos, și astfel s-a întins ea peste patru colțuri ale lumii, cu turlele sale atingând înălțimile cerului.

Prăznuind astăzi Sărbătoarea Sfântului Duh, Cel care, din nesfârșită dragoste pentru Fiul lui Dumnezeu, cu nesfârșită bucurie și ascultare a binevoit a coborî pe pământ și a lua lucrarea mântuirii omului în atotputernicele Sale mâini, să pomenim cu cântări de laudă pe Preacurata Fecioară Maria, peste care Duhul Sfânt s-a pogorât mai înainte de a pogorî peste apostoli. Peste apostoli S-a pogorât ca peste Biserică, peste obștea una a sfinților, iar peste Preacurata Maica lui Dumnezeu ca peste o anume-aleasă persoană. *Duhul Sfânt se va pogorî peste tine și puterea Celui preaînalt te va umbri* (Luca 1, 35), i-a binevestit arhanghelul Gavriil Preasfintei Fecioare. Iar ea, prin puterea Duhului Sfânt, a rodit cel mai slăvit rod, a cărui mireasmă pătrunde cerul și pământul, și din care se hrănesc toți credincioșii, de la cel dintâi până la cel din urmă. O, Preasfântă și Preacurată Maica lui Dumnezeu, ceea ce ești zori și leagăn al mântuirii noastre, icoana smereniei și ascultării, apărătoarea și mijlocitoarea noastră la scaunul lui Dumnezeu, neîncetat roagă-te pentru noi, împreună cu sfinții apostoli!

Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul adevărului! Vino și Te sălășluiește în noi! Rămâi în noi, putere, lumină și căldură! Curățește-ne de toată întinăciunea și mântuiește, Bunule, sufletele noastre! Umple inimile noastre de bucurie și glasurile noastre de cântări, ca să Te slăvim pe Tine, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA ÎNTÂIA DUPĂ RUSALII
Evanghelia urmării lui Hristos
Matei 10, 32-38; 19, 27-30

Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi și Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri. Iar de cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor și Eu Mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri. Nu socotiți că am venit să aduc pace pe pământ; n-am venit să aduc pace, ci sabie. Căci am venit să despart pe fiu de tatăl său, pe fiică de mama sa, pe noră de soacra sa. Și dușmanii omului, casnicii lui. Cel ce iubește pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine; cel ce iubește pe fiu ori pe fiică mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine. Și cel ce nu-și ia crucea și nu-Mi urmează Mie nu este vrednic de Mine. Atunci Petru, răspunzând, I-a zis: Iată noi am lăsat toate și Ți-am urmat Ție. Ce oare va fi nouă? Iar Iisus le-a zis: Adevărat zic vouă că voi cei ce Mi-ați urmat Mie, la înnoirea lumii, când Fiul Omului va ședea pe tronul slavei Sale, veți ședea și voi pe douăsprezece tronuri, judecând cele douăsprezece seminții ale lui Israel. Și oricine a lăsat frați sau surori sau tată sau mamă, sau femeie, sau copii sau țarine, sau case, pentru numele Meu, înmulțit va lua înapoi și va moșteni viața veșnică. Și mulți dintâi vor fi pe urmă, și cei de pe urmă vor fi întâi.

Trimite un gospodar argatul la oi fără merinde?
Trimite un tată la câmp pe fiul său fără plug și fără boi?
Trimite un comandant de oști soldatul în bătălie fără arme?
Nu.

Nici Dumnezeu nu trimite pe slujitorii Săi, pe fiii Săi, pe oștenii Săi în lumea aceasta, fără hrană, fără unelte și fără arme. Nu sunt oamenii mai prevăzători și mai milostivi decât Dumnezeu — nici pe departe! Așadar, de vreme ce oamenii au grijă să-i înzestreze pe ai lor cu tot ce le trebuie, cu atât mai mult are grijă Dumnezeu de următorii Săi!

Dumnezeu Își revarsă din plin harul asupra celor ce fac lucrul Lui; mărturie ne stau Sfinții Apostoli. Doisprezece oameni întru totul simpli, și ca obârșie și ca stare, lipsiți de orice avere, vază și putere lumească, au ieșit din casa și din rudenia lor și au pornit să străbată lumea ducând Evanghelia lui Hristos: iată un lucru cu desăvârșire nou, cu desăvârșire potrivnic a tot ceea ce, până atunci, socotise lumea a fi bun și vrednic de dorit ! Nu poate fi înțeles acest lucru decât prin ajutorul lui Dumnezeu, prin împreună-lucrarea lui Dumnezeu, prin harul lui Dumnezeu. Cutezanța de a sta împotriva mincinoasei învățături a învățaților acestei lumi, împotriva trecătoarei bogății a bogaților acestei lumi, împotriva puterii întunecate a puternicilor acestei lumi, ar fi avut-o oare niște pescari de rând, dacă nu i-ar fi hrănit Dumnezeu cu înțelepciunea Sa, dacă nu i-ar fi întărit Dumnezeu cu puterea Sa, dacă nu i-ar fi înarmat Dumnezeu cu armele Sale ? Ar fi avut ei îndrăzneala de-a îndura chinuri neînchipuite, umilințe negrăite, bătăi, naufragii, lanțuri, închisoare, batjocură, foame, pietre, vânturare de la un capăt la altul al lumii, aruncare la fiare sălbatice, biciuire, răstignire ? Fără îndoială că acești doisprezece bărbați trebuie să fi primit un ajutor nebiruit, o hrană neobișnuită, o armă nevăzută vrăjmașului (cf. II Corinteni 10, 4).

Zguduind o lume întreagă cu nemaipomenita propovăduire a lui Hristos Înviat, a lui Dumnezeu care S-a descoperit oamenilor în trup și apoi iarăși S-a înălțat în cereasca-I împărăție, ei au semănat sămânța unei credințe noi, a unei vieți noi, a unei zidiri noi. Astfel au ieșit din lume; și atunci abia s-a aprins lumea de focul seminței semănate de ei, de focul cuvintelor rostite de ei, de focul urmelor lăsate de ei. Popoare care i-au prigonit s-au risipit de pe fața pământului; împărății ce le-au stat împotrivă s-au prăbușit în țărână; case ce nu i-au primit au căzut în ruină; puternici ai lumii care i-au pus la chinuri s-au acoperit de rușine și au pierit jalnic. Iar sămânța aruncată de ei a răsărit și a dat în floare; din sângele lor a crescut Biserica, ridicându-se pe dărâmăturile mincinoaselor lucruri ieșite din mâini omenești sălbatice. Cei ce i-au primit s-au înălțat; cei ce i-au crezut și i-au urmat s-au mântuit. O, cu câtă îmbelșugare îi hrănește Domnul pe slujitorii Săi ! Cum îi înzestrează pe fiii Săi cei credincioși ! Cât de desăvârșit îi întrarmează pe soldații Săi !

Domnul întâi îi înzestrează și îi înarmează pe următorii Lui și abia după aceea îi scoate la lucru și la luptă. Hristos a arătat aceasta în vremea vieții Sale pământești iar istoria Bisericii după Pogorârea Duhului Sfânt a dovedit-o cu prisosință. Evanghelia spune că Hristos i-a chemat pe toți ucenicii Săi și *le-a dat putere asupra duhurilor necurate, ca să le scoată și să tămăduiască orice boală și orice neputință* (Matei 10, 1). Apoi le-a spus să meargă și să vestească venirea împărăției cerurilor, adăugând: *Tămăduiți pe cei neputincioși, înviați pe cei morți, curățiți pe cei leproși, pe demoni scoateți-i; în dar ați luat, în dar să dați* (10, 8). Așadar le-a dat întâi putere, apoi i-a trimis să lucreze. Pentru o asemenea uriașă lucrare, era nevoie de o putere uriașă. Iar că într-adevăr au primit această putere, se vede din chiar cuvintele Mântuitorului: *În dar ați luat.* Iar mai departe, ca să le arate apostolilor cât de mare și de nebiruită este puterea aceasta care va fi cu ei mereu, Domnul le-a poruncit să meargă la lucrul lor fără nici o grijă, fără să ducă aur sau argint sau merinde, sau două haine, sau traistă, sau încălțări; să nu se mâhnească unde nu vor fi primiți, să nu se gândească mai dinainte ce vor răspunde în fața prigonitorilor.

După ce le-a dat puterea de care aveau nevoie și după ce i-a încredințat că acea putere le este lor destul întru toate, abia atunci le-a vorbit Hristos pe față despre necazurile și durerile ce îi așteaptă: *Iată Eu vă trimit pe voi ca pe niște oi în mijlocul lupilor* (10, 16). Și îndată i-a îmbărbătat: Nu vă temeți ! *La voi însă și perii capului, toți sunt numărați* (10, 30). Poartă Dumnezeu de grijă vrăbiilor, și n-o să vă poarte de grijă vouă ? și termină Domnul spunând hotărâtoarele cuvinte ce alcătuiesc Evanghelia zilei de astăzi și care arată la ce au să se aștepte cei ce folosesc bine puterea dată lor de Dumnezeu, și dimpotrivă, ce îi așteaptă pe cei ce nu folosesc această putere, sau o folosesc rău.

Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi și Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri. Iar de cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor și Eu Mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri. Întâi răsplata pentru luptătorii drepți și credincioși, cei care îndură cu răbdare, apoi pedeapsa pentru cei slabi și lași, care șovăie, dau înapoi și se predau vrăjmașului. Poate un om să primească răsplată mai mare decât să fie recunoscut de Însuși Domnul Iisus Hristos în împărăția cerurilor, înaintea Tată-

lui Ceresc și înaintea oștirilor îngerești fără de număr, drept al Său ? Decât să fie scris de El în Cartea Vieții ? Decât să fie încoronat de El cu negrăită slavă și așezat la dreapta Lui în nemuritoarea adunare din ceruri ? Și poate să fie mai mare pedeapsă pentru un om decât ca Însuși Iisus Hristos Domnul să se lepede de el, să-i spună înaintea a toți îngerii și a toate neamurile laolaltă și în fața Tatălui Său din ceruri: „Nu te cunosc; nu ești al Meu; nu ești scris în Cartea vieții. Pleacă !" Iar că mărturisirea deschisă și chemarea numelui Domnului Iisus Hristos este absolut esențială, așa cum este și credința în El, se vede limpede din cuvintele Apostolului Pavel: *De vei mărturisi cu gura ta că Iisus este Domnul și crezi în inima ta că Dumnezeu L-a înviat pe El din morți, te vei mântui* (Romani 10, 9). Înseamnă că trebuie să-L mărturisim pe Hristos cu trup și suflet, pentru că omul este făcut din trup și suflet; omul întreg trebuie să-l mărturisească pe Cel care a venit să-l mântuiască întreg.

Cel ce iubește pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine; cel ce iubește pe fiu ori pe fiică mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine. Aceste stranii cuvinte nu pot fi rostite decât de cineva care are mai multă grijă de viața noastră decât înșiși tatăl și mama care ne-au născut. Doar cineva care ne iubește mai mult decât ne iubesc ei poate îndrăzni să spună una ca asta. Cineva care îi iubește pe copiii noștri mai mult decât suntem noi înșine în stare să-i iubim. Tatăl și mama ne-au născut numai pentru viața aceasta trecătoare, pe când Acela ne dă naștere întru viața veșnică. Părinții ne nasc spre durere și umilință, Acela spre veșnică bucurie și slavă. Părinții noștri, ca să ne dea ceva, de la El iau. Ei ne pregătesc mâncare, El ne dă suflarea vieții. Ce-i mai de trebuință ? Mâncarea sau răsuflarea ? Părinții ne fac îmbrăcăminte, iar El ne-a dat inima. Ce-i mai de seamă: haina sau inima ? El este Cel care ne-a adus pe lume; tatăl și mama sunt doar poarta prin care ne-a adus. Cine face mai mult pentru noi ? Cel care ne aduce într-o casă ori ușa pe care intrăm ?

Domnul, firește, nu înlătură dragostea pe care o datorăm părinților și tuturor celor de aproape ai noștri; doar El Însuși ne-a poruncit această dragoste ! El Însuși Și-a arătat dragostea pentru Sfânta Lui mamă, chiar pe Cruce fiind, când a încredințat-o ucenicului iubit, spre a-i fi Ioan fiu în locul Său. Aici însă Hristos vorbește pentru vremurile de prigoană și suferințe ce îi așteaptă pe

apostolii Săi. Tatăl și mama se vor înfricoșa; fiul și fiica se vor înfricoșa. „Leapădă-te de Hristos", îi vor spune, „rămâi cu noi, nu pleca de acasă ! Fii ca toată lumea, lasă credința asta nouă, care te ia de la noi și te duce poate la moarte ! Ce-o să ne facem noi atunci ? Or să ne bată, or să ne chinuiască, or să ne lase să răbdăm de foame, poate chiar or să ne ucidă. Pentru asta te-am născut noi", vor spune mama și tata, „ca să pătimim din cauza ta acum, la bătrânețe ?" Fiul și fiica îți vor cere socoteală că i-ai născut ca să ajungă de batjocură, ca să fie disprețuiți, prigoniți și chiar uciși, până la urmă. „Lasă pe Hristos, stai cu noi, să trăim cu toții în pace." În astfel de clipe hotărâtoare, ucenicul trebuie să aleagă. Hristos sau părinții ? Hristos sau copiii ? De hotărârea aceasta depinde întrega lui veșnicie, și nu numai a lui, ci și a rudelor lui. Nu este alegere mai dureroasă decât aceasta ! Și n-o poți lua acum pe un drum, și mâine pe altul. Nu poți să-ți rupi inima în două; trebuie s-o pui întreagă ori pe un talger, ori pe celălalt. Dacă te închini lui Hristos, îi scapi și pe ai tăi și te scapi și pe tine. Dacă te închini tatălui, sau mamei, sau fiului, sau fiicei tale, e lucru sigur că ai să-i pierzi și pe ei și pe tine. Pentru că oricine tăgăduiește pe Hristos în fața lumii, îl va tăgădui și pe el Hristos la Înfricoșata Judecată în fața Tatălui Ceresc și a armiilor de îngeri și sfinți.

[Sfântul Isidor Pelusiotul i-a scris lui Filotei, care suferea pentru că nu izbutise să intre în înalta societate după care tânjea: „Slava în viața aceasta e mai neînsemnată decât pânza de păianjen, mai deșartă ca visul; ridică-ți așadar mintea spre ceea ce are mai mare însemnătate, și se va liniști mâhnitul tău suflet. Cine umblă după două slăviri, nu dobândește nici una. Le poate însă dobândi pe amândouă, dacă pe una singură o caută, și anume pe cea cerească. Așadar, dacă voiești cinstire, caut-o pe cea dumnezeiască, din cer, de unde poate să-ți vină apoi și cea de pe pământ." (Scrisoarea V, p. 152)]

Domnul le-a spus pe fața apostolilor că este grea clipa hotărârii. Și a adăugat: *Dușmanii omului, casnicii lui.* Adică: familia, care mai mult decât oricine altcineva pe lume, va vrea să-l oprească pe ucenicul lui Hristos de la urmarea Lui și, mai mult decât oricine altcineva pe lume, îl va osândi pentru că urmează lui Hristos. Cu adevărat, nu vrăjmașii ne leagă pe noi de lumea aceasta, ci cei pe care-i iubim; nu străinii, ci ai noștri. Ca să facă mai ușoară clipa despărții, și ca să despovăreze cugetul celor ce lasă pentru El casa lor,

Domnul le spune dinainte să fie fără nici o grijă, cum sunt vrăbiile. Să nu se îngrijoreze cei ce-L urmează pe El despre cine îi va hrăni și-i va îmbrăca în lipsa lor pe cei dragi. Aceștia vor fi îmbrăcați și hrăniți de Cel ce hrănește și îmbracă și păsările cerului. Nici o vrabie nu cade la pământ fără știrea și fără voia cerescului nostru Tată. *La voi însă*, și la ai voștri, *și perii capului, toți sunt numărați.* Lăsați-i așadar, și urmați-Mi Mie. Chiar și fiind lângă ei, nu voi, ci Dumnezeu le poartă de grijă. Le va purta mai departe de grijă și în lipsa voastră.

Însă *tată* și *mamă, fii și fiice* au aici un înțeles ascuns. Prin *tată* și *mamă* se înțeleg deasemenea și învățătorii și îndrumătorii noștri care, prin învățătura lor mincinoasă, izvodesc în noi un duh potrivnic lui Hristos și Evangheliei. Aceștia ne învață înțelepciunea pământului, cea care slujește mai mult trupul decât sufletul, cea care ne desparte de Hristos și ne robește lumii. Câtă vreme nu Îl cunoaștem pe Hristos, ne uităm la acești îndrumători ai noștri ca la niște idoli; și, fie că-i ascultăm prin viu grai, fie că le citim cărțile, le dăm dragostea noastră, cinstirea noastră, respectul nostru; ne închinăm lor în adâncul inimii. Iar cine îi iubește pe ei mai mult decât pe Hristos nu este vrednic de Hristos. Prin *fii* și *fiice* avem să înțelegem, după înțelesul dinlăuntru, faptele noastre, lucrurile noastre, cărțile noastre, într-un cuvânt, tot ceea ce cu mândrie socotim a fi rodul minții sau al mâinilor noastre. În aceste produse ale noastre stă toată inima noastră, dragostea noastră, fala noastră. Dar ce sunt toate aceste lucruri pe lângă Hristos ? Zdrențe de fum în fața soarelui ! Pulbere a vremii lângă marmura veșniciei ! Cine le iubește pe ele mai mult decât pe Hristos nu este vrednic de Hristos.

A spus mai departe Domnul: *Și cel ce nu-și ia crucea și nu-Mi urmează Mie nu este vrednic de Mine.* Prin *cruce*, trebuie să înțelegem mai întâi ceea ce ne înfățișează cuvintele dinainte: despărțirea de tată și de mamă, de fiu și de fiică, de rude, de prieteni și de învățători, și de toate lucrurile noastre. Crucea e suferință. Despărțirea doare.

Prin *cruce* trebuie, deasemenea, să înțelegem toate chinurile și durerile pe care are să le întâmpine în drumul său cel ce-L urmează pe Hristos. Dragostea adevărată are nevoie de jertfă ca să se aprindă și mai tare; bolnavul are nevoie de o doctorie amară ca să se facă bine. Nimeni nu urmează lui Hristos fără să întâmpine în

calea sa suferințe, chinuri, agonie — și crucea fiecăruia este altfel. De aceea spune Domnul că fiecare trebuie să își ia crucea sa.

Încă mai trebuie să înțelegem prin cruce nu numai chinul și durerile ce se abat din afară asupra omului, ci și chinul și durerea pe care le încearcă omul când se desparte de sine însuși: de omul său cel vechi, de obiceiurile sale păcătoase, de patimile sale, de trupul său. Aceasta este una din crucile cele mai grele, și nu poate fi purtată fără ajutorul lui Dumnezeu și fără mare dragoste de Hristos. Dar este o cruce care trebuie luată cu orice preț pe umeri. Pentru că zice Domnul puțin mai departe: *Cine ține la viața lui o va pierde, iar cine-și pierde viața lui pentru Mine o va găsi* (Matei 10, 39). Adică: cine-și ține cu îndârjire sufletul său cel vechi, pângărit de păcate și sleit de patimi, negreșit îl va pierde, pentru că nimic necurat nu poate intra înaintea feței lui Dumnezeu. Iar cine își pierde sufletul cel vechi, care se leapădă de el și îl taie de la sine pentru Hristos —pentru nașterea sa cea nouă, pentru înnoirea sa, pentru omul cel nou și pentru sufletul cel nou — îl va afla; va afla acest suflet nou, de o sută de ori mai strălucitor și mai bogat decât cel vechi. Și tot astfel, cel care renunță la tatăl sau la mama sa pământească, sau la surori sau la frați, sau la soție sau la copii, însutit va primi.

Prin *cruce* mai trebuie, în sfârșit, să înțelegem neprețuita și deviață-dătătoare Crucea lui Hristos. Nu lăsăm deoparte o cruce pământească, o suferință, ca să o schimbăm cu alta asemănătoare. Luăm Crucea lui Hristos: necazuri, durere, suferință, pentru curățirea de păcat, pentru înnoirea sufletelor noastre, pentru viața veșnică. Este ceea ce spune Apostolul Pavel despre Crucea Mântuitorului: *Iar mie, să nu-mi fie a mă lăuda, decât numai în crucea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care lumea este răstignită pentru mine, și eu pentru lume* (Galateni 6, 14). Pentru purtătorul de Crucea lui Hristos, lumea a murit, și el a murit lumii; a murit lumii și e viu în Dumnezeu. Nu-i de mirare că această cruce le este unora sminteală iar altora nebunie (cf. Corinteni 1, 23). Oamenii cu suflete vechi, păcătoșite, înrobiți lumii și patimilor, nu înțeleg alt fel de suferință decât cea aducătoare de oarecare câștig: înduri câte ceva pentru avere, sănătate, glorie. Iar Crucea lui Hristos înseamnă suferință purtată pentru sănătatea și averea sufletului, întru slava lui Hristos, Împăratul unei Împărății noi și singura dragoste a celor ce-L mărturisesc pe El.

Atunci Petru, răspunzând, I-a zis: Iată noi am lăsat toate și Ți-am urmat Ție. Ce oare va fi nouă ? Apostolul Petru a pus această întrebare în vremea când Domnul sfătuia pe tânărul bogat, care căuta viața veșnică, să meargă să-și vândă averile, să le dea la săraci, și să vină apoi să-I urmeze Lui, iar tânărul se întristase, *pentru că avea avuții multe* (Matei 19, 22). Atunci a întrebat Petru cele de mai sus, iar Biserica a așezat întrebarea lui laolaltă cu prima parte a Evangheliei de astăzi, pentru strânsa lor legătură duhovnicească. Sfântul Petru a întrebat, în numele tuturor apostolilor, ce se va întâmpla cu ei. Lăsaseră totul: casă, familie, îndeletniciri — ca să vină după Hristos.

Iar Iisus le-a zis: Adevărat zic vouă că voi cei ce Mi-ați urmat Mie, la înnoirea lumii, când Fiul Omului va ședea pe tronul slavei Sale, veți ședea și voi pe douăsprezece tronuri, judecând cele douăsprezece seminții ale lui Israel. Răspunsul lui Iisus la întrebarea lui Petru a fost pentru toți apostolii: *le-a zis.* Dar printre ei se afla și vânzătorul Iuda. O să stea și el pe un tron ? Iuda încă nu Îl vânduse pe Hristos, cu toate că trădarea prinsese încă de pe atunci rădăcină în inima lui. Pentru că știa că Iuda îl va vinde, Domnul a vorbit cu prevedere, condiționând răsplata. N-a spus: „voi toți", ci: *voi cei ce Mi-ați urmat Mie.* Cu aceste vorbe, Iuda a fost scos afară, pentru că el a mers doar o bucată de drum cu Hristos, și nici atunci urmându-L cu adevărat. Curând avea să se despartă cu totul de Hristos și de apostoli, altul având să-i ia locul și să stea în scaunul lui.

Domnul a făgăduit mare plată apostolilor Săi credincioși. Ei vor fi judecători ai poporului Israel; nu ai tuturor oamenilor, pentru că numai Hristos va fi judecătorul întregii omeniri, ci doar ai israeliților, din care sunt coborâtori. Neamul care i-a judecat pe apostoli în viață, va fi judecat de ei la Înfricoșata Judecată, când toate neamurile și semințiile pământului se vor împărți de-a dreapta și de-a stânga, când unele se vor chema la veșnică bucurie iar altele la veșnică osândă. Atunci, la acea a doua naștere, vor ședea cei doisprezece apostoli la dreapta Domnului pe douăsprezece tronuri slăvite, și vor judeca poporul lor, poporul care i-a judecat pe ei în viața aceasta. Iar judecata lor nu va fi o judecată a răzbunării, ci va fi o judecată a dreptății.

Răspunsul dat de Domnul apostolilor a fost numai pentru apostoli. Dar Mântuitorul a mai adăugat ceva, un lucru care îi privește pe toți ucenicii Săi credincioși, din toate timpurile: *Și oricine a lăsat*

frați sau surori sau tată sau mamă, sau femeie, sau copii sau țarine, sau case, pentru numele Meu, înmulțit va lua înapoi și va moșteni viața veșnică. Și cu adevărat, n-au primit apostolii și sfinții în această lume însutit mai mult decât au lăsat pentru numele lui Hristos ? Nu s-au ridicat sute și mii de biserici care le poartă numele în tot cuprinsul lumii ? Și, nu sute, ci milioane de oameni îi numesc pe ei părinți ai lor și frați ! Făgăduința dată de Dumnezeu lui Avraam s-a împlinit cuvânt cu cuvânt în sfinții Lui: odrasla lor duhovnicească s-a înmulțit foarte, *ca stelele cerului și ca nisipul de pe țărmul mării* (Facere 22, 17). Nu au ajuns să fie atâtea sfinte femei, mucenițe și fecioare, maici și surori în duh atâtor credincioși care, urmându-le pilda, s-au făcut ucenici ai lui Hristos ? Nu se află și în zilele noastre, așa cum au fost neîntrerupt în toată istoria Bisericii, apostoli și sfinți ai lui Hristos, mulțime de fii și fiice duhovnicești ? Lăsându-și casele și țarinile, nu s-au făcut ale lor toate casele și țarinile credincioșilor ? Renunțând la puțin — încă de la începutul lucrării lor apostolice — au primit, cu toții, mult; nimeni nu ducea lipsă de nimic (Fapte 4, 34). Vlăstarele duhovnicești sunt cu mult mai multe decât cele după trup. Câștigul în duh este nemăsurat mai mare decât cel material. Iar Domnul adaugă că vor primi cu toții, mai presus de toate, *viața veșnică.*

În înțeles ascuns, *casă* înseamnă suflet vechi, păcătos; *frați și surori, tată, mamă* și *soție* înseamnă legăturile pământești ale sufletului; *copii* înseamnă faptele noastre rele, iar *țarini* înseamnă întreaga lume a simțurilor, cu tot cu trupurile noastre. Cine lasă toate acestea pentru Hristos, va primi însutit mai mult și mai bun decât avea înainte. Și, mai presus de toate, *viața veșnică.*

Domnul folosește numărul *o sută* ca să înfățișeze plinătatea darurilor pe care le vor primi credincioșii. Nu sute, ci sute de mii de oameni au lăsat toate și au primit totul. Tuturor acestora și celor ca ei le este închinată duminica de astăzi — Duminica tuturor Sfinților. Unii din acești sfinți, cei mai cunoscuți, sunt pomeniți aparte peste an. Pe lângă ei însă avem mulțime uriașă de sfinți care au rămas ascunși vederii omului dar nu și lui Dumnezeu Atotștiitorul. Ei sunt Biserica lui Hristos cea biruitoare, cea slăvită, și stau în strânsă legătură cu noi, care suntem aici, pe pământ, oștenii Bisericii lui Hristos cea luptătoare. Prin ei strălucește Domnul ca soarele între stele, pentru că sunt *mădulare ale trupului Lui* (Efeseni 5, 30).

Sunt vii, sunt puternici, sunt aproape de Dumnezeu. Și sunt aproape și de noi. Poartă neîncetat de grijă Bisericii lui Dumnezeu de pe pământ; ne însoțesc neîntrerupt de la naștere la moarte; ne aud rugile, ne știu necazurile, ne ajută cu puterea și cu rugăciunile lor care se înalță ca fumul de tămâie străbătând înălțimile îngerești până la tronul lui Dumnezeu (Apocalipsa 8, 3-4). Sunt mucenicii și mucenițele lui Hristos, sfinții și de-Dumnezeu-purtătorii Părinți, păstori și învățători ai Bisericii, împărați și împărătese care cu evlavie au apărat Biserica lui Hristos de prigonitori; mărturisitori și anahoreți, pustnici viețuitori în singurătate, stâlpnici și nebuni pentru Hristos, într-un cuvânt, toți cei întru care dragostea lui Hristos umbrește orice altă dragoste pe pământ și care, pentru Hristos, au lăsat toate și au răbdat până la sfârșit, mântuindu-se și pe ei și ducând și pe alții la mântuire. Ei ne ajută și pe noi, în zilele de acum, să ne mântuim, pentru că nu se află întrînșii iubire de sine ci se bucură, de-ar fi să se mântuiască oameni cât mai mulți și să ajungă la slava de care ei înșiși se bucură. Ei toți sunt *biruitori prin credință.* Ei toți au stins văpaia patimilor care făceau scrum firea omenească cea slabă. Mulți au îndurat batjocură și prigoană, lanțuri și închisoare și, la urmă, supliciu. Mulți din aceștia, de care lumea nu era vrednică, au pribegit pe fața pământului, *în pustii și în munți și în peșteri și în crăpăturile pământului* (Evrei 11, 38). Viața aceasta este o încercare a lucrării noastre, iar răsplata o vom primi în veacul ce va să vină. Ei au trecut cu strălucire încercarea, și acum ne ajută și nouă, ca să nu fim rușinați ci să trecem și noi încercarea cu bine, ajungând asemenea lor în împărăția lui Dumnezeu. Minunat este Dumnezeu întru sfinții Săi !

Biserica prăznuiește anume această Duminică a tuturor Sfinților în prima duminică după Pogorârea Duhului Sfânt, ca să ne învețe că apostolii, ca și toți sfinții, s-au arătat cei mai mari eroi din istoria neamului omenesc, nu atât prin propriile puteri cât prin binecuvântata putere a Duhului Sfânt. Ei s-au hrănit cu pâinea lui Dumnezeu, s-au înzestrat cu purtarea de grijă a lui Dumnezeu, s-au înarmat cu armele lui Dumnezeu. Numai așa au putut să stăruiască în luptă, să îndure totul și să biruiască în toate.

[Sfântul Macarie Egipteanul ne învață, din trăirea lui, că omul trebuie să se îndeletnicească îndelung cu fapta cea bună, cu mare străduanie și hotărâre; abia atunci „Dumnezeu vine și se sălășluiește în el, și el în Domnul, și Domnul Însuși seamănă întrînsul poruncile Sale, umplându-l de roade duhovnicești" (Omilia 19)]

Ca și pilda apostolilor, pilda tuturor sfinților ne înfățișează preadulcele și marele adevăr că Dumnezeu nu-Și trimite slujitorii la păsune fără hrană, nici fiii la câmp fără unelte, nici soldații la bătălie fără arme. Slavă fie Domnului preaînalt, care slăvește pe sfinții săi întru biruință și Se slăvește întrînșii !

Și mulți dintâi vor fi pe urmă, și cei de pe urmă vor fi întâi. Astfel încheie Domnul profeticul Său cuvânt către apostoli, cuvânt ce s-a împlinit și se împlinește până astăzi, având însă a-și primi suprema împlinire abia la Judecata de Apoi. Apostolii erau priviți ca „cei de pe urmă" în Israel, pe când fariseii și toți fățarnicii prigonitori ai apostolilor erau „cei dintâi": *Am ajuns ca gunoiul lumii, ca mătura tuturor, până astăzi* (I Corinteni 4, 13). Dar apostolii au ajuns cei dintâi, iar prigonitorii lor cei din urmă, și în cer și pe pământ. Vânzătorul Iuda era printre cei dintâi, dar prin trădarea lui Dumnezeu a ajuns cel din urmă. Mulți sfinți erau socotiți codași, dar au ajuns în frunte, în vreme ce chinuitorii și batjocoritorii lor au căzut din cinstea ce-o aveau în ochii lumii și sunt ultimii înaintea feței lui Dumnezeu. Atunci, la Înfricoșatul Județ, se va descoperi că foarte, foarte mulți care sunt astăzi priviți ca cei dintâi între noi, vor coborî pe treapta cea mai de pe urmă, iar mulți din cei ce singuri se socotesc și sunt socotiți și de lume a fi ultimii, se vor înălța și vor fi cei dintâi.

Cuvântul acesta are și un înțeles lăuntric. În noi, în fiecare, se dă o luptă între omul nostru de jos și cel de sus. Când în noi stăpânește ceea ce este josnic, grosolan, păcătos și șovăielnic, atunci omul cel de jos este cel dintâi și are întâietate asupra omului de sus. Dacă omul își mărturisește păcatele, se căiește și primește împărtășire de Hristos cel viu, atunci omul de jos cade și este cel din urmă, pe când cel nobil se ridică de pe ultimul loc pe primul. Și, dimpotrivă, când în noi domnește frumusețea și înălțimea lui Hristos, în smerenie și ascultare către Domnul, în credință și fapte bune, atunci omul cel de sus stă la locul lui, care este al întâietății, iar omul de jos pe locul cel mai de jos. Dar, vai, se poate întâmpla ca astfel fiind, omul bun și evlavios să se bizuie prea mult pe sine, de unde se naște mândria, iar din mândrie toate relele prin care josnicul se proțăpește iarăși deasupra iar omul nobil e împins în

ultimul rând. Și așa cel din urmă ajunge întâiul, iar întâiul ajunge cel din urmă.

Trebuie de aceea să fim neîncetat cu luare-aminte de sine, și să nu ne încredem prea mult în noi înșine, ci toată nădejdea să ne-o punem, cu rugăciune, în Domnul și în biruitoarele Sale arme pline de har. *Toate le pot întru Hristos, cel ce mă îmbracă cu putere* (Filipeni 4, 13), zice Apostolul Pavel. Toate le putem, O, atotputernice Doamne, prin Tine și prin puterea Ta dăinuitoare în noi. Nu putem nimic de la noi înșine, afară doar de păcat. Fără Tine suntem flămânzi, fără Tine suntem goi, Părinte. Suntem slabi și neînarmați fără Tine, Conducătorul nostru în luptă. Cu tine avem toate și putem toate, O, Mântuitorul nostru cel nebiruit. Cu mulțumită pentru toate, ne rugăm Ție: nu ne trece cu vederea, nu-Ți întoarce ajutorul de la noi cât vom trăi ! Ție se cuvine slava, O, Doamne Iisuse, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A DOUA DUPĂ RUSALII
Evanghelia Chemării Apostolilor
Matei 4, 18-23

Iar Iisus, umblând pe lângă marea Galileii, a văzut doi frați, pe Simon ce se numește Petru și pe Andrei, fratele lui, care aruncau mreaja în mare, căci erau pescari. Și le-a zis: Veniți după Mine și vă voi face pescari de oameni. Iar ei, îndată lăsând mrejele, au mers după El. De acolo, mergând mai departe, a văzut alți doi frați, pe Iacov al lui Zevedeu și pe Ioan fratele lui, în corabie cu Zevedeu, tatăl lor, dregându-și mrejele și i-a chemat. Iar ei îndată, lăsând corabia și pe tatăl lor, au mers după El. Și a străbătut Iisus toată Galileea, învățând în sinagogile lor și propovăduind Evanghelia împărăției și tămăduind toată boala și toată neputința în popor.

De ce se grăbesc atât de mult oamenii în zilele noastre ? Ca să-și vadă cât mai repede strădaniile încununate de succes ! Iar succesul vine, și se duce, și lasă în urmă o umbră de tristețe.

De ce se grăbesc atât de mult fiii oamenilor în zilele noastre ? Ca să culeagă cât mai repede roadele muncii lor. Iar roadele vin, trec, și în urma lor rămâne o umbră de amărăciune.

Vine moartea, și oamenii noștri mor cu ochii la trecut: la succesul lor pe care lumea l-a uitat, la recolta de roade care au putrezit. Mor, și odată cu ei moare și ultima urmă a strădaniilor și a împlinirilor lor. Vin alții care, la fel, seamănă și ei în mare grabă; la fel strâng roadele și le mănâncă, și ies cu mâinile goale din această lume.

Așa stau lucrurile cu oamenii. Dar la Dumnezeu e altfel. Văzând ce deosebire este între lucrul lor și al lui Dumnezeu, oamenii spun: „La moara lui Dumnezeu macini încet, dar bine". Dar poate că Dumnezeu lucrează încet într-o generație, în întregul istoriei însă nu lucrează încet. Adesea seamănă într-o generație și culege în alta; generația în care Dumnezeu seamănă zice că Dumnezeu lucrează foarte încet, pe când cea în care Dumnezeu culege zice că Dumnezeu lucrează foarte repede. La noi oamenii, recolta se strân-

ge repede, mult mai repede decât ține anevoioasa arare, semănare, plivire, așteptare, îngrijorare. Dar la Dumnezeu nu este nici repede, nici încet. El Își are pasul Lui, și nu se abate de la el. Furnica se uită și nu vede decât numai mușuroiul său; gospodarul se uită și vede tot câmpul.

Dacă Hristos ar fi lucrat în felul oamenilor, n-ar fi ales drept apostoli doisprezece pescari; Și-ar fi luat doisprezece regi. Să fi vrut să-Și vadă la repezeală efortul încununat de succes, ar fi convertit doisprezece puternici ai acestei lumi ca să-i facă apostoli și următori ai Săi. Gândiți-vă numai, cum s-ar fi dus vestea despre Hristos pe toată fața pământului, cum ar fi fost răsturnați toți idolii prin decret imperial, cât de repede s-ar fi răspândit învățătura Lui! Templele păgânești la iuțeală s-ar fi preschimbat în biserici ale creștinilor, jertfele sângeroase de animale aduse zeilor ar fi încetat, în loc de fum de carne arsă am fi avut doar fum de tămâie! Ușor și cu spor ar fi fost să se așeze Biserica între toți oamenii deopotrivă. Fără să mai trebuiască să sufere, Hristos ar fi fost luat și pus pe un singur tron împărătesc de unde ar fi stăpânit glorios prin doisprezece regi vasali, reprezentanții Săi, peste toate popoarele pământului, de la răsărit la apus și de la miazănoapte la miazăzi! Încăpățânații evrei L-ar fi recunoscut și ei drept Mesia cel așteptat, și fără să-L mai răstignească I-ar fi făcut plecăciune până la pământ.

Acum gândiți-vă ce s-ar fi ales, până la urmă, de un asemenea rege, înălțat în pripă de puterea și mintea omenească. S-ar fi ales ce s-a ales de toate împărățiile pământului, de dinainte și de după Hristos. S-ar fi risipit așa cum s-au risipit acestea, cu întemeietorii lor cu tot, și lumea ar fi rămas în urmă cum a fost și înainte. Daca vreți o pildă, e ca și cum un gigant ar smulge din munți un stejar falnic și l-ar planta în vale. Câtă vreme uriașul stă lângă el și-l proptește cu mâna sa cea tare, stă și stejarul. Dar când se îndepărtează sprijinitorul, la prima suflare de vânt se prăbușește ca o surcică. Vin oamenii, se uită și se minunează cum de a căzut asemenea mândrețe de copac, pe când în jur tufele pipernicite n-au pățit nimic. Clatină din cap și zic. „Cu adevărat tufele crescând încet din sămânța lor, se țin mai bine decât cel mai strașnic stejar scos din rădăcină. Cu cât mai bine îi sunt rădăcinile înfipte în pământ, cu atât mai bine se ține pomul și e greu să-l dobori."

Ce înțelept a fost Hristos, pornind de jos, și nu din vârf! Ce înțelept a fost să purceadă la clădirea Împărăției, nu cu prinți, ci cu pescari! Și ce bine de noi, care trăim după două mii de ani de la viața Sa pământească, că nu Și-a văzut în vremea vieții Sale pământești desăvârșita încoronare a lucrului Său, că n-a cules atunci toate roadele muncii Sale! Nu a vrut Hristos să mute, ca un gigant, un copac uriaș îndată pe pământ ci a vrut, ca un gospodar chibzuit, să îngroape sămânța adânc în întunecimea pământului și să meargă liniștit acasă. Și așa a și făcut.

A îngropat Domnul sămânța pomului vieții, nu doar în întunecimea unor simpli pescari, ci în chiar bezna iadului — și S-a dus în drumul Său. Și copacul a crescut încet, foarte încet. Vânturi sălbatice l-au zguduit căutând să-l frângă, dar nimic nu au izbândit. Dușmanii l-au retezat, dar rădăcina a dat noi și noi vlăstare; cu cât mai mult a fost lovit, cu atât mai hotărât și mai drept a crescut. Armatele vrăjmașului au săpat adânc, adânc, mai adânc decât în catacombe, căutând să pătrundă la rădăcină; dar cu cât au vrut s-o smintească din loc, cu atât ea s-a întărit și a scos mai puternice mlădițe. Deci pomul lui Hristos — sădit în felul lui Dumnezeu, nu al omului — înflorește și e verde și astăzi, după trecerea a două mii de ani, și dă roade dulci oamenilor și îngerilor, și strălucește viu și preafrumos de parcă de-abia generația dinainte l-a plantat.

Dacă Iisus Domnul ar fi lucrat în felul oamenilor, S-ar fi slăvit, adevărat este, mult mai repede între oameni, dar noi nu ne-am fi mântuit. Dar El nu umbla după slavă de la oameni, nu umbla după sunetul fluierelor păstorești care astăzi îți cântă, iar mâine se aruncă în foc. Nu slavă căuta El la oameni, ci mântuirea lor. N-a venit între oameni ca un cogeamite uriaș de la circ care-și arată mușchii și iscusința, ca să culeagă aplauzele lui gură-cască, ci a venit ca un prieten și ca un doctor în bolnița noastră, ca să ne cerceteze, să stea de vorbă cu noi, cu fiecare, de la suflet la suflet, să ne întrebe ce ne doare și să ne vindece. Bine este pentru oameni, pentru oamenii de la începutul și până la sfârșitul veacurilor, că Domnul a lucrat în felul lui Dumnezeu, alegându-Și apostolii, nu doisprezece prinți mari, ci doisprezece pescari mici.

Iar Iisus, umblând pe lângă marea Galileii, a văzut doi frați, pe Simon ce se numește Petru și pe Andrei, fratele lui, care aruncau mreaja în mare, căci erau pescari. Cum a venit Domnul la Marea Galileii ne

spun versetele precedente ale Evangheliei. Auzind că Ioan Botezătorul e în temniță, a plecat din Iudeea și a venit în Galileea, în ținutul cel disprețuit al lui Israel. Înaintevăzând sângerosul sfârșit al marelui Său Înaintemergător și ostaș, Hristos, părând că se retrage dinaintea dușmanului, Își pregătea de fapt biruința.

Fiind în Galileea, n-ar fi fost mai potrivit să rămână în Nazaret, unde petrecuse cea mai mare parte din viața-I pământească ? Dar ce prooroc e iubit în țara lui ? În Nazaret mai fusese, și cei de acolo voiseră să-L arunce din vârful muntelui (Luca 4, 29). Întorcându-se încă o dată de către răutatea omenească, Domnul S-a oprit în cele din urmă lângă marea Galileii, în hotarele lui Zabulon și Neftali, printre oamenii cei mai disprețuiți, printre cei aflați *în întuneric și în umbra morții* (Isaia 9, 2). În acest mare întuneric avea să semene sămânța arborelui cel rodnic al Evangheliei.

Evanghelistul Ioan ne spune că cel dintâi venit la Domnul a fost Andrei. Andrei fusese întâi ucenic al lui Ioan Botezătorul, dar când Ioan L-a arătat pe Hristos drept Unul mai mare decât el, a lăsat pe învățătorul cel mai dinainte și L-a urmat pe Hristos. Îndată după aceea, Andrei l-a găsit pe Simon, fratele său, și i-a spus: *Am aflat pe Mesia, ce se tâlcuiește Hristos; și l-a adus la Iisus.* Atunci i-a dat Hristos lui Simon numele „Petru", „Piatră", de la piatra cea tare a credinței (Ioan 1, 35-42). Să fie o nepotrivire între ce scrie Ioan Evanghelistul aici, și ce spune Matei în Evanghelia de astăzi, anume că Hristos i-a chemat pe acești doi frați lângă marea Galileii ? După Ioan, Andrei cel dintâi a venit după Hristos, și apoi Petru, pe când din Evanghelia de la Matei se pare că Hristos i-a găsit și i-a chemat pe amândoi împreună, iar Petru e pomenit înaintea lui Andrei. Cum se poate ? Nu, nu-i nici o contradicție. E limpede însă că, așa cum arată Sfântul Ioan Gură-de-Aur, sunt descrise două întâmplări deosebite: una s-a petrecut în Iudeea pe când Ioan Botezătorul nu fusese încă închis, iar alta mai târziu, în Galileea, când Botezătorul era în temniță și Iisus stătea în Capernaum, pe țărmul Mării Galileii. Ioan povestește prima întâlnire a lui Hristos cu Petru și cu Andrei, iar Matei pe cea de mai târziu. Acest lucru se vede din faptul că Matei zice: „Simon numit Petru", ceea ce înseamnă că Simon își și primise numele „Petru" de la Domnul. Întâlnirea mai veche, prima dintre Petru și Hristos, avusese loc în Iudeea, când Andrei l-a adus pe fratele său la Hristos. Iată cum de-

scrie Evanghelistul Ioan această întâlnire: *și l-a adus la Iisus. Iisus, privind la el, i-a zis: Tu ești Simon, fiul lui Iona; tu te vei numi Chifa, ce se tâlcuiește: Petru* (Ioan 1, 42). Cunoscând aceasta, Evanghelistul Matei descrie acum o întâlnire între fiii lui Iona și Domnul ce a avut loc după aceea, pentru care și spune: *Simon numit Petru.* Îl pomenește întâi pe Petru deoarece acesta, cu firea lui însuflețită, făcea o impresie puternică. Oricine care citește Evanghelia vede că e vorba de două întâmplări deosebite. În vreme ce Matei înfățișează chemarea hotărâtoare a apostolilor: *Veniți după Mine !*, Ioan descrie altă întâlnire a celor doi frați cu Hristos, din vremea când Înaintemergătorul a spus: *Iată Mielul lui Dumnezeu !* Se vede că, după această întâlnire, ei s-au despărțit de Hristos, și au venit mai târziu în Galileea, unde i-a aflat Domnul îndeletnicindu-se cu lucrul lor pescăresc.

Și le-a zis: Veniți după Mine și vă voi face pescari de oameni. Iar ei, îndată lăsând mrejele, au mers după El. Hristos le cunoștea inima; pescarii aceștia credeau în Dumnezeu ca niște copii și ascultau poruncilor Lui. Nu erau obișnuiți să aibă putere peste alții și să poruncească, ci să muncească și să asculte. Inima le era plină de smerenie. Erau niște simpli pescari, dar sufletele lor însetau de adevăr și dreptate. Iată-l pe Andrei, cel care și-a și lăsat odată mrejele ca să-l urmeze pe Ioan Botezătorul. Când Ioan l-a arătat pe Hristos, Andrei l-a lăsat pe Ioan și a mers după Hristos. Erau suflete arzătoare, care căutau dreptatea lui Dumnezeu și Împărăția Lui. De aceea le-a spus Hristos atât de hotărât: *Veniți după Mine !*

Așa Se poartă Dumnezeu cu noi. Nu ne constrânge să mergem pe calea mântuirii, ci ne lasă să alegem de bunăvoie între calea mântuirii și cea a pierzaniei. Dar când Dumnezeu, cunoscătorul de inimi, S-a îngrijit de așezarea inimii nostre pe calea cea dreaptă, ne atrage cu putere pe această cale a mântuirii. Dar dacă vede că neam întors cu totul inima pe calea pierzării și a răului, Dumnezeu ne lasă și ajunge stăpân peste noi Satana. Așa a fost cu Iuda vânzătorul. Când inima i s-a întors cu totul și cu totul spre rău și a ales calea întunecată a pierzaniei, Hristos n-a mai căutat să-l abată ci, văzând că în Iuda și intrase Satana, Domnul i-a spus: *Ceea ce faci, fă mai curând* (Ioan 13, 27). Nici pe Petru și pe Andrei, nici pe Iuda nu-i constrânge Domnul, ci El vorbește unor inimi care au și ales.

Lui Petru îi spune: *Veniți după Mine !*, iar lui Iuda: *Ceea ce faci, fă mai curând.*

Vă voi face pescari de oameni. Adică: Întrucât până acum ați prins pește din adâncurile întunecate ale mării, de acum înainte veți prinde, cu Mine și cu Evanghelia mea, oameni din adâncurile întunecate ale răutății lumii acesteia.

La chemarea lui Hristos, Petru și Andrei *îndată lăsând mrejele, au mers după El.* Vedeți cum inimile acestor doi frați au și ales binele ? Ei n-au întrebat: „Dar de ce ne chemi ? Din ce-o să trăim ? Cine are să-i hrănească pe ai noștri ?" Parcă toată viața lor nu făcuseră decât să aștepte această chemare ! Ca niște copii au lăsat toată grija în seama lui Hristos. Au lăsat totul și au răspuns chemării Lui.

De acolo, mergând mai departe, a văzut alți doi frați, pe Iacov al lui Zevedeu și pe Ioan fratele lui, în corabie cu Zevedeu, tatăl lor, dregându-și mrejele și i-a chemat. Iar ei îndată, lăsând corabia și pe tatăl lor, au mers după El. Iarăși doi pescari ! Nu purtau pe frunte coroane împărătești, dar în pieptul lor băteau inimi împărătești. Așa Își strânge Domnul perle în întuneric. El alege pe cei mărunți și neînvățați, ca să rușineze printrînșii pe cei mari și înțelepți. Alege pe săraci, ca să rușineze pe bogați. Iacov și Ioan erau foarte săraci. Își dregeau cu mâinile lor mrejele rupte, împreună cu tatăl lor. Dar sufletele le erau bogate, pline de foame și sete de Dumnezeu; inimile le erau întoarse spre bine. Și ei erau în așteptare. De aceea, îndată ce i-a chemat Hristos, și-au lăsat lucrul, corabia, năvoadele și pe tatăl lor, și *au mers după El.*

Înțelesul ascuns acesta este: *pescari* înseamnă aceia care caută binecuvântări duhovnicești, *mreaja* înseamnă sufletul, *marea* este lumea, *corabia* este trupul. Că acești pescari *aruncau mreaja în mare* înseamnă că ei căutau binecuvântări duhovnicești, hrană a duhului, împărăția lui Dumnezeu, cufundându-și sufletele în adâncimile lumii ca să prindă în orice chip aceste binecuvântări. *Dregându-și mrejele* înseamnă strădania lor de a-și păstra sufletul întreg. *Lăsând mrejele, au mers după El* înseamnă că ei au părăsit sufletele lor vechi, păcătoase, și au pornit să fie înnoiți de Hristos, să primească un suflet nou și un duh nou. Și mai înseamnă că, de acum încolo, ei nu vor mai căuta să prindă haruri duhovnicești pe seama lor, ci în Hristos; nu cu puterea lor ci cu puterea lui Dumnezeu; nu cu mintea lor ci cu descoperirea lui Dumnezeu. Iar ceilalți doi *lăsând corabia și pe tatăl lor* înseamnă că și-au părăsit trupurile păcătoase și pe tatăl lor pământesc ca să se îngrijească de mântuirea sufletelor lor, mergând să întâlnească pe Tatăl ceresc, înfiați fiind de harul lui Dumnezeu.

Și a străbătut Iisus toată Galileea, învățând în sinagogile lor și propovăduind Evanghelia împărăției și tămăduind toată boala și toată neputința în popor. După ce a viețuit ascuns vreme de treizeci de ani, Mântuitorul începe acum cu putere lucrul Său dumnezeiesc. *A străbătut Iisus toată Galileea.* El tâlcuiește cele vechi, propovăduiește cele noi, și pe amândouă, și vechi și noi, le întărește prin minunile tămăduirilor. Legea a fost dată prin Moise și prin profeți, și a fost adeverită prin multe minuni, pentru ca oamenii să creadă că Legea aceasta este de la Dumnezeu. Dar învățătorii Legii, cei cu sufletele negre de păcate, au întunecat cu totul înțelesul Legii. De aceea Legea veche era moartă, și era ca și când n-ar fi fost niciodată. Iar Iisus Domnul Cel prea curat și fără de pată vine ca Singurul care înțelege și poate să tâlcuiască această Lege dintâi. El îi arată înțelesul, descuie duhul ei cel zăvorât minții păcătoșilor. El este acum tălmaciul Duhului, așa cum mai târziu Duhul Îi va fi tălmaci Lui. El nu leapădă Legea veche a lui Dumnezeu. Cum să o lepede Cel ce a dat-o ? Dar, pe temeiul înțelesului adevărat și profetic al acestei Legi vechi, Dumnezeu dă acum o Lege nouă a mântuirii, propovăduind Evanghelia Împărăției. Legea veche este asemenea unui pământ bun și roditor lăsat de izbeliște, năpădit de spini și de buruieni aruncate de oameni, adică de învățători rătăciți. Deci ochii tuturor se întorc de la acest pământ părăsit. Iar Domnul îl ară și seamănă sămânță nouă, iar oamenii se uită la El cu teamă și uimire. Și precum Legea cea veche a fost întărită cu multe minuni dumnezeiești, și Iisus Domnul, dătătorul Legii, întărește Legea cea nouă cu multe minuni. Iar minunile acestea nu sunt lucrate ca să ia ochii cu strălucirea puterii, ci numai spre binele oamenilor. Sunt minuni de tămăduire a trupului și a minții, și a slăbiciunii omenești. Pentru că Domnul a venit la noi nu ca un vrăjitor, ci ca un prieten și ca un Doctor al nostru.

Toți care flămânzim și însetăm după dreptatea și dragostea lui Dumnezeu și care pescuim zadarnic în marea acestei lumi, aruncându-ne în ea sufletele ca niște mreje, să auzim glasul Mântuitorului, pentru că iată, și pe noi ne cheamă așa cum i-a chemat odini-

oară pe pescarii de lângă marea Galileii: *Veniți după Mine !* Auzind acest glas, să nu șovăim nici o clipă, ci îndată să lăsăm toate lucrurile noastre și iubirile noastre vechi, și să mergem după El. El este singurul nostru prieten, singurul nostru vindecător. Toți ceilalți, care stau departe de El, sunt fie nebuni fie șarlatani. Și nu ne cheamă ca pe niște prinți sau păstori, bogați sau săraci, învățați sau de carte neștiutori, ci ca pe niște bolnavi și slăbănogiți ce suntem. Iar boala și neputința noastră vin din păcat. De aceea să cădem înaintea Domnului, și să plângem cum plângeau bolnavii și nefericiții acelor zile: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul ! O, Doamne, iartă mulțimea cea fără de număr a păcatelor mele, curățește-mă cu puterea Ta, hrănește-mă cu pâinea Ta, pătrunde cu suflarea Ta cea vie cămara înăbușitoare a inimii mele, și mă voi vindeca, mă voi vindeca și voi fi viu !" Fie Domnul slăvit întru tăria sufletelor noastre și întru curăția trupurilor noastre, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A TREIA DUPĂ RUSALII
Evanghelia minții curate
Matei 6, 22-33

Luminătorul trupului este ochiul; de va fi ochiul tău curat, tot trupul tău va fi luminat. Iar de va fi ochiul tău rău, tot trupul tău va fi întunecat. Deci, dacă lumina care e în tine este întuneric, dar întunericul cu cât mai mult ! Nimeni nu poate să slujească la doi domni, căci sau pe unul îl va urî și pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va lipi și pe celălalt îl va disprețui; nu puteți să slujiți lui Dumnezeu și lui mamona. De aceea zic vouă: Nu vă îngrijiți pentru viața voastră ce veți mânca, nici pentru trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca; au nu este viața mai mult decât hrana și trupul decât îmbrăcămintea ? Priviți la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în jitnițe, și Tatăl vostru Cel ceresc le hrănește. Oare nu sunteți voi cu mult mai presus decât ele ? Și cine dintre voi, îngrijindu-se, poate să adauge staturii sale un cot ? Iar de îmbrăcăminte de ce vă îngrijiți ? Luați seama la crinii câmpului cum cresc: nu se ostenesc, nici nu torc. Și vă spun vouă că nici Solomon, în toată mărirea lui, nu s-a îmbrăcat ca unul dintre aceștia. Iar dacă iarba câmpului, care astăzi este și mâine se aruncă în cuptor, Dumnezeu astfel o îmbracă, oare nu cu mult mai mult pe voi, puțin credincioșilor ? Deci, nu duceți grijă, spunând: Ce vom mânca, ori ce vom bea, ori cu ce ne vom îmbrăca ? Că după toate acestea se străduiesc păgânii; știe doar Tatăl vostru Cel ceresc că aveți nevoie de ele. Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă.

Dintre toți oamenii de pe pământ, cea mai mare răspundere înaintea lui Dumnezeu o poartă cel ce se numește pe sine creștin; Dumnezeu le-a dat cel mai mult creștinilor, și va cere mult de la ei. Popoarelor care s-au îndepărtat de descoperirea primordială a lui Dumnezeu, Dumnezeu le-a lăsat natura și mintea: natura drept carte și mintea drept îndreptar de citire a acestei cărți. Creștinilor însă, pe lângă natură și minte, le-a fost restaurată revelația primor-

dială, și li s-a dat o nouă revelație în Domnul Iisus Hristos. Creștinii au și Biserica, paznic, tâlcuitor și îndrumător întru amândouă Revelațiile; în sfârșit, creștinii au și puterea Duhului Sfânt, de viață dătător, învățător și călăuzitor încă din începutul Bisericii. Astfel, pe când necreștinii au un singur talant — mintea — care îi îndrumă și-i învață din cartea naturii, creștinii au cinci talanți: mintea, revelația veche, revelația nouă, Biserica și puterea Duhului Sfânt.

Când un om care nu este creștin se întoarce către natură, să o citească și să o tâlcuiască, are lumina unei singure candele: mintea; când un evreu se îndreaptă către natură, să o citească și să o tâlcuiască, are lumina a doua candele: mintea și revelația veche; dar când un creșin se îndreaptă către natură, să o citească și să o tâlcuiască, are lumina a cinci candele: mintea, revelația veche, revelația nouă, Biserica și puterea Duhului Sfânt. Cine, așadar, vede mai bine: cel cu o lumină, cel cu două sau cel cu cinci ? Fără îndoială că toți pot citi câte ceva, dar nici vorbă că cel cu cinci luminări va vedea mai limpede și mai departe decât ceilalți doi.

Când unui om care merge la lumina a cinci candele i se sting toate cinci, se găsește într-un întuneric cu mult mai mare decât unul care merge la lumina unei singure candele care i se stinge. Când doi oameni se găsesesc în același întuneric, mai negru e întunericul pentru ochii celui care vine dintr-o lumină mai mare. Cei care merg la lumina doar a unei singure candele, și merg cu inimă curată și cu minte neîntunecată, pot răzbi prin valea întunecoasă a acestei lumi spre lumina cea mare a lui Dumnezeu; dar mai ușor pot străbate cei al căror drum e luminat de un sfeșnic cu cinci lumini. Iar dacă cei care merg cu o candelă sunt *fără cuvânt de apărare* (Romani 1, 20) dacă se abat din cale și se pierd în întuneric, ce cuvânt de apărare înaintea lui Dumnezeu vor avea cei cărora Dumnezeu le-a dat cinci lumini, dacă ei se abat din cale și se pierd în întuneric ? Cu adevărat, între toți oamenii de pe pământ, cea mai mare răspundere înaintea lui Dumnezeu o poartă cel ce se numește pe sine creștin.

În Evanghelia de astăzi, Domnul dezvăluie adevăruri limpezi și simple pe care mulți dintre noi, cu inconștiență, le calcă în picioare în fiecare zi; adevăruri atât de simple și de limpezi încât și un om cu o singură lumină — cu o minte curată, dar al lui Dumnezeu — le pot vedea și recunoaște. Zice Domnul: *Luminătorul trupului este*

ochiul; de va fi ochiul tău curat, tot trupul tău va fi luminat. Iar de va fi ochiul tău rău, tot trupul tău va fi întunecat.

Ochii sunt fereastra trupului, fereastra prin care simte lumina, primește lumina și se cunoaște a fi în lumină. Dacă fereastra e astupată, în ce întuneric se află trupul ! Ochii sunt călăuza trupului; câtă vreme călăuza e în față, trupul înaintează și nu alunecă din cale: picioarele merg încotro trebuie, mâinile și ele fac ce trebuie, la fel fiecare mădular. Dar când călăuza rămâne în întuneric, în ce întuneric se vor afla cei ce vin după dânsa ! Dacă ochii orbesc și nu mai luminează trupul, ce grămadă monstruoasă de întuneric va fi acel trup ! Toate cărările i se închid; picioarele ori stau în loc, ori o iau aiurea; mâinile ori nu fac nimic ori lucrează anapoda; la fel toate mădularele. Picioarele se târăsc anevoie, încercând prin încetineală să țină locul luminii care lipsește; mâinile se întind, căutând să atingă și atingerea să țină loc luminii care lipsește; urechea se ciulește, căutând să înlocuiască vederea. Dar în zadar: cei conduși nu pot ține loc de călăuză. Se iscă zăpăceală, haos. Fără vedere, trupul este adevărată temniță.

Înțelesul ascuns al acestor cuvinte îl dezvăluie limpede propoziția ce urmează: *Deci, dacă lumina care e în tine este întuneric, dar întunericul cu cât mai mult !* Domnul nu spune „în fața ta", sau „deasupra ta", ci *„lumina care e în tine"*. Spunând aceasta, întoarce întreaga icoană a ochiului și a trupului spre omul dinlăuntru, spre minte și spre suflet, pentru că ochiul e chipul minții, iar sufletul chipul trupului. În Sfânta Scriptură se vorbește adesea de vederea minții, precum și de orbirea ei. Apostolul Pavel cere de la Dumnezeu pentru Efeseni: *Să vă lumineze ochii inimii* (1, 18), iar Psalmistul se roagă: *Descopere ochii mei și voi cunoaște minunile din legea Ta* (Psalm 118, 18), înțelegând aici ochii minții, vederea dinlăuntru, singura prin care se poate vedea Legea lui Dumnezeu.

Mintea este ochiul sufletului întreg. Mintea este fereastra sufletului spre Dumnezeu. Când mintea e curată, luminată și deschisă spre Dumnezeu, se revarsă în tot sufletul lumină din cer și gândurile ni se înalță și ele spre Dumnezeu. Atunci toate simțirile noastre sunt pline de dragoste de Dumnezeu și de Legea Lui, toate năzuințele și dorințele noastre, toate lucrările sufletului nostru sunt pline de lumină, întregi și puse în slujba lui Dumnezeu. Sunt ca un câmp însorit pe care pasc turmele și se veselesc păstorii și unde nu cutea-

ză lupii să intre din pricina luminii. Numai când asfințește soarele și cade noaptea îndrăznesc lupii să iasă în câmp după pradă. Luminat de o minte teafără și curată, suletul e ferit de fiare sălbatice, de răutăți și patimi, care cad asupra lui numai în întunericul unei minți bolnave.

[Fiind Ava Veniamin bolnav de moarte, ucenicii se rugau lângă patul lui pentru însănătoșire. Dar bătrânul, auzind pentru ce se roagă, le-a zis: Rugați-vă pentru omul meu cel dinlăuntru, să nu se îmbolnăvească acesta; de pe urma trupului n-am avut mare lucru de câștigat, iar acum, că-i bolnav, nu simt nici o pierdere (Pateric)]

Când mintea e curată, totul în sufletul omului este curat și este curat omul întreg. *Toate sunt curate pentru cei curați* (Tit 1, 15). Fără îndoială că în orice om, pe lângă cea mai mare curăție se află și impurități; dar omul cu minte curată nu va vedea necurăția, pentru că își îndreaptă mintea, și prin minte tot sufletul, numai spre ceea ce este curat atât întrînsul cât și în lumea înconjurătoare. Și, îndreptându-și mintea numai spre ceea ce este curat, se îmbogățește tot mai mult și mai mult în curăție. Cu cât mintea ni se alipește de Mântuitorul Iisus Hristos care este desăvârșirea curăției și a luminii, cu atât mai curată, mai strălucită și mai înțelegătoare se face, și odată cu ea și inima și tot sufletul nostru.

Dacă mintea se întoarce de la Dumnezeu, Îl tăgăduiește sau Îl hulește, făclia sufletului se stinge, fereastra se astupă și cârmaciul sufletului, mintea, alunecă și cade în prăpastie. O, cum se întunecă atunci sufletul ! Ce răzmeriță-i întrînsul și cum se clatină orbecăind afară din cale ! Drept călăuză e luat un fugar, drept lumină o scânteie fără viață, ce degrabă stingându-se, îl lasă pe cel dus de ea în seama unei simțiri trecătoare, căreia repede îi ia locul o alta, și astfel zburătăcind de la o dorință la alta omul cade întreg în întunericul nepătruns al deznădejdii. Atunci sufletul sfârșit de puteri se predă cu totul trupului: trupului care și el s-a făcut întuneric și orbire, lipsit fiind de lumina înțelegerii. Trupul ajunge cârmaci ! Orbul duce pe orb, și amândoi cad în prăpastie.

Cuvântul de mai sus al lui Hristos se potrivește deasemenea părinților și învățătorilor, conducătorilor de popoare și preoților Bisericii lui Dumnezeu. Părinții sunt, cumva, ochii copilului; la fel sunt învățătorii pentru învățăcei și conducătorii pentru popor. Dacă cei ce merg în frunte nu văd încotro se îndreaptă, cu atât mai

puțin văd cei ce merg după ei. Dacă părinții s-au rătăcit, cum să găsească pruncul calea cea dreaptă ? Dacă învățătorii mint, cum să învețe ucenicii adevărul ? Cu conducători fără de Dumnezeu, cum să fie evlavios poporul ? Și cu preoți prihăniți, cum să fie credincioșii curați ? Atunci se va arăta asupra acelora tot adevărul profetic al cuvintelor ce s-au dovedit, de atâtea nenumărate ori, adevărate pentru israeliți: *Cu ochii vă veți uita,și nu veți vedea* (Matei 13, 14; cf. Ioan 9, 39). Adică: vă veți uita cu ochi trupești la cele duhovnicești, și nu le veți vedea; pentru că ochii trupești pătrund trupescul, iar ochii duhovnicești (mintea), ceea ce e duhovnicesc. Dacă mintea ți-e oarbă, tot duhovnicescul din cer și de pe pământ îți rămâne nevăzut și neștiut ție, pentru că nu vezi decât cu ochii trupești. *Omul firesc nu primește cele ale Duhului lui Dumnezeu, căci pentru el sunt nebunie și nu poate să le înțeleagă, fiind judecate duhovnicește* (1 Corinteni 2, 14).

Auzi ce zice Apostolul Pavel: *Noi avem mintea lui Hristos* (1 Corinteni 2, 16). Fericit cine poate spune că are mintea lui Hristos ! Fericit cine a lepădat mintea cea muritoare, înșelătoare, pământească și în locul ei a pus mintea cea tare a lui Hristos ! Unul ca acesta plin va fi de lumină negrăită, și va vedea lumea întregă scăldată în lumină, cum a văzut Moise rugul aprins. Va umbla hotărât în valea cea neagră a acestei vieți, pentru că drumul său e luminat de lumina luminilor, de Ochiul atoatevăzător, de Mintea cea preacurată. Pentru că spune Domnul: *Eu sunt Lumina lumii; cel ce Îmi urmează Mie nu va umbla în întuneric* (Ioan 8, 12). Hristos e lumina noastră; Hristos e ochiul vieții noastre. Dacă vrea cineva să cunoască viața și să vadă cărarea vieții adevărate, cu ochiul acesta trebuie să privească. Orice alt ochi e, în chip vătămător, mai mult sau mai puțin întunecat și murdărit, arătând lucrurile fie mai mici fie mai mari, fie mai apropiate fie mai depărtate decât sunt, ca niște ochelari. Numai cu ochii lui Hristos vedem lucrurile așa cum sunt, în cer și pe pământ, în oameni și în celelalte zidiri. De aceea greu le va fi celor cărora li s-a dat să vadă cu ochii lui Hristos, și nu văd, să dea seamă înaintea lui Dumnezeu pentru aceasta.

Nimeni nu poate să slujească la doi domni, căci sau pe unul îl va urî și pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va lipi și pe celălalt îl va disprețui; nu puteți să slujiți lui Dumnezeu și lui mamona. Pot două roți de la o

căruță să meargă înainte și două înapoi ? Poate omul să se uite cu un ochi la răsărit și cu celălalt la apus ?

[Zice ava Isaia: „Precum nu poți privi cu un ochi la cer și cu altul la pământ, nici mintea nu poate să amestece grija de cele cerești cu grija de cele pământești"]

Cum s-o ia un picior la dreapta, și celălalt la stânga ? Nu se poate. Tot așa nu se poate și să mergi la întâlnirea cu Dumnezeu și să rămâi în brațele lumii. Nu poate omul să slujească și lui Dumnezeu și păcatului, pentru că ori va urî pe Dumnezeu și va iubi păcatul, ori dimpotrivă, va iubi pe Dumnezeu și va urî păcatul. Ca să pună și mai mult în lumină acest adevăr, Domnul îl repetă cu alte cuvinte: *Sau de unul se va lipi și pe celălalt îl va disprețui.* Omul poate să se lipească de Dumnezeu, dar poate să se lipească și de vrăjmașul lui Dumnezeu. Iar dragostea pentru lume e ură față de Dumnezeu. Dumnezeu cere de la noi inima noastră întreagă, după cum și El ne dă tot ajutorul Său, tot harul Său. *Căci ochii Domnului văd peste tot pământul, pentru ca să sprijine pe cei care sunt cu inima lor întreagă la El* (II Paralipomena 16, 9): întreagă, desăvârșită, curată, golită de credința în lume, de nădejdea în lume și de dragostea pentru lume; ci plină de credință, nădejde și dragoste față de Dumnezeu cel viu și fără de moarte.

Cine se lipește de Dumnezeu trebuie cu adevărat să disprețuiască toată dulceața muritoare, înșelătoare și stricăcioasă cu care îl îmbie lumea. Și dimpotrivă, cine se dă cu totul pe mâna înșelătoarei nădejdi și făgăduințe a acestei lumi, neapărat va nesocoti și va disprețui pe Dumnezeu. *Nu vă amăgiți: Dumnezeu nu se lasă batjocorit* (Galateni 6, 7). Cine se leapădă de Dumnezeu, și Dumnezeu se va lepăda de dânsul; Dumnezeu va rămânea ce este, iar omul acela va fi șters din Cartea Vieții, și în lumea aceasta și în cea viitoare. Fiți așadar statornici în evlavia față de Dumnezeu, nu fiți cu inima împărțită ci, când ați apucat coarnele plugului lui Dumnezeu, nu vă mai uitați în urmă. Când ați început a fugi din nimicirea Sodomei acestei lumi, nu vă uitați înapoi, ca să nu vă faceți stâlp de sare asemeni femeii lui Lot, și să nu mai puteți apuca atunci nici înainte, nici înapoi. Și când ați scăpat odată de răul faraon egiptenesc, nu mai doriți să vă întoarceți în robia lui, chiar de v-ar sta în cale mări și pustii, foame și sete, și fără de număr dușmani. Domnul pururea merge în fața celor aflați pe calea mântuirii, ca să-i

scoată din flăcările păcatului și să le curețe cărarea fie prin mare, sau prin pustiu, sau prin șirurile strânse ale vrăjmașilor.

Nu puteți să slujiți lui Dumnezeu și lui mamona. Domnul întărește încă o dată ce a spus: *Nimeni nu poate să slujească la doi domni.* Adică: la doi stăpâni ale căror gânduri, dorințe și porunci își sunt potrivnice. Dreptul Avraam a slujit la trei domni (Facere 18, 12), dar acești trei domni erau una în ființă și în duh. Și noi putem să slujim la treizeci de îngeri ai lui Dumnezeu, sau la trei sute de sfinți ai Săi, pentru că aceștia nu sunt treizeci sau trei sute ci una și aceeași oaste a lui Dumnezeu de lumină, adevăr și dreptate, care slujește unui singur Domn: lui Dumnezeu. Ca să nu se înțeleagă că nu putem sluji doi oameni buni și sfinți, Mântuitorul lămurește ce vrea să spună, arătând că are în vedere doi stăpâni potrivnici unul altuia, care nu au nimic laolaltă, cum nu au ziua și noaptea. Dumnezeu și mamona, iată cei doi stăpâni potrivnici cărora nu le putem sluji împreună: și lui Dumnezeu spre mântuire și viață, și lui mamona spre pierzanie și moarte.

„Mamona" este un cuvânt fenician care înseamnă „Avuții". Se spune că fenicienii politeiști aveau un idol cu acest nume, căruia i se închinau ca unui zeu al bogăției. De ce folosește Domnul cuvântul acesta străin drept antiteză lui Dumnezeu ? Tocmai ca să-Și arate adâncul dispreț față de zeificarea avuțiilor, de înrobirea față de ele. *Iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor* (1 Timotei 6, 10). *Iubirea de argint* nu e doar împătimirea după bani, ci după orice avere prisositoare care vatămă sufletul. Mântuitorul ar fi putut spune: „Nu puteți sluji lui Dumnezeu și minciunii, pentru că Dumnezeu e adevăr", sau: „lui Dumnezeu și răpirii, pentru că Dumnezeu e milă", sau „lui Dumnezeu și desfrâului, pentru că Dumnezeu e neprihănire", sau „lui Dumnezeu și pizmei, pentru că Dumnezeu este iubire, sau „lui Dumnezeu și oricărui păcat, pentru că Dumnezeu este fără păcat și potrivnic păcatului."

De ce a pus Domnul tocmai robirea la avuții față în față cu slujirea lui Dumnezeu ? Pentru că robirea la avuții cheamă, pricinuiește și înlesnește toate păcatele și viciile. Cine se lipește de avere cu inima nu se va da în lături să mintă, să înșele, să fure, să răpească, să jure strâmb și chiar să ucidă, numai ca să-și păstreze și să-și sporească bogățiile, și nici nu se va putea împiedica să pizmuiască și să urască pe cei mai bogați decât dânsul. Dar nu numai atât, ci bo-

gățiile vor face cale spre dânsul tuturor păcatelor și răutăților: beție, joc de noroc, desfrâu, preacurvie și toată necurăția.

Omul care vede că ceilalți îl invidiază și-i dau onoruri pentru că e bogat începe să nu mai știe ce-i frica de Dumnezeu; unul ca acesta nu se mai închină lui Dumnezeu, nesocotește Legea și Biserica Lui și curând ajunge hulitor și ateu. Iată de ce Domnul a ales slujirea mamonei, demonul bogățiilor, drept chip al deplinei potrivnicii față de slujirea lui Dumnezeu. A sluji avuția îl duce pe om în robia ei și-i distruge sufletul cu totul.

[Sfântul Vasile cel Mare spune în Omilia la avariție: „Rău e cel care cere mult; multa pretindere duce în viață la poftire fără saț. Focul odată ce a izbucnit mistuie tot ce-i stă în cale și nimeni nu poate să-l oprească până ce nu a mistuit tot. Așa e și avariția: poate cineva s-o stăvilească ?"]

Iar Domnul a spus altădată: *Ce-i va folosi omului, dacă va câștiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde ?* (Matei 16, 26). Lumea e a lui Dumnezeu și așa va rămânea, iar bogatul, când moare, rămâne și fără lume și fără suflet, iar la Judecata de Apoi va fi mai sărac decât cel mai sărac dintre slugile și slujbașii lui din această viață.

Și Domnul spune mai departe: *De aceea zic vouă: Nu vă îngrijiți pentru viața voastră ce veți mânca, nici pentru trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca; au nu este viața mai mult decât hrana și trupul decât îmbrăcămintea ?*

„De aceea zic vouă..." De ce ? Pentru că bogăția e atât de vătămătoare sufletului. Pentru că slujirea mamonei vă oprește de la slujirea lui Dumnezeu. Pentru că voiesc să fiți stăpâni peste întreaga lume și peste toate câte le-a pus Dumnezeu în stăpânirea omului la Facere, iar nu slugi ai slugilor voastre și robi ai robilor voștri. Să nu vă macine așadar grija pentru hrană, pentru băutură și îmbrăcăminte. Mai greu e să faci un trup decât să-l hrănești și să-l îmbraci. Iar Dumnezeu, care a făcut ce-i mai greu, va face și ce-i mai ușor. Ochiul Lui ne veghează neîncetat, mâinile Lui pline se întind necontenit spre noi.

Oare nu vedem, oriunde ne-am îndrepta ochii, cum Ziditorul hrănește, adapă și îmbracă toate făpturile Sale ? Hrănește furnicile în pulbere; hrănește fiarele în munți; hrănește peștii în mare. Când vine vremea rece, trimite rândunelele și cocorii în țări calde, și le hrănește acolo cât e iarna de lungă, iar ursului îi găsește vizuină

unde să hiberneze. El adapă arborii și ierburile, colinele și pajiștile, verdeața și florile. E vreo făptură pe fața pământului pe care s-o fi făcut Dumnezeu și apoi să o fi părăsit golașă ? Cine altul îmbracă pe leu și pe tigru, și pe lup, și pe vulpe ? Cine-i coase haină păunului, și corbului, și cine clădește țestoasei carapace și peștelui solzi, dacă nu El ? Cine dă oilor lână, și păr caprelor, și țepi porcului, și piele boului, și coamă calului, dacă nu El ? Cine brodează aripile fluturelui și talia viespei și cine face pavăză gâzelor în iarbă și frunziș ? Cine îi dă pomului coaja și cine împodobește lujerul porumbului ? Cine toarce și țese pentru florile câmpului asemenea straie cum n-au purtat vreodată nici regii pământului ? Domnul, Domnul cel viu, Domnul care le-a zidit . Dar oare El se va uita numai la om ca la un fiu vitreg între toate făpturile Sale ? Cel care hrănește fiarele în munți, și iarba de pe câmp, și gâzele din iarbă, o să lase flămând și însetat și gol tocmai pe om, pe cununa zidirii Sale ?

Priviți la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în jitnițe. Cine atunci le hrănește ? *Tatăl vostru Cel ceresc le hrănește.* Nu spune: „Tatăl lor", ci „Tatăl vostru". Dumnezeu le este lor Ziditor, iar vouă vă este mai mult: vă este Tată. Voi sunteți cu mult mai mult decât acelea. Prin aceste cuvinte Hristos arată neasemănata vrednicie a omului față de celelalte zidiri. Nu suntem noi mai mult decât păsările cerului ? Și dacă suntem, preaînțeleptul Dumnezeu o să aibă grijă de ele și o să uite de ce are mai scump pe lume: de fiii Săi ? La urma urmelor, toată preocuparea noastră după mâncare și băutură nu ar avea nici un rost dacă, în lucrul care ne hrănește, nu ar pune Dumnezeu puterea Lui dătătoare de viață. Nu pâinea ne hrănește, ci puterea lui Dumnezeu din pâine; nu apa ne stinge setea, ci puterea lui Dumnezeu din apă. Noi nu putem să facem pentru noi nimic. *Cine dintre voi, îngrijindu-se, poate să adauge staturii sale un cot ?* Și cine poate să adauge măcar o singură zi vieții sale pe pământ ? *Fă-mi cunoscut, Doamne, sfârșitul meu, și numărul zilelor mele* (Psalm 38, 5) spune regele David. Oare cei care mănâncă și beau mult nu mor la fel ca și cei care mănâncă și beau puțin ? Dar mâncăii nu mor mai repede decât postitorii ? Cei care mănâncă și beau zdravăn cresc măcar cu o câtime deasupra celorlalți oameni ? Iar dacă, îngrijindu-te atâta de mâncare și băutură nu poți adăuga nici un cot staturii tale, și nici o zi zilelor tale, de ce nu lași deoparte toată grija de prisos față de trup, ca să

poți vedea de sufletul tău, cel cu care vei veni, după despărțirea de trup, înaintea lui Dumnezeu ?

Iar de îmbrăcăminte de ce vă îngrijiți ? Luați seama la crinii câmpului cum cresc: nu se ostenesc, nici nu torc. Și vă spun vouă că nici Solomon, în toată mărirea lui, nu s-a îmbrăcat ca unul dintre aceștia. Domnul a folosit întâi pilda păsărilor ca să se rușineze cei ce se îngrijorează peste măsură de hrana lor. Acum arată o parte și mai măruntă a zidirii Sale: florile câmpului, ca să se rușineze cei ce se îngrijorează peste măsură de îmbrăcămintea lor. De ce oare a deosebit Domnul crinii, și nu vreo altă floare împodobită de Dumnezeu tot atât de frumos ? Mai întâi pentru că albul desăvârșit al crinului înseamnă neprihănirea. Văzătorul Ioan L-a văzut pe Fiul lui Dumnezeu în cer ca pe un *Miel, și mulțime multă... îmbrăcată în veșminte albe* (Apocalipsa 7, 9). Apoi, pentru că Domnul a vrut să asemenea frumusețea acestei flori cu regele Solomon, despre care se spune că prefera hainele albe. Domnul mai aseamănă crinii cu regele Solomon deoarece Solomon a fost cel mai bogat și cel mai slăvit rege al vremurilor vechi. Și iată că nici acest Solomon, atât de slăvit și de înțelept, cu toată strădania lui de a se îmbrăca strălucit, n-a izbutit să se înveșmânte vreodată mai frumos decât înveșmântă Dumnezeu o iarbă de pe câmp. Nici un om așadar nu poate face cu grijile sale ce face Dumnezeu cu puterea Sa. *Iar dacă iarba câmpului, care astăzi este și mâine se aruncă în cuptor, Dumnezeu astfel o îmbracă, oare nu cu mmult mai mult pe voi, puțin credincioșilor ?* Cu toată splendoarea sa, crinul nu-i decât iarbă de rând, care astăzi înflorește și mâine e scrum. O, voi puțin credinioșilor, Dumnezeu care înveșmântă cu atâta grijă iarba câmpului cea fără mișcare, fără minte, fără grai, o să vă lase pe voi dezbrăcați ? O, voi puțin credinioșilor, luați seamă: cu cât mai mult vă îngrijiți de voi înșivă, cu atât mai puțin se va îngriji Dumnezeu de voi !

Domnul ne poruncește încă odată să nu ne îngrijorăm pentru ce vom mânca, sau ce vom bea, sau cu ce ne vom îmbrăca. Repetă porunca spre a ne rupe de grijile de prisos care ne astupă vederea duhovnicească, ne orbesc mintea și ne lasă pe întuneric în această lume, în ghearele unui stăpân rău, *mamona*, îndepărtați și înstrăinați de Dumnezeu.

Ci având hrană și îmbrăcăminte, cu acestea vom fi îndestulați (Timotei 6, 8). Adică: Dacă avem ce ne trebuie — și Dumnezeu are grijă

să avem — să nu umblăm după mai mult de-atât. Îngrijindu-ne de lucruri de prisos, ca și de ziua de mâine, intrăm până la urmă în slujba celui rău. Însuși Domnul ne învață să cerem de la Dumnezeu *pâinea noastră cea de toate zilele*, prin care se înțelege și pâinea duhovnicească prin care are omul viață. Nu ne învață să cerem de la Dumnezeu lux și desfătări, *Că după toate acestea se străduiesc păgânii.* Cei care nu cunosc adevărul lui Dumnezeu și puterea și iubirea Lui, și prețul sufletului nemuritor și frumusețea împărăției lui Dumnezeu și dreptatea Lui, caută mai mult decât le trebuie. Dumnezeu le dă ce vor și nu le mai datorează nimic, nici în veacul de acum nici în cel viitor. Își iau partea lor întreagă aici pe pământ, întocmai ca păsările cerului și ca iarba câmpului. Toată slava păsărilor din văzduh e cuprinsă întreagă în viața lor pământească, la fel și frumusețea florilor e o frumusețe trecătoare, o frumusețe înlăuntrul timpului. Dar pentru fiii Săi a pregătit Dumnezeu, înca de la întemeierea lumii, împărăția cerească și o slavă negrăită în această împărăție. Mărirea omului, așadar, nu stă în mâncare și în băutură și în straie. Dacă ar sta în acestea, omul ar fi de o mie de ori mai bine hrănit și îmbrăcat în viața aceasta decât orice altă creatură de pe pământ, din aer sau din apă. Vedeți însă că nici marele Solomon, cu toată slava lui, nu era îmbrăcat cu atâta strălucire cât măcar crinii de pe câmp ! Iată de ce trebuie oamenii să-și caute slava lor nu în haine care-ți iau ochii, ci în ceva cu mult mai mare și nepieritor, să-și întoarcă ochii și inima de la strălucirea trecătoare a lumii acesteia și să caute slava pe care le-a pregătit-o și le-a făgăduit-o Dumnezeu.

Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă. Nu căutați zdrențe la Cel care poate să vă dea odăjdii. Nu cerșiți firimituri de sub masa Celui care vrea să vă așeze la ea cu cinste. El e Împăratul, și voi sunteți fiii Lui. Căutați cele cuvenite fiiilor împărătești: cele ce le-ați avut odată și le-ați pierdut prin păcat. Căutați bogățiile pe care nu le roade molia, nici rugina, nici nu le fură hoții. Iar dacă vă veți face vrednici să primiți ce este mare, veți primi fără îndoială și ce este mic. Căutați împărăția lui Dumnezeu, în care Dumnezeu Însuși domnește pe tronul slavei Sale (cf. Psalm 102, 19); împărăția bucuriei și a dreptății, în care *drepții vor străluci ca soarele* (Matei 13, 43), și în care nu e nici întristare, nici durere, nici suspin, nici moarte. Nu fiți ca fiul risipi-

tor care, plecând de la tatăl său, dorea să mănânce din mâncarea porcilor, ci căutați a vă întoarce din țara cea îndepărtată în casa Tatălui vostru ceresc, pentru că *Împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare și băutură, ci dreptate și pace și bucurie în Duhul Sfânt* (Romani 14, 17). Nu fiți ca Esau, care și-a vândut dreptul său de întâi-născut pentru un blid de linte. O să dați cerească împărăție și toată fericirea dintrînsa pe lingura de zeamă cu care vă cumpără lumea ? Fereasca-ne Dumnezeu, cu mila Lui, de asemenea înjosire ! Păzească-ne Dumnezeu ochii minții, ca să nu se întunece și să se piardă cu răutatea mamonei, cu amăgirea pământului cea înșelătoare. Dăruiască-ne nouă înțelegere, ca să fim asemeni unor fii regești care, pierzând odată împărăția, nu mai caută nimic altceva decât s-o câștige din nou.

Într-o biserică din Siria ctitorită de împăratul Iustinian se află o inscripție pe care însuși acesta a poruncit să fie așezată acolo, și care dăinuie până astăzi: *Împărăția Ta este împărăția tuturor veacurilor* (Psalm 144, 13). Să ne ajute și nouă Dumnezeu să ne însușim aceste cuvinte, dovada că-L dorim pe Hristos în inimile noastre. Toate celelalte sunt neînsemnate, sunt de mâna a doua. Orice altă împărăție de pe pământ va coborî în mormânt cu viermii. Și pe când lumea și împărățiile nu vor mai fi, drepții vor cânta cu îngerii în ceruri: „Împărăția Ta, Hristoase Dumnezeul nostru, este împărăție veșnică, și stăpânirea Ta din neam în neam !" A celui prea minunat Învățător sub soare fie slava și lauda, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A PATRA DUPĂ RUSALII
Evanghelia credinței
Matei 8, 5-13

Pe când intra Iisus în Capernaum, s-a apropiat de El un sutaș, rugându-L și zicând: Doamne, sluga mea zace în casă, slăbănog, cumplit chinuindu-se. Și i-a zis Iisus: Venind, îl voi vindeca. Dar sutașul, răspunzând, i-a zis: Doamne, nu sunt vrednic să intri sub acoperișul meu, ci numai zi cu cuvântul și se va vindeca sluga mea. Că și eu sunt om sub stăpânirea altora și am sub mine ostași și-i spun acestuia: Du-te, și se duce; și celuilalt: Vino, și vine; și slugii mele: Fă aceasta, și face. Auzind acestea, Iisus s-a minunat și a zis celor ce veneau după El: Adevărat grăiesc vouă: Nici în Israel n-am găsit atâta credință. și zic vouă că mulți de la răsărit și de la apus vor veni și vor sta la masă cu Avraam, cu Isaac și cu Iacov în împărăția cerurilor. Iar fiii împărăției vor fi aruncați în întunericul cel mai din afară; acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților. Și a zis Iisus sutașului: Du-te, fie ție după cum ai crezut. Și s-a însănătoșit sluga lui în ceasul acela.

Cum să se mântuiască un om lipsit de smerenie, de blândețe, de supunere și de ascultare față de Dumnezeu ? Cum să se mântuiască necredinciosul și păcătosul *dacă dreptul abia se mântuiește* (I Petru 4, 18) ? Apa nu se adună pe crestele munților ci în locuri joase, adânci. Nici binecuvântarea lui Dumnezeu nu se sălășluiește în cei mândri, care se umflă pe sine în fața Lui, ci în cei smeriți și blânzi, care și-au adâncit inima prin smerenie și blândețe, prin închinare înaintea măreției lui Dumnezeu și ascultare de voia Sa.

Când o viță de vie nobilă, îndelung îngrijită, se mănează și se usucă, gospodarul o taie și o aruncă în foc și în locul ei sădește o viță sălbatică. Când fiul uită dragostea părintească și se ridică împotriva tatălui său, ce va face acesta ? Îl va alunga din casa sa pe fiu și va înfia pe străin.

Cum e în natură, așa e și între oameni. Necredincișii spun: Cutare și cutare lucru e după natură, și după legile noastre; cei care au

credință însă nu vorbesc în felul acesta. Ei, care au dat la o parte perdeaua legilor firești și omenești și au privit în ochii strălucitori ai tainei veșnicei libertăți, vorbesc altfel. Ei spun: lucrul acesta se întâmplă din voia lui Dumnezeu și spre binele nostru. Dumnezeu scrie cu degetul Său, dar scrierea Lui tipărită cu foc și cu Duh în lucruri și întâmplări n-o pot pătrunde dintre oameni decât aceia care sunt în stare să o citească. Cei înaintea ochilor cărora firea și viața stau ca un maldăr de litere moarte, lipsite de noimă, vorbesc de „întâmplare". „Tot ce se întâmplă", zic ei, „e din întâmplare". Prin aceasta ei înțeleg că tot mormanul acela de litere se mișcă și se amestecă singur, din amestecătură ieșind o întâmplare sau alta. De n-ar fi Dumnezeu un Dumnezeu al milei și al îndurării, ce-ar mai râde de nebunia acestor tâlcuitori de lume și viață ! Dar e cineva care râde cu răutate de nebunia lor: duhul cel rău, vrăjmașul neamului omenesc, cel fără de milă și cruțare.

O gâscă pășind pe un covor întins într-o grădină, poate va crede că izvoadele și culorile sunt acolo din întâmplare, sau poate chiar că au crescut din pământ ca iarba. Atâta e mintea gâștei. Dar țesătorul care a urzit covorul și l-a țesut știe că n-a ieșit la voia întâmplării, după cum știe și ce însemnează orice amănunt al desenului și culorii, și de ce desenul și culoarea sunt cum sunt. Numai cine a țesut covorul cu mâna lui poate să înțeleagă țesătura, și cei cărora el le-o deslușește. Așa se preumblă și necredincioșii pe minunatul covor al lumii și vorbesc de „întâmplare". Și numai Dumnezeu, care a țesut lumea, cunoaște înțelesul fiecărui fir — Dumnezeu și cei cărora El le deslușește.

Isaia a văzut, și a scris: *Așa zice Domnul: Sălășluiesc într-un loc înalt și sfânt și sunt cu cei smeriți și înfrânți, ca să înviorez pe cei cu duhul umilit și să îmbărbătez pe cei cu inima frântă* (Isaia 57, 15). Așadar, aici pe pământ Dumnezeu este numai cu cei cu inima înfrântă și duhul umilit. Iar celor cu care este, Dumnezeu le dezvăluie tainele lumii și ale vieții, și adâncimile duhovnicești a tot ceea ce El a scris prin împrejurări și lucruri. Avraam, Isaac, Iacov, Iosif, Moise și David, toți aceștia au avut inimă înfrântă și duh umilit, și de aceea Dumnezeu a fost cu ei, și le-a făgăduit să fie și cu urmașii lor câtă vreme și aceștia vor fi cu inimă înfrântă și smerită. Dar când deasa legătură cu Dumnezeu îl face pe om mândru, omul cade într-o pierzanie mai grea decât cei care n-au avut cunoștință și apropiere de Dumnezeu.

Cel mai bun exemplu îl avem chiar în israeliți, coborâtori din marii și lui Dumnezeu plăcuții părinți pomeniți mai sus. Nemaiîncăpându-și în sine de multa apropiere de Dumnezeul cel adevărat, poporul acesta a început să se uite la celelalte neamuri ca la praful de pe pragurile lui Dumnezeu. Dar cu aceasta și-a pricinuit ruinarea, pentru că mândria într-atât l-a orbit, încât din toate descoperirile făcute de Dumnezeu prin profeți și prin plăcuții Săi una doar a priceput: că el e Poporul Ales. Duhul și înțelesul revelației celei vechi a lui Dumnezeu s-a spulberat pentru ei cu totul, iar Sfânta Scriere a început să joace în fața ochilor acestui popor ca o încâlcitură de litere de neînțeles. Când Hristos a venit cu o descoperire nouă, poporul evreu în orbenia și ignoranța lui nu numai că a căzut pe aceeași treaptă cu neamurile păgâne, dar învârtoșat la inimă fiind și cu vederea întunecată, a ajuns în multe privințe chiar mai prejos decât păgânii.

Evanghelia de astăzi ne arată cum privește Mântuitorul lucrul acesta. Ne arată sănătatea între bolnavi și boala între cei sănătoși, credința între păgâni și necredința între cei ce se lăudau a fi poporul ales și a avea credința cea mai curată. Evanghelia aceasta a fost scrisă drept învățătură pentru toate vremurile și pentru toate popoarele, potrivindu-se la fel de bine și nouă celor de astăzi. E o învățătură tăioasă ca sabia heruvimică, limpede ca lumina zilei, neașteptată și proaspătă ca floarea de munte: ca să ne străpungă cu ascuțișul ei, să ne lumineze cu limpezimea ei, și să ne scoată din apatia si nepăsarea noastră. Și mai cu seamă să ne aducă aminte nouă creștinilor ca nu cumva să ne fălim cu mersul la biserică, cu rugăciunea și cu mărturisirea lui Hristos, spre a vedea la Judecata de Apoi că cei dinafara Bisericii au fost găsiți cu mai multă credință și fapte bune decât noi.

Pe când intra Iisus în Capernaum, s-a apropiat de El un sutaș, rugându-L și zicând: Doamne, sluga mea zace în casă, slăbănog, cumplit chinuindu-se. Acest sutaș era un fel de ofițer în garnizoana din Capernaum, cel mai însemnat oraș de la marea Galileii. Dacă era direct în slujba Romei sau sub autoritatea lui Irod Antipa, este o chestiune secundară, deși mai probabil era sub stăpânirea Romei. Lucrul de seamă e că acest sutaș era păgân și nu iudeu. Este primul ofițer

roman pomenit în Evanghelie ca venit la credința în Hristos. Altul este sutașul de strajă lângă Cruce, cel care, văzând înfricoșătoarele semne care au zguduit firea când Hristos Și-a dat ultima suflare, a strigat: *Cu adevărat Fiul lui Dumnezeu a fost acesta !* (Matei 27, 54). Mai este apoi Corneliu, sutașul din Cezareea botezat de Apostolul Pavel (Fapte 10). Cu toate că erau păgâni, aceștia au pătruns adevărul și viața în Hristos și au ajuns la credință mai repede decât cohortele cărturarilor învățați, dar orbi.

Doamne, sluga mea zace în casă, slăbănog, cumplit chinuindu-se. Nu era neapărat o slugă, potrivit cuvântului grecesc (*pais)* folosit în Evanghelie, ci un fecior, un fel de ordonanță, soldat pesemne la fel cu cel care cerea ajutor pentru dânsul. Paralizia e o boală cumplită, iar tânărul, așa cum ne povestește Sfântul Luca, se afla în pragul morții. Se vede că sutașul ținea la el și, auzind că Hristos a ajuns la Capernaum, s-a ostenit să meargă și să-L roage să vină în ajutorul tânărului bolnav.

Oricine citește istoria aceasta povestită de cei doi Evangheliști, Matei și Luca, va socoti că între cele două istorisiri este o mare deosebire. Matei scrie că sutașul a venit însuși la Hristos cu rugămintea sa, pe când Luca zice că el a trimis mai întâi mijlocitori dintre bătrânii iudeilor iar apoi, fiind Domnul în drum spre casa lui, a trimis prieteni care să-i spună că nu trebuie să se ostenească să vină până la dânsul pentru că el, sutașul, nu este vrednic de aceasta; ci, a transmis el, *spune cu cuvântul și se va tămădui sluga mea.* Deosebire este, într-adevăr, între aceste două istorisiri, dar contradicție nu. Iar deosebirea stă toată în faptul că Matei nu pomenește cele două solii trimise mai întâi Domnului de sutaș iar Luca nu pomenește venirea acestuia, cu toată smerenia sa, față către față cu Domnul. Omul duhovnicesc se bucură de această frumoasă întregire a celor doi Evangheliști unul printr-altul. Așa cum spune Sfântul Ioan Gură-de-Aur, dacă toate istorisirile ar fi fost la toți Evangheliștii la fel, ar fi putut spune cineva că ei au copiat unul de la altul. De ce-ar mai fi trebuit atunci să fie patru Evanghelii și patru Evangheliști ? În orice instanță de pe pământ ajunge mărturia a doi oameni pentru ca lucrul să fie crezut. Dumnezeu ne dă însă, cu cei patru Evangheliști, de două ori doi martori, pentru ca cei ce vor să se mântuiască să creadă fără împiedicare iar cei ce caută pierzania să nu aibă nici o acoperire. Încă ne-a mai dat Dumnezeu patru Evan-

gheliști, cu toate că ar fi putut revărsa toată înțelepciunea spre mântuire într-unul singur, pentru ca, văzând cum se întregesc între dânșii, să învățăm a face și noi așa în viață, potrivit cu feluritele daruri pe care le primim fiecare de la Dumnezeu (I Corinteni 12). Fiind mădulare ale aceluiași Trup, întrajutorându-se și sprijinindu-se mădularele după rostul lor, Trupul *își săvârșește creșterea* (Efeseni 4, 16).

Cu cele două istorisiri, avem în față o icoană limpede a celor petrecute. Sutașul, auzind puterea și mărirea lui Hristos, și simțindu-se pe sine păcătos și nevrednic, a trimis la Domnul pe niște bătrâni ai iudeilor ca să-L roage să vină la dânsul. Nu era sigur că Domnul va binevoi să facă aceasta. Și-o fi spus omul: „ Eu sunt un închinător la idoli, un păcătos; cum o să audă de mine, o să și vadă, cu pătrunderea pe care o are, lucrul acesta. Cine știe de se va învoi sau nu să intre în casa mea ? Să trimit mai bine pe iudei și dacă va spune nu, lor le spune, iar dacă va zice da, mai vedem noi..." Dar când a văzut că Domnul vine, s-a tulburat adânc. Atunci și-a trimis prietenii să-i spună lui Hristos să nu vină până la dânsul, căci este păcătos și nevrednic, ci doar să spună cu cuvântul, și bolnavul are să se vindece. Dar numai ce-au sosit prietenii, că a ajuns în urma lor și sutașul. De răscolit ce era, nu putea să stea locului acasă. Cum, să vină El sub acoperișul lui ? Nu, cu nici un chip; prietenii lui nu știu încă cine-i El, deci n-o să fie în stare să-i spună ce se cuvine. Cât despre bătrânii iudei, sutașul trebuie să fi știut că parte din ei erau potrivnici lui Hristos și nu credeau în El. Așadar s-a grăbit să-I iasă chiar el în întâmpinare, mai ales știind acum că Domnul n-are să-l respingă umilindu-l în fața mulțimii, căci era ofițer.

Iudeii îl vorbiseră de bine pe sutaș în fața lui Hristos: *Vrednic este să-i faci lui aceasta; căci iubește neamul nostru și sinagoga el ne-a zidit-o* (Luca 7, 4-5). Dar toate cele spuse de ei nu atingeau miezul lucrului. Ei prețuiau vrednicia sutașului după câștigul lor. Îndeobște, ofițerii și oficialii romani se uitau de sus la iudei, pe când acesta nu. *Sinagoga el ne-a zidit-o...* Cu alte cuvinte: „Cheltuie banii lui, și noi îi economisim pe-ai noștri. Ne-a clădit pe banii lui un loc de rugăciune de care aveam nevoie, și pe care altfel ar fi trebuit să-l plătim noi." Parcă ar fi vorbit cu Caiafa, nu cu Hristos ! Hristos însă nu le-a răspuns nimic la aceasta, ci *mergea cu ei.* Atunci I-au ieșit înainte prietenii sutașului și, în urmă, sutașul însuși.

Stând față în față cu Hristos, sutașul a trebuit, desigur, să-i spună și el cu gura lui totul (lucruri pe care Domnul le mai auzise o dată de la ceilalți). *Și i-a zis Iisus: Venind, îl voi vindeca.* Vedeți cum vorbește Unul care are putere ! Nu zice: „Să mai vedem !" Și, de astă dată, nici nu întreabă, cum i-a întrebat pe alții: „Crezi tu că pot face aceasta ?" Doar citise în inima acestui om, îi văzuse credința. Așa că îi spune hotărât, cum nici un doctor nu îndrăznește să spună: *Și i-a zis Iisus: Venind, îl voi vindeca.* Anume a vorbit Domnul cu atâta limpezime și hotărâre, ca să poată avea răspunsul sutașului de față cu iudeii, pentru că Dumnezeu lucrează în așa fel încât lucrarea Lui atinge mai multe planuri deodată. Hristos voia ca fapta să ajute mai multora: să vindece bolnavul, să arate credința cea mare a sutașului, să mustre necredința iudeilor și să dea glas profeției despre Împărăție; despre cei ce așteaptă să intre în împărăție, dar nu vor intra, și despre cei ce nu așteaptă nicidecum să intre, dar vor intra.

Dar sutașul, răspunzând, i-a zis: Doamne, nu sunt vrednic să intri sub acoperișul meu, ci numai zi cu cuvântul și se va vindeca sluga mea. Ce deosebire uriașă între credința arzătoare a acestui om și crezările înghețate, de formă, ale fariseilor ! Deosebire nu mai mică decât între un foc care arde și un foc zugrăvit. Când unul din farisei a poftit odată pe Hristos la o cină în casa sa, socotea că-i face Domnului o mare cinste, și nicidecum că Domnul, venind, l-ar onora cu ceva pe el și casa lui. Obraznic și mândru cum era, și-a uitat până și de legile ospeției: n-a adus musafirului său nici apă să-Și spele picioarele, nici nu l-a îmbrățișat de bun-venit, nici nu i-a uns capul cu miresme (Luca 7, 44-6).

Uitați-vă acum la acest păgân căruia nu i-a fost dat să audă de Moise și de profeți; spre a deosebi lumina de întuneric, adevărul de minciună, el are drept singură făclie doar fireasca minte. Cum se smerește, cum se căiește înaintea Domnului ! Orice om din Capernaum ar fi fost onorat să intre în casa lui, și el știe preabine lucrul acesta; dar pe Hristos nu-L socotește om obișnuit ci Dumnezeu. De aceea și spune: *Nu sunt vrednic să intri sub acoperișul meu.* Ce credință tare în Hristos și în puterea Lui ! *Numai zi cu cuvântul* și boala va fi învinsă, se va ridica sluga mea ! Apostolului Petru i-a trebuit multă vreme ca să ajungă la o asemenea credință. Sutașul a simțit în Hristos cerul: foc din cer și lumină din cer. De ce să intre

sub acoperișul său atâta foc când este de-ajuns doar o scânteie ? De ce tot soarele când e destul o rază ? Dacă sutașul ar fi cunoscut Scripturile așa cum le cunoatem noi astăzi, i-ar fi putut spune Domnului: Tu, care prin cuvântul Tău ai zidit lumea și pe om, poți să-l tămăduiești pe bolnav cu doar un cuvânt ! Ajunge un cuvânt al Tău, pentru că e mai tare ca focul și mai strălucitor ca raza soarelui; *numai zi cu cuvântul !* O, cât de tare ar trebui să ne rușineze pe noi cei de astăzi marea credință a acestui păgân ! Noi cunoaștem Scripturile, dar cât de puțină credință avem !

Dar sutașul nu se oprește aici; el explică acum lui Hristos cum anume crede el: *Că și eu sunt om sub stăpânirea altora și am sub mine ostași și-i spun acestuia: Du-te, și se duce; și celuilalt: Vino, și vine; și slugii mele: Fă aceasta, și face.* Ce-i un sutaș ? Are sub ascultarea lui o sută de soldați, în vreme ce el însuși e la ordinele altor o sută ! Cei de sub comanda lui trebuie să facă ce spune el. Ori dacă el, om aflat sub o autoritate mult mai mare decât a sa, și căruia i s-a dat putere puțină, poate porunci soldaților și slugilor sale, cu cât mai mult Hristos, care nu e în puterea nimănui, care e Însuși puterea de deasupra firii și oamenilor ! Și dacă atâția oameni se supun cuvântului unui sutaș, cum să nu se supună toate lucrurile cuvântului lui Dumnezeu care este puternic ca viața, ascuțit ca sabia, groaznic ca biciul (cf. Deuteronom 32-46; Pilde 2, 2-6); Ioan 12, 50; Efeseni 6, 17) ? Care sunt soldații și slugile lui Hristos ? Oare nu orice făptură e înrolată în oștirea Lui ? Îngerii, sfinții și toți oamenii cu frica lui Dumnezeu nu sunt soldații lui Hristos ? Stihiile, boala, moartea, nu-s slugile Lui ? Domnul poruncește vieții: „Intră în făptura aceasta", și intră; „Vino înapoi", și vine. El trimite viața; El îngăduie boala și moartea; El vindecă și El învie morții. La cuvântul Său oștile îngerești se pleacă precum la suflarea unui vânt puternic. *El a zis și s-au făcut, El a poruncit și s-au zidit* (Psalm 32, 9). Nimeni nu poate sta înaintea puterii Lui, nimeni nu se poate împotrivi cuvântului Lui. *Niciodată n-a vorbit un om așa cum vorbește acest Om* (Ioan 7, 46). El nu vorbește ca unul de sub porunca altuia, ci ca un Stăpân, *ca unul care are putere* (Matei 7, 29). Iată cum este Cel pe care l-a rugat sutașul: Să scoți boala dintr-un om paralizat nu-i o lucrare pe care s-o poată săvârși un muritor; dar pentru Hristos e puțin lucru; El nici nu are nevoie să-l vadă pe bolnav; nu

are de ce să-l apuce de mână și să-l ridice. La El fapta se împlinește numai *cu cuvântul.*

Auzind acestea, Iisus s-a minunat și a zis celor ce veneau după El: Adevărat grăiesc vouă: Nici în Israel n-am găsit atâta credință. Dar de ce se minunează Hristos dacă știe dinainte ce va spune sutașul? Doar El a chemat acest răspuns când a spus: *Venind, îl voi vindeca.* De ce se mai miră acum? Se minunează spre învățătura celor ce sunt cu dânsul. Se minunează spre a le arăta ce este de minune în lumea aceasta. Se minunează de credința cea mare a acestui om ca să-i învețe pe următorii Săi să se minuneze și ei de credința lui cea mare. Într-adevăr, nimic pe lume nu-i mai de mirare decât credința tare a unui om. Nu s-a minunat Hristos cât de frumoasă e marea Galileii, căci ce-i acea frumusețe pe lângă frumusețea cerurilor deschise înaintea ochilor Săi? Nici nu s-a minunat de înțelepciunea, de averea sau de puterea cuiva; pentru că toate sunt nimic pe lângă înțelepciunea, bogăția și puterea din împărăția lui Dumnezeu. Nu s-a minunat nici de marea adunare națională la praznicul din Ierusalim, pentru că e sărăcăcioasă și puțină pe lângă slăvita adunare a îngerilor din cer, care a stat înaintea Lui de la întemeiera lumii. Când lumea admiră frumusețea și măreția Templului lui Solomon, El vorbește de nimicirea lui din temelii. Singură credința acestui om e vrednică de minunare. E cel mai mare și mai frumos lucru de pe pământ. Prin credință robul e liber, năimitul se face fiu al lui Dumnezeu și muritorul are viața veșnică. Când dreptul Iov zăcea plin de răni pe maldărul de cenușă rămas din casa și din copiii săi, credința i-a rămas nevătămată. Din mijlocul plăgilor și durerilor a strigat: *Și afară din trupul meu voi vedea pe Dumnezeu. Pe El îl voi vedea și ochii mei îl vor privi* (Iov, 19, 26-7).

Față de cine Și-a arătat Domnul uimirea? Față de cei *ce veneau după El.* Aceștia erau apostolii Săi. S-a minunat ca să le fie spre învățătură. Desigur că și ceilalți iudei care mergeau cu El la casa sutașului au auzit cuvântul cu care s-a minunat Domnul: *Adevărat grăiesc vouă: Nici în Israel n-am găsit atâta credință.* Nici în Israel, unde credința ar fi trebuit să fie mai mare decât la oricare alt popor, pentru că Domnul și-a arătat acolo încă de la început puterea, dragostea și purtarea de grijă, făcând înaintea lor semne și minuni mari și grăindu-le cuvinte de foc prin profeți. Dar în Israel credința se uscase aproape cu totul, iar fiii aleși se răzvrătiseră împotriva Tatălui lor, plecaseră cu inima și cu mintea de lângă Tatăl lor, orbind la minte și împietrind la inimă. Nici chiar apostolii, la început (Petru, ca să nu mai vorbim de Iuda) nu au avut atâta credință în Hristos ca acest ofițer roman; nici surorile lui Lazăr, în casa cărora intra adesea Hristos; nici neamurile și prietenii Săi din Nazaret, printre care crescuse.

Acum Hristos, văzător în Duh până la sfârșitul veacurilor, face o profeție amară pentru iudei dar spre bucurie neamurilor: *Mulți de la răsărit și de la apus vor veni și vor sta la masă cu Avraam, cu Isaac și cu Iacov în împărăția cerurilor. Iar fiii împărăției vor fi aruncați în întunericul cel mai din afară; acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților.* Profeția aceasta s-a împlinit și se împlinește până astăzi.

La răsărit și la apus de iudei trăiau popoare păgâne.

[Teofilact zice: „Domnul nu a spus: 'mulți păgâni' ci: *Mulți de la răsărit și de la apus,* cu toate că fără îndoială îi are în vedere pe păgâni. De ce nu a spus 'păgâni'? Ca să nu-i smintească pe iudei, de aceea a spus: *Mulți de la răsărit și de la apus.*]

Mulți au venit la credință cu neamul întreg: armenii și abisinienii, grecii și romanii, și toate popoarele Europei; în alte țări, doar unii au ajuns creștini: dintre arabi și egipteni, indieni și persiani, chinezi și japonezi, negri și malaiezi, pe când *fiii împărăției* (adică iudeii)au rămas neclintiți în necredință până astăzi; și de aceea sunt împrăștiați peste tot pământul, alungați de la vetrele lor, urâți și disprețuiți de popoarele între care se pripășesc. Și viața lor pe pământ s-a făcut întuneric, plâns și scrâșnirea dinților.Dar în lumea cealaltă, la masa fără de moarte a părinților lor, Avraam, Isaac și Iacov, vor fi mai multe neamuri din toate colțurile lumii decât iudei. Și în acea lume pentru *fiii împărăției* va fi iarăși întuneric, plâns și scrâșnirea dinților. Gospodarul smulge vița uscată și o aruncă în foc și în locul ei sădește mlădițe de vie sălbatică. Domnul va despărți pe fiii răzvrătiți ai Tatălui lor de Sine în veci, și în locul lor va înfia pe străini. Și așa cel ales va fi lepădat iar cel lepădat va fi ales. Și cei de pe urmă vor fi cei dintâi, iar cei dintâi vor fi cei de pe urmă. Iar sutașului i-a spus Iisus: „Du-te în drumul tău, și facă-se după credința ta". Și s-a tămăduit sluga lui chiar în ceasul acela. După profeție a săvârșit minunea, nu numai ca răsplată a credinței ci și ca întărire a marii profeții. A spus cuvântul, și s-a vindecat sluga. După cum la zidirea dintâi *Dumnezeu a zis, și a fost așa,* acum la

zidirea cea nouă, Domnul spune și se face. Paraliticul pe care nu-l putea ridica toată împărăția Romei, s-a sculat la dumnezeiescul cuvânt al Mântuitorului și s-a vindecat. Boala e sluga lui Dumnezeu și când Dumnezeu spune: „Pleacă", se duce, iar când spune: „Vino", vine. Bolnavul s-a făcut sănătos fără leacuri și unsori, pentru că slujitorul a auzit porunca Stăpânului și s-a dus. Nu doctoriile și unsorile vindecă: ci Dumnezeu. Dumnezeu vindecă fie nemijlocit prin cuvântul Său, fie mijlocit prin leacuri — după credința omului. Nici un leac din lume nu poate stârpi boala fără puterea, prezența și cuvântul lui Dumnezeu.

Slavă Dumnezeului Celui Viu pentru fără de număr tămăduirile Sale asupra credincioșilor Săi prin cuvântul Său cel puternic, din vremurile trecute și din ziua de astăzi. Ne închinăm sfântului și puternicului Său cuvânt, cu care zidește iarăși, vindecă bolnavii, ridică pe cei căzuți — toate în Iisus Hristos Fiul Său cel Unul-născut, Domnul și Mântuitorul nostru și în puterea Sfântului Duh. Cu oștile îngerilor și ale sfinților ne închinăm Tatălui, și Fiului, și Sfântului Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A CINCEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia mântuirii oamenilor și pieirii porcilor
Matei 8, 28-34; 9, 1

Și trecând El dincolo, în ținutul gherghesenilor, L-au întâmpinat doi îndrăciți, care ieșeau din morminte, foarte cumpliți, încât nimeni nu putea să treacă pe calea aceea. Și iată, au început să strige și să zică: Ce este nouă și Ție, Iisuse, Fiul lui Dumnezeu ? Ai venit aici mai înainte de vreme ca să ne chinuiești ? Departe de ei era o turmă mare de porci, păscând. Iar demonii Îl rugau, zicând: Dacă ne scoți afară, trimite-ne în turma de porci. Și El le-a zis: Duceți-vă. Iar ei, ieșind, s-au dus în turma de porci. Și iată, toată turma s-a aruncat de pe țărm în mare și a pierit în apă. Iar păzitorii au fugit și, ducându-se în cetate, au spus cele întâmplate cu îndrăciții. Și iată toată cetatea a ieșit în întâmpinarea lui Iisus și, văzându-L, L-au rugat să treacă din hotarele lor. Intrând în corabie, Iisus a trecut și a venit în cetatea Sa.

Oamenii săvâresc nedreptate împotriva lui Dumnezeu și tot ei se mânie asupra Lui. Omule, cine are dreptul să se mânie pe altcineva ?

Nelegiuiții își astupă gura și își zic.: „Să nu mai pomenim numele lui Dumnezeu, ca să se șteargă de pe lume !" Bieți oameni, glasurile voastre sunt nimic în lumea aceasta mare. Ați văzut voi, ați auzit cum un zăgaz face râul să vuiască ? Fără stavile, râul ar curge tăcut, ar fi mut; dar zăgazul i-a deschis gâtlejul și fiecare strop a prins glas !

Zăgazurile voastre la fel vor face: vor deschide graiul celor tăcuți și vor învăța pe cei muți să vorbească. Dacă buzele voastre nu mai mărturisesc numele Domnului, o să vă umpleți de frică auzind necuvântătoarele mărturisindu-l. Adevărat vă spun: dacă voi tăceți, *pietrele vor striga* (Luca 19, 40). De-ar tăcea toți oamenii de pe pământ, iarba ar prinde glas. Dacă oamenii ar șterge numele lui Dumnezeu dintre dânșii, s-ar scrie cu curcubeu pe cer și cu foc pe fiecare fir de nisip. Atunci nisipul ar fi omenire și omenirea praf.

Cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea mâinilor Lui o vestește tăria. Ziua zilei spune cuvânt, și noaptea nopții vestește știință (Psalm 18, 1-2). Așa vorbește Văzătorul și Psalmistul. Dar voi, oameni, cum vorbiți ? Voi Îl treceți cu dispreț sub tăcere pe Dumnezeu; de aceea, iată, pietrele prind glas ! Vorbirea se va lua de la voi și se va da pietrelor. Pietrele vor fi oameni, iar oamenii pietre.

S-a întâmplat în vremurile vechi că oamenii greoi la grai au privit fața Fiului lui Dumnezeu și nu L-au cunoscut, nici nu le-au fost dezlegate limbile ca să-L slăvească. Atunci Dumnezeul Cel Viu a deschis graiul demonilor, ca să-i rușineze pe oameni prin mărturisirea Fiului lui Dumnezeu. Demonii mai răi decât pietrele și mai fără de preț decât nisipul au dat glas mare înaintea Fiului lui Dumnezeu în vreme ce oameni din preajma Lui tăceau muți. Iar dacă cei mai căzuți de la Dumnezeu au fost siliți să-L mărturisească, cum n-o să facă acest lucru piatra cea fără de vină, care se supune orbește voii lui Dumnezeu ?

Dumnezeu le dă oamenilor învățătură nu doar prin cerul plin de îngeri și împodobit cu stele, nu doar prin pământul acoperit cu făpturile din mijloc ale lui Dumnezeu, dar încă și prin demoni — ca să dea păgânilor, care atât de ușor găsesc drumul spre iad, prilejul de a se rușina și de a se înălța, scăpându-și sufletele din abis, din foc și din chin.

Aleșii care-L însoțeau pe Domnul în drumurile Sale se arătaseră slabi în credință, de aceea Mântuitorul îi duce într-un ținut foarte păgânesc, ca să-i rușineze și să le dovedească necredința prin ceea ce avea să se întâmple. Ceea ce s-a întâmplat este înfățișat în Evanghelia de astăzi.

Și trecând El dincolo, în ținutul gherghesenilor, L-au întâmpinat doi îndrăciți, care ieșeau din morminte, foarte cumpliți, încât nimeni nu putea să treacă pe calea aceea. Gherghesa și Gadara erau cetăți din ținuturile păgâne de dincolo de marea Galileii. Erau două din cele zece cetăți care stătuseră odinioară pe țărmurile acestei mări. La Marcu și la Luca, în loc de Gherghesa e pomenită Gadara, ceea ce nu înseamnă altceva decât că cele două cetăți erau foarte aproape una de alta, și că cele istorisite s-au petrecut undeva între ele. Evangheliștii Marcu și Luca pomenesc de un îndrăcit, pe când Matei vorbește de doi. Marcu și Luca pomenesc doar pe unul din acei doi, pe cel mai înfricoșător, care băgase spaima în întreg ținutul,

iar Matei îi pomenește pe amândoi, pentru că pe amândoi i-a vindecat Domnul. Că unul dintre cei doi era mai cunoscut decât ceilalți se vede din Evanghelia Sfântului Luca, care spune că îndrăcitul era *un bărbat din cetate*, așadar mai cunoscut decât celălalt, sătean pesemne. Din cuvintele Sfântului Luca se vede de asemenea că îndrăcitul avea demon *de multă vreme*, ceea ce înseamnă că, fiind bolnav ani în șir, ajunsese să fie bine cunoscut prin partea locului. Din povestirea lui Luca e limpede că acesta era mai înfricoșător și mai dezlănțuit decât celălalt, pentru că ni se spune că *era legat în lanțuri și în obezi, păzindu-l, dar el, sfărmând legăturile, era mânat de demon în pustie* (Luca 8, 29). Acesta e deci motivul pentru care Evangheliștii Marcu și Luca pomenesc un singur bărbat, deși erau doi. Și noi facem de multe ori la fel astăzi când povestim un incident oarecare; pomenim, de pildă, doar pe șeful unei bande de răufăcători care au fost prinși. Când a fost prinsă banda împreună cu șeful ei, spunem că a fost capturat cutare și cutare șef al unei bande de tâlhari. La fel fac și cei doi Evangheliști. După cum Marcu și Luca întregesc povestirea lui Matei cu un amănunt, descriind pe cel mai bolnav dintre nebuni, tot așa Matei completează pe Marcu și pe Luca în alte amănunte, spunând că îndrăciții erau doi.

Acești îndrăciți trăiau în morminte, și ieșeau de acolo ca să cutreiere prin pustietăți, băgând groaza în oameni pe câmp și pe drumuri, mai ales în calea care trecea prin apropierea locului unde sălășluiau ei. Păgânii își aveau cel mai adesea mormintele la marginea drumului, și nici la iudei acest lucru nu era o raritate. Mormântul Rahilei e la marginea drumului dintre Ierusalim și Betleem. Mormântul lui Manase e la drumul spre Marea Moartă. Punând stăpânire pe acești doi bărbați, diavolul își făcea din ei arme distrugătoare asupra celorlalți oameni, pentru că trăsătura de căpetenie a celor îndrăciți este că fac numai răutăți și stricăciuni. Ei sunt lipsiți de orice bine. De unul din cei doi se spune că *nu mai punea haină pe el.* Odată cu goliciunea trupului, și sufletul îi era gol de orice lucru bun, de orice dar dumnezeiesc. Amândoi erau atât de fioroși *încât nimeni nu putea să treacă pe calea aceea.*

Și iată, au început să strige și să zică: Ce este nouă și Ție, Iisuse, Fiul lui Dumnezeu ? Ai venit aici mai înainte de vreme ca să ne chinuiești ? În urletul diavolilor, lucrul de seamă este că ei văd în Iisus pe Fiul lui Dumnezeu și, în groaza lor, strigă tare aceasta. Să se rușineze cei ca-

re îl privesc pe Domnul în față fără a-L recunoaște, și cei care-L recunosc dar nu-L mărturisesc deschis.

[Zigaben zice: „De vreme ce ucenicii săi și poporul L-au văzut om, trebuie să vină diavolii să-I proclame dumnezeirea".] E drept că dracilor nu le place să-L arate pe Hristos Dumnezeu, pentru ei nu-i nici o fericire, cum ar fi pentru omul care găsește o comoară și strigă nevenindu-i să-și creadă ochilor, ori cum a fost cu Apostolul Petru care a strigat cu bucurie: *Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu celui viu* (Matei 16, 16); dar aceștia (îndrăciții) au strigat cu spaimă și îngrozire, văzând în fața lor pe Judecătorul. Au strigat numele care îi cutremură de frică, numele pe care l-au ascuns și l-au șters din inimile oamenilor. Au strigat chinuiți și disperați, și numai groaza le-a smuls acest strigăt.

Și iată, au început să strige și să zică: Ce este nouă și Ție, Iisuse, Fiul lui Dumnezeu ? întreabă demonii. Ce legătură avem noi cu Tine ? Ce-i cu vizita asta pe nepoftite ? *Ce învoire este între Hristos și Veliar ?* (II Corinteni 6, 15). Nici una. Și de aceea slujitorii lui Veliar, chinuitorii oamenilor, întreabă pe Hristos de ce a venit la ei: *Ai venit aici mai înainte de vreme ca să ne chinuiești ?* Ei așteaptă ceasul judecății și chinuirea la sfârșitul veacurilor. Singură apariția lui Hristos în fața lor este pentru ei un chin, un chin cu mult mai mare decât este lumina pentru cârtiță și focul pentru păianjen. În lipsa lui Hristos dracii sunt obraznici, trufași, îi înjosesc pe oameni aducându-i pe-o treaptă cu vitele și îngrozesc împrejurimile *încât nimeni nu putea să treacă pe calea aceea.*

De față cu Hristos sunt nu numai dezgustător de îngroziți ci se târăsc, cum se târăște orice tiran înaintea judecății. Acum încep să se milogească de Domnul să nu-i trimită în adâncuri: *Și-L rugau pe El să nu le poruncească să meargă în adânc.* „Să nu le poruncească" înseamnă că, dacă le-ar fi poruncit, ei ar fi trebuit să meargă. Așa este stăpânirea și puterea lui Hristos. Adâncul este adevăratul lor sălaș, locul lor de chin. Despre căpetenia tuturor demonilor profetul a spus: *Cum ai căzut tu din ceruri, stea strălucitoare, fiu al dimineții... Și acum, tu te pogori în iad, în cele mai de jos ale adâncului* (Isaia 14, 12,15), unde este plânsul și scrâșnirea dinților. Din pricina păcatelor, cu îngăduința lui Dumnezeu demonii sunt dezlegați între oameni. Nu-i așa că-i mai ușor pentru ei între oameni decât în adânc ? Câtă vreme sunt între oameni, ei îi chinuie pe oameni;

când sunt în adânc nu se au decât pe ei pentru chinuire. În chin sunt și când sunt printre oameni, dar atunci chinul lor e ușurat de chinul celorlalți.

Diavolul e distrugătorul trupului, *un ghimpe în carne,* cum l-a numit Apostolul Pavel (II Corinteni 12, 7). Prin trup se cațără, ca pe o scară, în suflet și apucă inima și mintea omului, până le devoră cu totul, le schimonosește și le golește de curăția și frumusețea lor dumnezeiască, de înțelegere și dreptate, de dragoste și de credință, de dorință de bine și de nădejde în bine. Apoi se proțăpește în om ca pe un tron al său, îi apucă toate firele sufletului și trupului în mâinile sale și omul ajunge să-i fie lui animal de povară pe care-l călărește diavolul, fluier prin care cântă diavolul, fiară sălbatică prin care sfâșie diavolul. Așa erau îndrăciții descriși în Evanghelie. Nu se spune ca acești oameni L-au văzut pe Hristos, L-au recunoscut, I-au spus pe nume ori au vorbit cu El; toate acestea le-au făcut demonii dintrînșii. Oamenii aceia parcă nici n-ar fi existat: două momâi mânate cu biciul de diavoli. A vindeca astfel de oameni era ca și când i-ai fi înviat din morți, și încă mai mult de-atât; pentru că un om mort, având doar sufletul despărțit de trup, câtă vreme sufletul este în mâna lui Dumnezeu, Dumnezeu îl poate întoarce din nou trupului restaurând viața. Dar starea acestor oameni stăpâniți de demoni era mai rea decât moartea, pentru că sufletele lor fuseseră furate și înrobite de demoni și se aflau cu totul în mâna demonilor. Trebuia ca sufletele să le fie mai întâi smulse de la demoni, demonii izgoniți și apoi sufletele întoarse oamenilor. Iată de ce minunea vindecării acestor îndrăciți este deopotrivă cu învierea morților, dacă nu chiar o întrece !

Ai venit aici mai înainte de vreme ca să ne chinuiești ? Îl întreabă demonii pe Hristos. Ei știau că îi așteaptă chinul la sfârșit. O, de-ar ști păcătoșii că și pe ei îi așteaptă chinul, nu mai puțin decât îi așteaptă pe demoni ! Demonii știu că la sfârșit neamul omenesc, nutrețul lor de căpetenie, le va fi smuls din mână iar ei vor fi aruncați în adâncul întunecat unde se vor sfâșia și se vor devora numai unii pe alții. Marele Profet a spus despre căpetenia demonilor: va fi *azvârlit departe de mormântul tău* (adică de trupurile oamenilor înrobiți) *ca o ramură fără de preț... ca un hoit călcat în picioare* (Isaia 14, 19). Și Domnul Însuși a adeverit: *Am văzut pe satana ca un fulger căzând din cer* (Luca 10, 18). Și toți oamenii vor vedea la sfârșit, când păcă-

toșii vor fi aruncați ca un fulger în *focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui* (Matei 25, 41).

Pe când demonii se rugau de Hristos cu frică și cutremur, o turmă mare de porci, *ca la două mii* (Marcu 5, 13), pășteau liniștiți pe deal. Demonii L-au rugat pe Iisus: *Dacă ne scoți afară, trimite-ne în turma de porci.* Adică: Nu ne azvârli în adânc, ci măcar trimite-ne în trupurile porcilor. *Dacă ne scoți afară*..Nu zic: afară din om; nici măcar nu pomenesc de om, într-atât era acesta de mort pentru dânșii. Din toate făpturile din univers, nici una nu este atât de urâtă și de pizmuită de demoni ca omul. Mântuitorul dimpotrivă, apasă asupra cuvântului „om": *Ieși duh necurat din omul acesta* (Marcu 5, 8). Demonii nu vor să plece din om; lor le-ar fi plăcut la nesfârșit să stea în om decât să meargă în porci, pentru că de ce folos le erau lor porcii ? Pe când pe oameni demonii îi pot face să fie ca porcii, ba chiar mult mai rău ca porcii, cu porcii ce pot face ? Oricum, chiar atunci când se află în porci, sau în orice altă viețuitoare, răutatea lor se întoarce tot împotriva omului. Prin porci ei vatămă mai departe pe oameni; dacă nu altfel, măcar înecându-i pe porci și dându-le astfel prilej oamenilor să se supere pe Dumnezeu. Astfel, ca să scape de adânc, aleg să intre în porci.

Duceți-vă. Iar ei, ieșind, s-au dus în turma de porci. Și iată, toată turma s-a aruncat de pe țărm în mare și a pierit în apă. Demonii i-ar fi putut împinge și pe acei doi nefericiți să se înece în mare, dacă nu i-ar fi împiedicat puterea lui Dumnezeu să facă aceasta. Se întâmplă totuși, și nu arareori, ca cei ieșiți din minți să se zdrobească aruncându-se de la mare înălțime, sau să se înece, sau să se spânzure, sau să se azvârle în foc. Demonii cei răi îi împing să facă aceasta, scopul lor fiind nu numai să distrugă viața ci să ucidă sufletele și în lumea aceasta și în cea viitoare. Cu toate acestea, nu arareori se întâmplă de asemenea ca Dumnezeu, în înțeleapta-I iconomie, să-i păzească pe oameni de o astfel de moarte.

De ce a trimis Iisus duhurile rele în porci ? Le-ar fi putut trimite în arbori sau în stânci; de ce tocmai în porci ? Nu ca să-i asculte pe demoni, ci ca să-i învețe pe oameni. Unde sunt porci, acolo-i necurăție, iar duhurilor necurate le place necurăția; și unde nu-i necurăție, o fac ei cu de-a sila. Iar unde-i puțină, ei îi adaugă, și în curând puținul se face mult. Când intră într-un om curat, repede îngrămădesc întrînsul necurăție porcească. Prin azvârlirea porcilor și

înecarea lor în mare, Domnul a vrut să ne învețe ce pavăză de nimic împotriva puterilor diavolești e lăcomia, și prin aceasta să ne amintească postul. Ce au de-a face rapacitatea și lăcomia cu porcii ? Vedeți numai cu ce repeziciune puterile diavolești au biruit porcii, i-au dus la pierzanie ! Tot așa fac și cu oamenii lacomi și nesățioși, care cred că lăcomindu-se își sporesc puterea. Nu puterea și-o sporesc, ci slăbiciunea, și trupește și duhovnicește.

[Vasile cel Mare, în Cuvântul X despre post spune: „Pe câte știu doctorii nu le prescriu bolnavilor bucate alese, ci post și înfrânare. Socotești că un căpitan de corabie va scăpa mai cu înlesnire corabia încărcând-o cu poveri, sau încărcând-o ușor, cu chibzuință ?"]

Lacomii sunt lipsiți de caracter, slabi înaintea oamenilor și încă și mai slabi înaintea demonilor. Nimic mai ușor pentru diavoli să-i mâne să se înece în marea morții duhovnicești.

Mai avem încă o învățătură limpede: cât de cumplită este puterea demonilor când Dumnezeu nu o ține în frâu. Demonii sălășluitori în numai doi oameni, au năruit și au înecat în câteva clipe două mii de porci. Dar până a venit Hristos Dumnezeu i-a oprit — ca să se arate puterea și stăpânirea Lui; apoi le-a dat drumul, ca să arate puterea demonilor. Dacă Dumnezeu ar fi îngăduit, demonii ar fi făcut în câteva clipe cu toți oamenii de pe pământ ceea ce au făcut cu porcii. Dar Dumnezeu iubește neamul omenesc. Dragostea Lui fără margini ne ține în viață și ne păzește de cruzii și cumpliții noștri dușmani.

Se vor întreba unii, întâi dacă nu-i pare lui Dumnezeu rău de atâta mulțime de porci, apoi cum vor suferi oamenii din acea cetate asemenea pierdere. Numai diavolul îl duce pe om la astfel de gânduri ! Nu cumva este el mai milos decât Hristos ? Dar oare ce sunt porcii altceva decât iarbă călcată în picioare ? Dacă nu păgubește Dumnezeu de pe urma crinilor de pe câmp, care azi sunt mai strălucit îmbrăcați ca regele Solomon, iar mâine sunt scrum, de ce ar plânge după porci ? Poate Îi e mai greu să zidească porci decât crini sălbatici ? Dar unii iarăși vor zice: nu-i vorba de frumusețe ci de folos. Dar oare îi sunt mai de folos omului porcii când i se îngrașă trupul decât când i se luminează sufletul ? *Voi sunteți cu mult mai de preț decât vrăbiile* (Matei 10, 31), spune Domnul oamenilor. Atunci, nu-s oamenii mai de preț decât porcii, fie ei și două mii ? Să chibzuiască fiecare la sine însuși și la prețul pe care-l are, și se

va încredința repede că învățătura primită de oameni prin acea faptă a fost ieftin plătită. Era imperios necesar ca neamul omenesc cel tocit să vadă mai întâi cât de necurat este diavolul și apoi cât de mare este puterea lui. Nici un cuvânt de pe pământ nu ar fi putut arăta mai bine acest lucru decât nebunia și decât înecarea porcilor în clipa când au intrat în ei demonii. Ce cuvinte i-ar fi putut încredința pe păgânii locuitori ai Gherghesei si Gadarei dacă această înfricoșătoare dovadă — dar nu dovadă, ci revelație ! — nu i-ar fi trezit din somnul păcatului și nu i-ar fi făcut să cunoască adâncul în care demonii, așa cum i-au târât pe porci, îi târau și pe ei fără milă ? Ce altceva i-ar fi putut povățui mai bine la credința în Hristos Cel Atotputernic ?

Dar vedeți ce s-a întâmplat mai departe: *Păzitorii au fugit și, ducându-se în cetate, au spus cele întâmplate cu îndrăciții. Și iată toată cetatea a ieșit în întâmpinarea lui Iisus și, văzându-L, L-au rugat să treacă din hotarele lor.* Porcarii și locuitorii cetății au fost cuprinși de spaimă. *S-au înfricoșat* (Luca 8, 35). Vedeau toți ce nu mai văzuseră si nu mai auziseră niciodată: Nebunul care pătimise atâta amar de ani, stă la picioarele lui Hristos, liniștit și întreg la minte. Paznicii și apostolii le-au povestit oamenilor cum vindecase Hristos pe cei doi îndrăciți, și cum o legiune de demoni tremurase de frică în fața Lui, cerșindu-I îngroziți să-i trimită în porci dacă nu-i lasă să mai rămână în oameni, și cum după aceea duhurile rele smulseseră ca un vârtej turma de porci și o azvârliseră în adâncurile mării. Au auzit, au priceput și i-au și văzut pe cei doi, care abia cu puțin înainte fuseseră ca și morți, înviați și curățiți. Teferi acum, ei privesc fața Domnului care le stă cu liniște înainte, de parcă nu tocmai ar fi săvârșit o minune, minune mai uimitoare decât dacă ar fi smuls cu totul muntele Gherghesei și l-ar fi prăbușit în mare. Din toate acestea târgoveții Gherghesei nu țin minte decât un lucru: că li s-a prăpădit turma de porci și n-o s-o mai vadă înapoi niciodată. În loc să cadă în genunchi și să mulțumească Domnului că a salvat două suflete, ei jelesc pierderea porcilor ! În loc să-L roage să le fie oaspete, Îl roagă să plece cât mai repede. În loc să laude pe Dumnezeu, plâng pentru porci.

Să nu ne grăbim să osândim dragostea acestor gherghesenі pentru porcii lor, mai înainte să privim societatea zilelor noastre și să vedem câți iubitori de porci numără cetatea noastră, cărora asemeni acelora, le pasă mai mult de porci decât de viața semenilor lor. Gândiți-vă cât de puțini sunt astăzi, chiar și între cei care-și fac cruce și au pe buze numele lui Hristos, cei care ar pregeta să ucidă doi oameni dacă s-ar alege de pe urma lor cu două mii de porci. Sau vedeți dacă sunt mulți între dumneavoastră care ar sacrifica două mii de porci ca să scape viața a doi nebuni. Să se rușineze cei ce osândesc pe gherghesenі mai înainte de a se osândi pe sine. Dacă s-ar scula gherghesenii din mormânt astăzi și ar prinde să numere, mare mulțime de cei ce gândesc asemenea lor ar afla în creștina Europă ! Ei măcar L-au rugat cu frumosul pe Hristos să plece de la ei, pe când popoarele Europei deadreptul Îl alungă. Și de ce Îl alungă ? Ca să rămână ele singure cu porcii și cu stăpânii lor, dracii.

Întrega întâmplare, de la început la sfârșit, are un tâlc mai adânc. Toate cele spuse ajung ca să fie învățătură, îndemn și îmbărbătare pentru toți cei ce se simt în trup ca în mormânt; care își dau seama de lucrătura puterilor demonice în patimile care apasă asupra lor ca niște lanțuri de fier, târându-i în adâncul pieirii; care, cu toate acestea, își dau seama ce preț are omul: sufletul lui e mai mult decât toți porcii, și vitele, și țarinile și averile din lume; care caută vindecare și pe Vindecătorul bolilor lor, cu prețul a tot ceea ce au.

Intrând în corabie, Iisus a trecut și a venit în cetatea Sa... Întreaga istorie se încheie cu aceste cuvinte. Hristos nu le-a spus nimic gherghesenilor. Ce să le mai spună dacă minunea nu le-a fost de-ajuns ? Vorbele nu i-ar fi adus la supunere. La ce bun să aduci la supunere niște morminte ? A coborât în tăcere colina, a intrat în coabie și a plecat de la dânșii. Ce blândețe, ce răbdare, ce înălțime dumnezeiască ! Ce victorie deșartă pentru Cezarul care a scris Senatului: „Am venit, am văzut, am învins !" Hristos a venit, a văzut, a învins — și a tăcut. Păstrând tăcere a înveșnicit biruința Sa. Să învețe păgânii, dacă vor, din pilda smeritului Domn Iisus Hristos, care niciodată nu dă buzna cu sila. Cine-L primește, primește viață veșnică; cine-L alungă rămâne cu porcii în veșnica îndrăcire si moarte.

O, Doamne Iisuse, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi păcătoșii, vindecă-ne și ne mântuiește ! A Ta fie slava și lauda, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A ȘASEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia adevăratei bucurii
Matei 9, 1-8

Intrând în corabie, Iisus a trecut și a venit în cetatea Sa. Și iată, I-au adus un slăbănog, zăcând pe pat. și Iisus, văzând credința lor, a zis slăbănogului: Îndrăznește, fiule ! Iertate sunt păcatele tale ! Dar unii dintre cărturari ziceau în sine: Acesta hulește. Și Iisus, știind gândurile lor, le-a zis: Pentru ce cugetați rele în inimile voastre ? Căci ce este mai lesne a zice: Iertate sunt păcatele tale, sau a zice: Scoală-te și umblă ? Dar ca să știți că putere are Fiul Omului pe pământ a ierta păcatele, a zis slăbănogului: Scoală-te, ia-ți patul și mergi la casa ta. Și, sculându-se, s-a dus la casa sa. Iar mulțimile, văzând acestea, s-au spăimântat și au slăvit pe Dumnezeu Cel care dă oamenilor asemenea putere.

A nu se bucura cineva de binele altuia este unul din cele mai dezonorante semne de stricare a sufletului prin păcat. Ce-i învață soarele pe oameni de dimineața și până seara ? „O, oameni, bucurați-vă de bine, și bucuria aceasta vă va face ca niște dumnezei !"

Privighetoarea flămândă cântă ceasuri întregi în zori până găsește două gâze pentru prânzișorul ei ! Ce-i învață privighetoarea pe bogătanii care se lăfăie în pat și-și încep ziua deschizându-și gura nu ca să laude, ci ca să mănânce ? „O, oameni, bucurați-vă de bine, cântați binele !" Nu întrebați: al cui bine ? Binele nu are stăpân pe acest pământ; este un oaspete străin. Noi, muritorii, nu suntem stăpânii, ci slujitorii lui.

A te întrista de durerile altora — aceasta o poate și omul vechi, omul păcatului. Dar a te bucura de bucuria altuia, aceasta o pot face numai pruncii, și cei ce sunt nevinovați ca pruncii. *Adevărat zic vouă: Cine nu va primi împărăția lui Dumnezeu ca un copil nu va intra în ea* (Marcu 10, 15; cf. Matei 18, 3). Ce este împărăția lui Dumnezeu dacă nu suma a tot binele și lipsa a tot răul ? Copilul se bucură mai mult de binele altuia decât bătrânul păcătos de propriul său

bine. Pentru un copil nu este vreun bine care să fie al altuia. El împărtășește zâmbetul de pe buzele tuturor, și adesea ia încruntarea drept râs. Nimeni pe lume nu-i mai asemenea lui Dumnezeu decât un prunc nevinovat. Bucuria lui Dumnezeu de binele nostru, de cel mai mic bine al nostru, e desăvârșită. Domnul venind între noi a dezvăluit bogățiile fără hotar ale dumnezeiești bucurii. S-au bucurat pruncii, și s-au bucurat toți cei asemenea lor în neprefăcută copilărie. Fericirile acestea însă nu numai că nu i-au bucurat pe oamenii cu minte smintită și inimă de piatră ci, dimpotrivă, mai rău i-au înveninat.

Hristos le amintește oamenilor de patria lor cea dintâi, în strălucirea lui Dumnezeu și în tovărășia îngerilor; auzind, copiii se bucură iar bătrânii înrăiți își bat joc. Hristos ia de la oameni frica, făcându-i stăpâni peste lume; copiii primesc cu veselie, cei sus-puși nu. Hristos arată cum omul în unire cu Dumnezeu se poate birui pe sine însuși, firea înconjurătoare, duhurile rele, boala și moartea: copiii se îngrămădesc în jurul Lui ca să guste cât mai mult din dulceața acestor biruințe, pe când cărturarii se strâng cu ură, ca să găsească pricină să-L prindă și să-L omoare. Copiii caută la Hristos binecuvântare, bătrânii poporului Îi aruncă blesteme.

Dacă oamenii ar fi fost în toate mințile, s-ar fi bucurat ca niște copii de fiecare vorbă, de fiecare faptă a lui Hristos. Mântuitorul arată oamenilor doar binele, doar strălucirea și frumusețea binelui, dulceața, statornicia și puterea binelui. Dar sunt oameni care, și atunci ca și acum, nu se bucură văzând binele pe care li-l arată Hristos. De ce, de ce oare ? Pentru că oamenii au făcut pace cu răul, s-au obișnuit cu răul, s-au însoțit cu răul; așa că răul a ajuns să fie pentru ei realitate iar binele iluzie. Au ajuns ca găina care, tot ciugulind în zadar zugrăveala unei boabe, când are o boabă adevărată lângă cea zugrăvită nu mai ciugulește; de dezamăgită ce e, ia și boaba adevărată drept închipuită. O, minți omenești de găină, care cred că din mâna lui Hristos pot primi amăgire la fel ca din mâinile necurate cu care s-au deprins ! Dacă din mâna Lui ar veni amăgire, dacă de pe buzele Sale ar veni minciună, atunci cu adevărat viața omului ar fi mai amară ca neființa, mai înfricoșătoare ca orice vis urât, mai crudă ca orice dezastru. De o mie de ori nefericiți sunt cei care nu-și întind mâinile ca să-L primească pe Hristos. Ori încotro și le-ar întinde în altă parte, dau de foc și de colți de lup. Dar feri-

ciți sunteți voi, credincioșilor, care vă bucurați și doar când auziți pomenindu-se numele lui Hristos, cum se bucură copiii când aud de mama lor. Atâta doar, înarmați-vă cu tărie și cu răbdare, ca să îndurați până la sfârșit cu credință și bucurie. Pentru că mai rău este de cel care a pornit după Hristos și s-a întors îndărăt, decât de cel care n-a pornit niciodată. Dacă Domnul l-a slobozit de un duh rău iar el se leapădă după aceea de Domnul, șapte duhuri mai rele decât cel dintâi se vor năpusti asupra lui și-l vor cuprinde (Luca 11 24-26).

Hristos e ca o cumpănă a apelor: Oriunde apare El, oamenii se împart în două tabere: cei ce se bucură de bine și cei ce nu se bucură. Așa este astăzi, și așa era și în vremea când Domnul pășea pe pământ în trup omenesc. Evanghelia de astăzi ne înfățișează această înfricoșată despărțire a oamenilor în fața Celui ce arată binele, în fața Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Intrând în corabie, Iisus a trecut și a venit în cetatea Sa. Era după trecerea Sa printre păgânii de pe malul răsăritean al Lacului Ghenizaret, după minunea vindecării celor doi îndrăciți, după crunta mustrare adusă necredincioșilor oameni prin mărturisirea de către demoni a lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Iisus a intrat în corabie. Era chiar corabia pe care săvârșise o minune la fel de mare ca și scoaterea demonilor din cei doi posedați, când *a certat vânturile și marea și s-a făcut liniște deplină* (Matei 8, 26). Astăzi auzim din Evanghelie că Domnul, la întoarcerea din acea călătorie, a vindecat pe bărbatul paralizat, iertându-i acestuia păcatele și îndepărtând boala. Astfel, în foarte scurt răstimp, Hristos a săvârșit trei lucrări mari, trei minuni uimitoare, semne limpezi ale venirii lui Dumnezeu între oameni. În scurt timp Domnul a dezvăluit oamenilor trei binecuvântări negrăite: puterea Sa asupra firii, puterea Sa asupra demonilor și puterea Sa asupra păcatului și bolii, și acestea sunt trei mari prilejuri de bucurie pentru oameni. Lanțurile cu care ne înlănțuie natura sunt cumplite; cine nu se bucură să scape de ele? Dar și mai cumplite sunt lanțurile cu care ne leagă demonii, și cu care ne biciuie până ajungem la nebunie; cine nu se bucură să fie izbăvit de cei mai mari dușmani ai săi? Lanțurile cu care ne leagă păcatul, făcându-ne robi naturii, demonilor și bolii, sunt lanțurile primordiale în care omul singur se înfășoară încă de la început, îndărătnicindu-se să nu asculte de Ziditor și să nu se smerească în fața Lui. O, muritorilor, care dintre voi nu s-ar bucura să fie izbăvit

de aceste lanțuri înfășurate pe dedesubtul tuturor celorlalte legături care vă înrobesc?

Puterea lui Hristos asupra păcatului și a bolii s-a arătat oamenilor când *a trecut și a venit în cetatea Sa.* Cetatea Sa era Capernaum; acolo poposise după ce fusese alungat, și cât pe ce să fie omorât, din Nazaret, unde viețuise mulți ani (Luca 4, 16-31; Matei 4, 13).

Și iată, I-au adus un slăbănog, zăcând pe pat. Faptul e descris și de Evangheliștii Marcu și Luca, amândoi aducând amănunte care nu apar la Matei. Slăbănogul era atât de bolnav încât nu numai că nu era în stare să vină singur la Iisus, dar nici să se dea jos de pe pat nu putea, așa că rudele și prietenii l-au scos din casa sa cu pat cu tot și l-au adus la Hristos. Starea deznădăjduită a bolnavului se mai vede și din faptul că trebuia să fie cărat de patru bărbați, ca să fie ținut bine și să nu fie zguduit prea tare. Ajungând la casa unde se afla Iisus, cei patru au văzut că era atâta lume strânsă acolo încât ar fi fost cu neputință să intre. Atunci s-au hotărât să desfacă acoperișul și să lase patul cu bolnavul zăcând drept în fața lui Hristos. În clipa aceea, Domnul vorbea cu oamenii și-i învăța. El nu pierdea nici o clipă: după faptă venea cuvântul; după cuvânt urma fapta. Și cu fapta, și cu vorba căuta să-i facă pe oameni să se bucure de bine și să creadă în bine, și în El, cel mai mare aducător și dezvăluitor al binelui.

Și Iisus, văzând credința lor, a zis slăbănogului: Îndrăznește, fiule! Iertate sunt păcatele tale! A văzut Domnul credința lor, nu numai când au coborât bolnavul înaintea Lui, ci încă de când au apucat patul cu bolnavul zăcând și au pornit spre El. Cel care vede gândurile oamenilor cu atât mai ușor le vede faptele, și de aproape și de departe. L-a văzut pe Natanael sub smochin mai înainte ca acesta să fie adus la Dânsul (Ioan 1, 48). Vedea nu numai lucrurile ce se petreceau, ci și cele ce aveau să se petreacă, până la sfârșitul veacurilor. Aici însă nu se spune: văzându-i pe ei, ci: *văzând credința lor,* ca să se arate prin aceasta că Hristos vedea ceea ce e și mai greu să vezi, ceea ce este ascuns adânc în om. Și s-a spus de dragul nostru, ca să cunoaștem la ce Se uită Hristos astăzi ca și atunci; și ca să cunoaștem că putem aștepta ajutorul lui Dumnezeu numai când avem credință. Când Dumnezeu vede credința noastră nu întârzie să ne vină în ajutor.

Văzând credința lor. A cui credință? Doar a celor care îl aduseseră pe slăbănog, sau și a bolnavului însuși? Mai întâi, desigur, este

credința celor care l-au adus. Domnul putea vindeca bolnavul numai și răspunzând credinței acestora. Sunt împrejurări când Hristos a săvârșit minuni fără să pomenească nimic de credința bolnavului. La urma urmelor, morții pe care i-a înviat nu puteau să arate credința pentru care să fie înviați. Nici cei din jurul acelora nu arată întotdeauna cine știe ce credință. Nu se spune despre văduva din Nain că ar fi avut credință, ci că plângea pentru fiul său care murise. Dar se poate că în clipa în care Dumnezeu S-a îndreptat spre durerea ei și i-a spus: *Nu plânge*, să se fi deșteptat întrînsa credința. Marta și Maria, surorile lui Lazăr, nu aveau vreo credință că Hristos îl va învia pe fratele lor, care zăcea mort de patru zile în mormânt. Numai fruntașul Iair a arătat credință tare când a venit la Hristos și I-a spus: *Fiica mea a murit de curând, dar venind, pune mâna ta peste ea și va fi vie* (Matei 9, 18). Tot astfel, Hristos a vindecat mulți bolnavi pe moarte nu ca răspuns credinței lor, ci credinței pe care o aveau rudele sau prietenii acelora. Așa a vindecat pe sluga sutașului din Capernaum (Matei 8, 5-13), nu pentru credința slugii bolnave ci pentru credința sutașului, și pe fiica femeii canaanence pentru credința mamei sale (Matei 9, 32), și pe mulți lunatici și nebuni, și surzi și muți, pentru credința celor care îi aduceau la El (Matei 9, 32; 15, 30; 17, 14-18). Pe îndrăciții gadareni i-a curățat de demoni și i-a vindecat fără credință nici din partea lor, nici din partea altcuiva, ci din milă și întru iconomia mântuirii, ca să trezească credința în cei amorțiți și să o întărească în cei slabi (Matei 8, 26).

Cât despre acest slăbănog, e limpede că cei care l-au adus la Hristos aveau o mare credință. Hristos nu le-a prețuit credința după semne dinafară, ci a citit-o în inimile lor. Dar chiar și noi, care nu vedem inima omului, ne putem da seama după fapte că într-adevăr credința acelor oameni era foarte mare. Patru bărbați se hotărăsc să aducă un bolnav fără scăpare la Hristos: nu-i un semn de credință ? Să-l care cu greu, să se cațere pe acoperiș și să desfacă grinzile ca să coboare pe bolnav până în fața lui Hristos: nu-i o dovadă de mare credință ? Gândiți-vă numai cât se primejduiau acești oameni și ce caraghioși se arătau în ochii vecinilor prin asemenea purtare nelalocul ei ! Ce rușinați ar fi rămas în ochii tuturor dacă, după atâta tevatură, ar fi avut să care înapoi pe bonavul nevindecat ! Și atunci, ca și acum, teama de ridicol e foarte mare, la

fel și frica de a da greș. Numai credința cu adevărat tare înfruntă ridicolul și nereușita, pentru că nu se îndoiește de izbândă.

S-ar fi putut, atunci, ca Domnul să lecuiască bolnavul numai pentru credința celor ce-l purtau. Dar pesemne că și bolnavul avea credință. La urma urmei, ce om cu mintea întreagă, dacă nu crede, se lasă târât pe străzi în patul său și coborât printr-o gaura făcută într-un acoperiș ! Dar mai avem o însemnare prețioasă a credinței omului bolnav. Domnul îi spune „fiu". *Fiule... Iertate sunt păcatele tale !* Ar fi numit Hristos „fiu" pe un necredincios ? I-ar fi spus unuia lipsit de căință: *Iertate sunt păcatele tale ?* Când a înviat pe fiul văduvei din Nain, nu i-a spus „fiu" ci l-a chemat: *tinere*, pentru că morții nu pot avea nici credință, nici pocăință. Dar slăbănogului de aici îi spune: *fiule !* Nu a spus Domnul: *fratele tău... de se va pocăi, iartă-l ?* (Luca 17, 3). Căința, așadar, e o condiție a iertării. Iar căință nu poate fi fără rușine, fără frică de Dumnezeu și fără credință.

Dar unii dintre cărturari ziceau în sine: Acesta hulește. Iată gândurile unora care nu se bucură de bine, ca niște aliați și slugi ale răului ce sunt. Ca și când ar fi spus: „Cine poate să ierte păcatele decât numai Dumnezeu ?" Aceste suflete veștede, oameni care se socoteau învățați și căutau să-L coboare pe Hristos măcar până pe aceeași treaptă de jos cu ei, n-aveau loc, firește, în mintea lor întunecată și greoaie, pentru gândul că Dumnezeu ar putea cumva să Se înfățișeze om, că S-a și înfățișat, și chiar în Persoana acestui Iisus. Ei nu puneau la inimă nici suferința unui om bolnav, nici, cu atât mai puțin, vindecarea lui. Ei trăgeau cu urechea la ce spunea Hristos doar ca să-I caute pricină, să-L poată umili cu ceva, să-L dea afară din calea lor, să-L șteargă din amintirea lor. Hristos era mai mult decât puteau ei să înghită.

Și Iisus, știind gândurile lor, le-a zis: Pentru ce cugetați rele în inimile voastre ? Cărturarii care erau acolo de față nu au spus nimic cu glas tare, ci numai au gândit. Nu zice: „În mințile voastre", ci: *în inimile voastre*, ceea ce înseamnă că gândirea lor era înțesată cu răutate și ură. Nu-L ascultau pe Hristos nici din credință și nici ca unii ce vor să afle, ci ca spioni și prigonitori ai Lui. Dacă ar fi avut credință, s-ar fi bucurat și ei de vorbele și faptele lui Hristos, ca ceilalți care, văzând, *slăveau pe Dumnezeu*. Dacă ar fi stat fără părtinire, ar fi ajuns să creadă în Hristos, cum s-a întâmplat cu căpetenia străjii de pe Golgota, care acolo lângă Cruce stând și privind ce se petre-

ce, a strigat, văzând cum se cutremură firea: *Cu adevărat Fiul lui Dumnezeu era Acesta !* (Matei 27, 54).

Domnul a pătruns cugetele lor. Cine poate vedea gândurile decât numai Dumnezeu ? *Cel ce cerci inimile și rărunchii, Dumnezeule drepte !* (Psalm 7, 10), a strigat David. *Eu, Domnul, pătrund inima și încerc rărunchii, ca să răsplătesc fiecăruia după căile lui,* spune Domnul Însuși prin proorocul Ieremia (17, 10). *Tu singur știi inima fiilor oamenilor* (II Paralipomena 6, 30), s-a rugat regele Solomon. Iisus Domnul vede inima și cugetele inimii. După cum pământul nu poate vedea ochiul deși ochiul vede pământul, tot așa făpturile pământești acoperite de timp nu pot vedea tainele veșniciei, deși ochiul veșniciei vede tot ce este pe pământ în timp. Privind cu ochiul veșniciei Hristos pătrundea și vedea totul: vedea în adâncurile mării și în adâncurile inimii omenești, în adâncurile timpului și ale spațiului.

Pentru ce cugetați rele în inimile voastre ? Așa i-a întrebat bunul Domn pe prigonitorii Lui. Nemăsurată e curăția gândurilor Lui ! Negrăită frumusețea inimii Sale ! Nesfârșită blândețea Sa ! *Pentru ce cugetați rele ?* De ce nu cugetați cele bune ? De ce căutați răul ? De ce nu căutați binele ? De ce vă bucurați de rău, și nu de bine ? De ce stați lângă un izvor limpede și așteptați să curgă noroios ? De ce vă uitați la soare și așteptați să se întunece ? Scuturați-vă odată de obiceiurile acestea bolnave și bucurați-vă de apa curată și de soarele strălucitor ! Domnul nu-și bate joc de ei, nu-i stârnește, nu-i rușinează, cum ar fi făcut un muritor dușmanilor săi dacă ar fi izbutit să vindece un paralitic. Nici cel mai prevăzător doctor n-ar fi putut vorbi cu mai multă grijă pacienților săi greu bolnavi decât a vorbit Domnul nelegiuiților Săi prigonitori: *Pentru ce cugetați rele în inimile voastre,* când ați putea să cugetați binele, să căutați binele, să vă bucurați de bine ?

Căci ce este mai lesne a zice: Iertate sunt păcatele tale, sau a zice: Scoală-te și umblă ? Dar ca să știți că putere are Fiul Omului pe pământ a ierta păcatele, a zis slăbănogului: Scoală-te, ia-ți patul și mergi la casa ta. Și, sculându-se, s-a dus la casa sa. A rosti cuvântul este pentru Hristos totuna cu a săvârși fapta. Pentru graiul de rând e tot atât de ușor a zice: „iertate îți sunt păcatele", cât și: „scoală-te și umblă", amândouă rostirile fiind la fel de ineficiente. Pentru Domnul cel fără de păcat însă, cuvânt și faptă sunt una. Prin cuvintele de mai sus așa-

dar El a vrut să spună: „Ce-i mai ușor să faci: să ierți păcatele cuiva sau să-l ridici sănătos din patul pe care zăcea bolnav ?" Și o faptă și alta sunt cu neputință omului de rând. *Ceea ce la oameni este cu neputință, este cu putință la Dumnezeu* (Matei 19, 26). Ce-i mai ușor atunci: să vindeci sufletul sau să vindeci trupul ? Sufletul nu poate fi vindecat altfel decât iertându-i-se păcatele. Când păcatele îi sunt iertate sufletul se însănătoșește, iar unui suflet sănătos ușor este să-i faci sănătos și trupul. Oricum, mai de trebuință este să-i ierți unui bolnav păcatele decât să-l ridici în picioare, după cum trebuie să scoți viermele de la rădăcina unui pom mai degrabă decât să-i astupi găurile din coajă. Câtă vreme pomul e ros de vierme, se și găunoșește. Păcatul e în chip virtual cauza bolii, atât a celei sufletești cât și trupești. Abateri de la această lege apar doar când Dumnezeu îngăduie să cadă asupra unui drept boala trupească, după înțeleapta Sa Pronie, cea mai bună pildă fiind dreptul Iov. Legea însă este, de la întemeierea lumii, că păcatul izvorăște toată boala. Iar cine poate nimici păcatul în omul bolnav cu atât mai lesne îi va putea vindeca trupul. Cine poate să înlesnească trupului o însănătoșire trecătoare, fără să-i ierte păcatele, face ca un gospodar care își curăță pomii fără a fi în stare să scoată viermele de la rădăcină.

Tot ce face Domnul însă, face în chip desăvârșit, în bună rânduială, fără a trece nimic cu vederea. El se bucură să dea sănătate și trupului și sufletului. De aceea vindecă mai întâi sufletul și apoi așteaptă să-și spună și cărturarii cuvântul lor: *Acesta hulește.* Prilej de a arăta legătura dintre păcat și boală, primatul sufletului asupra trupului și dumnezeiasca Sa putere. Celor foarte bolnavi li se dau adeseori leacuri tari.

În această împrejurare Hristos Și-a arătat puterea. El nu L-a chemat pe Cerescul Sau Tată, ci a făcut totul de la Sine. Trebuie să ne însemnăm foarte bine cuvintele: *Putere are Fiul Omului pe pământ a ierta păcatele.* Va să zică, doar atâta vreme cât omul este în viața pământească i se pot ierta păcatele. Când iese din această lume, nu mai este iertare pentru el. În lumea ce va să fie, nu mai este iertare pentru păcătoșii care au ieșit nepocăiți din lumea aceasta. De aceea spune Hristos: *pe pământ.*

Scoală-te, ia-ți patul și mergi la casa ta. Domnul a vorbit cu hotărâre bolnavului, nu cum vorbesc cărturarii ci ca Unul care are putere. După cum avea putere să ierte păcatele, avea putere și să porun-

cească trupului să fie sănătos. Și ca să nu încapă nici o îndoială că omul s-a însănătoșit cu totul, Domnul i-a poruncit să-și ia patul pe care mai înainte fusese purtat de patru oameni, și să se ducă acasă. De ce i-a poruncit Domnul să meargă acasă ? Mai întâi pentru că, bucuros de bucuria altora, a vrut ca omul să ajungă fără întârziere în locul unde mai înainte domnise durerea, aducând bucurie întregii case căreia îi fusese înainte povară. Apoi, pentru ca să arate vanitoșilor cărturari că fapta Sa a fost izvorâtă numai și numai din iubire de oameni, și că nu așteaptă să fie slăvit pentru ea. După cum păstorul nu caută să fie lăudat de oi, așa nici Hristos nu caută laudă la oameni. *Slavă de la oameni nu primesc* (Ioan 5, 41), a spus Domnul într-o altă împrejurare, iar acum vrea de asemenea să se vadă limpede acest lucru.

Iar mulțimile, văzând acestea, s-au spăimântat și au slăvit pe Dumnezeu Cel care dă oamenilor asemenea putere. În vreme ce scribii huleau în inimile lor asupra lui Hristos, ceilalți din mulțime, cu mințile și inimile încă neîntunecate de deșertăciunile lumești, se minunau și slăveau pe Dumnezeu pentru fapta nemaipomenită ce se săvârșise înaintea ochilor lor. Mulțimea aceasta care se minuna și slăvea pe Dumnezeu era cu mult mai bună decât cărturarii cei strâmți la minte, și mult mai aproape de adevăr și de bine decât erau păgânii gadareni care văzând minunea nu lăudaseră pe Dumnezeu ci, plângându-și porcii, L-au gonit pe Hristos din ținuturile lor. Nici mulțimile acestea însă nu puteau înțelege dumnezeirea puterii Mântuitorului Hristos. Ei slăveau pe Dumnezeu, *Cel care dă oamenilor asemenea putere,* fără să vadă în Iisus pe Fiul lui Dumnezeu Cel Unul-Născut.

Ceea ce n-au cunoscut mulțimile acelea, cunoaștem noi, fiindune dat să vedem prin Biserică. Suntem învățăceii bucuriei întru bine, pentru că tot binele de la Dumnezeu este, de la Izvorul dătător de viață al veșnicei bucurii. Cum spune de-Duh-insuflatul proorocul: *Veseli-mă-voi și mă voi bucura de Tine; cânta-voi numele Tău, Preaînalte* (Psalm 9, 2). Bucuria aceasta va deschide ochii noștri ca să vedem plinătatea adevărului întru Iisus Hristos Domnul nostru; ne va deschide buzele ca să-L slăvim pe El, Fiul lui Dumnezeu, singurul Mântuitor și Iubitor de oameni. A Lui fie slava și lauda, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A ȘAPTEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia orbilor vindecați și a celor rămași orbi
Matei 9, 27-35

Trecând Iisus de acolo, doi orbi se țineau după El și strigau și ziceau: Miluiește-ne pe noi, Fiule al lui David. După ce a intrat în casă, au venit la El orbii și Iisus i-a întrebat: Credeți că pot să fac Eu aceasta ? Zis-au Lui: Da, Doamne ! Atunci s-a atins de ochii lor, zicând: După credința voastră fie vouă ! Și s-au deschis ochii lor. Iar Iisus le-a poruncit cu asprime, zicând: Vedeți, nimeni să nu știe. Iar ei, ieșind, L-au vestit în tot ținutul acela. Și plecând ei, iată au adus la El un om mut, având demon. Și fiind scos demonul, mutul a grăit. Iar mulțimile se minunau zicând: Niciodată nu s-a arătat așa în Israel. Dar fariseii ziceau: „Cu domnul demonilor scoate pe demoni". Și Iisus străbătea toate cetățile și satele, învățând în sinagogile lor, propovăduind Evanghelia împărăției și vindecând toată boala și toată neputința în popor.

Cei dintâi zidiți oameni trăiau, ca îngerii, contemplând pe Dumnezeu; urmașii lor, după Cădere, trăiesc prin credința în Dumnezeu. Dar cei cărora contemplația le-a fost închisă iar credința le e încă ferecată, nu pot fi socotiti între cei vii, neavând legătură cu Viața; prin ce să trăiască aceștia ?

Un lac deschis către cer primește apă de sus; se umple și nu seacă. Alt lac, acoperit către cer, primește apă prin pământ, de la izvoarele de munte; se umple și nu seacă. Dar un lac închis spre cer și cu izvoarele subterane tăiate se golește și seacă.

Un lac fără apă mai poate fi numit lac ? Nu; e mai degrabă un crater uscat. Un om fără Dumnezeu mai poate fi numit om ? Nu; e mai degrabă un mormânt. După cum apa e tot ce-i mai de seamă dintr-un lac, tot așa Dumnezeu în om. Lacul fără apă nu e lac, omul fără Dumnezeu nu e om. Dar cum să aibă omul pe Dumnezeu înlăuntrul său dacă e închis față de Dumnezeu din toate părțile ca un lac secat față de apă, ca un mormânt față de lumină ?

Dumnezeu nu e ca o piatră care, o dată aruncată înlăuntrul omului, rămâne acolo fie că vrea omul fie că nu. Dumnezeu este o putere mai subțire și mai tare decât lumina și decât aerul; o putere care îl umple pe om sau îl lasă gol după cum omul nesilit voiește și după nemărginita bunătate a lui Dumnezeu. Așadar, de la o zi la alta omul nu este plin de Dumnezeu în aceeași măsură. Și totul depinde, mai presus de orice, de deschiderea omului către Dumnezeu. Dacă sufletul omului ar fi deschis cu totul către Dumnezeu (și acest lucru presupune închiderea către lume), omul acela s-ar întoarce la încântarea primordială a vederii lui Dumnezeu. Dar e foarte greu să ajungă acolo sufletul trăitor între cele muritoare, aici unde nu este decât o singură deschidere prin care omul poate intra în legătură cu Dumnezeu, Izvorul vieții, și această singură deschidere este credința. Credința înseamnă, mai înainte de toate, amintirea acelei pierdute, primordiale vederi a lui Dumnezeu, amintire rămasă întipărită în conștiință. Apoi, credința mai înseamnă primirea celor dezvăluite de Dumnezeu prin profeții și prin sfinții Săi, care au fost învredniciți să vadă Adevărul. Iar în al treilea rând, și cel mai de seamă, credința este mărturisirea lui Iisus Hristos Fiul lui Dumnezeu, chipul văzut al nevăzutului Dumnezeu (II Corinteni 4, 4). Acest al treilea lucru ajunge, pentru că le cuprinde și le împlinește desăvârșit pe celelalte două. Credința dă viață și mântuiește. Este deschiderea cea mai mare prin care Dumnezeu vine la om după măsura voinței acestuia.

De aceea Domnul îi întreabă adesea pe cei bolnavi și suferinzi: „Credeți ?" *Credeți că pot să fac Eu aceasta ?* Deschideți ușa, ca să intru ? Credința nu este altceva decât deschiderea ușii sufletului pentru Dumnezeu. „O, Doamne, golește-mă de mine însumi și Te sălășluiește în mine Tu !" Aceste cuvinte exprimă esența credinței.

Evanghelia de astăzi ne înfățișează o împrejurare între multe altele în care Domnul bate la ușa inimii, iar omul deschide și-L lasă să intre. Înfățișează una din multele minuni ce se săvârșesc atunci când omul se deschide prin credință și-L lasă pe Dumnezeu să intre. Pentru că Dumnezeu săvârșește minuni în tot ce face. Unde este El, acolo sunt minuni. În fața Lui toate legile, și firești și omenești, se dau la o parte ca norii din fața soarelui: rămâne doar puterea Lui, înțelepciunea Lui, dragostea Lui — totul preaminunat, preadulce, preaslăvit.

După întunecimea Gadarei, a vieţuirii păgâne, unde Domnul nu a întâlnit nici un strop de credință la oameni — nici măcar după marea minune a vindecării celor doi îndrăciți — urmează, una după alta, câteva împrejurări când Hristos găsește mare credință la câte cineva; împrejurări în care Domnul bate la ușa sufletului iar oamenii deschid bucuros și minunea se săvârșește. Unde credința și dragostea se însoțesc, acolo se naște minunea. S-a arătat mai întâi credință de către cei care l-au adus pe slăbănog la Făcătorul-de-minuni, coborându-l prin acoperiș în fața Lui.

Și Iisus, văzând credința lor, a zis slăbănogului: Îndrăznește, fiule ! Iertate sunt păcatele tale... Scoală-te, ia-ți patul și mergi la casa ta (Matei 9, 2,6). Se poate cuvânt de dragoste mai mare ? *Și, sculându-se, s-a dus la casa sa.* Nu este aceasta o minune născută din dragoste și din credință ? După aceea, o femeie care suferise vreme de doisprezece ani de curgerea sângelui a atins haina Lui, spunându-și: *Numai să mă ating de haina Lui și mă voi face sănătoasă* (Matei 9, 21). Este credință aceasta. Iar Iisus i-a spus: *Îndrăzneste, fiică, credinta ta te-a mântuit* (v.22). Este cuvânt de dragoste adevărată. *Și s-a tămăduit femeia din ceasul acela.* Este o minune născută din dragoste și din credință. Dregătorul Iair a venit îndurerat la Iisus și i-a spus: *Fiica mea a murit de curând, dar, venind, pune mâna ta peste ea și va fi vie* (Matei 9, 18). Doar pune mâna Ta peste și va fi vie ! Este credință fără umbră de șovăială. Iar Domnul venind, *a luat-o de mână.* Dragoste de prieten, de vindecător. *Și copila s-a sculat* (v. 25). Este o minune născută din dragoste și din credință. După aceste minunate pilde de întâlnire între credința omului și dragostea lui Dumnezeu, Evanghelia de astăzi ne mai înfățișează încă una:

Trecând Iisus de acolo, doi orbi se țineau după El și strigau și ziceau: Miluiește-ne pe noi, Fiule al lui David. De unde venea Domnul ? Din casa lui Iair, unde înviase copila moartă. Orbii au auzit că trece pe acolo și s-au luat după El, strigând și cerșind milă. Cam tot așa se purtase și orbul Bartimeu la Ierihon. Ședea pe marginea drumului, cerșind; *și, auzind că este Iisus Nazarineanul, a început să strige și să zică: Iisuse, Fiul lui David, miluiește-mă !* (Marcu 10, 47). Așa făceau acum și cei doi. Auzind de la călăuzele lor că trece Iisus Făcătorul de minuni, și-au uitat de cerșit și de toate și au mers după El, strigând. Erau și ei fiii lui Avraam, cel care-L văzuse odinioară pe Dumnezeu, pe când ei n-aveau ochi nici să vadă măcar zidirea.

De ce orbii Îl numesc pe Iisus: „Fiul lui David ?" Pentru că acest titlu era socotit în Israel cea mai mare onoare cu putință. Regele David era pilda pentru toți regii din Israel; și după cum orice drept era numit fiu al lui Avraam, tot așa orice căpetenie cinstită era numită Fiul lui David. Hristos avea putere, putere care se răspândea din El ca aerul. Iar că israeliții obișnuiau să numească pe coborâtorii, chiar depărtați, din David: „fii ai lui David" se vede din multe locuri în Sfânta Scriptură (II Regi 16, 2; 18, 3; 22, 2). Se mai poate de asemenea ca orbii să-L fi socotit pe Iisus Mesia când Îl numeau Fiul lui David, pentru că poporul aștepta pe Mesia să iasă din Casa lui David (II Samuel 7, 12-13; Isaia 9, 7). *Și Domnul Dumnezeu Îi va da Lui tronul lui David, părintele Său* (Luca 1, 32), a descoperit Arhanghelul Gavriil Preasfintei Maicii lui Dumnezeu. Arhanghelul a vorbit în cuvintele ce se foloseau în popor despre Mesia, numindu-L pe David părintele lui Hristos, deși mai înainte Îl numise *Fiul Celui Preaînalt*, adică Fiul lui Dumnezeu.

[Sfântul Simeon Noul Teolog zice: „Cel care se roagă după trup, fără înțelegere duhovnicească, e ca orbul care strigă: *Fiul lui David, miluiește-mă !* Însă alt orb, când a primit vedere și a văzut pe Domnul, nu-L mai vede pe El *Fiul lui David*, ci *Fiul lui Dumnezeu* (Ioan 9, 35-38).]

Nu este aceasta o mustrare cumplită pentru întunecații farisei și cărturari, care-L numeau pe Hristos hulitor și păcătos ? Vedeți cum Domnul îi face de rușine tocmai prin cei disprețuiți de dânșii, prin păgâni, orbi și chiar prin demoni ! Pe când ei, orbiți de trufie, nu sunt în stare să vadă în Hristos altceva decât un hulitor și un păcătos, sutașul păgân mărturisește puterea Lui dumnezeiască (Matei 8, 5-13), demonii din Gadara Îl numesc Fiul lui Dumnezeu (Matei 8, 29) iar orbii Îl văd cu duhul Fiu al lui David. Păgânii erau în stare să vadă în Hristos prezența lui Dumnezeu, pe când fariseii și cărturarii nu; demonii știau că Hristos este Fiul lui Dumnezeu, iar înțelepții Israelului nu; orbii, în sfârșit, vedeau ceea ce fariseii, cărturarii și căpeteniile nu voiau să vadă.

Orbii strigau la Hristos, dar El nici nu s-a întors nici nu a mers împreună cu ei. De ce ? Ca să crească întrînșii credința. Ca să audă mulțimea cum strigă acești orbi și să-și cerceteze și ei inima și credința. Ca să-Și arate smerenia, nevoind să smulgă slavă de la oameni săvârșind o minune la drumul mare, în văzul tuturor, ci de-

oparte, într-o casă, de față cu doar o mână de martori. Ce blândețe, ce înțelepciune ! El știa cel mai bine că *nu e nimic ascuns ca să nu se dea pe față* (Marcu 4, 22) și că lucrul cel bun, cu cât e mai tăinuit, cu atât se va arăta mai cu strălucire.

Atât de mare era credința acestor orbi încât ei mergeau după Hristos, fără să le pese că El nu se întoarce spre ei, nici nu răspunde strigătelor lor deznădăjduite. Au intrat după El în casă, o casă străină, necunoscută. „Acum ori niciodată !", își spuneau ei, simțind că nu mai e nimeni altcineva pe lume afară de Hristos care să le poată deschide ochii.

Credeți că pot să fac Eu aceasta ? I-a întrebat Domnul. Dar de ce i-a întrebat, dacă știa, dacă vedea credința lor ? De ce i-a întrebat Cel care vede toate tainele și cunoaște toate inimile ? I-a întrebat ca să se arate tuturor credința lor, atât spre folosul lor cât și al celor de față. Mărturisirea publică a credinței confirmă credința, atât pentru cei ce-o mărturisesc cât și pentru cei ce aud mărturisirea.

Da, Doamne ! au răspuns orbii. Fericiți că Hristos le vorbește, în ei se arată o nouă izbucnire de credință. Acum nu-L mai numesc *Fiule al lui David* — li se pare prea puțin — ci: *Doamne*. Aceasta este mărturisirea lor de credință: Iisus Hristos Domn, Dumnezeu-Om, Mântuitor. Și ajunge, *căci: Oricine va chema numele Domnului se va mântui* (Romani 10, 13).

Credința, așadar, e aici și în inimă și pe buze. Iar iubirea va veni în întâmpinarea ei, și se va naște minunea. Iubirea nu întârzie niciodată. *Atunci s-a atins de ochii lor, zicând: După credința voastră fie vouă ! Și s-au deschis ochii lor.* Parcă o făclie arzând a fost pusă lângă una stinsă, rece, și aceasta s-a aprins deodată ! Pe Domnul cel preacurat nu-L întinează prihana trupului omenesc, nici cea, și mai mare, a sufletului.

Toate sunt curate pentru cei curați (Tit, 1, 15). Și-a întins preacuratele Sale mâini și a atins găurile acelea negre, ferestrele acelea închise, ochii seci ai orbilor — și ochii s-au deschis. S-a smuls perdeaua și în temniță s-a revărsat lumina, și temnița s-a preschimbat în palat însorit. *După credința voastră fie vouă !* Credința nu rămâne de rușine; după credința lor le-a fost acelora. O, cât preț au în ochii Mântuitorului făpturile Sale, chiar dacă ele sunt fum și pulbere sub picioarele Lui ! Căutând la oameni credință, caută împreunălucrarea Zidirii. Hristos putea, cu un singur cuvânt al Său, să vin-

dece într-o clipă toți bolnavii de pe pământ, spune înțeleptul Gură-de-Aur. Dar pentru ce ? Ar fi însemnat să-i pună pe oameni pe aceeași treptă cu necuvântătoarele, care sunt lipsite și de liberă voință și de liberă alegere, și de scopuri mai înalte. Ar fi coborât oamenii, să zicem, la scara lunii și a stelelor, care sunt legate prin legi să strălucească; și la scara stâncilor care sunt legiuite să stea și să cadă la poruncă; și a apelor din râuri și din izvoare care curg după cum li s-a rânduit. Dar omul are înțelegere, el trebuie să facă de bunăvoie ceea ce creaturile necuvântătoare fac în virtutea legii puse lor: să fie credincioși lui Dumnezeu și să împlinească poruncile Lui. „Dumnezeu poruncește, și sunt legată să-L ascult", spune întreaga fire. „Dumnezeu poruncește, și am datoria morală să-L ascult", spune omul. Omul are alegerea: nu între două bunuri, ci între bine și rău. Dacă alege binele, va fi prieten lui Dumnezeu și fiu în împărăția cea veșnică, și va fi deasupra întregii firi. Dacă alege răul, va fi retezat de la Dumnezeu și va fi mult mai jos decât necuvântătoarele. Așa vrea Ziditorul: ca omul să aleagă de bunăvoie în viața sa între bine și rău. De aceea cere Domnul credință de la oameni; de aceea îi cheamă să lucreze împreună cu El la mântuire. Dumnezeu cere foarte puțin de la oameni. Le cere numai buna voință de a recunoaște că El este Dumnezeu atotputernic iar ei nimic. Aceasta este credința, și este singurul lucru pe care îl cere Dumnezeu de la oameni, și îl cere pentru ei, pentru binele și pentru mântuirea lor.

Iar Iisus le-a poruncit cu asprime, zicând: Vedeți, nimeni să nu știe. Iar ei, ieșind, L-au vestit în tot ținutul acela. De ce Domnul le-a cerut să tacă asupra minunii Sale ? Mai întâi, pentru că El nu caută slavă și laudă de la oameni. Slava și lauda de la oameni nu adaugă nici o iotă slavei care este a Sa. Apoi, ca să arate că ce face El, face din milă și din dragoste pentru om, așa cum face o mamă pentru copilul ei, iar nu ca vrăjitorii slujitori ai diavolilor, care urăsc și disprețuiesc pe oameni, și care tot ce fac, fac numai ca să se laude și să se slăvească de ei. În al treilea rând, ca să arate oamenilor că și ei trebuie, la fel, să lucreze fapte bune pentru Dumnezeu și nu pentru ca să fie lăudați: *Să nu știe stânga ta ce face dreapta ta* (Matei 6, 3). Iar în al patrulea rând, pentru că știe —și vrea ca și oamenii să descopere — că binele nu poate rămânea ascuns. Și acest lucru se va vedea pe dată. Vrând-nevrând, orbii Îl fac cunoscut în tot ținutul. Dacă ar fi tăcut graiul, ar fi vorbit ochii. Dacă ar fi vrut să păstreze tăcere, puterea lui Dumnezeu, care aduce toate lucrurile la lumină, i-ar fi făcut să vorbească. Aceasta a voit Domnul să le arate: că fapta ajunge să se cunoască fie că vrei, fie că nu, oricât de bine ai căuta s-o tăinuiești. Numai să nu fie trâmbițată din vanitate, numai să nu fie căutată lăudarea. Să Se slăvească Dumnezeu, atâta trebuie.

Și plecând ei, iată au adus la El un om mut, având demon. Și fiind scos demonul, mutul a grăit. Cum aleargă în pustiu călătorii însetați găsind un izvor, așa aleargă oamenii însetați de sănătate, înțelepciune, bunătate și pace spre Domnul Iisus Hristos, Izvorul până atunci nevăzut a tot binele. Iar izvorul e atât de îmbelșugat încât nimeni nu pleacă fără să-și fi stins setea. Nici n-au plecat bine orbii, acum văzând și nemaiavând trebuință de călăuză, că au și adus la Domnul un pătimitor mut și îndrăcit. Mut și îndrăcit ! Nici minte având să izvodească cuvinte, nici grai să le poată rosti. Domnul nu i-a cerut acestuia credință, pentru că ce credință poate să aibă un nebun ? Sau cum să poată un mut să-și mărturisească credința ? Dar Hristos a văzut credința celor care-l aduseseră pe mut la dânsul. Se poate ca Domnul să fi vorbit cu ei, așa cum vorbise și cu cei doi orbi, Evanghelistul însă nu ne spune nimic. Pentru cei ce caută mântuirea, este destul ceea ce află din cele spuse despre orbi. Iar pentru cei care de bunăvoie merg la pierzanie, bătându-și joc de Domnul și de mântuitoarele Lui cuvinte, nu ajung nici toate vorbele și toate faptele Mântuitorului din întreaga Lui viață pe pământ. Iar acestea, dacă ar fi fost scrise, *cred că lumea aceasta n-ar cuprinde cărțile ce s-ar fi scris* (Ioan 21, 25), cum spune Sfântul Ioan Evanghelistul. Iar ce e scris ajunge ca să credem în Fiul lui Dumnezeu și să avem viață veșnică (Ioan 20, 31). Evanghelistul nostru, ca mânat de vremea ce se scurtează, înfățișează în două vorbe întreaga întâmplare. Cu toate acestea, vă dați seama ce faptă uriașă: să scoți diavolul dintr-un om, să-i descui graiul și să-l faci să vorbească deslușit ! E mai mult decât un război despre care se scriu atâtea cărți. Un război poate purta oricine, dar numai Dumnezeu poate izgoni diavolul și poate da grai buzelor mute. S-ar putea scrie cărți întregi despre această istorie pe care Evanghelistul o așează în două propoziții. În felul acesta ne arată că minunea aceasta nu era decât una din multele mari minuni săvârșite de cel mai mare Făcător de minuni din toate vremurile, precum și ușurința cu care El săvârșea aceste minuni nemaiauzite.

Ni se spune că Domnul a scos întâi demonul, și abia după aceea omul a vorbit. Acest lucru ne arată de asemenea că Domnul merge întotdeauna de la suprafață în adânc, până la rădăcina răului. În om se încuibase duhul rău, și duhul rău îi legase graiul. Trebuia scos întâi duhul rău și legăturile cu care fusese ferecat omul aveau să cadă de la sine. Domnul așadar scoate întâi duhul rău din om, apoi îi dă puterea înțelegerii și a vorbirii. Întâmplarea ne amintește de slăbănogul căruia Domnul i-a spus întâi: *Iertate sunt păcatele tale*, și după aceea: *Scoală-te, ia-ți patul și mergi la casa ta* (Matei 9, 2,6). Hristos vindecă îndeobște mai întâi suferința lăuntrică apoi pe cea trupească. La ce bun să fi dezlegat graiul omului cu demonul încă sălășluind în el? Să-i deschidă graiul ca să poată diavolul dintrînsul huli împotriva lui Dumnezeu și a semenilor? Pentru ce să scapi omul de un rău mai mic decât răul căruia îl lași pradă mai departe? Nu l-ar fi legat demonul din nou amuțindu-l iar? Înțelepte, Doamne, sunt lucrurile Tale! Minunându-ne, să învățăm și noi din ele a lucra la fel: din temelie, desăvârșit.

Iar mulțimile se minunau zicând: Niciodată nu s-a arătat așa în Israel. Dar fariseii ziceau: „Cu domnul demonilor scoate pe demoni". Unii se minunează, iar alții râd. Unii se bucură de bine, alții se pornesc împotriva binelui. Poporul dă slavă lui Dumnezeu, căpeteniile pomenesc pe diavol. Cei neînvățați Îl numesc pe Hristos „Fiu al lui David" și „Domn", cărturarii mândri de învățătura lor zic că-i trimisul lui Beelzebub, starostele demonilor. Orbii au văzut, și L-au privit; surzii au auzit, și L-au ascultat; nebunii și-au venit în fire, și L-au cunoscut; muții au vorbit, și L-au mărturisit. Dar înțeleptii acestei lumi, cu mintea înegurată de cele pământești și cu inima împietrită de pizmă și deșertăciune, nu L-au văzut, nu L-au ascultat, nu L-au cunoscut, nu L-au mărturisit pe Fiul lui Dumnezeu, *căci înțelepciunea lumii acesteia este nebunie înaintea lui Dumnezeu* (I Corinteni 3, 19).

Niciodată nu s-a arătat așa în Israel, se minunau mulțimile. Și Moise, e adevărat, făcuse felurite minuni, și Ilie, și Elisei, toate însă prin credință, post și rugăciune dinspre partea lor, și cu harul lui Dumnezeu dinspre partea Lui. Dumnezeul Cel Viu săvârșise prin ei acele minuni. Cât despre ceea ce a săvârșit Hristos, totul a fost din a Sa putere. Deosebirea dintre El și făcătorii de minuni din vechime este ca cea dintre soare și lună: luna strălucește cu lumina pe care o primește de la soare, pe când soarele strălucește cu propria lui lumină. Inimile simple, deschise, au simțit deosebirea, și glasul lor a mărturisit: *Niciodată nu s-a arătat așa în Israel*. Fariseii nici ei n-au tăgăduit minunea lui Hristos — și nu s-ar fi dat în lături s-o tăgăduiască dacă ar fi avut cum, dacă ar fi putut s-o ascundă sau să tocmească martori mincinoși, ca la Înviere — numai că totul se petrecuse în văzul lumii, înaintea a mulțime de norod. Ei așadar, din nou o spunem, n-au tăgăduit minunea, ci au răstălmăcit-o după inima lor: *„Cu domnul demonilor scoate pe demoni"*. I-o mai aruncaseră aceasta Domnului în față în câteva împrejurări, iar El le răspunsese fără înconjur (Matei 12, 24-26; Marcu 3, 23-26; Luca 11, 17-18). *Dacă satana s-a sculat împotriva sa însuși... nu poate să dăinuiască*, le-a spus Domnul. Într-adevăr, cu greu și-ar putea închipui cineva, oricâtă minte ar avea — multă sau puțină — o interpretare mai ridicolă, mai lipsită de noimă a faptelor lui Hristos, decât cea pe care o găsesc capetele întunecate ale mai-marilor din Israel. Să scoți pe diavol cu ajutorul satanei! E totuna cu a zice: să ucizi pe tatăl copiilor cu ajutorul tatălui! Sau să distrugi armata unui comandant cu ajutorul comandantului! Nu degeaba se spune că invidia e oarbă. Dar s-ar mai putea spune că e nu numai oarbă, ci și prostească, pentru că nu numai inima o face de piatră și mintea nevăzătoare, ci și graiul îl răsucește în asa fel încât omul nu mai știe nici el ce spune; de aceea orice zice un pizmaș sună a nebunie.

Domnul nu a luat în seamă furia neputincioasă a fariseilor. El a săvârșit mai departe mântuitoarea-I lucrare, păstrând și păzind pe toți cei pe care Tatăl i-a dat Lui, ca să nu piară dintre ei nici unul (Ioan 17, 12).

Și Iisus străbătea toate cetățile și satele, învățând în sinagogile lor, propovăduind Evanghelia împărăției și vindecând toată boala și toată neputința în popor. Cetăți sau sate — pentru El era totuna. El nu căuta cetăți și sate, ci oameni. *Toate cetățile și satele*, zice Evanghelistul, ca să arate râvna cea mare a lui Hristos. *Râvna casei Tale mă mănâncă* (Psalm 68, 9). O zi la El era cu adevărat ca o mie de ani. Iar lucrarea lui Hristos era întreită, spune Evanghelistul: învăța, propovăduia Evanghelia împărăției și vindeca toată boala și toată neputința în popor. *Învăța* — tâlcuia Zidirea Veche și Legea Veche. *Propovăduia* — așeza temelia Noii Ziditi, Împărăția lui Dumnezeu, Biserica Sfinților. *Vindeca* — da mărturie prin fapte asupra învățăturii și propovăduirii Sale.

Domnul a făcut toate acestea din iubire, și nu numai pentru oamenii din vremea Sa, ci și pentru noi, pentru că El este contemporanul a tot ce a fost, este și va fi. A făcut toate acestea ca să aprindă o scânteie în inimile noastre, ca să întâmpine credința noastră cu dragostea Sa spre a se naște minunea mântuirii noastre: vindecarea orbirii noastre, a muțeniei noastre, a nebuniei noastre, a bolii și neputinței noastre.

O, Doamne Iisuse, Fiul Dumnezeului Celui Viu, miluiește-ne pe noi ! Fie ca să învățăm a slăvi numele Tău în noi înșine, în neamul nostru și în lumea toată a celor vii și a celor morți deopotrivă; numele Tău și numele preasfântului Tău Tată Cel fără de început, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A OPTA DUPĂ RUSALII
Evanghelia Celui ce a înmulțit pâinea în pustie
Matei 14, 14-22

Și ieșind Iisus, a văzut mulțime mare și I s-a făcut milă de ei și a vindecat pe bolnavii lor. Iar când s-a făcut seară, ucenicii au venit la El și I-au zis: locul este pustiu și vremea iată a trecut; deci, dă drumul mulțimilor ca să se ducă în sate, să-și cumpere de mâncare. Iisus însă le-a răspuns: N-au trebuință să se ducă; dați-le voi să mănânce. Iar ei I-au zis: Nu avem aici decât cinci pâini și doi pești. Și El a zis: Aduceți-Mi-le aici. Și poruncind să se așeze mulțimile pe iarbă și luând cele cinci pâini și cei doi pești și privind la cer, a binecuvântat și, frângând, a dat ucenicilor pâinile, iar ucenicii mulțimilor. Și au mâncat toți și s-au săturat și au strâns rămășițele de fărâmituri, douăsprezece coșuri pline. Iar cei ce mâncaseră erau ca la cinci mii de bărbați, afară de femei și de copii. Și îndată Iisus a silit pe ucenici să intre în corabie și să treacă înaintea Lui pe țărmul celălalt, până ce El va da drumul mulțimilor.

Tot lucrul Celui Preaînalt este binevenit. Nimic din ceea ce face El nu e fără rost sau de prisos. De ce aleargă oamenii întruna fără nici o țintă, de ce fac atâtea lucruri care nu-și au rostul ? Pentru că nu știu care e ținta lor, pentru că nu știu care e rostul vieții lor. De ce se încarcă oamenii cu atâtea griji zadarnice care-i strivesc, maimai să nu se poată mișca sub povara atâtor lucruri de care nu au nevoie ? Pentru că nu cunosc singurul lucru care le trebuie.

Ca să adune mintea omului cea împrăștiată, ca să vindece inima omului cea împărțită, ca să strângă laolaltă puterile omului cele risipite, Domnul i-a arătat o singură țintă, numai una: împărăția lui Dumnezeu. Privirea crucișă care se uită la două drumuri deodată nu vede nici unul. O, cât de lipsită de rost este viața omului care aleargă după multe ! Cât este de nesimțitoare o inimă împărțită ! Ce slabă e voința dacă tăria ei se spulberă ca pleava !

Un singur lucru trebuie, și acesta e împărăția lui Dumnezeu. Făcătorul-de-minuni Hristos a îndreptat ochii tuturor spre acest țel. Cine se uită într-acolo nu are decât un gând: Dumnezeu, nu are decât o dorință: să fie cu Dumnezeu, nu are decât o simțire: iubirea. Fericit cel care a ajuns la neîmpărțirea aceasta; un astfel de om este ca un focar care concentrează razele soarelui.

Cuvintele spuse de Mântuitorul Martei: *Marto, Marto, te sileşti şi de multe te grijeşti, dar un singur lucru trebuie* (Luca 10, 41-2), sunt de fapt o mustrare pentru tot neamul omenesc. Acest *un singur lucru* este împărăția lui Dumnezeu (cf. Matei 6, 33). Tot ce a spus și a făcut Domnul a fost în vederea acestui singur lucru. Spre această țintă s-a concentrat toată lumina îndreptând pe călătorii care străbat vâltoarea acestei vieți trecătoare.

Tot lucrul Celui Preaînalt este binevenit. Totul este făcut în acest scop înalt, unic. Totul, și în vorbă și în faptă, e bine potrivit și neapărat trebuincios. Nici un cuvânt de prisos; nici o faptă zadarnică. Și cum rodesc vorbele și faptele Sale ! De câte milioane și milioane de ori au adus rod până astăzi ! Și ce rod dulce, înmiresmat, dătător-de-viață !

Pentru ce Domnul nu a prefăcut piatra în pâine la imboldul Satanei ? Mai târziu, în două rânduri a schimbat o brumă de pâine într-o mulțime uriașă, pentru lumea flămândă din jurul Său. Atât de multă pâine a scos din puținul acela, încât a rămas cu mult mai mult decât fusese la început ! Dar prima minune, preschimbarea pietrelor în pâini, ar fi fost nepotrivită, netrebuitoare, de prisos, în vreme ce aceasta, dimpotrivă.

De ce Domnul nu le-a dat semn din cer fariseilor la cererea acestora ? N-a dat El atâtea semne din cer în alte împrejurări ? N-a săvârșit minuni nemaiauzite asupra bolnavilor, leproșilor, nebunilor, morților ? În acele rânduri minunea era binevenită, potrivită, necesară. Dar semn din cer pizmașilor farisei, iată o faptă necuvenită, lipsită de noimă, zadarnică !

De ce n-a mutat Domnul munții din loc în loc, ori să-i arunce în mare ? Putea face lucrul acesta, nici nu încape vorbă. De ce n-a făcut-o ? El, care poruncea mării să se liniștească și vânturilor să stea, putea și să zvârle munții în mare. Dar avea rost să facă una ca asta ? Nu. Și nici nu a făcut. Marea însă trebuia potolită, vântul însă trebuia să stea, pentru că oamenii se înecau și strigau după ajutor.

Numai dracii și păcătoșii cer de la Hristos minuni deșarte. Vedeți numai ce lucruri absurde pretinde Satana de la Domnul: să prefacă pietrele în pâini în pustietate, să sară de pe acoperișul Templului ! Și vedeți ce vor și păcătoșii cei împietriți, fariseii și cărturarii, ai căror ochi văzuseră atâtea minuni săvârșite chiar în fața lor de Hristos spre binele oamenilor: un semn ! Să arunce Hristos muntele în mare ! Domnul însă n-a împlinit nici diavolului, nici păcătoșilor cererile lor. Dar niciodată nu a lăsat neîmplinite minunile spre mântuire oamenilor.

Evanghelia de astăzi ne înfățișează o astfel de minune: înmulțirea pâinii în pustie. Dar nu o pustie fără suflare de om, nu o pustie cu doar Satana; ci o pustie cu peste zece mii de oameni flămânzi (pentru că se spune că erau cinci mii de bărbați, fără a mai socoti femeile și copiii).

Și ieșind Iisus, a văzut mulțime mare și I s-a făcut milă de ei și a vindecat pe bolnavii lor. Era pe vremea când Ioan Botezătorul fusese ucis de Irod. Auzind aceasta, Iisus a intrat într-o corabie și S-a dus *în loc singuratic.* Toți patru Evangheliștii înfățișează această întâmplare, unii cu mai multe, alții cu mai puține amănunte. După Ioan, Domnul a trecut marea Galileii în părțile Tiberiadei, pe când Luca ne spune că a trecut pe țărmul nord-vestic al mării, urcând *într-un loc pustiu, lângă cetatea numită Betsaida.*

Domnul obișnuia să Se retragă în singurătate, în locuri pustii sau pe dealuri. Avea pentru aceasta trei pricini: mai întâi ca să dea oamenilor răgaz să adâncească învățătura pe care le-o da în neobosita-I lucrare și să se pătrundă de minunile săvârșite înaintea lor; apoi, ca să dea apostolilor și nouă pildă spre retragere, spre a rămâne doar cu Dumnezeu în rugăciune: *Tu... intră în cămara ta* (Matei 6, 6), pentru că singurătatea și liniștea îl curăță pe om, îl învață supunerea, îl limpezesc, îi dau tărie. În al treilea rând, Domnul a vrut să ne arate că lucrul bun nu poate rămânea ascuns — *nu poate cetatea să se ascundă, când stă deasupra muntelui* (Matei 5, 14) — îndreptățind astfel și întărind viețuirea pustnicească și călugăria. Istoria Bisericii ne-a arătat de mii de ori că nici un pustnic, nici un rugător, nici un de-minuni-făcător n-a izbutit să se ascundă de lume. Mulți întreabă, fără temei: ce face un sihastru în pustie ? Nu-i mai bine să trăiască un călugăr aproape de oameni, în slujba lor ? Dar cum să ardă o candelă neaprinsă ! Monahul duce cu sine în

singurătate o candelă în sufletul său, fără lumină. Acolo, în pustie, candela se aprinde prin rugăciune, post și lucrare. Iar dacă se aprinde, lumina ei se vede în lumea întreagă, și lumea vine după ea și o află, chiar de s-ar ascunde în deșertul ars de nisip, pe crestele munților sau în peșteri nepătrunse. Departe de a fi nefolositor, monahul e de mai mare ajutor oamenilor decât oricine altcineva. Iar Mântuitorul arată limpede lucrul acesta în împrejurarea de față. În pustia unde Se adâncise, mulțimile veneau după Dânsul.

Domnul le vedea *și I s-a făcut milă de ele,* pentru că erau *necăjite și rătăcite ca niște oi fără păstor* (Matei 9, 36). Jos, în cetăți, sinagogile erau pline de așa-ziși păstori, de fapt lupi în piele de oaie. Oamenii știau și simțeau acest lucru, după cum știau și simțeau nemăsurata milă și dragoste a lui Hristos pentru ei. Înțelegeau că Hristos este Păstorul Cel Bun, care le poartă cu adevărat de grijă. De aceea se luau după Dânsul în pustie. Iar Domnul *a vindecat pe bolnavii lor.* Oamenii aveau nevoie de Hristos, ei nu căutau minuni din curiozitate deșartă ci din ananghia și durerea lor. *Și a început să-i învețe multe,* spune Sfântul Marcu.

Iar când s-a făcut seară, ucenicii au venit la El și I-au zis: locul este pustiu și vremea iată a trecut; deci, dă drumul mulțimilor ca să se ducă în sate, să-și cumpere de mâncare. Sfântul Matei nu spune de ce au stat atât de mult mulțimile. Spune numai că Hristos vindeca bolnavii lor. Sfântul Marcu însă aduce o întregire, spunând: *Și a început să-i învețe multe,* Vedeți ce frumos se completează Evangheliștii unul pe altul ! Domnul a învățat pe norodul Său până la căderea nopții, și trebuie să se fi scurs ceasuri multe. În atâtea ore Mântuitorul a dat învățătură cât să se umple o Evanghelie întreagă. Nu spune Evanghelistul Ioan pe bună dreptate că, dacă ar fi fost scrise toate, *lumea aceasta n-ar cuprinde cărțile ce s-ar fi scris* (Ioan 21, 25) ?

Și ucenicilor le era milă: *locul este pustiu și vremea iată a trecut* Oamenii sunt flămânzi, și a venit vremea să se împrăștie pe la casele lor. Dar casele lor sunt departe, iar ei sunt foarte înfometați. Printre ei se află sumedenie de femei și de copii. Trebuie să găsească ceva de mâncare cât mai repede. Lasă-i să meargă prin sate să-și caute de-ale gurii.

Nu-i Hristos mai milostiv și mai grijuliu decât ucenicii Săi ? N-a simțit El, înaintea acestora, că oamenii au flămânzit și că vine noaptea ? Desigur că da. Încă de la început, spune Sfântul Ioan, *ri-*

dicându-Și Iisus ochii și văzând că mulțime multă vine către El, a zis către Filip: De unde vom cumpăra pâine, ca să mănânce aceștia ? (Ioan 6, 5). Dar sfătuirea cu Filip trecuse și oamenii se strânseseră împrejurul Domnului cu bolnavii lor. Domnul întâi i-a vindecat pe aceștia, apoi a purces mai departe să învețe norodul. Între timp a căzut noaptea. Abia atunci le-a dat prin minte apostolilor că oamenii sunt flămânzi și au nevoie de hrană. Domnul străvăzuse de la bun început lucrul acesta, dar n-a spus nimic nici mai târziu, așteptând să vorbească apostolii, și aceasta din două pricini: mai întâi, ca să crească în ei mila și grija pentru alții; apoi, ca să le arate cât de neajutorați sunt fără El. Hristos le-a spus: *N-au trebuință să se ducă; dați-le voi să mănânce.* Știa că nu pot face aceasta, dar a vrut ca ei să-și dea seama și să-și mărturisească singuri neputința. Iar ei au spus: *Nu avem aici decât cinci pâini și doi pești.* După Ioan, bruma aceasta de merinde nu era a lor, ci o avea un băiat aflat acolo: *Este aici un băiat care are cinci pâini de orz și doi pești; dar ce sunt acestea la atâția ?* (Ioan 6, 9). Andrei, întâiul-chemat apostol, a spus aceasta. După atâta vreme petrecută cu Domnul, încă era nedesăvârșit în credință, de vreme ce zice: *dar ce sunt acestea la atâția ?* Pâinea era de orz, și nu întâmplător. Trebuie să învățăm din aceasta, așa cum arată Sfântul Ioan Gură-de-Aur, să ne mulțumim cu hrană simplă, să nu fim năzuroși. „Lăcomia este mama bolii și a durerii", zice.

Aduceți-Mi-le aici, a poruncit Domnul. Acum era rândul Lui. Oamenii n-aveau cum să facă rost de mâncare; apostolii recunoscuseră că nu pot să-i ajute. Abia atunci a venit la rând Domnul: era vremea minunii.

Și poruncind să se așeze mulțimile pe iarbă și luând cele cinci pâini și cei doi pești și privind la cer, a binecuvântat și, frângând, a dat ucenicilor pâinile, iar ucenicii mulțimilor. De ce S-a uitat Domnul mai întâi la cer ? Nu a făcut lucrul acesta la săvârșirea atâtor alte mari minuni: nici când a deschis ochii orbilor, nici când a curățit leproșii, nici când a scos demoni, nici când a potolit marea și vântul, nici când a preschimbat apa în vin, nici când a înviat morții. De ce dar acum, în această anume împrejurare, a căutat spre cer, spre Cerescul Său Tată ? Mai întâi, ca să vădească norodului că voința Lui e una cu voința Tatălui, și astfel să spulbere înveninatele calomnii ale fariseilor, cum că El ar lucra minunile cu puteri drăcești. Apoi, a vrut să dea lumii, ca om, o pildă de smerenie și mulțumire față de Dumne-

zeu pentru tot binele care vine de la El. O pildă asemănătoare ne-a mai dat la Cina de Taină: *Luând pâine, a mulțumit și a frânt* (Matei 26, 26-7: Luca 22, 17). A mulțumit cerescului Său Tată binecuvântând pâinea, darul Lui. Așa și noi se cuvine să mulțumim lui Dumnezeu pentru darurile Sale la fiecare masă, oricât de simplă ar fi. În al treilea rând El, Dumnezeu fiind, la înmulțirea pâinii — lucrare foarte asemănătoare unei noi zidiri — arată unitatea de putere a Treimii cea Una: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, Ziditoare a toate.

Hristos a frânt pâinea cu mâinile Sale. De ce ? De ce nu le-a spus ucenicilor să facă ei lucrul acesta ? Ca să arate că oamenii sunt oaspeții Săi, ca să se vadă dragostea Lui cea mare pentru dânșii, ca să ne învețe și pe noi a da cu dragoste, asemenea Lui, darurile și milosteniile noastre.

Și au mâncat toți și s-au săturat și au strâns rămășițele de fărâmituri, douăsprezece coșuri pline. Iar cei ce mâncaseră erau ca la cinci mii de bărbați, afară de femei și de copii. Și îndată Iisus a silit pe ucenici să intre în corabie și să treacă înaintea Lui pe țărmul celălalt, până ce El va da drumul mulțimilor. Este minunea minunilor aceasta, slavă a slavelor ! Pentru cinci mii de bărbați — afară de femei și copii — chiar și o îmbucătură cât de mică, o fărâmitură de anaforă ce se primește în biserică, ar fi întrecut cu mult marginile celor cinci pâini, oricât ai fi tras de ele. Dar aici *au mâncat toți și s-au săturat* și au mai rămas și douăsprezece coșuri pline. Dacă ar fi fost o iluzie, nu s-ar fi putut spune că oamenii *s-au săturat*.. Dacă încă s-ar mai putea ca cineva să amăgească un om că a mâncat, cu neputință ar fi să-l facă să se simtă sătul. Să fi fost amăgire, de unde ar fi apărut douăsprezece coșuri cu fărâmituri ? Nu ! Trebuie să fie cineva cu totul împietrit de păcat ca să poată vorbi de amăgire. Este adevăr, așa cum Dumnezeu este adevăr. Vedeți de asemenea că, la săvârșirea acestei minuni, nici un glas nu s-a ridicat împotrivă, nimeni n-a căutat s-o spulbere dându-i cine știe ce interpretare prostească, așa cum au făcut fariseii de față în alte împrejurări. Nu numai că n-a cârtit nimeni, dar *oamenii văzând minunea pe care a făcut-o, ziceau: Acesta este într-adevăr Proorocul, Care va să vină în lume* (Ioan 6,14). Nu numai atât, dar voiau *să vină și să-L ia cu sila, ca să-L facă rege* (v. 15). Iată cum s-a răsfrânt marea minune asupra norodului ! Când s-a mai pomenit să vrei să faci rege o iluzie ? Era lucru adevărat, iar oamenii, zguduiți de acest adevăr, voiau să-L facă pe Hristos rege cu de-a sila. Și L-ar fi făcut, dacă Hristos n-ar fi plecat, spre părerea de rău a acestor mulțimi pline de însuflețire.

Și îndată Iisus a silit pe ucenici să intre în corabie și să treacă înaintea Lui pe țărmul celălalt, până ce El va da drumul mulțimilor. Nu-i ciudat lucru că Hristos i-a trimis pe ucenici de la Dânsul în corabie pe mare ? De ce a făcut aceasta ? Mai întâi, pentru ceea ce se întâmplase, apoi pentru ceea ce avea să se întâmple. Să se îndepărteze ucenicii de mulțimile de oameni cât mai iute, și însingurându-se, să cugete și să vorbească între ei despre marea minune a înmulțirii pâinilor. Să plutească în largul mării, unde curând li se va înfățișa Iisus Domnul cu o nouă, nemaiauzită minune: mergând pe apă ca pe uscat. Domnul a străvăzut ce are să fie, și ce va face El. Ucenicii, nevăzând nimic și uimindu-se că sunt trimiși de Domnul pe mare, au plecat lăsându-L cu mulțimile. Au coborât colina și au pornit în corabie.

Fără îndoială că, îndepărtându-i atât de repede pe ucenici de mulțimi, Domnul a vrut și să-i păzească de mândria de a se felicita singuri și de a se socoti în ochii lumii ceva pentru că sunt următorii unui asemenea mare făcător de minuni. Tocmai de aceea le și spusese: *Dați-le voi să mănânce.* Acum, silindu-i să plece, voia să-i apere, ca nu cumva să se sumețească și să se înalțe întru sine pentru apropierea de El, Învățătorul lor. De asemenea, voia ca ei să cunoască marea lui smerenie față de Dumnezeu: pentru că după o asemenea măreață lucrare, El S-a smerit însingurându-Se iarăși. De altfel, ucenicii erau deprinși cu însingurarea Lui la răstimpuri pentru rugăciune. Chiar în acea zi, nu venise El anume în deșert după grozava veste a uciderii Botezătorului ? Să vadă așadar ucenicii că Hristos n-a uitat pentru ce a venit în pustie, și să cunoască mai ales că marea minune săvârșită pe neașteptate și slăvirea de către mulțimile în uimire, nu I-au tulburat pacea lăuntrică și smerenia, nici L-au întors de la hotărârea însingurării spre rugăciune.

Faptul că Hristos a împărțit mulțimilor pâine și pește, precum și numărul pâinilor, al peștilor și al coșurilor rămase, toate au un tâlc anume, un înțeles tainic. Înainte de moartea Sa, Domnul a numit pâinea pe care o binecuvântase: trupul Său. Aici nu o numește astfel prin cuvinte, ci închipuie lucrul acesta prin numărul pâinilor. Cinci pâini pentru cele cinci simțuri, iar cele cinci simțuri închipuie

întreg trupul. Peștele e semnul vieții. În primele veacuri ale Bisericii se zugrăvea peștele ca semn al lui Hristos, simbol ce se poate vedea încă în vechile catacombe și adăposturi creștine. Hristos dă așadar oamenilor spre mâncare trupul Său și viața Sa. De ce peștii sunt doi ? Pentru că Domnul S-a dat și Se dă pe Sine în jertfă atât în vremea vieții Sale pământești cât și, după Înviere, în Biserică până astăzi. Și ce înseamnă faptul că a frânt pâinea El Însuși ? Înseamnă că Se jertfește de bunăvoie pentru mântuirea oamenilor. Și de ce le dă apostolilor pâinea și peștele, ca ei să dea mai departe mulțimilor ? Pentru că ei aveau să-L ducă pe Hristos în toată lumea, ei aveau să-L dea noroadelor spre mâncare a vieții. Ce înseamnă cele *douăsprezece coșuri* de pâine rămase ? Înseamnă rodul îmbelșugat al strădaniei apostolice. Recolta strânsă de apostoli va fi neasemuit mai mare decât sămânța semănată, după cum fiecare coș cuprindea mai multă pâine decât cele cinci pâini mâncate de mulțimile flămânde care s-au săturat.

Aceste taine sunt adânci, sunt de nepătruns; cine să cuteze a le scruta adâncimile ? Cine, în veacul acesta muritor, va cuteza să pătrundă adâncurile acestor taine ? Fie de ajuns aflarea lor de cei pentru care citirea și auzirea Evangheliei este o încântare. Din dulceața Evangheliei îngerii beau pe săturate. Iar omul cu cât mai mult citește, cu cât mai mult se apleacă în rugăciune asupra Evangheliei, cu cât mai mult își îndreaptă după ea viața lui, cu atât i se vor deschide aceste înmiresmate adâncimi încântătoare. Slavă fie pentru aceasta Domnului nostru Iisus Hristos, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A NOUA DUPĂ RUSALII
Evanghelia Celui mai tare decât firea
Matei 14, 22-34

Și îndată Iisus a silit pe ucenici să intre în corabie și să treacă înaintea Lui pe țărmul celălalt, până ce El va da drumul mulțimilor. Iar dând drumul mulțimilor, s-a suit în munte, ca să se roage deosebi. Și, făcându-se seară, era singur acolo. Iar corabia era la multe stadii departe de pământ, fiind învăluită de valuri, căci vântul era împotrivă. Iar la a patra strajă din noapte, a venit la ei Iisus, umblând pe mare. Văzându-L umblând pe mare, ucenicii s-au înspăimântat, zicând că e nălucă și de frică au strigat. Dar El le-a vorbit îndată, zicându-le: Îndrăzniți, Eu sunt; nu vă temeți ! Iar Petru, răspunzând, a zis: Doamne, dacă ești Tu, poruncește să vin la Tine pe apă. El i-a zis: Vino. Iar Petru, coborându-se din corabie, a mers pe apă și a venit către Iisus. Dar văzând vântul, s-a temut și, începând să se scufunde, a strigat zicând: Doamne, scapă-mă ! Iar Iisus, întinzând îndată mâna, l-a apucat și a zis: Puțin credinciosule, pentru ce te-ai îndoit ? Și suindu-se ei în corabie, s-a potolit vântul. Iar cei din corabie i s-au închinat, zicând: Cu adevărat Tu ești Fiul lui Dumnezeu. Și trecând marea, au venit în pământul Ghenizaretului.

Dumnezeul nostru este Biruitorul, și toate biruințele cele bune și statornice, de la un capăt la altul al veacurilor, ale Lui sunt. El biruie neorânduiala dintre oameni, pricinuită de păcătoși, făcând rânduială. Când cel mai nelegiuit între oameni se înalță în locul cel mai de sus, iar cel bun se prăbușește cel mai jos, El restaurează ordinea, și face pe cel dintâi să fie cel de pe urmă și pe cel de pe urmă îl face cel dintâi. El biruie răutatea și viclenia duhurilor rele asupra neamului omenesc și le risipește așa cum vântul puternic împrăștie o duhoare grea. El biruie toată lipsa: sporește ceea ce este puțin; unde nu este nimic, dă cu îmbelșugare. El biruie boala și suferința; la doar un cuvânt al Său, durerea și boala nu mai sunt: orbii văd, surzii aud, muții vorbesc, paraliticii se scoală și umblă, leproșii se

curățesc. E biruitor asupra morții: la a Sa poruncă, moartea dă drumul prăzii din gâtlejul său. El domnește asupra unei împărății a cereștilor puteri — îngeri și sfinți — fără sfârșit; împărăție cerească față de care împărățiile acestei lumi sunt negre și strâmte ca mormântul. El poruncește stihiilor și zidirilor lumii, și nimic nu stă împotriva poruncilor Sale fără a cădea în veșnica pierzare.

Zi după zi, biruință după biruință. Istoria acestei lumi este un lanț de victorii ale lui Dumnezeu, este descoperirea puterii Lui, căreia nimic nu-i poate sta în cale. E blând ca un miel, dar cerul și pământul tremură înaintea Lui. Când lasă să fie umilit, măreția Lui e și mai izbitoare. Când lasă să-I fie scuipat obrazul, arată de fapt mârșăvia a tot ceea ce nu este El. Când Se dă spre ucidere, atunci viața Lui mai tare strălucește.

Prin soare arată Dumnezeu lumina Sa ca pe o umbră palidă a Lui. Își arată puterea prin puzderia de astre de foc din univers, înțelepciunea prin ordinea zidirii și a făpturilor de la o margine la alta a lumii, splendoarea prin frumusețea firii, mila prin grija de toate făpturile, viața prin viața tuturor. Dar toate acestea sunt doar o umbră subțire, litere de foc scrise în fum des. Iar toate însușirile Dumnezeului Celui Viu s-au dezvăluit cu cea mai mare strălucire cu putință a fi văzută în lume, în om. Dar nu în orice om; nu în omul de rând, în omul zidit, ci în Omul nezidit, în Domnul nostru Iisus Hristos. Toate s-au împreunat întrînsul; toate au strălucit întrînsul: lumină și putere, înțelepciune și frumusețe, milă și viață.

Ce altceva este lumina decât biruință asupra întunericului ? Ce este înțelepciunea decât biruință asupra nebuniei ? Frumusețea decât biruință asupra hidoșeniei ? Iar mila nu este oare biruință asupra răutății și a pizmei ? Și viața nu este dumnezeiască biruință asupra morții ?

Ce credeți voi, cei care urmați lui Hristos și v-ați botezat în numele Lui ? Nu-i așa că Hristos a dezvăluit toate aceste biruințe ca nimeni altul de la întemeierea lumii ? Nu simțiți în fiece zi că urmați celui mai mare Învingător de la începutul veacurilor ? Că v-ați botezat în numele Celui care știe și poate totul, care împodobește totul, care mângâie totul cu mila Sa și dă tuturor viața Sa ? Dacă nu simțiți lucrul acesta, de puțin folos vă este să-L urmați și să fiți botezați întru numele Lui. Numai în Iisus Hristos Domnul puteți crede fără șovăire în puterea biruitoare a Dumnezeului Celui Viu

asupra oricărei făpturi, stihii și asupra a toată răutatea lumii. Numai Hristos vă poate da îndrăzneala vieții și îndrăzneala morții. Numai El poate îndreptăți nădejdea într-o viață mai bună decât aceasta de aici trecătoare și supusă stricăciunii. Și numai El poate ridica în voi dragostea de bine, pentru că El este biruința cea întrupată asupra lumii. *Îndrăzniți, Eu am biruit lumea* (Ioan 16, 33), a spus Hristos apostolilor și prin ei nouă tuturor. Să nu ne temem: Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos a biruit lumea. Evanghelia e cartea victoriilor Sale, mărturia puterii Sale. Istoria Bisericii până astăzi — și până la sfârșitul lumii — este o carte și mai amănunțită a acestor victorii. Cine se îndoiește nu va gusta din roadele lor. Să ne apropiem deci fără umbră de îndoială de tâlcuirea Evangheliei de astăzi, căci ea cuprinde o biruință covârșitoare a lui Hristos asupra firii.

Și îndată Iisus a silit pe ucenici să intre în corabie și să treacă înaintea Lui pe țărmul celălalt, până ce El va da drumul mulțimilor. Era după slăvita minune a înmulțirii pâinilor, când Domnul a hrănit cinci mii de bărbați și, pe lângă ei, femeile și copiii, cu cinci pâini și doi pești, mai rămânând încă și douăsprezece coșuri cu rămășițe. De pe atunci Domnul a străvăzut ce va fi și a pregătit pas cu pas o minune nouă, la care ucenicii nici nu visau. Mai întâi i-a trimis pe ucenici cu corabia pe malul celălalt, apoi a dat drumul mulțimilor, după care S-a însingurat în munte ca să se roage.

Iar dând drumul mulțimilor, s-a suit în munte, ca să se roage deosebi. Și, făcându-se seară, era singur acolo. Ni se atrage în chip deosebit atenția asupra însingurării pe care a căutat-o Domnul: *"deosebi"* , *"singur"*. Munte, seară, singurătate. Mai lesne simte omul dulceața rugăciunii și apropierea de Dumnezeu în împrejurări ca acestea.Tot ce a făcut Hristos, pentru învățătura și mântuirea noastră a făcut. Nu a venit pe pământ să ne învețe doar prin cuvinte, ci și prin fapte: prin fiecare lucrare, prin fiecare mișcare a Sa. S-a suit în munte pentru că e liniște acolo. S-a însingurat pentru că singurătatea e semnul desprinderii de lume. S-a rugat în întunericul nopții pentru că întunericul e ca un văl înaintea ochilor noștri care, alergând de la un lucru la altul, ne împiedică pe noi să ne cufundăm mintea în cugetare.

Dar rugăciunea lui Hristos în munte are și un înțeles lăuntric adânc. Îndepărtarea mulțimilor, urcarea în munte, singurătate, în-

tunecime; ce să însemne toate acestea ? Îndepărtarea mulțimilor înseamnă lăsarea deoparte a tot ce ne înfățișează lumea, cu toate amintirile ce ne distrag; astfel, despovărați de lume, ne putem înălța la Dumnezeu în rugăciune. Ce este urcarea în munte ? Este ridicarea inimii și a minții către înălțimile dumnezeiești, către prezența lui Dumnezeu, către însoțirea cu El. Cine trage după dânsul lumea cu mulțimea ei de interese și de oameni, nu poate să se și urce spre înălțimi, acolo unde omul e singur cu Ziditorul său. Ce este singurătatea ? Este sufletul golit de toate. Despărțit de lume, omul își dă seama de cumplita-i singurătate. Cei pe care dezamăgirea de lume îi aruncă în această cumplită singurătate adesea se sinucid, dacă nu izbutesc să se înalțe spre înălțimile unde omul se întâlnește cu Dumnezeu. Ce înseamnă întunericul ? Înseamnă desăvârșita lipsă a luminii din lume. Însinguratului în rugăciune lumea i se așterne într-un întuneric gros, în care începe să-i răsară treptat lumina cerească, venită de la Dumnezeu, luminându-i o lume nouă, strălucitoare, nesfârșit mai bună decât lumea aceasta. Acestea sunt așadar cele patru trepte ale rugăciunii cu înțelesul lor tainic. În această Evanghelie ele sunt zugrăvite ca îndepărtarea mulțimilor, urcarea în munte, singurătatea și întunericul.

Rugăciunea Domnului în singurătate își are învățămintele sale pentru noi și în întreteserea ei cu faptele ce i-au precedat și i-au urmat. Înainte de a urca în munte să se roage Hristos a săvârșit nemaiauzita minune a înmulțirii pâinilor, după care avea să meargă în mijlocul mării ca pe uscat. Cu toate că a săvârșit minunile acestea cu dumnezeiasca putere ce o are din veșnicie și a avut-o în tot răstimpul petrecut în trup pe pământ, Mântuitorul s-a rugat și în sinagogă împreună cu oamenii, și în pustie singur. Cum să pătrunzi în taina rugăciunii Lui ! Un lucru însă ni-l arată limpede aceste rugăciuni: Legătura neîntreruptă a Fiului Cel Unul-Născut cu Tatăl Cel mai înainte de veci și cu Duhul Sfânt.

Pe lângă aceasta, din pilda rugăciunii Domnului se mai desprinde încă o învățătură. Faptele bune trebuie să premeargă rugăciunii, pentru că atunci și rugăciunea ajută faptelor bune. Trebuie să ne mărturisim credința prin fapte bune, și abia apoi prin vorbe. Rugăciunea are preț numai când, pregătindu-ne a săvârși o faptă bună, cerem ajutorul lui Dumnezeu. A ruga pe Dumnezeu să ajute la săvârșirea vreunei răutăți este hulă, nu numai zădărnicie. E ca și

cum ar semăna cineva neghină rugându-se să iasă grâu. După fiecare faptă bună trebuie să cădem din nou la rugăciune mulțumind lui Dumnezeu că ne-a învrednicit să o săvârșim. Iar înainte trebuie de asemenea să cădem la rugăciune, cerând harul, ajutorul și împreună-lucrarea lui Dumnezeu, pentru ca fapta bună ce ne stă dinainte să izbândească desăvârșit. Într-un cuvânt, tot lucrul bun, fie făcut sau pe cale de-a fi săvârșit, fie trăit sau auzit sau citit — oricare fără deosebire — trebuie atribuit lui Dumnezeu și nu nouă, pentru că nu cu deșteptăciunea sau cu dreptatea noastră l-am izbutit de vreme ce nimic suntem înaintea Domnului. Când El, după asemenea mari minuni ne arată blândețe, smerenie și supunere față de Tatăl și de Duhul Sfânt, cărora le este deopotrivă din veci, cum să nu arătăm și noi blândețe, smerenie și ascultare față de Ziditorul nostru, care ne-a făcut din nimic și fără de care nici n-am putea măcar exista o clipă, darămite să facem și fapte bune !

Iar corabia era la multe stadii departe de pământ, fiind învăluită de valuri, căci vântul era împotrivă. Iar la a patra strajă din noapte, a venit la ei Iisus, umblând pe mare. Seara, când ucenicii porniseră pe mare cu corabia, apele erau liniștite, dar stârnindu-se vântul, valurile s-au ridicat uriașe (cum se întâmplă des pe acolo), corabia se clătina mânată încolo și-ncoace iar ucenicii erau îngroziți. Toate acestea le știuse Domnul mai dinainte, dar anume îi lăsase pradă primejdiei, ca să simtă ucenicii cât de neajutorați sunt fără El și să se întărească în credință; aveau desigur să-și amintească o altă furtună pe mare, când El era cu dânșii în corabie iar ei L-au deșteptat înspăimântați, strigând: *Doamne, mântuiește-ne, că pierim* (Matei 8, 24-5). Iar acum vor dori ca Domnul să fie cu ei. Vor simți de pe acum adevărul cuvintelor pe care li le va spune lor Hristos la despărțire: *Fără Mine, nu puteți face nimic* (Ioan 15, 5).

În vremea acelei furtuni pe mare, încercarea credinței ucenicilor fusese mai mică, pentru că El se afla cu ei în corabie, chiar dacă dormea. Acum însă, în această nouă furtună, încercarea credinței lor e mult mai mare. Hristos este departe, foarte departe, în munte, în pustietate. Cum să-L strige ? Cum să-I dea de veste în ce nenorocire se află ei ? Pe cine să trimită la El cu solia: *Doamne, mântuiește-ne, că pierim ?* N-au pe cine. Ucenicii văd bine că merg spre pieire. De parcă ar putea cineva să piară când face ce i-a poruncit Dumnezeu ! Ce învățătură minunată avem aici pentru drepții care merg în

calea pe care i-a pus pe ei Domnul! Să nu deznădăjduiască, să creadă că Cel ce i-a trimis la drum le și poartă de grijă și știe ce primejdii întâmpină. Dumnezeu, cu toate acestea, nu le vine numai decât în ajutor: le încearcă credința, așa cum se încearcă aurul lămurindu-se prin foc.

Pe când ucenicii se dau de ceasul morții, deodată le apare Hristos umblând pe apă, *la a patra strajă din noapte*. Evreii, ca și stăpânitorii lor, romanii, împărțeau noaptea în patru străji, fiecare măsurând trei ceasuri. Domnul le-a apărut așadar ucenicilor la straja a patra, în ultimul pătrar al nopții, chiar înainte de zori.

Văzându-L umblând pe mare, ucenicii s-au înspăimântat, zicând că e nălucă și de frică au strigat. Se crăpa de ziuă? Noaptea era cu lună? Ori le-a strălucit lor Domnul în întuneric cu lumina Taborului? Nu știm. Totul e că ucenicii L-au văzut pe apă și s-au spăimântat. Această frică nouă era cu mult mai mare decât groaza din fața furtunii și a primejdiei de moarte. Nu știuseră că Domnul lor are asemenea putere, asemenea stăpânire asupra naturii; Hristos nu le dezvăluise încă lucrul acesta. Îl văzuseră poruncind mării și vânturilor, dar nu-și închipuiseră că poate merge pe apă ca pe uscat.

„E o nălucă!" și-au spus ucenicii, *și de frică au strigat*. O fantomă, sau poate Satana însuși în chipul Învățătorului! Doar văzuseră cu ochii lor, știau lupta Lui cu Satana și legiunile acestuia în lume. Iată că acum (poate gândeau ei) Satana găsise prilej să-i ucidă pe ei, prietenii Lui aflați la ananghie. Ce le mai dădea oare prin minte? Desigur, tot ceea ce și în zilele noastre gândesc fricoșii când, urmând calea Domnului, dau de vreo primejdie.

Așa face Dumnezeu celor pe care îi iubește. *Pe cine îl iubește Domnul îl ceartă, și biciuiește pe tot fiul pe care îl primește* (Evrei 12, 6). Ca ultimă suferință, o trimite pe cea mai mare, zice Sfântul Ioan Gură-de-Aur. Hristos a suferit pe pământ și, la sfârșit, când S-a apropiat de biruință, a îndurat cele mai mari dureri, fiind răstignit și îngropat în pământ. După aceea însă au răsărit zorii și biruința din urmă, prin Înviere.

Mulți martiri ai creștinătății au trecut prin mari chinuri; dureri mai mici la început, apoi tot mai grele, până când în fața morții au fost loviți cel mai crunt de munci și ispite. Iată doar un chip din mii și mii: Sfânta Marina. Păgânii au supus-o la munci îngrozitoare, aducând asupra ei noi și noi chinuri, până când în cele din urmă au legat-o de un copac și au început să-i jupoaie pielea. Era toată o rană vie, șiroind de sânge; prin trupul zdrobit se vedeau oasele albe. Nu era aceasta cea mai mare suferință? Nu. Pe sfânta lui Dumnezeu o aștepta una și mai mare. Pe seară a fost azvârlită în temniță. În bezna nopții și a închisorii s-a năpustit asupra-i o nălucă înfricoșătoare: un duh rău în chipul unui șarpe uriaș, respingător, care a început să se zvârcolească și să se încolăcească în jurul sfintei fete, apucându-i capul între fălci. Dar ispita n-a ținut mult, pentru că Dumnezeu nu lasă pe slujitorii Săi credincioși în încercări mai mari decât pot să rabde. Îndată ce Marina a strigat către Dumnezeu din adâncul inimii și și-a făcut în minte semnul crucii, fiara a dispărut și deasupra fetei s-au deschis cerurile. Marina a văzut Crucea strălucind negrăit, cu o porumbiță albă în vârf, și a auzit: „Bucură-te Marina, porumbiță cuvântătoare a lui Hristos, că ai biruit pe răul vrăjmaș!"

La fel și ucenicii, după frica de furtună a venit asupra lor o frică și mai mare: spaima de năluci. Numai că, în loc de nălucă, spre ei venea Mântuitorul Adevăr! Nu era vis, ci vedere; nu era cineva care luase chipul lui Hristos, ci Hristos Însuși!

Dar El le-a vorbit îndată, zicându-le: Îndrăzniți, Eu sunt; nu vă temeți! Vedeți cum Domnul nu-i lasă pe ai Săi multă vreme în ispită? Știa că le e frică și S-a grăbit să-i scape din înfricoșare. *Îndată* le-a spus lor: *Îndrăzniți!* Pe loc! Vedeți cum i-a îmbărbătat, făcându-i să le vină la loc inima care le stătuse în piept de spaimă: *Îndrăzniți, Eu sunt; nu vă temeți!* O, glas preadulce! Cuvânt al vieții! Diavolii fug când îl aud, boala fuge, morții înviază! Prin El s-a făcut cerul și pământul, s-au făcut stelele și îngerii și oamenii! Glasul acesta este izvorul a tot binele, a toată viața, înflorirea, înțelepciunea și bucuria! *Îndrăzniți, Eu sunt!* Nu toți aud aceste cuvinte, ci numai cei ce suferă pentru Domnul. Nu oricine suferă aude glasul lui Hristos. Cum să-l audă cei ce pentru păcatele și nedreptățile lor suferă? Numai cei care suferă pentru credința în El îl aud (cf. Petru 4, 13-16). Iar aici ucenicii suferă pentru credința în Hristos; suferă ca să se întărească în credința în Hristos.

Iar Petru, răspunzând, a zis: Doamne, dacă ești Tu, poruncește să vin la Tine pe apă. Cuvintele lui Petru îi arată și bucuria dar și îndoiala. *Doamne*, strigă bucuria; *dacă ești Tu*, zice îndoiala. Mai târziu, când credința lui Petru a fost tare, el n-a mai vorbit așa. Când S-a arătat

Domnul înviat pe țărmul aceleiași mări a Tiberiadei și a auzit pe Ioan spunând: *Domnul este !* Petru *și-a pus haina... și s-a aruncat în apă* (Ioan 21, 7). Atunci nici nu s-a mai îndoit că este Domnul, nici nu s-a mai temut să se arunce în mare. Dar acum e încă un învățăcel într-ale duhovniciei, fricos, de aceea și zice: *dacă ești Tu, poruncește să vin la Tine pe apă.*

El i-a zis: Vino. Iar Petru, coborându-se din corabie, a mers pe apă și a venit către Iisus. Câtă vreme îl purta credința, Petru umbla pe apă; dar când s-a îndoit a început să se scufunde, pentru că îndoiala aduce frica. Înțelesul tainic al ieșirii din corabie și umblării pe apă către Domnul Iisus Hristos înseamnă păzirea sufletului de grija de trup și de iubirea de trup, pornirea spre Mântuitorul pe calea primejdioasă a duhovnicescului. Asemenea porniri au mulți credincioși din cei fricoși, la care bucuria lui Hristos se amestecă cu îndoiala. Adesea aceștia doresc să scape de grija de trup ca să-L urmeze pe Hristos, Împăratul lumii în duh, dar repede se simt pierduți și se întorc la îndeletnicirile lor trupești de mai înainte, la corabia clătinată de valuri. Numai cei foarte înalți duhovnicește, eroii cei mari ai omenirii, au izbutit prin îndelunga lucrare a statorniciei în credință să iasă din corăbioara lor trupească pe marea învolburată a vieții duhovnicești la întâlnirea cu Hristos. Doar ei au trăit adânc și frica de a-și părăsi corabia, și spaima în fața furtunii, și negrăita bucurie a întâlnirii cu Hristos. Apostolul Pavel a trăit încă din viața pământească această despărțire a sufletului de trup, precum și mulți alți sfinți după dânsul. Cât de mare era bucuria, dulceața încercată la capătul primejdioasei călătorii, se vede din fericitu-i strigăt: *Cu unul ca acesta mă voi lăuda !* (II Corinteni 12, 5).

Să vedem acum ce s-a întâmplat cu Petru, cel încă plin de frică: *Văzând vântul, s-a temut și, începând să se scufunde, a strigat zicând: Doamne, scapă-mă !* Cum îl sperie acum vântul, dacă nu l-a speriat marea ? Parcă ar fi un copil care atunci începe să meargă: face câțiva pași, dar la prima mișcare a celor din jur își pierde cumpătul și cade. Așa și cu avântul nostru duhovnicesc: nimica toată ne răstoarnă și ne întoarce din drum.

Iar Iisus, întinzând îndată mâna, l-a apucat și a zis: Puțin credincioasule, pentru ce te-ai îndoit ? Nu ne-am scufundat și noi de o mie de ori în marea plină de primejdii a acestei vieți, până ce o mână tare ne-a apucat pe nevăzute și ne-a tras afară ? Cine nu a trecut prin

asta ? Toți știm cum este, toți ne aducem aminte, toți pomenim mereu lucrurile acestea. Dar, din nefericire, puțini dintre noi, fie doar și în conștiință, am auzit de pe nevăzute buze mustrarea: *Puțin credinciosule, pentru ce te-ai îndoit ?* De ce, prietene, te îndoiești că mâna lui Dumnezeu e lângă tine ? De ce nu dai slavă Lui în clipa primejdiei ? Oare s-a îndoit Avraam când îl ducea pe fiul său la jertfire (Facere 22, 1-18) ? Oare nu Dumnezeu l-a scăpat ? Nu-L slăvea Iona pe Dumnezeu în burta chitului, și a fost scăpat ? *Când se sfârșea în mine duhul meu, de Domnul mi-am adus aminte, și la Tine a ajuns rugăciunea mea* (Iona 2, 8). Cum nu s-au îndoit cei trei sfinți tineri în cuptorul de foc, și credința lor i-a scăpat ? (Daniel 3, 19-26). Dar Daniel în groapa cu lei ? (Daniel 6, 16-23). Dar fericitul Iov, plin de răni și de bube ? (Iov 2, 7-10). Și atâția alții, mii și mii, care au fost puși la cazne pentru credința în Hristos — cum nu se îndoiau aceia ? Noi de ce să ne îndoim ? Dumnezeu ne scapă când nici nu ne așteptăm, ne scapă chiar și când ne îndoim. Trebuie, chiar acum trebuie să ne aducem aminte de binefacerile Sale ! Să ne căim că suntem atât de slabi ! Trebuie să creștem în credință și, de acum înainte, când suntem la ananghie să-L slăvim pe Dumnezeu și să chemăm numele Lui și ne vom mântui din orice necaz. Să dăm slavă lui Dumnezeu în primejdie, nu după ce primejdia a trecut.

Dar nici să nu deznădăjduim dacă ne-am arătat slabi și fricoși. Petru a fost slab, și Domnul l-a întărit în credință. Și între sfinți mulți au fost slabi la început, dar la sfârșit au fost tari. Auzi ce spune fericitul David: *În Dumnezeu am nădăjduit, nu mă voi teme, ce-mi va face mie omul ? În mine sunt, Dumnezeule, făgăduințele pe care le voi aduce laudei Tale. Că ai izbăvit sufletul meu de la moarte, picioarele mele de la alunecare* (Psalm 55, 11-13). Aici vorbește unul tare în credință, unul care știe din proprie trăire că la Dumnezeu până și perii capului ne sunt numărați, și că nici o vrabie — darămite un om — nu cade fără știrea lui Dumnezeu.

Și suindu-se ei în corabie, s-a potolit vântul. Cum a urcat Domnul în corabie, vântul a stat. N-a stat de la sine, ci Domnul i-a poruncit. Deși nu se spune lucrul acesta, e limpede că Hristos a certat vântul, ca altădată (Matei 8, 26). Fără îndoială că Evanghelistul Matei socotește de la sine înțeles faptul că vântul a stat ascultând de porunca, fie și nerostită, a lui Hristos. Vântul a stat din voința și cu puterea lui Hristos. E limpede și tâlcul ascuns al potolirii furtunii

la urcarea lui Hristos în corabie. Când Mântuitorul intră în corabia trupului nostru, fie în Sfânta Împărtășanie sau prin rugăciune sau în orice alt binecuvântat chip, furtuna patimilor din noi se liniștește și corabia se îndreaptă lin către mal.

Iar cei din corabie I s-au închinat, zicând: Cu adevărat Tu ești Fiul lui Dumnezeu. În cealaltă împrejurare când Domnul a liniștit vântul și marea ucenicii s-au întrebat, așa cum fac îndeobște îndoielnicii: *Cine este Acesta că și vânturile și marea ascultă de El ?* (Matei 8, 27). De atunci însă multe au mai văzut la Învățătorul, multe au mai auzit, făcând să sporească în ei credința. Încât acum, la această nouă mare minune, nu se mai miră: *Cine este Acesta ?* Acum se pleacă înaintea Lui: *Cu adevărat Tu ești Fiul lui Dumnezeu.* Este prima oară când toți ucenicii Îl mărturisesc pe Iisus Fiul lui Dumnezeu. Era și Iuda printre dânșii, L-a mărturisit și el. Mai târziu, din lăcomie, s-a lepădat de Domnul și Învățătorul său. Și Petru s-a lepădat, și încă de trei ori, dar lepădarea lui Petru nu a fost pusă la cale dinainte, cu sânge rece, ci a fost o faptă a fricii pentru care îndată s-a căit și a plâns cu amar. Iar tâlcul cuvintelor: *Cu adevărat Tu ești Fiul lui Dumnezeu*, mărturisirea de către ucenici a Fiului lui Dumnezeu, e o învățătură pentru orice creștin. Când Domnul S-a sălășluit odată în noi, toate ale noastre trebuie să I se închine și să mărturisească numele Lui: mintea și toate gândurile noastre, inima si toate simțămintele noastre, sufletul și toate dorințele și năzuințele noastre. Așa trupul întreg ni se va umple de lumină, și nici o întunecime nu va mai fi întrînsul. Vai nouă însă dacă, primindu-L pe Hristos, Îl izgonim prin vreun păcat, ori dacă ne lepădăm de El ca Iuda. Starea a doua va fi mai rea decât cea dintâi, pentru că atunci când Hristos l-a părăsit pe Iuda, *atunci a intrat Satana în el* (Ioan 13, 27). Să nu uităm nici o clipă că nu ne putem juca cu Dumnezeu, pentru că ne jucăm, spre pierzarea noastră, cu un *foc mistuitor* (Evrei 12, 29).

Și trecând marea, au venit în pământul Ghenizaretului. Au sosit la Capernaum, către care mergeau (cf. Ioan 6, 17). Cine a călătorit în Galileea poate să-și dea seama ce departe i-a aruncat furtuna pe apostolii lui Hristos. Betsaida și Capernaum se află amândouă în partea dinspre miazănoapte a mării. Când s-au îmbarcat mai jos de Betsaida, apostolii aveau doar să plutească dealungul țărmului. Ni se spune cu toate acestea că vasul a fost dus de furtună în mijlocul mării. Acolo, în mijlocul mării, le-a apărut Domnul mergând

pe apă. Când s-a oprit furtuna, corabia a trebuit să navigheze înapoi, mai jos de Capernaum. După Matei și Luca s-ar zice că vasul a trecut de astă dată în chip firesc, purtat de vâsle și pânze, dar din povestirea lui Ioan se vede că Domnul iarăși a folosit puterea Sa ca să aducă corabia de-a dreptul în port, pentru că zice: *Îndată au ajuns la țărmul la care mergeau* (Ioan 2, 21). Nu este nici o nepotrivire între istorisirile Evangheliștilor, pentru că Cel ce a mers pe apă și a liniștit marea și vântul cu cuvântul și cu gândul, putea, fără îndoială, să și aducă într-o clipă corabia în port. Tâlcuirea acestui cuvânt al lui Ioan este că, atunci când Domnul vine să Se sălășluiască în noi, ne simțim în împărăția lui Dumnezeu, în siguranță ca într-un port, unde corabia vieții noastre rămâne netulburată de vânt și de valuri. Dacă după aceea mai avem încă a rămânea pe pământ, nici nu mai simțim lucrul acesta, pentru că acum trăim în inimă și în suflet într-o altă lume, mai bună, în care Hristos este biruitorul și în care domnește El. În biruința Lui așadar vedem cu bucurie izbânda noastră, iar în biruința noastră vedem biruința Lui.

El singur este biruitorul asupra oricărui rău, El singur nu îngăduie să fie cuprins de rău. Și noi așadar căutăm scăpare sub aripa Sa cea puternică, acolo unde nu sunt furtuni, nici vânt, nici năluci, „nici durere, nici întristare, nici suspin" (Condacul celor adormiți), acolo unde vom afla cu îmbelșugare tot lucrul bun: bunătăți netrecătoare, nesupuse destrămării, moliei și ruginii; acolo unde, împreună cu îngerii și cu sfintii, vom slăvi biruințele lui Hristos, a căror mărire n-o putem înțelege în viața aceasta muritoare, îngrădită vederii noastre. Acolo toate ni se vor descoperi, toți ne vom bucura și bucuria nu va avea sfârșit. Slavă Domnului nostru Iisus Hristos, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A ZECEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia despre puterea credinței
Matei 17, 14-23

*Și mergând ei spre mulțime, s-a apropiat de El un om, căzându-I în genunchi, și zicând: Doamne, miluiește pe fiul meu că este lunatic și pătimește rău, căci adesea cade în foc și adesea în apă. Și l-am adus la ucenicii tăi și n-au putut să-l vindece. Iar Iisus, răspunzând, a zis: O, neam necredincios și îndărătnic, până când voi fi cu voi ? Până când vă voi suferi pe voi ? Aduceți-l aici la Mine. Și Iisus l-a certat și demonul a ieșit din el și copilul s-a vindecat din ceasul acela. Atunci, apropiindu-se ucenicii de Iisus, I-au zis deosebi: De ce noi n-am putut să-l scoatem ? Iar Iisus le-a răspuns: Pentru puțina voastră credință. Căci adevărat grăiesc vouă: Dacă veți avea credință cât un grăunte de muștar, veți zice muntelui acestuia: Mută-te de aici dincolo, și se va muta; și nimic nu vă va fi vouă cu neputință. Dar acest neam de demoni nu iese decât numai cu rugăciune și cu post. Pe când străbăteau Galileea, Iisus le-a spus: Fiul Omului va să fie dat în mâinile oamenilor. Și-L vor omorî, dar a treia zi va învia. Și ei s-au întristat foarte.**

* Omilia la această Evanghelie se află la pagina 171, la Duminica a patra din Post (Marcu 9, 17-32).

DUMINICA A UNSPREZECEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia iertării
Matei 18, 23-35

Asemănatu-s-a împărăția cerurilor cu un rege care a voit să ia socoteala slugilor sale. Și, începând să ia socoteala, au adus la el pe un datornic cu zece mii de talanți. Dar neavând el cu ce să plătească, stăpânul său a poruncit să-l vândă pe el și pe femeia lui, pe toate câte are, ca sa plătească. Deci, căzându-i în genunchi, sluga aceea i se închina, zicând: Doamne, îngăduiește-mă și-ți voi plăti ție tot. Iar stăpânul slugii aceleia, milostivindu-se de el, i-a dat drumul și i-a iertat și datoria. Dar, ieșind, sluga aceea a găsit pe unul dintre cei ce slujeau cu el și care-i datora o sută de dinari. Și punând mâna pe el, îl sugruma zicând: Plătește-mi ce-mi ești dator. Deci, căzând cel ce era slugă ca și el, îl ruga zicând: îngăduiește-mă și îți voi plăti. Iar el nu voia, ci, mergând, l-a aruncat în închisoare, până ce va plăti datoria. Iar celelalte slugi, văzând deci cele petrecute, s-au întristat foarte și, venind, au spus stăpânului toate cele întâmplate. Atunci, chemându-l stăpânul său, îi zise: Slugă vicleană, toată datoria aceea ți-am iertat-o, fiindcă m-ai rugat. Nu se cădea, oare, ca și tu să ai milă de cel împreună slugă cu tine, precum și eu am avut milă de tine ? Și mâniindu-se stăpânul lui, l-a dat pe mâna chinuitorilor, până ce-i va plăti toată datoria. Tot așa și Tatăl Meu cel ceresc vă va face vouă, dacă nu veți ierta, fiecare fratelui său, din inimile voastre.

Până și în chinurile morții pe Cruce Hristos a căutat să facă bine oamenilor. Fără a Se gândi la Sine, ci doar la ei, cu ultima-I suflare le-a dat cea mai mare învățătură pe care a primit-o vreodată neamul omenesc: învățătura iertării: *Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac* (Luca 23, 34). Nicicând nu s-au mai auzit astfel de vorbe la un loc de osândă ! Dimpotrivă, cei ce piereau astfel, vinovați ori nevinovați, chemau oameni și zei la răzbunare. „Să mă răzbuni !" Acestea erau cuvintele care, până la Hristos, răsunau cel mai adesea de pe eșafoade și care, din nefericire, se mai aud încă și astăzi la multe

popoare, chiar și la cele care-și fac semnul sfintei Cruci. Hristos însă, dându-Și sufletul, i-a iertat pe batjocoritorii, călăii și chinuitorii Săi. S-a rugat Tatălui să-i ierte și, mai mult de-atât, le-a găsit și pogorământ: *nu știu ce fac*, a spus.

De ce a rostit Domnul din nou de pe Cruce această învățătură ? De ce, din mulțimea cea uriașă a învățăturilor Sale, a ales-o tocmai pe aceasta spre a ne-o da de pe dumnezeiestile-I buze la sfârșit ? Fără îndoială, pentru a fi pomenită și împlinită. Domnul și-a pecetluit Evanghelia prin pilda iertării, în nemeritata suferință de pe Cruce, măreață mai presus de toate mărețiile pământului, înaltă mai presus de toți regii și judecătorii pământului, de toți înțelepții și luminătorii, deasupra bogaților și săracilor, înnoitorilor și revoluționarilor. În acest chip ne-a arătat că, fără iertare, cârmuitorii nu pot conduce, nici judecătorii nu pot judeca, nici înțelepții nu pot fi înțelepți, nici învățătorii nu pot învăța, nici bogații și săracii nu pot vieți ca oameni și nu ca vite, nici înfocarea înnoitorilor și revoluționarilor nu poate fi de vreun folos. Iar înainte de toate ne-a arătat că, fără iertare, omul nu poate înțelege Evanghelia Lui, nicidecum s-o mai și împlinească !

Mântuitorul Și-a început propovăduirea cu cuvântul pocăinței și a sfârșit-o cu cel al iertării. Căința este sămânța; iertarea este fructul. Sămânța nu-i de folos dacă nu aduce roadă; nici căința nu-i de folos fără iertare.

Ce-ar fi lumea fără iertare ? Sălbăticie peste sălbăticia naturii. Și ce altceva decât lanțuri de neîndurat ar fi legile omenești de nu le-ar îmblânzi iertarea ?

S-ar putea chema mama, mamă, fără iertare ? Ori fratele, frate ? Prietenul, prieten ? Creștinul, creștin ? Nu. Iertarea este miezul și rădăcina tuturor acestor numiri. Fără: „Iartă-mă", fără „te iert", viața ar fi de neîndurat. Toată înțelepciunea lumii n-ar fi în stare să pună rânduială și să facă pace între oameni de n-ar fi iertarea. Nu sunt școli pe lume și nu e nici o învățătură care să crească oameni întregi, fără iertare.

La ce-i folosește omului toată știința lumii dacă nu-i în stare sa ierte un singur cuvânt supărător sau o privire care-l rănește ? La nimic. La ce bun o sută de sticle de ulei vărsat în candelă dacă nici un strop nu-i mărturia iertării unei singure jigniri ? La nimic. Totul e în zadar.

Dacă am ști noi câte ni se iartă nouă în fiecare zi și în fiecare ceas, nu numai de către Dumnezeu, ci și de către oameni, ne-am grăbi, rușinați, să iertăm și noi altora. Câte vorbe negândite, jignitoare, se aruncă și li se răspunde cu tăcere ? Câte priviri înverșunate ? Câte fapte nelalocul lor se trec cu vederea, fără a se scoate ochi pentru ochi și dinte pentru dinte ? Ce să mai spunem atunci despre iertarea lui Dumnezeu ? Nici un cuvânt omenesc nu-i deajuns spre a înfățișa nemăsuratele adâncimi ale milei Sale. Cuvânt dumnezeiesc trebuie ! Un astfel de cuvânt este cel al Evangheliei de astăzi. Cine, în cer și pe pământ, poate să dezvăluie și să tâlcuiască ceea ce este la Dumnezeu, decât numai Iisus Hristos Domnul, Fiul lui Dumnezeu Cel mai înainte de veci ? *Nimeni nu cunoaște... pe Tatăl, decât numai Fiul și cel căruia va voi Fiul să-i descopere* (Matei 11, 27). Domnul ne-a înfățișat nemăsurata iertare a lui Dumnezeu prin pilda datornicului greu împovărat. Apostolul Petru îl întrebase de câte ori trebuie să ierte fratelui său care greșește: *Oare până de șapte ori ?* La aceasta, Mântuitorul i-a răspuns în chipul cel mai grăitor: *Nu zic ție până de șapte ori, ci până de șaptezeci de ori câte șapte* (Matei 18, 21-22). Comparați cele spuse; vedeți deosebirea dintre om și Dumnezeu ! Credea Petru că, prin *„până de șapte ori"* a atins culmile iertării; dar Domnul l-a îndreptat: *până de șaptezeci de ori câte șapte !* Și, ca și cum această măsură încă i S-ar fi părut nepotrivită, ca să Se facă înțeles și mai bine, a rostit pilda aceasta:

Asemănatu-s-a împărăția cerurilor cu un rege care a voit să ia socoteala slugilor sale. Împărăția cerurilor nu se poate zugrăvi, nici înfățișa prin cuvinte; o oarecare asemănare se poate face totuși, într-o măsură, folosind chipuri ale lumii acesteia. De aceea Mântuitorul vorbește în pilde. Oricât de întunecată de păcat și desfigurată ar fi lumea aceasta, nu și-a pierdut cu totul asemănarea cu cealaltă. Lumea noastră nu e nicidecum dublura lumii celeilalte, ci o umbră, o zugrăveală ștearsă a ei. Așadar, asemănarea pe care o putem face între cele două lumi e ca cea dintre un lucru adevărat și umbra lui.

Un stăpân a hotărât să se socotească cu slujitorii care îi erau datornici. Nu stăpânul e dator slugilor sale, ci ele lui. *Și, începând să ia socoteala, au adus la el pe un datornic cu zece mii de talanți.* Un talant valora cam două sute patruzeci lire aur, sau cinci sute de ducați; zece mii de talanți fac în jur de două milioane și jumătate de lire aur, sau cinci milioane de ducați. O datorie uriașă, cât pentru o

țară întreagă, darămite pentru un singur slujitor. Dar ce înseamnă aceasta ? Numărul păcatelor noastre față de Dumnezeu, al datoriilor noastre către El, e încă și mai mare. Când vorbește de datoria slugii către stăpân, Domnul Se gândește la datoria noastră față de Dumnezeu, de aceea dă această cifră uriașă, de necrezut la prima vedere dar de loc nepotrivită când e să vorbim de păcatele noastre.

Dar neavând el cu ce să plătească, stăpânul său a poruncit să-l vândă pe el și pe femeia lui, pe toate câte are, ca să plătească. În vremea aceea, după legile romane și iudaice (Ieșire 21, 2; Levitic 25, 39), datornicii care nu puteau plăti erau vânduți sclavi, împreună cu familiile lor. O vaduvă strigă către Elisei, proorocul: *Robul tău, bărbatul meu a murit... iată că au venit datornicii să ia robi pe amândoi fiii mei* (IV Regi 4, 1). Așadar, ceea ce poruncește stăpânul cu privire la sluga datoare e pe deplin întemeiat, potrivit legii. Iar tâlcul poruncii date de stăpân este că, atunci când păcatele noastre întrec măsura, Dumnezeu ia de la noi toate darurile Duhului Sfânt care îl fac pe om să fie ceea ce este: om. Vinderea datornicului înseamnă că păcătosului i se ia chipul dăruit lui de Dumnezeu, însemnul persoanei sale. Vinderea soției înseamnă că va fi lipsit de darul dragostei și al milei; vinderea copiilor înseamnă că va fi lipsit de puterea de a mai face vreun lucru bun; iar vinderea a *toate câte are* înseamnă că toate darurile lui Dumnezeu se întorc de la omul nelegiuit înapoi la Dumnezeu, Izvorul și Stăpânul a tot binele. *Pacea voastră întoarcă-se la voi* de la casa nevrednică de pace, a spus Domnul ucenicilor Săi (Matei 10, 13).

Deci, căzându-i în genunchi, sluga aceea i se închina, zicând: Doamne, îngăduiește-mă și-ți voi plăti ție tot. Iar stăpânul slugii aceleia, milostivindu-se de el, i-a dat drumul și i-a iertat și datoria. Ce schimbare dintr-o dată ! Ce mică răscumpărare, ce milă nemărginită ! Sluga cea rea, care a adunat o asemenea datorie uriașă, nu avea pe nimeni să-i vină în ajutor. Singura lui scăpare era stăpânul. El se afla între stăpân și ceilalți slujitori împreună cu dânsul, care n-aveau cum să-l ajute împotriva stăpânului. Numai stăpânul, judecătorul său, putea să-i fie și izbăvitor. Așa că a făcut singurul lucru ce-i rămânea: a căzut la picioarele stăpânului cerând milă. Nu s-a rugat să i se ierte datoria — cui să-i treacă așa ceva prin minte — ci a cerut păsuire: *îngăduiește-mă și-ți voi plăti ție tot.* Iar stăpânul — om adevărat și adevărat stăpân — *i-a dat drumul și i-a iertat și datoria.*

Nu-i un dar regesc ? Dar regii pământului nu se poartă de obicei așa. O asemenea neașteptată milă nu poate veni decât de la Împăratul Ceresc. Așa se poartă El, și nu numai o dată. Oridecâte ori un păcătos își vine întru sine și se căiește, Domnul Cel din ceruri este gata să-i ierte zece mii de poveri de păcate și să-i dea înapoi toate darurile pierdute. Nu numai că nu poate nimeni să ajungă măsura mărinimiei lui Dumnezeu, dar nici n-o poate nimeni descrie. *Risipit-am păcatele tale ca pe un nor... Întoarce-te către Mine, că Eu te-am mântuit* (Isaia 44, 22), zice Domnul. Cine se căiește din toată inima primește de la Dumnezeu iertarea tuturor păcatelor sale; Dumnezeu îi dă mai apoi un răstimp de încercare, ca să vadă: rămâne omul credincios Domnului sau Îl trădează ? Regele Iezechia a plâns pe patul de moarte și, întorcându-se cu fața la perete, s-a rugat de Dumnezeu să-i mai dea viață. Și Domnul i-a mai dat încă cincisprezece ani. Iar Iezechia L-a slăvit pe Dumnezeu, zicând: *Tu ai păzit viața mea de adâncul mistuitor ! Tu ai aruncat înapoia Ta toate păcatele mele* (Isaia 38, 17). Tot așa s-a întâmplat și cu sluga împovărată de datorii grele. S-a rugat de domnul său să mai aștepte cu plata. Iar stăpânul i-a iertat datoria cu totul, i-a dăruit libertatea și l-a lăsat în drumul lui, așteptând nu să i se plătească datoria veche, ci să vadă cum i se va plăti cea nouă, a bunăvoinței sale. Să vedem dar ce a făcut sluga.

Dar, ieșind, sluga aceea a găsit pe unul dintre cei ce slujeau cu el și care-i datora o sută de dinari. Și punând mâna pe el, îl sugruma zicând: Plătește-mi ce-mi ești dator. Iertat și slobozit de către stăpân, sluga a dat peste un altul, slujitor ca și dânsul, care-i era, de astă dată, dator lui și față de care el era acum ca un stăpân. Dar, făcând sluga pe stăpânul, vedeți numai ce fel de stăpân s-a arătat ! Pe când domnul slugii s-a purtat cu datornicul său cu adevărat regește, datornicul abia scăpat de la ruină s-a făcut fiară față de cel ce-i era dator lui; și pentru ce datorie ! Pentru o sută de firfirici ! Domnul său i-a iertat datoria de cinci milioane aur, iar el acum pune mâna-n gât datornicului său și-l aruncă în temniță *până ce va plăti datoria.* Acum nu mai avem un rege care-și încheie socotelile cu slugile sale, ci o slugă care se socotește cu altă slugă. Sluga creditor strânge de gât pe sluga datoare, cerând să i se plătească pe loc datoria.

Deci, căzând cel ce era slugă ca și el, îl ruga zicând: îngăduiește-mă și îți voi plăti. Același scenariu ca și puțin mai înainte, când creditorul

de astăzi, nelegiuita slugă, era în genunchi înaintea domnului său. Tot așa căzuse și el la picioarele stăpânului plângând: *îngăduiește-mă și-ți voi plăti ție tot.* Stăpânul se milostivise de dânsul și-i șterse-se datoria de zece mii de talanți. Iar el acum, venindu-i și lui rândul să aibă milă, nu iartă unui necăjit o sută de bănuți, nimica toată ! N-a avut nici milă nici iertare, ci *l-a aruncat în închisoare, până ce va plăti datoria.* Iată cum se poartă sluga creditoare cu sluga datoare. Iată cum se poartă omul cu alt om. Iar această purtare a omului față de om schimbă mila lui Dumnezeu în dreptate ! Oridecâte ori omul se joacă cu mila lui Dumnezeu, va avea de a face cu dreptatea Lui, iar judecata ce urmează milostivirii irosite este înfricoșată. *Nu vă amăgiți: Dumnezeu nu Se lasă batjocorit; căci ce va semăna omul, aceea va și secera* (Galateni 6, 7). Cu adevărat ne batem noi joc de Dumnezeu când, în genunchi, cerem milă pentru păcatele noastre fără număr, și îndată după aceea aruncăm în temniță pe semenul nostru pentru o singură greșeală față de noi ! Să nu ne amăgim: Dumnezeu nu Se lasă batjocorit, nici luat în râs. Aproape de noi e mâna Sa: și cea care mângâie, și cea care pedepsește. *Înfricoșător lucru este să cădem în mâinile Dumnezeului celui viu* (Evrei 10, 31). Cât de înfricoșat lucru este, se vede mai departe din desfășurarea pildei lui Hristos:

Iar celelalte slugi, văzând deci cele petrecute, s-au întristat foarte și, venind, au spus stăpânului toate cele întâmplate. Cine să fie acești tovarăși ai lui, împreună-slujitori cu dânsul, care văzând cele întâmplate, s-au întristat foarte ? Sunt oamenii milostivi, care străvăd duhovnicește ce va face Dumnezeu nelegiuitei slugi; ei au fost de față la neînchipuita lui răutate și strigă către Dumnezeu. Poate că sunt și îngerii, care și ei se pot numi tovarăși ai oamenilor, pentru că sunt și unii și alții în slujba lui Dumnezeu, și pentru că, după cuvântul Domnului, cei ce se vor învrednici de veacul viitor vor fi *la fel cu îngerii* (Luca 20, 36).

Nu încape vorbă, nici oamenii nici îngerii nu au să-L înștiințeze pe Dumnezeu de ceea ce se întâmplă în lume; Dumnezeu e atotvăzător, atotștiutor ! Tot ceea ce văd și înțeleg ei, văd și înțeleg cu ajutorul lui Dumnezeu. De ce se spune atunci că slujitorii au văzut ce făcuse sluga nemilostivă și au spus stăpânului ? Pentru că voiește Dumnezeu ca cei credincioși Lui să se bucure văzând binele și să

se întristeze văzând răul. Așadar, acești slujitori au venit mâhniți și au spus stăpânului ce s-a întâmplat.

Atunci, chemându-l stăpânul său, îi zise: Slugă vicleană, toată datoria aceea ți-am iertat-o, fiindcă m-ai rugat. Nu se cădea, oare, ca și tu să ai milă de cel împreună slugă cu tine, precum și eu am avut milă de tine ? Stăpânul nu pedepsește pe sluga cea rea mai înainte de a-i desluși răutatea pentru care se pedepsește. La fel va face Domnul și la Înfricoșata Judecată: Se va întoarce către cei de-a dreapta Sa, îi va chema la fericirea veșnică și le va înfățișa felul în care au câștigat-o. Apoi se va întoarce către cei de-a stânga, îi va trimite la veșnica osândă și le va arăta și lor cum anume și-au meritat chinul. Dumnezeu vrea ca fiecare să știe prin ce a meritat răsplăta sau pedeapsa, așa încât nimeni să nu creadă că Dumnezeu îi face nedreptate.

Mai întâi, Dumnezeu numește pe slugă: rea, prin aceasta înstrăinându-l pentru totdeauna de Sine, pentru că răul nu are nici o amestecare cu binele. Îndată după aceasta, urmează arătarea limpede a faptului pentru care i se spune slugii că este rea. *Toată datoria aceea ți-am iertat-o.* Domnul nu intră în amănunte. Nu spune: „Ți-am iertat zece mii de talanți, iar tu nu ai iertat o sută de drahme", ci numai: *toată datoria,* doar-doar o să-l facă pe păcătos să-și priceapă mărimea datoriei lui. *Fiindcă m-ai rugat.* Aici, iarăși, Domnul nu mai dă amănunte, trecând sub tăcere cele de mai înaintea rugămintii: căderea în genunchi, închinarea. Acestea două înfățișează căința care premerge rugăciunii. Rugăciunea fără căință este zadarnică; de îndată însă ce se unește cu căința, Dumnezeu o aude. Împovărată de uriașa-i datorie, sluga a arătat căință mai înainte de a ruga pe stăpân să-l păsuiască. De aceea rugăciunea i-a fost auzită și a primit cu mult mai mult decât ceruse. Acum, prin întrebări, stăpânul îi arată slugii fărădelegea sa. De ce prin întrebări ? De ce nu îi spune: „Am fost milostiv cu tine, iar tu n-ai avut milă de semenul tău", ci: *Nu se cădea, oare, ca și tu să ai milă de cel împreună slugă cu tine, precum și eu am avut milă de tine ?* Întreabă pentru ca cel vinovat să-și dea seama că nu are ce să răspundă, ca să-l aducă la groaznica stare a tăcerii, groaznică tocmai pentru faptul că i se dă șansa să spună ceva în apărarea sa, dacă ar avea ce. La fel a făcut Hristos și cu tânărul slujitor al marelui preot, care L-a lovit peste obraz zicând: *Așa răspunzi Tu arhiereului ?* Iar Iisus i-a răspuns printr-o întrebare: *Dacă am vorbit rău, dovedește că este rău, iar dacă*

am vorbit bine, pentru ce mă baţi ? (Ioan 18, 22-3). Asemenea răspuns trebuie să-l fi aruncat pe acela în abisul tăcerii. Cărbuni aprinşi îngrămădea răspunsul lui Hristos pe capul şi sub picioarele lui. Felul acesta de a-i arăta cuiva vina este folosit şi de stăpânul din pilda Evangheliei de astăzi: *Nu se cădea, oare, ca şi tu să ai milă ?*

Întâi grozăvia lipsei de răspuns, apoi grozăvia osândei. Înfricoşată este schimbarea milei lui Dumnezeu întru judecata Sa cea dreaptă. Spune fericitul David: *Tu înfricoşător eşti şi cine va sta împotriva mâniei Tale ?* (Psalm 75, 7). Iar marele Isaia spune şi el: *Iată numele Domnului Care vine de departe, mânie înfocată şi nor greu* (Isaia 30, 27). Domnul aşadar se aprinde de mânie împotriva slujitorului nemilostiv şi îl dă pe mâna chinuitorilor — a duhurilor rele (pentru că duhurile rele sunt adevăraţii chinuitori ai oamenilor). Pe cine altcineva mai are alături cel care, fără milă fiind, a căzut de la Dumnezeu şi a fost numit de Dumnezeu *viclean*, decât numai pe cel mai mare pricinuitor de rău, pe diavol ? Dar de ce se zice: *până ce-i va plăti toată datoria ?* Ca să se vadă că este dat chinului veşnic. Pentru că, de bună seamă, e cu neputinţă ca o asemenea datorie să poată fi plătită vreodată de om, şi pentru că Dumnezeu nu dă omului sentinţa finală în vremea vieţii, ci după moarte, când nu mai e nici căinţă, nici putinţă de a plăti păcatele săvârşite pe pământ.

Tot aşa şi Tatăl Meu cel ceresc vă va face vouă, dacă nu veţi ierta, fiecare fratelui sau, din inimile voastre. Acesta este sfârşitul pildei şi miezul celor înfăţişate de ea. Nu-i nici o umbră de ambiguitate, nici o portiţă de ieşire, în aceste cuvinte. Cum ne purtăm cu fratele nostru, aşa se poartă şi Dumnezeu cu noi. Hristos ne-a arătat cât se poate de limpede acest lucru, şi la El nu încape îndoială, nici putinţă de a greşi. Aici Hristos nu spune: „Tatăl vostru", ci: *Tatăl Meu cel din ceruri*, arătându-ne prin aceasta că, dacă nu iertăm fratelui nostru greşelile sale, pierdem dreptul de a-L chema pe Dumnezeu Tatăl nostru. De asemenea, Domnul apasă asupra felului în care trebuie să iertăm: din toată inima. Aşa a iertat şi stăpânul pe slugă, pentru că zice: *milostivindu-se* — iar mila vine din inimă. Daca nu-l iertăm pe fratele nostru din toată inima, cu milă şi cu dragoste, Dumnezeu, care ne-a zidit deopotrivă şi pe noi şi pe el, va face cu noi aşa cum a făcut stăpânul cu sluga nemilostivă. Vom fi daţi pe mâna chinuitorilor, a duhurilor rele, care ne vor munci la nesfârşit în împărăţia întunericului, unde este plânsul şi scrâşnirea dinţilor.

De n-ar fi aşa, ne-ar fi spus Domnul că este ? Şi ne-a spus nu numai în pilda slugii nemilostive, ci şi în alte împrejurări. *Cu judecata cu care judecaţi, veţi fi judecaţi, şi cu măsura cu care măsuraţi, vi se va măsura.*

Nu-i întru totul aceeaşi învăţătură ? Şi n-a aşezat Domnul această învăţătură în cea mai mare rugăciune dată nouă, în Rugăciunea Domnească: Şi ne iartă nouă greşelile noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri (Matei 6, 12) ? Prin aceste înfricoşate cuvinte, oridecâte ori spunem Tatăl nostru înnoim înţelegerea pe care o avem cu Dumnezeu, rugându-L să ne facă nouă ceea ce facem şi noi aproapelui nostru; să ne ierte precum şi noi iertăm, să ne arate milă precum şi noi arătăm milă. Cu câtă uşurătate dăm ordine lui Dumnezeu, şi ce răspundere uriaşă luăm asupra noastră ! E uşor pentru Domnul să ne ierte în măsura în care şi noi iertăm altora, e uşor să ne ierte fiecăruia dintre noi o datorie de zece mii de talanţi. O, de-am fi şi noi gata sa iertăm, cu aceeaşi dumnezeiască uşurinţă, datoria de o sută de drahme a fratelui nostru ! Să credeţi: oricât de mare ar fi datoria unui om faţă de altul, oricât de mult ar greşi cineva faţă de fratele sau de prietenul său, e o nimica toată, o sută de drahme, faţă de uriaşa datorie pe care o avem către Dumnezeu fiecare din noi ! Toţi, fără deosebire, suntem greu datori lui Dumnezeu. De câte ori vrem să ne judecăm cu semenii noştri pentru ce ne datorează, să ne amintim că noi suntem nemăsurat mai îndatoraţi faţă de Dumnezeu, şi El totuşi ne păsuieşte, totuşi amână plata, totuşi ne iartă. Să ne amintim că măsura cu care dăm e măsura cu care primim; să ne amintim, mai presus de toate, cuvintele lui Hristos pe Cruce: *Tată, iartă- le lor* (23, 34). Oricine are o brumă de conştiinţă se va ruşina amintindu-şi acestea, şi îşi va trage înapoi mâna ridicată asupra celor ce i-au greşit.

Să ne grăbim, fraţii mei, să iertăm altora toate greşelile şi toate jignirile, pentru ca şi Dumnezeu să ne ierte nouă mulţimea de greşeli şi păcate. Să ne grăbim mai înainte ca moartea să bată la uşă şi să spună: „E prea târziu !" Dincolo de pragul morţii nu vom mai putea ierta, nici nu vom mai putea fi iertaţi. Slavă milei lui Dumnezeu, slavă dreptăţii Sale ! Slavă dumnezeiescului nostru Învăţător, Domnului nostru Iisus Hristos, împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A DOUĂSPREZECEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia despre povara avuțiilor
Matei 19, 16-26

Și iată, venind un tânăr la El, I-a zis: Învățătorule bun, ce bine să fac, ca să am viața veșnică ? Iar El a zis: De ce-mi zici bun ? Nimeni nu este bun decât numai Unul Dumnezeu. Iar de vrei să intri în viață, păzește poruncile. El I-a zis: Care ? Iar Iisus a zis: Să nu ucizi, să nu preacurvești, să nu furi, să nu mărturisești strâmb; cinstește pe tatăl tău și pe mama ta și să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți. Zis-a lui tânărul: Toate acestea le-am păzit din copilăria mea. Ce-mi mai lipsește ? Iisus i-a zis: Dacă voiești să fii desăvârșit, du-te, vinde averea ta, dă-o săracilor și vei avea comoară în cer; după aceea, vino și urmează-Mi Mie. Ci, auzind cuvântul acesta, tânărul a plecat întristat, căci avea multe avuții. Iar Iisus a zis ucenicilor Săi: Adevărat zic vouă că un bogat cu greu va intra în Împărăția cerurilor. Și iarăși zic vouă că mai lesne este să treacă cămila prin urechile acului, decât să intre un bogat în Împărăția lui Dumnezeu. Auzind, ucenicii s-au uimit foarte, zicând: Dar cine poate să se mântuiască ? Dar Iisus, privind la ei, le-a zis: La oameni aceasta e cu neputință, la Dumnezeu însă toate sunt cu putință.

Închipuiți-vă un vapor falnic izbindu-se de o stâncă în mijlocul oceanului și începând să se scufunde. Ce vor face cei de pe punte ? Unul se apucă de catarg și caută să se țină la suprafață; altul se agață de un butoi; altul prinde un colac de salvare; altul, fără nimic, se aruncă în apă și înoată. Cineva lasă la apă o barcă dar, în loc să pună îndată mâna pe vâsle, sta să încarce barca cu tot ce apucă de pe vasul care se scufundă. Cine dintre aceștia se primejduiește mai mult ? Cine piere mai jalnic ? Cel care pare mai în siguranță piere în chipul cel mai de plâns: cel din barcă, cel care cară la lucruri de pe vaporul naufragiat. Acesta e în cea mai mare primejdie. Și-a încărcat câțiva saci de făină, pe urmă începe să care lăzi cu vinațuri. Ia tot ce-i cade la mână, haine, pături, cearceafuri („O

să-mi trebuiască vreodată", își zice). Tot aruncându-și ochii încolo și încoace, vede argintării și candelabre aurite. Nici acestea nu-s de lepădat. Colo putini cu brânză, cu pește sărat, ici butoaie de ulei, orez, legume fel de fel („Toate îmi trebuie !"). Sunt cufere, saci de bani. Totul se încarcă, nici vorbă. Cum să lași atâtea scaune elegante, măsuțe lustruite, fotolii îmbietoare, dacă poți să le iei ? Așadar, în barcă ! Barca se tot îngreunează, se cufundă tot mai mult. Mai are omul nevoie și de petrol, și de cărbune. Facem loc și pentru acestea. Dar și de cărți e nevoie, pentru că altfel cum să-ți treci timpul până ajungi la țărm ? Și pianele, și viorile, și fluierele sunt bune ca să-ți treacă vremea. Le luăm și pe ele. Corabia e plină ochi, abia mai plutește.

„Cam atât", își zice omul, și ia în sfârșit loc în barcă. Dar tot n-are stare: au mai rămas atâtea, nu-i păcat de ele ? Se întoarce, mai ia câte ceva. „Acum, chiar că ajunge". Dar cele rămase pe vapor nu-i dau pace. Vaporul s-a scufundat. Omul nostru vâslește, cu părere de rău pentru lucrurile pierdute. Încet, încet, se îndreaptă spre țărm, dar apa a ajuns aproape de marginea bărcii. Mai e câte unul în valuri care ar vrea să se salveze și el intrând în barcă, dar omul nostru mai degrabă l-ar ucide, decât să-i facă loc. Tot încărcându-și barca de avuții, și-a încărcat și sufletul de răutăți. Vântul suflă cu furie și valurile se ridică tot mai mari. Acum, omul trebuie în sfârșit să se gândească să scape cu viață, și începe să arunce afară apa din barcă. Văzând că nu ajută la nimic, prinde să zvârle, cu tristețe, lucrurile adunate. Le aruncă mai întâi pe cele ieftine. Apoi le vine rândul și celor de preț. A obosit încărcând, și acum nu mai are putere să le ridice din nou ca să le arunce în mare. Și apa crește, și înghite barca și tot ce-i în ea și pe omul dintrînsa.

Așa e viața, și acesta-i sfârșitul celor nesățioși. Ei se înșeală crezând că lumea e un vapor care se scufundă, un vas fără căpitan, fără cârmaci, fără nimeni care să-i poarte de grijă: biată epavă care nu folosește la nimic decât la a lua dintrînsa tot ce se poate. Dar, în mijlocul forfotei și-a lăcomiei de-a goli corabia vieții, apare dintr-o dată Căpitanul. El își pune mâna peste corabie, ca să arate că-i a Sa. Spune că vasul nu se scufundă, că numai pare — și anume celor cu vedere scurtă, celor nepricepuți, celor care nu-s deprinși cu viața în larg. El, Căpitanul, e la bord din începutul începutului, având grijă de pasageri. Aceștia se schimbă, dar El rămâne, călăuzind co-

rabia într-ascuns. Știe de unde vine vaporul, știe și încotro se duce. Știe calea, și marea nu-L înspăimântă.

Este Domnul nostru Iisus Hristos. Cu blândețe, dar plin de hotărâre, coboară în ape și Își întinde mâna spre cei ce se înecă. Cei ce nu au nimic în mâini și înoată neîmpiedicați, ajung primii și prind mâna mântuitoare. Celor însă care și-au încărcat barca mai-mai să dea pe deasupra, le e cel mai greu să-i răspundă; acestora li se pare că, ieșind din găoacea lor cu mâinile goale și pornind pe valuri către Domnul, au să piară în ape și ei, și El. Nu cred în El; cred mai mult în barca pe care o au sub picioare. Văzându-i pe aceștia, citind în nefericitele lor suflete, cunoscând încă și mai nefericita lor nădejde în lucruri moarte, Hristos se întoarce spre cei pe care i-a mântuit și spune: *Adevărat zic vouă că un bogat cu greu va intra în împărăția cerurilor.* Domnul a vorbit adesea despre aceste lucruri, arătându-Și limpede învățătura despre ele. O astfel de împrejurare ne înfățișează și Evanghelia de astăzi.

Și iată, venind un tânăr la El, I-a zis: Învățătorule bun, ce bine să fac, ca să am viața veșnică ? Matei și Marcu spun că acest tânăr *avea multe avuții.* Luca adaugă că era *dregător* (Luca 18, 19). Întâlnirea a avut loc pe un drum în Iudeea, după frumoasa întâmplare cu pruncii aduși la Iisus, când Domnul le-a poruncit ucenicilor: *Lăsați copiii să vină la Mine... căci împărăția lui Dumnezeu este a unora ca aceștia* (Luca 18, 16). Binecuvântându-i pe copii, a adăugat că cine nu va primi împărăția cu credință și bucurie copilărească, nu va intra întrînsa. Arătând că astfel de prunci nevinovați sunt locuitori ai împărăției lui Dumnezeu, Domnul a pornit mai departe pe drumurile Iudeii. Atunci a alergat la El acel tânăr bogat *și îngenunchind înaintea Lui, Îl întreba* Marcu 10, 17) cele de mai sus. Felul în care tânărul s-a apropiat de Hristos e vrednic de toată lauda; cu atât mai mult e întristător felul în care s-a despărțit de El. A alergat la Hristos; a căzut în genunchi înaintea Lui; a căutat la El sfat despre cel mai de seamă lucru din lumea aceasta: despre viața veșnică, despre dobândirea ei. A venit cu toată inima, nu ca fariseii care căutau să-L ispitească pe Domnul. Era întrînsul o foame a duhului; înconjurat de bogățiile dinafară, acest om își simțea sărăcia lăuntrică.

Învățătorule bun... Cu aceste cuvinte s-a îndreptat tânărul spre Hristos. Cel care și-a petrecut toată viața în temniță, fără altă lumină decât a unui opaiț, păcătuiește oare atunci când, văzând pentru

întâia oară soarele, îl numește și pe acesta opaiț ? *Ce bine să fac ?* Întrebarea era fără îndoială pusă în contextul bogățiilor sale, cum se întâmplă de obicei cu cei avuți, care nu pot face o deosebire între ei și averile lor, nici nu se pot gândi la sine fără a se gândi și la bogățiile pe care le au. Ce să fac — ce lucru bun — cu averea mea, *ca să am viața veșnică ?* Fără să-și dea seama cu Cine vorbește, nu-și dădea seama nici ce spune. Cât s-ar fi bucurat să audă pe Învățătorul sfătuindu-l cum să câștige el, cu bogățiile lui, ceea ce nu se poate cumpăra cu lumea întreagă: viața veșnică !

Iar El a zis: De ce-mi zici bun ? Nimeni nu este bun decât numai Unul Dumnezeu. Domnul, cunoscătorul de inimi, a pătruns gândurile tânărului, le-a citit ca pe o carte deschisă. A văzut că tânărul nu știe cine este El, socotindu-L a fi doar un om bun și un bun învățător. De aceea, prin aceste cuvinte, a vrut să înalțe gândirea tânărului. Dacă sunt un om ca toți oamenii, pentru ce mă numești bun, iar dacă știi cine sunt, de ce nu spui pe față, fără să-mi zici „învățătorule" ? Numai Dumnezeu este bun în toată puterea cuvântului; oamenii cumsecade pot fi numiți „buni" doar în comparație cu cei care nu sunt buni. Dar, față de Dumnezeu, nimeni nu se poate nu-mi „bun", Dumnezeu singur este singurul bun. Mântuitorul așadar nu l-a mustrat pe tânăr pentru că L-a numit pe El „bun", ci pentru că L-a numit bun socotindu-L un om de rând. N-a vrut Domnul să spună: „Eu nu sunt bun", ci: „Eu nu sunt un om ca toți oamenii, un muritor oarecare. Sunt Cel despre care singur se poate spune că este bun".

După această lămurire, Domnul răspunde la întrebările tânărului bogat. *De vrei să intri în viață păzește poruncile. El I-a zis: Care ? Iar Iisus a zis: Să nu ucizi, să nu preacurvești, să nu furi, să nu mărturisești strâmb; cinstește pe tatăl tău și pe mama ta și să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți.* Iată cerințele intrării în viață. Tânărul însă nu întreba cum să intre în viață, ci cum să *aibă* viață, cum să o câștige, cum să o moștenească. Ignoranța de care a dat dovadă în privința Persoanei lui Iisus, o dovedește acum și în privința vieții veșnice. Și după ce Domnul l-a îndreptat cu privire la Sine, îl îndreaptă acum și cu privire la viața veșnică. Viața veșnică își are treptele ei: pe o treaptă sunt cei care doar se mântuiesc; pe alta cei desăvârșiți. Apostolii vor ședea pe douăsprezece tronuri și vor judeca pe cele douăsprezece seminții ale lui Israel, pe când ceilalți, cei mântuiți,

nici nu vor sta pe vreun tron, nici nu vor judeca pe nimeni, cu toate că și cei dintâi și cei din urmă vor fi în viața veșnică. *Nu știți că sfinții vor judeca lumea ?* Întreabă apostolul Pavel pe Corinteni (I Corinteni 6, 2). Ei vor judeca nu numai lucrurile din această lume, ci și pe îngeri. Nu toți cei mântuiți vor judeca, ci numai cei desăvârșiți, sfinții lui Dumnezeu. Preacurata, preasfânta Fecioară Maica lui Dumnezeu, e mai cinstită decât heruvimii și mai slăvită fără de asemănare decât serafimii; apostolii sunt înaintea tuturor sfinților, sfinții înaintea drepților, iar drepții înaintea celor doar mântuiți. Desăvârșiți sunt cei care, înafară de sine, au mântuit pe alții cu puterea numelui lui Hristos; iar mântuiții sunt cei care abia pe ei s-au mântuit. *În casa Tatălui Meu multe locașuri sunt* (Ioan 14, 2), a spus Mântuitorul Însuși. De n-ar fi așa, ar fi spus El că este ? Același lucru îl spune și în împrejurarea de față, doar că altfel. În împărăție nu sunt toți deopotrivă; una e slava celor intrați în împărăție, și alta slava celor desăvârșiți în împărăție.

Să ne întoarcem la cerințele intrării în împărăție, și vom auzi de pe înseși buzele Adevărului care sunt cerințele desăvârșirii. Ce se cere, așadar, ca să intri în împărăție, în viața veșnică ? Să păzești poruncile. Care anume ? Toate. Întâi pe cele care opresc de la rău, apoi pe cele care poruncesc facerea de bine, după cuvântul proorocului: *Ferește-te de rău, și fă binele* (Psalm 33, 13). Trebuie așadar să ne ferim mai întâi de rău, să ținem răul departe; numai așa vom putea să facem binele. De aceea Domnul întărește întâi poruncile prohibitive, și abia apoi pe cele pozitive, iar nu în ordinea în care le-a primit Moise. Să nu ucizi, să nu preacurvești, să nu furi, să nu mărturisești strâmb — acestea sunt cele patru porunci care înseamnă întoarcerea de către rău; iar a cinsti pe tatăl nostru și pe mama noastră și a ne iubi aproapele sunt porunci care înseamnă săvârșirea binelui. Câtă vreme le săvârșești pe cele dintâi, nu le poți săvârși pe celelalte. Cine e în stare să ucidă pe aproapele său, firește că nu-l poate iubi; cine preacurvește, nu știe ce este iubirea. Pomenind aceste șase porunci Domnul nu urmărește să așeze toate poruncile în ordine, ci doar pe câteva mai însemnate. Acest lucru se vede mai întâi din faptul că Domnul trece sub tăcere porunca de căpetenie, porunca poruncilor: iubirea de Dumnezeu. În al doilea rând, se vede din istorisirile celorlalți doi Evangheliști, Marcu și Luca; aceștia nu pomenesc toate cele șase porunci care apar la

Matei. Nici unul, bunăoară, nu spune nimic despre porunca iubirii aproapelui. Iar Marcu, la poruncile de opreliște, adaugă încă una: *„Sa nu înșeli pe nimeni"* Aici Evangheliștii se întregesc, și nu este între ei nici o nepotrivire. Din cele istorisite de ei se desprinde un lucru: că Domnul nu a vrut să deosebească în vreun fel cele cinci sau șase porunci de celelalte, ci să-i aducă aminte tânărului de toată Legea. Îndemnul de a împlini poruncile Legii Vechi este întărit prin cuvintele rostite înainte: *Să nu socotiți că am venit să stric Legea... n-am venit să stric, ci să împlinesc* (Matei 5, 17) Iar dacă Domnul cel desăvârșit a împlinit toată Legea, cu atât mai mult au să o împlinească cei ce urcă încet treptele anevoioase ale desăvârșirii.

Toate poruncile pomenite de Domnul au un tâlc anume pentru tânărul bogat. Astfel *să nu ucizi* înseamnă: desfătarea peste măsură a trupului întru bogății și plăceri ucide sufletul. *Să nu preacurvești* înseamnă: sufletul e închinat lui Dumnezeu ca o mireasă mirelui său. Sufletul care petrece în dragostea avuțiilor și a strălucirilor pământești, în desfătări trecătoare, preacurvește împotriva lui Dumnezeu, a mirelui celui fără de moarte. *Să nu furi* înseamnă: să nu furi de la suflet ca să dai trupului; să nu furi timpul, grija și lucrarea ce se cuvin sufletului, și să le dai trupului. Omul bogat întru cele dinafară este, îndeobște, un nevoiaș lăuntric. Și de obicei — deși nu e lege — toate avuțiile omului dinafară sunt jefuite de la omul dinlăuntru: un trup gras e semnul unui suflet slab; podoaba falnică a trupului e semnul golătății sufletului; puterea dinafară, semnul neajutorării dinlăuntru. *Să nu mărturisești strâmb* înseamnă: nu cumva să îndreptățești iubirea de avuții în paguba sufletului tău, pentru că aceasta nu e altceva decât răstălmăcirea adevărului lui Dumnezeu, precum și mărturie mincinoasă înaintea lui Dumnezeu și a cugetului tău. *Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta* înseamnă: Nu te cinsti numai pe tine, pentru că ți-e spre pierzare aceasta; cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, prin care ai venit pe lume, ca în acest chip să cinstești pe Dumnezeu, de la Care toți ați venit, și tu și părinții tăi. *Iubește-ți aproapele* înseamnă: în școala primară a uceniciei în bine, învățăm să ne iubim aproapele ca să ne putem ridica la înălțimea iubirii de Dumnezeu. Iubește-ți aproapele, pentru că această iubire te scapă de iubirea de sine care te poate duce la pierzanie. Să iubești pe ceilalți *ca pe tine însuți*, ca să fii în bună rându-

ială, să te faci deopotrivă cu ceilalți în proprii tai ochi. Ca nu cumva mândria, pe care avuțiile o hrănesc, să te piardă.

La acest sfat al Domnului, tânărul a răspuns: *Toate acestea le-am păzit din copilăria mea. Ce-mi mai lipsește ?* Toate poruncile el le cunoștea și le împlinea din copilărie, după felul mozaic, pe dinafară. Aici iarăși se înșela tânărul. El credea că Hristos nu i-a spus nimic nou, că doar i-a repetat învățături vechi, când de fapt orice poruncă veche rostită de Hristos primește un înțeles nou, un duh nou, o viață nouă. Fiecărei porunci exterioare date de Domnul prin Moise, același Domn, Hristos, în Zidirea cea Nouă, în Descoperirea cea Nouă, îi dă un înțeles lăuntric adânc. Dacă acest tânăr ar fi împlinit poruncile în rostul lor adânc, hristic, și nu numai pe dinafară, de formă, ca fariseii, ar fi fost dezlegat în duh de avuțiile sale și nu i-ar fi fost greu să împlinească ceea ce i-a arătat Hristos mai departe. Dar se vede că și el împlinise poruncile ca fariseul care, rugându-se, se felicita în fața lui Dumnezeu: *Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câștig* (Luca 18, 12). De aceea el a și rămas legat de avuțiile sale, nefiind chip să se desfacă de ele și să-L urmeze pe Hristos. *Ce-mi mai lipsește ?* l-a întrebat el pe Hristos, dându-și seama că se află în pragul mântuirii. Se vede că nădăjduia să primească de la Domnul vreo altă poruncă, ușor de împlinit. Hristos a văzut cu câtă naivitate se ținea tânărul acesta de litera Legii, și, așa cum ne spune Evanghelistul Marcu, S-a uitat la el *cu dragoste* (Marcu 10, 21). De ce l-a privit Hristos cu dragoste pe tânărul acesta nedesăvârșit ? Pentru că formalismul lui nu venea din răutate, ca al fariseilor, ci din naivitate, tânărul fiind, de altfel, plin de bunavoință.

Iisus i-a zis: Dacă voiești să fii desăvârșit, du-te, vinde averea ta, dă-o săracilor și vei avea comoară în cer; după aceea, vino și urmează-Mi Mie. Ci, auzind cuvântul acesta, tânărul a plecat întristat, căci avea multe avuții. Domnul i-a spus, la sfârșit, un cuvânt nou, un cuvânt greu și neașteptat. I l-a spus scrutând adâncimile inimii lui, i l-a spus chiar știind că acest cuvânt nu-i va putea despărți sufletul de averile sale, logodindu-l lui Dumnezeu. Și a spus acest cuvânt nu numai pentru acel tânăr, ci și pentru ucenicii care, de față fiind, ascultau. *Dacă voiești să fii desăvârșit.* Aceasta nu este numai calea întru împărăție, ci și stăpânirea întru împărăție. *Du-te, vinde averea ta.* Mergi și arată-te stăpân al avuțiilor tale, și nu rob al lor. Averile au pus stă-

pânire pe tine, nu tu pe ele. Ți-au cuprins sufletul încetul cu încetul și l-au predat diavolului. Mergi dar și vinde-le, dă-le celor care au nevoie de ele, fă acest lucru ca stăpân peste viața ta, nu ca rob. Mergi și desfă legătura nelegiuită dintre sufletul tău și ceea ce ai. Mergi și fii liber. Du-te și scapă-ți sufletul de sub povara pământului, de sub praful trupescului, din stricăciunea desfătării cu bogăția. Poruncește sufletului tău să-Mi urmeze Mie. Trimite-l, dezlegat de toate, să vină după Mine. Sufletul e cel mai bogat atunci când nu are nimic. E în cea mai mare siguranță când nu se întovărășește cu nimeni afară de Mine. Vinde totul, împarte săracilor. Săracii sunt cei care folosesc bogățiile tale nu ca să se împodobească cu ele, nu ca să se înrobească lor, ci ca să aibă pâinea cea de toate zilele, ca să poată îndura viața, ca să aibă și ei un sprijin. Tot ce dai în chip de bun trupesc se va întoarce preschimbat în bun duhovnicesc. Vezi, sufletul îți e sărac, săracă îți e inima, săracă și mintea. Se vor îmbogăți toate cu bogățiile trebuitoare când tu te vei fi scuturat de bogățiile prisositoare.

De ce l-a sfătuit Domnul pe tânăr să-și vândă întâi averile și să le dea săracilor, și nu i-a spus doar: „Lasă totul, nu te mai întoarce la casa ta, vino după Mine !" Astfel i-a vorbit celui ce voia să se întoarcă să-și îngroape tatăl: *Lasă morții să-și îngroape morții lor* (Luca 9, 60). Tânărului bogat însă nu i-a vorbit așa Domnul, și pentru două pricini: mai întâi, pentru că dacă nu și-ar fi vândut averile, s-ar fi găsit vreo rudă care să le moștenească, sau vecini care să și le însușească, părăsite fiind, și astfel s-ar fi îmbogățit acei oameni și ar fi ajuns în starea de mai înainte a tânărului, în robia averilor în care fusese el. În al doilea rând, trimițându-l pe tânăr să-și împartă averile la săraci, Domnul a urmărit să trezească întrînsul iubirea și mila pentru semenii lui, să-l aducă la starea bucuriei de a da și de a face bine. Pentru aceasta i-a vestit răsplata veșnică, fericirea veșnică în ceruri, unde molia nu roade, nici rugina nu macină, nici hoții nu fură. Bunurile pe care le vei primi sunt nesfârșit mai mari decât cele de care te lipsești. La ce-ți mai sunt bune averile pământului când vei muri azi sau mâine ? Ruinele din lumea aceasta te ruinează în lumea viitoare. Însă comoara pe care o vei avea în ceruri te așteaptă acolo și o afli când te vei despărți de lumea aceasta — și ceasul nu întârzie să bată. O afli și nimeni nu o ia de la tine, e a ta în veci. Astfel mângâindu-l cu încredințarea comorii din ceruri

pentru păruta pierdere din această lume, Mântuitorul îl cheamă pe tânăr la Sine: *Vino și urmează-Mi Mie.* După ce ai lăsat toate, vino întreg după Mine, căci nu poți merge după Mine cu un picior, iar cu celălalt după bogățiile tale, nu poți să te uiți la Mine cu un ochi, și cu celălalt la bogățiile tale. Nu. Nu poți să slujești la doi stăpâni.

Zadarnic însă. Tânărul a ascultat cu luare-aminte, a înțeles ce i se cere și s-a întristat foarte tare, *căci avea multe avuții.* Era foarte bogat. Adică: era foarte legat de avuțiile sale, era prea înrobit lor, prea slab ca să se smulgă dintre bălăriile care l-au năpădit. Era asemeni seminței bune căzute între spini, care prinde rădăcină dar este repede înăbușită și nu rodește. Multele sale avuții erau spinii care se îndeseau împrejurul inimii sale. A vrut gospodarul să smulgă spinii și să lase samânța în bătaia soarelui, să crească nestingherită, dar nu a putut; l-au împiedicat prisosurile vătămătoare, și i-a fost lui ca celui care s-a înecat cu tot cu barca plină ochi. Domnul a întins spre el mâna-I mântuitoare ca să-l apuce și să-l ia înapoi în corabie; dar el a rămas cu lucrurile încărcate spre pierzarea sa. Așa s-a despărțit tânărul cel bogat de Hristos, Căpitanul Corabiei Vieții, și s-a pierdut în ape cu tot ce a avut.

Iar Iisus a zis ucenicilor Săi: Adevărat zic vouă că un bogat cu greu va intra în împărăția cerurilor. Și iarăși zic vouă că mai lesne este să treacă cămila prin urechile acului, decât să intre un bogat în împărăția lui Dumnezeu. Nici un cuvânt al lui Hristos nu a fost aruncat zadarnic în brazda acestei lumi. Când vorbele nu i-au fost înțelese de cei cărora le-au fost spuse, au fost înțelese de alții care le auzeau. Cuvintele lui Hristos au fost spuse pentru tânărul bogat, dar și pentru ucenicii care erau de față. Tânărului nu i-au folosit la nimic, dar ucenicilor da. De aceea, după plecarea tânărului Domnul S-a întors către ei și le-a arătat cât de greu este pentru omul bogat să intre în împărăția cerurilor. Nu a spus că-i cu neputință să intre, ci că este foarte, foarte greu. Că nu-i cu neputință se vede limpede din Sfânta Scriptură. Avraam era foarte bogat, dar credința l-a legat de Dumnezeu, nu de avuții, l-a legat mai strâns decât de singurul sau fiu. *Sunt pulbere și cenușă,* striga Avraam din mijlocul bogățiilor sale (Facere 18, 27). Cu adevărat și dreptul Iov era foarte bogat, dar multele sale averi nu l-au împiedicat să se smerească și să fie ascultător de Dumnezeu, atât în propășire cât și în nefericire. Boaz, străbunicul lui David, a fost bogat, dar a plăcut lui Dumnezeu prin

buna lui voire. Iosif din Arimateia era bogat, însă bogăția nu i-a fost în dauna evlaviei către Hristos, nici grijii pentru El în moarte: I-a dat Domnului însuși mormântul nou pe care îl pregătise pentru sine. Și încă mulți alții care au plăcut lui Dumnezeu de-a lungul istoriei Bisericii au fost bogați, și cu toate acestea s-au mântuit și au moștenit împărăția lui Dumnezeu, nefiind legați cu inima de averile lor pământești pe care le socoteau a fi praf și cenușă, ci numai de Hristos.

Bogăția nu este rea în sine, după cum nu este rău în sine nimic din ceea ce a zidit Dumnezeu. Rea este legarea omului de bogății, de pământuri, de avere; rele sunt patimile pe care bogăția le aduce cu sine și le hrănește: curvia, lacomia, beția, lăudăroșenia, deșertăciunea, mândria, disprețul față de alții, defăimarea sărmanilor, uitarea lui Dumnezeu și toate celelalte *ad infinitum,* care toate sunt rele. Puțini sunt cei în stare să se împotrivească ispitei ascunse în bogăție, să se ridice deasupra avuțiilor, să fie stăpâni slobozi iar nu robi legați.

Mai presus de toate, omului bogat îi vine greu să postească, iar fără post nu este nici îmblânzirea trupului, nici smerenie, nici adevărată rugăciune. De aceea spune Domnul că este greu pentru un bogat să intre în împărăția cerurilor. Dar nici nu spune că pentru sărac este ușor să intre. Sărăcia își are ispitele ei, la fel ca și bogăția. Bogatul se mântuiește prin fapte de milostenie, ca și prin smerenie, iar săracul prin multa răbdare și nădejde în Dumnezeu. Nu va fi mântuire pentru bogatul împietrit și mândru, nici pentru săracul care-și pierde nădejdea în Dumnezeu și-și plânge soarta. În lumea aceasta nici bogăția nici sărăcia nu sunt la întâmplare ci după preaînțeleapta lui Dumnezeu Pronie. Ar putea Dumnezeu într-o clipă să-i facă pe toți oamenii deopotrivă de bogați, dar acest lucru este curată nebunie. Ar însemna ca oamenii să fie cu totul dezlegați unul de altul. Cine s-ar mai mântui atunci ? Cum ar mai putea să se mântuie cineva ? Pentru că oamenii se mântuiesc unii prin alții. Bogatul e legat de sărac iar săracul de bogat; învățatul de cel neștiutor iar neștiutorul de cel cu știință; cel sănătos de cel bolnav, iar bolnavul de cel teafăr. Jertfa materială se plătește cu aurul duhovnicesc. Jertfa spirituală a cărturarului se plătește cu monedă materială de cel neînvățat. Ajutorul fizic pe care-l dă cel sănătos este plătit de cel bolnav cu monedă duhovnicească și vice versa: jertfa

duhovnicească a bolnavului (care le aduce oamenilor aminte de Dumnezeu și de Judecată) este plătită cu slujire fizică de către cel sănătos.

Toate se întrețes ca într-un covor multicolor. O lume într-o singură culoare ar orbi orice privire. Cum ar putea bogatul să-și mântuiască sufletul prin milostenie și să se scuture de mândrie și împietrire, fără cel sărac ? Și cum ar putea săracul să-și mântuie sufletul prin răbdare, îndurând, sau să și-l piardă cârtind și pizmuind, fără cel bogat ? Cum să se mântuie neștiutorul, fără smerenie și fără ascultare de cel învățat ? Iar acesta cum să se mântuiască fără mila față de cel neștiutor și fără stradanie întru folosul lui ? Cum să nu se piardă amândoi, unul prin invidie și sălbăticie iar altul prin dispreț și trufie ? Fără cei în suferință, cum să-și scape sufletele cei sănătoși arătându-le milă, îngrijindu-i și rugându-se pentru ei ? Iar arătându-se nepăsători față de cei bolnavi, părăsindu-i și lăudându-se cu sănătatea lor, cum să nu se piardă cei teferi ? Iar suferinzii, fără cei sănătoși, cum și-ar mântui sufletele lor prin supunere și recunoștință, cum și le-ar pierde pizmuind și urând sănătatea altora ?

Domnul l-a lăsat pe om să aleagă. Nu este om pe lume în fața căruia să nu se deschidă două drumuri: al mântuirii și al pierzaniei. În aceasta stă toată libertatea omului. Bogăția poate mântui un om, și îl poate pierde, după cum și sărăcia poate mântui sau duce pe cineva la pierzare. La fel știința și neștiința, boala și sănătatea. Totul depinde de ceea ce omul alege. Hristos îi cheamă pe oameni la înțelegere, nu la silă. De aceea El nu îi poruncește tânărului bogat: „să intri în viață !", ci spune: *De vrei să intri în viață.* Nu îi poruncește: „Fii desăvârșit !", ci zice: *Dacă voiești să fii desăvârșit.* Dacă vrei ! Așa vorbește Dumnezeu ființelor libere, cuvântătoare. Dumnezeu vrea ca toți să meargă pe calea cea dreaptă, vrea ca toți să se mântuiască, dar lucrul acesta înseamnă că omului îi sta deschisă în față și calea pierzării.

Și iarăși zic vouă, zice Domnul, *că mai lesne este să treacă cămila prin urechile acului, decât să intre un bogat în împărăția lui Dumnezeu.* Cuvântul „cămilă" nu însemna doar animalul, ci și un odgon gros cu care se priponeau corăbiile în port ca să nu le ia vântul. Se pare că Domnul la acest odgon gros S-a gândit aici. Mai ușor trece funia cea mai groasă prin urechile acului decât intră un bogat în împărăția lui Dumnezeu. Aproape cu neputință, s-ar zice, și chiar dacă nu

cu totul, oricum foarte greu. Aceste cuvinte au fost rostite de Însuși Cel ce cunoaște slăbiciunea firii omenești și ușurința cu care sufletul se lasă ademenit de bogății, lipindu-se de pământ fără a se mai putea smulge vreodată.

Auzind, ucenicii s-au uimit foarte, zicând: Dar cine poate să se mântuiască ? Dar de ce erau uimiți ucenicii acum, ei care făcusera ceea ce tânărul bogat nu fusese în stare să facă ? Ei lăsaseră toate și urmaseră lui Hristos. Înțeleptul Gură-de-Aur lămurește în chip minunat: ucenicii nu se temeau pentru ei înșiși, ci pentru ceilalți, printre care se aflau mulți bogați. De dragul altora s-au uimit ucenicii de înfricoșătoarele cuvinte ale lui Hristos. Domnul i-a trimis în lume să mântuiască pe oameni. Dar ce să faci pentru atâta omenire bogată dacă e aproape cu neputință să intre bogații în împărăția lui Dumnezeu ? Grija pentru oameni le apăsa sufletul și de aceea au întrebat: *Dar cine poate să se mântuiască ?* De parcă ar fi fost ei mai milostivi decât Hristos ! De parcă ar fi avut ei mai multă dragoste de oameni decât Hristos !

Dar Iisus, privind la ei, le-a zis: La oameni aceasta e cu neputință, la Dumnezeu însă toate sunt cu putință. Domnul nu s-a uitat numai la fețele lor, n-a privit doar în ochii lor ci chiar în adâncimile inimii lor — și a citit în ele neștiința și frica. Nu cunoșteau încă puterea lui Dumnezeu, de aceea se temeau de lucrurile lui Dumnezeu. Ceea ce la oameni nu se poate, se poate la Dumnezeu. Și ce nu se poate la oameni ? Sau, altfel spus, ce bine ar putea face oamenii fără ajutorul lui Dumnezeu ? Nici unul. Fără Dumnezeu nu se mântuiesc nici săracii nici bogații. *Fără Mine nu puteți face nimic,* a spus Domnul. Iar Apostolul Pavel, care murise sieși și trăia în Hristos, a întărit aceste cuvinte spunând: *Toate le pot întru Hristos, Cel care mă întărește* (Filipeni 4, 13). Harul Duhului Sfânt poate să încălzească până și inima celui mai bogat dintre bogați, să o dezlege de avuțiile sale, să o dezlipească de pământ și să o ridice în calea mântuirii. *La Dumnezeu toate sunt cu putință.*

Dumnezeul nostru este atotputernic. Cuvântul Său cel tare a zidit lumea, mâna Sa cea tare ține bolta cerească. El, Atotputernicul, cu adevărat poate să mântuiască pe cei ce caută mântuirea. Oricare ar fi așezarea și starea noastră pe pământ, oricare ar fi împrejurările vieții noastre, Atotputernicul poate să ne mântuiască. Dar nu numai că poate; vrea. Atotputernic și milostiv e Dumnezeul nos-

tru. Să ne grăbim a-I ieși în întâmpinare, pentru că El ne cheamă, pentru că El ne așteaptă. Se bucură împreună cu toți sfinții îngeri numai și văzând că ne-am întors fața spre El. Să ne întoarcem, O, să ne întoarcem la El, să alergăm spre patria noastră cea adevărată ca să-L întâlnim pe Dumnezeul nostru cel atotputernic și bun. Să ne grăbim mai înainte ca moartea să ne bată în ușă și să strige: „E prea târziu !" Slavă Dumnezeului nostru cel atotputernic și milostiv, slavă Treimii Celei deoființă și nedespărțită, Tatălui, Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A TREISPREZECEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia lucrătorilor nelegiuiți
Matei 21, 33-42

Era un om oarecare stăpân al casei sale, care a sădit vie. A împrejmuit-o cu gard, a săpat în ea teasc, a clădit un turn și a dat-o lucrătorilor, iar el s-a dus departe. Când a sosit timpul roadelor, a trimis pe slugile sale la lucrători, ca să-i ia roadele. Dar lucrătorii, punând mâna pe slugi, pe una au bătut-o, pe alta au omorât-o, iar pe alta au ucis-o cu pietre. Din nou a trimis alte slugi, mai multe decât cele dintâi, și au făcut cu ele tot așa. La urmă, a trimis la ei pe fiul său zicând: Se vor rușina de fiul meu. Iar lucrătorii viei, văzând pe fiul, au zis între ei: Acesta este moștenitorul; veniți să-l omorâm și să avem noi moștenirea lui. Și punând mâna pe el, l-au scos afară din vie și l-au ucis. Deci, când va veni stăpânul viei, ce va face acelor lucrători ? I-au răspuns: Pe acești răi, cu rău îi va pierde, iar via o va da altor lucrători, care vor da roadele la timpul lor. Zis-a lor Iisus: Au n-ați citit niciodată în Scripturi: „Piatra pe care au nesocotit-o ziditorii, aceasta a ajuns să fie în capul unghiului. De la Domnul a fost aceasta și este lucru minunat în ochii noștri" ?

Nimic pe lume nu-i mai urât decât nerecunoștința, nimic mai jignitor și mai distrugător de suflet. Ce poate fi mai urât decât ca omul să tăgăduiască și să ascundă binele care i s-a făcut ? Și ce-i mai urât decât să plătești milostivirea cu nemilostivire, încrederea cu neîncredere, cinstea cu necinste și binele cu batjocură ? Nerecunoștința așterne un nor negru între omul nerecunoscător și Ochiul cel preacurat din ceruri, lumina cea fără de amestecare cu întunericul, bunătatea cea neamestecată cu răul.

Omul se mânie pe dobitoacele nerecunoscătoare, deși adesea necuvântătoarele îl fac de rușine pe om cu credincioșia, încrederea și mulțumirea pe care i-o arată. Dar ce fac oamenii pentru animale, ca acestea să-i fie îndatorate lui ? Aproape nimic, înafară de ceea ce socotesc ei că trebuie să facă pentru a primi mult în schimbul a puțin.

Iar omul, pe lângă înzecita plată pe care i-o dau dobitoacele pentru că sunt îngrijite, mai așteaptă de la ele să-i fie și recunoscătoare!

Și mai mult se mânie omul pe cel nerecunoscător, pentru că un om poate face pentru un altul neasemănat mai mult decât orice animal, dar și nemulțumitor poate să se arate nemăsurat mai mult decât animalul. În lumea aceasta recunoștința își primește adevărata ei măsură și dumnezeiască strălucire numai în om, după cum și nerecunoștința se arată în întreaga-i hidoșenie numai în om — numai în neamul omenesc. Nici o altă făptură de pe pământ nu poate să arate atâta recunoștință sau nerecunoștință ca omul. Cu cât mai mulțumitor se arată un om cu atât mai aproape e de desăvârșire. Îndatorarea față de toate zidirile lui Dumnezeu din preajma lui îl fac să fie cel mai ales locuitor al universului plin de stele. Recunoștința față de semeni face dintrînsul cel dintâi cetățean al societății omenești. Gratitudinea față de Ziditor și față de oameni îl fac vrednic cetățean al împărăției lui Dumnezeu.

Dar ce sunt toate darurile pe care lumea și oamenii de pe pământ le pot face unui muritor, pe lângă darurile fără de număr și fără de asemănare pe care le primește zi și noapte de la Dumnezeu? Ce este toată recunoștința pe care o datorăm zidirilor și oamenilor, pe lângă venerația pe care o datorăm lui Dumnezeu? Căci tot ce primim de la zidiri și de la oameni, de la Dumnezeu primim prin aceștia. Și câte daruri încă nu ne dă nouă Dumnezeu în chip nemijlocit, din prima clipă de viață și încă mai dinainte de a ne naște, până la moarte? Câte haruri revarsă Domnul asupra sufletelor botezate, câte binecuvântări duvovnicești, câtă putere! A te arăta nerecunoscător față de toate acestea înseamnă nu numai să-ți pierzi statura de om ci înseamnă să cazi cu mult mai prejos decât dobitoacele și decât orice făptură din lume.

Ca să scape neamul omenesc de la o astfel de cădere, Mântuitorul a înălțat adesea în public rugăciuni și mulțumiri către Dumnezeu (Matei 11, 25; 14, 19; 26, 26-7). La fel au făcut și apostolii, totdeauna *lăudând pe Dumnezeu* (Fapte 2, 47) și binecuvântându-L, nu numai pentru bunătatea Lui față de dânșii ci și față de alții. *Nu încetez a mulțumi pentru voi,* scrie Apostolul Pavel credincioșilor din Efes (1, 16), învățându-i totodată să fie mulțumitori *pentru toate în numele Domnului nostru Iisus Hristos* (Efeseni 5, 20). În același chip Biserica lui Dumnezeu, urmând pilda apostolilor, înalță neîncetat

laude și mulțumiri Domnului Celui Viu, îndemnând pe credincioși să nu uite și să nu contenească niciodată a lăuda pe Dumnezeu pentru toate cele de la Dânsul. Nici o slujbă a Bisericii nu începe fără cuvânt de binecuvântare: *„Binecuvântat este Dumnezeul nostru..."*, *„Binecuvântată este împărăția ..."*; nici una nu sfârșește fără cuvânt de laudă: *Slavă Ție Hristoase Dumnezeul nostru, nădejdea noastră, slavă Ție!"* Astfel, cugetele, imnele și rugăciunile de mulțumire către Dumnezeu se întipăresc adânc în sufletele credincioșilor, ca fiecare să poată spune despre sine, împreună cu Psalmistul: *Lauda Lui pururea în gura mea* (Psalm 33, 1).

Dintre toate pildele de nerecunoștință față de Dumnezeu, cea mai rea, cea mai strigătoare la cer este nerecunoștința poporului evreu către Domnul nostru Iisus Hristos. Pilda aceasta o rostește Însuși Domnul în Evanghelia de astăzi în chipul parabolei profetice a stăpânului și a lucrătorilor celor răi. Mântuitorul a spus pilda aceasta în templul din Ierusalim, înaintea înaltelor fețe preoțești și a bătrânilor poporului, cu puțin mai înainte de patima și de răstignirea Sa.

Era un om oarecare stăpân al casei sale, care a sădit vie. A împrejmuit-o cu gard, a săpat în ea teasc, a clădit un turn și a dat-o lucrătorilor, iar el s-a dus departe. Precum în alt loc Hristos vorbește despre *un împărat,* așa și aici vorbește despre *un om oarecare stăpân al casei sale,* adică despre un bun gospodar: despre Dumnezeu. Oricât de umil și de slab este omul în lumea aceasta, Dumnezeu nu Se rușinează a Se chema pe Sine: *un om.* Omul este cea mai înaltă, cea mai de preț făptură din întreaga zidire, de aceea Dumnezeu Își spune Sieși *om,* arătând prin aceasta supremația omului asupra oricărei alte zidiri din lume, și arătând de asemenea marea Sa iubire de oameni. Întunecatele minți păgânești ale necredincioșilor și apostaților L-au chemat pe Dumnezeu cu numele stihiilor și lucrurilor din natură: foc, soare, vânt, apă, piatră, lemn și animale — dar niciodată nu L-au chemat om. Singură credința creștină a înălțat omul deasupra întregii firi zidite; singur omul a fost învrednicit cu cinstea de a lua Cel Preaînalt numele său.

Vie înseamnă poporul israelit cel ales de Dumnezeu să fie purtătorul mântuirii pentru tot neamul omenesc. Însuși Dumnezeu a numit pe israeliți vie a Sa (Isaia 5, 1-7). *Gardul* împrejmuitor al viei înseamnă legile pe care le-a dat Dumnezeu poporului ales, deosebin-

du-Şi-l astfel între celelalte neamuri. *Lege a pus în Israel; câte a poruncit părinţilor noştri ca să le arate pe ele fiilor lor* (Psalm 77, 6-7). *Teascul* este Mesia cel făgăduit, Mântuitorul neamului omenesc, cu a cărui făgăduinţă poporul ales şi-a stins prin vremuri setea ca şi cu o apă de-viaţă-dătătoare: *Dacă însetează cineva, să vina la Mine şi să bea* (Ioan 7, 37; cf. 4, 14), şi: *Cel ce crede în Mine nu va înseta niciodată* (Ioan 6, 35). *Turnul* înseamnă vechiul Templu de jertfă, înaintemergătorul Bisericii lui Hristos. Domnul Însuşi (Matei 16, 18; 21, 42) precum şi apostolii (Efeseni 2, 20) aseamănă Biserica cu o clădire. *Lucrătorii* sunt bătrânii poporului, preoţii şi învăţătorii.

Ce înseamnă cuvântul: *el s-a dus departe* ? Poate Dumnezeu să plece departe de poporul Său ? Înseamnă, pe de o parte, că înzestrându-l pe om şi făcând totul pentru mântuirea lui, Dumnezeu l-a lăsat pe mai departe în voia liberei sale alegeri, să folosească spre mântuire darurile primite; iar pe de altă parte înseamnă răbdarea lui Dumnezeu faţă de păcatele oamenilor şi faţă de nesăbuita lor lucrare împotriva propriei mântuiri: îndelunga răbdare a lui Dumnezeu, cea mai presus de înţelegerea omenească.

Când a sosit timpul roadelor, a trimis pe slugile sale la lucrători, ca să-i ia roadele. După cum stăpânul îşi trimite slugile la vremea hotărâtă ca să ia roadele sale de la argaţi, aşa a trimis şi Dumnezeu la israeliţi pe slujitorii Săi, pe aleşii Săi, ca să ia roadele duhovniceşti a tot ceea El le-a dat spre lucrare. Slujitorii lui Dumnezeu au fost profeţii iar roadele viei toate faptele bune izvorâtoare din păzirea Legii. *A trimis pe slugile sale la lucrători* înseamnă, mai întâi, că a trimis la bătrânii poporului, la preoţi, la cărturari şi la învăţători, la cei chemaţi să înveţe pe oameni Legea atât prin cuvânt cât şi prin faptă, la cei răspunzători înaintea lui Dumnezeu pentru ei şi pentru popor. Acestora li se dăduse cea mai mare putere şi cea mai mare înţelepciune — iar cui i se dă mult, i se şi cere mult. Toţi aceşti bătrâni şi capi ai poporului se cuvenea să primească pe trimişii lui Dumnezeu cu aceeaşi cinstire şi dragoste cu care L-ar fi primit pe Dumnezeu Însuşi, dacă nu pentru altceva, măcar din recunoştinţă faţă de Dumnezeu. În schimb, ei ce au făcut ?

Dar lucrătorii, punând mâna pe slugi, pe una au bătut-o, pe alta au omorât-o, iar pe alta au ucis-o cu pietre. Vedeţi cu câtă îndemânare întorc oamenii răul pentru bine ! Vedeţi ce neagră nerecunoştinţă ! Profeţii nu făceau decât să amintească acestor bătrâni ai poporului

şi cărturari Legea lui Dumnezeu, voia lui Dumnezeu, bunătatea lui Dumnezeu. Ei arătau mai cu seamă puterea mântuitoare, frumuseţea şi dulceaţa Legii, cerând a fi lucrată de fiecare om în parte şi de fiecare seminţie în parte. Ei cereau, în numele lui Dumnezeu, fapte bune drept roade ale dumnezeieştii Legi. Dar n-au găsit, şi s-au aflat ca unii care merg să culeagă într-o vie în care nu e nimic de cules. Iar preoţii şi cărturarii şi bătrânii nu numai că i-au lăsat să plece cu mâinile goale, dar i-au prins, i-au batjocorit, i-au bătut, i-au omorât, i-au ucis cu pietre. Iată, pe profetul Miheea l-au bătut, pe Zaharia l-au ucis chiar în faţa altarului, pe Ieremia l-au pietruit, pe Isaia l-au tăiat cu fierăstrăul, pe Ioan Înaintemergătorul l-au tăiat cu sabia.

Din nou a trimis alte slugi, mai multe decât cele dintâi, şi au făcut cu ele tot aşa. Alte slugi, alţi prooroci. Cu cât mai mult se strica poporul ales, cu atât mai mulţi profeţi le trimitea Dumnezeu cel milostiv ca să-i mustre, să le aducă aminte, doar-doar să nu ajungă la nimicirea la care ajunge via neroditoare care se taie şi se aruncă în foc. Dar nici această a doua ceată de slujitori ai lui Dumnezeu n-a nimerit mai bine decât prima. Şi pe ei i-au bătut, i-au ucis şi i-au pietruit bătrânii, cărturarii şi rabinii. Cu cât mai mare era răbdarea lui Dumnezeu, cu atât mai întunecată nerecunoştinţa poporului Său.

La urmă, a trimis la ei pe fiul sau zicând: Se vor ruşina de fiul meu. Slujitorii lui Dumnezeu au fost primiţi cu ruşine, mustrările lui Dumnezeu au fost toate nesocotite, bunăvoinţa lui Dumnezeu dispreţuită. Ce răbdare omenească n-ar fi ajuns la capăt ? Răbdarea lui Dumnezeu însă întrece chiar şi pe cea a celui mai răbdător doctor care are de-a face cu nebunii. Doar o câtime de asfel de nerecunoştinţă, şi oamenii ar fi răspuns cu un pumn de fier. Dar iată ce face milostivul nostru Dumnezeu: în loc de pumn de fier, trimite pe Fiul Său cel Unul-născut. O, nesfârşită bunătate ! Nici cea mai bună mamă n-ar arăta atâta răbdare faţă de copilul ei, cum arată Dumnezeul Cel Viu faţă de omenire, zidirea Sa. *Iar când a venit plinirea vremii,* zice Apostolul, *Dumnezeu a trimis pe Fiul Său* (Galateni 4, 4). A fost când s-a sfârşit timpul de aşteptare pe care Dumnezeu l-a lăsat lui Israel ca să aducă roadă; la umplerea paharului răutăţii şi nelegiuirii bătrânilor poporului; la scurgerea răstimpului de răbdare dumnezeiască. Când via s-a mănat cu totul, când gardul ei s-a ruinat şi s-a năpustit înăuntru-i un val de păgânatate, când teascul

s-a uscat, când turnul s-a făcut peșteră de tâlhari — atunci, pe neașteptate, în vie a coborât Fiul Stăpânului, Unul-născut fiul lui Dumnezeu. Dumnezeu a știut mai dinainte că lucrătorii n-au să se dea în lături să facă Fiului Său ce făcuseră și celorlalți trimiși. De ce spune dar: *Se vor rușina de fiul meu ?* Ca să ne rușineze pe noi, cei ce până astăzi nu-L primim pe Fiul lui Dumnezeu cu dragostea și cinstea cuvenită, și de asemenea ca să arate măsura de necrezut la care ajunsese nerecunoștința în rândul poporului ales, care avusese parte de atâta dumnezeiască binecuvântare. Auziți, așadar, prăpastia stricăciunii în care a ajuns nerușinata uitare și ura față de Dumnezeu.

Iar lucrătorii viei, văzând pe fiul, au zis între ei: Acesta este moștenitorul; veniți să-l omorâm și să avem noi moștenirea lui. Și punând mâna pe el, l-au scos afară din vie și l-au ucis. Ce aievea zugrăvire a ceea ce avea atât de curând să se întâmple Mântuitorului Iisus ! Întocmai cum nelegiuiții lucrători l-au ucis pe fiul stăpânului ca să rămână ei cu via lui, așa cu adevărat și capii evreiești, arhiereii, fariseii și cărturarii l-au ucis pe Hristos ca să se înstăpânească ei cu poftele lor asupra poporului lui Dumnezeu. *Ce facem ?* se întrebau ei. *Dacă-L lăsăm așa toți vor crede în El* (Ioan 11, 48). Așadar, după sfatul lui Caiafa, au hotărât să-L ucidă. O mie de ani nu le fusese de ajuns ca să învețe că de un om al lui Dumnezeu nu poți scăpa omorându-l, pentru că ucis fiind, mai deplin trăiește, mai aspru mustră, mai greu îți apasă conștiința. Părinții lor uciseseră atât de mulți prooroci ai lui Dumnezeu că în curând au trebuit să le înalțe monumente; proorocii uciși le erau încă mai amenințători în moarte decât în viață. Ochi aveau, dar nu erau în stare să vadă; minți aveau, dar nu erau în stare să înțeleagă ce se făcuse dealungul a o mie de ani cu profeții uciși și cu ucigașii lor; nu erau în stare nici măcar să-și aducă aminte.

Veniți să-l omorâm ! Nimic mai simplu. Dar pe cât de lesnicios mijloc de dezlegare a încurcăturilor omenești, pe atât de lipsit de succes. De la Cain la Caiafa, și de la Caiafa la ultimul ucigaș de pe pământ, totul a fost și este zadarnic. Să ucizi un drept nu înseamnă decât să-L trimiți înapoi acolo de unde a venit, adică la Dumnezeu. Ce altceva este aceasta decât să-l așezi într-o fortăreață de neatins, să-l înarmezi cu arme de nebiruit și să-l faci de o mie de ori mai puternic decât era câtă vreme umbla în trup pe pământ ? Să ucizi

un drept înseamnă să-i înlesnești biruința, să te osândești singur pe tine la nimicire și la veșnica pierzanie. Ce știa dar Caiafa, arhiereul evreiesc, dacă nu știa atâta lucru ? Mai puțin decât nimic, pentru că și nimicul i-ar fi folosit să hotărască a nu-L ucide pe Hristos, a nu se arunca pe sine — pe sine, nu pe Hristos — în osânda cea veșnică. *Veniți să-l omorâm,* pentru că tot norodul merge după El. „O să rămânem de izbeliște: fără putere, fără onoruri, fără bani. Cine o să ne mai slugărească ? Cine o să ne mai slăvească ? Pe cine o să mai înșelăm ? Pe cine o să mai jecmănim ? Mai bine să-L omorâm și să moștenim noi ceea ce vedem că moștenește El: poporul acesta, via noastră, care până acum a fost pe mâna noastră ca să ne desfătăm cu roadele ei." Cam așa gândeau răii aceștia. Și repede au dus la îndeplinire lucrul lor. L-au prins și *punând mâna pe el, l-au scos afară din vie și l-au ucis.* Vedeți cât de amănunțit a prevăzut Hristos ceea ce avea să I se facă Lui. Toți Evangheliștii spun că iudeii L-au scos afară din cetate, pe Golgota, la locul Căpățânii aflat dincolo de zidurile Ierusalimului. Acesta este înțelesul cuvântului: *l-au scos afară din vie.* Dar acest cuvânt mai înseamnă încă și că mai-marii lui Israel Îl vor lepăda pe Hristos, Îl vor reteza de la poporul israelit, Îi vor tăgădui neamul, nemaisocotindu-L de-al lor, Îl vor surghiuni înafara hotarelor nației lor și-L vor da, ca pe un străin, pe mâna străinilor, pe mâna romanilor, ca să-L judece ei.

Deci, când va veni stăpânul viei, ce va face acelor lucrători ? i-a întrebat Domnul pe bătrânii lui Israel. *Când va veni stăpânul,* zice — după ce spusese la începutul pildei că stăpânul *s-a dus departe.* Când vine stăpânul. Când, adică, răbdarea lui a ajuns l-a capăt. La sfârșitul răbdarii lui Dumnezeu începe mânia Lui. Dar despre cine spune aici Domnul că este stăpânul: El sau Tatăl ? Totuna este: *Eu și Tatăl una suntem,* a spus. Lucrul de căpetenie este că, la uciderea Fiului, răbdarea lui Dumnezeu a luat sfârșit și odată cu ea s-a pus capăt și obrăzniciei lucrătorilor.

I-au răspuns: Pe acești răi, cu rău îi va pierde, iar via o va da altor lucrători, care vor da roadele la timpul lor. Vedeți că nu știu ce spun ? Singuri își dau osânda ! La Marcu și la Luca pare că Domnul a rostit aceste cuvinte, Matei însă arată neîndoielnic că Hristos le-a cerut să spună ce gândesc ei că are să se întâmple. Și, întrucât între Evangheliști nu pot fi nepotriviri, înseamnă că mai întâi a spus Domnul ce va face stăpânul lucrătorilor celor răi, apoi i-a întrebat

ce cred ei înșiși. Ei au spus mai întâi la fel ca Domnul, încuviințând cuvintele Lui, apoi deodată, că și când și-ar fi dat seama ce îi paște, au strigat într-un glas: *Să nu fie !* (Luca 20, 16). Vedeți în ce stare de întunecare se află, vedeți că singuri nu știu ce-i cu ei ? Dar cine să fie acești alți lucrători cărora stăpânul le va da pe mai departe via ? Să înțelegem un lucru: după cum lucrătorii sunt noi, nouă este și via care li se va da lor. Odată cu venirea lui Hristos via se întinde, cuprinzând tot neamul omenesc. Nu se mai alcătuiește doar din israeliți, ci din toate semințiile pământului. Via aceasta nouă se va chema Biserica lui Dumnezeu, iar cei care vor lucra întrînsa vor fi apostolii, sfinții, părinții și învățătorii Bisericii, mucenicii și mărturisitorii, episcopii și preoții, binecredincioșii regi și regine; toți aceștia vor fi lucrători în via Domnului și *vor da roadele la timpul lor.* Ei vor fi *seminție aleasă, preoție împărătească, neam sfânt* (I Petru 2, 9). La venirea lui Hristos starea de popor ales a israeliților încetează și trece asupra tuturor celor care cred în El, din toate neamurile de pe fața pământului. *Să nu fie !* strigă lucrătorii cei răi când își dau seama că pilda țintește întrînșii. Fără aceste cuvinte predate nouă de Evanghelistul Luca, în Evanghelia lui Matei ar fi o lacună și nu s-ar înțelege de ce a spus Domnul mai departe cele ce urmează. Dar după cele rostite de starostii evreiești, se înțelege. *Au n-ați citit niciodată în Scripturi: „Piatra pe care au nesocotit-o ziditorii, aceasta a ajuns să fie în capul unghiului. De la Domnul a fost aceasta și este lucru minunat în ochii noștri" ?* E limpede că *piatra* este Însuși Hristos; *ziditorii* sunt bătrânii, preoții și cărturarii lui Israel; *unghiul* este legătura între Israel și păgânatate, între poporul ales de dinainte și poporul ales de după, între Templul vechi și Biserica nouă. Hristos e piatra unghiulară, capul unghiului în care se sfârșește Vechiul și începe Noul. El cheamă întru împărăția Sa, cu aceeași dragoste, și pe israeliți și pe neamuri; și unii și alții s-au arătat a fi, la venirea Sa, pomi sterpi, dar mai ales israeliții, care L-au lepădat așa cum leapădă zidarii pietrele care nu le trebuie. Cât s-au înșelat zidarii aceștia ! Ei au nesocotit piatra de temelie a vieții, a istoriei, a Zidirii întregi ! Cu adevărat, nu pe Hristos L-au lepădat ci, vrând a-L lepăda pe El, s-au lepădat pe ei înșiși, iar El a ajuns să fie piatra unghiulară a clădirii celei noi, a Zidirii celei noi.

De la Domnul s-a făcut aceasta și este lucru minunat în ochii noștri (Psalm 117, 23), și nimic nu poate fi mai înalt și mai drept decât

aceasta. Cu alte cuvinte: Citind Sfintele Scripturi, vi se pare vouă iudeilor că această minune a Domnului este minunată pentru voi ! Dar voi nu știți despre cine se vorbește aici. Nu știți voi că grozavă este această piatră, căci: *Cine va cădea pe piatra aceasta se va sfarîma, iar peste cine va cădea ea îl va spulbera* (Matei 21, 44; Luca 20, 18). Nefericiții iudei s-au împiedicat într-adevăr de piatra aceasta, care i-a zdrobit. A fost pentru ei o piatră de poticnire câtă vreme Iisus Domnul era pe pământ cu trupul, iar după Răstignire și Înviere s-a prăvălit peste ei și i-a spulberat. N-a trecut mult și asupra nelegiuiților lucrători care l-au ucis pe Fiul Stăpânului a căzut armata romană condusă de Titus; cetatea lor a fost facută una cu pământul iar evreii au fost scoși din țară și spulberați pe toată fața lumii.

Cu evreii s-a întâmplat ceva mai cumplit decât cu alte popoare care au păcătuit și au murit în păcatele lor, cum sunt asirienii, babilonienii, fenicienii, egiptenii și alții. Evreii au trecut foarte îndeaproape prin ceea ce a trecut Cain. Dumnezeu nu a dat voie nimănui să ucidă pe Cain, ci a pus asupra lui semn și l-a lăsat să fie fugar pe pământ. Pedeapsa i-a venit lui Cain îndată după făptuirea crimei, evreilor însă nu. Ei au omorât și au ucis cu pietre pe profeți, unul câte unul, dar Dumnezeu a avut răbdare, a amânat pedeapsa, și, așteptând căința lor, le-a trimis alți și alți profeți. Abia când L-au ucis pe Mântuitorul s-a abătut asupra lor pedeapsa. Dumnezeu pedepsește câteodată pe loc, iar alteori amână pedepsirea încât oamenii cred că ea nu va mai veni niciodată și că vor putea păcătui nestingheriți mai departe. Când Miriam, sora lui Moise, a vorbit împotriva fratelui ei, *iată Miriam s-a făcut albă de lepră, ca zăpada* (Numerii 12, 10). Când Datan și Abiron au cârtit *și-a deschis pământul gura sa și i-a înghițit* (Numerii 16, 32). Anania și Safira au tăinuit parte dintr-o avere hărăzită Bisericii și Anania a căzut mort pe loc (Fapte 5, 5).

Însă Dumnezeu nu pedepsește pe răufăcător întotdeauna pe loc. Dimpotrivă; cele mai multe crime și păcate nu sunt pedepsite în ceasul când sunt săvârșite, ci mai târziu, câteodată mult mai târziu, uneori chiar după moartea păcătosului. În lumea aceasta pedeapsa pentru păcat vine potrivit preaînțeleptei iconomii a lui Dumnezeu. Dacă păcatul n-ar fi niciodată pedepsit la săvârșire, ne-am deznădăjdui așteptând dreptatea lui Dumnezeu. Dacă, dimpotrivă, Dumnezeu n-ar amâna cu răbdare pedepsirea altor

păcătoși, cum am mai învăța noi atunci să îndurăm cu răbdare jignirile ce ni se aduc ? În sfârșit, faptul că uneori Dumnezeu nu pedepsește în viața aceasta pe unii răufăcători împietriți ne ajută să ne întărim credința în Judecata viitoare, care nu-i va scuti pe păcătoșii pe care i-a scutit pe pământ. Vai celor care au petrecut nepedepsiți în fărădelegile lor, până la moarte ! Nu râvniți la soarta lor, pentru că ei și-au primit cele dorite în această viață, iar în cea viitoare nu mai au nimic de primit decât judecata.

Dacă Hristos, fără prihană fiind, a suferit și a fost chinuit atât, cum să nu ne așteptăm noi păcătoșii la suferință ? Oricine, mult păcătuind, nu suferă de loc, nu are nimic împreună cu Hristos și nu va avea parte cu El nici în Împărăție. Să ne temem văzând că, petrecând în păcate nepocăite, viața ne trece fără încercări și fără dureri. Să ne bucurăm dacă, trecând prin multe încercări și dureri, ne-am folosit de ele ca să plângem înaintea lui Dumnezeu și să pornim pe calea cea dreaptă. Nimeni să nu spună: „O să mă pocăiesc mai încolo, fiindcă Dumnezeu e răbdător. De vreme ce i-a răbdat atâta pe iudei, o să mă mai rabde și pe mine câțiva ani". Să nu ne amăgim: Dumnezeu, în purtarea lui de grijă, poate să ne mai rabde câțiva ani fără pocăință, dar poate la fel de bine să-Și pună asupra noastră mâna Lui cea grea în orice ceas și în orice clipă. Amânarea pocăinței o face și mai greu de împlinit, deprinderea cu păcatul îl înrădăcinează în noi, întunecându-ne și mai mult mintea, împietrindu-ne și mai mult inima. Atunci, fără să ne dăm seama, dăm dintr-un păcat greu în altul și mai greu, întocmai ca lucrătorii cei răi care întâi au ucis pe profeți iar apoi pe Însuși Fiul lui Dumnezeu. Cum să așteptăm dar pentru noi altceva decât i-a așteptat pe lucrătorii cei răi ? Piatra din capul unghiului pe care Dumnezeu a așezat-o pentru mântuirea noastră se va ridica deasupra capetelor noastre și ne va sfărma. Domnul Cel puternic întru milă puternic este și întru dreptate. Să ne grăbim deci a ne folosi de milă câtă vreme mai este pentru noi milă. Să nu așteptăm să se ia de deasupra noastră mâna milostivirii, ca să se așeze mâna dreptății.

Să nu amânăm a pregăti roadele în via inimii noastre, ci să fim gata a da aceste roade la vremea când se cer de la noi. Zi de zi îngerii lui Dumnezeu culeg sufletele omenești și le duc dintr-această lume că pe niște roade culese într-o vie. Ne va veni și nouă rândul.

O, să nu fie găsite atunci putrede roadele noastre ! O, să nu fie găsite sufletele noastre lipsă ! O, îngeri ai noștri păzitori, deșteptați cugetele noastre, ridicați-ne și ajutați-ne mai înainte să ne bată nouă ceasul ! O, Doamne Iisuse, miluiește-ne pe noi ! A Ta fie slava și închinarea, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A PAISPREZECEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia nunții fiului de împărat
Matei 22, 2-14

Împărăția cerurilor asemănatu-s-a omului împărat care a făcut nuntă fiului său. Și a trimis pe slugile sale ca să cheme pe cei poftiți la nuntă, dar ei n-au voit să vină. Iarăși a trimis alte slugi, zicând: Spuneți celor chemați: Iată, am pregătit ospățul meu; juncii mei și cele îngrășate s-au junghiat și toate sunt gata. Veniți la nuntă. Dar ei, fără să țină seama, s-au dus: unul la țarina sa, altul la neguțătoria lui; iar ceilalți, punând mâna pe slugile lui, le-au batjocorit și le-au ucis. Și auzind împăratul de acestea, s-a umplut de mânie, și trimițând oștile sale, a nimicit pe ucigașii aceia și cetățile lor i-au dat foc. Apoi a zis către slugile sale: Nunta este gata, dar cei poftiți n-au fost vrednici. Mergeți deci la răspântiile drumurilor și pe câți veți găsi, chemați-i la nuntă. Și ieșind slugile acelea la drumuri, au adunat pe toți câți i-au găsit, și răi și buni, și s-a umplut casa nunții cu oaspeți. Iar intrând împăratul ca să privească pe oaspeți, a văzut acolo un om care nu era îmbrăcat în haină de nuntă. Și i-a zis: Prietene, cum ai intrat aici fără haină de nuntă ? El însă a tăcut. Atunci împăratul a zis slugilor: legați-l de picioare și de mâini și aruncați-l în întunericul cel mai din afară. Acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților. Căci mulți sunt chemați, dar puțini aleși.

Dumnezeu vrea să credem în El mai mult decât în oricine altcineva sau decât în orice altceva pe lume. Dumnezeu vrea ca omul să nădăjduiască în El mai mult decât în oricine altcineva sau decât în orice altceva pe lume. Mai mult: Dumnezeu vrea ca omul să se țină de El și numai de El, ca omul să fie, prin dragostea ce izvorăște din aceasta, una cu toată zidirea Lui.

Aceasta este unirea omului cu Dumnezeu. Aceasta este nuntirea inimii cu Hristos. Tot restul este preacurvie și desfrâu. Numai această strânsă unire a inimii cu Hristos, înfățișată nouă cel mai limpede în chipul nunții pământești, poate face sufletul bogat și

roditor. Din orice altă legătură a sufletului nasc spini și bălării, sterp rămânând sufletul față de orice fel de bine. Dacă nu-i cunoscut lucrul acesta — și nu are cum să fie cunoscut — oamenilor din afara razei Bisericii lui Hristos, trebuie negreșit să fie cunoscut creștinilor, și mai ales creștinilor cu dreaptă credință. E în duhul nostru, e în predania noastră a înțelege adâncimea, înălțimea și lărgimea dezvăluirii primite prin Domnul nostru Iisus Hristos; a înțelege veșnicia mai drept decât o înțeleg popoarele Răsăritului, și timpul mai drept decât îl înțeleg popoarele Apusului.

Cu orice s-ar nunti sufletul, fie ființă vie sau lucru mort, fie trup sau veșmânt trupului, fie argint sau aur sau pământuri sau slavă sau patimă pentru orice lucru din lume — podoabe, bucate, băutură, dans, natură sau orice altceva, o asemenea însoțire e nelegiuită și abate nenorocire veșnică asupra acelui suflet atât în viața aceasta cât și în cea viitoare. Se întâmplă la fel (deși într-o măsură neasemănat mai mare) ca în legătura nelegitimă dintre bărbat și femeie, care le aduce durere și nefericire nu numai lor amândurora, ci și copiilor care s-ar naște dintrînșii. Nu se poate ascunde ceea ce Scriptura arată pe față: că Dumnezeul cel viu este *Dumnezeu gelos* (Ieșire 20, 5; Deuteronom 4, 24). Gelozia Lui se îndreaptă asupra a nimic altceva pe lume decât numai și numai asupra sufletului omenesc. Dumnezeu vrea ca sufletul să fie întreg al Lui și numai al Lui, în deplină credincioșie, și o dorește aceasta doar spre binele sufletului. El știe, în deplinătatea înțelepciunii Sale, ceea ce s-ar cuveni să știm noi toți după venirea lui Hristos, și anume că dacă sufletul slăbește în credința față de Ziditorul său și se lipește de altcineva sau altceva din lume, se face până la urmă rob, întunecată umbră deznădăjduită, nefericit chip de plângere și scrâșnire a dinților.

Singura nuntă legiuită a sufletului este dragostea arzătoare de Dumnezeu. Orice altă iubire afară de Dumnezeu sau împotriva lui Dumnezeu este idolatrie. Astfel bunăoară, prin dragostea de trup omul își face din trup dumnezeu mincinos, idol; la fel prin dragostea pentru averi sau pentru podoabe își face idol din acestea; orice ar iubi omul ajunge să-și facă idol din ceea ce iubește. Atunci el îndreaptă dragostea care este numai și numai a lui Dumnezeu asupra a ceva mai prejos și mai puțin vrednic de a fi iubit decât Dumnezeu. Ori în ce ar crede și ar nădăjdui omul mai

mult decât în Dumnezeu, orice ar iubi omul mai mult decât pe Dumnezeu, lucrul acela ia locul lui Dumnezeu și ajunge să-i fie acelui om idol, dumnezeu mincinos al unui suflet mincinos. Profeții numesc toată închinarea la idoli desfrânare și spurcăciune (Ieremia 3, 1; Iezechiel 23, 7).

Mai rău decât toate este că închinătorul la idoli se face una cu idolii săi. În dragoste omul se pierde cu timpul în lucrul iubit. Ceea ce iubește omul mai mult, lucrul la care se gândește mereu, pe care și-l dorește, ajunge cu vremea să fie miezul ființei sale, fie lucrul acela mâncare sau băutură sau argint sau aur sau țarini sau slavă sau putere. Așa spune Scriptura: *au umblat după idoli și au ajuns netrebnici*, au umblat după nimic și au ajuns nimic (IV Regi 17, 15). Firește că și desfrânarea între bărbat și femeie nu se abate de la această lege, fiind tot apostazie, și încă cea mai fățișă, și pierzarea sinelui pentru nimic. Cât de bine înfățișează Apostolul Pavel lucrul acesta, când spune: *Nu știți că cel ce se alipește de desfrânată este un singur trup cu ea ?* (I Corinteni 6, 16). Omul se face una cu ceea ce iubește: cu Dumnezeu, dacă iubește pe Dumnezeu, cu pământul, dacă iubește pământul. Prin dragoste se mântuiește sau se pierde omul. O singură iubire este mântuitoare, și aceasta este iubirea de Dumnezeu. Orice alta e pierzare. O singură logodnă este după lege, una doar mântuitoare pentru suflet: cea cu Dumnezeu. Orice altă însoțire, neizvorâtoare din aceasta precum raza izvorăște din soare, este blestem și damnare.

Evanghelia de astăzi ne zugrăvește în chipul cel mai limpede taina aceasta preaminunată: cum inima omului se încununează în nunta cu Dumnezeu, ca o mireasă credincioasă și cum, prin oarbă trădare și necredință, cade și se pierde în întunericul nelegiuit al închinării la idoli.

Împărăția cerurilor asemănatu-s-a omului împărat care a făcut nuntă fiului său. La fel ca și celelalte pilde ale lui Hristos, și aceasta îmbrățișează toată istoria omenească de la început până la sfârșit. Învățații își dau multă osteneală să scrie tomuri măreție și anevoie de înțeles în care caută să explice istoria omenirii; poate că izbutesc câteodată, dar cel mai adesea se prind ca într-o plasă din care caută să scape sfâșiind țesătura, încâlcind ideile. Hristos însă, în câteva cuvinte ale pildei, spune totul cât se poate de deslușit. *Niciodată n-a vorbit un om așa cum vorbește acest Om* (Ioan 7, 46).

Împărăția cerurilor nu poate fi cuprinsă în cuvinte; poate fi doar asemănată cu ceva care ne este nouă cunoscut îndeaproape în lumea aceasta. Printre altele, se poate asemăna cu o nuntă. Nunta este prilej de bucurie între oameni; împărăția cerurilor e bucurie, așadar pe bună dreptate poate fi asemănată cu o nuntă. Acel *împărat* este Dumnezeu Însuși, iar *fiul său* este Hristos. Ioan Botezătorul a dezvăluit că El este Mirele iar Iisus Domnul a adeverit aceasta (Matei 9, 15). Toată istoria, de la izgonirea lui Adam din rai încoace, este pregătirea inimii pentru nunta cu Fiul lui Dumnezeu. Venirea lui Hristos în lume a fost adevăratul început al sărbătorii nunții, iar mai departe răstimpul de la venirea Sa și până la sfârșitul veacurilor este întreg sărbătorire a acestei nunți. Venirea lui Hristos în lume este cea mai fericită clipă a omeni-rii în întregul ei și a fiecărui suflet în parte.

Dintre toate neamurile pământului, cel mai fericit ar fi trebuit să fie cel evreiesc la primirea Mirelui Hristos, ca unul ce fusese cel mai deplin pregătit de Dumnezeu ca să-L primească pe Mesia. Nației acesteia i se hărăzise bucuria de a fi cea dintâi care să-L întâmpine pe Hristos, cea dintâi care să-L cunoască și să-L primească, spre a se face mai departe binevestitoare de bucurie și mântuire tuturor popoarelor pământului. De aceea se și folosește, în originalul Evangheliei, o formă de plural: „a dat serbări de nuntă pentru fiul său", pentru Mirele așteptat care a venit la Templul Vechiului Legământ cu Iudeii, și la fiecare suflet care caută mântuire, bucurie și viață; pentru Mirele care a venit la întreg neamul omenesc, la toate popoarele și semințiile lumii. Dar pe cât de mare este iubirea de oameni a lui Dumnezeu, pe atât și orbirea și răutatea păcătoșilor, pentru că scris este: *Întru ale Sale a venit, dar ai Săi nu L-au primit* (Ioan 1, 11). Așadar, Mirele a venit mai întâi la mireasa pe care și-o pregătise atâta vreme, cu atâta grijă: la nația evreie. Ea însă L-a nesocotit, L-a disprețuit, L-a lepădat.

Mai departe ne spune pilda: *Și a trimis pe slugile sale ca să cheme pe cei poftiți la nuntă, dar ei n-au voit să vină.* Mai întâi, pregătind ospățul de nuntă al Fiului Său, Dumnezeu a trimis secole de-a rândul profeți care să vestească apropierea sărbătorii și să pregătească pe iudei întru primirea Mirelui Hristos. Aceștia sunt primii slujitori trimiși să adune pe nuntași. Iar când a venit în lume Hristos, a fost trimis ca sol Înaintemergătorul Ioan ca să strige și să cheme.

Dar precum pe vechii prooroci nu-i asculta decât o mână de aleși, așa și acum, puțini au plecat urechea la heraldul din pustie. *N-au voit să vină.*

Iarăși a trimis alte slugi, zicând: Spuneți celor chemați: Iată, am pregătit ospățul meu; juncii mei și cele îngrășate s-au junghiat și toate sunt gata. Veniți la nuntă. Alte slugi sunt apostolii și cei împreună-lucrători cu dânșii. O vreme cei poftiți au rămas încă iudeii. Domnul Însuși a spus mai întâi: *Nu sunt trimis decât numai către oile cele pierdute ale casei lui Israel* (Matei 15, 24). Iar apostolilor, tot așa le-a poruncit dintru început: *Mergeți către oile cele pierdute ale casei lui Israel* (Matei 10, 6). Aceasta a fost mai înainte de patima și slăvirea Sa. Dar când a fost lepădat de iudei, când a fost scos de lucrătorii cei răi înafara zidurilor Ierusalimului și ucis, a dat, după Înviere, altă poruncă: *Mergând, învățați toate neamurile* (Matei 28, 19). Dumnezeu a rămas credincios făgăduinței Sale, evreii însă au călcat-o în picioare. Dumnezeu a rămas credincios miresei Sale, alesei Sale, Templului Vechiului Legământ; mireasa însă a fost necredincioasă Mirelui, și s-a legat nelegiuit cu idolii și dumnezeii mincinoși de care n-a vrut să se despartă ca să se întoarcă la logodnicul ei cel după lege.

Iată, am pregătit ospățul meu. E gata tot ce trebuie pentru hrana și întremarea sufletului. Adevărul hrănește sufletul; adevărul s-a arătat drept cel mai bogat ospăț regesc. Biruință asupra duhurilor rele, asupra bolii și a grijilor, biruință asupra firii, toate victoriile care hrănesc și întremează sufletul omenesc cel necăjit, iată-le! Veniți! Odinioară cerul părea ferecat cu zăvoare de fier. Sufletele, nefericite mirese, zăceau închise în temnița mucedă. Acum cerul s-a deschis, Dumnezeu Însuși a venit pe pământ, îngerii s-au pogorât, morții s-au văzut vii, omul s-a înălțat în vrednicie până la Dumnezeu. O, dulce ospăț! Masă îmbelșugată! Veniți dar!

În loc să primească poftirea la nuntă, acele suflete întemnițate, orbite de întuneric, au săvârșit o crimă înfricoșată: L-au ucis pe Mire. Dar nici aceasta nu a istovit răbdarea lui Dumnezeu. El a preschimbat neagra faptuire în cel mai adânc izvor de dulceață și bucurie. Acum se aduc la masa Împăratului trupul și sângele Mântuitorului răstignit, mai presus de toată dulceața ospățului. Veniți, împărtășiți-vă de ceea ce nu gustă nici îngerii! S-au revărsat torentele de har ale Duhului Sfânt, ale Duhului celui atotputer-

nic, dătător-de-viață! *Toate sunt gata.* Toate! Tot ce trebuie pentru ca mireasa prihănită să se curățească, flămânzii să se satură, rănițiii să se vindece, cei goi să se înveșmânte, îndrăciții să-și vină în fire, cei beți să se trezească, morții să învieze. Iată botezul cu apă; iată botezul cu foc și cu duh; iată aripile rugăciunii; ulei; pâine; vin; împărătească preoție călăuzitoare; Biserica sfințeniei și a iubirii. Sunt daruri acestea de la Mire pentru mireasă, și El le așează pe toate pe masa împărătească. Veniți dar! Veniți la nuntă!

Dar ei, fără să țină seama, s-au dus: unul la țarina sa, altul la neguțătoria lui; iar ceilalți, punând mâna pe slugile lui, le-au batjocorit și le-au ucis. Zadarnic oferi prostituatei împătimite o cununie legiuită. Nu-i pasă ei de mirele logodit. Prea s-a obișnuit cu idolii ca s-o rupă acum cu aceștia. Idolul sufletului risipitor este: al unuia moșia, al altuia negoțul, al altuia oarece altceva. *Țarina* înseamnă trupul cu patimile sale de țărână, iar *neguțătoria* înseamnă lăcomia, averea, îmbogățirea cu lucrurile stricăcioase ale lumii acesteia. S-a dus fiecare la idolul său, nici nu vor să audă de mire. Pe unii i-a supărat însăși poftirea! Au prins pe slugile împărătești, *le-au batjocorit și le-au ucis.* La fel, după Golgota, au prigonit pe apostoli, pe Petru și pe Ioan (4,3), au ucis pe arhidiaconul Ștefan, pe Iacov și pe mulți alții.

Și auzind împăratul de acestea, s-a umplut de mânie, și trimițând oștile sale, a nimicit pe ucigașii aceia și cetății lor i-au dat foc. Împăratul acesta nu-i altul decât Dumnezeu. *Mânia* Sa e cea mai de pe urmă; s-a sfârșit cu îndurarea și acum e rândul dreptății. *Oștile sale* sunt armiile Romei, *ucigașii aceia* sunt jidovii, *cetatea lor* este Ierusalimul. Nemăsurată e răbdarea lui Dumnezeu. Vreme de patruzeci de ani i-a mai îngăduit pe ucigașii Domnului, nu i-a lovit pe loc. După cum odinioară a luat Mântuitorul asupră-Și un post de patruzeci de zile, așa Ziditorul a luat asupră-Și, după Golgota, un post al răbdării de patruzeci de ani. Nu S-a grăbit să pedepsească nelegiuirile oamenilor pe dată. Nimeni nu poate să spună: „Vezi, Dumnezeu e răzbunător, să ne răzbunăm dar și noi!" Nu. Abia după patruzeci de ani a dezlegat Dumnezeu pedeapsa asupra neamului jidovesc pentru crimele făptuite de fruntașii lui. Să învățăm și noi a nu ne răzbuna pentru nedreptatea săvârșită asupra noastră, ci să așteptăm îndreptarea nedreptățitorilor până la marginea cea mai de pe urmă a răbdării. De ce numește Dumnezeu armatele

romane: *oștile sale ?* Pentru că le-a folosit ca să pedepsească prin ele decăzutul Său popor ales. La fel cum altădată a folosit armatele păgâne ale Asiriei, Egiptului și Babilonului ca să-i pedepsească și să-i trezească pe israeliți, așa acum a folosit armatele păgâne ale Romei ca să aducă asupra acestei nerecunoscătoare nații pedeapsa cea de apoi. Împărații romani Vespasian și Titus au cucerit, unul după altul, Ierusalimul și i-au dat foc, au ucis mare mulțime de evrei iar pe cei rămași i-au spulberat în cele patru zări ale lumii. Astfel s-au împlinit cuvânt cu cuvânt cele profețite de Domnul în pilda nunții fiului de împărat. Dar să vedem mai departe ce a făcut împăratul după ce i-a pedepsit pe iudei.

Apoi a zis către slugile sale: Nunta este gata, dar cei poftiți n-au fost vrednici. Mergeți deci la răspântiile drumurilor și pe câți veți găsi, chemați-i la nuntă. Aceste cuvinte le-a rostit Dumnezeu slujitorilor Săi celor noi. *Nunta este gata.* Adică: Lucrul Meu l-am săvârșit, totul este gata. Dar primii chemați n-au fost vrednici, și de aceea nu au să vină. Ei se uită și nu văd, și deci nici nu se pot bucura; ascultă dar nu aud, și deci nici nu pot să răspundă. Ei iubesc mai mult pe dumnezeii cei mincinoși ai trupului și pe *mamona* avuțiilor și de aceea au disprețuit chemarea Mea. Robii în lanțuri a celor de jos și-au ridicat mâna asupra Celui din înălțime.

Acum dar *mergeți la răspântiile drumurilor* și chemați pe cine veți găsi. Israel e ca o vie îngrădită care s-a arătat stearpă. Ieșiți deci din vie în câmpiile fără gard ale păgânilor și chemați-i pe aceștia. Israel e ca un heleșteu împrejmuit în care s-au oploșit ouă de șarpe; deschideți dar zăgazurile și plasele voastre aruncați-le în marea întregii omeniri. Israel e ca un strat de răsaduri în câmpul lui Dumnezeu, din care s-au luat mlădițele și s-au răsădit în ogorul omenirii întregi, iar răsadnița a rămas stearpă; mergeți dar și semănați sămânța cea bună în brazda a toată omenirea.

Acesta este înțelesul poruncii de apoi a lui Hristos: *Mergând, învățați toate neamurile* (Matei 28, 19). *Răspântiile drumurilor* înseamnă lumea păgâna, unde se întretaie cărările abrupte, potecile năpădite de spini și bolovănișurile în care sămânța lui Dumnezeu e primejduită în orice clipă. Dumnezeu a văzut de această lume largă cu aceeași părintească grijă cu care a văzut și de Israel, doar că într-alt chip. Pe Israel Îl călăuzea prin revelații, prin prooroci și prin semne, iar pe celelalte neamuri le călăuzea prin darurile Sale: prin

conștiință și rațiune. Mulți s-au mântuit între israeliți: cei credincioși și ascultători. Și mulți între păgâni s-au mântuit și ei: cei care au trăit potrivit conștiinței și rațiunii. Iar acum, când Fiul lui Dumnezeu a venit pe pământ și a fost lepădat de poporul Său, Dumnezeu a deschis larg tuturor una și aceeași cale spre El.

Și ieșind slugile acelea la drumuri, au adunat pe toți câți i-au găsit, și răi și buni, și s-a umplut casa nunții cu oaspeți. Este Biserica lui Dumnezeu pe pământ! Este Legământul cel nou al lui Dumnezeu cu oamenii în numele Fiului Său Iisus Hristos, care adună sub aripile Sale pe toți copiii lui Dumnezeu, toate neamurile și semințiile pământului, toate limbile și stările, de la răsărit la apus și de la miazănoapte la miazăzi. Este poporul cel nou ales al lui Dumnezeu, Israelul cel nou, seminția dreptului Avraam cea nouă. Vechiul Israel a fost necredincios, a luat în deșert partea lui de popor ales în istorie, și de aceea Dumnezeu a tăiat oamenilor o altă brazdă de mântuire: Noul Israel. Întorcându-se de către poporul evreiesc spre păgâni, apostolii Pavel și Barnaba le-au spus celor dintâi: *Vouă se cădea să vi se grăiască mai întâi cuvântul lui Dumnezeu; dar de vreme ce îl lepădați și vă judecați pe voi nevrednici de viața veșnică, iată ne întoarcem către neamuri* (Fapte 13, 46). Astfel, precum începuse și se împlinise prin Moise și prin profeți vechea alegere, a început prin apostoli și urmașii lor o nouă alegere, o nouă istorie, o nouă mântuire.

Biserica lui Dumnezeu s-a umplut cu buni și cu răi, pentru că și unii și alții au fost chemați. Biserica Vechiului Testament împărțea lumea în iudei și ne-iudei, Biserica Noului Testament o împarte în buni și în răi. Și unii și alții, așadar, sunt chemați, dar nu toți cei ce intră prin botez în Biserică se vor mântui. Milostivul Dumnezeu Își dezvăluie îndelunga-I răbdare în Biserica Noului Testament, precum și în cel Vechi Și-o arătase. Stăpânul cel înțelept le spune lucrătorilor să nu smulgă îndată neghina din holdă, ci s-o lase să crească laolaltă cu grâul până la seceriș. Și peștii buni și cei răi se prind în năvodul cel mare al Bisericii, dar numai după ce se aduc la mal se aleg cei buni de cei răi. La porunca împărătească Evanghelistul Luca mai adaugă un cuvânt: *Ieși îndată în piețele și ulițele cetății, și pe săraci, și pe neputincioși, și pe orbi, și pe șchiopi adu-i aici.* Iudeii vor fi socotit a fi aceasta o buna zugrăvire a tuturor neamurilor de pe pământ înafară de dânșii. De fapt, toate popoarele și

semințiile pământului erau în acea stare până când au cunoscut pe Hristos și au stat la masa Lui cea îmbelșugată cu toate darurile pe care le-a dat, și încă le mai dă lumii. Toți suntem săraci fără Hristos, toți suntem orbi, ologi, nevolnici. Numai El, Domnul, poate să ne înavuțească cu bogățiile Lui cele nemincinoase, să ne vindece de neputințele noastre, să îndrepte mâinile noastre spre fapta cea bună și picioarele noastre în calea cea dreaptă. Numai El poate să ne deschidă ochii inimii și să ne dea vederea vieții ce ne așteaptă, darul de nuntă, zestrea de bucurie fără sfârșit.

Iar intrând împăratul ca să privească pe oaspeți, a văzut acolo un om care nu era îmbrăcat în haină de nuntă. Și i-a zis: Prietene, cum ai intrat aici fără haină de nuntă? El însă a tăcut. Ce este aceasta haină de nuntă? Haina de nuntă a sufletului este, mai întâi de toate, neprihănirea. Scrie Apostolul Pavel credincioșilor: *V-am logodit unui singur bărbat, ca să vă înfățișez lui Hristos fecioară neprihănită* (II Corinteni 11, 2). Curăția, neprihănirea feciorelnică, e straiul de temelie al sufletului. Apostolul le arată mai departe credincioșilor ce anume trebuie să poarte pe deasupra acestuia: *Îmbrăcați-vă dar... cu milostivirile îndurării, cu bunătate, cu smerenie, cu blândețe, cu îndelungă-răbdare... Iar peste toate acestea, îmbrăcați-vă întru dragoste, care este legătura desăvârșirii* (Coloseni 3, 12,14). Iată veșmântul de nuntă al sufletului încununat cu Hristos Cel fără de moarte.

Între toate făpturile omenești, desăvârșirea neprihănirii a fost întruchipată de preasfânta, preacurata și preanevinovata Fecioară, Maica lui Dumnezeu, care a dat trup din trupul său Domnului și Mântuitorului nostru. Niciunul din noi nu-L poate purta pe Hristos fără o mare curăție a inimii, fără ca inima să-i fie neîmpărțită, dăruită întreagă lui Hristos. Precum o fecioară curată are o singura iubire: pentru alesul ei, așa și inima care înțelege calea mântuirii are o singură iubire: pentru Domnul. Aceasta este haina ei de nuntă, țesută din aur curat. Neprihănirea și dragostea rodesc întru toate celelalte virtuți, pomenite sau nu de Apostol, și mai cu seamă în fapte bune. Faptele bune sunt giuvaerurile care împodobesc haina purității, straiul de aur al dragostei.

[Sfântul Macarie, în scrierea sa Despre Dragoste, capitolul 15, spune: „Prin straiul de nuntă înțelegem harul Sfântului Duh. Cine nu-i vrednic să se îmbrace într-acesta nu poate fi părtaș cerești cununii, ospățului duhovnicesc de nuntă."]

Intrând să-și vadă oaspeții, împăratul a zărit pe unul care nu avea haină de nuntă. *„Prietene"*, i-a spus împăratul. De ce? Întâi, ca să arate cât preț pune pe om; apoi, pentru că El, Dumnezeu, este cu adevărat Prietenul fiecărui om câtă vreme omul nu se leapădă prin nevrednicie de prietenia Lui. *Voi sunteți prietenii Mei, dacă faceți ceea ce vă poruncesc* (Ioan 15, 14), a spus Domnul apostolilor Săi. O, negrăită îngăduință și bunăvoință a lui Dumnezeu! Atotputernicul Ziditor, Domnul a toată lumea, îi numește pe oamenii cei slabi prieteni ai Săi! Dar numai dacă împlinesc poruncile Lui. Acest oaspete fără haină de nuntă călcase voia lui Dumnezeu, căci altminteri ar fi fost îmbrăcat cum se cuvine. De ce atunci îl mai numește Dumnezeu *„prietene"*? Pentru că, fiind botezat, e ca unul dintre cei credincioși, se numără în rândul acestora. Numindu-l: *„prietene"*, Împăratul îl mustră că a fost necredincios prieteniei Sale. Pentru că nu Dumnezeu i-a fost necredincios lui, ci el lui Dumnezeu. *El însă a tăcut.* Ce să fi răspuns? Că n-a avut mijloace să-și cumpere? Că nu cunoaște croitoria? Ar fi fost în zadar. În Hristos, Dumnezeu a înzestrat fiecare oaspete cu haină de nuntă. Nu era nevoie decât ca omul să-și scoată haina cea veche, murdară de păcate, și să îmbrace haina mântuirii, haina țesută cu aur, haina de nuntă. Dar, pentru că nu a făcut acest lucru, a rămas fără cuvânt.

Atunci împăratul a zis slugilor: legați-l de picioare și de mâini și aruncați-l în întunericul cel mai din afară. Acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților. Dar acela își legase singur mâinile prin păcat, piciorele prin umblarea în calea nedreptății și, în viață încă fiind, alesese întunericul în locul luminii, plânsul și scrâșnirea dinților în locul veșnicei bucurii. Singur se osândise, iar Dumnezeu n-a făcut altceva decât să rostească judecata cea dreaptă. Nelegiuitul *este prins în laturile fărădelegilor lui* (Pilde 5, 22). Prins și legat de păcatele sale, păcătosul nu va avea cum să scape în lumea cealaltă. Legarea mâinilor și a picioarelor arată că acolo nu mai e loc de căință și că omul nu mai poate face nimic pentru mântuirea lui. Nu mai poate intra în Împărăție.

Și Domnul termină marea pildă profetică spunând: *Căci mulți sunt chemați, dar puțini aleși.* Cuvântul acesta e și pentru iudei și pentru creștini. Puțini au fost aleși dintre iudei, și puțini sunt dintre creștini. Noi toți cei botezați suntem poftiți la masa îm-

părătească, dar numai Dumnezeu singur știe cine sunt aleșii. Vai celor dintre noi cărora Dumnezeu le va spune în privelișteа a toți îngerii și sfinții: *Prietene, cum ai intrat aici fără haină de nuntă ?* O, ce rușine, ce rușine fără scăpare ! Ce ruină, ce ruină fără îndreptare ! Cu adevărat Dumnezeu ne spune nouă aceste cuvinte acum, de câte ori ne apropiem de sfântul altar ca să primim Împărtășania și să ne unim în duh cu Hristos: *Prietene, cum ai intrat aici fără haină de nuntă ?* Să ascultăm cu inima și cu conștiința când ne apropiem de sfântul potir și vom auzi această întrebare, această mustrare. O, să nu aducă după ele aceste cuvinte plânsul și scrâșnirea dinților cea din întunericul de pe urmă care se așterne când Dumnezeu ni le va fi spus pentru ultima oară ! Cine poate să știe dacă nu cumva Dumnezeu ne-a spus astăzi cuvintele acestea pentru ultima oară în viața pământească ? Cine poate ști dacă sufletul său nu se va găsi chiar în noaptea aceasta în strălucita adunare cerească de la masa Împăratului, îmbrăcat în haina murdară a păcatului ? Cine dintre muritori poate cunoaște dacă ziua de astăzi nu va fi pentru el hotărâtoare în veșnicie ? Celor doi tâlhari de pe cruce le-au fost deajuns câteva clipe. Unul a irosit aceste clipe și s-a dus în întunericul cel mai dinafară, iar celalalt le-a folosit; s-a căit, L-a mărturisit pe Fiul lui Dumnezeu și s-a rugat pentru mântuire: *Pomenește-mă când vei veni întru împărăția Ta* (Luca 23, 42). Atunci a căzut de pe sufletul lui veșmântul cel vechi și s-a îmbrăcat în haină de nuntă. Tâlharul care s-a căit s-a înfățișat la masa împăratului cu vrednicie de ales.

Să nu amânăm dar nici o clipă pocăința, pentru că fiecare clipă care trece poate să fie ultima în care suntem printre locuitorii acestui pământ. Să ne spălăm și să ne curățim sufletele măcar tot atât pe cât ne spălăm și ne curățim trupurile, care vor fi mâine hrană viermilor. Să le curățăm prin lacrimi și căință, să le spălăm cu post și rugăciune, să le îmbrăcăm în haine țesute din dragoste și neprihănire, împodobite cu toată fapta cea buna și mai ales cu iertare și milă. Să facem puținul pe care îl cere Dumnezeu de la noi, iar El va face restul.

Când un copil plânge pentru că s-a murdărit, mama îl spală, îl curață și-l schimbă. O, cu cât mai milostiv este Tatăl nostru cel din ceruri decât oricare mamă de pe pământ ! Cu adevărat, fiecare om are sufletul atât de murdar că niciodată n-ar putea, prin a sa străda-

danie, să-l curețe și să-l facă vrednic de-a sta înaintea lui Dumnezeu. Dar fiecare să-și dea seama cât este de întinat; să-i pară rău din toată inima; să facă puținul ce i se cere; și, ceea ce-i lucrul de căpetenie, să ceară plângând de la Dumnezeu să fie curățit cu foc și cu duh. Dumnezeu așteaptă plânsul copiilor Lui cu haina de nuntă pregătita în mâinile Sale; așteaptă să-i curățească, să-i spele, să-i lumineze, să-i ungă cu miresme și să-i înveșmânte pe toți cei ce-L cheamă. Slavă Dumnezeului nostru cel atotmilostiv ! Slavă cerescului Mire al inimilor noastre, Domnul Iisus Hristos, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A CINCISPREZECEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia iubirii
Matei 22, 35-46

Un învățător de Lege, ispitindu-L pe Iisus, l-a întrebat: Învățătorule, care poruncă este mai mare în Lege ? El i-a răspuns: Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău. Aceasta este marea și întâia poruncă. Iar a doua la fel cu aceasta: Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți. În aceste două porunci se cuprind toată Legea și proorocii. Și fiind adunați fariseii, i-a întrebat Iisus, zicând: Ce vi se pare despre Hristos ? Al cui Fiu este ? Zis-au Lui: Al lui David. Zis-a lor: Cum deci David, în duh, Îl numește pe El Domn ? — zicând: „Zis-a Domnul Domnului meu: Șezi de-a dreapta Mea, până ce voi pune pe vrăjmașii Tăi așternut picioarelor Tale". Deci dacă David Îl numește pe El Domn, cum este fiu al lui ? Și nimeni nu putea să-I răspundă cuvânt și nici n-a mai îndrăznit cineva, din ziua aceea, să-L mai întrebe.

Cine își bate joc de Dumnezeu, de sine își bate joc, iar Dumnezeu și mai mult Se slăvește. Cine caută să umilească pe cel drept, până la sfârșit pe sine se umilește, iar dreptul și mai mult se înalță. Cine așează o piatră în calea dreptului se împiedică el însuși de ea — iar dreptul mai sus urcă și încă și mai departe vede. Cine suflă în focul dreptului ca să-l stingă, mai mult îl întețește, iar de stins se stinge al lui.

Pe marea învolburată a acestei vieți Dumnezeu este stânca de scăpare a drepților, de care nelegiuiții își zdrobesc corăbiile lor. Pe marea furtunoasă a vieții omul cel drept e piatră de poticnire pentru păcătos. Păcătosul o dă la o parte din drumul său și cade în groapa rămasă în urmă. Cine aruncă praf în vânt orbește; cine îngrămădește pietre într-un lac se îneacă.

Parcă anume l-a lăsat Dumnezeu pe cel drept slab și neajutorat în lumea aceasta, ca să dezvăluie și mai mult tăria Lui și să așeze

piatră de poticnire în calea puternicilor pământului. De aceea firul celui drept este mai tare decât lanțul celui fără de lege. Tiranul caută să rupă firul celui drept, dar se încurcă în el și piere.

Satana a vrut să-l piardă pe dreptul Iov, și l-a ridicat în slavă. Tocmai când părea mai slab, Iov era învingător. Satana a căutat să piardă și pe Irod, iar Irod nu i s-a împotrivit. Tocmai când părea mai atotputernic, Irod a pierit. Tot lucrul lui Dumnezeu în lumea aceasta pare slab, când de fapt e mai tare ca stelele și ca oceanul ce tună cu apele sale.

Luați aminte și învățați din cele ce Dumnezeu le-a așezat față în față drept potrivnice spre a noastră învățătură: Moise și Faraon, David și Goliat, Iov și Satana, Ierusalimul și Babilonul, Cei trei tineri și regele Nabucodonosor, Daniel și Darius, apostolii și Roma. Dacă înțelegem ce ne dă Dumnezeu a înțelege din pildele acestea, vom striga și noi de bucurie împreună cu minunatul David: *Unii se laudă cu căruțele lor, alții cu caii lor, iar noi ne lăudăm cu numele Domnului Dumnezeului nostru* (Psalm 19, 8). Vom înțelege cu cugetul și ne vom însuși cu inima cuvântul Apostolului Pavel: *Dumnezeu Și-a ales pe cele nebune ale lumii, ca să rușineze pe cei înțelepți; Dumnezeu Și-a ales pe cele slabe ale lumii, ca să le rușineze pe cele tari* (I Corinteni 1, 27).

Mai bine decât orice pe lume se vede în Domnul nostru Iisus Hristos care este locul binelui pe pământ: pare slab, și e de nebiruit. Cel preacunoscut apare necunoscut; cel drept e osândit ca nedrept; cel atotputernic e ucis ca un neputincios. Dar ce este până la urmă ? Biruință și slavă. Biruință Lui și slavă Lui, înfrângere și rușine celor care nu L-au primit și nu L-au mărturisit, celor care L-au chinuit. Iar sfârșitul sfârșitului încă nu a venit; când are să vină, abia atunci se vor cunoaște întrega mărire a biruinței Sale și întreaga strălucire a slavei Sale; și numai atunci se vor cunoaște și grozăvia căderii, și rușinea prigonitorilor și chinuitorilor Săi.

Oridecâte ori vrăjmașii binelui, vrăjmașii lui Dumnezeu, fac laturi ca să-l prindă pe Hristos, se prind singuri în ele; oridecâte ori Îi pregătesc Lui umilințe, pe sine se rușinează, și oridecâte ori caută să-i închidă Lui gura, amuțesc ei. Orice au făcut ca să-L batjocorească i s-a întors Lui spre slavă și lor spre rușine. Cum a fost ieri, așa e și astăzi. Oricine se împotrivește astăzi lui Hristos se va prăbuși și se va nimici, iar puterea și slava lui Hristos mai tare vor străluci. Așa este astăzi, așa va fi mâine și așa va fi până la sfârșitul

veacurilor. Evanghelia de astăzi înfățișează cât se poate de limpede ce se întâmplă cu cei ce ispitesc pe Dumnezeu.

Un învățător de Lege, ispitindu-L pe Iisus, L-a întrebat: Învățătorule, care poruncă este mai mare în Lege ? Aceasta a fost cea din urmă ispitire din șirul celor prin care iudeii au căutat pricină să-L osândească pe Hristos la moarte. Ce încătușați de rău sunt oamenii ! Pe când Dumnezeu caută, fie și la cel mai mare păcătos, măcar o singură faptă bună ca să-l poată mântui, oamenii caută măcar un singur păcat la cel mai desăvârșit dintre oameni, ca să-l ucidă !

Mai întâi, arhiereii și bătrânii poporului L-au ispitit pe Hristos cu întrebarea: *Cu ce putere faci acestea ? Și cine Ți-a dat puterea aceasta ?* (Matei 21, 23); Hristos le-a răspuns cu o întrebare despre Ioan Botezatorul — dacă botezul lui Ioan a fost din cer sau de la oameni. Cu această întrebare Domnul i-a încuiat pe ispititorii Săi, pentru că ei cugetau: *Dacă vom zice: Din cer, ne va spune: De ce, dar, n-ați crezut lui ? Iar de vom zice: De la oameni, ne temem de popor, fiindcă toți îl socotesc pe Ioan de prooroc* (vv. 25, 26). Ispitirea așadar a fost spre slava lui Hristos și spre rușinarea ispititorilor, pentru că s-a arătat ce frică le e păcătoșilor să spună adevărul. Li s-a dat totodată învățătură despre Ioan, anume că acesta a fost trimis de Dumnezeu și, mai mult de-atât: că Hristos este cerescul Cârmuitor. Preoții și cărturarii, vrăjmași întreolaltă, s-au unit în ispitire împotriva lui Hristos.

După aceea, fariseii și irodienii l-au ispitit pe Hristos cu o întrebare despre plata birului către Cezar: *Spune-ne deci nouă: Ce Ți se pare ? Se cuvine să dăm dajdie Cezarului sau nu ?* (Matei 22, 17). Domnul S-a uitat la banul cu efigia Cezarului și a spus: *Dați Cezarului cele ce sunt ale Cezarului și lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu* (v. 21). Și ispitirea aceasta, așadar, s-a făcut spre slava lui Hristos și a ispititorilor rușine. Cu cuvântul acesta Domnul a așezat încă o piatră la zidirea învățăturii Sale, lăsându-ne nouă o predanie de temelie, și totodată i-a făcut de rușine pe ispititori, dându-le pe față șiretlicurile. În ispitirea aceasta, dușmani vechi cum își erau unii altora fariseii și irodienii, și-au dat și ei mâna: cei dintâi pentru că voiau să pară patrioți și prieteni ai poporului, ceilalți pentru că țineau de romani, cârmuitorii Palestinei.

Apoi s-au apropiat de Hristos saducheii, cu o ispitire aparte. Dacă șapte frați, murind unul după altul au avut, după Legea lui

Moise, pe rând aceeași femeie drept soție, a cui va fi aceasta la înviere ? La această neghiobie pe care saducheii o socoteau o întrebare iscusită, numai bună să-L prindă pe Hristos, Domnul a răspuns: *Vă rătăciți neștiind Scripturile... Căci la înviere nici nu se însoară, nici nu se mărită, ci sunt ca îngerii lui Dumnezeu în cer* (Matei 22, 29-30). Deoarece saducheii erau o sectă care, din multa învățătură lumească, ajunsese să nu mai creadă nici în Scripturi nici în viața de apoi, Domnul cel bun a folosit acest prilej ca să îndreptățească credința în viața viitoare și în înviere, spunând: *Iar despre învierea morților, au n-ați citit ce vi s-a spus vouă de Dumnezeu, zicând: „Eu sunt Dumnezeul lui Avraam și Dumnezeul lui Isaac și Dumnezeul lui Iacov ?" Nu este Dumnezeul morților, ci al viilor* (vv 31-32). Astfel și ispitirea de către aceștia a fost în paguba lor, vădindu-li-se prostia și ignoranța, și s-a făcut în folosul Domnului care, răspunzându-le lor, ne dă nouă răspunsuri la întrebări la care nimeni altcineva nu ne-ar fi putut răspunde.

În cele din urma, când saducheii, care se socoteau pe sine și pe care și lumea îi socotea drept grozav de înțelepți, s-au văzut astfel înfrânți, le-a venit un ajutor neașteptat chiar de la cei mai mari dușmani ai lor, fariseii, cu care aliindu-se, au dat împreună un nou atac. Unul, în numele tuturor, L-a întrebat pe Hristos: *Care poruncă este mai mare în Lege ?* Prin întrebări din acestea slugile întunericului urmăreau să-L înfunde pe Hristos, găsindu-I pricină de a fi judecat. Ei călcaseră în picioare toate marile porunci ale lui Dumnezeu și nu le mai rămaseseră decât două coji goale: tăierea împrejur și ținerea sâmbetei. Erau și acestea porunci ale lui Dumnezeu, dar nu cele mai mari și, la vremea când le fuseseră date, nu erau sterpe și lipsite de noimă cum ajunseseră acum să fie în mâna lor. Saducheii credeau că Hristos are să dea, într-un fel sau altul, precădere unora din acestea trei: circumciderea, sâmbăta sau oarecare altă poruncă scoasă acum de la El. „Dacă zice că cea mai mare poruncă este tăierea împrejur", chibzuiau ei, „atunci putem să-l învinovățim că nesocotește sâmbăta; dacă zice că sâmbăta este mai mare, îl învinovățim că nesocotește tăierea împrejur; iar dacă zice de vreo poruncă nouă, îl învinovățim că nesocotește Legea Veche". Nu se așteptau ei, ușurei la minte cum erau, ca Hristos să dea glas tocmai lucrului ce la ei era lipsă; sau ca prin vechi să proclame noul.

El i-a răspuns: Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău. Aceasta este marea și întâia poruncă. Iar a doua la fel cu aceasta: Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți. Aceste porunci se află amândouă în Vechiul Testament, deși nu laolaltă ci în două cărți deosebite ale lui Moise (Deuteronom 6, 5; Levitic 19, 18). Nu sunt între cele Zece Porunci, temelia întregii Legi date de Dumnezeu prin Moise, ci sunt pomenite ca în trecere; dar nu întâmplător sunt așezate între poruncile mai mici, ci din dumnezeiască iconomie, pentru că oamenii nu erau atunci în stare să le primească. Trebuie, nu-i așa, să faci întâi școala primară ca să treci într-una mai înaltă. Decalogul lui Moise este școala primară de lucrare și de pregătire pentru școala cea înaltă a dragostei.

Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău. Aceasta este cea dintâi și cea mai mare poruncă. Cea de a doua depinde de ea, își are obârșia în ea. Poate să fie dragoste la poruncă ? Nu. Dar trebuie, din păcate, să fie porunci pentru dragoste, fiindcă inima întunecată a omului a uitat dragostea firească a omului față de Iubitorul de om. Nici mama nu-i aduce aminte copilului că trebuie s-o iubească, până ce copilul într-atât uită de cuvenita dragoste încât își mâhnește și își nesocotește mama, luând-o pe panta alunecoasă a iubirii de cele lumești. Atunci abia dragostea față de mamă ajunge să fie o poruncă — și nu atât în folosul mamei cât a lui însuși. Îngerilor nu le dă Dumnezeu porunca de iubire, pentru că îngerii sunt aproape de Dumnezeu și Îl iubesc în chip firesc. Este o mare rușine pentru neamul omenesc că are nevoie de o asemenea poruncă, pentru că o poruncă despre dragoste este mai mult o mustrare decât o poruncă. Oricine își dă cât de cât seama ce face Dumnezeu pentru el și ce-I datorează el lui Dumnezeu, trebuie cu adevărat să se simtă adânc rușinat că omul cel tare de cerbice s-a făcut pricină unei asemenea porunci. Cu mult mai firesc e pentru om să-L iubească pe Dumnezeu decât e pentru copil să-și iubească mama, și de aceea dragostea omului pentru Dumnezeu ar trebui să fie, fără nici o poruncă, mai vădită decât cea pe care o are copilul pentru mamă. De ce-și iubește copilul mama ? Pentru că simte dragostea ei. Dar de ce nu simte omul dragostea lui Dumnezeu pentru el ? Fiindcă inima i s-a împietrit și duhul i s-a întunecat de păcat. Hristos a venit în lume și pentru a pregăti inimile oamenilor pentru dragostea cea

înaltă a lui Dumnezeu, pentru a le deschide ochii duhovnicești cei orbiți.

[Tihon din Zadonsk spune: „Dumnezeu este Binele cel mai mare, de unde vine tot binele și toată binecuvântarea. A viețui cu Dumnezeu este bucurie în nefericire, bogăție în sărăcie și îndestulare în lipsă. Iubește-L așadar mai mult decât orice, mai mult decât pe mama și pe tata, mai mult decât pe soție și pe copil, și mai mult decât pe tine însuți" (Opere, Volumul I)].

Hristos, arătarea cea mare a neschimbătoarei iubiri de oameni a lui Dumnezeu, a venit ca să aprindă iarăși în inimile copiilor lui Dumnezeu focul cel stins al dragostei, să facă din nou să le fie firească iubirea, precum firească le fusese odinioară oamenilor, ca și îngerilor. Dacă mama nu și-ar iubi copilul, ar putea copilul să-și iubească mama ? Dacă Dumnezeu nu l-ar iubi pe om, ar putea omul să-L iubească pe Dumnezeu ? Dar Dumnezeu îl iubește pe om, l-a iubit dintru început, l-a iubit încă mai dinainte de început: e firesc așadar pentru om să-L iubească și el pe Dumnezeu.

În dumnezeiasca-I rugăciune mai înainte de Patima Sa, Iisus S-a rugat Tatălui ceresc: *...să cunoască lumea că Tu M-ai trimis și că i-ai iubit pe ei, precum M-ai iubit pe Mine* (Ioan 17, 23). Ce înalte, ce mângâietoare cuvinte ! Dumnezeu ne iubește cu dragoste părintească pe noi păcătoșii și necurații, ne iubește cu o dragoste ca cea pe care o are pentru Fiul Său Cel Unul-Născut. Celor ce sunt în stare să înțeleagă și să simtă adâncimea și nestinsa înflăcărare a acestei dumnezeiești iubiri nu le trebuie poruncă. Dimpotrivă, unii ca aceștia s-ar simți rușinați să li se poruncească a iubi pe Dumnezeu.

Apostolul Ioan, cel care și-a odihnit creștetul la pieptul Domnului și Dumnezeului său, având deplina simțire a adâncimii și dulcеții iubirii dumnezeiești, scrie: *În aceasta este dragostea, nu fiindcă noi am iubit pe Dumnezeu, ci fiindcă El ne-a iubit pe noi* (I Ioan 4, 10), și: *Noi iubim pe Dumnezeu, fiindcă El ne-a iubit cel dintâi* (4, 19). Vedeți ce zice ! Nu sunt cuvintele meșteșugite ale vreunui învățat iscusit, ci murmurul și tremurul unei inimi care a sorbit dragostea de la însuși Izvorul ei și care, cu încântarea bucuriei, arată cu vorbele cele mai simple iubirea lui Dumnezeu de negrăit.

Auziți acum ce zice despre dragoste un alt apostol, unul care mai întâi a prigonit și a urât pe Domnul: *Cine ne va despărți pe noi de iubirea lui Hristos ? Necazul, sau strâmtorarea, sau prigoana, sau foame-*

tea, sau lipsa de îmbrăcăminte, sau primejdia, sau sabia ? Și adaugă: *Sunt încredințat că nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici stăpânirile, nici cele de acum, nici cele ce vor fi, nici puterile, nici înălțimea, nici adâncul și nici o altă făptură nu va putea să ne despartă pe noi de dragostea lui Dumnezeu, cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru* (Romani 8, 35; 38-9). De când e lumea nu cred că cineva și-a înfățișat vreodată, mai cu putere, iubirea. Aceasta nu e iubire de poruncă, ci iubire care izvorăște în chip firesc din iubire. Poruncile sunt pentru cei care s-au făcut vrednici de pedeapsă prin lipsa lor de simțire, prin călcarea în picioare a iubirii și prin nerecunoștință față de Dumnezeu strigătoare la cer. Nici Hristos, nici apostolii, nici cetele celor care iubesc pe Dumnezeu în cer și pe pământ, nu au dat mai desăvârșit grai poruncii iubirii lui Dumnezeu, nici îndemn mai tare întru împlinirea acestei porunci, decât simpla mărturisire că *El ne-a iubit cel dintâi.* Cărți întregi s-ar putea scrie — și s-au scris — cu dovezi ale iubirii lui Dumnezeu pentru noi și cu temeiuri de a-L iubi și noi pe Dumnezeu. Toată zidirea văzută și nevăzută e o dovadă a iubirii lui Dumnezeu pentru noi; firea toată cu așezarea ei, soarele și stelele, anotimpurile, viața omului sub ochiul veghetor al Pronieei, îndelunga răbdare a lui Dumnezeu față de păcătoși, înălțarea nevăzută dar tare a drepților, și câte altele care nici nu pot fi numărate, sunt toate dovezi de dragoste a lui Dumnezeu pentru noi. Dar de ce să le mai înșirăm aici pe toate, când destul este a spune că Dumnezeu ne iubește, că *El ne-a iubit cel dintâi ?* Venirea Fiului lui Dumnezeu între oameni, lucrarea și pătimirea Lui întrec în măreție și strălucire toate celelalte dovezi ale dragostei lui Dumnezeu. Buzele Sale ne-au spus că Dumnezeu Tatăl ne iubește pe noi așa precum Îl iubește pe El. Învățătura Lui dezvăluie lucrul acesta, cuvintele Lui îl adeveresc, pătimirea Lui îl pecetluiește. De aceea poruncile privitoare la dragoste trebuie să ajungă în inimile noastre dragoste firească, la fel cu cea pe care o are copilul pentru mama lui; la fel, dar mult mai tare.

De ce ne poruncește Domnul să iubim pe Dumnezeu: *cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău ?* Mai întâi, pentru ca porunca aceasta să se întipărească adânc în noi. Apoi, ca să arate că dragostea de Dumnezeu exclude orice altă dragoste, orice împărțire a dragostei, orice slujire la doi stăpâni.

Și mai este încă un temei, unul tainic. Dumnezeu este Treime — Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. Omul este și el treime: inimă, suflet și minte. Tatăl iubește pe om, Fiul iubește pe om, Duhul iubește pe om. Porunca este așadar ca omul întreg să iubească pe Dumnezeu întreg. Când omul iubește cu toată inima, cu tot sufletul și cu tot cugetul, atunci omul în întregime iubește. Iubind omul pe Tatăl, iubind la fel pe Fiul și la fel pe Duhul Sfânt, iubește pe Dumnezeu în întregime. Când o parte din om iubește o parte din Dumnezeu, iubirea e ciuntită, iubirea nu-i iubire, pentru că un om împărțit nu-i om, și un Dumnezeu împărțit nu-i Dumnezeu. De-ar zice cineva că iubește numai pe Tatăl, iar pe Fiul nu și pe Duhul nu, aceea nu este iubire de Dumnezeu. Dacă zice cineva că iubește pe Fiul, dar că nu cunoaște pe Tatăl și pe Duhul Sfânt, acela nu iubește pe Dumnezeu, pentru că nu-L cunoaște întreg. În același chip omul care ar zice că iubește pe Dumnezeu numai cu inima, sau numai cu sufletul sau numai cu cugetul, nici acela nu-L iubește pe Dumnezeu, pentru că nu-și cunoaște nici măcar sinele său. Iubirea, adevărata iubire — iar nu ceea ce numește lumea iubire — e numai de la întreg la întreg.

Vedeți cum, numai prin cuprinsul lor cel adânc, poruncile acestea doboară toate ereziile împotriva firii treimice în unitate a dumnezeirii ? Și cum, prin ele, toate măruntele psihologii de mâna a doua a unor savanți din ziua de astăzi, care împart pe omul cel dinlăuntru și-l fac de nimic, sunt spulberate ?

Iar a doua la fel cu aceasta: Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți. Nu spune: egală cu aceasta, ci: *la fel cu aceasta.* Aceasta a doua poruncă are în vedere nu dragostea pentru Dumnezeu, ci pentru făpturi. Copilul care își iubește mama iubește tot ce face ea; iubește și pe frații și pe surorile sale. Iubirea pentru mamă îi întărește și iubirea pentru ceilalți. Cine își iubește părinții își va iubi de bună seamă și frații, pe când cel care nu-și iubește părinții cu greu îl va iubi pe fratele său. Tot așa, cel care iubește pe Dumnezeu îi va iubi și pe ceilalți oameni ca pe unii ce îi sunt frați. Iar cel care nu iubește pe Dumnezeu se amăgește doar că ar fi iubind oamenii. Un astfel de om nu poate decât cel mult să aibă o oarecare simpatie pentru oameni, dar și aceasta pornită tot din egoism.

Deși întâlnim această poruncă și în Vechiul Testament, pe buzele lui Hristos ea e cu totul nouă. Mântuitorul spune în altă parte:

Poruncă nouă dau vouă: Să vă iubiți unul pe altul. Precum Eu v-am iubit pe voi, așa și voi să vă iubiți unul pe altul (Ioan 13, 34). „Nouă" este, mai întâi, pentru că a fost prima oară rostită de către Cel care a arătat cea mai mare dragoste de oameni; apoi, pentru că înțelesul „aproapelui" este întins dincolo de hotarele poporului iudeu, la toate neamurile. *Iubiți pe vrăjmașii voștri,* spune Domnul, *căci dacă iubiți pe cei ce vă iubesc, ce răsplătă veți avea ?* (Matei 5, 44/46). Nu dă Dumnezeu strălucire soarelui și deasupra vrăjmașilor voștri ? Nu le dă ploaie și celor ce nu vă iubesc pe voi ? Trebuie să-i iubiți pe oameni pentru dragostea lui Dumnezeu, căci a Lui este a deosebi între drepți și nedrepți.

Semenii noștri sunt tărâmul văzut în care ne arătăm dragostea pentru Dumnezeu Cel nevăzut. Cum se va cunoaște dragostea noastră de Dumnezeu, dacă nu prin oamenii împreună-viețuitori cu noi pe pământ ? Pe Dumnezeu Îl mișcă dragostea pe care o arătăm aproapelui nostru, tot așa precum pe mamă o mișcă dragostea arătată de un străin copilului ei. Atât de mult trebuie să ne arătăm dragostea de Dumnezeu prin dragostea față de cei din jur, încât Apostolul Iubirii îl numește mincinos pe cel care zice că iubește pe Dumnezeu dar urăște pe fratele său: *Dacă zice cineva: iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăște, mincinos este !* (I Ioan 4, 20).

Semenii noștri sunt școala unde ne facem ucenicia întru dragostea cea desăvârșită — dragostea de Dumnezeu. Fiecare faptă iubitoare săvârșită pentru altul hrănește dragostea noastră pentru Dumnezeu, iar temeiul iubirii pentru aproapele e arătat limpede prin faptă și cuvânt de Însuși Mântuitorul și sfinții Săi apostoli, precum și de cetele plăcuților lui Dumnezeu, de-Dumnezeu-purtătorii părinți ai noștri și mucenici. Cele mai mari lucrări ale dragostei sunt faptele milosteniei, iertarea jignirilor, rugăciunea pentru alții, sprijinirea celor slabi, domolirea celor mândri, mustrarea nedrepților, învățarea neștiutorilor, acoperirea slăbiciunilor altora, lauda altora, apărarea nedreptățiților, jertfa de sine. *Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca sufletul lui să și-l pună pentru prietenii săi* (Ioan 15, 13). Fără dragoste însă, orice jertfă e de prisos (I Corinteni 13, 3). Iar cel care iubește are totul, și a împlinit Legea.

În sfârșit, să amintim aici adânca înțelegere a Apostolului Pavel asupra Bisericii lui Hristos, din care urmează în chip firesc și înțelegerea iubirii de aproapele. Noi credincioșii, toți, suntem mădulare lui Hristos, părți vii din trupul lui Hristos (Efeseni, 4 și 5; I Corinteni 6, 15). Toți creștem împreună înlăuntrul unui mare organism viu întru un trup ceresc al cărui cap este Hristos. Așa fiind, trebuie să ne ajutăm cu dragoste unul pe altul să creștem și să sporim. Când o parte din trup merge bine, este spre binele trupului întreg; dacă o parte din trup bolește, tot trupul suferă. Dragostea pentru aproapele nostru îi face bine și lui, și nouă. Dragostea este sănătate; ura este boală. Dragostea este mântuire, ura este pierzanie.

Astfel cele două porunci ale iubirii sunt cele mai mari în Legea lui Dumnezeu, și mai mari decât acestea nu au fost și nu vor fi pe pământ. Este *legea împărătească* (Iacov 2, 8) prin care se înalță cerul și se mântuie pământul. *În aceste două porunci se cuprind toată Legea și proorocii.* Din dragoste a dat Dumnezeu Legea lui Moise, cu dragoste i-a insuflat pe proorocii Săi. S-ar putea spune că primele patru porunci sunt pentru dragostea de Dumnezeu iar celelalte șase pentru iubirea aproapelui, cu toate că cele zece porunci vechi sunt doar o umbră a Legii lui Hristos. S-ar mai putea spune de asemenea că orice bine ar fi omul în stare să săvârșească, vine doar din dragostea de Dumnezeu și de aproapele. În sfârșit, să mai spunem că toate păcatele lumii nu sunt altceva decât păcate împotriva dragostei, ori de Dumnezeu ori de aproapele. Iar dacă mergem mai departe cu cugetarea asupra întinderii și adâncimii acestor două dumnezeiești porunci, putem spune că de ele depind și cerul și pământul: și zidirea trupească și cea îngerească.

Vedeți la ce-a dus uneltirea vrăjmașilor lui Hristos ! Ce scântei au scăpărat din stâncă la acele înveninate lovituri ! Unelteau să-L piardă pe Hristos și L-au înălțat până la scaunul veșnicului Legiuitor ! În schimb, iată-i pe ei una cu pământul. Această ultimă ispitire I-a adus lui Hristos nesfârșită slavă iar nouă un ajutor neprețuit prin dezvăluirea poruncilor dragostei.

După asemenea răspuns, vrăjmașii lui Hristos au amuțit: *nici n-a mai îndrăznit cineva, din ziua aceea, să-L mai întrebe.*

Dar mai e ceva: după Evanghelia Sfântului Marcu, cărturarul care L-a întrebat pe Hristos nu era departe de a I se face ucenic. Mântuitorul i-a spus: *Nu ești departe de împărăția lui Dumnezeu* (Marcu 12, 34), deoarece, auzind uimitorul răspuns al Domnului, acela a strigat: *Învățătorule, adevărat ai zis...*, mai adăugând că *a-L iubi pe Dumnezeu și pe aproapele este mai mult decât toate arderile de tot*

și decât toate jertfele. Cel ce se credea învingător s-a aflat învins, iar cei ce-au vrut să-L rușineze au rămas de rușine ei înșiși. Și nu mai cutezau să-L întrebe nimic.

Atunci i-a întrebat Hristos pe ei, spunând: *Ce vi se pare despre Hristos ? Al cui Fiu este ? Zis-au Lui: Al lui David. Zis-a lor: Cum deci David, în duh, Îl numește pe El Domn ? — zicând: „Zis-a Domnul Domnului meu: Șezi de-a dreapta Mea, până ce voi pune pe vrăjmașii Tăi așternut picioarelor Tale". Deci dacă David Îl numește pe El Domn, cum este fiu al lui ?* Prin întrebarea aceasta Domnul urmărea, mai întâi, să arate limpede că El este Hristos; apoi, să arate că se amăgesc singuri cei ce așteaptă pe Mesia ca pe un rege pământesc din casa lui David care să-i alunge pe romani și să facă din Israel o împărăție lumească puternică; în al treilea rând, să vădească pe ispititorii aceia drept vrăjmași ai Săi și, în al patrulea rând, să arate că dușmanii lui Hristos cel așteptat, care și venise, vor fi înfrânți și pedepsiți. Ei au răspuns: *Al lui David.* Atât pricepeau ei ! Iisus era într-adevăr din casa lui David, așadar, după legea lor, fiu al lui David.

David însă nu a proorocit despre Mesia numai că este fiu al său după stirpe, căci altfel nu L-ar fi numit Domn. Unde s-a mai pomenit vreun strămoș care să-l numească pe coborâtorul dintrînsul „Domn" al său ? David însă a văzut și a cunoscut *în duh* îndoita fire a lui Hristos — omenească și dumnezeiască — și L-a numit Domn al său iarăși *în duh.* David a pătruns de departe în duh prorocesc taina întrupării Fiului lui Dumnezeu la care fariseii și saducheii care-L vedeau pe Hristos față către față au rămas orbi. Hristos era să Se nască în Casa lui David și să ia trup din preacurata Fecioară Maria care era coborâtoare din David, iar după firea cea dumnezeiască era să vină ca Fiul lui Dumnezeu Cel Veșnic. Și așa a și venit. Domnul aduce cuvintele lui David nu ca să le îndrepteze ci ca să le adeverească. Tot ceea ce a înainte-văzut David a fost adevărat. Totul a fost precum s-a scris. Făgăduit de Dumnezeu și așteptat de oameni, Mântuitorul a venit pe pământ și ca fiu al lui David și ca Fiul lui Dumnezeu. După Înviere și Înălțare El cu adevărat *a șezut de-a dreapta slavei, întru cele prea înalte* (Evrei 1, 3), și cu adevărat toți vrăjmașii Lui s-au prăbușit sub picioarele Sale. Și nu numai atât, ci a domnit întru putere *mai presus decât toată începătoria și stăpânia și puterea și domnia și decât tot numele ce se numește, nu numai în veacul acesta, ci și în cel viitor* (Efeseni 1, 21).

Ceea ce acum este taină dezvăluită, era atunci dezvăluire tainică. De aceea Domnul n-a vorbit ca despre Sine, ci doar a pomenit proorocia lui David, care trebuie să le fi fost cunoscută iudeilor. Le era desigur cunoscută litera profeției, pe când înțelesul ei le rămăsese închis. Domnul nu le-a spus nimic din partea Sa, ci doar i-a întrebat cum înțeleg ei Legea despre care Îl iscodiseră, zicând: *Care poruncă este mai mare în Lege ?* El le-a vorbit limpede *și nimeni nu putea să-I răspundă cuvânt.* S-a vădit că El cunoaște Legea iar ei, care se socoteau a fi atotcunoscători pe tarâmul acesta, nu. Mântuitorul cunoștea nu numai litera, ci și duhul Legii, viața ei. Ei cunoșteau numai litera, fără duh, fără viață, ceea ce e tot una cu a spune că nu cunoșteau nimic. Ce știau le-a fost lor spre ruină, iar poporului ce-i asculta — pierzare.

Și nici n-a mai îndrăznit cineva, din ziua aceea, să-L mai întrebe. Intrase frica în ei și nu le mai ardea de dispute în care învingătorul era întotdeauna El. Nu puteau să-L prindă în cuvânt, ca să-L osândească. Vor lăsa așadar vorbele și vor apuca banul, ca să-l cumpere pe Iuda și mărturii mincinoase. Ce n-au izbutit cu cuvântul vor izbuti cu banii. Dar acest succes trecător îi va costa scump, pentru că, la fel cum pățiseră ori de câte ori Îl ispitiseră în cuvânt, și această ultimă stratagemă se va întoarce împotriva lor. Ea Îi va aduce lui Hristos biruința cea mare, iar lor prăbușire și veșnică ruină. Deabia trei zile aveau să treacă de când plătiseră oaste și slugi ca să-L prindă și să mărturisească strâmb împotriva Lui, și vor trebui să cheltuiască din nou cu străjile de la mormânt ca să cumpere tăcere asupra Învierii !

De o mie de ori mai bine este să nu te naști decât, născându-te, să te ridici împotriva lui Dumnezeu. Cine caută să batjocorească pe Dumnezeu va ajunge el însuși de batjocură, iar Dumnezeu se va slăvi și mai mult. *Și minunat este lucrul acesta în ochii noștri.* Slavă și laudă fie Domnului nostru Iisus Hristos, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A ȘAISPREZECEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia Talanților
Matei 25, 14-30

Împărăția cerurilor este ca un om care, plecând departe, și-a chemat slugile și le-a dat pe mână avuția sa. Unuia i-a dat cinci talanți, altuia doi, altuia unul, fiecăruia după puterea lui și a plecat. Îndată, mergând, cel ce luase cinci talanți a lucrat cu ei și a câștigat alți cinci talanți. De asemenea și cel cu doi a câștigat alți doi. Iar cel ce luase un talant s-a dus, a săpat o groapă în pământ și a ascuns argintul stăpânului sau. După multă vreme a venit și stăpânul acelor slugi și a făcut socoteala cu ele. Și apropiindu-se cel care luase cinci talanți, a adus alți cinci talanți, zicând: Doamne, cinci talanți mi-ai dat, iată alți cinci talanți am câștigat cu ei. Zis-a lui stăpânul: Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria Domnului tău. Apropiindu-se și cel cu doi talanți, a zis: Doamne, doi talanți mi-ai dat, iată alți doi talanți am câștigat cu ei. Zis-a lui stăpânul: Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria Domnului tău. Apropiindu-se apoi și cel care primise un talant, a zis: Doamne, te-am știut că ești om aspru, care seceri unde n-ai semănat și aduni de unde n-ai împrăștiat. Și temându-mă, m-am dus de am ascuns talantul în pământ; iată ai ce este al tău. Și răspunzând stăpânul său i-a zis: Slugă vicleană și leneșă, știai că secer unde n-am semănat și adun de unde n-am împrăștiat ? Se cuvenea deci ca tu să pui banii mei la zarafi, și eu, venind, aș fi luat ce este al meu cu dobândă. Luați dar de la el talantul și dați-l celui ce are zece talanți. Căci tot celui ce are i se va da și-i va prisosi, iar de la cel ce n-are și ce are i se va lua. Iar pe sluga netrebnică aruncați-o întru întunericul cel mai din afară. Acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților.

Dumnezeu crează inegalitatea; oamenii cârtesc, nu le place. Dar sunt oamenii mai înțelepți decât Dumnezeu ? Dacă Dumnezeu a făcut inegalitatea, înseamnă că așa e bine, înseamnă că inegalitatea

este mai bună decât egalitatea. Dumnezeu creează inegalitatea spre binele omului, dar acesta nu-și da seama că ea este bună. Dumnezeu crează inegalitatea pentru că este frumoasă, dar omul nu-și dă seama de frumusețea ei. Dumnezeu crează inegalitatea din iubire, care ea însăși crește și se hrănește din inegalitate — dar oamenii nu văd iubirea din ea.

Orbenia se răzvrătește împotriva vederii, nebunia împotriva înțelepciunii, răul împotriva binelui, urâtul împotriva frumosului, ura împotriva dragostei. Adam și Eva s-au dat pe mâna Satanei ca să ajungă deopotrivă cu Dumnezeu. Cain l-a ucis pe fratele sau Abel pentru că jertfele lor nu erau deopotrivă de plăcute lui Dumnezeu. De atunci și până acum păcătoșii sunt în război cu inegalitatea. Dumnezeu însă a creat inegalitatea mai înainte de ei, pentru că și pe îngeri i-a făcut Dumnezeu neegali.

Dumnezeu vrea că oamenii să nu fie la fel în cele dinafară, adică în bogăție, putere, stare, învățătură și așa mai departe, dar nu ca să se ia la întrecere unii cu alții. *Nu te așeza în locul cel dintâi,* poruncește Domnul (Luca 14, 8). Dumnezeu vrea ca oamenii să se ia la întrecere în înmulțirea virtuților lăuntrice: credință, bunătate, milă, dragoste, blândețe, smerenie și ascultare.

Dumnezeu dă și darurile dinafară și cele dinlăuntru, deși mai mare preț pune pe acestea din urmă. Daruri exterioare a dat și dobitoacelor, dar daruri duhovnicești a revărsat numai în om. Omului i-a dat așadar mai mult decât dobitoacelor, de aceea și cere de la om mai mult. Ceea ce a dat omului pe deasupra sunt darurile duhului.

Darurile dinafară le-a dat Dumnezeu omului întru slujirea celor dinlăuntru, pentru că tot ce este înafară slujește lăuntricului. Tot ce e vremelnic slujește veșniciei, tot ce e muritor slujește nemuririi. Așa s-a hărăzit de la Dumnezeu. Omul care o ia pe cealaltă cale, risipindu-și zestrea de duh ca să-și agonisească bunuri trecătoare, averi, putere, vază și slavă lumească, este ca un fiu care, moștenind de la tatăl său aur mult, îl cheltuiește cumpărându-și praf și cenușă.

Omul care a simțit darul lui Dumnezeu în suflet, nu mai pune mult preț pe lucrurile dinafară, la fel cum cineva, trecând prin școli înalte, nu se laudă cu școala primară. Nebunul, nu înțeleptul, se luptă pentru cele dinafară. Înțeleptul se prinde în lupta cea bună, în lupta întru înmulțirea celor duhovnicești. Toți cei ce se irosesc în lupta

pentru cele dinafară nu pot, sau le e frică să privească înlăuntrul lor și rămân nelucrători pe cel mai de seamă tărâm al omenescului.

Dumnezeu nu caută nici la ceea ce este, nici la ceea ce are omul în această lume: nici cum se îmbracă, nici ce mănâncă, nici cum e văzut de alții. Dumnezeu caută numai și numai la inima omului. Altfel spus, pe Dumnezeu nu-L câștigi cu agonisita cea dinafară, ci cu buna sporire a celor dinlăuntru, cu îmbogățirea în duh și în adevăr. Despre aceasta ne vorbește Evanghelia de astăzi. Pilda Talanților, sau a darurilor duhovnicești cu care Dumnezeu a înzestrat sufletul, e foarte grăitoare în privința inegalității firești dintre oameni. Dar nu numai atât. În zbor vulturesc, pilda aceasta zboară deasupra întregii întinderi a istoriei sufletului omenesc din început și până la sfârșit. De-ar fi să înțeleagă cineva pe deplin și să împlinească învățătura fie și numai a singurei pildei acesteia, și-ar dobândi cu ea mântuirea în împărăția lui Dumnezeu.

Împărăția cerurilor este ca un om care, plecând departe, și-a chemat slugile și le-a dat pe mâna avuția sa. Unuia i-a dat cinci talanți, altuia doi, altuia unul, fiecăruia după puterea lui și a plecat. Un om: aici trebuie să înțelegem pe Dumnezeu Atotputernicul, Dătătorul tuturor darurilor. *Slugile* sunt îngerii și oamenii. Plecarea *departe* e îndelunga răbdare a lui Dumnezeu. *Talanții* sunt darurile duhovnicești, zestrea făpturilor înțelegătoare. Iar că toate aceste daruri sunt mari, se vede din aceea că toate sunt numite „talanți", talantul fiind o măsură de foarte mare preț, valorând cinci sute de galbeni. Stăruim asupra faptului că Mântuitorul anume a numit darurile lui Dumnezeu „talanți", ca să arate cu câtă dărnicie a înzestrat milostivul Ziditor pe fiecare din făpturile Sale. Atât de mari sunt aceste daruri, că fie numai și unul singur îi e omului de ajuns.

Prin *omul* din parabolă se mai înțelege și Însuși Domnul nostru Iisus Hristos, cum se vede și din Evanghelia după Luca: *Un om de neam mare* (Luca 19, 12). Acest *om de neam mare* nu e altul decât Însuși Hristos, Fiul Unul-Născut al Celui Preaînalt. Lucrul acesta se vede și din celelalte cuvinte ale pildei: *Un om de neam mare s-a dus într-o țară îndepărtată, ca să-și ia domnie și să se întoarcă.* Domnul S-a suit la cer ca să primească Împărăția, și a făgăduit oamenilor că se va întoarce pe pământ ca Judecător. Înțelegând prin omul din pildă pe Hristos, vedem în slugile Sale pe apostoli, pe preoți și pe toți credincioșii. Duhul Sfânt a revărsat multe deosebite daruri asupra

tuturor acestora, așa încât oamenii să se întregească unul prin altul și astfel să ajungă împreună la creștere duhovnicească și la desăvârșire. *Darurile sunt felurite, dar același Duh. Și felurite slujiri sunt, dar același Domn. Și lucrările sunt felurite, dar este același Dumnezeu care lucrează toate în toți. Și fiecăruia i se dă arătarea Duhului spre folos... Și toate acestea le lucrează unul și același Duh, împărțind fiecăruia deosebi, după cum voiește* (I Corinteni 12, 4-7; 11). La Botez, toți credincioșii primesc din belșug aceste daruri, care se înmulțesc și se împuternicesc prin celelalte Taine ale Bisericii. Prin *cinci talanți* comentatorii înțeleg cele cinci simțuri, prin *doi talanți* sufletul și trupul, și prin *un talant* ființa cea una a omului. Cele cinci simțuri i s-au dat omului ca să se folosească de ele spre mântuire. Omul trebuie să-L slujească pe Dumnezeu cu trup și suflet, să se îmbogățească întru cunoștința lui Dumnezeu și întru fapte bune. Omul întreg trebuie să fie al lui Dumnezeu. În copilărie omul trăiește prin cele cinci simțuiri; mai târziu își dă seama de dualitatea sa, de lupta între trup și duh; iar omul în toată firea se simte unul duhovnicește, biruitor asupra împărțirii de sine în cinci sau în doi. Dar tocmai acum, la împlinire, când se crede învingător, îl paște cea mai mare primejdie: mândria, disprețul față de ceilalți, neascultarea față de Dumnezeu. Odată ce a ajuns pe cele mai mari înălțimi, cade în pierzarea cea mai adâncă și își îngroapă în pământ talantul său.

Dumnezeu dăruiește fiecăruia după putere: cât poate să ducă și să folosească fiecare. Darurile le împarte, firește, potrivit iconomiei Sale, după cum nici într-o casă nu au toți aceleași înzestrări și aceleași îndatoriri, ci fiecare lucrează după rostul său.

Și a plecat. De aici se vede iuțeala cu care lucrează Dumnezeu. Când Ziditorul a făcut lumea, a făcut-o repede. Și când Mântuitorul Iisus a venit pe pământ întru înnoirea lumii, repede și-a săvârșit lucrul Său: a dezvăluit și a înmânat darurile Sale *și a plecat.*

Ce au făcut slugile cu cele primite? *Îndată, mergând, cel ce luase cinci talanți a lucrat cu ei și a câștigat alți cinci talanți. De asemenea și cel cu doi a câștigat alți doi. Iar cel ce luase un talant s-a dus, a săpat o groapă în pământ și a ascuns argintul stăpânului său.* Tot schimbul și toată îndeletnicirea între oameni nu-i decât o icoană a ceea ce se întâmplă, sau ar trebui să se întâmple, în tărâm sufletesc. Este de așteptat ca cel ce moștenește pământuri să și le înmulțească; cine are ogoare, să le lucreze; cine a învățat un meșteșug oarecare, să-l

practice spre folosul său și al semenilor; cine e iscusit, să învețe și pe alții, cine face negoț să-și sporească neguțătoria. Oamenii aleargă încolo și încoace, lucrează, strâng, schimbă, înfrumusețează, cumpără, vând. Fiecare se zbate ca să-și câștige cele trebuitoare trupului, să-și îmbunătățească sănătatea, să-și asigure un trai tihnit pe cât mai multă vreme. Și toate acestea nu-s decât o schiță primitivă a ceea ce trebuie să facă omul pentru sufletul său, care e cu mult mai de preț.

Oricine care a primit de la Dumnezeu cinci măsuri, sau două, sau una — de credință, înțelepciune, bunăvoință, frică de Dumnezeu, sete de neprihănire, sau smerenie, sau ascultare, trebuie să caute ca măcar să îndoiască măsura, așa cum au făcut cei doi slujitori și cum fac de obicei oamenii când se îndeletnicesc cu negoțul sau cu vreun meșteșug oarecare. Cine nu-și înmulțește talantul — atât cât i-a fost dat — se va tăia și se va arunca în foc ca un pom sterp. Stăpânul lumii, pentru care oamenii sunt pomi de mare preț, va face cu ei ceea ce face un bun gospodar cu pomii care au fost în zadar îngrădiți, curățați și săpați la rădăcină. Vedeți numai cum e văzut de alții un pierde-vară care, moștenind avere, se pune pe chefuri, nimic lucrând: nici cel din urmă cerșetor nu-i mai disprețuit decât un om ca acesta. El este chipul nepricopsitului duhovnicesc care, primind de la Dumnezeu un talant de credință, sau înțelepciune, sau orice alt dar, îl îngroapă nefolosit în noroiul trupului său, nesporindu-l prin lucrare, nearătându-l nimănui și nefolosind pe nimeni cu el.

După multă vreme a venit și stăpânul acelor slugi și a făcut socoteala cu ele. Dumnezeu nu Se depărtează de om nici o clipă, cu atât mai puțin multă vreme. Ajutorul Lui curge zi de zi către oameni ca un râu în revărsare, dar Judecata Lui, socoteala cu oamenii, aceea vine după multă vreme. Dumnezeu este grabnic ajutător celor care Îl caută și încet pedepsitor celor care Îl mânie, celor care irosesc darurile Sale. Aici este vorba de Înfricoșata Judecată, când timpul se va sfârși și toți lucrătorii vor fi chemați ca să-și ia plata lor.

Și apropiindu-se cel care luase cinci talanți, a adus alți cinci talanți, zicând: Doamne, cinci talanți mi-ai dat, iată alți cinci talanți am câștigat cu ei. Zis-a lui stăpânul: Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria Domnului tău. Apropiindu-se și cel cu doi talanți, a zis: Doamne, doi talanți mi-ai

dat, iată alți doi talanți am câștigat cu ei. Zis-a lui stăpânul: Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria Domnului tău. Unul câte unul, lucrătorii vin în fața stăpânului și dau socoteală cum au întrebuințat cele încredințate lor. Cu toții vom trece prin fața Domnului care stăpânește cerul și pământul și, înaintea a miliarde de martori vom da socoteală de cele ce am primit. Atunci nimic nu va mai putea fi ascuns, nici îndreptat. Pentru că Domnul va lumina cu lumina Sa pe toți cei de față, încât toți vor cunoaște adevărul unii despre alții. Dacă am izbutit să ne înmulțim talantul, vom veni înaintea Domnului cu fețe luminoase și inima ușoară, ca cele două dintâi slugi. Atunci ne va lumina lumina feței lui Dumnezeu și ne va face vii cuvântul: *Bine, slugă bună și credincioasă!* Dar vai de noi dacă vom veni cu mâinile goale înaintea Domnului și a sfinților Săi îngeri, ca cea de a treia slugă ticaloasă și leneșă.

Care e tâlcul cuvântului: *peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria Domnului tău?* Înseamnă că toate darurile primite de la Dumnezeu în lumea aceasta, fie cât de multe, sunt puțin față de binecuvântările ce-i așteaptă pe credincioși în veacul de apoi. Pentru că este scris: *Cele ce ochiul n-a văzut și urechea n-a auzit și la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El* (I Corinteni 2, 9). Cea mai mică stradanie care poartă pecetea dragostei de Dumnezeu va fi răsplătită împărătește. Pentru puținul îndurat în viața aceasta întru ascultare de Dumnezeu, pentru puținul făcut pentru sufletul său, omul va fi încununat cu atâta slavă cum n-au avut, nici n-au visat, toți regii pământului.

Dar ce se întâmplă acum cu sluga cea rea? *Apropiindu-se apoi și cel care primise un talant, a zis: Doamne, te-am știut că ești om aspru, care seceri unde n-ai semănat și aduni de unde n-ai împrăștiat. Și temându-mă, m-am dus de am ascuns talantul în pământ; iată ai ce este al tău.* Iată ce îndreptățire s-a găsit să aducă înaintea stăpânului, pentru lenea și ticălășia de care a dat dovadă, această a treia slugă! Dar nu e singurul. Câți din noi nu dăm vina pe Dumnezeu pentru răutatea, delăsarea, lenea și nechibzuința noastră? Necunoscându-și păcatul, necunoscând nici iubirea și răbdarea lui Dumnezeu, omul Îl scoate pe Dumnezeu vinovat de toate slăbiciunile și lipsurile sale.

Fiecare vorbă pe care o scoate sluga netrebnică este mincinoasă. Unde seceră Dumnezeu de unde n-a semănat? Unde adună de

unde n-a împrăștiat ? Este cumva pe lumea asta vreo sămânță care să nu fie de la El ? Sunt pe undeva în univers roade bune care să nu fie din lucrarea Lui ? Cei lipsiți de credință se răzvrătesc când li se iau de la ei copiii: „Vezi", se tânguie, „ce nemilos e Dumnezeu, cum ne ia înainte de vreme copiii !" Dar cum zici că sunt ai tăi copiii, omule ? Nu sunt ei oare ai lui Dumnezeu mai dinainte de a-i fi numit tu ai tăi ? Și cum „înainte de vreme" ? Nu știe Cel ce a făcut timpul când e vremea ? Nici un gospodar de pe pământ nu-și lasă pădurea să crească în voia ei, ci taie din ea arbori, tineri sau bătrâni, după cum e rostul, după cum e folosul casei sale; nu se uită că pomul a crescut multă vreme sau e abia un copăcel. În loc să cârtească și să huleaască pe Cel de la care își iau în orice clipă suflarea, mai bine ar face să strige împreună cu dreptul Iov: *Domnul a dat, și Domnul a luat; fie numele Domnului binecuvântat* (Iov 1, 21). Mai strigă necredincioșii împotriva lui Dumnezeu când li se mănează holda; ori când li se scufundă corăbiile încărcate cu marfă; ori când dă peste ei o boală sau un necaz. Atunci zic că Dumnezeu e aspru. Dar zic așa numai pentru că nu-și cunosc păcatele, și fiindcă nu pot lua din nenorocirile lor învățătură de mântuire.

La această strâmbă îndreptățire a slugii stăpânul a răspuns: *Slugă vicleană și leneșă, știai că secer unde n-am semănat și adun de unde n-am împrăștiat ? Se cuvenea deci ca tu să pui banii mei la zarafi, și eu, venind, aș fi luat ce este al meu cu dobândă.* Zarafii sunt schimbătorii de bani, cei care, schimbând o monedă cu alta își trag din acest schimb un câștig. Dar și aici avem un înțeles figurativ. Prin *zarafi* trebuie să înțelegem pe făcătorii de bine, prin *bani* trebuie să înțelegem darurile lui Dumnezeu; iar prin *dobândă* mântuirea. Vedeți că tot ce se întâmplă înafară între oameni este un chip a ceea ce se întâmplă, sau trebuie să se întâmple, pe tărâm duhovnicesc în viața aceasta ? Chiar și zarafii pot sluji drept icoană a duhovnicescului între oameni. Ai primit, vrea să spună Domnul slugii netrebnice, un dar de la Dumnezeu pe care nu ai vrut să-l folosești spre mântuirea ta; de ce, atunci, nu l-ai dat cuiva care să-l fi folosit bine, care să fi vrut și să fi fost în stare să-l dea mai departe altora cărora le-ar fi fost de trebuință ca să se mântuiască ? Iar Eu, venind, aș fi găsit pe pământ mai mulți din cei ce se mântuiesc: mai mulți credincioși, mai mulți milostivi, mai mulți smeriți. Dar tu ai îngropat talantul în pământul trupului tău care a putrezit în groapă (pentru

că Domnul spune aceste cuvinte la Groaznica Judecată) și nu-ți mai e bun acum la nimic.

O, ce înfricoșată învățătură pentru cei ce au averi și nu vor să dea nimic săracilor ! Sau înțelepciune și o țin ferecată în ei ca într-un mormânt ! Sau orice fel de bun sau iscusință de care nu se bucură nimeni ! Sau putere și nu apără pe cei slabi ! Cel mai blând nume care li s-ar putea da acestora ar fi acela de „hoți"; pentru că ei își însușesc darul care este al lui Dumnezeu, îl ascund și nu dau altora nimic din ceea ce li se cuvine. Dar nu sunt numai hoți, ci și ucigași, pentru că nu ajută pe cei ce ar putea să se mântuiască. Păcatul lor nu e mai mic decât al unuia care, pe mal stând și având în mâini un colac de salvare, nu-l întinde celui pe care îl vede înecându-se. Cu adevărat îi va spune Domnul unuia ca acesta cuvântul pe care l-a spus în pilda slugii netrebnice:

Luați dar de la el talantul și dați-l celui ce are zece talanți. Căci tot celui ce are i se va da și-i va prisosi, iar de la cel ce n-are și ce are i se va lua. Iar pe sluga netrebnică aruncați-o întru întunericul cel mai din afară. Acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților. Adesea se întâmplă în viața aceasta că puținul pe care îl are cineva să se ia de la dânsul și să se dea altcuiva care are mai mult, și acest lucru este iarăși o icoană a ceea ce se petrece pe tărâmul duhului. Nu ia un părinte de la un fiu risipitor ca să dea altui fiu, mai chibzuit decât acela ? Nu se ia arma din mâna soldatului fricos ca să se dea celui viteaz ? Și în viața aceasta ia Dumnezeu darurile sale de la slujitorii netrebnici; de multe ori bogătașii împietriți la inimă se ruinează și mor în sărăcie; înțelepții trufași sfârșesc în nebunie sau senilitate, sfinții care se mândresc cad în păcate grele; tiranii se prăbușesc; preoții netrebnici se despart în chinuri de viață; mâinile care nu au făcut binele ce le-a stat în putință prind să tremure sau înțepenesc; buzele ce nu au spus adevărul amuțesc; și toți cei care zădărnicesc darul lui Dumnezeu sfârșesc ca niște cerșetori, lipsiți de toate.

Nu se ia darul de la omul hapsân când moare și nu se dă urmașilor și neamurilor care îl moștenesc ? Dar să luăm aminte: se ia de la cel necredincios darul și abia după ce darul i s-a luat e osândit. Dumnezeu nu osândește pe nimeni câtă vreme mai e darul Lui întrînsul. Și omului osândit la judecata oamenilor, mai înainte de a fi trimis să-și ispășească pedeapsa, i se iau hainele dându-i-se în schimb zeghea întemnițaților, straiul osândei și al rușinii. Tot ast-

fel și păcătosul care nu se pocăiește, întâi va fi lipsit de tot ceea ce este dumnezeiesc întrînsul, și abia apoi va fi trimis *întru întunericul cel mai din afară*, unde *va fi plângerea și scrâșnirea dinților*.

Pilda aceasta ne învață că nu numai cel ce face rău se osândește, ci și cel ce nu face binele. Apostolul Iacov ne spune: *Cine știe să facă ce e bine și nu face, păcat are* (Iacov 4, 17). Toată învățătura lui Hristos, în faptă și cuvânt, ne îndeamnă să facem bine. A ne păzi de rău e doar un început, dar calea vieții creștine trebuie să fie toată presărată ca de flori, cu fapte bune. Săvârșirea binelui e un ajutor neprețuit în păzirea de rău. E foarte greu să se oprească cineva de la rău dacă nu face binele și să se ferească de păcat dacă nu lucrează virtutea.

Pilda ne adevărește mai departe că Dumnezeu e milostiv către toți, pentru că fiecare primește câte ceva în dar. E drept că unora li se dă mai mult iar altora mai puțin, dar aceasta nu schimbă cu nimic lucrurile, pentru că celor ce li s-a dat mult, li se și cere mult, iar celor cărora li s-a dat puțin, mai puțin li se cere. Fiecăruia însă i se dă atât cât îi trebuie spre a sa mântuire și spre ajutorarea mântuirii altora.

Ar fi greșit să credem că în această pildă Domnul are în vedere doar pe bogații — de un fel sau altul — ai lumii acesteia. Nu; El vorbește deopotrivă despre toți oamenii. Toți, fără deosebire, sunt trimiși în lume cu un dar oarecare. Văduva care a lăsat în templul din Ierusalim singurii ei doi bănuți era săracă în ce privește banii, dar nu era săracă în ce privește jertfa și frica de Dumnezeu. Dimpotrivă. Iar pentru că a folosit bine aceste daruri — bănuțul ei sărac — a fost lăudată de Domnul Însuși: *Adevărat vă spun că această văduvă săracă a aruncat în cutia darurilor mai mult decât toți ceilalți* (Marcu 12, 43).

Să ne gândim acum la un lucru ce pare mai greu de dezlegat. Iată bunăoară un om orb, mut și surd din naștere, care și-a petrecut toată viața sa, din leagăn până la mormânt, în această stare. „Ce fel de dar a primit unul ca acesta de la Dumnezeu ? Cum să se mântuiască ?" poate să întrebe cineva. Ei bine, are un dar, și unul mare. Nu-i vede pe alții, dar este el văzut. Nu dă milostenie, dar îndeamnă pe alții la milostenie. Nu vorbește despre Dumnezeu, dar el însuși e o pomenire a lui Dumnezeu. Nu propovăduiește cu

cuvântul, dar adevărește propovăduirea. Cu adevărat poate aduce pe mulți la mântuire, și prin aceasta și el se mântuiește.

Să cunoașteți însă că îndeobște orbii și muții și surzii nu sunt între cei ce-și îngroapă talantul. Ei nu se ascund de oameni, și e destul lucrul acesta. Tot ce au de arătat, arată: pe ei înșiși. Acesta este banul pe care-l dau zarafilor și-l întorc stăpânului cu dobândă. Sunt slujitorii lui Dumnezeu; pomenirea vie a lui Dumnezeu; chemarea vie a lui Dumnezeu. Ei îndeamnă inimile spre milă și temere. Ei înfățișează propovăduirea de netăgăduit a lui Dumnezeu săpată în carnea lor. Iar cei care au ochi și urechi și grai, aceștia sunt cei care cel mai adesea își îngroapă talantul. Mult li s-a dat, și când e să li se ceară nu dau nimic.

Inegalitatea este așezată așadar la însăși temelia lumii. Trebuie să ne bucurăm de ea, nu să ne răzvrătim împotrivă-i, pentru că Dragostea a pus-o acolo, nu ura, Înțelepciunea, nu nebunia. Viața se urâțește nu prin lipsa egalității, ci prin lipsa iubirii și a înțelegerii duhovnicești din om. Să avem mai multă dragoste și mai multă pricepere duhovnicească, și ne vom încredința că și de două ori pe atâta inegalitate câtă vedeam mai înainte nu știrbește cu nimic fericirea hărăzită omului.

Pilda talanților aduce lumină, pace și înțelegere în suflete. Ne îndeamnă să nu întârziem a face lucrul pentru care ne-a așezat Domnul în piața cea mare a acestei lumi. Timpul trece mai grabnic ca un râu repede curgător și curând — luați aminte: curând — va veni asupră-ne sfârșitul. Nimeni nu se va mai putea întoarce din veșnicie ca să ia ce-a uitat și să facă ce nu a făcut. Să ne grăbim așadar să folosim darul ce ni s-a dat, talantul împrumutat nouă de Domnul domnilor. Pentru învățătura aceasta și pentru toate, slavă fie Domnului nostru Iisus Hristos, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A ȘAPTESPREZECEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia stăruinței în rugăciune
Matei 15, 21-28

Și ieșind de acolo, a plecat Iisus în părțile Tirului și ale Sidonului. Și iată o femeie cananeiancă din acele ținuturi, ieșind striga, zicând: Miluiește-mă, Doamne, Fiul lui David ! Fiica mea este rău chinuită de demon. El însă nu i-a spus nici un cuvânt; și apropiindu-se, ucenicii Lui Îl rugau, zicând: Slobozește-o, că strigă în urma noastră. Iar El, răspunzând, a zis: Nu sunt trimis decât numai către oile cele pierdute ale casei lui Israel. Iar ea, venind, s-a închinat Lui, zicând: Doamne, ajută-mă. El însă, răspunzând, i-a zis: Nu este bine să iei pâinea copiilor și s-o arunci câinilor. Dar ea a zis: Da, Doamne, dar și câinii mănâncă din fărâmiturile care cad de la masa stăpânilor lor. Atunci, răspunzând, Iisus i-a zis: O, femeie, mare este credința ta; fie ție după cum voiești. Și s-a tamaduit fiica ei în ceasul acela.

Nimeni nu poate gusta din dulceața binelui dacă nu stăruiește în bine, pentru că pe calea binelui gustăm la început amărăciune și abia după aceea dulceață.

Întreaga fire ne învață stăruința. Ar mai ajunge puieții de brad pădure, dacă s-ar înspăimânta de amenințarea furtunii și a zăpezii ? Ar mai ajunge râurile râuri dacă nu și-ar săpa albii adânci ? Aleargă cumva furnicile să-și ia viața când căsuțele lor sunt strivite de roți în drum ? Nu, ci îndată, cu stăruință, încep să-și facă altele. Dacă vreun om fără suflet strică un cuib de rândunică de la casa sa, rândunica se duce, fără să cârtească, la altă casă și își face acolo alt cuib. Orice dezastru ar aduce natura sau omul asupra plantelor și animalelor, ele ne vor uimi întotdeauna prin perseverența cu care duc la bun sfârșit sarcina pe care le-a dat-o Dumnezeu. Câtă vreme planta retezată are putere să crească din nou, crește. Câtă vreme animalul rănit are o cât de mica scânteie de viață, trăiește.

Viața de zi cu zi ne învață stăruința. Soldatul stăruitor câștigă bătălia; meșteșugarul stăruitor își desăvârșește iscusința; negustorul stăruitor se îmbogățește; un preot stăruitor își aduce pe calea cea dreaptă enoriașii; un rugător ajunge, prin stăruință, la sfințenie; un artist stăruitor arată frumusețea lumii; un savant stăruitor descoperă legile firii. Nici cel mai isteț copil n-are să învețe vreodată să scrie dacă nu deprinde scrisul prin stăruință; și poate să aibă cineva cea mai frumoasă voce din lume, n-are să ajungă un bun cântareț dacă nu exersează. Nu este zi în care să nu ni se aducă aminte, și să nu amintim și noi altora, câta nevoie este de perseverență în orice lucru. Perseverența este, am putea spune, singura faptă bună de care nu se îndoiește nimeni, pe care o recomandă oricine. Dar stăruința aceasta în lucrare, atât de lăudată și de pomenită, e doar o școală a stăruinței pe tărâm duhovnicesc. Toată stăruința dinafară întru a înfrumuseța și cultiva lucruri, întru a strânge avere, știință și iscusință, e doar o icoană a minunatei stăruințe pe care trebuie să o avem în a ne înfrumuseța și cultiva inima, în a ne îmbogăți sufletul, ființa noastră lăuntrică, nemuritoare.

Sfânta Scriptură ne învață, cu fiecare pagină, stăruința pe tărâmul duhovnicesc; ne învață și cu cuvântul și cu pilda stăruinței și nestăruinței omenești. Două preaînfricoșate pilde de nestăruire în bine le avem în Adam, strămoșul neamului omenesc, și în Iuda, care din apostol a ajuns vânzătorul lui Hristos. Amândoi fuseseră așezați, din purtarea de grijă a lui Dumnezeu, în cea mai strânsă apropiere de El; Adam era cu Dumnezeu în rai, Iuda cu Hristos pe pământ. Amândoi au început cu ascultare și au sfârșit cu necredință. Însă starea lui Iuda a fost cu mult mai rea decât a celuilalt, pentru că Iuda avusese în față pilda lui Adam și a nesocotit-o. Saul nu a stăruit și și-a pierdut mințile; Solomon nu a stăruit și regatul s-a frânt în două. Dar ce stăruință la Avraam în credință ! Ce stăruință la Iacov în smerenie, la Iosif în castitate, la David în pocăință, la dreptul Iov în răbdare ! Ce pildă preaminunată la preacurata Fecioară în feciorie, la dreptul Iosif în ascultare, la apostoli și la următorii lui Hristos în dragostea de Domnul ! Sfânta Scriptură este plină de atâtea pilde care ne arată că stăruința e biruitoare și se încununează, încât nimeni din cei ce o citesc n-are să poată spune că nu a știut, că nu i s-a spus. Cum de au știut atâta mulțime de sfinți și mucenici, de la întruparea lui Hristos și până astăzi, iar noi nu ? Dar nu știința ne lipsește, ci îndrăzneala. Să cunoști ce este stăruința în bine și să fii lăsător aduce după sine îndoită osândă. Cine nu a

urmat calea aceasta pentru că nu a auzit de ea, puțin va fi bătut, dar cine o cunoaște și nu o urmează va primi bice multe.

Cărarea binelui duce în sus, de aceea e foarte anevoioasă la început pentru cel obișnuit să meargă pe drum neted sau să coboare. Cine o ia pe calea binelui și se întoarce apoi din drum, nici măcar nu rămâne în locul de unde a pornit la început, ci se prăbușește tot mai adânc în întuneric și pierzanie. De aceea spune Domnul: *Nimeni care pune mâna pe plug și se uită îndărăt nu este potrivit pentru împărăția lui Dumnezeu* (Luca 9, 62).

Evanghelia de astăzi vorbește despre uimitoarea pildă de stăruință pe care a dat-o o femeie de rând, și aceea dintre păgâni. Fie această pildă foc viu în cugetul tuturor celor ce zic că sunt credincioși, dar sunt învârtoșați și reci la inimă ca piatra.

Și ieșind de acolo, a plecat Iisus în părțile Tirului și ale Sidonului. Și iată o femeie cananeiancă din acele ținuturi, ieșind striga, zicând: Miluiește-mă, Doamne, Fiul lui David ! Fiica mea este rău chinuită de demon. De unde venea Iisus ? Din Galileea, din ținutul locuit de israeliții coborâtori din binecuvântatul Sem. Și unde se ducea ? Se ducea în ținuturile locuite de cananeenii coborâtori din Ham, cel blestemat. Domnul, așadar, pleca de la cei binecuvântați și Se îndrepta către cei blestemați. De ce ? Pentru că cei binecuvântați uitaseră de Dumnezeu și astfel ajunseseră blestemați, iar dintre cei blestemați unii mărturisiseră pe Dumnezeu și ajunseseră binecuvântați. După ce i-a certat pe cărturari și farisei pentru că țineau obiceiurile dinafară încalcând poruncile lui Dumnezeu privitoare la milostenie și la cinstirea părinților, Domnul împreună cu ucenicii săi a trecut în părțile acestea păgâne.

De ce S-a dus între păgâni de vreme ce abia mai înainte le poruncise ucenicilor să meargă mai degrabă *către oile cele pierdute ale casei lui Israel* (Matei 10, 6) ? Mai întâi pentru că, precum zice înțeleptul Gură-de Aur, El nu este legat de nici o poruncă pe care le-o dă ucenicilor. Apoi, fiindcă a văzut că iudeii își întorc fața de la El și a știut că până la sfârșit se vor lepăda de Dânsul. Dumnezeu e credincios făgăduinței Sale. A făgăduit că va trimite poporului iudeu pe Mântuitorul și L-a trimis. Dar poporul iudeu, prin capii săi, S-a lepădat de Mântuitorul. Însă Dumnezeu e bogat în căile Pronei Sale; lucrarea mântuirii nu s-a zădărnicit prin lepădarea iudeilor de Mântuitorul. Mântuitorul a trecut hotarele iudeilor și s-a dus la

alte neamuri. Credincios făgăduinței Sale, Domnul a trimis pe apostoli mai întâi la iudei însă, după Răstignire, Domnul înviat i-a trimis *la toate neamurile* (Matei 28, 19). În al treilea și ultimul rând, Domnul a vrut să-i rușineze încă o dată pe iudei prin credința păgânilor, ca să-i aducă astfel la pocăință și la întoarcerea către Dumnezeu. Mai întâi a căutat să facă acest lucru prin sutașul roman din Capernaum, care, fiind roman, ținea de semința iafetiților, și a cărui credință în Hristos a fost cu adevărat pilduitoare. Iafetiții și hamiții vor fi așadar chemați la masa Împăratului, pe când semiții, aleșii, întâii-chemați, nu vor să vină. Domnul a căutat să-i mustre și să-i întoarcă pe iudei dar, pentru că au rămas de piatră, au fost lepădați de Cel de care S-au lepădat.

Priviți acum la credința cea mare a femeii cananeence. A ieșit în întâmpinarea Domnului; L-a chemat: *Doamne !* și: *Fiul lui David !* Auzise, fără îndoială, despre acest Hristos Făcător de minuni, pentru că faima Lui se răspândise până departe, la popoarele învecinate. Auzind că trece prin ținuturile lor, a alergat la El cu mare credință și bucurie. După Evanghelistul Marcu, Domnul a intrat într-o casă, pentru că *voia ca nimeni să nu știe* (Marcu 7, 24). E limpede că prin aceasta urmărea să se vadă și mai bine cât de mare este credința între păgâni. El nu li S-a arătat, dar ei L-au descoperit. El S-a ascuns, *dar n-a putut să rămâna tăinuit*. L-a găsit credința cea tare a femeii cananeience. Poporul chemat nu a venit, pe când poporul care locuia *întru întuneric... și... în latura umbrei morții* (Isaia 9, 1) a ieșit să-L caute. A fost găsit de către cei de care S-a ascuns.

Vedeți că femeia nu-i spune Domnului: „Ai milă de fiica mea", ci *„Ai milă de mine !"* Fiica acestei femei era nebună, era chinuită de diavol; mama însă a cerut milă pentru ea însăși. De ce ? Pentru că fiica, în nebunia ei, nici nu mai știa de sine; nici nu-și mai dădea seama de grozăvia chinurilor pe care le încerca, precum își dădea seama mama. De aici se vede și dragostea cea mare a acestei femei pentru copilul ei. Mama suferea de răul fiicei de parcă ar fi fost al ei. Cel care are milă de fiica ei, de ea are milă, de nefericita mamă. Cum să ai milă de ea fără să ai milă de fiica ei ? Fără îndoială că nebunia fetei îndurera întreaga casă, pe toate rudele, pe toți prietenii. Vecinii îi ocoleau, dușmanii se bucurau. Mormânt era acolo, nu casă. Nu răsuna dintrînsa decât plânset și hohotele nebunești ale fetei bolnave. Putea mama să vorbească despre altceva, să ceară

altceva ? Se poate să fi avut pe suflet și vreun păcat pentru care să se fi abătut asupra fetei asemenea nenorocire. De aceea a spus: *Miluiește-mă !*

El însă nu i-a spus nici un cuvânt. Nu obișnuia Hristos să nu răspundă la întrebările și cererile oamenilor. I-a răspuns până și Satanei, ispititorului din pustie. A tăcut numai la întrebările nedreptilor Săi judecători, Caiafa și Pilat. Atunci de ce n-o ia în seamă pe această biată femeie ? Pentru ca ochii celor care nu văd nici să nu se deschidă; pentru ca femeia să dea și mai mult glas credinței sale, și toți cei dimpreună cu Hristos să vadă și să înțeleagă.

Și apropiindu-se, ucenicii Lui Îl rugau, zicând: Slobozește-o, că strigă în urma noastră. Iar El, răspunzând, a zis: Nu sunt trimis decât numai către oile cele pierdute ale casei lui Israel. Vedeți cu câtă înțelepciune lucrează Domnul neîmplinind dintr-o dată ruga femeii, rămânând tăcut în fața cererii ei ? Ucenicilor li s-a și făcut milă de ea. *„Slobozește-o"* poate să însemne fie „dă-i ce cere", fie „scapă de ea", numai să nu mai strige atât. La rugămintea ucenicilor, Domnul a răspuns că este trimis doar *către oile cele pierdute ale casei lui Israel:* adică la iudei.

De ce a dat Domnul un răspuns ca acesta ? Mai întâi, ca să arate că Dumnezeu e credincios făgăduinței Sale; și apoi, ca să le dea de gândit ucenicilor asupra faptului că și păgânii sunt copiii lui Dumnezeu, că și ei au nevoie de mântuire. A vrut totodată să le arate ucenicilor, prin această sărmană femeie plină de credință, cum să se scuture de ideia îngustă cu care se încântau iudeii, cum că Dumnezeu are grijă numai de iudei, ca și când ar fi numai Dumnezeul iudeilor. Anume a vorbit așa Domnul, pe limba iudeilor, ca să le deschidă ucenicilor mintea asupra a cât de greșit e acest fel de a gândi înrădăcinat în mințile acestei nații, tot atât de greșit și de strâmb ca și apostazia acestui popor, ca și lepădarea lui de Hristos. Mântuitorul învăța pe ucenici nu numai prin cuvânt ci și prin pilde vii, luate din viață. De astă dată, în loc de cuvinte a lăsat ca însăși întâlnirea cu această femeie să le fie ucenicilor o învățătură de neuitat. Pentru aceea a și trecut în părțile păgâne, ca să le dea ucenicilor învățătură prin aceste mari întâmplări. Dar vedeți cum își arată cananeianca nezdruncinata ei credință în Hristos:

Iar ea, venind, s-a închinat Lui, zicând: Doamne, ajută-mă. Era încredințată că nimeni pe lume nu poate s-o ajute afară de Hristos. Fără

îndoială că trecuse în zadar pe la toți doctorii și vrăjitorii din păgânitatea aceea. Fata tot nebună rămăsese. Acum însă era aici Vindecătorul tuturor chinurilor, tuturor bolilor. Auzise de El și crezuse mai înainte să-L vadă. Iar acum, când Îl vedea, creștea întrînsa credința în puterea Lui dumnezeiască. Acesta putea face ceea ce nimeni nu putea să facă; putea să facă orice voia. Cananeianca credea că Hristos poate, și toată strădania ei era să-i câștige lucrarea pe care nimeni altul în întrega lume n-o putea săvârși. Deci, văzând că nu-i răspunde și că nici la rugămintea însoțitorilor Săi nu o bagă în seama, i-a alergat în față, a căzut în genunchi și a strigat: *Doamne, ajută-mă !*

El însă, răspunzând, i-a zis: Nu este bine să iei pâinea copiilor și s-o arunci câinilor. Cumplit cuvânt ! Aici Domnul nu vorbește de la sine, ci pe limba iudaismului din vremea aceea, după care numai iudeii erau copiii lui Dumnezeu iar cei de alt neam, câini. Mântuitorul voia ca ucenicii să-și dea singuri seama cât de rea era această exclusivitate și să apropie mintea lor de gândul pe care-l va rosti mai târziu asupra fariseilor și cărturarilor: *Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici ! Că închideți împărăția cerurilor înaintea oamenilor; că voi nu intrați, și nici pe cei ce vor să intre nu-i lăsați* (Matei 23, 13). Vedeți că cei numiți copii s-au făcut asemenea câinilor, iar cei socotiți câini au ajuns copiii lui Dumnezeu. Acestora din urma iudeii le ziceau câini din răutate, însă lucrul era în mare parte adevărat. Păgânii din Tir și Sidon, la fel cu cei din Egipt și de prin alte părți, trecuseră cu vederea pe Dumnezeul cel viu, punându-se în slujba demonilor care erau mai răi decât câinii. Aici Hristos nu o mustră pe femeie ci neamul ei întreg, și cu acesta toate popoarele păgâne care se închinau dracilor în statui și lucruri moarte, cu felurite vrăjitorii și jertfe necurate.

Dar iată ce răspunde această femeie, mai tare în credință și decât iudeii cei aleși și decât păgânii cei disprețuiți: *Da, Doamne, dar și câinii mănâncă din fărâmiturile care cad de la masa stăpânilor lor.* Câtă smerenie ! Ea nu tăgăduiește că ar fi făcând parte dintr-un neam ce poate fi numit de câini. Nici nu se dă în lături să-i numească pe iudei stăpâni — cu toate că era mai bună decât ei. A prins repede înțelesul cuvintelor figurative ale Mântuitorului. Credința te face înțelept; credința găsește cuvântul potrivit. Smerenia față de Domnul, dragostea pentru copilul ei o face surdă la faptul că i s-a spus

câine. Dar cine nu se simte ca un câine necurat în fața preacuratului Domn ? Nimeni care are o scânteie de credință întrînsul. *Nu sunt vrednic ca să intri sub acoperământul meu,* I-a spus Domnului sutașul păgân (Luca 7, 6). Nici această femeie păgână nu se rușinează să fie numită câine înaintea Domnului. Câtă vreme omul nu-și simte păcătoșenia nu poate face nici un singur pas spre mântuire. Mulțime de sfinți, mai curați și mai luminați decât milioane de alți oameni, nu s-au dat în lături să se socotească câini.

Toți oamenii cu adevărat trezi, care s-au dezmeticit din beția pământului și a patimilor trupești și și-au dat seama cât de adânc s-au cufundat în mlaștina păcatului, înțeleg lucrul acesta. Până atunci, prins în îmbrățișarea morții, omul nu numai că nu are credință dar nici măcar nu vede trebuința de a avea. Câtă vreme câinelui nu-i e rușine că e câine nici nu-și dorește să fie leu; câtă vreme broasca nu se îngrețoșează de noroiul în care trăiește nici nu vrea să iasă din el și să zboare ca un vultur. Femeia despre care citim astăzi simțea adânc mizeria lumii păgâne cu decăderea, cu ticăloșia și cu tot noroiul ei respingător. Ea năzuia spre ceva mai puternic, mai curat, mai strălucitor. Și toate acestea i s-au dezvăluit în Hristos cu nemăsurat mai multă slavă. De aceea nu dă înapoi, îndură a fi socotită între câini, și nu numai că îndură, dar recunoaște singură că este. Așa fiind, cerșește doar o fărâmitură din pâinea cea de viață dătătoare trimisă lui Israel de Dumnezeu. Pâinea este Hristos, iar fărâmiturile sunt până și cele mai mărunte milostiviri ale Sale. Câinii flămânzi, care nu au nici măcar atât, sunt mulțumiți să le primească.

O, femeie, mare este credința ta; fie ție după cum voiești. Și s-a tămăduit fiica ei în ceasul acela. Abia după ce lucrurile au ajuns aici vorbește Domnul. Nici să fi fost această femeie fiică a lui Avraam, n-ar fi putut arăta mai multă credință. Cine are ochi de văzut și urechi de auzit, vede și aude. Acum ajunge. Până și Iuda a văzut ce credință tare are această cananeiancă. Asemeni și Petru, puțin credinciosul. Și Toma. Domnul nu a lăudat niciodată atât pe vreun apostol. Cui i-a mai spus El: *Mare este credința ta ?* Tuturor le-a spus măcar o dată: *O, voi puțin credincioșilor !* Dar numai o dată ? *Neam necredincios și îndărătnic !* i-a mustrat cândva (Matei 17, 17). De aceea îi și luase în ținutul Canaan: ca să-i învețe, prin păgânii necunoscători de Lege și de profeți, credința tare și puterea ei. Îi

trecea prin școala credinței. Le dădea învățătură temeinică tocmai aici, în păgânatate. Câtă credință la această femeie care nu învățase de la ai săi nimic bun ! Fusese învățată să se închine la lună și la soare, la dobitoace și la pietre. Se născuse și trăise în întuneric, neștiință și rușine. Mai ținea și de neamul nelegiuit al cananeienilor, pe care Dumnezeu îi izgonise din Pământul Făgăduinței ca să le facă loc evreilor, aleșii Săi. Cu adevărat, multe temeiuri pentru apostoli și pentru cei din neamul lor ca să chibzuiască asupra căilor lui Dumnezeu, să se rușineze și să se căiască.

Apostolii au înțeles învățătura și și-au însușit-o, dacă nu chiar pe dată, cu siguranță mai târziu. Au semănat credința în Hristos pe tot pământul. Și-au dat viața pentru ea. S-au slăvit prin ea. Dar noi oare am înțeles, ne-am însușit lecția credinței ? Astăzi Biserica lui Hristos este poporul ales al lui Dumnezeu în lume, împărăția cea nouă și preoția cea nouă. Vedeți însă ce nesocotit, ce disprețuit este Hristos între popoarele creștine ! Vedeți cum cei botezați au ajuns să fie nu numai „puțin credincioși", ci cu totul lipsiți de credință, un popor stricat. Cred în orice altceva numai în Hristos nu. Caută ajutor oriunde în jur, la stihiile și materiile oarbe și surde, numai la Hristos Domnul cel Atotputernic, nu. De aceea și-au atras cumplită pedeapsă asupră-le, ajungând putrezi, răi, slabi și ticăloși precum erau iudeii în vremea venirii lui Hristos pe pământ. Au în mâna cheia împărăției cerurilor, dar mulți nu intră, nici nu-i lasă pe alții să intre. Se arată mai răi, mai ticăloși, mai iubitori de sine și mai legați de pământ decât celelalte popoare. Ei îndepărtează astfel de la Hristos neamurile care nu sunt creștine, le împiedică să intre în mult dorita împărăție. De la masa împărătească a lui Hristos le cad acelora doar fărâmiturile: le adună și se hrănesc cu ele. Dar cum să se satureze acești păgâni când europenii și americanii care se lăfăie la masă ca stăpâni, sunt atât de lipsiți duhovnicește ? Oare răbdarea lui Dumnezeu nu va ajunge odată la capăt ? Nu se va lepăda curând Domnul de cei ce se leapădă de El, precum a mai făcut odinioară ? Nu vor fi lepădați cei aleși și aleși cei lepădați ? Nu vor fi blestemați binecuvântații de mai înainte iar cei blestemați vor primi binecuvântare ?

Ce ne rămâne de făcut nouă în neamul acesta fără Dumnezeu ? Nimic altceva decât ce a făcut femeia cananeiancă: Să ne rugăm cu stăruință lui Hristos Dumnezeu cel viu și atotputernic, să strigăm

către El cu credință: *Doamne, miluiește-ne pe noi păcătoșii !* Dacă e voia lui Dumnezeu să înlocuiască poporul ales cu un altul, dacă e voia Lui cea sfântă să ia Împărăția de la neamurile creștine și s-o dea altora, dacă pedeapsa pentru păcat este aproape — chiar și așa fiind, nu toți creștinii vor fi lepădați odată cu lepădarea nemurilor lor, după cum nu toți evreii au fost lepădați odată cu lepădarea neamului evreiesc. Între evrei s-au mântuit cei care, după dărmarea Ierusalimului, L-au mărturisit pe Hristos, precum s-au mântuit și cei care L-au mărturisit în vremea vieții Sale pe pământ. Mulți evrei s-au botezat, și mulți au ajuns mari sfinți în Biserica lui Dumnezeu. Se mântuiesc și astăzi toți cei ce se întorc la El, cum s-au mântuit strămoșii lor mai înainte de a fi încetat să fie poporul ales. Dumnezeu s-a uitat întotdeauna mai puțin la state decât la popoare, și mai puțin la neamuri decât la sufletul fiecărui om. Să nu ne înfricoșăm așadar, să nu spunem: „Statele și națiunile creștine de astăzi vor fi distruse, și vom fi nimiciți cu toții". Nu. Fie cu statele și cu națiunile ceea ce trebuie să fie; nici un om care crede în Domnul nu va pieri. Dumnezeu a găsit în Sodoma un singur drept — pe Lot — și pe acela singur l-a salvat, la nimicirea Sodomei.

Să urmăm și noi așadar rugăciunii și credinței celei tari a femeii cananeience, să nu dăm înapoi nici o clipă. Să avem credință stăruitoare, necontenit străduindu-ne să nu lăsăm focul credinței să se răcească. Să înălțăm cu stăruință rugăciune la Dumnezeu, pentru noi înșine, pentru întreaga Biserică și pentru tot neamul omenesc. Iar credința — numai credința — va întări sufletele noastre și va scoate de la noi toată frica și toată îndoiala; rugăciunea ne va limpezi sufletele și ne va umplea de bucurie, de gânduri bune și de iubire. Fie ca milostivul și de oameni iubitorul Iisus Domnul nostru să ne întărească în credință și să audă rugăciunile noastre. A Lui fie slava și lauda, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A OPTSPREZECEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia pescuirii minunate
Luca 5, 1-11

În vremea aceea Iisus *ședea lângă lacul Ghenizaret; a văzut două corăbii oprite lângă țărm, iar pescarii, coborând din ele, spălau mrejele. Și urcându-se într-una din corăbii care era a lui Simon, l-a rugat s-o depărteze puțin de la uscat. Și, șezând în corabie, învăța, din ea, mulțimile. Iar când a încetat de a vorbi, i-a zis lui Simon: Mână la adânc și lăsați în jos mrejele voastre, ca să pescuiți. Și, răspunzând, Simon a zis: Învățătorule, toată noaptea ne-am trudit și nimic nu am prins, dar, după cuvântul Tău, voi arunca mrejele. Și făcând ei aceasta, au prins mulțime mare de pește, că li se rupeau mrejele. Și au făcut semn celor care erau în cealaltă corabie, să vină să le ajute. Și au venit și au umplut amândouă corăbiile, încât erau gata să se afunde. Iar Simon Petru, văzând aceasta, a căzut la genunchii lui Iisus, zicând: Ieși de la mine, Doamne, că sunt om păcătos. Căci spaima îl cuprinsese pe el și pe toți cei ce erau cu el, pentru pescuitul peștilor pe care îi prinseseră. Tot așa și pe Iacov și pe Ioan, fiii lui Zevedeu, care erau împreună cu Simon. Si a zis Iisus către Simon: Nu te teme; de acum înainte vei fi pescar de oameni. Și trăgând corăbiile la țărm, au lăsat totul și au mers după El.*

Domnul este dătătorul tuturor darurilor. Orice dar al lui Dumnezeu e desăvârșit; atât de desăvârșit încât omul se minunează. Minunea nu este altceva decât un dar al lui Dumnezeu de care oamenii se minunează; oamenii se minunează de darurile lui Dumnezeu pentru că sunt desăvârșite.

Dacă ar fi oamenii în starea de neprihănire din rai, n-ar aștepta ca Dumnezeu să învie morții, să înmulțească pâinea sau să le umple plasele cu pește, ca să strige: „Ce minune !", ci ar rosti acest cuvânt la vederea fiecărei fapturi, a fiecărei întâmplări și la fiecare suflare a vieții lor. Dar, pentru că păcatul s-a înrădăcinat în oameni, fiecare din minunile fără de număr ale lui Dumnezeu au

ajuns să-i fie omului ca un lucru de rând. Pentru ca omul să nu se sălbăticească ajungând cu totul tocit, amorțit și nesimțitor, Dumnezeu în mila Sa față de omenirea bolnavă lucrează mai departe minuni, ca să-i deștepte pe oameni, să-i trezească din mohorâta, de suflet distrugătoarea obișnuință de a trece cu vederea minunea din dumnezeiești le Sale minuni.

Cu fiecare minune Dumnezeu vrea, mai întâi, să-i aducă omului aminte că El veghează asupra lumii, cârmuind-o prin atotputernica-I voință și înțelepciune; apoi, că omul nu poate face nimic bun fără El. Nici un fel de strădanie nu izbutește fără ajutorul lui Dumnezeu. Nici o strângere de roade fără binecuvântarea lui Dumnezeu nu ajunge recoltă. Nici o pricepere omenească potrivnică Legii lui Dumnezeu nu rodește vreun bine, nici o samânță de mustar. Chiar dacă pare, o vreme, să aducă ceva bun, acel bun nu este din priceperea omenească ci din mila lui Dumnezeu care nu părăsește îndată nici pe cel mai crud dușman al Său. Dumnezeu îi iubește pe oameni și nu pedepsește pe loc, ci așteaptă cu răbdare căința și întoarcerea lor. El *voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină* (I Timotei 2, 4).

Amăgit de lume, omului i se pare câteodată că poate face și el câte ceva fără ajutorul lui Dumnezeu, sau chiar împotriva Lui și a legii Sale. I se pare că poate să fie bun de la sine, sau deștept, sau vestit. Dar această amăgire fie îl aruncă în disperare, înțelepțindu-l și întorcându-l la Dumnezeu, fie îl aruncă și mai adânc în vârtejul lumii, până își pierde cu totul vrednicia de om și se dă, ca o umbră, în puterea nevăzută a răului. Iar cel care privește lumea aceasta ca pe o minune dumnezeiască, și pe sine însuși ca o minune printre minuni, se uimește de căile minunate ale Proniei și se umple de teamă sfântă în fața lor. Unul ca acesta poate spune ca Apostolul Pavel: *Eu am sădit, Apolo a udat, dar Dumnezeu a făcut să crească. Astfel nici cel ce sădește nu e ceva, nici cel ce udă, ci numai Dumnezeu care face să crească* (I Corinteni 3, 6-7). Acest gând îl înfățișează și zicala pe care o găsim la multe popoare: „Omul propune, iar Dumnezeu dispune". Omul își face planuri, urzește gânduri, vorbe sau fapte, iar Dumnezeu poate să le primească sau să le respingă. Ce primește Dumnezeu ? Ceea ce e al Său, ceea ce vine de la El. Ceea ce nu e al Lui, ceea ce nu a venit de la Dânsul, respinge. *De n-ar zidi Domnul casa, în zadar s-ar osteni cei ce o zidesc* (Psalm 126, 1). Dacă

zidarii clădesc în numele lui Dumnezeu, au să ridice palate, chiar dacă mâinile lor sunt slabe și materialele sărace. Dar dacă clădesc în numele lor, lucrul mâinilor lor se va prăbuși cum s-a prăbușit turnul Babel.

Turnul Babel nu a fost singurul în istorie care s-a risipit, ci multe, foarte multe alte turnuri ridicate de conducători ai lumii cu dorința de a strânge toate neamurile sub un singur acoperiș — al lor, și sub o singură putere — a lor. Multe turnuri de bogăție, slavă și mărire au ridicat oamenii ca să domnească asupra zidirilor lui Dumnezeu și asupra popoarelor lui Dumnezeu, ca să fie ei ca niște dumnezei, dar toate s-au spulberat ca cenușa. Dar ceea ce au clădit apostolii și sfinții și ceilalți plăcuți ai lui Dumnezeu nu s-a spulberat. Multe împărății ridicate de deșertăciunea lumească au căzut și s-au topit ca umbra, pe când Biserica Apostolică stă până astăzi și va sta dreaptă și deasupra mormintelor a multe împărății de astăzi. Curtea Cezarilor romani care au pornit război împotriva Bisericii zace în țărână, pe când peșterile și catacombele creștine dăinuie până astăzi. Sute de regi și de împărați au domnit peste Siria, Palestina și Egipt. Din palatele lor de marmură n-a rămas decât un pumn de cioburi în muzee, pe când schiturile și mânăstirile ridicate tot în vremea aceea de rugători și pustnici în deșerturi și pustietăți stau până astăzi și din ele se ridică de veacuri și veacuri rugăciuni și mireasmă de tămâie. Lucrarea lui Dumnezeu nu poate fi nimicită. Palatele necredincioșilor s-au prăbușit, iar corturile lui Dumnezeu au rămas. Ce ridică degetul lui Dumnezeu stă mai neclintit decât stă toată povara de pe umerii lui Atlas.

Ca nici un trup să nu se laude înaintea lui Dumnezeu (I Corinteni 1, 29), pentru că tot trupul e ca iarba care așteaptă să-i vină rândul să se prefacă în cenușă. Ferească-ne Dumnezeu de gândul că am putea ajunge la vreun bine fără ajutorul și binecuvântarea Lui. Fie ca Evanghelia de astăzi să ne slujească drept îndemn ca niciodată astfel de gânduri deșarte să nu se plămădească în sufletele noastre. Ea ne vorbește despre cât de zadarnice sunt toate strădaniile omenești fără ajutorul lui Dumnezeu. Pe când apostolii lui Hristos pescuiau ca oameni, nu au prins nimic; dar când le-a poruncit Hristos să-și arunce încă o dată năvoadele în mare, au pescuit atâta mulțime de pește încât li se rupeau plasele. Iată:

În vremea aceea Iisus *ședea lângă lacul Ghenizaret; a văzut două corăbii oprite lângă țărm, iar pescarii, coborând din ele, spălau mrejele. Și urcându-se într-una din corăbii care era a lui Simon, l-a rugat s-o depărteze puțin de la uscat. Și, șezând în corabie, învăța, din ea, mulțimile.* Ca și în alte împrejurări, o mare mulțime de oameni se adunase să audă cuvântul lui Dumnezeu de pe buzele lui Hristos. Iar pentru ca toată lumea să-L vadă și să-L audă, nici nu se putea găsi loc mai potrivit decât o barcă pescărească. Pe țărm erau două; pescarii se îndeletniceau cu spălatul năvoadelor. Erau bărci obișnuite de pescuit, la fel cu cele care se folosesc și astăzi pe lacul Ghenizaret. Barca în care S-a urcat Hristos era a lui Simon, cel care avea să fie Apostolul Petru. Domnul l-a rugat să depărteze puțin barca de mal și, după ce Simon a depărtat barca, a început să învețe mulțimile. *Iar când a încetat de a vorbi, i-a zis lui Simon: Mână la adânc și lăsați în jos mrejele voastre, ca să pescuiți.*

Urcându-Se în corabie, Domnul a urmărit mai multe scopuri. Întâi, din barcă era mai ușor să hrănească sufletele celor de pe țărm cu dulcea să învățătură. Apoi, știind că pescarii erau mâhniți și îngrijorați pentru că nu prinseseră nimic în noaptea aceea, a vrut să-i bucure cu o pescuire bogată, împlinindu-le astfel trebuințele lor — pentru că Dumnezeu poartă grijă și de trupurile și de sufletele noastre. El este *Cel care dă hrană la tot trupul* (Psalm 135, 25). Dar a vrut să dea și sufletelor hrana lor, anume credința în El, în puterea și milostivirea Lui. În sfârșit, lucrul cel mai de seamă: A vrut Domnul să arate deslușit ucenicilor Săi — și prin ei nouă tuturor — că prin El, cu El, toate sunt cu putință celui ce crede, pe când fără El toată lucrarea și strădania omenească rămâne deșartă ca mrejele pescarilor care toată noaptea trudiseră și nu prinseseră nimic. Împlinind unul din scopuri — învățarea poporului, Domnul a trecut acum la următorul. De aceea, i-a spus lui Simon să mâne *la adânc* și să mai arunce o dată plasele.

Și, răspunzând, Simon a zis: Învățătorule, toată noaptea ne-am trudit și nimic nu am prins, dar, după cuvântul Tău, voi arunca mrejele. Și făcând ei aceasta, au prins mulțime mare de pește, că li se rupeau mrejele. Și au făcut semn celor care erau în cealaltă corabie, să vină să le ajute. Și au venit și au umplut amândouă corăbiile, încât erau gata să se afunde. Simon nu știa încă cine este Iisus, încă departe fiind de credința în Hristos Domnul, Fiul lui Dumnezeu, de aceea I-a spus: *Învățătorule*, dându-I cinstirea pe care i-o dădeau și alții. Întâi s-a plâns că trudiseră în zadar întreaga noapte dar, din cinstire pentru învățător, a fost gata să asculte și să mai arunce o dată mrejele. Dumnezeu răsplătește mai mult ascultarea decât truda. Petru a arătat ascultare, împlinind îndată cuvântul lui Hristos, cu toate că trebuie să fi fost nedormit și ostenit și necăjit după o noapte de muncă zadarnică. Ascultarea i-a fost răsplătită din plin prin mila lui Hristos (și prin ascultarea peștilor !). Cel care a făcut peștii, le-a și poruncit să se adune acum în plasele pescărești, așa cum a poruncit altădată și vânturilor să înceteze, și mării învolburate să se liniștească.

Nu prin grai și prin vorbe ci prin puterea lui Dumnezeu s-au strâns peștii la locul hotărât lor. Adunând laolaltă atâta pește, Domnul a răsplătit și noaptea de trudă a pescarilor, risipindu-le îngrijorarea și împlinind trebuințele lor. Astfel și-a împlinit și cel de al doilea scop din ziua aceea.

Văzând atâta pește cât nu mai văzuseră în viața lor, Simon și unul din cei ce erau cu el au făcut semn tovarășilor să se apropie cu cealaltă barcă. Și s-a umplut nu numai barca lui Simon, ci și a lui Iacov și Ioan, încât era cât pe ce să se răstoarne; și poate s-ar fi răsturnat, dacă nu era cu ei Domnul.

Iar Simon Petru, văzând aceasta, a căzut la genunchii lui Iisus, zicând: Ieși de la mine, Doamne, că sunt om păcătos. Căci spaima îl cuprinsese pe el și pe toți cei ce erau cu el, pentru pescuitul peștilor pe care îi prinseseră. Tot așa și pe Iacov și pe Ioan, fiii lui Zevedeu, care erau împreună cu Simon. Simon a îngenuncheat înaintea lui Hristos. Nici nu i-a trecut prin minte să pună la îndoială faptul că pescuirea minunată i se datora lui Hristos, și nu strădaniilor lor înnoite. Zguduit până în adâncul sufletului, Simon nu-L mai numește pe Iisus „Învățătorule", ci: *Doamne.* Oricine poate fi învățător, Domn însă numai unul. Auzind învățătura pe care Hristos o dădea mulțimilor de pe țărm, Simon L-a numit: „Învățătorule". Dar acum, în fața acestei desfășurări de putere, Îl numește „Domn". Vedeți cum faptele sunt mai grăitoare decât vorbele ! Dacă vorbim bine, oamenii ne vor numi „învățători"; dar numai dacă ne sprijinim vorbele prin fapte se va spune că suntem „oameni ai lui Dumnezeu". *Se poate că, ascultându-L pe Hristos, Simon s-a minunat în inima Lui cât de frumos, cu câtă înțelepciune vorbește. Cunoscând aceasta,*

Cunoscătorul de inimi l-a purtat pe Simon întru adâncimi, ca să-i arate că El și lucrează ceea ce învață.

Auzi ce-I spune Domnului Simon? În loc să-i mulțumească pentru un asemenea dar, în loc să-și arate uimirea în fața unei astfel de minuni, el zice: *Ieși de la mine!* Dar gadarenii nu L-au rugat și ei pe Hristos să plece de la dânșii după ce a vindecat pe îndrăcit? Da, însă din altă pricină decât Petru. Gadarenii L-au gonit pentru că erau lacomi, pentru că le părea rău de porcii pe care demonii îi înecaseră când fuseseră scoși de Hristos din om. Petru însă spune mai departe: *că sunt om păcătos.* Pentru că se simțea nevrednic, de aceea L-a rugat pe Domnul să plece de la el. Simțul păcătoșeniei în fața lui Dumnezeu e o nestemată pentru suflet. Domnul o prețuiește mai mult decât toate imnele de formă întru lauda minunilor Sale; oricâte astfel de imne înalță omul, fără simțământul că e păcătos, cu nimic nu se folosește. Simțământul păcatului duce la pocăință, pocăința duce la Hristos și Hristos duce la nașterea din nou. Simțământul păcatului e începutul drumului de mântuire. Când rătăcește cineva îndelung pe căi greșite, lucrul de căpetenie pentru el este să afle drumul cel bun. Odată ce o apucă pe acest drum, nu-i mai rămâne decât să nu se abată din cale nici la dreapta, nici la stânga. La ce i-a folosit fariseului rugăciunea, când se lăuda pe sine înaintea Domnului? Mai îndreptat decât el a fost vameșul, care își bătea pieptul plângând: *Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului* (Luca 18, 13). Iată începutul învățăturii de credință în Hristos a lui Petru! Are să vină o vreme când el va spune cu totul alte cuvinte. Are să vină o vreme când mulți din ucenici vor pleca de la Domnul, iar Petru va spune atunci: *Doamne, la cine ne vom duce? Tu ai cuvintele vieții veșnice* (Ioan 6, 68). Acum, la început, cutremurat de puterea Domnului, spune: *Ieși de la mine!*

Petru nu a fost singurul cuprins de frică. Iacov și Ioan, fiii lui Zevedeu, și toți cei dimpreună cu dânșii, erau în aceeași stare. Toți, așadar, au început cu frica și au sfârșit cu iubirea. Cum este scris: *Frica de Domnul este începutul înțelepciunii* (Pilde 1, 7).

Fricii lui Petru, care îngenunchease strigând, blândul Cunoscător de inimi îi răspunde: *Nu te teme; de acum înainte vei fi pescar de oameni.* Lumea aceasta e o mare de patimi, Biserica Mea e o corabie și Evanghelia mea este năvodul cu care vei prinde pe oameni. Fără Mine nu vei putea face nimic, așa cum noaptea trecută nu ai prins

nimic; dar, cu Mine, vei pescui mereu cât să fie corabia plină. Doar să asculți mereu așa cum ai ascultat astăzi, și nici un adânc nu te va înspăimânta, nici n-ai să pleci vreodată de la pescuit cu mâinile goale.

Și trăgând corăbiile la țărm, au lăsat totul și au mers după El. Au lăsat bărcile; facă cine ce-o vrea cu ele. Petru și-a lăsat nu numai barca ci și casa, și soața; Iacov și Ioan l-au lăsat pe tatăl lor. Au pornit după Domnul. De ce să-și facă griji? Nu se îngrijoraseră destul toată noaptea neprinzând nimic? Cel atotputernic poate să-i hrănească și pe ei și pe ai lor. Cel care îmbracă iarba câmpului mai strălucit decât se înveșmânta regele Solomon poate să-i înveșmânte și pe ei și pe ai lor. Hrana și îmbrăcămintea sunt lucruri mici, pe lângă Împărăția lui Dumnezeu la care îi cheamă Hristos. Cine dă lucrul mare, nu îl poate da și pe cel mic? Tot Apostolul Petru scrie mai târziu: *Lăsați-i Lui toată grija voastră, căci El are grijă de voi* (I Petru 5, 7). Dar în sfârșit, dacă peștii cei muți și surzi din apă ascultă de Domnul, cum să nu asculte oamenii aceștia, făpturi cuvântătoare fiind?

Toată întâmplarea are și un înțeles ascuns. Corabia închipuie trupul; plasele rupte închipuie duhul cel vechi din om; adâncul mării închipuie adâncul sufletului omenesc. Când Domnul Se sălășluiește într-un om ascultător, omul acela se depărtează de țărmul lumii trupești și trece de suprafața simțurilor, în adâncimile duhului. În aceste adâncimi Domnul îi dezvăluie bogăția cea nemăsurată a darurilor Sale, după care a alergat în zadar, trudind, întreaga-i viață. Darurile acestea sunt atât de mari încât omul cel vechi nu le poate duce; se destramă. De aceea a și spus Domnul că vinul nou nu se pune în burdufuri vechi.

În fața nevisatei bogății a darurilor lui Dumnezeu, omul este cuprins de frică și se cutremură: și de atotputernicia lui Dumnezeu, și de păcătoșenia sa. Când omului i se dezvăluie strălucirea și milostivirea lui Dumnezeu, i se dezvăluie în aceeași clipă și păcătoșenia, nevrednicia și îndelunga lui îndepărtare de Dumnezeu.

Dumnezeu nu-l va părăsi pe cel pe care l-a dus întru adânc, nici nu va lua de bun strigătul lui de om bolnav: *Ieși de la mine!* Ci îl va îmbărbăta și îl va mângâia pe om, spunând: *Nu te teme!*

Când Dumnezeu înzestrează pe cineva cu bogățiile Lui negrăite, nu vrea ca bogățiile acestea să se împotmolească, precum talan-

tul îngropat de sluga netrebnică, ci să fie împărțite cu alții. Petru a chemat cealaltă corabie ca să fie loc pentru mulțimea de pești; a împărțit totul cu prietenii săi, cu Iacov și cu Ioan și cu cei dimpreună cu dânșii. Iacov și Ioan, și cei dimpreună cu dânșii, au trudit la mreje, la încărcatul peștilor în barcă, la vâsle. Să cunoască orice om care primește un dar de la alt om, că darul nu vine de la om ci de la Dumnezeu; el trebuie neîntârziat, fără zăbavă, să înceapă să lucreze la păstrarea, înmulțirea și împărțirea darului primit.

Înțelesul tragerii corăbiilor la țărm și părăsirea lor și a toate pentru a-L urma pe Hristos, este că omul dăruit de Dumnezeu, când se avântă la adânc, lasă *toate*: nu numai trupul cu patimile și cu legăturile sale păcătoase care l-au ținut până atunci, ci și duhul vechi, cu legăturile lui cu tot, și merge după Cel care îmbracă în veșmântul nou al mântuirii pe cel chemat, ducându-l mereu, la chemarea Lui, întru adâncuri.

Faptul că Domnul l-a numit pe Petru *pescar de oameni* înseamnă că apostolii, episcopii, preoțimea și toți creștinii primitori de darul lui Dumnezeu trebuie să lucreze, din dragoste și din datorie, întru prinderea — adică mântuirea — a cât mai mulți oameni. Fiecare după darul său: cine a primit mult trebuie să aducă mai mult, iar de la cine a primit mai puțin, mai puțin se așteaptă, așa cum a arătat Domnul în pilda talanților. Slujitorul care a primit cinci talanți a adus zece, iar cel care a primit doi a adus patru. Nimeni însă să nu se fălească cu darul lui Dumnezeu ca și când ar fi al lui, ferindu-și-l de oameni sau îngropându-și-l în mormântul trupului, pentru că un astfel de om își aduce singur asupra sa judecata în focul Gheenei, acolo unde este plânsul și scrâșnirea dinților.

Această pericopă este plină de învățăminte pentru noi toți și pentru generația noastră, cum pline erau mrejele de odinioară de pește binecuvântat. O, de-ar primi oamenii zilelor noastre măcar învățătura despre ascultare ! Cu ascultarea de Dumnezeu vin toate celelalte; tot binele pe care și-l poate dori inima omenească se prinde în plasa de aur a evanghelicei ascultări.

Avem în față două pilde de ascultare: a peștilor și a apostolilor, și nu știi care-i mai mișcătoare. Peștii ascultă porunca Domnului, își pun viața la picioarele Lui. Dumnezeu i-a făcut spre hrana trupească a oamenilor, dar vedeți cum pot ei împlini și o trebuință a duhului ! Acești pești sunt o pildă minunată de ascultare pentru

toți cei răzvrătiți și neascultători față de Ziditorul. Și ei au strălucit mai mult decât dacă ar fi rămas să înoate mai departe în apele Ghenizaretului. Ei și-au răscumpărat cu cinste viața lor slujind Proniei, adevărată pildă și mustrare pentru oamenii cei neascultători. Iar negrăita milostivire a lui Dumnezeu se vede din aceea că El folosește toate făpturile ca să-l aducă pe om pe calea de la care s-a rătăcit, să-l înalțe, să-l trezească și să-l aducă din nou la vrednicia dintâi.

Pilda de ascultare a apostolilor e și ea mișcătoare. Oamenii simpli de obicei sunt mai strâns legați de casa și de rudele lor decât oamenii mai de vază care au mai multe legături cu lumea și, pierzând una, rămân cu altele. Dar acești pescari au lăsat totul, au sfărmat puținele dar puternicele lor legături cu lumea, cu casa și rudenia lor și — fără a lua nimic cu ei decât pe sine — L-au urmat pe Hristos în marile și bogatele adâncuri duhovnicești. Timpul a dovedit că Domnul a răsplătit împărătește ascultarea lor, pentru că ei au ajuns stâlpi ai Bisericii lui Dumnezeu pe pământ și mari sfinți în împărăția cerurilor. Să ne grăbim dar a urma pilda lor de ascultare. Noaptea răstimpului nostru pe pământ se apropie de sfârșit, și toată truda noastră va fi în van, plasele noastre vor fi goale, inimile mohorâte, sufletele și mințile pustii.

Domnul nostru cel bun stă lângă corabia fiecăruia. El, Ziditorul și Atotțiitorul, ne cere să-L luăm cu noi și să pornim fără teamă de la strâmtorile și băltoacele pământului spre marile adâncuri ale vieții duhovnicești, acolo unde El ne umple corabia cu tot belșugul pe care ni l-am putea dori. Să-L urmăm acum, câtă vreme ne cheamă, pentru că se crapă de ziuă și în lumina ei cea mare nu-L vom mai vedea cerând, ci judecând. Să nu lepădăm îndemnul Lui de a intra în corabia noastră, în sufletul nostru, ci să ascultăm ca Petru, pentru că spre binele nostru ne cere aceasta Domnul. Nu-i puțin pentru cel Preacurat să intre sub un acoperământ nevrednic. Este o jertfă aceasta, o jertfă pe care o face din dragoste pentru noi. Nu cere să intre ca să ia, ci ca să dea. Ne cere doar să-i primim jertfa și ajutorul. Să ne grăbim, fraților, să ascultăm vocea Celui ce cere, mai înainte de a ne răsuna în auz glasul Judecătorului.

A Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos fie slava și lauda, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, Treimea cea deoființă *și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.*

DUMINICA A NOUĂSPREZECEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia iubirii desăvârșite
Luca 6, 31-36

Precum voiți să vă facă vouă oamenii, faceți-le și voi asemenea. Și dacă iubiți pe cei ce vă iubesc, ce răsplată puteți avea ? Căci și păcătoșii iubesc pe cei ce îi iubesc pe ei. Și dacă faceți bine celor ce vă fac vouă bine, ce mulțumire puteți avea ? Că și păcătoșii același lucru fac. Și dacă dați împrumut celor de la care nădăjduiți să luați înapoi, ce mulțumire puteți avea ? Că și păcătoșii dau cu împrumut păcătoșilor, ca să primească înapoi întocmai. Ci iubiți pe vrăjmașii voștri și faceți bine și dați cu împrumut, fără să nădăjduiți nimic în schimb, și răsplata voastră va fi multă și veți fi fiii Celui Preaînalt, că El este bun cu cei nemulțumitori și răi. Fiți milostivi, precum și Tatăl vostru este milostiv.

Dacă ar avea oamenii necontenit înaintea ochilor mila lui Dumnezeu față de dânșii, s-ar milostivi și ei unii față de alții. Nimic nu-l face pe om mai potrivnic milosteniei decât gândul că nici lui nu-i dă nimeni nimic. Nimeni ? Dar Dumnezeu ? Nu răsplătește El, zi și noapte, cu milostivirea Lui, nemilostivirea noastră ? Și nu-i mai bine să te bucuri, la curtea împăratului, de milostivirea împărătească decât de milostivirea slugilor ? La ce ne-ar folosi bunavoința tuturor de la Curte, dacă am cădea în dizgrația regală ?

Tot așteptând ca ceilalți să fie mai întâi milostivi față de dânsul, omul ajunge hapsân. Este literă de lege aceasta. Mila însă nu este o virtute pasivă, ci o virtute lucrătoare. Ce ar fi știut oamenii despre milă dacă Dumnezeu nu ar fi fost, El mai întâi, milostiv față de oameni ? Mila lui Dumnezeu deșteaptă și în oameni mila. Dacă Dumnezeu nu ar fi arătat mila Lui, lumea nu ar cunoaște mila.

Cui înțelege că mila este o virtute lucrătoare, și începe să o lucreze, cerul și pământul i se arată curând într-o lumină nouă. Unul ca acesta va ajunge curând să cunoască și mila lui Dumnezeu, și a oamenilor. Mila este scăpărarea a două pietre, din care izvorăște

scânteia. Cine iscă această fericită scânteie, și cine o primește, simte că Dumnezeu e de față. Amândoi, și cel ce dă și cel ce primește, simt în inimile lor mâna lui Dumnezeu, mângâietoare. De aceea a spus Domnul: *Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui* (Matei 5, 7).

Mila este mai mare decât compasiunea pe care o predică atâta înțelepții indieni. Poate cineva să treacă pe lângă un cerșetor, să-i pară rău de el, și totuși să nu-i dea nimic. Omului milostiv însă nu doar îi va părea rău de un necăjit, ci-l va și ajuta. A te milostivi de un cerșetor nu-i nici cel mai greu, nici cel mai mare lucru în Legea lui Hristos; ci să ne milostivim de vrăjmașii noștri, acesta este lucrul de căpetenie. Mila este mai mare decât iertarea, pentru că iertarea este prima jumătate a drumului, iar fapta iubirii, a milosteniei, este drumul întreg.

Mai trebuie oare să spunem că mila este mai mare decât dreptatea pământească ? Dacă n-ar fi milă, oamenii ar pieri cu toții de mâna necruțătoare a legii. Fără milă, legea nu poate chezășui pentru nimic din cele ce sunt, mila însă face lucruri noi. Dragostea a zidit lumea. De aceea, este mai bine pentru oameni să cunoască și să deprindă din copilărie dulceața dragostei și a milei decât asprimea legii. Legea poate fi oricând învățată, pe când o inima înăsprită cu greu se mai poate întoarce vreodată spre milostivire. Dacă oamenii au dragoste, nu vor păcătui împotriva legii, dar dacă, împlinind toată legea, au rămas cu totul lipsiți de dragoste, pot pierde cununa slavei făgăduite de Dumnezeu celor milostivi.

Evanghelia de astăzi vorbește despre cel mai înalt fel de milă: iubirea față de vrăjmași. Hristos a dat porunca — nu sfatul, ci porunca — de a ne iubi vrăjmașii. Iar porunca aceasta nu e de împlinit ici și colo, în oarecare clipe rare de iluminare a legii, așa cum era, mai mult sfat decât poruncă, înainte de venirea Lui. Porunca iubirii față de vrăjmași este culmea Evangheliei lui Hristos.

Domnul a spus: *Precum voiți să vă facă vouă oamenii, faceți-le și voi asemenea.* Cu aceste cuvinte începe Evanghelia iubirii vrăjmașilor. La urma urmelor, dacă vrem ca oamenii să nu ne fie dușmani, să nu le fim nici noi lor. Dacă e adevărat faptul că oricine pe lumea asta are dușmani, atunci de bună seamă că și noi suntem dușmanul cuiva ! Dar cum să-ți fie omul prieten dacă tu îi ești dușman ? Smulge așadar rădăcina dușmăniei din inima ta, și abia după aceea numără-ți dușmanii. Cu cât mai desăvârșit ai să-ți smulgi din

inimă rădăcina cea rea și toate vlăstarele care puiesc dintrînsa, cu atât mai puțini dușmani au să-ți iasă la socoteală. Dacă vrei, deci, ca oamenii să-ți fie prieteni, încetează mai întâi tu a le fi lor dușman, fă-te tu mai întâi prietenul lor. De îndată ce le vei fi semenilor tăi prieten, numărul dușmanilor tăi va scădea și chiar va dispărea cu totul.

Dar nu acesta-i câștigul cel mai mare. Câștigul cel mai mare e că, în chipul acesta, ți-L faci prieten pe Dumnezeu. E lucrul cel mai de seamă pentru mântuirea ta să nu fi dușmanul nimănui, și nici să nu ai vreun dușman. Dacă îi ești cuiva dușman, lucrul acesta împiedică și mântuirea ta, și pe a lui; iar dacă ești altora prieten, atunci până și dușmanii tăi îți vor ajuta, vrând-nevrând, să te mântuiești. O, dacă ar socoti omul mai degrabă cu câți semeni de-ai lui este el la cuțite, decât câți îl vrăjmășesc pe el ! Într-o singură zi, fața cea neagră a acestei lumi ar străluci ca soarele.

Porunca lui Hristos de a face noi oamenilor ceea ce voim să ne facă și ei nouă este atât de firească, atât de neîndoielnic bună, încât e de mirare și e o rușine că ea nu este obișnuință de zi cu zi între oameni. Nimeni pe lume nu vrea să i se facă rău; să nu facă deci nici el rău altora ! Oricine vrea să i se facă bine; să facă și el bine altora ! Orice om vrea să fie iertat când greșește; să ierte și el pe alții ! Fiecare vrea să-și împărtășească durerile și bucuriile cu alții; să se întristeze și el de durerile altora, să se bucure și el de bucuriile altora ! Omul vrea că alții să vorbească bine despre el, să-l cinstească, să-l hrănească dacă e flămând, să-l cerceteze dacă e bolnav și să-l apere dacă e prigonit; să facă și el altora toate acestea.

Lucrul acesta e valabil pentru persone și pentru grupuri de oameni, pentru neamuri, națiuni și țări. Dacă toți ar face din aceasta o lege, toată răutatea și lupta între stări, între neamuri și țări ar înceta, ar înceta și luptele, și războaiele. Iată leacul tuturor bolilor, și altul nu este.

Și mai departe spune Domnul: *Dacă iubiți pe cei ce vă iubesc, ce răsplată puteți avea ? Căci și păcătoșii iubesc pe cei ce îi iubesc pe ei. Și dacă faceți bine celor ce vă fac vouă bine, ce mulțumire puteți avea ? Că și păcătoșii același lucru fac. Și dacă dați împrumut celor de la care nădăjduiți să luați înapoi, ce mulțumire puteți avea ? Că și păcătoșii dau cu împrumut păcătoșilor, ca să primească înapoi întocmai.* Adică: să așteptați ca alții să vă facă vouă bine, ca să le puteți întoarce binele făcut,

nu-i mare lucru. Oare Dumnezeu așteaptă ca oamenii să merite soarele de pe cer, ca să poruncească soarelui să strălucească ? Nu lucrează Dumnezeu din dragoste ? Dragostea e o virtute lucrătoare. Dumnezeu a arătat acest lucru de la întemeierea lumii. De când e lumea, zi de zi, Domnul a revărsat, cu milostiva-I mână, daruri bogate peste toate făpturile Sale. Să fi așteptat să primească mai întâi ceva de la ele, ca să le dea ? Dacă ar fi fost așa, nimic din câte sunt n-ar fi. Dacă iubim numai pe cei ce ne iubesc, nu suntem altceva decât niște negustători care-și vând marfa. Dacă facem bine numai celor ce ne fac bine, nu suntem altceva decât niște datornici care-și plătesc datoriile. Mila nu e o virtute care acoperă datoriile, ci una care dă de la sine mereu. Și dragostea e o virtute care dă fără să aștepte să primească înapoi. Dacă dăm cui ne va da înapoi, ce-i cu asta ? Mutăm doar banii dintr-o pungă în alta, pentru că ceea ce împrumutăm socotim că este încă al nostru, tot atât de al nostru ca și când s-ar afla în mâinile noastre.

Ar fi o nebunie să credem că, prin cuvântul de mai sus, Dumnezeu ne învață să nu iubim pe cei ce ne iubesc, să nu facem bine celor ce ne fac bine. Doamne ferește ! Vrea numai să spună că aceea e o treaptă foarte de jos a virtuții, care le e la îndemână și păcătoșilor. E cea din urmă măsură a binelui, care de fapt sărăcește lumea, îi constrânge pe oameni și-i împuținează la suflet. Dumnezeu vrea să-i înalțe pe oameni pe înălțimile virtuții, acolo de unde se pot vedea toate bogățiile lui Dumnezeu și ale lumilor Sale, acolo unde inima îngrădită și fricoasă a sclavului se deschide, se eliberează și se face inimă de fiu și moștenitor. Dragostea față de cei ce ne iubesc este numai prima literă din împărăția fără hotar a iubirii; facerea de bine către binefăcători este prima zi de școală în lungul șir al învățării faptelor bune; iar a împrumuta celor de la care știm că vom lua înapoi nu este nici bine, nici rău, ci doar un pas, cel dintâi, mic de tot, către binele cel mare, care dă fără să aștepte să primească înapoi.

Pe cine are în vedere Dumnezeu aici când zice: *păcătoșii ?* Mai întâi pe păgâni, pe cei cărora nu li s-a dezvăluit plinătatea tainei adevărului și iubirii lui Dumnezeu. Aceștia sunt păcătoși pentru că s-au întors de la adevărul și iubirea lui Dumnezeu și în locul lui Dumnezeu și-au luat drept legiuitor lumea, de la care au învățat să iubească numai pe cei care îi iubesc și ei, și să facă bine numai celor

ce le fac și lor bine. Taina cea mare a adevărului și a iubirii lui Dumnezeu s-a descoperit din nou prin Mântuitorul Iisus Hristos, și s-a descoperit mai strălucitoare ca la începuturile creației. Întâi s-a arătat prin poporul israelit; prin ei, deși nu doar pentru ei, ci pentru toate popoarele pământului. Deoarece Dumnezeu Însuși i-a pregătit pe evrei, de-a lungul a mii de ani, prin Lege și prin proroci, pentru a primi și a înțelege descoperirea întreagă, de aceea îi numește Domnul păcătoși pe ceilalți oameni, scufundați în necredință. Dar prin „păcătoși" (mai mari decât păgânii !) înțelege Domnul și pe cei cărora, descoperindu-li-se taina adevărului și a iubirii, nu s-au ținut de ea ci s-au întors ca și câinele la borâtură, la treapta cea mai de jos a binelui. Și mulți dintre noi ne numărăm printre aceștia, care cu numele suntem creștini iar cu faptele păgâni dintre cei mai sălbatici.

Ce mulțumire să avem dacă iubim pe cei ce ne iubesc, și facem bine celor ce ne fac bine ? Nu doar punem la loc ceea ce am luat ? Dar ne-am și luat plata ! Iar de laudă sunt numai acele fapte care, cât ar fi de mici, se aseamănă faptelor de iubire dumnezeiești.

Ci iubiți pe vrăjmașii voștri și faceți bine și dați cu împrumut, fără să nădăjduiți nimic în schimb, și răsplăta voastră va fi multă și veți fi fiii Celui Preaînalt, că El este bun cu cei nemulțumitori și răi. Fiți milostivi, precum și Tatăl vostru este milostiv. Acestea sunt înălțimile la care vrea Hristos să-i ridice pe oameni ! Iată învățătura nemaiauzită înainte de venirea Lui ! Iată slava vredniciei omenești, la care nici n-au visat înțelepții lumii ! Și iată iubirea lui Dumnezeu pentru oameni, care topește inima într-o revărsare de lacrimi !

Iubiți pe vrăjmașii voștri. Nu zice: „Să nu întoarceți rău pentru rău", pentru că este prea puțin; înseamnă doar răbdare. Nici nu zice: „Să iubiți pe cine vă iubește", pentru că aceasta este iubire pasivă; ci zice: *Iubiți pe vrăjmașii voștri;* nu doar să-i răbdați, ci să-i iubiți. Iubirea este o virtute lucrătoare.

Nu cumva iubirea pentru vrăjmași este nefirească ? Aceasta este întâmpinarea pe care ne-o aduc adesea cei care nu sunt creștini. „Nu vedem", zic ei, „că în natură nu găsești nimic care să semene a iubire pentru vrăjmași, ci numai pentru prieteni ? Nu sprijină faptul acesta obiecția noastră ?" Ce putem răspunde ? Înainte de orice altceva, credința noastră deosebește două firi: una necăzută, neîntunecată și neaplecată spre rău prin păcat, cea așa cum a avut-o

Adam în rai, iar alta schimonosită, întunecată și înclinată spre rău prin păcat, așa cum o vedem că este în această lume. De firea primară ține iubirea față de vrăjmași. Iubirea îi este acestei firi ca aerul pe care îl respiră tot ce trăiește. Aceasta este firea zidită de Dumnezeu. Din ea iubirea dumnezeiască străbate până la firea noastră ca soarele prin nori. Și toată iubirea din lume de acolo vine, din firea cea dintâi. Iar în raza firii stricate de păcat iubirea pentru vrăjmași apare, prin raritatea ei, nefirească. Dar nu este nefirească, ci este supra-firească față de firea cea pământească, sau, mai bine zis, este pre-firească, de vreme ce iubirea de acolo vine, din firea primordială, cea curată și nemuritoare, pe care am avut-o înaintea acesteia de astăzi.

„Iubirea pentru vrăjmași", zic alți obiectatori, „e atât de rară încât trebuie să o numim nefirească". Atunci, și o perlă e nefirească, și diamantul, și aurul ! Sunt lucruri rare, dar cine spune că sunt nefirești ? După cum sunt plante care cresc numai într-un singur ținut, tot astfel și planta cea rară, iubirea cea rară, crește și înflorește numai în Biserica lui Hristos. Dacă ar vrea cineva să se încredințeze, nu are decât să citească Viețile apostolilor lui Hristos, ale părinților și mărturisitorilor credinței creștine, ale mucenicilor întru adevărul și iubirea lui Dumnezeu.

„Să zicem că nu e imposibilă, dar, în sfârșit, iubirea aceasta e neobișnuit de grea", spun alții. Într-adevăr, nu-i ușoară, mai ales pentru cine o învață departe de Dumnezeu, de la Care ea își primește tărie, din Care ea se hrănește. Cum să nu-i iubim noi pe cei pe care îi iubește Dumnezeu ? Dumnezeu nu ne iubește pe noi mai mult decât pe vrăjmașii noștri, mai ales că poate suntem și noi vrăjmași cuiva ! Cine poate să spună că nu e nimeni în lume care să nu-l socotească pe el dușman ? Dacă ar fi ca soarele și ploaia să se reverse numai asupra celor pe care nimeni nu-i numește vrăjmași, cu greu ar avea unde să cadă o rază sau un strop de apă. Păcatul îl umple pe om de frică, iar frica îl face să vadă peste tot dușmani. Dumnezeu însă e fără de păcat și de aceea El nu bănuiește pe nimeni, El iubește pe toată lumea. Ne iubește atât de mult încât, atunci când ne împresoară dușmanii fără că noi să ne fi făcut vinovați cu ceva anume față de ei, trebuie să credem că lucrul acesta se întâmplă cu știrea Lui și spre binele nostru.

Să fim drepți și să recunoaștem că vrăjmașii ne sunt de mare folos în sporirea duhovnicească. Fără vrăjmășie pe lume mulți din plăcuții lui Dumnezeu nu I s-ar fi făcut prieteni. Chiar și vrăjmășia Satanei e de folos celor râvnitori întru Dumnezeu și întru mântuire. Cine mai mult decât Apostolul Pavel a fost mai râvnitor întru cele dumnezeiești, cine a avut mai mare dragoste de Hristos decât el ? Acest apostol, totuși, ne spune cum, dezvăluindu-i Dumnezeu multe taine, El a și îngăduit duhului rău să-l ispitească: *Și pentru ca să nu mă trufesc cu măreția descoperirilor, datu-mi-s-a mie un ghimpe în trup, un înger al satanei, să mă bată peste obraz, ca să nu mă trufesc* (II Corinteni 12, 7).

Iar dacă demonul, împotriva voinței sale, slujește omului, cum să nu ajute omului alți oameni, fiindu-i aceia vrăjmași mai puțin vătămatori decât diavolii ? Domnul Însuși a spus: *Dușmanii omului vor fi casnicii lui* (Matei 10, 36; cf. Miheia 7, 6). Cei care viețuiesc sub același acoperiș cu noi, purtând atât de mult grija nevoilor și înlesnirilor noastre trupești, se fac adesea cei mai înverșunați vrăjmași ai mântuirii noastre, pentru că dragostea și purtarea lor de grijă nu sunt pentru suflet, ci pentru trup. Câți părinți n-au dăunat uriaș sufletelor fiilor lor, câți frați și surori fraților și surorilor ? Câte soții soților ? Și totul din iubire ! Dându-ne seama de acest adevăr de zi cu zi, avem încă un temei tare spre a nu ne lăsa pradă iubirii nechibzuite față de rude și prieteni, și spre a nu slăbi iubirea față de vrăjmași. Să mai spunem o dată că adesea, foarte adesea, dușmanii ne sunt adevărații prieteni ? Când ne pun piedici ne sunt de ajutor; când ne ponegresc ne apropie de mântuire; când ne îngreunează viața dinafară ne îndeamnă să ne retragem înlăuntru, în noi înșine, unde să ne aflăm sufletele noastre și să plângem înaintea lui Dumnezeu pentru mântuirea lor. Cu adevărat, adesea dușmanii ne scapă din ruina pe care, hrănindu-ne trupul pe seama sufletului, ne-o pregătesc cei de aproape ai noștri.

Faceți bine și dați cu împrumut, fără să nădăjduiți nimic în schimb, zice Domnul. Faceți bine tuturor, fără deosebire, fără să țineți seama dacă ei vă iubesc sau nu; urmați lui Dumnezeu, care face bine tuturor, și pe față și într-ascuns. Dacă facerea ta de bine nu-l vindecă pe vrăjmaș de vrăjmășia lui, cu atât mai puțin îl va vindeca facerea de rău. Fă bine celor ce nu așteaptă de la tine bine, și împrumută tuturor celor care îți cer, dar împrumută ca și când ai da,

ca și când ai înapoia omului ce este al lui, nu ca și când ai da ce e al tău. Zice Sfântul Petru Damaschinul: „Milostiv este cel care-l bucură pe aproapele sau cu ceea ce el însuși a primit de la Dumnezeu: pâine, hrană, putere, un cuvânt potrivit, rugăciune — socotindu-se pe sine un datornic care a primit mai mult decât îi trebuie. În fratele său Însuși Dumnezeu cere și Se îndatorează". Chiar dacă vrăjmașul tău nu-ți primește facerea de bine, să nu te împiedice aceasta de a-i face bine mai departe. Nu spune Domnul: *Rugați-vă pentru cei... ce vă prigonesc* (Matei 5, 44) ? Rugați-vă, așadar, pentru dușmanii voștri, și în acest chip le veți face bine. Dacă vrăjmașul nu vrea să primească nimic de la tine, Dumnezeu primește rugăciunea ta pentru dânsul. Și Dumnezeu îi va îmblânzi inima, îl va întoarce cu bunăvoință spre tine. Nu-i cu neputință, așa cum crede lumea, să întorci un dușman înverșunat și să ți-l faci prieten ! Și chiar dacă ar fi cu neputință oamenilor, Îi stă în putere lui Dumnezeu. Cine preschimbă iar și iar pământul înghețat în câmp înflorit, poate și să topească gheața vrăjmășiei în inima omenească și să presare în ea floarea înmiresmată a prieteniei. Și aceasta nu atât pentru ca să-ți câștigi tu un prieten în locul unui dușman, ci ca să nu-și piardă el sufletul din pricina vrăjmășiei față de tine. Pentru aceasta trebuie să te rogi tu. Nu-i puțin lucru pentru mântuirea ta să ai, în viața aceasta, mai mulți prieteni decât dușmani, dar lucrul de căpetenie este să nu fi tu dușmanul nimănui, să fii tu prietenul tuturor în inima ta, în gândurile tale, în rugăciunile tale.

Facând aceasta, mare va fi răsplata ta. Cine te va răsplăti ? Poate și oamenii, într-o măsură, dar mai presus de toți, Dumnezeu. Și ce fel de răsplată vei primi ? *Veți fi fii ai Celui Preaînalt;* Îl vei putea numi pe Dumnezeu: *Tată; și Tatăl tău, care vede în ascuns, îți va răsplăti ție* (Matei 6, 6). Dacă nu azi, atunci mâine; și dacă nu mâine, atunci la sfârșitul a toate, înaintea tuturor îngerilor și oamenilor. Este răsplată mai mare la care putem nădăjdui, decât să ne chemăm fii ai Celui Preaînalt, și să-L chemăm pe Dumnezeu Tatăl nostru ? Cel Unul Fiu, și Singurul, al Celui Preaînalt este Iisus Domnul, și numai El până acum L-a chemat pe Dumnezeu Tată al Său. Acum ni se promite și nouă aceeași cinste, așa rătăciți și păcătoși cum suntem. Ce este cinstea aceasta ? Înseamnă că vom fi în veșnicie acolo unde este El (Ioan 14, 3), în slava în care este El, în bucuria fără sfârșit. Înseamnă că dragostea lui Dumnezeu ne însoțește mereu,

în toate necazurile și durerile acestei vieți, înseamnă că totul e întors și îndreptat spre binele nostru din urmă. Nu vom rămânea în mormânt, vom învia. Vom învia așa cum a înviat Hristos. Pentru puțină vreme suntem aici pe pământ, în insula morții. În casa Cerescului nostru Tată ne așteaptă slavă și cinste. Cum e când un biet orfan e înfiat de-un rege ? Trebuie oare să mai pomenești ce bunuri îl așteaptă ? „Orfanul acesta a fost înfiat de rege"; atât să spui, și toată lumea știe ce înseamnă. Noi însă nu suntem înfiați de oameni, ci de Dumnezeu, pentru că vom fi *fii ai Celui Preaînalt*, al Căruia Fiu este Domnul nostru Iisus Hristos: fii ai Regelui Celui fără de moarte, ai Regelui Regilor. Dumnezeu nu ne înfiază pentru vreun merit al nostru, ci pentru Unul-Născut Fiul Lui, cum spune apostolul: *Căci toți sunteți fii ai lui Dumnezeu prin credința în Hristos Iisus* (Galateni 3, 26; cf. Ioan 1, 12). Hristos ne primește ca frați ai Săi, de aceea și Dumnezeu Tatăl ne primește ca fii.

Cu adevărat nu este nici un chip de a ne câștiga prin vreun merit numele de fiu al lui Dumnezeu. Este de râs a crede că am putea, prin vreo faptă, fie ea și cea mai arzătoare iubire față de vrăjmași, să merităm și să plătim ceea ce Hristos a făgăduit celor ce-L urmează pe El cu credință. De-am da tot ce avem la săraci, de-am posti în fiecare zi, de-am sta noapte de noapte în rugăciune ca o candelă până la sfârșitul veacurilor, de ne-am despărți de trup în duhul nostru ca de o piatră rece iar cu sufletul de-am ajunge cu totul nepătimitori și nesimțitori față de lume, de ne-am da să fim călcați în picioare de lumea întreagă și mâncați de fiarele cele mai crude — toate acestea n-ar fi decât o prea neînsemnată câtime a prețului pentru toate bunătățile, slava și bucuria pe care le aduce cu sine înfierea noastră de Dumnezeu. Nici o iubire de pe pământ și nici o milostivire a omului muritor nu-l poate face fiu al lui Dumnezeu și locuitor al Cerești Împărății. Iar dragostea lui Hristos săvârșește ceea ce omului îi este cu neputință. Nimeni să nu se laude că s-a mântuit prin multa lui iubire, că și-a deschis singur porțile raiului !

Oricât de grea, de uriașă ne-ar părea porunca iubirii aproapelui, e doar un mărunțiș pe care Dumnezeu ni-l cere ca să ne aducă mai aproape de El, la strălucita Lui curte împărătească. Nu ne cere să împlinim porunca spre a ne câștiga cu ea Împărăția și Înfierea, ci doar să dorim Împărăția și Înfierea mai presus de orice. Cere de la

noi doar să-L credem și să-L ascultam pe Mântuitorul Iisus. Cu ce a meritat Adam raiul ? Cu nimic. Raiul i-a fost dăruit de dragostea lui Dumnezeu. Prin ce a rămas Adam în rai până la cădere ? Prin ascultare, prin nimic altceva decât ascultare. Dar când el și soața lui au început să pună la îndoială porunca lui Dumnezeu, prin chiar îndoiala lor au încălcat porunca și au căzut în păcatul aducător de moarte al neascultarii.

În Zidirea cea Nouă, Domnul cere de la noi același lucru pe care l-a cerut de la Adam și de la Eva în rai: credință și ascultare. Credința că fiecare poruncă a Sa este spre mântuire, și ascultare desăvârșită de fiecare poruncă a Sa. Ne-a dat toate poruncile, în care se cuprinde și porunca iubirii vrăjmașilor, ca să avem încredere în cuvântul Lui și să-l ascultăm. De n-ar fi fost vreo poruncă a Sa bună și mântuitoare, oare ne-ar mai fi dat-o ? El singur a știut dacă porunca a fost firească sau nefirească, posibilă sau imposibilă; pentru noi contează că ne-a dat această poruncă și trebuie să o împlinim, dacă vrem să ne fie bine. Așa cum bolnavul primește din mâna doctorului leacul — fie el amar sau dulce — cu credință și ascultare, așa și noi, cei slăbiți de păcat și întunecați la minte, suntem îndatorați a împlini cu credință și ascultare cele poruncite cu dragoste de Doctorul sufletelor și Mântuitorul vieții noastre, Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. A Lui fie slava și lauda, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A DOUĂZECEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia Celui ce învie morții
Luca 7, 11-16

În vremea aceea, Iisus *S-a dus într-o cetate numită Nain și cu El împreună mergeau ucenicii Lui și multă mulțime. Iar când S-a apropiat de poarta cetății, iată scoteau un mort, singurul copil al mamei sale, și ea era văduvă, și mulțime mare din cetate era cu ea. Și, văzând-o Domnul, I s-a făcut milă de ea și i-a zis: Nu plânge ! Și apropiindu-se, S-a atins de sicriu, iar cei ce-l duceau s-au oprit. Și a zis: Tinere, ție îți zic, scoală-te. Și s-a ridicat cel mort și a început să vorbească, și l-a dat mamei lui. Și frică i-a cuprins pe toți și slăveau pe Dumnezeu, zicând: Prooroc mare s-a ridicat între noi și Dumnezeu a cercetat pe poporul Său.*

Mulți și-au dat singuri numele de „Salvator al omenirii", dar cine dintre aceștia ar fi putut măcar să viseze că ar putea scăpa omenirea de moarte ? Mulți învingători au fost, în istorie, dar câți dintre ei au biruit moartea ? Mulți regi de pe pământ și-au numărat cu milioanele supușii, dar între ei cine și-a numărat drept supuși ai săi și viii, și morții ?

Nimeni înafară de Unul singur, Domnul nostru Iisus Hristos, cu care nimeni nu se poate asemăna. El nu este numai Omul Nou, ci este Lumea Nouă și Ziditorul ei. El a arat câmpia celor vii și câmpia celor morți și în amândouă a semănat sămânța vieții. Morții sunt pentru El ca și cei vii, viii ca și cei morți. Moartea nu este o opreliște pentru Împărăția Sa. A călcat-o în picioare și a deschis Împărăția înapoi în timp de la Adam și Eva și înainte peste veacuri până la ultimul om ce va fi trăitor pe pământ. El S-a uitat și a văzut că viața nu se sfârșește odată cu moartea trupului, dar îi poate ajunge pe unii mai înainte de moartea trupească. Pe mulți îi vede vii în mormânt, și pe mulți morți în trupuri vii. *Nu vă temeți de cei ce ucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă* (Matei 10, 28), a spus El apostolilor. Moartea trupului nu aduce, așadar, cu sine moartea

sufletului; moartea sufletului o pricinuiește numai păcatul de moarte săvârșit fie înainte de moartea trupească, fie în ceasul ei, fără ca între moartea trupului și a sufletului să fie vreo legătură.

A străbătut cu vederea Sa timpul cum străbate fulgerul norii și a văzut stându-I înainte suflete, suflete ale celor care au murit de mult și suflete care se vor naște. Proorocului Iezechiel i s-a arătat în vedenie o vale plină de oase moarte, și nu a știut, până ce Domnul nu i-a dezvăluit, dacă oasele acestea pot fi aduse sau nu la viață. *Fiul omului, vor învia oasele acestea ?* L-a întrebat Domnul. *Iar eu am zis: Dumnezeule, numai Tu știi aceasta* (Iezechiel 37, 3). Hristos nu s-a uitat la oasele acestea moarte, ci la duhurile vii din ele. Trupul și oasele sunt doar veșmânt și armură pentru suflet. Veșmântul îmbătrânește și se zdrențuiește ca o haină roasă de purtare, dar Dumnezeu îl va înnoi și va îmbrăca iarăși în el sufletul dus odată.

Hristos a venit ca să alunge frica cea veche din oameni, dar și ca să aducă o frică nouă: frica de păcat. Frica veche era frica de moartea trupului; frica nouă va să fie frica de moartea sufletului, frica pe care Hristos a ascuțit-o și a întărit-o. Frica de moartea trupului îl face pe om să cheme în ajutor lumea. De frica de moarte, omul se proțăpește în lume, se agață de lume, se întinde în lume, doar-doar să-și lungească permisul de rezidență întrînsa, doar-doar șederea să-i fie cât mai lungă și cât mai dulce. *Nebune !* i-a spus însă Domnul bogatului sărac sufletește, *În această noapte vor cere de la tine sufletul tău; și cele ce ai pregătit ale cui vor fi ?* (Luca 12, 20). A spus Domnul că omul care se teme pentru trup dar n-are grijă de suflet este nebun. Și a mai spus încă: *Viața cuiva nu stă în prisosul avuțiilor sale* (Luca 12, 15). Dar în ce stă ? În Dumnezeu stă, care dă viață sufletului prin cuvântul Său, și prin suflet trupului.

Prin cuvântul Său, Mântuitorul a înviat și învie sufletele păcătoase, suflete care au murit mai înainte de moartea trupească. Și a făgăduit să învie și trupurile celor care au murit. Prin iertarea păcatelor, prin învățătura Sa și prin preacuratul Său Trup și Sânge a înviat morții și îi învie și astăzi. Iar că, la sfârșitul veacurilor, va învia morții, a arătat nu numai prin cuvinte ci și prin fapte, înviind pe unii din moarte încă în vremea vieții Sale pământești și înviind El însuși. *Adevărat, adevărat zic vouă, că vine ceasul și acum este, când morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu și cei ce vor auzi vor învia* (Ioan 5, 25). Mulți din cei morți au auzit glasul Fiului lui Dumne-

zeu și s-au sculat la viață. Unul din ei ni se înfățișează în Evanghelia de astăzi.

În vremea aceea, Iisus *S-a dus într-o cetate numită Nain și cu El împreună mergeau ucenicii Lui și multă mulțime.* Acestea se întâmplau la foarte scurtă vreme după minunata tămăduire a slugii sutașului roman din Capernaum. Grăbindu-Se a face cât mai mult bine spre pilda credincioșilor Lui, Domnul a pornit din Capernaum pe drumul ce duce la Muntele Tabor. Acolo, dincolo de munte, pe povârnișurile Hermonului, stă până astăzi satul Nain, pe atunci o cetate întărită cu zid. Iisus era însoțit de ucenici și de o ceată mare de oameni, care văzuseră multele minuni din Capernaum și așteptau acum să vadă și să audă și mai multe, pentru că ceea ce săvârșea Hristos nu se mai văzuse și nu se mai auzise până atunci în Israel, iar cuvintele Sale curgeau asemeni unor râuri de lapte și miere.

Iar când S-a apropiat de poarta cetății, iată scoteau un mort, singurul copil al mamei sale, și ea era văduvă, și mulțime mare din cetate era cu ea. De-abia ajunsese la porțile cetății, când a întâlnit alaiul de îngropare care ieșea din cetate. S-a întâlnit Domnul cu slujitorul; Dătătorul de viață s-a întâlnit cu moartea. Cel mort era un băiat, cum vedem din cuvântul lui Hristos care i-a spus: *Tinere,* precum și din faptul că *l-a dat mamei lui* după ce l-a adus înapoi la viață. Mama trebuie să fi fost dintr-o familie bogată și nobilă, de vreme ce împreună cu ea venea un alai atât de mare.

Și, văzând-o Domnul, I s-a făcut milă de ea și i-a zis: Nu plânge ! Desigur că alaiul venea după această mamă îndurerată nu numai pentru că ea făcea parte dintr-o familie de vază ci și pentru că lovitura primită era deosebit de grea. Femeia își pierduse singurul fiu. Durerea tuturor celor de față trebuie să fi fost mare, iar jalea generală sporea lacrimile și deznădejdea nefericitei mame. Cu toate că toți așteptăm ca durerea să ne fie împărtășita de cei din jur când moartea ne smulge pe cineva drag, părtășia celorlalți la durerea noastră nu ne împuținează cu nimic suferința. Când cei slabi mângâie pe cei slabi, slabă e și mângâierea.

Pe cei adunați împrejurul unui trup mort îi încearcă un simțământ ascuns, nedat pe față, și acest simțământ este rușinea. Oamenii nu numai că se tem de moarte, dar le e și rușine de ea, iar rușinea aceasta este o dovadă — o dovadă chiar mai puternică decât frica — a faptului că moartea e urmarea păcatului. Așa cum bol-

navul se rușinează să-i arate doctorului rana sa ascunsă, tot astfel și oricine are conștiință se rușinează cu arătarea mortalității sale. Rușinea de moarte dovedește obârșia și destinul nostru de nemurire. Animalele se ascund când mor, de parcă și lor le-ar fi rușine cu moartea. Cât de puternic trebuie să fie deci acest simțământ în ființele cuvântătoare ! De ce folos ne sunt toate strigătele, toate deșertăciunile noastre, toată cinstea și lauda, când simțim că vasul nostru pământesc se sfărâmă ? Atunci ne cuprinde rușinea, atât pentru că vedem cât de slab e acest vas, cât și pentru că ne dăm seama de nebunească deșertăciune cu care l-am umplut toată viața, deșertăciune a cărei miasmă, după ce murim, se va răspândi din el nu numai peste pământ, ci și spre cer. Căci esența sufletului răspândește în trup și suflet fie mireasmă fie duhoare, după felul în care suntem și noi, și după felul lucrurilor cu care ne-am umplut viața — mireasma cerului sau duhoarea păcatului.

Domnului Îi e e milă de cei deznădăjduiți. Îi e milă de slăbiciunea noastră. *Și văzând mulțimile, I s-a făcut milă de ele, că erau necăjite și rătăcite că niște oi care n-au păstor* (Matei 9, 36). Câtă vreme oile îl văd pe păstor, nu sunt nici abătute nici împrăștiate. Dacă L-ar avea oamenii mereu înaintea ochilor pe Dumnezeu, nu ar fi nici mâhniți nici rătăciți. Unii Îl văd, unii caută să-L vadă, alții însă sunt orbi față de El și își bat joc de cei care Îl caută. Așa se rătăcesc oamenii și o iau care încotro, fiecare fiindu-și propriul său păstor.

Dacă s-ar teme oamenii de Dumnezeu măcar pe jumătate așa cum se tem de moarte, nu s-ar mai teme de moarte. Domnului i-a fost milă de acea biată mamă. *Nu plânge !* i-a spus. A citit totul în sufletul ei. Era văduvă, era singură. Acum murise și singurul ei fiu, nu mai avea pe nimeni. Dar Dumnezeu ? Poate să fie cineva singur când Dumnezeu e cu el ? Poate omul să aibă o însoțire mai strânsă decât cu Dumnezeu ? Nu-i Dumnezeu mai aproape de noi decât ne sunt mama și tatăl, și frații, și surorile, fiii și fiicele ? El ne dă rude, și tot El le ia de la noi, dar de părăsit nu ne părăsește; ochiul Său nu osenește a ne veghea, dragostea Lui nu se schimbă niciodată. Străpungerea morții ne unește și mai strâns cu Dumnezeul nostru, Dumnezeul cel viu.

Nu plânge ! Cu aceste cuvinte mângâie Domnul mama îndurerată. Le spune Unul care nu crede, cum cred mulți dintre noi, că sufletul băiatului mort a coborât cu el în mormânt la despărțirea

de trup; le spune Cel care știe totul despre sufletul băiatului mort, Cel care are în puterea Sa acest suflet. Cu aceleași cuvinte căutăm și noi să mângâiem jalea celor îndurerați, chiar dacă și inimile noastre sunt pline de lacrimi.

Dar înafară de compasiunea noastră nu le putem oferi îndoliaților nimic spre mângâiere. Puterea morții într-atât a întrecut puterea noastră încât de-abia ne mai târâm, ca niște gâze, în umbra ei. Iar când îngrămădim pământ deasupra unui trup, ne e de parcă deaupra noastră însine îngrămădim țărână în întunecimea gropii. Hristos nu-i spune femeii: *Nu plânge !* ca să ne arate că nu trebuie să plângem când ne moare cineva. Și El a plâns când a murit Lazăr (Ioan 11, 35). A plâns și pentru cei ce aveau să sufere la căderea Ierusalimului (Luca 19, 41-44). Oricum, a fericit pe cei ce plâng: *Că aceia se vor mângâia* (Matei 5,4). Nimic nu-l liniștește și nu-l curățǎ pe om mai mult decât lacrimile. În predania ortodoxă despre mântuire, lacrimile sunt cel dintâi mijloc de curățire a sufletului, a inimii și a minții. Și nu numai pe morți avem să-i plângem, ci și pe cei vii, și mai ales pe noi înșine, așa cum îndeamnă Domnul pe fiicele Ierusalimului: *Nu Mă plângeți pe Mine, ci pe voi plângeți-vă și pe copiii voștri* (Luca 23, 28).

Sunt însă lacrimi și lacrimi. Apostolul Pavel îi îndeamnă pe tesalonicieni: *Să nu vă întristați, ca ceilalți, care nu au nădejde* (I Tesalonicieni 4, 13), ca păgânii și ca cei fără Dumnezeu, care își plâng morții ca pe niște pierduți. Creștinii să-și plângă morții lor nu pentru că i-au pierdut și nu mai sunt cu ei, ci pentru că au murit în păcate, iar plânsul lor trebuie să fie legat cu rugăciunea către Dumnezeu, ca să li se ierte celor morți păcatele și să intre ei, cu mila Lui, în împărăția cerurilor. Creștinul trebuie să plângă și pentru sine însuși din pricina păcatelor, și cu cât mai des, cu atât mai bine; nu ca cei ce nu au credință și nădejde, ci dimpotrivă, ca unul care are credință în Dumnezeul cel viu și nădejde în mila Lui și în viața veșnică.

Dacă lacrimile ne sunt, în înțeles creștin, de atâta folos, de ce spune Domnul acelei mame: *Nu plânge ?* Aici e cu totul altceva. Femeia plângea ca cineva care nu are nădejde; și nu plângea pentru păcatele fiului, nici pentru ale sale, ci pentru pierderea copilului, pentru păruta lui nimicire, pentru veșnica despărțire de el. Dar era acolo Fiul lui Dumnezeu, Domnul viilor și al morților. Nu are de ce să plângă nimeni cu El de față ! Când fariseii i-au cerut socoteală

Domnului pentru faptul că ucenicii Lui nu postesc ca cei ai lui Ioan, Domnul a răspuns: *Puteți, oare, să faceți pe fiii nunții să postească, câtă vreme Mirele este cu ei ?* (Luca 5, 34). Poate, așadar, să plângă cineva când este cu el Dătătorul-de-Viață, în a Cărui împărăție nu sunt morți, ci numai vii ? Dar nefericita vaduvă nu-L cunoștea nici pe Hristos, nici puterea lui Dumnezeu. Își jelea singurul copil cu bocete deznădăjduite, ca toți iudeii — și ca toți păgânii — care n-au avut niciodată credința în învierea morților, sau având-o vreodată, au pierdut-o.

Durerii ei ieșite din minți, izvorâte din neștiință, i-a spus Domnul: *Nu plânge !* Nu i-a spus așa cum mulți zic celor ce jelesc: „Nu plânge !" în înțelesul că lacrimile nu ajută la nimic. „Nu plânge ! Plânsul tot nu-l aduce înapoi ! Așa a fost să fie; și noi vom merge pe aceeași cale." Iată toată mângâierea, mai bine-zis lipsa de mângâiere, pe care o putem aduce altora, și care nu mângâie pe nimeni. Dar altceva vrea să spună Hristos când zice: *Nu plânge !* „Nu plânge, pentru că sunt Eu aici. Eu sunt păstorul tuturor oilor, și nici una nu poate să fie ascunsă undeva unde să nu știu Eu. Fiul tău nu a murit în felul în care crezi tu. Nu: doar sufletul i s-a despărțit de trup. Eu am putere asupra sufletului său așa cum am putere și asupra trupului. Pentru durerea ta, care vine din neștiință, și a tuturor celor din jurul tău, am să unesc iarăși sufletul băiatului cu trupul, am să-l aduc la viață; nu atât pentru el, cât pentru tine și pentru toți oamenii aceștia, ca să cunoașteți că Dumnezeu veghează asupra oamenilor și că Acela Eu sunt, Mesia și Mântuitorul lumii". Iată cu ce înțeles a spus Hristos mamei: *Nu plânge !* A spus și a trecut la faptă.

Și apropiindu-se, S-a atins de sicriu, iar cei ce-l duceau s-au oprit. Și a zis: Tinere, ție îți zic, scoală-te. A atinge morții sau lucrurile dimprejurul morților era socotit de Lege necurăție, și era oprit. Această opreliște își avusese rostul ei câtă vreme Dumnezeu și viața erau cinstite în Israel mai presus de orice. Când însă adevărata cinstire a lui Dumnezeu s-a împuținat, și cu ea și prețuirea vieții omenești, multe așezăminte, printre care și acesta, au ajuns superstiții, și au căpătat întâietate asupra marilor porunci. Așa stăteau lucrurile, bunăoară, și cu tăierea-împrejur a trupului, și cu odihna de Sabat. Duhul acestor legi se pierduse, iar în locul duhului rămăsese a fi zeificată forma deșartă a Legii. Hristos a restaurat duhul și viața

acestor legi, însă inimile întâi-stătătorilor iudei, păstrătorii Legii Vechi, erau atât de învârtoșate și pline de întuneric încât, dacă Hristos a vindecat un bolnav în ziua sâmbetei (Ioan 5, 16), ei au vrut să-L ucidă. Pentru ei Sabatul era mai presus de om, mai presus chiar și decât Fiul lui Dumnezeu ! Domnul însă nu S-a uitat la mânia lor; El a căutat mai departe să arate, în orice împrejurare, că viața și mântuirea sunt mai de seamă decât tradițiile și obiceiurile. Și în împrejurarea de față iarăși a vrut să arate aceasta, întrucât S-a atins de racla unde zăcea băiatul, împtriva Legii. Dar minunea învierii săvârșite de Domnul a fost atât de răvășitoare încât bătrânii evreiești au rămas fără grai și nici n-au mai putut să scoată vreun cuvințel de împotrivire.

Tinere, ție îți zic, scoală-te ! Iisus a poruncit băiatului în numele Său, iar nu cum au făcut profeții Ilie și Elisei, care s-au rugat lui Dumnezeu să învie pe cel mort. Aceia erau slujitorii Dumnezeului Celui Viu, iar acesta este Unul-Născut Fiul Lui. Cu puterea Sa îi poruncește Domnul băiatului să se întoarcă la viață, să se ridice din patul morții. *Ție îți zic.* Cu aceste cuvinte — pe care Domnul nu le-a mai rostit altădată când a înviat morții — a vrut să arate că a săvârșit fapta numai prin dumnezeiasca Sa putere. Că are putere asupra morților ca și asupra viilor. De asemenea, minunea nu s-a făcut ca răspuns la credință, cum s-a întâmplat la învierea fiicei lui Iair; nici nu se aștepta cineva din convoiul de înmormântare la o minune, așa cum a fost la învierea lui Lazăr. Nu; minunea s-a săvârșit numai cu cuvântul cel puternic al lui Hristos.

Și s-a ridicat cel mort și a început să vorbească, și l-a dat mamei lui. Făptura a auzit glasul Făcătorului și I-a ascultat porunca. Aceeași putere dumnezeiască ce a insuflat pulberii suflare vie, și a făcut din pulbere om, lucrează acum aducând viață pulberii moarte, făcând sângele să curgă, ochii să vadă, urechile să audă, oasele și carnea să se miște. De acolo de unde se afla, sufletul băiatului mort a auzit glasul Stăpânului și într-o clipă s-a întors la trupul său, ca să împlinească porunca. Supusul a cunoscut vocea Domnului său. Tânărul s-a ridicat din raclă *și a început să vorbească.* De ce a început să vorbească îndată ? Ca nu cumva să creadă oamenii că e doar vreun fel de nălucire vrăjitorească, ori că vreun strigoi a intrat în trupul băiatului și l-a ridicat din raclă. Trebuia să audă cu toții

glasul și vorbele tânărului, ca să nu rămână vreo îndoială cu privire la faptul că el însuși s-a întors cu adevărat la viața.

Tot de aceea Domnul l-a luat pe băiat *și l-a dat mamei lui.* De vreme ce mama lui l-a cunoscut și l-a luat și l-a îmbrățișat, toată îndoiala i-a părăsit pe privitori. De asemenea, Domnul *l-a dat mamei lui* ca să-i arate că este un dar, așa cum a fost și când l-a născut. Viața este darul lui Dumnezeu. Dumnezeu dă viața omului din mâna Sa; El ia de mână pe fiecare om zidit și-l dă acestei vremelnice vieți pământești. Domnul l-a luat pe băiat de mână și l-a dat mamei sale ca să-i arate că nu în zadar i-a spus: *Nu plânge !* I-a spus știind că are s-o mângâie cu adevărat, nu numai cu cuvinte pe care poate că ea le mai și auzise de multe ori spunându-i-se în ziua aceea, ci printr-o faptă cu adevărat mângâietoare.

În sfârșit, Domnul a mai vrut și să ne învețe că, atunci când săvârșim vreo faptă bună, s-o facem pe cât se poate noi înșine, cu luare-aminte și din toată inima, nu prin alții, nu fără grijă, nu plictisiți și nu ca și cum abia am aștepta să scăpăm odată de corvoadă. Vedeți câtă dragoste și frumusețe este în fiecare cuvânt și în fiecare mișcare a Mântuitorului. El ne arată și în această împrejurare, ca și în toate celelalte, că nu numai orice dar al lui Dumnezeu e desăvârșit, ci desăvârșit este și chipul dăruirii.

Și frică i-a cuprins pe toți și slăveau pe Dumnezeu, zicând: Prooroc mare s-a ridicat între noi și Dumnezeu a cercetat pe poporul Său. Hristos le-a alungat frica de năluci și de vrăjitorii, dar frică tot a mai rămas în ei. Dar frica aceasta este bună: este frica de Dumnezeu, care-l face pe om să-L laude și să-L slăvească pe Domnul. Oamenii vorbeau de Hristos ca de marele prooroc pe care Dumnezeu îl făgăduise israeliților încă din vremea lui Moise (Deuteronom 18, 18). Poporul acesta nu era în stare să se ridice la înțelegerea că Hristos este Fiul lui Dumnezeu, dar tot era bine pentru ei, așa întunecați și asupriți de străini cum se aflau, să creadă cel puțin că Hristos este un prooroc mare. Măcar să fi ajuns și capii Ierusalimului la înțelegerea aceasta de rând, ei care văzuseră minunile lui Hristos ! Atunci poate s-ar fi dat înapoi de la grozava lor crimă. Dar fiecare face ceea ce-i stă în fire: Hristos a adus celor morți viața, iar capii evreiești au luat viața de la Cel Viu. El era iubitorul de oameni, iar ei ucigașii de oameni — și de Dumnezeu. El era Făcătorul de minuni al binelui, iar ei făcătorii de minuni ai răutății.

Dar până în sfârșit, răii aceștia nu au putut să ia viața nimănui, ci doar pe sine s-au lipsit de viață. Căci toți proorocii pe care i-au ucis au rămas vii la Dumnezeu și între oameni, pe când ei au rămas ascunși ca șerpii în umbra acestor prooroci, prin generații, ca să primească osândă și să fie anatema din neam în neam ! Când L-au ucis pe Hristos, nu pe Hristos L-au ucis, ci pe sine.

Iar Cel care atât de lesne învia pe alții a înviat El însuși din morți, și S-a arătat în cer și pe pământ ca Lumina cea mare care nu poate fi stinsă, ci tot mai mult se întețește, tot mai mult strălucește. Noi toți în această lumină viețuim. Și această Lumină a luminilor se va arata încă o dată, curând, și o vor vedea toți viii și toți morții. Și va fi aceasta la sfârșitul veacurilor, la capătul istoriei omenești, când Iisus Domnul nostru vine să judece toți oamenii care au trăit pe pământ, de la Adam până la sfârșit. Atunci se va vedea încă o dată, în plinătatea lui, adevărul cuvintelor Mântuitorului: *Adevărat, adevărat zic vouă, că vine ceasul, și acum este, când cei morți vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu, și cei ce vor auzi vor învia.* Minunea învierii fiului văduvei din Nain a fost săvârșită și din milă față de o mamă îndurerată, dar și pentru credința noastră în obștească înviere din morți, în minunea minunilor, în dreptatea dreptăților, în bucuria bucuriilor. Slavă și laudă Domnului nostru Iisus Hristos, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A DOUĂZECI ȘI UNA DUPĂ RUSALII
Evanghelia Semănătorului
Luca 8, 5-15

Ieșit-a semănătorul să semene sămânța sa. Și semănând el, una a căzut lângă drum și a fost călcată cu picioarele și păsările cerului au mâncat-o. Și alta a căzut pe piatră, și, răsărind, s-a uscat, pentru că nu avea umezeală. Și alta a căzut între spini și spinii, crescând cu ea, au înăbușit-o. Și alta a căzut pe pământul cel bun și, crescând a făcut rod însutit. Acestea zicând, striga: Cine are urechi de auzit să audă. Și ucenicii Lui Îl întrebau: Ce înseamnă pilda aceasta ? El a zis: Vouă vă este dat să cunoașteți tainele împărăției lui Dumnezeu, iar celorlalți în pilde, ca, văzând, să nu vadă și, auzind, să nu înțeleagă. Iar pilda aceasta înseamnă: Sămânța este cuvântul lui Dumnezeu. Iar cea de lângă drum sunt cei care aud, apoi vine diavolul și ia cuvântul din inima lor, ca nu cumva, crezând, să se mântuiască. Iar cea de pe piatră sunt aceia care, auzind cuvântul, îl primesc cu bucurie, dar aceștia nu au rădăcină; ei cred până la o vreme, iar la vreme de încercare se leapădă. Cea căzută între spini sunt cei ce aud cuvântul, dar umblând cu grijile și cu bogăția și cu plăcerile vieții, se înăbușă și nu rodesc. Iar cea de pe pământ bun sunt cei ce, cu inimă curată și bună , aud cuvântul, îl păstrează și rodesc întru răbdare. Acestea zicând, striga: Cine are urechi de auzit să audă.

Lumea întreagă e o lungă pildă, alcătuită dintr-un șir fără număr de pilde. Lumea aceasta cu toate dintrînsa e trecătoare ca o poveste pe care o auzi și se termină. Dar sâmburele de duh ascuns în tâlcul fiecărei pilde e nepieritor. Cei care-și hrănesc numai ochii și urechile cu pildele acestea rămân flămânzi duhovnicește, pentru că duhul se hrănește cu miezul lor, la care ei nu pot ajunge. Omul trupesc ia frunzele verzi a multe pilde și nu se satură cu ele, iar foamea nu-i dă odihnă. Iar omul duhovnicesc caută miezul mulțimii de pilde și, hrănindu-se cu miez, e odihnit și are pace. Toate câte sunt, sunt pilde, și toate se înfășoară, că frunzele și coaja, în ju-

rul unui miez ascuns. Tot ce se întâmplă e țesătura pildei, haina inimii duhovicești, a miezului, a ceea ce hrănește.

Omul se află așezat în lume ca împresurat din toate părțile de marea înțelepciunii lui Dumnezeu, care i se arată în pilde. Dar cine se uită numai cu ochii nu vede altceva decât valurile, straiul de spumă al mării. Se uită și vede haina firii, dar nu inima ei. Ascultă, și aude glasul firii, dar nu-i pătrunde graiul; în auz i se rostogolesc voci care nu spun nimic. Ochiul nu-i făcut să vadă miezul, urechea nu-i făcută să înțeleagă tâlcul. Dar duhul găsește duhul; înțelesul află înțelesul; iubirea simte iubirea.

Săracă și tristă așezare e lumea aceasta. Totul e grabă și trecere, iar cine se apucă și se ține de ea va cădea și va plânge de durere și de rușine. Dar în această așezare se află comoara de învățături a pildelor, iar cine înțelege astfel lumea și se folosește în acest chip de ea, nu va cădea, nici nu se va rușina.

Însuși Domnul nostru Iisus Hristos a luat adesea pilde din lume — lucruri și întâmplări — ca să-i învețe mai ușor pe oameni. Și nu o dată scotea învățătură din lucruri de rând, tocmai ca să arate ce pline de miez sunt aceste lucruri, ce tâlcuri adânci se ascund în ele. Cei mai mulți oameni caută un rost în lucruri neobișnuite, cum ar fi stele căzătoare, cutremure, războaie; rari sunt cei ce se apleacă asupra lucrurilor și întâmplărilor de zi cu zi. Iar Cel fără asemănare între cei care au pășit vreodată pe acest pământ, Domnul, a luat anume cele mai de rând lucruri din viața aceasta ca să arate oamenilor tainele vieții veșnice. Ce-i mai de rând ca sarea, aluatul, soarele, vrăbiile, iarba și crinii sălbatici, grâul și neghina, piatra și nisipul ? Cine, având-le zi de zi în fața ochilor, s-ar gândi să caute în ele tainele împărăției lui Dumnezeu ? Dar Hristos tocmai pe acestea le-a arătat, tocmai pe acestea le-a supus omului spre chibzuire, dezvăluind, sub simpla lor înfățișare, taine cerești nemăsurate. Tot astfel a luat Domnul întâmplările cele mai obișnuite ca să deslușească întreaga viață în duh a omului, istoria căderii și mântuirii lui, sfârșitul lumii, Înfricoșata Judecată și mila lui Dumnezeu către păcătoși. Veacuri de-a rândul au văzut oamenii întâmplându-se lucruri aidoma celor înfățișate de Hristos în plida Semănătorului, a Grâului și neghinei, a Talanților, a Fiului risipitor, a Lucrătorilor nelegiuiți, dar nimeni nu s-a gândit să scoată din frunzișul lor miezul spre hrană duhului, până ce Domnul nu a luat aceste întâmplări drept pilde, tâlcuindu-le, scoțându-le sâmburele duhovnicesc.

Evanghelia de astăzi înfățișează bine-cunoscuta parabolă a Semănătorului: o împrejurare cât se poate de obișnuită după chipul ei, dar în al cărei miez se ascunde Însuși Domnul nostru Iisus Hristos, și sufletul nostru, și învățătura Evangheliei, și obârșiile căilor de pierzare și de mântuire a omului — toate laolaltă.

Ieșit-a semănătorul să semene sămânța sa. Ce simplu început ! Este vremea semănatului. Zăpada și gheața au lăsat în urma lor un pământ bun de a fi arat peste care a și trecut plugul. E primăvară și semănătorul iese la semănat. Semănătorul iese din casa sa, merge la țarina sa, să semene sămânța sa; nu a altuia, ci a sa. Simplitate înafară, adâncime înlăuntru: semănătorul e Hristos iar sămânța e învățătura Evangheliei. Neamul omenesc a fost pregătit prin milenii de încercări și suferințe, peregrinări și năzuințe, să primească dumnezeiasca sămânță a învățăturii mântuitoare; profeții au arat sufletul omenesc; Hristos a venit ca o primăvară după iarna cea înghețată și ca un Semănător a ieșit să semene. Profeții sunt plugarii, El e Semănătorul. Au semănat și proorocii câte ceva, puțin, dar nu din sămânța lor, ci din sămânța împrumutată de la Dumnezeu. Hristos a ieșit să semene propria Sa sămânță. Înainte de Hristos au ieșit învățători mincinoși cu sămânță luată de la diavol, ca s-o împrăștie în lume ca și când ar fi a lor. Hristos nu a luat de la nimeni; a semănat sămânța Sa. *Ieșit-a semănătorul.* Cum, de unde ? Fiul lui Dumnezeu a ieșit din sânul cel veșnic al Tatălui, fără a Se despărți de acest sân. A ieșit în trup omenesc, să slujească oamenilor ca om. A ieșit cum iese lumina de la soare fără a se despărți de soare. A ieșit cum iese pomul din rădăcină fără a se despărți de rădăcină. Sufletele oamenilor sunt țarina sa, și El iese în țarina Sa. *Lumea prin El s-a făcut* (Ioan 1, 10) și El a venit în lume, a ieșit în câmpia Sa. A ieșit din casa Sa în câmp, să semene. El este adevăratul Semănător. Sămânța e a Sa și pretutindeni e primit cu pace, căci cărările Sale sunt curate și drepte. Nu e ca un slujitor ce iese din casă străină în țarină străină ca să arunce sămânță străină — și care mai și uită câteodată că sămânța nu-i a lui și de aceea e privit cu neîncredere și teamă.

Și semănând el, una a căzut lângă drum și a fost călcată cu picioarele și păsările cerului au mâncat-o. Și alta a căzut pe piatră, și, răsărind, s-a

uscat, pentru că nu avea umezeală. Și alta a căzut între spini și spinii, crescând cu ea, au înăbușit-o. Și alta a căzut pe pământul cel bun și, crescând a făcut rod însutit. Acestea zicând, striga: Cine are urechi de auzit să audă. Aceste din urmă cuvinte arată că pilda ascunde un tâlc. Toți oamenii au urechi, dar nu au toți auz duhovnicesc, ca să audă Duhul ce adie în ea, și de aceea spune Domnul: *Cine are urechi de auzit să audă.*

Toată pilda e cât se poate de limpede, chiar privită doar ca descrierea unei împrejurări de rând. Orice țăran poate să adevereasc ă, din viața lui, că întocmai așa se întâmplă la semănat. Oricine muncește la câmp poate să-ți spună cât trudește acolo la scos pietrele, la smulsul și la arsul mărăcinilor, la închiderea cărărilor care străbat ogorul. Pilda însă nu a fost spusă pentru ceea ce știe fiecare, ci pentru ceea ce nu știe nimeni. A fost spusă pentru adevărul adânc ascuns în ea.

Câmpia înseamnă sufletul omenesc; iar feluritele părți ale ei înseamnă feluritele suflete. Unele sunt ca pământul de lângă drum, altele ca un pământ pietros, altele ca un mărăciniș. Sunt și unele ca pământul cel bun, ferit, curățat de bolovănișuri și spini. De ce oare nu aruncă semănătorul sămânța sa numai acolo, de ce o împrăștie și la drum, și printre pietre, și în mărăciniș ? Pentru că Vestea cea Bună a Evangheliei e pentru toți, nu-i ascunsă, nu-i încredințată doar unora, și altora nu, cum fuseseră multe din întunecatele învățături vrăjitorești la greci și la egipteni, învățături al caror scop era mai mult ca omul să dobândească putere asupra unui alt om, sau un grup de oameni asupra altuia, decât mântuirea sufletului. *Ceea ce vă grăiesc la întuneric, spuneți la lumină și ceea ce auziți la ureche, propovăduiți de pe case* (Matei 10, 27). Iată ce poruncește Hristos ucenicilor, iată ce poruncește Marele Semănător semănătorilor. Dumnezeu *voiește ca toți oamenii să se mântuiască* (I Timotei 2, 4), *nevrând să piară cineva* (II Petru 3, 9). Dacă Domnul Și-ar fi semănat dumnezeiasca învățătură numai între cei buni, cei răi s-ar fi îndreptățit spunând că n-au auzit niciodată Evanghelia și, nepomenindu-și păcătoșenia, L-ar fi făcut pe Dumnezeu răspunzător de pierderea lor. Dar nimeni nu se pierde din greșeala lui Dumnezeu, pentru că Dumnezeu e drept și nici o greșeală nu poate sta în lumina dreptății Sale.

Faptul că se pierd trei părți din sămânță nu-i nici vina semănătorului, nici a seminței, ci pământul e de vină. Nici Hristos nici sfânta Sa învățătură nu sunt de vină că se pierd atâția oameni, ci de vină sunt numai ei înșiși. Nu-și închină munca și dragostea lor sămânței primite, n-o apără de buruieni, n-o așează în adâncul roditor al inimii, n-o păzesc până la vremea secerișului. Dar deși trei părți ale țarinii rămân fără rod, secerișul cuvântului lui Dumnezeu este bogat, căci a grăit Dumnezeu prin prooroci: *Așa va fi cuvântul Meu care iese din gura Mea; el nu se întoarce către Mine fără să dea rod, ci el face voia Mea și își îndeplinește rostul lui* (Isaia 55, 11). Chiar dacă unora cuvântul lui Dumnezeu le rămâne neroditor, tot nu înseamnă că a fost semănat în zadar. La Dumnezeu toate sunt cu putință: El poate să facă recolta pe pământul cel bun cu atât mai mare. Oricum, cuvântul tot se va întoarce la El, dacă nu altfel, măcar ca talantul îngropat în pământ de sluga netrebnică, sau ca pacea adusă unei case nevrednice. Domnul a spus apostolilor să ureze pace: *Și dacă este casa aceea vrednică, vină pacea voastră peste ea. Iar de nu este vrednică, pacea voastră întoarcă-se la voi* (Matei 10, 13).

Dar să-L ascultăm pe Însuși Domnul descoperind tâlcul acestei pilde. Rareori a tâlcuit Hristos Însuși o parabolă. A tâlcuit-o pentru că L-au întrebat ucenicii.

Și ucenicii Lui Îl întrebau: Ce înseamnă pilda aceasta ? El a zis: Vouă vă este dat să cunoașteți tainele împărăției lui Dumnezeu, iar celorlalți în pilde, ca, văzând, să nu vadă și, auzind, să nu înțeleagă. Atât era de simplă pilda încât ucenicilor le era greu s-o priceapă, s-o lege de viața în duh. După Matei, ucenicii au întrebat întâi: *De ce le vorbești lor în pilde ?* (Matei 13, 10). Luca lasă deoparte această întrebare, și pune în loc alta: *Ce înseamnă pilda aceasta ?* Hristos răspunde la amândouă întrebările. Mai întâi, deosebește între ucenicii care Îl ascultă și alții care aud ce spune. Cu toate că ucenicii erau oameni obișnuiți, harul lui Dumnezeu era cu ei, și chiar dacă nu ajunseseră atunci la desăvârșire, tot aveau ochii duhului deschiși pentru tainele împărăției lui Dumnezeu. Lor li se putea vorbi uneori pe față, nu în pilde — celorlalți însă nu. Dar că nici apostolilor nu li se putea vorbi întotdeauna fără mijlocirea pildelor se vede din cele vorbite cu ei de Hristos pentru ultima oară înainte de moartea Sa: *Acestea vi le-am spus în pilde, dar vine ceasul când nu vă voi mai vorbi în pilde* (Ioan 16, 25).

De ce poporului îi vorbește în pilde ? *Ca, văzând, să nu vadă și, auzind, să nu înțeleagă.* Adică: Dacă le-ar vorbi pe față, iar nu în pilde, ei ar privi cu vederea trupească și nu ar vedea nimic. Ar asculta cu auzul trupesc, și nimic nu ar auzi. Lucrurile duhului nu pot fi văzute cu ochii trupului, nici auzite cu urechile trupului. Acest înțeles se desprinde limpede din Evanghelia de la Matei: *căci, văzând, nu văd, și auzind nu aud, nici nu înțeleg* (13, 13). Când Dumnezeu le grăiește adevărul duhovnicesc pur, neînveșmântat în pilde și asemănări cu lumea pământească, ei nici nu văd, nici nu înțeleg acest adevăr.

Orice adevăr duhovnicesc este din cealaltă lume — lumea duhului, lumea cerească — și poate fi pătruns numai de vederea, auzirea și înțelegerea duhovnicească. Dar adevărurile duhovnicești se cuprind în lume sub chipul lucrurilor și întâmplărilor. Mulți și-au pierdut văzul, auzul și înțelesul duhovnicesc. Ei văd numai chipul dinafară, aud numai glasul dinafară, pătrund numai înșiruirea dinafară a lucrurilor și întâmplărilor. Aceasta e vederea trupească, auzirea trupească și înțelegerea trupească. Hristos cunoaște orbirea oamenilor și de aceea, Învățător preaînțelept, îi duce pe oameni de la lucruri trupești la lucruri duhovnicești și de la fapte trupești la fapte duhovnicești. Iată de ce le vorbea în pilde, în chipuri la îndemâna vederii, auzirii și înțelegerii lor.

Răspunzând la prima întrebare, Domnul trece la a doua: *Iar pilda aceasta înseamnă: Sămânța este cuvântul lui Dumnezeu. Iar cea de lângă drum sunt cei care aud, apoi vine diavolul și ia cuvântul din inima lor, ca nu cumva, crezând, să se mântuiască.* Către popor zice: *Unele semințe au căzut lângă drum și au venit păsările și le-au mâncat* (Matei 13, 4), iar ucenicilor: *vine diavolul și ia cuvântul din inima lor.* Amândouă spusele au același înțeles, dar una e deslușirea celeilalte. Cum calcă oamenii în picioare sămânța de lângă drum și cum o ciugulesc păsările, așa calcă și apucă diavolul sămânța lui Dumnezeu, cuvântul lui Dumnezeu din inimile oamenilor. Gospodarul înțelept îngrădește așadar ogorul și închide drumul prin el, iar omul înțelept își îngrădește inima și își închide drumul prin ea, ca să nu treacă pe acolo duhul cel rău, care să zdrobească și să piardă semănătura lui Dumnezeu. Făcându-ne în inimă cărare, o și deschidem năvalei de oameni și demoni. Atunci sămânța dumnezeiască se vatămă și se distruge, iar cohorta năvălitorilor nu doar o

calcă în picioare, ci seamănă în urmă sămânța ei cea rea. O astfel de inimă deschisă din toate părțile trecătorilor e ca o femeie desfrânată, înșelătoare de bărbat, și se face maidan plin de miasme și drum care nu duce nicăieri, asupra căruia se reped păsările de pradă — diavolii, adică. Acestora nimic nu le place mai mult decât un suflet gata să-i primească pe ei.

Pe pământ pietros sau în mărăciniș sămânța are totuși un început, dar lângă drum nu poate nici măcar să dea colț pentru că e călcată în picioare de trecători și spulberată de demoni. Dumnezeiasca sămânță prinde rădăcină numai într-un suflet feciorelnic, care nu e drum bătut, ci câmp îngrădit prin care nu trece nimeni. Iar dacă o pildă ar fi de lipsă întru tâlcuirea altei pilde, atunci pilda sămânței de lângă drum ar fi cel mai bun comentariu la pilda femeii păcătoase.

De ce ia diavolul sămânța din inimile oamenilor ? O spune Domnul: *Ca nu cumva, crezând, să se mântuiască.* Se vede preabine de aici că credința în cuvântul lui Dumnezeu e temeiul și rădăcina mântuirii noastre. Cine nu păstrează cuvântul lui Dumnezeu — și nimic altceva decât cuvântul lui Dumnezeu — în inima sa, nu poate să se mântuiască. Asupra inimii neîncălzite de cuvântul lui Dumnezeu stă la pânda diavolul, ca să fure. Fericit cel ce păstrează cuvântul lui Dumnezeu în inima sa ca pe bunul cel mai de preț, nelăsând nici oameni nici demoni să calce în picioare și să fure sfânta semănătură.

Iar cea de pe piatră sunt aceia care, auzind cuvântul, îl primesc cu bucurie, dar aceștia nu au rădăcină; ei cred până la o vreme, iar la vreme de încercare se leapădă. Mai întâi primesc cu bucurie, cred până la o vreme, dar până la urmă cad, din frică, asemenea unui sclav întemnițat ani de-a rândul care vede deodată deschizându-se ușa închisorii și spunându-i-se: „Ești slobod !" Se bucură omul și dă să plece, dar când își dă seama că îl așteaptă o viață cu care nu e obișnuit, dă înapoi, mai-mai ar rămâne acolo unde se află, cu porțile închise înainte-i.

O inimă prea dornică să se unească cu pământul e plină de frică, iar legătura cu pământul o împietrește. Cuvântul lui Dumnezeu crește mai degrabă în mijlocul furtunii și al vânturilor, ca brazii pe înălțimi. Dar vânturile și furtuna îl înspăimântă pe fricos; chiar dacă a primit cuvântul cu bucurie, acum se teme și-l leapădă, ca să

se ţină mai bine de pământul cu care e deprins. Pământul îi dă ceva, la repezeală, pe când rodul cuvântului lui Dumnezeu se lasă aşteptat. Fricosul se neliniştește: cum să dau ce am în mână pentru nu-ştiu-ce îmi făgăduieşte cuvântul lui Dumnezeu ? Cum să dau cioara din mâna mea ? Fricosul se îndoieşte de Dumnezeu şi crede pământului, se îndoieşte de adevăr şi crede minciuna. Credinţa, neprinzând rădăcină în inima lui de piatră, se pierde. Cuvântul lui Dumnezeu semănat pe stâncă se întoarce la Semănător.

Mulţi asemenea fricoşi avem printre noi astăzi. Credinţa înverzeşte la suprafaţa inimii lor, dar stratul e subţire şi dedesubt e piatră. Când soarele adevărului lui Dumnezeu străluceşte asupra-le, în marea lui lumină văd că cuvântul lui Dumnezeu caută sol adânc ca să-şi întindă rădăcina până în adâncul inimii, al sufletului şi al minţii, şi se înspăimântă. I-ar da bucuros lui Dumnezeu sălița de la intrare, dacă şi-ar putea păstra pentru dânşii odăile celelalte. Dar în strălucirea cea mare a soarelui lui Dumnezeu, când văd ei că nici o încăpere nu poate rămânea întunecată, îi cuprinde frica. Dacă un astfel de om e lovit de nevoi sau e prigonit pentru cuvântul lui Dumnezeu — dacă ajunge în vânt şi furtună — nu întârzie să dea înapoi. Nestatornicia în credinţă înseamnă să te făgăduieşti unui stăpân şi să slujeşti altuia. Nestatornicii se făgăduiesc lui Dumnezeu şi slujesc diavolului. Cum să creadă Dumnezeu făgăduinţele lor, când ei n-au crezut făgăduinţelor cuprinse în cuvântul Lui ?

Cea căzută între spini sunt cei ce aud cuvântul, dar umblând cu grijile şi cu bogăţia şi cu plăcerile vieţii, se înăbuşă şi nu rodesc. Iar cea de pe pământ bun sunt cei ce, cu inimă curată şi bună, aud cuvântul, îl păstrează şi rodesc întru răbdare. Grijile sunt spini, ca şi iubirea de bogăţii şi de plăceri. Cade cuvântul lui Dumnezeu între spinii aceştia şi încolţeşte, dar nu ajunge să crească pentru că spinii îl sufocă. Cuvântul lui Dumnezeu nu creşte în umbra nimănui. Creşte numai acolo unde precumpăneşte el, numai acolo unde toate celelalte rămân în umbra lui. Prin *griji* le înţelegem pe cele pentru trup; prin bogăţii, pe cele dinafară; prin *plăceri*, pe cele lumeşti, trecătoare şi stricăcioase. Iată bălăriile printre care nu cresc mlădiţele lui Dumnezeu cele gingaşe şi curate. Apostolul Petru spune: *Lăsaţi-I Lui toată grija voastră, căci El are grijă de voi* (I Petru 5, 7). Hristos Domnul pune asupra noastră o singură grijă, numai una: grija de suflet, de mântuirea noastră. Aceasta este grija grijilor şi, purtând-o pe aceasta,

toate celelalte se dezleagă de la sine. Grijile mărunte înăbuşă sămânţa acestei singure mari griji care ne trebuie, iar fără ea toate celelalte pe care ni le facem rămân să ne apese chiar de-ar fi să trăim cu ele şi o mie de ani pe pământ.

Adevărata bogăţie vine de la Dumnezeu, nu e smulsă de la natură şi de la oameni. *Cine se încrede în bogăţia lui, se veştejeşte* (Pilde 11, 28). Unul ca acesta va muri plin de amar şi nemulţumit, şi va veni la Judecata lui Dumnezeu cu mâinile goale, ca un cerşetor.

Dar *plăcerile vieţii ?* Nu sunt şi ele spini care înăbuşă cuvântul lui Dumnezeu ? Dar oare sunt aceste plăceri cu adevărat ceea ce cred cei ce tânjesc după ele ? Să auzim ce spune unul care s-a scăldat din plin în desfătări, regele Solomon, care mărturiseşte despre sine: *Tot ce doreau ochii mei nu am dat la o parte şi n-am oprit inima mea de la nici o veselie, căci inima mea s-a bucurat... Apoi m-am uitat... şi iată, totul este deşertăciune şi vânare de vânt şi fără nici un folos sub soare* (Ecclesiastul 2, 10-11). Şi iată ce spune părintele lui Solomon, încă mai înţelept decât el: *Judecăţile Domnului sunt drepte, veselesc inima* (Psalm 18, 9); *Moştenit-am mărturiile Tale în veac, că bucurie inimii mele sunt ele* (Psalm 118, 111); *Bucura-mă-voi de cuvintele Tale, ca cel ce a aflat comoară mare* (Psalm 118, 162). Adevărata plăcere, adevărata bucurie, şi bogăţie, şi veselie, stă aşadar în cuvântul lui Dumnezeu. Toate încântările lumii acesteia sunt numai o închipuire ştearsă a celor din împărăţia lui Dumnezeu.

Iar cea de pe pământ bun sunt cei ce, cu inimă curată şi bună, aud cuvântul, îl păstrează şi rodesc întru răbdare. Pământ bun sunt sufletele bune, însetate de adevăr şi flămânde de iubire. Cum aleargă cerbul la apă (Psalm 41, 1), aşa trec aceste suflete prin deşertul ars al lumii, căutând să-şi stâmpere setea şi foamea cu adevărul cel veşnic şi cu iubirea cea netrecătoare. Când roua şi mana din cer coboară de pe buzele lui Hristos asupra acestor suflete, ele se scaldă în bucurie şi cresc înalte, aducând roadă nenumărată. O singură cărare trece prin aceste suflete: calea pe care merge Hristos. Pentru toţi ceilalţi trecători drumul este închis. Nu se află în ele nici bolovănişuri, nici ciulini, ci numai pământ curat şi bun, pe care o singură sămânţă creşte: cea semănată de Domnul. Ea se păstrează în *inima curată şi bună. Oamenii buni nu ţin cuvântul lui Hristos scris pe hârtie, pentru că hârtia este înafara omului şi poate fi pierdută. Nici în minte nu-l ţin, pentru că mintea se află la suprafaţa fiinţei, şi poate*

uita. Ci îl ţin întru cele mai dinlăuntru, în inima *curată şi bună*, de unde nu se poate pierde, nici nu se poate uita, ci unde creşte ca aluatul şi dă în spic ca grâul, veselindu-l pe om ca vinul şi ungând viaţa lui ca untdelemnul, ca să strălucească precum soarele.

Ce rod aduce cuvântul lui Hristos în pământ bun ? *Unul o sută, altul şaizeci, altul treizeci* (Matei 13, 23), a spus Domnul în marea-i dragoste şi milostivire faţă de oameni. El nu cere de la toţi la fel, ci de la unii mai mult iar de la alţii mai puţin, aşa încât să se mântuie cât mai mulţi, cât mai mulţi să moştenească împărăţia lui Dumnezeu. Luca pomeneşte numai recolta de o sută, arătând prin aceasta mărimea recoltei de pe pământ bun, pe când Matei şi Marcu fac pomenire nu numai de mărimea recoltei, ci şi de felurimea ei, care mulţumeşte pe Stăpân. Înţelegem aici acelaşi lucru ca şi în Pilda Talanţilor, unde stăpânul laudă la fel şi pe sluga cu zece talanţi, şi pe cea cu cinci, făgăduindu-le aceiaşi răsplată: *Bine, slugă bună şi credincioasă... intră întru bucuria Domnului tău* (Matei 25, 21-3). Împărăţia cerurilor are trepte de slavă şi putere, iar cei mântuiţi nu sunt toţi deopotrivă, deşi toţi sunt în bucurie şi strălucire.

Cine are urechi de auzit să audă ! Cu aceste cuvinte încheie Domnul tâlcuirea pildei Sale, la fel cum a încheiat pilda însăşi după ce a spus-o poporului. Mai mult, a strigat. De două ori a spus aceleaşi cuvinte, şi de amândouă ori a strigat. *Strigă.* De ce ? Ca să deştepte auzul lăuntric al surzilor; ca să răsune prin veacuri de-viaţă-dătătoarea înţelepciune şi s-o audă toate neamurile până la sfârşitul lumii. *Cine are urechi de auzit să audă !* strigă Prietenul omenirii, Prietenul tuturor celor asupra cărora se reped negrele răpitoare ale văzduhului ca asupra unui ogor al nimănui. Strigă a primejdie. Strigă ca să arate singura, strâmta cale de scăpare din stricăciunea şi vâlvătaia lumii. Strigă ca să se vadă că aici nu sunt în joc haine, pământuri sau case, ci însăşi viaţa. Nu strigă de mânie asupra oamenilor, ci strigă ca o mamă care îşi vede copiii încolţiţi de şerpi. Copiii se joacă, nici nu văd şerpii, dar mama îi vede. Iar când copiii văd şerpii, nici nu ştiu încotro s-o apuce, ci mama ştie. Şi strigă la copii. Şi Hristos strigă la oameni, până la sfârşitul veacurilor: *Cine are urechi de auzit să audă !* Slavă şi laudă Domnului nostru Cel viu şi de-viaţă-dătător, Mântuitorul Iisus Hristos, împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, Treimea cea deofiinţă şi nedespărţită, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A DOUĂZECI ŞI DOUA DUPĂ RUSALII
Evanghelia lui Lazăr şi a bogatului nemilostiv
Luca 16, 19-31

Era un om bogat care se îmbrăca în porfiră şi în vison, veselindu-se strălucit în toate zilele. Iar un sărac, anume Lazăr, zăcea înaintea porţii lui, plin de bube, poftind să se sature din cele ce cădeau de la masa bogatului; dar şi câinii venind, lingeau bubele lui. Şi a murit săracul şi a fost dus de către îngeri în sânul lui Avraam. A murit şi bogatul şi a fost înmormântat. Şi în iad, ridicându-şi ochii, fiind în chinuri, el a văzut de departe pe Avraam şi pe Lazăr în sânul lui. Şi el, strigând, a zis: Părinte Avraame, fie-ţi milă de mine şi trimite pe Lazăr să-şi ude vârful degetului în apă şi să-mi răcorească limba, căci mă chinuiesc în aceasta văpaie. Dar Avraam a zis: Fiule, adu-ţi aminte că ai primit cele bune ale tale în viaţa ta, şi Lazăr, asemenea, pe cele rele; iar acum aici el se mângâie, iar tu te chinuieşti. Şi peste toate acestea, între noi şi voi s-a întărit prăpastie mare, ca cei care voiesc să treacă de aici la voi să nu poată, nici cei de acolo să treacă la noi. Iar el a zis: Rogu-te dar, părinte, să-l trimiţi în casa tatălui meu, căci am cinci fraţi, să le spună lor acestea, ca să nu vină şi ei în acest loc de chin. Şi i-a zis Avraam: Au pe Moise şi pe prooroci; să asculte de ei. Iar el a zis: Nu, părinte Avraam, ci, dacă cineva dintre morţi se va duce la ei, se vor pocăi. Şi i-a zis Avraam: Dacă nu ascultă de Moise şi de prooroci, nu vor crede nici dacă ar învia cineva dintre morţi.

Oamenii se ceartă pentru avuţiile pământului, şi cearta lor istovitoare şi zadarnică nu are sfârşit. O, oameni, voi ai cui sunteţi ? Oile se războiesc pentru iarba pe care o pasc; stă uimit stăpânul turmei şi al pajiştii şi priveşte cum turma, care e a lui, se ceartă pentru pajişte, care e tot a lui.

O mulţime de lucruri ţin minte oamenii, dar pe unul îl uită întotdeauna, ori de câte ori li s-ar spune: că fără nimic au intrat în această lume, şi fără nimic vor ieşi din ea.

Oamenii îşi împart acest întunecat pământ, deşi socotelile li se încurcă mereu. Cu preţul vieţii îşi apără hotarele ţării deşi hotarele se

pot schimba. Ce este mai ieftin costă cel mai scump, iar oamenii, în loc să se împotrivească, împodobesc acest preț înfricoșător cu numele: „dreptate" sau „patriotism" sau vreun alt cuvânt care să le vină bine. Dar niciodată n-ar spune că e o nebunie ca oile să-și dea viața pentru o mână de fân, când iarba s-a dat ca să țină viața, nu ca s-o ia.

Pentru că, la urma urmelor, averile nu-s altceva decât iarbă; iarbă, și lucru mai mort decât iarba, este tot ce mănâncă și îmbracă omul. La începutul Sfintei Scripturi ni se spune că Dumnezeu a dat oamenilor și fiarelor iarba drept hrană (Facere 1, 29; 9, 3). Iar dacă întrebi pe oricine: ce-i mai de seamă: omul sau iarba, răspunsul e unul singur: omul. Prin fapte însă oamenii arată că, dimpotrivă, socotesc iarba mai presus de om, de vreme ce își dau și viața lor, și pe a altora, pentru iarbă. Dacă chestiunea averilor e o chestiune de iarbă și nimic altceva, înseamnă că aceasta e cea mai mare piatră de poticnire în viața omului pe pământ. Doar cei duhovnicești nu se împiedică de piatra aceasta, ci trec netulburați pe lângă ea, lăsând ce este al lor altora. Iar celorlalți piatra de poticnire le este izvor de ceartă, luptă, sudoare și chin. Piatra de poticnire le este tot cuprinsul vieții lor, iar la sfârșit le este piatră de mormânt.

Unde-i bogăția lui Cresus ? Unde ospețele lui Lucullus ? Unde imperiul lui Cezar ? Unde faima lui Napoleon ? Se mai pomenește de ele câteodată, a mai rămas o urmă pe ici, pe colo, dar mai este o întrebare, mai presus de aceasta: Unde este bogatul Cresus ? Unde mâncăul Lucullus ? Unde marele Napoleon ? Unde, toți nesătuii de putere Cezari ? Este mai important să știm unde sunt oamenii, decât unde sunt averile lor. Dar nu putem descoperi lucrul acesta mai înainte de a afla ai cui sunt oamenii.

Ai cui sunt, așadar ? Cine găsește răspunsul la întrebarea aceasta va găsi cu ușurință și răspunsul la întrebarea privitoare la averile lor, întocmai cum cei ce curăță un drum, după ce dau la o parte bolovanii, știu ce să facă și cu pietrișul și cu frunzele.

Dacă oamenii dau un răspuns întrebării acesteia de la sine, fără Hristos, așa cum de altfel au făcut vreme de mii de ani, căile de a răspunde sunt două: fie că omul e stăpânit de puteri malefice care se ascund în spatele naturii și iau masca acesteia; sau că omul e stăpânit de natură, al cărei produs este, și care îl susține o vreme, ca pe o piesă de mobilier oarecare, pe care apoi o nimicește. De la întemeierea lumii și până astăzi, toți înțelepții lumii n-au avut

decât aceste două răspunsuri la întrebarea: ai cui, sau a ce, sunt oamenii. De la Hristos n-au luat nici o iotă spre dezlegare.

Iar Hristos răspunde că omul este al lui Dumnezeu. Și nu este al lui Dumnezeu ca un oarecare lucru pe care îl are cineva în stăpânire, ci ca o ființă liberă și cuvântătoare, ca fiu. Acesta nu-i răspunsul unui filosof — dacă ar fi, nici nu l-am crede — ci este răspunsul Cui toate le vede, Care a venit la oameni din întreita vatră a ființei și a vieții ce se revarsă în lume, în lumile toate. Și de aceea credem că e adevărat răspunsul acesta, credem că este singurul răspuns mântuitor. Dar nici nu este un răspuns, ci este o mărturie, mărturia Atotvăzătorului.

Prin mărturia aceasta primim răspuns la întrebarea privitoare la averile omului, și la toate întrebările în legătură cu posesia, economia și politica lumii. Omul e al lui Dumnezeu, și prin urmare și firea toată e a lui Dumnezeu. Înseamnă că tot ce are omul este de fapt al lui Dumnezeu, care doar îi dă omului în folosință. Și nu dă tuturor deopotrivă. De ce nu ? Pentru că oamenii sunt liberi, sunt făpturi cuvântătoare. Dumnezeu nu împarte mecanic, nu împarte unor făpturi doar pe jumătate vii, lipsite de înțelegere. Da făpturilor Sale în chip felurit, tocmai pentru ca să se vadă că sunt înzestrate cu liberă-voință, și pentru ca oamenii să-și dea seama că depind unul de celălalt, că, prin cele primite de la Dumnezeu, lucrează la mântuirea lor și a altora. Evanghelia de astăzi ne vorbește despre un bogat care nu-și privea în acest chip averile, ci dimpotrivă, și care, de aceea, a trecut la chinuri atât de mari încât ne îngheață inima și ni se face părul măciucă, numai gândindu-ne la ele.

Era un om bogat care se îmbrăca în porfiră și în vison, strălucit veselindu-se în toate zilele. Iar un sărac, anume Lazăr, zăcea înaintea porții lui, plin de bube, poftind să se sature din cele ce cădeau de la masa bogatului; dar și câinii venind, lingeau bubele lui. Înfricoșat tablou al inegalității dintre oameni ! Dar aveți răbdare: curând vom vedea un mai înfricoșat tablou, al inegalității de dincolo. Ce alăturare de neînchipuit: pe de o parte bogatul, îmbrăcat *în porfiră și în vison*, și pe de alta, cerșetorul, *plin de bube*. Pe de o parte un om care petrece între cei asemenea lui: bogați, bine hrăniți, bine îmbrăcați, voioși; pe de alta, unul care nu are altă tovărășie decât câinii. Pe de o parte avere, înflorire, și burta plină; pe de alta sărăcie lucie, boală, foame. Pe de o parte se ridică în slava cerului zvon de muzică și danțuri; pe de alta, nădejdea mută a unei coji de pâine, sudoarea mută

a suferinței, așteptarea mută a morții. Răbdare în tăcere — pentru că nu se spune că Lazăr ar fi cerut ceva, sau ar fi ridicat glasul așa cum au obiceiul să facă cerșetorii. Era flămând și dorea numai să se hrănească și el cu rămășițele de sub masa bogatului. Tăcea. Poate vorbea, în inima lui, cu câte cineva, dar fără grai. La ce să mai fi spus ceva când însuși trupul lui, zăcând între câini, era mai grăitor decât orice cuvânt?

Luați aminte: Domnul nu pomenește de loc numele bogatului, ci numai pe cel al săracului. Numele bogatului ne rămâne necunoscut în toată desfășurarea pildei, pe când Lazăr este numit și pe pământ și în cer. Ce înseamnă aceasta? Oare nu-i lucrul acesta cu totul împotriva obiceiului? Lumea s-ar fi grăbit să-l pomenească pe bogătaș, ca pe unul vrednic de cinste, iar săracului nu s-ar fi ostenit nimeni să-i spună pe nume, chiar dacă s-ar fi știut cum îl cheamă. Săracii trec prin lume ca niște umbre, etichetați laolaltă drept „cerșetori", pe când numele bogaților răsună pe toate buzele, sunt cântate în ode, scrise în cronici și săpate în piatra monumentelor funerare.

Dar tocmai de aceea nu pomenește Domnul numele bogatului: ca să nu cinstească pe cel cinstit de oameni, ca să arate că alta, cu totul alta e judecata lui Dumnezeu decât a oamenilor. El nu a venit pe pământ ca să imite purtarea oamenilor față de oameni, ci să arate cum se poartă cerul cu oamenii! Trecând cu vederea numele bogatului, Mântuitorul ne-a dezvăluit o taină: în ceruri nici nu se pomenește numele unui astfel de om, nici îngerii nici sfinții nu-l au pe cerești le lor buze, e șters din Cartea Vieții. Domnul ar fi putut să dea bogatului nume, cum i-a dat săracului, dar nu a vrut că dumnezeiești le-I buze să-l plămădească, să înnoiască și să dea viață unuia șters odată din Cartea Vieții. Luați aminte cum Domnul anume a ocolit numele lui Irod, Pilat sau Caiafa. *Mergând, spuneți vulpii acesteia* (Luca 13, 32), zice despre Irod. Din vremuri străvechi a spus Dumnezeu prin Psalmist: *Nu voi pomeni numele lor pe buzele Mele* (Psalm 15, 5), pe când drepților le spune Domnul: *Bucurați-vă că numele voastre sunt scrise în ceruri* (Luca 10, 20). Iar bucuria aceasta îndeamnă Domnul să fie mai presus de toate bucuriile, mai presus chiar decât bucuria de a vedea duhurile rele plecându-li-se dinainte.

Ce rău a făcut bogatul acesta, ca Domnul să nu pomenească numele lui? Domnul nu-l învinuiește nici de furtișag, nici de mărturie mincinoasă, nici de preacurvie, nici de ucidere, nici de ne-

credință, nici că și-ar fi agonisit averile cu nedreptate. Dar cum să-l mai învinuiască Domnul, când vina lui stă vie înaintea porții casei sale, scrisă nu cu cerneală pe hârtie ci scrisă cu răni pe însuși trupul unui om? Nici vorbă, o fi avut bogatul și celelalte păcate pe care neabătut le aduce bogația asupra omului ușuratic. Cine se îmbracă pompos în fiecare zi, manâncă, bea și-și petrece toată vremea desfătându-se, nu mai are loc întrînsul pentru frica de Dumnezeu. Unul ca acesta nu are cum să-și țină gura de la bârfă, burta de la lăcomie, inima de la mândrie, de la disprețuirea altora și de la luarea în deșert a lucrurilor lui Dumnezeu. Iar toate acestea îl duc pe om fără scăpare la desfrâu, înșelăciune, răzbunare, crimă și lepădare de Dumnezeu. Dar nici una din fărădelegile bogatului nu e pomenită în pilda aceasta, afară de una nelegiuire: nesocotirea peste măsură a omului, a lui Lazăr, a sărăciei și amărăciunii acestuia.

Să fi apărut la poarta acestui bogat un Lazăr avut, înfloritor, bine îmbrăcat, fără îndoială că ar fi fost bine primit și poftit înăuntru așa cum se cuvine unui om. Bogatul însă nu vedea în Lazăr, în rănile și nefericirea lui, un om. Pentru el făptura lui Dumnezeu parcă nici n-ar fi existat. Își întorcea ochii de la el, cu scârbă. Se socotea pe sine al său și averile și le privea drept tot ale sale, iar nu ca pe un împrumut de la Dumnezeu. Talantul și l-a îngropat în pământ, în tina trupului, și nimeni n-a câștigat nimic de urma lui. Inima i s-a îngreunat *de mâncare și de băutură* (Luca 21, 34), și a orbit cu totul pentru lumea duhovnicească. Vedea totul numai cu ochi trupești, auzea numai cu urechile trupești, trăia numai pentru cele trupești.

Sufletul bogatului era tot atât de plin de bube ca și trupul lui Lazăr. Sufletul bogatului era aidoma trupului lui Lazăr, iar trupul lui Lazăr icoana vie a acelui suflet. Dumnezeu a așezat față în față doi oameni, ca să se oglindească unul în celălalt: unul într-un palat și celălalt la poartă. Strălucirea dinafară a bogatului era oglinda stării lăuntrice a lui Lazăr, iar rănile deschise ale lui Lazăr, oglinda stării lăuntrice a bogatului. Trebuia să mai înșire Domnul toate păcatele bogatului? Dar ele se arătau de la sine, toate dintr-o dată! Nemilostivirea lui către Lazăr trăgea într-o clipă vălul de deasupra sufletului său, și toată hidoșenia i se înfățișa într-o clipă!

Iată deci doi oameni pe pământ; unul al cărui nume are vază, și altul despre care nimeni nu vrea să audă. Să vedem acum cum ni se înfățișează ei în cer.

Și a murit săracul și a fost dus de către îngeri în sânul lui Avraam. A murit și bogatul și a fost înmormântat. Și în iad, ridicându-și ochii, fiind în chinuri, el a văzut de departe pe Avraam și pe Lazăr în sânul lui. Și bogații și săracii mor. Nimeni nu se naște în această lume ca să trăiască în ea pentru totdeauna, căci această lume e pieritoare și își așteaptă sfârșitul. Bogații mor suspinând pentru lumea aceasta, săracii mor suspinând pentru lumea de dincolo. Părăsind lumea, bogatul părăsește strălucire, desfătare și belșug. Lazăr părăsește foame, răni și câini.

Dar să vedem acum ce a secerat Dumnezeu. A murit săracul, și îngerii i-au luat sufletul și l-au dus în rai. A murit și bogatul, și îngerii s-au întors de la capătâiul lui cu mâinile goale. Dintr-un pom ce părea putred îngerii au cules rod minunat; iar din pomul ce părea verde și stufos, n-au aflat nimic de cules. *Orice pom care nu face roadă bună se taie și se aruncă în foc* (Luca 3, 9). Acest profetic cuvânt s-a împlinit cu desăvârșire în bogatul nemilostiv. El s-a retezat și cu trupul și cu sufletul. Trupul i-a fost aruncat în pământ, să ardă în pământ, sufletul i-a fost aruncat în iad, să ardă în iad. Nu s-au strâns îngerii la patul morții lui, căci nu era nimic pentru ei acolo. În loc de îngeri, s-au apropiat diavoli și oameni, ca să-l îngroape: diavolii în iad cu sufletul, oamenii în pământ cu trupul.

Oamenii au privit, firește, într-un fel moartea lui Lazăr și în cu totul altul moartea bogatului, așa cum făcuseră și cât aceștia fuseseră în viață. Moartea bogatului a fost trâmbițată în toată cetatea, toată lumea s-a strâns la îngroparea lui. Trupul rece ca gheața, grav poate pentru prima oară de când venise pe lume, a fost încă o dată îmbrăcat în porfiră și vison, așezat într-un coșciug din esențe și metale rare, purtat pe un dric încrustat cu aur, tras de cai în zăbranice negre — expresie vie a durerii pentru cel care, prin viața sa, a irosit nebunește mila cerului. Îl urmează un lung convoi de rude, prieteni și slujitori, toți în straie cernite. După cine merg toți aceștia ? După un om care nu arunca unui sărac nici o firimitură de la masa lui ! Tot orașul a venit la înmormântare ca să-și arate respectul pentru acest eminent cetățean care făcuse atâtea lucruri mari pentru națiune și umanitate, ca să audă panegirice închinate vredniciei și virtuților sale. Ce cuvântări alese, ce vorbe la fel de frumoase și de zadarnice ca și purpura care învelește acest trup care nu mai are nevoie de nici o firimitură de la masa acestei lumi !

Cuvinte mincinoase ca și întreaga lui viață, cuvinte goale ca și sufletul acestui om lipsit de toată fapta bună. În sfârșit, trupul îmbrăcat în purpură și vison se pune în pământ, nu ca să fie lins de câini, ci ca să fie mâncat de viermi. Coroane de flori și verdeață se îngrămădesc pe mormântul celui care a pierdut coroana slavei cerești. O piatră prețios scrisă se așează la capul celui al cărui nume s-a șters din Cartea Vieții. Iar dintre miile care au venit la această paradă a deșertăciunii, nici unuia nu-i trece prin minte că sufletul acestui om e în iad.

Dar de ce fel de îngropare a avut parte Lazăr cel sărac ? Nu de alt fel decât cea a unui câine pe care-l găsești mort în drum. Municipalitatea are grijă ca acești cerșetori morți în drum să fie și ei îngropați, nu cumva câinii vagabonzi să-i sfâșie și să le târască leșul sfârtecat pe străzi, infectând orașul. Însă graba cu care leșul e scos afară din oraș și îngropat mai are încă o pricină întemeiată: trupul chircit, plin de răni și zdrențe, ofensează privirea trecătorilor. Măsurile luate pentru îngroparea lui Lazăr nu-l priveau câtuși de puțin pe el, ci buna stare a cetățenilor respectabili. Săracul acesta care fusese o pacoste pentru oraș cât timp trăise, era o pacoste și acum, după moarte. Ce lucru neplăcut ! Trebuie să găsești oameni care să împlinească munca dezagreabilă; și mai ales, trebuie să scoți bani să-i plătești. A murit un cerșetor: cine-o să-l îngroape ? Pe cheltuiala cui ? Poate niște copii iscoditori să întrebe: Cine e ? Prostească întrebare ! Cum să ții minte numele unui sărăntoc ?

Ce mare deosebire în ochii lumii, între acești doi oameni ! Dar cerul nu pune mare preț pe judecata lumii, pe laudele sau disprețul ei, pe medaliile acordate sau pe oprobriul public. Judecata oamenilor se întinde doar până la mormânt; de aici încolo, sufletul trece la judecata cerului. Bogatul cu straiele sale de purpură s-a dus în iad, iar Lazăr cu rănile sale, în rai.

Și în iad, ridicându-și ochii, fiind în chinuri, el a văzut de departe pe Avraam și pe Lazăr în sânul lui. Poate că, de când s-a născut, acest om și-a ridicat pentru prima oară ochii ! Pe pământ fiind, se uitase numai la el însuși și numai la lumea înconjurătoare. De ce să se uite la cer ? N-avea altă grijă ? Așa facem și noi: se roagă omul numai când ajunge la necaz. O, de o mie de ori binecuvântate necazuri, care îl fac pe om să-și ridice ochii și inima la cer ! Dacă bogatul acesta n-ar fi fugit toată viața lui de durere, dacă n-ar fi căutat să scape de

necazuri veselindu-se strălucit în toată vremea, și-ar fi ridicat ochii spre cer pe pământ și ar fi scăpat de iad, unde ridicarea ochilor nu-i mai e de nici un folos.

A spus înțeleptul rege: *Mai bun este necazul decât râsul, căci întristarea feței este bună pentru inimă* (Ecclesiastul 7, 3). Veselia din toate zilele l-a golit pe bogat de frica de Dumnezeu. Iar când, în sfârșit, în iad și-a ridicat ochii, *a văzut de departe pe Avraam și pe Lazăr în sânul lui.* Zice: *de departe,* însemnând că iadul e departe de rai, de sălașul drepților. Avraam, părintele după trup al evreilor, este totodată, prin dreptatea sa, părintele tuturor drepților care fac voia lui Dumnezeu cu credință, smerenie și ascultare. Iată-l pe Lazăr *în sânul* lui Avraam. Ce să însemne acest *sân* ? Este portul cel plin de pace în care ajung toți drepții pe care Dumnezeu îi odihnește după furtuna înviforată a vieții pe pământ.

Până la Hristos, cel mai mare drept din toate vremurile fusese la evrei Avraam. Ori, pilda era pentru ei. După Hristos s-au ridicat drepți și mai mari în împărăția lui Dumnezeu. Nu lui Avraam i-a făgăduit Domnul că o să șadă pe un tron, judecând cele douăsprezece seminții ale lui Israel, ci apostolilor Lui (Luca 22, 30). Cu toate acestea Avraam, coborâtorul din Sem, este cel dintâi vrednic de împărăția lui Dumnezeu (Luca 13, 28), unde se află împreună cu dânsul toți drepții, toți proorocii batjocoriți și uciși, toți regii cei evlavioși și toți plăcuții lui Dumnezeu. Printre aceștia se numără acum și săracul, nefericitul Lazăr, care n-a avut parte de altceva în viață decât de foame, golătate, boală și dispreț. Avraam, Isaac, Iacov, Iosif, Ilie, Elisei, Iov, slăvitul David — iată de ce tovărășie are el parte acum ! Nici unul din cei aflați în acest loc de lumină, pace și negrăită bucurie, nu a intrat aici prin bogățiile și voioșia de pe pământ, nici prin vază, nici prin știință, nici prin coroană, nici prin domnie, ci numai prin credință tare și prin nădejde, prin plecare în fața voii lui Dumnezeu, prin răbdare, ori prin pocăință la vreme. Dumnezeu nu caută nici la rang nici la avere, ci la inima fiecăruia. În împărăția lui intră cei cu suflete regești, nu cu coroane; cei bogați în milă și credință, nu în bani și pământuri; cei pricepuți în înțelepciunea lui Dumnezeu, nu a lumii; cei cu inima veselă nu de chiote și danțuri, ci de bucuria lui Dumnezeu, cum spune Psalmistul: *Inima mea și trupul meu s-au bucurat de Dumnezeul cel viu* (Psalm 83, 2).

Ce spune acum păcătosul, când înaintea ochilor săi ridicați are această vedere preastrălucită, cu Lazăr șezând lângă Avraam, același Lazăr cu al cărui nume el nici n-a vrut să-și murdărească buzele în vremea vieții sale ? *Și el, strigând, a zis: Părinte Avraame, fie-ți milă de mine și trimite pe Lazăr să-și ude vârful degetului în apă și să-mi răcorească limba, căci mă chinuiesc în această văpaie.* Cu adevărat, nu s-ar putea găsi cuvinte mai grăitoare ca să înfățișezi grozăvia chinurilor unui păcătos în iad. Când îi e foame, omul caută carne și pește; când moare de foame, se mulțumește cu o coajă de pâine care să-i țină sufletul. Cât de cumplit e focul în care se pârjolește acest bogat dacă el nu cere un cub de gheață, nu o căldare și nici măcar un pahar, ci doar umbra de apă de pe un deget ud ! O, fraților, de-ar vrea oamenii să creadă că Hristos Domnul nu a venit pe pământ ca să lărgească împărăția minciunii, sau ca să arate vreun singur lucru mai mult decât este, atunci această singură pildă a Evangheliei Sale ar fi de-ajuns ca să se mântuie toți ! Vedeți cum omul acesta, care toată viața lui n-a știut ce-i mila, strigă după milă în focul iadului ! Priviți acum la voi înșivă, vedeți-vă pe voi, care nu numai că nu aveți milă, ci sunteți necruțători ! Curând poate veți striga și voi după milă ca bogatul acesta, din locul unde nici o rază de milă nu străbate, în veci !

Dar Avraam a zis: Fiule, adu-ți aminte că ai primit cele bune ale tale în viața ta, și Lazăr, asemenea, pe cele rele; iar acum aici el se mângâie, iar tu te chinuiești. Și peste toate acestea, între noi și voi s-a întărit prăpastie mare, ca cei care voiesc să treacă de aici la voi să nu poată, nici cei de acolo să treacă la noi. Avraam i-a grăit cu blândețe păcătosului din iad: *Fiule,* i-a spus; aici se arată desăvârșita lipsă de răutate a drepților din împărăția bucuriei; dar nu numai atât. Numindu-l „fiu", Avraam i-a adus aminte acestui coborâtor din sine că și el este din aceeași stirpe, că a avut dinainte atâtea pilde de virtute, atât de la el, strămoșul lui, cât și de la alți drepți, și că de aceea s-ar fi putut salva la vreme din chinurile iadului. Cât despre cererea păcătosului, n-o poate împlini, și aceasta din două pricini: mai întâi, pentru că așezarea aceasta s-a făcut din judecată dumnezeiască; apoi, pentru că în lumea de dincolo nu este pod sau cale pe care să se perinde dintr-o parte în alta. Dacă un păcătos, la rugăciunile Bisericii de pe pământ, e scos de Dumnezeu din iad și dus în rai mai înainte de Înfricoșata Judecată, este taina lui Dumnezeu aceas-

ta, pe care nu o poate scruta Avraam. El doar îi aduce aminte bogatului de odinioară, mai sărac acum decât ultimul cerșetor de pe pământ, că, în vremea vieții, a avut tot ce și-a dorit. Dacă, așadar, câtă vreme a fost pe pământ nu și-a dorit nimic din cer, dacă n-a dat pentru toate bunătățile raiului nici măcar o firimitură de pâine, dacă n-a vărsat pentru ele nici o lacrimă, înseamnă că socotelile au fost generos încheiate în viața pământească. Lazăr însă, care n-a avut în viața cea trecătoare decât chin, Lazăr care plângea după bunătățile cerești, iată le are acum. Căci a spus Domnul: *Fericiți cei ce plâng, căci aceia se vor mângâia* (Matei 5, 4); și: *Voi vă veți întrista, dar întristarea voastră se va preface în bucurie* (Ioan16, 20); și încă: *Vai vouă, celor ce astăzi râdeți, că veți plânge și vă veți tângui* (Luca 6, 25).

Înțelegând răspunsul fără împotrivire al lui Avraam la prima lui cerere, păcătosul și-o strigă acum pe cealaltă. *Iar el a zis: Rogu-te dar, părinte, să-l trimiți în casa tatălui meu, căci am cinci frați, să le spună lor acestea, ca să nu vină și ei în acest loc de chin.* De unde deodată atâta milă de alții, atâta grijă pentru mântuirea lor ? Nu este milă, ci încă o încercare de a-și ușura, cât de puțin, chinul. Dar acum ni se arată un alt păcat al său: smintirea. Nu numai pentru nemilostivirea către Lazăr a ajuns el în iad, ci și fiindcă, prin viața sa ușuratică, s-a făcut altora pildă rea, pricinuindu-le pierzarea, deschizându-le drumul spre iad. Să te faci altora pricină de sminteală, este un păcat grozav. A trage după tine în cădere pe alții este mai de osândă decât a cădea singur. Auziți ce înfricoșătoare cuvinte spune Domnul despre cei ce smintesc pe alții: *Mai de folos i-ar fi dacă i s-ar lega de gât o piatră de moară și ar fi aruncat în mare, decât să smintească pe unul din aceștia mici* (Luca 17, 2). Se pare că frații acestui bogat erau mai tineri decât el, încât el voia întâi ca Lazăr să vină la el și să-l ierte, apoi să-și îndrepte și păcatul față de frații lui. Astfel flăcările s-ar mai fi domolit, chinul i s-ar mai fi ușurat. Rugămintea făcută lui Avraam era, așadar, mai mult pentru sine decât pentru frați.

Și i-a zis Avraam: Au pe Moise și pe proorocí; să asculte de ei. Iar el a zis: Nu, părinte Avraam, ci, dacă cineva dintre morți se va duce la ei, se vor pocăi. Și i-a zis Avraam: Dacă nu ascultă de Moise și de proorocí, nu vor crede nici dacă ar învia cineva dintre morți. Nici această cerere nu-i poate fi împlinită. Avraam îi dă o lămurire de nezdruncinat. La ce bun să-l trimiți pe Lazăr înapoi pe pământ ca să-i înșiințeze pe oameni ce-i așteaptă după moarte, dacă li s-a grăit cât se poate de

deslușit prin Moise și prin proorocí ce trebuie să facă spre a se mântui ? Mii și mii de oameni s-au mântuit nu prin mărturia celor morți, ci prin mărturia celor vii. Dacă atâția s-au mântuit prin ascultarea de Moise și de proorocí, să facă și frații tăi la fel. Degeaba caută bogatul să-și întărească pledoaria, stăruind: *Dacă cineva dintre morți se va duce la ei, se vor pocăi.* Argumentul lui Avraam de respingere e de neclintit. De ce folos să le fie Lazăr, dacă ei nu ascultă de Moise și de proorocí ? Nu L-au văzut pe Dumnezeu și Moise, și Isaia, și Ilie ? Nu în numele lui Dumnezeu au spus ei ce au spus ? Deci, dacă frații lui nu cred acelora, cum au să-l creadă pe Lazăr venind dintre morți ? Căci cine e acest Lazăr ? Cui i-a păsat de el în viață ? Dar poate nici n-au auzit că a murit. Și, dacă i-au văzut vreodată fața plină de bube, cum să-l recunoască acum, strălucind ca un înger ? Când să-i fi auzit vreodată glasul, ca să știe acum că-i al lui ? Când să fi ascultat povestea vieții lui, ca să priceapă ceva din ea ? Ar fi putut spune: „E nălucire", sau: „E o fantomă", sau: „E amăgire" ! Cu ce bine s-a ales Saul de pe urma apariției lui Samuel (I Regi 28, 11-14) ?

Răspunsul lui Avraam nu i-a fost de nici un ajutor în iad bogatului, dar tocmai de aceea ar putea fi de mare ajutor celor de astăzi care, ca să afle taine cerești și astfel să-și întărească, chipurile, credința, se îndeletnicesc cu chemarea morților. Într-adevăr, nu-i cale mai ușoară să scoți omul din minți și să-l arunci în iad. Spiritismul e fuga de lumină în întuneric, e căutarea luminii în întunecime. Cei care cheamă morții ca să afle adevărul își dovedesc necredința în Hristos. Dar cum poate un om cu judecată să creadă ce spune duhul mătușii sau al vecinului (când n-are cum să știe nici măcar dacă duhul care vorbește e chiar cel invocat !) dacă nu crede ce spune Însuși Dumnezeu ? Cu ce pot fantomele rubedeniilor, și mediumurile, și toți vrăjitorii să-și sprijine cele spuse ? Hristos Și-a adeverit cuvântul cu sângele Său și al miilor de mucenici care și-au dat viața pentru acest cuvânt. Iudeii n-au văzut doar duhul lui Lazăr, fratele Martei și Mariei, ci pe însuși Lazăr înviat din morți, cu trup și suflet, și tot n-au crezut, ba chiar unelteau să-l ucidă pe Lazăr (Ioan 12, 10-11) ca să nu mai stea mărturie adevărului. *Au văzut-o înviind și pe fiica lui Iair, și pe fiul văduvei din Nain. De ce n-au crezut ?*

Au văzut morți ridicându-se din morminte la Învierea lui Hristos. De ce n-au crezut ? În sfârșit, au aflat fără tăgadă de Hristos

Cel Înviat, dar în loc să creadă, au plătit străjile de la mormânt să acopere adevărul și să mintă. Nu ne e destul ca să credem ? Dacă ne mai trebuie încă mărturii de la cei morți, îl avem pe Avraam, pe Lazăr și pe bogatul păcătos. Sunt martori și din rai și din iad, martori verificați de nimeni altcineva decât de Domnul nostru Însuși, Iisus Hristos. Oricine dintre noi ar vedea cu ochii săi raiul și iadul, și ar auzi schimbul de cuvinte dintre Avraam și păcătos, n-ar putea să-și creadă ochilor și urechilor mai mult decât trebuie să creadă când lucrul se mărturisește de Cel Căruia toate tainele îi sunt deschise: Hristos Domnul. El a văzut și a auzit tot ceea ce ne înfățișează nouă în pilda aceasta, și noi știm acum adevărul. Dacă l-am fi văzut noi înșine, ne-am fi putut îndoi, luându-l drept nălucire. Dar a văzut și a auzit El: Cel care nu poate fi înșelat, nici nu poate înșela pe alții. O, fraților, de L-am crede pe El mai mult decât pe noi înșine ! El ne cere lucrul acesta, și este prima cerință a Evangheliei: să-L credem pe El mai mult decât pe noi înșine, să-L credem pe El mai mult decât pe oricine, mai mult decât pe oricine altcineva dintre vii și dintre morți. Nu tot așa stau lucrurile și cu o călăuză care le arată călătorilor drumul ? Oare nu se așteaptă ca drumeții să meargă după dânsul, în loc de a-și căuta singuri calea, necunoscători cum sunt ? Se vor lua călătorii după vreun înșelător care le făgăduiește că-i duce la țintă pe un drum mai scurt și mai ușor decât călăuza lor încercată ?

Hristos Domnul este Călăuza noastră spre împărăția Sa, a cărei cale o cunoaște ca nimeni altul. Trebuie să-L credem pe Hristos. Pe El, iar nu pe noi, cu ochii și urechile noastre gata de amăgire, cu teoriile noastre pierzătoare. El, prin Sine, ne-a deschis și raiul și iadul, ca să nu ne lăsăm înșelați de duhuri și vedenii îndoielnice. El a lăsat pe morți să ne înștiințeze asupra a ceea ce ne trebuie ca să ne mântuim — de față cu El, ca să putem cunoaște adevărul despre cealaltă lume. A lăsat pe morți să ne predea adevărul pe care trebuie să-l știm ca să nu ajungem la nemilostivirea bogatului ci la răbdarea lui Lazăr, la credința și la nădejdea acestuia; ca să nu privim nimic din această lume drept al nostru, ci drept un împrumut pe care ni-l face Dumnezeu, pentru mântuirea noastră și a celor apropiați nouă. Slăvit și lăudat fie Domnul nostru Iisus Hristos, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A DOUĂZECI ȘI TREIA DUPĂ RUSALII
Evanghelia vindecării îndrăcitului din Gadara
Luca 8, 26-39

*Și au ajuns cu corabia în ținutul Gherghesenilor, care este dincolo, în fața Galileii. Și ieșind pe uscat, L-a întâmpinat un bărbat din cetate care avea demon și care de multă vreme nu mai punea haină pe el și în casă nu mai locuia, ci prin morminte. Și văzându-L pe Iisus, strigând, a căzut înaintea Lui și cu glas mare a zis: Ce ai cu mine, Iisuse, Fiul lui Dumnezeu Celui Preaînalt ? Rogu-Te, nu mă chinui. Căci poruncea duhului necurat să iasă din om, pentru că de mulți ani îl stăpânea, și era legat în lanțuri și în obezi, păzindu-l, dar el, sfărmând lanțurile, era mânat de demon, în pustie. Și l-a întrebat Iisus, zicând: Care-ți este numele ? Iar el a zis: Legiune. Căci demoni mulți intraseră în el. Și-L rugau pe El să nu le poruncească să meargă în adânc. Și era acolo o turmă mare de porci, care păștea pe munte. Și L-au rugat să le îngăduie să intre în ei; și le-a îngăduit. Și, ieșind demonii din om, au intrat în porci, iar turma s-a aruncat de pe țărm în lac și s-a înecat. Iar păzitorii văzând ce s-a întâmplat, au fugit și au vestit în cetate și prin sate. Și au ieșit să vadă ce s-a întâmplat și au venit la Iisus și au găsit pe omul din care ieșiseră demonii, îmbrăcat și întreg la minte, șezând jos, la picioarele lui Iisus, și s-au înfricoșat. Și cei ce văzuseră le-au spus cum a fost izbăvit îndrăcitul. Și L-a rugat pe El toată mulțimea din ținutul Gherghesenilor să plece de la ei, căci erau cuprinși de frică mare. Iar El, intrând în corabie, s-a înapoiat. Iar bărbatul din care ieșiseră demonii Îl ruga să rămână cu El. Iisus însă i-a dat drumul, zicând: Întoarce-te în casa ta și spune cât bine ți-a făcut ție Dumnezeu. Și a plecat, vestind în toată cetatea câte îi făcuse Iisus.**

* O omilie la această Evanghelie se află la pagina 367, la Duminica a cincea după Rusalii.

DUMINICA A DOUĂZECI ȘI PATRA DUPĂ RUSALII
Evanghelia puterii lui Dumnezeu
Luca 8, 41-56

Iată a venit un bărbat, al cărui nume era Iair și care era mai-marele sinagogii. Și căzând la picioarele lui Iisus, Îl ruga să intre în casa lui, căci avea numai o fiică, ca de doisprezece ani, și ea era pe moarte. Și, pe când se ducea El, mulțimile Îl împresurau. Și o femeie, care de doisprezece ani avea curgere de sânge și cheltuise cu doctorii toată averea ei, și de nici unul nu putuse să fie vindecată, apropiindu-se pe la spate, s-a atins de poala hainei Lui și îndată s-a oprit curgerea sângelui ei. Și a zis Iisus: Cine este cel ce s-a atins de Mine ? Dar toți tăgăduind, Petru și ceilalți care erau cu El, au zis: Învățătorule, mulțimile Te îmbulzesc și te strâmtorează și Tu zici: Cine este cel ce s-a atins de Mine ? Iar Iisus a zis: s-a atins de mine cineva. Căci am simțit o putere care a ieșit din Mine. Și femeia, văzându-se vădită, a venit tremurând și, căzând înaintea Lui, a spus de față cu tot poporul din ce cauză s-a atins de El și cum s-a tămăduit îndată. Iar El i-a zis: Îndrăznește, fiică, credința ta te-a mântuit. Mergi în pace. Și încă vorbind El, a venit cineva de la mai-marele sinagogii, zicând: A murit fiica ta. Nu mai supăra pe Învățătorul. Dar Iisus, auzind, i-a răspuns: nu te teme. Crede numai, și se va izbăvi. Și venind în casă n-a lăsat pe nimeni să intre cu El, decât numai pe Petru și pe Ioan și pe Iacov și pe tatăl copilei și pe mamă. Și toți plângeau și se tânguiau pentru ea. Iar El a zis: Nu plângeți; n-a murit, ci doarme. Și râdeau de El, știind că a murit. Iar El, scoțând pe toți afară și apucând-o de mână, a strigat zicând: Copilă, scoală-te ! Și duhul ei s-a întors și a înviat îndată; și El a poruncit să i se dea să mănânce. Și au rămas uimiți părinții ei. Iar El le-a poruncit să nu spună nimanui nimic.

Când raza de soare atinge piatra, piatra începe să strălucească. Când flacăra atinge o candelă stinsă, candela începe să ardă. Când magnetul atinge fierul, fierul se magnetizează. Când o sârmă electrică atinge alta sârmă, se electrizează amândouă.

Toate aceste fenomene fizice sunt o icoană, sau o pildă a fenomenelor duhovnicești. Tot ce se întâmplă înafară este doar o imagine a ceea ce se petrece înauntru. Toată natura cea efemeră e ca un vis față de conștiința lăuntrică, și ca un basm față de înțelegerea sufletească. Sufletul e conștiința trupului, iar conștiința sufletului e Dumnezeu. Când Dumnezeu se atinge de suflet, sufletul primește viață și vedere. La fel se întâmplă cu trupul când e atins de suflet. De la suflet primește trupul lumină, căldură, magnetism și electricitate, vedere și auzire și mișcare. Iar când sufletul se desparte de trup, toate acestea se pierd. Sufletul primește de la Dumnezeu o lumină aparte, căldură, magnetism și electricitate, vedere și auzire și mișcare, și toate acestea sunt pierdute când sufletul se desparte de Dumnezeu. Un trup mort este întruchiparea unui suflet mort, a unui suflet despărțit de Dumnezeu.

E cineva în lumea aceasta mare care, atingând un suflet mort, îl aduce la viață, îi dă lumină și flacără, magnetism și electricitate, cu puterea vieții ? Este cineva în adâncul și largul mormânt al istoriei care, atingând un trup mort, îl face să se scoale și să umble și să vorbească ? Trebuie să fie, altfel soarele și pământul, iarna și primăvara, magnetul și electricitatea și tot ce e pe lume ar fi un chip a ceva ce nu există, o umbră fără realitate, un vis fără conștiență. Trebuie să fie, altfel Domnul nostru Iisus Hristos n-ar fi venit pe pământ. A venit ca să le arate oamenilor conștiința și realitatea; să le arate că toată firea, cu tot ce este și cu tot ce se întâmplă întrânsa este doar icoană, vis, poveste. Domnul a venit ca să dovedească adevărul celor spuse de soare și pământ, de iarnă și de primăvară, de magnetism și de electricitate și de toate lucrurile din natură, făcute de Dumnezeu ca o carte deschisă înaintea oamenilor, pe care ei încă nu au citit-o până la capăt.

El e ca un stâlp de foc în istoria universului, de la care sufletele moarte își primesc lumina și caldura, mișcarea și puterea. El este Pomul Vieții la a cărui atingere trupurile moarte înviază. Este balsamul curat și înmiresmat care dă ochilor orbi vedere, surzilor auzire, înlemniților mișcare, muților vorbire, nebunilor minte, leproșilor curățire și tuturor bolilor vindecare.

Evanghelia de astăzi ne arată încă o dată cum, în atingere cu Hristos, bolnavii se tămăduiesc și morții înviază. În vremea aceea, *Iată a venit un bărbat, al cărui nume era Iair și care era mai-marele sinagogii. Și căzând la picioarele lui Iisus, Îl ruga să intre în casa lui, căci avea numai o fiică, ca de doisprezece ani, și ea era pe moarte. În care vreme ? Când s-au întâmplat acestea ? În vremea când Domnul s-a întors peste mare în*

corabie din ținutul gadarenilor, unde curățase doi oameni de demoni, după ce mai devreme liniștise furtuna pe mare. Săvârșind aceste mari minuni, a fost chemat, după cum vom vedea, să săvârșească o a treia: să învie morții. Și toate într-un răstimp foarte scurt, ca și când S-ar fi grăbit să facă bine oamenilor de pe pământ în vremea vieții Sale, dându-ne nouă o pildă de râvnă întru bine, și arătându-ne că trebuie să umblăm câtă vreme avem lumina (Ioan 12, 35).

Deși aceste trei minuni sunt, prin natura lor, foarte deosebite, toate arată același lucru: puterea stăpânitoare a Mântuitorului Hristos: stăpânirea asupra firii, stăpânirea asupra demonilor și stăpânirea asupra sufletelor. Greu de spus care din aceste trei mari lucrări e mai măreață, mai slăvită, mai uimitoare. Ce-i mai greu: să potolești stihiile dezlanțuite, apa și vântul, să vindeci nebunii fără leac sau să înviezi morții ? Toate trei sunt la fel de grele pentru omul muritor, și toate trei sunt la fel de ușoare pentru Hristos. Oricare din aceste minuni ai încerca să pătrunzi, simți, cu frică și cutremur, atotputernica suflare ce a făcut, în început, lumea. *A zis Dumnezeu... și a fost așa* (Facere 1, 11).

Acest Iair este numit la Matei „dregător", iar Marcu și Luca arată ce fel de dregător era: un cap al comunității, mai-marele sinagogii, unde se întocmeau rânduielile religiei și națiunii. Singurul lui copil era pe moarte. Cumplit lucru pentru el, care, la fel ca toți iudeii, avea o credință firavă, nelămurită, în viața de după moarte. Mai mult, pentru un om cu întâietatea lui, lovitura era îndoită: odată durerea de părinte, și apoi rușinea și umilința în fața poporului, pentru că o astfel de pierdere era privită ca o pedeapsă de la Dumnezeu. Deznădăjduit, a venit la Hristos și *I s-a închinat, zicând: Fiica mea a murit de curând dar, venind, pune mâna Ta peste ea și va fi vie* (Matei 9, 18).

De ce Luca ne spune că fiica dregătorului *era pe moarte* iar Matei că *a murit de curând* ? Luca descrie întâmplarea așa cum s-a desfășurat, iar Matei aduce chiar cuvintele lui Iair. Nu au oamenii obiceiul să-și înfățișeze nefericirea mai mare decât este ? Această exagerare vine din faptul că nenorocirea, venind pe neașteptate, pare cu atât mai groaznică; pe de altă parte, omul care caută ajutor tinde să înfățișeze pierderea drept mai mare decât este, ca să primească ajutor cât mai repede. Când o casă e în flăcări, auzi: „Săriți, ajutor, mi-a ars casa !" Dar casa încă nu e scrum, ci abia a luat foc. Iar că fata lui Iair nu murise încă la vremea când el a spus Dom-

nului aceste cuvinte, se vede mai departe din cele rostite la venirea slujitorilor lui Iair.

Iair avea, într-o măsură, credința în Hristos, dar această credință a lui nu o ajungea nici pe departe pe cea a sutașului roman din Capernaum. Pe când acesta îl oprea pe Hristos să meargă la casa sa, ca unul ce se simțea nevrednic de cinstea aceasta, și doar Îl ruga: *zi numai cu cuvântul și se va tămădui sluga mea* (Matei 8), Iair L-a chemat pe Domnul să vină la casa lui și să-și pună mâna Sa deasupra fiicei care murise. Credința lui, așadar, avea ceva trupesc întrînsa: *Pune mâna Ta peste ea.* Iair cerea de la Hristos un fel tangibil de vindecare. De parcă ar avea cuvântul lui Hristos mai puțina putere decât mâna Sa ! De parcă glasul care a liniștit furtuna și a scos demonii din oamenii îndrăciți și l-a înviat pe Lazăr cel de patru zile mort și îngropat n-ar fi putut s-o învieze pe copila lui Iair la fel de bine ca și mâna ! Dar Domnul a fost preamilostiv și nu l-a lipsit pe îndureratul părinte de grabnicul Său ajutor, chiar dacă credința acestuia era cu lipsă. Iar pe drum s-a săvârșit o minune asupra unei femei a cărei credință era mai mare decât a lui Iair, minune care l-a încredințat pe acesta că Hristos întreg vindeca, nu numai mâna Lui. În orice chip s-ar apropia cineva de Hristos, se tămăduiește. Mare mângâiere pentru cei care nu se pot atinge de Hristos într-un chip anume. Domnul Și-a întins mâinile pe Cruce, ca să cuprindă în îmbrățișarea Sa pe toți cei care vin către El, de oriunde și oricum ar veni ei.

Dar vedeți ce s-a întâmplat pe când Hristos înainta împreună cu mulțimile spre casa lui Iair: *Și, pe când se ducea El, mulțimile Îl împresurau. Și o femeie, care de doisprezece ani avea curgere de sânge și cheltuise cu doctorii toată averea ei, și de nici unul nu putuse să fie vindecată, apropiindu-se pe la spate, s-a atins de poala hainei Lui și îndată s-a oprit curgerea sângelui ei.* Mulțime de oameni s-a strâns în jurul lui Hristos la întoarcerea din Gadara și acum se îmbulzea pe lângă Dânsul. Pentru că se zice: *S-a adunat la El mulțime multă* (Marcu 5, 21). Toți voiau să-L vadă, să-L audă, să fie în preajma Lui, unii din sete duhovnicească, alții din pură curiozitate. În această mulțime se afla și femeia bolnavă, iar boala ei era grea. Curgerea de sânge a unei femei, chiar firească fiind, e un lucru supărător, o umilință. Dar dacă doisprezece ani în șir nu se oprește, ce izvor de chin, de rușine, de necurăție ! Această făptură căutase vindecare și dăduse pe doctori și pe leacuri tot ce avea, dar în zadar, nimeni și nimic

nu-i fusese de ajutor. De parcă Dumnezeu ar fi făcut-o anume pentru valul de sânge care nu se mai oprea, de parcă tot rostul ei pe pământ ar fi fost să se spele și să se schimbe și să se tărască de la o zi la alta într-un chin și o necurăție fără leac. Așa ni se pare când suferim de o boală cronică. Dar Dumnezeu îi purta de grijă așa cum poartă oricăreia din făpturile Sale. Boala i-a fost spre mântuire și spre mai marea lui Dumnezeu slavă.

Numai să mă ating de haina Lui și mă voi face sănătoasă (Matei 9, 21), își spunea femeia, făcându-și cu greu loc prin mulțime ca să ajungă la Hristos. Atât de mare era credința acestei femei ! Se încrezuse până atunci și în doctorii pe la care umblase zadarnic, tot atât de zadarnic cum zadarnică fusese și credința în ei. Credința nu ajută, dacă cel în care crezi nu are putere să ajute. Să tacă așadar cei ce, din ignoranță și necredință, pun minunile Evangheliei pe seama sugestiei și autosugestiei. Biata femeie chinuită nu îndrăznea nici măcar să apără în fața lui Hristos, să-i spună deschis suferința ei. Cum ar fi putut să-și dezvăluie chinul și umilința înaintea atâtor oameni ? Ar fi trezit scârba și oprobiul public, pentru că boala de care suferea era socotită rușinoasă, necurată. Iată de ce s-a apropiat pe la spate de Domnul, atingându-se de haina Lui pe furiș.

Și îndată izvorul sângelui ei a încetat. Dar cum și-a dat ea seama că i s-a oprit curgerea sângelui ? *A simțit în trup că s-a vindecat de boală* (Marcu 5, 29). Ca un vierme care roadé neîncetat într-o rană deschisă, așa trebuie să-și fi simțit femeia până atunci mișcarea sângelui curgând fără oprire. Dar când s-a atins de haina lui Hristos, sângele și-a găsit odihna; și ea nu l-a mai simțit, așa cum nici un om sănătos nu-și simte sângele. S-a pătruns de sănătate, ca magnetul de forța magnetică, ca o încăpere întunecoasă de lumină.

Nu a fost aceasta singura împrejurare când un bolnav s-a vindecat numai la atingerea hainei lui Hristos. Ni se spune în alt loc că mulți căutau *să se atingă de poala hainei Lui; și câți se atingeau se vindecau* (Matei 14, 36). Câte asemenea minuni de care nici nu s-a auzit, care nici n-au fost scrise, a săvârșit Domnul între oameni ! Și nu numai în anii vestirii mântuitoarei Sale Evangheli, ci încă de la zămislirea Sa în preacuratul trup al Maicii Sale. Spune Gură-de-Aur: „Minunile Sale sunt mai nenumărate ca picăturile de ploaie". Cum s-a schimbat, tainic, întreaga zidire odată cu întruparea Lui ! Și câte tainice minuni și preschimbări uimitoare nu se săvârșesc până astăzi în credincioșii care se ating de împărtășania cu trupul

și sângele Său ! De negrăit este acest lucru, de necuprins, de nepătruns ! Femeia aceasta nu s-a atins de trupul Lui, ci doar de haină, și îndată s-a tămăduit de lunga boală din care n-o putuse ridica nici un ajutor pământesc. Tot ce avusese cheltuise umblând pe la doctori după ușurare. Doctorii i-au luat tot ce a avut, și nu i-au dat nimic în schimb. Dar aici este Doctorul care nu caută plată, care nu ia nimic ci dă totul, și dă neîntârziat, fără nici o umbră de tulburare. Iată deplinătatea și desăvârșirea darului care *este de sus, pogorându-se de la Părintele luminilor* (Iacov 1, 17).

Și a zis Iisus: Cine este cel ce s-a atins de Mine ? Dar toți tăgăduind, Petru și ceilalți care erau cu El, au zis: Învățătorule, mulțimile Te îmbulzesc și te strâmtorează și Tu zici: Cine este cel ce s-a atins de Mine ? Iar Iisus a zis: s-a atins de Mine cineva. Căci am simțit o putere care a ieșit din Mine. De ce întreabă Domnul ? El știe bine cine s-a atins de El, după cum știe și că cei din jur nu știu. Întreabă ca să arate credința femeii care s-a vindecat, ca s-o întărească pentru totdeauna și în ea și în ceilalți, și ca să vădească dumnezeiasca Lui putere tuturor celor atunci de față și nouă tuturor.

Omul trebuie să primească orice dar de la Dumnezeu cu inimă curată și mulțumire. Domnul a vrut să arate credința femeii, ca să ne învețe că se cere credință pentru a primi darul lui Dumnezeu, deși, după mila Lui cea mare, Dumnezeu face bine oamenilor și când ei nu-și arată credința. Cerând omului credință, Dumnezeu îi dezvăluie vrednicia de ființă liberă și cuvântătoare. Cum ar fi omul liber și înțelegător dacă n-ar lucra și el de bunăvoie ceva spre mântuire ? Iar Dumnezeu cere de la om cel mai puțin cu putință: credința în Dumnezeul cel viu, în dragostea Lui de oameni care este totdeauna gata să dea omului și să facă pentru el totul spre binele lui. Arătând înaintea tuturor credința femeii, Domnul a vrut să întărească și credința lui Iair; să-i arate acestuia că nu e nevoie să-i ceară să meargă acasă la dânsul și să-și puna mâna peste copila moartă. El are putere să vindece în orice chip, nu numai prin punerea mâinilor; El lucrează prin atingerea hainei ca și a mâinii, de departe ca și de aproape, în drum ca și în casă.

Domnul vrea ca oamenii să-I cunoască puterea nu ca să primească laude de la ei — toată lauda omenească este ca nimic înaintea Lui — ci pentru ca ei să cunoască adevărul, și să folosească acest adevăr. Iar adevărul acesta este: că tot binele pe care îl primește omul, de la Dumnezeu Însuși îl primește și cu voia lui Dumnezeu îl

primește. Haina lui Hristos nu a tămăduit boala femeii fără știrea lui Hristos, fără puterea Lui nemijlocită. Este aceiași putere vie și voitoare care lucrează și prin icoane și moaște întru binele credincioșilor. Credința creștină nu are nimic de-a face cu vrăjitoria. Nici un lucru din natură nu poate fi prin sine însuși de vreun folos omului, nici puterea Dumnezeului celui viu nu lucrează fără știrea Lui.

La fel stau lucrurile cu toate mijloacele pământești de vindecare, cu toate leacurile, cu toate apele. Dumnezeu nu stă departe de leacuri și ape cum nici Hristos nu stă departe de haina Lui. Oricine ia leacuri și bea ape minerale cu aceeași credință și sfială cu care s-a atins această femeie de haina lui Hristos, se va vindeca. Iar cine ia leacuri și ape fără Dumnezeu, rareori se vindecă. Iar dacă totuși se vindecă și unul ca acesta, prin marea milă a lui Dumnezeu se vindecă, pentru ca și el să ajungă să cunoască și să slăvească puterea Lui. Domnul l-a tămăduit pe îndrăcitul din Gadara fără ca acesta să fi avut nici credință, nici conștiință; dar, pentru a se vedea limpede de ce dă Dumnezeu vindecare și bolnavilor lipsiți de credință, Domnul i-a spus celui tămăduit: *Mergi în casa ta, la ai tăi, și spune-le câte ți-a făcut ție Domnul și cum te-a miluit* (Marcu 5, 19). Mulți în gloata aceea se îmbulzeau împrejurul lui Hristos și se atingeau de El, dar numai femeia plină de credință, care L-a atins cu frică și sfială, a primit ajutor. La fel se întâmplă și astăzi cu mulți care se închină atingând icoanele, moaștele sfinților, Sfânta Cruce sau Evanghelia, ca și cu mulțimile acelea iscoditoare dar cu inima rece care Îl atingeau pe Hristos. Dar cu adevărații închinători, plini de credință, se întâmplă precum s-a întâmplat cu femeia aceasta. Cine are ochi de văzut, să vadă; cine are urechi de auzit, să audă!

Și femeia, văzându-se vădită, a venit tremurând și, căzând înaintea Lui, a spus de față cu tot poporul din ce cauză s-a atins de El și cum s-a tămăduit îndată. Iar El i-a zis: Îndrăznește, fiică, credința ta te-a mântuit. Mergi în pace. Din glasul și din vorbele lui Hristos femeia și-a dat seama că El îi știe taina, că nu se poate ascunde. Atunci a stat cu frică și cutremur înaintea Celui care pătrunde și cele mai bine ascunse taine, și cele mai adânc îngropate în inimă. Simțise puterea lui Hristos în minunea vindecării și se cutremurase înaintea Atotputernicului. Dar acum, văzând că Domnul știe ceea ce ea căutase să ascundă, tremura și înaintea Atotștiutorului. I se dezvăluie acum, odată cu atotputernicia lui Hristos, și atotștiința Lui. Femeia a stat înaintea tuturor și a mărturisit totul. Rușinea s-a preschimbat

în frică. Rușinea s-a dus odată cu boala. În locul ei a copleșit-o frica dinaintea atotputerniciei și atotștiinței lui Hristos.

Văzând-o atât de înfricoșată, Domnul a mângâiat-o părintește, spunând: *Îndrăznește, fiică!* Oare este pe lume mângâiere mai dulce decât să auzi aceste cuvinte de pe buzele Domnului Celui fără de moarte? El îi dă îndrăzneală, numind-o *fiică*. Nu este îndrăzneală adevărată până ce nu o dă Dumnezeu. Nimeni nu știe ce-i vitejia dacă nu știe de Dumnezeu, nici nu știe ce-i mângâierea dacă nu-L știe pe Dumnezeu drept tată al său și pe sine copil al Lui. Iar nimeni nu poate auzi în duh aceste cuvinte dacă nu s-a înnoit și nu s-a născut din nou, duhovnicește. Femeia aceasta se născuse din nou, și cu trupul și cu sufletul. Cu trupul, pentru că trupul cel plin de necurăție, ca și mort, se făcuse sănătos. Cu sufletul, pentru că a cunoscut atotputernicia și atotștiința Domnului Iisus Hristos.

Credința ta te-a mântuit. Aceste cuvinte sunt și de încurajare și de învățătură. Dacă Domnul nu Și-ar fi arătat smerenia postind și spălând picioarele ucenicilor, dacă nu ar fi dat cinstea puterii Sale Altuia, Tatălui Său Ceresc, și dacă nu Și-ar fi împărțit slava cu oamenii, oare nu s-ar fi cutremurat necontenit pământul sub pasul Lui? N-ar fi luat toată lumea foc la cuvântul Său? Cine ar fi cutezat să-L privească în față? Cine ar fi îndrăznit să se apropie de El și să-L atingă? Cine I-ar fi auzit glasul fără să se spulbere? Dar de aceea a luat Domnul trup de om, ca să fie omului frate; de aceea S-a smerit; de aceea a dat oamenilor îndrăzneală la orice pas; de aceea a pus lucrarea Sa pe seama credinței lor.

Dar iată, în răstimpul acestei întâmplări, starea lui Iair s-a înrăutățit: *Și încă vorbind El, a venit cineva de la mai-marele sinagogii, zicând: A murit fiica ta. Nu mai supăra pe Învățătorul. Dar Iisus, auzind, i-a răspuns: nu te teme. Crede numai, și se va izbăvi.* Acum se vede bine că, la vremea când Iair venise la Hristos ca să-L roage să vină la casa lui, copila încă nu murise. Dar era pe moarte, își dădea duhul, se putea spune că era ca și moartă. *Nu mai supara pe Învățătorul.* Hristos era socotit un învățător, și era numit ca atare, de către cei ce nu simțeau dumnezeiasca Lui putere. Dar vedeți cât de bun este Domnul! Mai înainte ca dregătorul Iair să-și strige durerea, Hristos i-a luat-o înainte cu vorbe de mângâiere și îmbărbătare: *Nu te teme.* Oricum, lucrurile nu s-au schimbat: pe patul morții sau moartă copila, totuna este pentru puterea lui Dumnezeu. Tu fă numai singurul lucru care ți se cere, singurul lucru pe

care tu poți să-l faci: *Crede numai.* Ai văzut acum, după cele întâmplate cu femeia aceasta, ce poate să facă Dumnezeu. Cel ce a oprit mai repede ca gândul curgerea de sânge neîncetată vreme de doisprezece ani, poate să aducă laolaltă încă o dată sufletul și trupul fiicei tale. *Crede numai, și se va izbăvi.*

Și venind în casă n-a lăsat pe nimeni să intre cu El, decât numai pe Petru și pe Ioan și pe Iacov și pe tatăl copilei și pe mamă. Cinci martori ajung. Și la curțile pământești ajung doi martori. A luat trei dintre ucenici, cei care aveau să fie mai târziu și martorii Schimbării la Față de pe Tabor și a luptei Sale din Gradina Ghetsimani. I-a ales pe cei mai în stare duhovnicește de a pătrunde și purta taina puterii și a ființei Sale. Aceștia trei aveau să vadă cea dintâi înviere din morți săvârșită de Domnul, și să le spună celorlalți nouă, ca să se învețe astfel ucenicii să aibă încredere unul în altul. Mai târziu, la învierea fiului văduvei din Nain și la învierea lui Lazăr aveau să fie toți de față. Iar părinții fetei se înțelege de ce erau acolo. Copila lor moartă avea să fie de față la învierea sufletelor lor. Cine, mai mult decât părinții, se cuvenea să primească ajutor duhovnicesc prin fiică?

Intrând în casă, Domnul s-a îngrijit de cei ce plângeau și jeleau copila care murise, pentru că *toți plângeau și se tânguiau pentru ea. Iar El a zis: Nu plângeți; n-a murit, ci doarme. Și râdeau de El, știind că a murit.* Matei și Marcu lărgesc tabloul. Erau acolo cântăreți și bocitori tocmiți în împrejurimi, după obiceiul, același, și la iudei și la păgâni. Era tulburare și *plângeau și se tulburau mult* (Marcu 5, 38). Iair era un om de vază, poate cel mai de vază, din acel ținut. În afară de cântăreții și bocitorii plătiți, trebuie să se fi adunat acolo o mulțime de rude, prieteni și vecini care plângeau din toată inima după copila dusă așa de timpuriu.

De ce le spune Domnul acestor oameni: *n-a murit, ci doarme,* când știe mai bine ca oricine că fata a murit? Mai întâi, pentru ca toți cei de față să confirme că fata cu adevărat a murit. Iar ei n-au găsit alt chip de adeverire a morții decât batjocura în fața părutei Lui neștiințe. Apoi, ca să arate că moartea, de față cu El pe acest pământ, și-a pierdut boldul și puterea asupra oamenilor și a ajuns asemeni unui vis. Moartea nu este nimicirea omului, după cum nici somnul nu este. Moartea este trecerea din aceasta viață în cealaltă; și un singur Domn este, și al acestei vieți, și al celeilalte. Pentru omul legat prin viață de trup, despărțirea de viața trupească înseamnă despărțirea radicală de viață. Când o mașină

rămâne în pană pe drum, călătorii rămân și ei în pană, neputând să meargă mai departe singuri. Acesta e felul de a gândi al oamenilor trupești. Iar cei duhovnicești se uită și văd că, dacă mașina se împotmolește, călătorii se dau jos, o lasă acolo în drum și merg mai departe fără ea. Dar Cel ce a făcut și mașina și călătorii, nu poate oare și să repare mașina, și pe călători să-i aducă înapoi, ca să meargă mai departe cu ea? La fel e și cu învierea din morți: trupul se restaurează și sufletul se întoarce la el. Iar că pe bună dreptate a asemănat Domnul moartea cu somnul, neexagerând cu nimic, El Însuși a dovedit-o prin Învierea Sa după o moarte violentă și după șederea de trei zile în mormânt, precum și prin învierea multora în ceasul morții Sale pe Cruce, și mai târziu, în toată istoria Bisericii, când morții s-au întors la viață cu rugăciunile sfinților și plăcuților lui Dumnezeu. Și o dovedește și acum, la învierea fiicei lui Iair.

Așadar, ce a făcut mai departe Domnul, după ce a luat cu el martorii potriviți? *Iar El, scoțând pe toți afară și apucând-o de mână, a strigat zicând: Copilă, scoală-te!* Cei ce umpleau iatacul fetei moarte văzuseră că fata neîndoielnic a murit, erau încredințați fără tăgadă de moartea ei, și acum nu mai era nevoie de ei acolo. Vor auzi mai târziu minunea și vor vedea cu ochii lor fata vie. Acum însă Domnul are a întări credința acestui întâi-stătător al poporului și a acestor trei întâi-stătători ai apostolilor Săi. Felul de a lucra în toate minunile Sale, era aducerea omului la descoperire și uimire prin înțeleaptă pronie și iconomie vădită în fiecare amănunt. Scoțându-i pe toți afară din odaia de moarte a fetei, Domnul a făcut să rămână în ea aceștia șapte: cinci vii, unul mort și Dătătorul de Viață. Nu se ascunde — sau mai degrabă se dezvăluie — aici marea taină a sufletului? Când într-un păcătos sufletul moare, omul acela rămâne să trăiască mai departe cu cele cinci simțuri viața trupului, deșartă, deznădăjduită, întinzându-și în toate părțile mâinile după ajutor. Aceștia sunt așa-numiții „materialiști" ai zilelor noastre: umbre fizice fără suflet, creaturi deznădăjduite care prin simțuri — ochi, urechi și celelalte — se agață de această lume ca să-și țină, măcar o vreme, trupurile afară din mormânt, unde sufletul le zace demult. Dar când, din lucrarea dumnezeiești Pronii, unul ca acesta ajunge la Hristos, Îl strigă pe Hristos în ajutor. Și Hristos, Domnul, vine la sufletul mort, îl atinge și-l ridică iarăși la viață, spre uluirea omului dinafară, trupesc. Evanghelistul Marcu citează însești cuvintele, în

aramaică, rostite de Domnul când a atins copila cu mâna Sa: „Talita cumi!", care înseamnă același lucru: *Copilă, scoală-te!*

Ce s-a întâmplat cu fata când Hristos a rostit aceste cuvinte? *Și duhul ei s-a întors și a înviat îndată; și El a poruncit să i se dea să mănânce.* Iată că moartea e doar un vis! *Și duhul ei s-a întors.* Duhul acestei fete părăsise trupul și mersese acolo unde merg duhurile celor morți. Cu atingerea și cu cuvintele Sale, Domnul a săvârșit două minuni: mai întâi a restaurat trupul și apoi a adus duhul înapoi din ținutul duhurilor în trupul teafăr. Dacă nu i-ar fi tămăduit trupul, de ce folos ar fi fost să se întoarcă duhul fetei la trupul bolnav? Ar fi însemnat să se întoarcă la boală și apoi iar la moarte. O astfel de înviere pe jumătate nici n-ar fi fost înviere, ci chin. Dar Domnul nu dă daruri pe jumătate, ci daruri întregi, nu daruri ciuntite, ci daruri desăvârșite. Nu-i dă orbului vedere numai cu un ochi, ci cu amândoi; nu dă surdului auz numai cu o ureche, ci cu amândouă; nu-i vindecă slăbănogului doar un picior, ci pe amândouă. Așa și aici: a întors duhul unui trup sănătos, nu bolnav, ca omul întreg să fie teafăr și viu. De aceea a poruncit Domnul *să i se dea să mănânce*: ca să se vadă bine că fata e nu numai vie, ci și sănătoasă. Iar alt Evanghelist adaugă: *Și îndată s-a sculat copila și umbla* (Marcu 5, 42), ca să vadă toată lumea că s-a însănătoșit și cu trupul. Trebuia să se încredințeze toată lumea că fata s-a făcut bine. De aceea ea s-a sculat, a umblat, a mâncat. Știa Domnul cu ce neam necredincios are de-a face, de aceea s-a îngrijit să le aducă, odată cu minunea, și dovezile ei de nezdruncinat. Trebuia să se vadă, mai întâi, că era trebuință de acea minune; apoi, că nimeni altul înafară de El n-o putea săvârși; și în sfârșit, că minunea nu putea fi pusă la îndoială, că era un adevăr de netăgăduit. O, cât de bine cunoștea Domnul soiul acesta de oameni viclean și necredincios!

Și au rămas uimiți părinții ei. Iar El le-a poruncit să nu spună nimănui nimic. Prin această poruncă Domnul a vrut să înțelepțească pe părinții fetei înviate, ca mai întâi de toate ei să mulțumească lui Dumnezeu. N-aveau să dea acum buzna afară și să strige în gura mare minunea care s-a săvârșit, ci se cuvenea să îngenuncheze cu cea mai mare smerenie înaintea Dumnezeului celui viu revărsându-și cu căldură recunoștința. Vestea se va duce de la sine, nici o grijă! Nu trebuie, în aceste clipe înălțătoare, să vă gândiți la curiozitatea lumii, ci la datoria voastră către Dumnezeu.

Astfel, vindecând pe femeie de curgerea sângelui și înviind copila moartă, Domnul Și-a dus mai departe lucrarea de vindecare a sufletului de reaua iscodire. Curiozitatea este rea, pentru că desparte sufletul omului de Dumnezeu, înecându-l în marea mărunțișurilor trecătoare și a întâmplărilor lumești. Curiozitatea este mai mult decât rea, pentru că adesea duce la pierderea și a trupului și a sufletului. Multe păcate trupești și sufletești își au rădăcina în curiozitate. După cum frumoasa floare de mac are întrînsa otravă, așa și curiozitatea poartă întrînsa un venin tare care distruge și sufletul și trupul. Dumnezeu nu a făcut lumea ca să satur curiozitatea oamenilor, ci ca să-i mântuiască. Spune înțeleptul rege: *Ochiul nu se satură de câte vede și urechea nu se umple de câte aude* (Ecclesiastul 1, 8). Domnul nu a vindecat femeia de curgerea sângelui pentru că s-a atins de haina Lui din curiozitate, ci pentru că, în nefericirea ei, s-a apropiat de El cu credință. În van cer curioșii minuni de la Dumnezeu, nu li se vor da. Curiosului nu îi sunt de nici un folos. Mai mult folos le aduc morților minunile lui Dumnezeu decât curioșilor. Oare doctorul merge să-i caute pe cei care cred că sunt sănătoși, pe cei care sunt mulțumiți cu starea lor și nu-i cer ajutorul?

Dar este Domnul mai puțin înțelept decât doctorii pământului, ca să meargă prin bâlciuri să-și arate îndemânarea și puterea? Nu te îngriji tu, dregătorule Iair, de cum anume va zbura vestea că a înviat copila ta. Nici tu, omule, nu te îngriji cum anume se va duce vestea învierii sufletului și trupului tău. Dumnezeu are telefoanele și telegrafurile Sale mai repezi decât își deschide omul gura sa ca să-i spună altuia noutăți. El știe cel mai bine cum să răspândească cele ce sunt omului de folos. Cel ce a făcut glasul, gura și văzduhul, are și alte mijloace de comunicație! El stă în legătură cu orice făptură a Sa prin căi care umplu spațiul și timpul. Tu amintește-ți numai ce datorie ai către Dumnezeu, Dătătorul tuturor darurilor, și grăbește-te să-i aduci mulțumiri în desăvârșită ascultare de sfânta Sa voie. Slavă Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A DOUĂZECI ȘI CINCEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia Samarineanului milostiv
Luca 10, 25-35

Iată, un învățător de lege s-a ridicat, ispitindu-L și zicând: Învățătorule, ce să fac ca să moștenesc viața de veci ? Iar Iisus a zis către el: Ce este scris în Lege ? Cum citești ? Iar el, răspunzând, a zis: Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din toată puterea ta și din tot cugetul tău, iar pe aproapele tău ca pe tine însuți. Iar El i- a zis: Drept ai răspuns; fă aceasta și vei trăi. Dar el, voind să se îndrepteze pe sine, a zis către Iisus: Și cine este aproapele meu ? Iar Iisus, răspunzând, a zis: Un om cobora de la Ierusalim la Ierihon, și a căzut între tâlhari, care, după ce l-au dezbrăcat și l-au rănit, au plecat, lăsându-l aproape mort. Din întâmplare un preot cobora pe calea aceea și văzându-l, a trecut pe alături. De asemenea și un levit, ajungând în acel loc și văzând, a trecut pe alături. Iar un samarinean, mergând pe cale, a venit la el și, văzându-l, i s-a făcut milă. Și, apropiindu-se, i-a legat rănile, turnând pe ele untdelemn și vin, și, punându-l pe dobitocul său, l-a dus la o casă de oaspeți și a purtat grijă de el. Iar a doua zi, scoțând doi dinari i-a dat gazdei și i-a zis: Ai grijă de el și, ce vei mai cheltui, eu, când mă voi întoarce, îți voi da. Care dintre acești trei ți se pare că a fost aproapele celui căzut între tâlhari ? Iar el a zis: Cel care a făcut milă cu el. Și Iisus i-a zis: Mergi și fă și tu asemenea.

Mântuitorul Iisus Hristos a venit ca să schimbe măsurile și judecățile oamenilor. Oamenii au măsurat natura cu măsura lor și măsura a fost cu lipsă. Au măsurat sufletul și trupul, și măsura sufletului s-a micșorat la o câtime de nimic. Au măsurat pe Dumnezeu și L-au găsit mai mic ca omul. Au măsurat virtutea cu măsura succesului și virtutea s-a ieftinit. S-au măsurat oamenii cu animalele împăunându-se pentru progresele lor. Cerul a disprețuit această laudă de sine iar animalele nici n-au știut de ea.

Apoi au început oamenii a-și măsura între ei treptele de înrudire și afinitate; au măsurat depărtările între sate și între case, între dialecte și limbi, și între o sută de alte semne. Dar toate aceste măsurători nu i-au apropiat cu nimic întreolaltă.

Toate măsurile omenești au fost cu lipsă, toate judecățile omenești au fost greșite. Hristos a venit să-i scape pe oameni de neștiință și de minciună, a venit să schimbe măsurile și judecățile oamenilor. Și le-a schimbat. Cei ce și-au însușit măsurile și judecățile Lui s-au mântuit prin adevăr și dreptate, dar cei ce și-au păstrat măsurile și judecățile lor vechi măsoară până azi în întuneric și sunt înșelați.

Natura nu se măsoară doar cu măsura ei proprie, pentru că a fost dată omului în folosință și de aceea omul este măsura ei, nu ea măsura omului. Sufletul nu se măsoară după trup, pentru că trupul este dat spre slujba sufletului, nu sufletul spre slujba trupului. Sufletul deci e măsura pentru trup. Dumnezeu nu se măsoară cu omul, așa cum olarul nu se măsoară cu vasele sale. Dumnezeu nu se măsoară cu nimeni și cu nimic, pentru că Dumnezeu este măsura tuturor și Judecătorul tuturor. Virtutea nu se măsoară cu măsura succesului; roata trasă repede din noroi cade la fel de repede la loc. Virtutea se măsoară după Legea lui Dumnezeu. Creșterea omului nu se măsoară după animale, ci după scurtarea depărtarii între Dumnezeu și om.

Adevărata măsură a înrudirii, care îi leagă cu adevărat pe oameni, ca și pe neamuri, nu este atât sângele, cât mila. Ananghia unui om și milostivirea altuia îi apropie mai mult decât rudenia de sânge. Toate legăturile de sânge sunt trecătoare și înseamnă ceva numai în viața aceasta, slujind drept chip legăturilor nepieritoare, veșnice, ale rudeniei duhovnicești. Înrudirea după duh, născută din întâlnirea dintre nevoie și milă, rămâne în veșnicie. Pentru frații de un sânge, Dumnezeu este numai Ziditorul, dar pentru frații în duh, născuți din milă, Dumnezeu este Tată.

Măsura cea nouă a înrudirii și apropierii dintre oameni este oferită de Domnul prin pilda evanghelică a Samarineanului Milostiv. Spunem: oferită, nu impusă, pentru că mântuirea nu este o silire, ci o ofertă milostivă din partea lui Dumnezeu, și o acceptare de bunăvoie din partea omului. Fericiți cei care de bunăvoie primesc această măsură, pentru că ei vor avea mulțime de frați în împărăția fără de moarte a lui Hristos.

Iată împrejurarea în care Mântuitorul a spus pilda aceasta. În vremea aceea, Iată, un învățător de lege s-a ridicat, ispitindu-L și

zicând: Învățătorule, ce să fac ca să moștenesc viața de veci ? Iată unul care, făcându-se a căuta viața de veci, și-o pierde ! Ispititorului nu-i era de viața lui ci de a lui Hristos; nu căuta să și-o scape pe a lui, ci să o piardă pe a lui Hristos ! El căuta la Hristos o greșeală de moarte, o hulă împtriva legii lui Moise, cu care să-L poată prinde găsindu-L vinovat, faptă prin care L-ar fi pierdut pe Hristos, câștigându-și totodată printre colegii de breaslă renumele de avocat iscusit. Dar cum de întreabă acesta despre viața de veci, când în Lege nu se prea pomenește de ea ? Singura răsplată promisă de Lege celor ce-o țin este: să *trăiești ani mulți pe pământul pe care Domnul Dumnezeul tău ți-l va da ție* (Ieșire 20, 12; cf. Efeseni 6, 3). Proorocii, e adevărat, vorbesc de împărăția veșnică a lui Mesia, și mai ales Daniel, care vorbește de împărăția cea veșnică a sfinților, dar evreii de pe vremea lui Hristos înțelegeau viața veșnică drept numai o viață lungă pe pământ. Se vede că acest învățător de lege descoperise, ori singur ori informat de alții, că viața veșnică pe care o propovăduia Hristos este alta decât cea pe care o credeau ei. Vrăjmașul lui Dumnezeu și al oamenilor, dând greș cu ispitirea Domnului în pustie, caută acum să-L ispitească mai departe prin oameni, oameni pe care mai întâi îi orbea cu totul. Dacă diavolul nu i-ar fi orbit pe toți învățătorii de lege asemeni acestuia de acum care-L viclenea pe Hristos, nu era firesc ca ei, ca niște experți și comentatori iscusiți ai Legii ce ziceau că sunt, să fie cei dintâi care să-L cunoască pe Mesia și să I se închine, să-i meargă înainte ca heralzi, să vestească poporului Vestea cea Bună că Mesia, Împăratul lor cel mult așteptat, a venit ?

Iar Iisus a zis către el: Ce este scris în Lege ? Cum citești ? Iar el, răspunzând, a zis: Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din toată puterea ta și din tot cugetul tău, iar pe aproapele tău ca pe tine însuți. Domnul știa ce-i în inima lui, și de aceea, încercându-i răutatea, nu i-a răspuns deadreptul ci l-a întrebat din Lege: *Ce este scris în Lege ? Cum citești ?* Aici de fapt sunt două întrebări. Mai întâi: „Știi ce scrie despre aceasta ?", și apoi: „Cum citești și cum înțelegi cele scrise ?" Ce anume scrie în Lege este lucru bine cunoscut tuturor învățătorilor ei, dar nici unul din vremea aceea nu știa cum să înțeleagă duhul literei scrise. Și nu numai pe atunci, ci și cu mult înainte, coborând prin veacuri. Moise, înainte de a muri, i-a mustrat pe iudei pentru orbenia lor, zi-

când: *Până în ziua de astăzi nu v-a dat Domnul Dumnezeu minte ca să pricepeți, ochi ca să vedeți și urechi ca să auziți* (Deuteronom 29, 4). Cu atât mai ciudat este că acest învățător a scos din Lege tocmai aceste două porunci, care dezvăluie cel mai limpede calea mântuirii. Este ciudat, mai întâi, pentru că acestor două porunci nu li se dă, în Legea lui Moise, preponderență între poruncile cele mari; mai mult, ele nici nu sunt așezate una lângă alta așa cum le citează ispititorul, una aflându-se de fapt în Deuteronom (6, 5) iar cealaltă în Levitic (19, 18). Apoi, mai este ciudat pentru că iudeii se străduiau întrucâtva să împlinească celelalte porunci ale lui Dumnezeu, dar pe acestea despre dragoste niciodată. Nu fuseseră niciodată în stare să se ridice de la frica de Dumnezeu la dragostea de Dumnezeu. Pricina pentru care acest învățător extrage din Lege tocmai aceste două porunci, le pune laolaltă și le citează drept cea mai sigură cale de mântuire, nu poate fi alta decât că el aflase că Iisus așezase aceste două porunci pe culmea tuturor poruncilor și faptelor bune.

Ce i-a răspuns Domnul ? *Iar El i- a zis: Drept ai răspuns; fă aceasta și vei trăi.* Vedeți cum Domnul nu cere de la cei nevolnici să care poveri grele, ci după puteri. Cunoscând inima învârtoșată a învățătorului de lege, Hristos nu-i spune: „Crezi în Mine, Fiul lui Dumnezeu, mergi, du-te și vinde tot ce ai și dă săracilor, ia-ți crucea și vino după Mine fără să te mai uiți înapoi". Nu; ci îl îndeamnă numai să facă cele ce chiar el singur a spus că trebuie făcute. Ajunge atât pentru el. Dacă într-adevăr acest om ar fi avut dragoste de Dumnezeu și de aproapele, i s-ar fi și descoperit adevărul despre Hristos.

Când, într-o altă împrejurare, a fost întrebat de un tânăr bogat, fără ispitire: *Ce să fac ca să moștenesc viața de veci ?* Domnul nu i-a adus aceluia poruncile afirmative despre dragoste, ci pe cele prohibitive: *Să nu preacurvești, Să nu ucizi, Să nu furi, Să nu mărturisești strâmb, Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta.* Abia după ce tânărul a declarat că el toate acestea le păzise încă din copilărie, i-a dat Domnul o sarcină mai grea: *Vinde toate câte ai și le împarte săracilor* (Luca 18, 22). Desprindeți din aceasta marea înțelepciune a dumnezeiescului nostru Învățător. El poruncește fiecărui om să împlinească ceea ce știe, și abia apoi, după ce a împlinit ce cunoștea și a ajuns să cunoască mai departe altă poruncă, s-o împlinească și pe aceea și așa mai departe. Nu pune o sarcină grea pe un spate firav, ci cântărește povara după puterea omului. Acest lucru este toto-

dată și o mustrare grozavă pentru toți cei dintre noi care vor să cunoască tot mai mult voia lui Dumnezeu, dar nu caută să împlinească nici ceea ce știu. Nimeni nu se va mântui pentru că a cunoscut voia lui Dumnezeu; mântuirea stă în a o împlini. Cei care știu mult și fac puțin se vor osândi mai greu decât cei ce știu puțin și fac acel puțin. De aceea îi spune Domnul învățătorului de lege: *Fă aceasta și vei trăi.* Adică: „Văd că tu cunoști marile porunci despre dragoste, dar văd și că nu le împlinești; atunci, zadarnic ar fi să te învăț un lucru nou până ce nu l-ai săvârșit pe cel pe care îl știi". Învățătorul Legii trebuie să fi simțit mustrarea din aceste cuvinte și a căutat să se îndreptățească.

Dar el, voind să se îndrepteze pe sine, a zis către Iisus: Și cine este aproapele meu ? Întrebarea arată puținătatea îndreptățirii sale: învățătorul de lege nu știa cine e aproapele său, ceea ce înseamnă că până atunci nu împlinise porunca iubirii aproapelui. De aceea, în loc să-l prindă pe Hristos în cuvânt, a căzut singur în capcană. A săpat groapă Domnului, și a căzut el însuși întrînsa. *Cădea-vor în mreaja lor păcătoșii.* (Psalm 140, 10). Așa au pățit întotdeauna iudeii când L-au ispitit pe Hristos. Ispitind pe Domnul, mai mult L-au slăvit, iar pe sine s-au pierdut, și au plecat de la El cu rușine așa cum a plecat și *tatăl minciunii* — Satana — în pustiu. În ce fel L-a slăvit acest învățător de lege pe Hristos, ispitindu-L ? Dându-I prilejul să rostească pilda Samarineanului Milostiv, care ne arată deslușit cine anume este aproapele nostru — învățătură mântuitoare din neam în neam, până la sfârșitul lumii. *Și cine este aproapele meu ? Iar Iisus, răspunzând, a zis: Un om cobora de la Ierusalim la Ierihon, și a căzut între tâlhari, care, după ce l-au dezbrăcat și l-au rănit, au plecat, lăsându-l aproape mort. Din întâmplare un preot cobora pe calea aceea și văzându-l, a trecut pe alături. De asemenea și un levit, ajungând în acel loc și văzând, a trecut pe alături.* Cine este omul acesta care *cobora de la Ierusalim la Ierihon ?* Este Adam cu cei coborâtori din el, este neamul omenesc. *Ierusalim* înseamnă locașul ceresc al celui dintâi om zidit în tăria și frumusețea raiului, în fața lui Dumnezeu și a sfinților îngeri. *Ierihon* este valea plângerii și a morții. *Tâlharii* sunt duhurile rele, mulțimea de slujitori ai Satanei care l-a împins pe Adam la păcatul neascultării de Dumnezeu. Plini de răutate împotriva oamenilor, diavolii îi lovesc, le dezbracă sufletele de sfântul veșmânt al fricii de Dumnezeu, al credinței și al

evlaviei, le rănește sufletele cu păcate și vicii și apoi îi lasă o vreme, cu sufletele zăcând departe de drumul vieții, neînstare să se miște nici înainte, nici înapoi. *Preot* și *levit* înseamnă Vechiul Testament: *Preot* înseamnă Legea lui Moise, iar *levit* proorocii. Dumnezeu a trimis neamului omenesc cel bătut și rănit de moarte doi doctori, și niște leacuri: unul a fost Legea și celălalt proorocii. Nici unul nici altul nu au putut să-l vindece de rana adâncă, mortală, pricinuită de diavol, ci au dat înapoi la cea dintâi tulburare adusă de om asupra omului. Legea lui Moise a dat în cale de omenirea bolnavă *și a trecut pe alături.* Proorocii *văzând,* au *trecut pe alături.* Cele cinci cărți ale lui Moise au arătat limpede că omenirea e bolnavă fără leac pe acest pământ; adevărata vindecare se află cu Dumnezeu în ceruri. Proorocii au ajuns mai aproape de locul unde zăcea omenirea pe moarte și au adeverit și ei că boala e grea. Ei l-au mângâiat pe bolnav, spunând: „Noi nu avem leac pentru tine, dar este Unul care vine după noi, Mesia, Doctorul ceresc". Și zicând, au trecut și ei pe alături. Atunci a venit Doctorul cel adevărat.

Iar un samarinean, mergând pe cale, a venit la el și, văzându-l, i s-a făcut milă. Și, apropiindu-se, i-a legat rănile, turnând pe ele untdelemn și vin, și, punându-l pe dobitocul său, l-a dus la o casă de oaspeți și a purtat grijă de el. Iar a doua zi, scoțând doi dinari i-a dat gazdei și i-a zis: Ai grijă de el și, ce vei mai cheltui, eu, când mă voi întoarce, îți voi da. Cine este samarineanul ? Este Însuși Domnul nostru Iisus Hristos. De ce Își spune Domnul „Samarinean" ? Pentru că iudeii din Ierusalim îi disprețuiau pe samarineni, socotindu-i necurați închinători la idoli. Nu aveau legături unii cu alții. De aceea, la fântâna lui Iacov, femeia samarineancă i-a spus Domnului: *Cum Tu, care ești iudeu, ceri să bei de la mine, care sunt femeie samarineancă ?* (Ioan 4, 9). Samarinenii Îl luau pe Iisus drept iudeu, iar iudeii drept samarinean: *Tu ești samarinean și ai demon* (Ioan 8, 48). Spunând învățătorului de lege pilda aceasta, Domnul S-a dat drept samarinean, din nesfârșită smerenie și ca să ne învețe că, dintr-o stare disprețuită și înjosită, putem să facem mai mult bine chiar decât cei cu nume slăvit și răsunător.

Domnul S-a mai numit samarinean și din dragoste pentru păcătoși. Cuvântul „samarinean" era totuna cu „păcătos". Când iudeii I-au zis: Tu ești samarinean, Domnul nu S-a împotrivit. Hristos a intrat sub acoperișurile păcătoșilor, a stat cu ei la masă, a băut și a mâncat împreună cu ei. A spus pe față că a venit în lume pentru

păcătoși, nu pentru drepți. Dar ce om e drept înaintea Lui ? Nu zac toți oamenii acoperiți de norul întunecat al păcatului ? Nu toți au fost bătuți și desfigurați de duhurile rele ? Domnul Și-a spus samarinean ca prin aceasta să ne învețe să nu așteptăm ca puterea lui Dumnezeu să se arate numai prin cei puternici și slăviți ai lumii, ci să luăm aminte și la ce are să ne spună cel mai mărunt și mai disprețuit om. Dumnezeu doboară adesea pereți de fier cu o trestie, pe regi îi face de nimic prin pescari, și pe cei de vază îi rușinează prin cei umili. Spune Apostolul Pavel: *Dumnezeu Și-a ales pe cele nebune ale lumii, ca să rușineze pe cei înțelepți; Dumnezeu Și-a ales pe cele slabe ale lumii, ca să le rușineze pe cele tari* (I Corinteni 1, 27). Domnul Și-a spus samarinean, ca să se știe că în zadar așteaptă lumea scăpare de la puternicul Imperiu Roman și de la Cezarul Tiberiu. Dumnezeu a rânduit ca mântuirea lumii să vină prin cea mai disprețuită națiie din întreg imperiul roman, prin iudei, și prin cei mai de jos între iudei, prin pescarii galileeni cei disprețuiți de trufașii cărturari, cei socotiți de aceștia pe aceeași treaptă cu samarinenii închinători la idoli. Duhul lui Dumnezeu e slobod, *Vântul suflă unde voiește* (Ioan 3, 8), și nu ține seama de socotelile omenești. Ceea ce e de preț la oameni, este nimic înaintea lui Dumnezeu, iar ceea ce este la oameni de nimic, are preț la Dumnezeu.

Domnul a venit la neamul omenesc, *a venit la el.* Omul zăcea bolnav și deznădăjduit, și Doctorul *a venit la el.* Toți oamenii sunt păcătoși, toți zac la pământ și nu se pot ridica; numai Domnul Cel fără prihană, Doctorul Cel curat și întreg, stă drept. *Întru ale Sale a venit,* Se spune în altă parte (Ioan 1, 11), ca să se arate că El a venit înveșmântat în trup ca toți oamenii, cu nimic deosebindu-Se, înafară, de muritorii bolnavi și păcătoși. Iar aici spune că *a venit la el,* însemnând deosebirea dintre Cel puternic, întreg, nemuritor și neprihănit — și muritorul bolnav și păcătos.

A văzut omul zăcând rănit, așa cum îl văzuse și preotul, a ajuns la el, ca și levitul. Dar a făcut ceva mai mult, nemăsurat mai mult decât aceștia: *i s-a făcut milă. I-a legat rănile, turnând pe ele untdelemn și vin, și, punându-l pe dobitocul său, l-a dus la o casă de oaspeți și a purtat grijă de el.* A plătit hangiului ca să aibă grijă de el mai departe, făgăduind să acopere, la întoarcere, toată cheltuiala făcută cu bolnavul. Astfel, pe când preotul s-a mulțumit să-l vadă pe nefericit și să treacă mai departe, pe când levitul s-a mulțumit să ajungă până la el,

să-l vadă și să treacă mai departe, Mesia, Tămăduitorul ceresc, s-a îngrijit și de ananghia clipei de față și de a celei viitoare, arătând plinătatea dragostei și a purtării de grijă a Domnului și Mântuitorului pentru mântuirea noastră. Nu i-a legat rănile ca să-l lase mai departe să zacă în drum, nu l-a dus la han ca să-l părăsească acolo la cheremul hangiului care, neavând poate mijloace să-l întrețină, l-ar fi aruncat înapoi în drum; nu, ci a plătit înainte și, mai mult decât atât, a făgăduit să-i poarte și mai departe de grijă, întorcându-se să-l cerceteze pe bolnav și plătind atunci ce se va mai fi cheltuit cu el. Iată plinătatea milei. Când ne dăm seama că nu e vorba de o faptă de la frate la frate, ci de la samarinean la iudeu, de la dușman la dușman, putem spune că s-a arătat o milă mai presus de fire, o milă cerească — un chip al milei lui Hristos pentru neamul omenesc.

Ce înseamnă că *i-a legat rănile ?* Ce înseamnă *untdelemn și vin ?* Ce este *dobitocul ?* Ce sunt *doi dinari, casa de oaspeți, gazda, întoarcerea samarineanului ?*

Legarea rănilor înseamnă legătura nemijlocită a lui Hristos cu omenirea bolnavă. A vorbit oamenilor cu preacuratele-I buze, a atins cu preacuratele-I mâini ochii orbi, urechile fără auz, trupurile leproase, leșurile. Rănile se leagă cu balsam; Domnul este balsamul ceresc al păcătoasei omeniri. Cu Sine Însuși a legat rănile omenirii.

Untdelemn și vin înseamnă milă și adevăr. Doctorul cel bun a iertat mai întâi pe om, și apoi i-a dat leacul. Dar mila este și ea un mijloc de vindecare. Domnul spunea întâi: *Bucură-te !* Și apoi învăța, mustra și amenința. *Nu te teme,* i-a spus dregătorului Iair, și apoi i-a înviat copila. *Nu plânge,* a spus văduvei din Nain, și apoi i-a înviat fiul. Domnul a arătat întâi milă și apoi a adus jertfă. Venirea Sa în lume cu trup omenesc, e mila milelor; jertfa pe Cruce e jertfa jertfelor, de la începutul și până la sfârșitul lumii. *Mila și judecata Ta voi cânta* (Psalm 100, 1), spune proorocul David. Mila e blândă ca untdelemnul; judecata este și ea bună și câteodată întăritoare pentru păcătos, cum este vinul pentru bolnav. După cum uleiul înmoaie rănile, așa mila Domnului mângâie sufletul cel chinuit și plin de amar; după cum vinul e tare dar te încălzește, așa adevărul lui Dumnezeu și dreptatea sunt tari pentru sufletul păcătos dar, pătrunzându-l adânc, îl încălzește și-i dă tărie.

Dobitocul înseamnă trupul omenesc, pe care Și L-a luat Domnul ca să fie mai aproape, ca să Se facă mai înțeles de oameni. După

cum păstorul cel bun, găsindu-și oaia rătăcită, o pune pe umerii săi și o aduce cu bucurie înapoi la turmă, așa a luat Domnul asupra Sa păcătoșii pierduți și i-a adus cu El la turma Sa cerească, ca să fie și ei acolo unde este El. În această lume oamenii trăiesc printre demoni ca oile printre lupi. Domnul este Păstorul Cel Bun care caută oile Sale și le apără de lupi cu trupul Său. I-a fost milă de oameni, *căci erau ca niște oi fără păstor* (Marcu 6, 34). Trupul e numit aici „dobitoc", ca să se arate că, fără suflet, trupul este și el necuvântător. Iar omul a fost îmbrăcat în acest trup la fel cu fiarele numai la căderea lui Adam. *A făcut Domnul Dumnezeu lui Adam și femeii lui îmbracaminte de piele și i-a îmbrăcat.* (Facere 3, 21). A fost atunci când Adam, prin păcatul neascultarii, s-a găsit cu totul gol și s-a ascuns de la fața lui Dumnezeu. Dar Domnul cel viu și fără de moarte, din nesfârșită smerenie și dragoste pentru omenirea rănită de moarte, a luat acest necuvântător strai de piele, spre a Se apropia, ca Dumnezeu, de oameni, spre a fi mai ușor de primit, ca Doctor, și spre a fi, ca Păstor, mai bine cunoscut de turmă.

Casa de oaspeți înseamnă sfânta sobornică și apostolică Biserică, iar *gazda* sunt apostolii și urmașii acestora, păstorii și învățătorii Bisericii. Biserica s-a întemeiat în vremea vieții lui Hristos pe pământ, pentru că se spune că samarineanul a luat rănitul și l-a dus la un han și *a purtat grijă de el.* Domnul este întemeietorul Bisericii și Cel dintâi lucrător în Biserica Sa. Câtă vreme a avut El Însuși grijă de rănit, nu se pomenește de nici o gazdă. Doar *a doua zi*, când timpul Său pe pământ a ajuns la capăt, S-a întors către gazdă și i l-a dat în seamă pe omul bolnav.

Doi dinari înseamnă, după unii comentatori, cele două Testamente pe care le-a dat Dumnezeu omului: Vechi și Nou. Este Sfânta Scriptură, Sfânta Revelație a milei și adevărului lui Dumnezeu. Nimeni nu se poate mântui de păcat, de rănile adâncite în sufletul sau, fără să cunoască ceva din mila și adevărul lui Dumnezeu, dezvăluite în Sfânta Scriptură. Numai în lumina soarelui vede omul căile care-i stau în față și poate să-și aleagă drumul pe care să-și poarte pașii; numai în marea lumină a Sfintei Scripturi se uită omul și vede stându-i în față căile binelui și căile răului, și alege.

Cei *doi dinari* mai înseamnă cele două firi ale Mântuitorului Hristos, firea dumnezeiască și firea omenească. Domnul a adus cu El două firi în această lume, și le-a pus pe amândouă în slujba omu-

lui. Nimeni nu se poate păzi de rănile grele ale păcatului dacă nu cunoaște aceste două firi în Hristos, pentru că rănile păcatului se vindecă numai prin milă și prin adevăr laolaltă; una nu lucrează fără cealaltă. Domnul n-ar fi arătat desăvârșită milă față de om dacă nu ar fi luat trup de om, nici nu ar fi putut, numai om fiind, să-i dezvăluie omului adevărul desăvârșit, dacă nu ar fi fost Dumnezeu.

Mai înseamnă trupul și sângele lui Hristos, prin care, în Biserică, li se dă păcătoșilor vindecare și hrană. Un rănit are trebuință de legături, de unsori și de hrană, de hrană bună. Așa cum hrana bună pe care o prescrie doctorul bolnavului care zace legat și uns cu leacuri în patul său, îl întărește, schimbându-i și curățindu-i sângele (care este temelia vieții organice), tot așa dumnezeiasca hrană, trupul și sângele lui Hristos, schimbă, întărește și curățește sufletul. Vindecarea trupească a omului este icoana vindecării sufletului său. După cum nimic nu-i e bolnavului de folos spre vindecare trupească dacă nu e hrănit, la fel și în vindecarea sufletească nimic nu ajută dacă păcătosul nu se hrănește cu hrana duhovnicească, adică trupul și sângele lui Hristos. Iar trupul și sângele lui Hristos înseamnă milă și adevăr.

Când mă voi întoarce. Cuvintele acestea înseamnă A Doua Venire a lui Hristos. Când vine să judece lumea, nu îmbrăcat în umilitul trup dobitocesc ci în nemuritoare slavă și strălucire. Atunci gazdele, păstorii și învățătorii Bisericii Sale, Îl vor cunoaște pe samarineanul de odinioară care le-a dat în grijă sufletele bolnave ale păcătoșilor. Acum nu va mai fi Samarineanul Milostiv, ci Dreptul Judecător, care va face tuturor dreptate. Desigur, dacă Domnul ar face judecată după măsura cerească a dreptății, puțini ar scăpa de focul cel veșnic. Dar El știe slăbiciunea și neputința noastră, și ne va judeca pe potrivă, încât și un pahar de apă dat în numele Său unui însetat ne va fi socotit faptă bună (Matei 10, 42). Așadar să nu ne înșelăm, lăsându-ne pradă nepăsarii. Păstorii Bisericii, îndrumătorii duhovnicești, trebuie să aibă mare băgare de seamă. Lor li s-a dat putere multă și li se va și cere mult. Ei sunt sarea pământului; dacă sarea își pierde gustul nu mai e bună decât să fie aruncată afară și călcată în picioare de oameni (Matei 5, 13). Domnul a mai spus și că *mulți dintâi vor fi pe urmă, și cei de pe urmă vor fi întâi* (Matei 19, 30). În casa de oaspeți a lui Hristos cei mai de seamă sunt preoții. Ei sunt cei dintâi chemați să îngrijească bolnavii, să le vindece rănile și

să-i înzdrăvenească, să-i hrănească cu hrana lui Hristos cea de viață dătătoare, la masa Mielului lui Dumnezeu. Vai lor dacă nu fac aceasta ! Chiar dacă au fost cei dintâi în viața aceasta trecătoare, nu vor avea parte în viața veșnică. A mai spus Domnul: *Vai omului aceluia prin care vine sminteala !* (Matei 18, 7). De la nimeni pe lume nu vine mai multă sminteală decât de la un preot nepăsător. Cel mai mic păcat al său smintește mai mult decât păcatele mari ale altora. Fericiți păstorii care își țin cu grijă făgăduința făcută Bunului Samarinean plecat, cheltuind cu chibzuință cei doi dinari primiți. Va veni ziua când le va spune lor Domnul: *Bine, slugă bună și credincioasă... intră întru bucuria Domnului tău* (Matei 25, 21).

După ce a rostit pilda aceasta adâncă, Domnul l-a întrebat pe învățătorul de lege: *Care dintre acești trei ți se pare că a fost aproapele celui căzut între tâlhari ? Iar el a zis: Cel care a făcut milă cu el. Și Iisus i-a zis: Mergi și fă și tu asemenea.* Învățătorul de lege, pe cât se pare, n-ajunsese prea departe cu înțelegerea adâncimilor acestei pilde a lui Hristos, dar un lucru n-avea cum să nu-l recunoască, și anume că singur samarineanul fusese aproapele omului rănit și bătut din drum. Nu putea să spună că preotul fusese aproapele aceluia, numai pentru că și preotul și el erau amândoi iudei. Nu putea să spună nici că aproapele fusese levitul, numai pentru că făceau amândoi parte din aceeași rasă și națiune și fiindcă vorbeau aceeași limbă. Înrudirea după nume, neam, naționalitate sau limbă e de nimic când lipsește mila. Mila este criteriul cel nou de înrudire pe care l-a așezat Hristos între oameni. Învățătorul de lege nu și-a dat seama de acest lucru, dar a fost silit să recunoască ceea ce era mai limpede că lumina zilei.

Mergi și fă și tu asemenea, i-a spus Hristos. Adică: dacă vrei să moștenești viața veșnică, trebuie să citești poruncile lui Dumnezeu despre dragoste, dar nu așa cum le citesc și le înțeleg cărturarii. La această poruncă tu te uiți ca la vițelul de aur, o faci zeiță idolească, fără să-i cunoști înțelesul adânc, mântuitor. Pentru tine numai iudeii sunt aproapele tău, pentru că judeci după nume, sânge și limbă; și nici nu-i pui la socoteală pe toți iudeii, ci numai pe cei dintr-o tagmă cu tine: învățătorii de lege, fariseii, saducheii; și nu pe oricare dintre partizanii tăi, ci numai pe aceia care pot să-ți fie de vreun folos. Ai înțeles porunca lui Dumnezeu cum ți-a venit ție bine, și ea a ajuns să-ți fie asemeni vițelului de aur la care se închinau strămoșii tăi. Te închini la poruncă fără s-o înțelegi și fără s-o împlinești.

Se vede că învățătorul de lege a luat în acest înțeles parabola lui Hristos și a plecat rușinat. El, care venise să-l încuie pe Hristos ! Cât s-ar fi rușinat atunci să înțeleagă că pilda e pentru el, pentru el anume ? El însuși este un călător din aceia care merg de la cerescul Ierusalim la noroiul pământescului Ierihon, un călător pe care diavolii l-au dezbrăcat de slava lui Dumnezeu, l-au bătut și l-au rănit și l-au lăsat zăcând la marginea drumului. Legea lui Moise și proorocii au trecut pe lângă el, și n-au putut să-l ajute. Iar pe când Domnul rostea această pildă, Bunul Samarinean se și aplecase asupra sufletului său bolnav, îl legase și îl unsese cu untdelemn și cu vin. Iar el simțise ! Altfel n-ar fi recunoscut adevărul învățăturii lui Hristos. Dacă mai departe a vrut să fie dus la casa de oaspeți, în Biserica lui Dumnezeu, Evanghelia nu ne mai spune.

Astfel, pe ocolite, Hristos l-a adus pe acest învățător de lege la înțelegerea, în adâncul sufletului, că El este Aproapele cel adevărat, la recunoașterea, chiar nelămurită, că porunca: *Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți* înseamnă: „Să iubești pe Iisus Hristos Domnul ca pe tine însuți". Rămâne ca noi să recunoaștem și să mărturisim, lămurit și cu înțelegere, aceasta. Aproapele nostru cel mai alături de noi este Hristos, și prin El ceilalți oameni, toți cei care, având vreo lipsă, primesc de la noi, în numele Domnului, ajutorul și mila noastră. Domnul s-a aplecat asupra fiecăruia dintre noi, pentru fiecare din noi a lăsat doi dinari care să fie chivernisiți spre vindecare până la venirea Lui; până când va veni în inimile noastre. Atunci nu-L vom mai vedea plecându-Se deasupra noastră, ci sălășluindu-Se în noi și trăind în sufletele noastre. Numai atunci vom fi tămăduiți, pentru că izvorul tămăduirii va fi în inimile noastre.

Vedeți cum, în această pildă, Domnul unește amândouă poruncile despre dragoste într-una singură. Iubindu-l pe El ca pe adevăratul nostru aproape, iubim și Dumnezeu și om, împlinind dintr-o lovitură poruncile amândouă. Până la venirea lui Hristos poruncile erau despărțite. Dar la venirea Lui s-au revărsat una în alta. Adevărata iubire nu se poate împărți între două obiecte. Poruncile erau despărțite în Vechiul Testament, pentru că Vechiul Testament era doar o școală începătoare în învățătura despre iubire. În lecțiile de pregătire, lucruri care sunt una se împart. Când această unitate a dragostei s-a arătat în Iisus Hristos, toată despărțirea și împărțirea s-au făcut dintr-o dată ca și cum nici n-ar fi fost. Iisus Hristos este iubirea întrupată, și iubirea de Dumnezeu și iubirea de om.

Dragoste mai mare decât aceasta nu este în tot universul, nici în timp nici în veșnicie. Și astfel a intrat în lume un principiu cu totul nou al iubirii, o nouă singură poruncă a dragostei care se înfățișează astfel: Să iubești pe Domnul Iisus Hristos Fiul lui Dumnezeu cu toată inima ta, cu tot sufletul tău, cu toată puterea ta și cu tot cugetul tău; să-L iubești ca pe tine însuți. Prin această dragoste, una, nedespărțită, iubești și pe Dumnezeu și pe om.

Părăsește, muritorule, nădejdea deșartă că ai să poți iubi vreodată pe Dumnezeu fără Hristos. Să nu te amăgești nici cu minciuna că ai să poți iubi vreodată pe om fără Hristos. El a coborât din cer și S-a aplecat asupra ta, așa rănit și bolnav cum ești. Privește fața Lui și vezi chipul tău de odinioară. Privește-L pe Aproapele tău cel mai bun. Numai prin El poți cu adevărat să te înrudești cu Dumnezeu și să fii aproapele milostiv al oamenilor. Când îți vei da seama de înrudirea ta cu El, toate celelalte legături îți vor părea o umbră palidă a înrudirii celei adevărate și veșnice. Atunci vei merge și vei face și tu cele asemenea Lui. Ai să-i vezi pe cei necăjiți, răniți, bătuți, aruncați goi la marginea drumului, ca pe cei mai de aproape ai tăi, mai aproape decât cei de rudenia cea mai strânsă. Și atunci îți vei pleca și tu asupra lor, nu atât fața ta, cât a Lui. Vei lega rănile lor cu legăturile Lui, îi vei mângâia cu balsamul și cu vinul Lui.

Așadar pilda acesta, pe care ispititorul învățător de lege a priceput-o atât de puțin, cuprinde întrînsa toată istoria omului, de la început la sfârșit, și toată istoria mântuirii noastre, de la început la sfârșit. În ea, Domnul ne învață că numai prin El putem ajunge înrudiți cu Dumnezeu și cu omul. Numai prin înrudirea cu Hristos ajungem și la celelalte legături pe care le dobândim prin naștere și stare în lume. Prin înrudirea cu El, Hristos ne cheamă să-L iubim adânc, să-L iubim cu o dragoste care ni-L luminează nouă și pe Dumnezeu și pe om, și chiar pe vrăjmași. Iubirea față de vrăjmași nu izvorăște decât din unul și singurul izvor al iubirii, care este Domnul nostru Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul și Mântuitorul nostru. A Lui fie slava și închinarea, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A DOUĂZECI ȘI ȘASEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia morții năpraznice
Luca 12, 16-21

Unui om bogat i-a rodit din belșug țarina. Și el cugeta în sine, zicând: Ce voi face, că n-am unde să adun roadele mele ? Și a zis: Aceasta voi face: Voi strica jitnițele mele și mai mari le voi zidi și voi strânge acolo tot grâul și bunătățile mele; și voi zice sufletului meu: Suflete, ai multe bunătăți strânse pentru mulți ani; odihnește-te, mănâncă, bea, veselește-te. Iar Dumnezeu i-a zis: Nebune ! În această noapte voi cere de la tine sufletul tău. Și cele ce ai pregătit ale cui vor fi ? Așa se întâmplă cu cel ce-și adună comori sieși și nu se îmbogățește în Dumnezeu.

Domnul nostru Iisus Hristos a venit la oameni ca să-i vindece de înclinarea spre hoție, pentru că înclinarea aceasta este o boală sufletească grea.

Dar oare fiul fură de la tatăl sau ? Nu; dar sluga fură de la stăpân. În clipa în care Adam și-a prefăcut duhul de fiu într-unul de slugă, mâna i s-a și întins spre fructul oprit. De ce fură omul lucrul altuia ? Oare pentru că îi trebuie ? Adam avea totul, nimic nu-i lipsea, cu tote acestea s-a dus să fure. De ce fură omul de la om, sluga de la slugă ? Pentru că s-au învățat mai întâi să fure de la stăpâni. Oamenii fură mai întâi de la Dumnezeu, și apoi unul de la altul. Strămoșul omenirii și-a întins întâi mâna să fure ce este a lui Dumnezeu și, ca urmare, urmașii lui fură unii de la alții.

Oamenii fură de la Dumnezeu și de la oameni, fură de la natură și se fură și pe ei înșiși. Nu fură numai cu simțurile, ci cu toată inima, cu tot sufletul, cu tot cugetul. Pe de altă parte, nu-i nici o faptă de hoție la care să nu se fi întovărășit și diavolul. El este uneltitorul și îmbolditorul a toată hoția; este conducătorul și începătorul a tot gândul hoțesc. Nici un hoț nu e singur pe lume. La furat merg întotdeauna cel puțin doi, iar al Treilea îi vede întotdeauna. Omul și diavolul ies la furat, iar Dumnezeu îi vede. Așa cum Eva n-a furat

de la sine, ci înhăitându-se cu diavolul, nimeni n-a săvârșit vreodată fapta hoției decât numai în cârdășie cu diavolul. Diavolul însă nu este numai capul și părtașul hoției, ci este și pârâșul ei. Lui nu-i trebuie lucrurile furate, ci lui îi trebuie sufletul omului, sufletul pierdut. Lui îi trebuie dezbinarea și ura dintre oameni, lui îi trebuie pierzarea neamului omenesc. El nu fură ca să fure, ci *umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită* (I Petru 5, 8). Că diavolul stârnește sufletul spre toată fapta rea, că el seamănă toată neghina din suflet, ne arată Însuși Domnul (Matei 13, 39). Sufletul unui hoț înrăit se zbârcește din ce în ce, se usucă și se ruinează, ca un plămân ros de tuberculoză.

Pentru ca omul să se păzească de apucăturile hoțești, trebuie să privească la tot ceea ce are ca fiind al lui Dumnezeu. De orice lucru s-ar folosi, să știe că folosește lucrul lui Dumnezeu, nu al său. Când stă la masa și mănâncă pâine, să mulțumească lui Dumnezeu, pentru că a lui Dumnezeu e pâinea. Ca să se vindece de boala hoției, omul trebuie să privească ceea ce are altul că fiind tot a lui Dumnezeu. Dar e cu putință, omule, să furi de la Cel al cărui ochi e pururi deschis asupra ta ? Pentru ca omul să se lepede de cârdașul său la hoție, de semănătorul răutății, trebuie să vegheze asupra sufletului său, ca nu cumva diavolul să-și arunce pe furiș întrînsul grăunțele hoțești; iar dacă le află acolo, îndată să le ardă cu focul rugăciunii. Nu e nebun cel ce aleargă după rău când a cunoscut binele ? Nu-i smintit și caraghios hoțul care intră noaptea să fure din casa altuia o boccea cu boarfe, când un bun prieten tocmai se îndreaptă spre el cu un car de daruri scumpe ?

Domnul nostru Iisus Hristos, iubitorul de oameni, a adus cu Sine și a deschis înaintea oamenilor vistierii cerești nemaipomenite, neasemănate, și i-a poftit să-și ia de toate, doar una cerându-le: să-și curețe mai întâi inima de lucrurile lumești pieritoare. Unii L-au ascultat, au luat daruri și sunt bogați; alții însă au rămas cu nimicurile lor de furat, stricăcioase. Ca o mustrare pentru aceștia, Domnul a spus pilda pe care o aflăm în Evanghelia de astăzi:

Unui om bogat i-a rodit din belșug țarina. Și el cugeta în sine, zicând: Ce voi face, că n-am unde să adun roadele mele ? Bogatul acesta a strâns o asemenea recoltă, că nu știa unde s-o mai pună. Uitându-se la ogoarele acoperite de spice, la livezile și viile gemând de rod, la grădinile pline de zarzavaturi și stupii revarsându-se de

miere, omul nu și-a ridicat ochii spre cer strigând cu bucurie: „Slavă Ție, preamilostive Dumnezeule ! Ce belșug ai scos, cu puterea ta cea mare, din pământul acesta întunecat ! Ai picurat, prin razele de soare, dulceață în toate fructele pământului ! I-ai dat fiecăruia felurita sa mireasma și frumusețe ! Mi-ai întors înmiit pentru puțina mea trudă ! Câtă milă ai avut de robul tău, umplându-i poala cu darurile Tale ! Acum învață-mă, preaminunate Doamne, cum să bucur pe vecinii și pe prietenii mei din mulțimea aceasta de bunătăți ale Tale. Ca și ei, împreună cu mine, să laude sfântul Tău nume și bunătatea Ta cea nespusă."

A spus el ceva de felul acesta ? Nu; în loc să pomenească pe Dăruitorul tuturor darurilor, a început să-și facă griji despre cum să le îngrămădească și unde să le pună. Așa face și hoțul care, dând în drum peste un sac cu bani, nu se întreabă mai întâi ce-i cu el și cine l-o fi pierdut, ci prima lui grijă e cum să-l ascundă mai repede. Bogatul acesta e, de fapt, un fur. Și nu poate să spună că tot belșugul acela i-a venit în urma vreunei deosebite strădanii. Un hoț măcar se ostenește cu furatul, desfășoară multă îndemânare și istețime, adesea mult mai multă decât plugarul sau semănătorul. Bogatul însă nu făcuse nimic, și nici n-avea cum să facă, soarelui, și ploii, și vântului, și pământului. Acestea sunt cele patru stihii — pământ, aer, foc și apă — care, din voia lui Dumnezeu, dau rod ierburilor și pomilor. Rodul îmbelșugat nu este, așadar, rezultatul vreunei intervenții binevenite din partea bogatului, nici al dreptului său de proprietate, pentru că nu el e stăpânul soarelui, al ploii, al vânturilor și al pământului. Rodul îmbelșugat este darul lui Dumnezeu. Grotesc ar fi omul care, primind un dar de la cineva, să nu spună nici „Mulțumesc", nici să-i dea vreo atenție dăruitorului, ci fără să-l bage în seamă pe acesta, să dea fuga să-și puna darul la loc sigur. Cerșetorul primind o coajă de pâine mulțumește cui i-o dă, dar acest bogat nu cheltuiește nici un cuvânt și nici un gând ca să mulțumească lui Dumnezeu pentru belșugul cu care l-a miluit; n-are nici un zâmbet de bucurie în fața unei asemenea minuni, în fața unui asemenea har. În loc de rugăciune și mulțumire, în loc de slava lui Dumnezeu și bucurie, pe el îl roade grija de a îngrămădi undeva toată aceasta nemaipomenită recoltă, în așa fel încât să nu rămână cumva vreun bob pe dinafară. Nici o graunță pentru vreo zburătoare a cerului, nici un măr în mâna vreunui nevoiaș !

Și a zis: Aceasta voi face: Voi strica jitnițele mele și mai mari le voi zidi și voi strânge acolo tot grâul și bunătățile mele. Vedeți ce trudă își pregătește nechibzuitul acesta ! În loc să strice pe omul vechi din el și să zidească pe cel nou, el se apucă să-și darâme hambarele, magaziile și pivnițele ca să-și facă altele. Dacă recolta de la anul are să fie tot atât de îmbelșugată, iar va trebui să muncească a le strica pe acestea și a construi și mai mult de-atât. Grânarele vor fi tot mai mari iar sufletul tot mai strâmt. Hambarele vor fi tot mai noi iar sufletul tot mai bătrân. Rodul vechi va putrezi odată cu sufletul lui. Va trăi înconjurat de pizmă și de blesteme. Săracii îl vor pizmui iar flămânzii îl vor blestema. Averea sa îl va ruina și pe el și pe alții. Sufletul lui va fi nimicit de nemilostivire și lăcomie, iar al vecinilor de invidie și cârtire. Vedeți cum poate folosi cineva darurile lui Dumnezeu spre a se pierde pe sine și pe alții ? Din darurile primite spre binecuvântare își scoate blestem !

Sfântul Ioan Gura-de-Aur dă sfat cui vrea să primească: „Ai mâncat pe săturate ? Adu-ți aminte și de cel flămând. Ți-ai potolit setea ? Amintește-ți de cel însetat. Îți e cald și bine ? Gândește-te la cel înghețat. Ai o casă mare și frumoasă ? Fă loc în ea și celui fără adăpost. Te-ai veselit la o petrecere ? Bucură și tu pe cel întristat. Ai vază pentru bogăție ? Cercetează pe nevoiaș. Ai ieșit vesel de la stăpân ? Ai grijă ca și slugile tale să se veselească. Dacă ești milostiv și cruțător cu dânșii, și sufletul tău va fi miluit când va ieși din trup."

Doi pustnici din Eghipet s-au rugat ca Dumnezeu să le descopere cine pe lume slujește lui Dumnezeu mai bine decât dânșii. Și li s-a descoperit: au fost îndrumați într-un loc anume, la un oarecare om la care aveau să găsească lucrul căutat. Ajungând la locul acela, au aflat un bărbat simplu, Evharist pe nume, cu creșterea vitelor îndeletnicindu-se. Atunci pustnicii, negăsind la unul ca acesta nimic vrednic de luat în seamă, l-au întrebat cum face el voia lui Dumnezeu. Evharist mai întâi n-a vrut să le spună, dar stăruind, le-a dezvăluit că el tot ce câștigă cu vitele împarte în trei: o parte o da săracilor, una o cheltuia cu primirea străinilor iar a treia o întrebuința pentru sine și cumintea sa soție. Acestea auzind, s-au întors pustnicii, mult minunându-se de mărinimia bărbatului aceluia. Vedeți cu cât mai plăcută îi este lui Dumnezeu mila decât asprimea nevoinței ! Dar bogatului din pildă nu-i pasă de Dumnezeu, de suflet sau de milă. El n-are decât un gând: cum să-și mărească hambarele, cum să-și îndese în ele tot ce se poate. Dar ce-i mai rămâne de făcut după ce va fi isprăvit cu toate acestea ? Să ne spună el însuși:

Și voi zice sufletului meu: Suflete, ai multe bunătăți strânse pentru mulți ani; odihnește-te, mănâncă, bea, veselește-te. Cum să mănânce și să bea sufletul ? Trupul bea și mănâncă rodul țarinilor, nu sufletul. Dar omul acesta, și când vorbește de suflet, tot la trup se gândește. Într-atât s-a îngroșat sufletul și s-a făcut una cu trupul, încât i s-a pierdut până și numele. Nici nu s-ar putea găsi cuvânt mai potrivit care să arate pierzătoarea biruință a trupului asupra sufletului. Închipuiți-vă un mielușel uitat în cușca câinelui. Câinele își pune deoparte, după obiceiul câinilor, oase și fel de fel de zgârciuri; când și-a umplut bine cușca își cheamă tovărășul: „Acum, dragul meu miel, mănâncă, bea, veselește-te; ai aici bunătăți strânse pe multe zile !" Și câinele se satură, dar mielul rămâne flămând și va muri de foame. La fel se poartă bogatul cu sufletul său, ca acest câine cu mielul. Îi dă sufletului o mâncare pe care sufletul nu o poate mânca. Sufletul are nevoie de patria sa cea din cer, nu de hambare pline. Jitnițele sale acolo sunt, acolo hrana care-i dă viață. Bogatul vrea să-l lege pe suflet de pământ și să-l țină așa legat mulți ani. Sufletul se bucură de Dumnezeu, bogatul însă nici pe buze nu are numele Lui. Sufletul se hrănește cu milă și cu dreptate, dar bogatul nu miluiește și nu ajută pe nimeni, nu îndreaptă cu bogățiile sale nici o strâmbătate. Sufletul dorește iubirea cerească, bogatul toarnă gaz pe focul patimilor, sufocând sufletul cu fumul lor dezgustător. Sufletul își caută podoaba sa: *dragostea, bucuria, pacea, îndelunga-răbdare, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea, curăția* (Galateni 5, 22-3), bogatul însă îl acoperă cu beția, cu curvia, cu lăcomia, cu deșertăciunea. Cum să nu moară mielul ierbivor în tovărășia câinelului hulpav ? Cum să nu moară sufletul strivit de leșul greoi al trupului ?

Nebunia acestui bogat nu stă însă numai în îmbierea mielului cu carne, a sufletului cu cele trupești, ci și în „înstăpânirea" sa asupra timpului și a vieții. Vedem că el își pregătește mâncare și băutură pentru mulți ani. Auziți însă ce răspunde Dumnezeu:

Iar Dumnezeu i-a zis: Nebune ! În această noapte voi cere de la tine sufletul tău. Și cele ce ai pregătit ale cui vor fi ? Așa a vorbit Domnul lumii și al vieții, Cel ce poruncește vremii și morții; *În mâna Lui el*

ține viața a tot ce trăiește și suflarea întregii omeniri (Iov 12, 10). Om nebun, de ce judeci cu pântecele iar nu cu mintea ? După cum nu ți-a stat în putere să-ți hotărăști ziua când te-ai născut, tot așa nu-ți poți supune nici ziua morții. Domnul aprinde candelele vieții pământești, și tot El le stinge după cum socotește. După cum nu-ți folosesc bogățiile la grăbirea venirii tale pe lume, tot așa nu-ți slujesc nici la întârzierea ieșirii din ea. Te întreabă pe tine zorile și amurgul ? Te întreabă bataia vântului și starea lui ? Tot așa nici răstimpul vieții tale nu depinde de tine. Nici grânarele și beciurile tale, nici turmele și hotarele tale. Toate sunt ale lui Dumnezeu, ca și sufletul tău. În orice clipă Dumnezeu poate să ia ce-i al lui de la tine și să dea altuia. Totul este al Său în cursul vieții tale, și totul al Lui este și după moartea ta. Viața ta și moartea ta sunt în mâinile Sale. De ce vorbești de *mulți ani ?* Viața ți se numără în clipe, omule, și ultima poate să-ți sune chiar astăzi. Nu-ți face griji, așadar, pentru mâine: ce-ai să mănânci, ce-ai să bei, sau cu ce ai să te îmbraci. Ai grijă mai degrabă de sufletul cu care ai să stai înaintea lui Dumnezeu, Domnul Cel care te-a făcut pe tine. Îngrijește-te mai degrabă de Împărăția lui Dumnezeu, căci aceasta este hrana sufletului tău (Matei 6, 31-3).

Domnul sfârșește pilda spunând: *Așa se întâmplă cu cel ce-și adună comori sieși și nu se îmbogățește în Dumnezeu.* Ce va fi cu bogatul acela ? Se va despărți dintr-o dată de bogățiile sale; și sufletul i se va despărți de trup. Bogățiile sale se vor da altora, trupul său se va da pământului și sufletul său unui loc mai negru decât pământul, unde este *plânsul și scrâșnirea dinților.* Nici o faptă bună nu-i iese în întâmpinare întru împărăția cerurilor, pentru ca sufletul său să-și afle acolo un locaș. Numele său nu e scris în Cartea Vieții și nu se va cunoaște, nici nu se va pomeni între cei fericiți. Și-a primit plata sa pe pământ, și bogățiile cerești nu se vor arata duhului său.

Cumplită este moartea năpraznică ! Tocmai când omul se crede cel mai bine așezat pe pământ, pământul se deschide și-l înghite cum a înghițit pe Datan și pe Abiron (Numerii 16, 32). Când un chefliu uitător de Dumnezeu e pregătit s-o ducă tot așa mulți ani înainte, foc se coboară și-l nimicește ca pe Sodoma și Gomora (Facere 19, 24). Când crede omul că s-a pus la adăpost de Dumnezeu și de oameni, cade mort ca Anania și Safira (Fapte 5, 5;10).

Păcătosul pierde de două ori cu o asemenea moarte: o dată pierde el, pentru că moare nepocăit, și o dată pierde familia lui, căreia îi dă o lovitura neașteptată, lăsând în urma sa lucrul neîmplinit. Fericiți sunt cei ce trec prin boală mai înainte de moarte ! Unuia ca acesta i se dă putința de a privi înapoi la întreaga sa viața, de a-și număra păcatele sale, de a-i părea rău de tot răul făcut și de tot binele nefăcut, de a plânge și a se tângui înaintea lui Dumnezeu cu căință, spălându-și sufletul cu lacrimi și cerând iertare lui Dumnezeu; de a ierta și el pe toți cei l-au supărat dealungul vieții, de a binecuvânta pe prieteni și pe dușmani, de a aminti copiilor săi frica de Dumnezeu, a pomeni ceasul morții și a-și îmbogăți sufletul cu credință, rugăciune și milostenie.

Vedeți cum au murit drepții, plăcuții lui Dumnezeu, în Legea Veche: Avraam, Isaac, Iacov, Moise, David. Toți au fost bolnavi înainte de moarte, și toți aveau, în boală, numele lui Dumnezeu pe buze. Toți au lăsat bun testament și binecuvântare urmașilor. Așa e moartea drepților. Dar, veți spune: Nu au murit atâția drepți în luptă, nepregătiți ? Nu. Drepții nu mor nepregătiți. Ei se pregătesc din vreme, ei așteaptă în fiecare zi despărțirea de viață. Inimile le sunt pururea pline de căință și mărturisire și de slăvirea numelui lui Dumnezeu. Așa sunt drepții în vremuri de pace și înflorire, și cu atât mai mult sunt așa în vreme de război și ispită; ei nu mor niciodată nepregătiți.

A te pregăti de moarte înseamnă a te îmbogăți în Dumnezeu. Doar cei care cred cu adevărat în Dumnezeu și în viața de dincolo se pregătesc de moarte, se pregătesc pentru acea viață. Necredincioșii nu se pregătesc niciodată de moarte. Ei se pregătesc pentru o viață cât mai lungă aici pe pământ. La moarte le e frică să se gândească, nu se ostenesc să se îmbogățească în Dumnezeu. Cine se pregătește de moarte, se pregătește de viața veșnică. Orice creștin știe ce înseamnă pregătirea aceasta. Omul înțelept se întărește zi de zi în credință, își păzește inima de necredință, îndoială și răutate, așa cum gospodarul priceput își păzește via de mană și gândaci. Omul înțelept lucrează zi de zi la împlinirea poruncilor lui Dumnezeu prin fapte de iertare, milostivire și dragoste — și astfel se îmbogățește în Dumnezeu. Omul înțelept nu păstrează ce are el mai scump în hambare și grânare, ci încredințează acel lucru lui Dumnezeu. Cel mai scump lucru este sufletul. Sufletul e averea

cea mare, singurul lucru care nu se strică și nu moare. Omul înțelept își încheie în fiecare zi socotelile cu lumea și e pregătit să pună capul jos și să moară, cu credința tare că va fi viu și va veni înaintea feței lui Dumnezeu.

[Sfântul Antonie cel Mare spune: „Chibzuiește întru sine și să-ți zici: Nu voi mai fi pe lume decât astăzi ! Atunci nu vei păcătui niciodată împotriva lui Dumnezeu"]

Nimic mai nechibzuit decât a zice: „Bine-ar fi să mor într-o clipă, nici să nu știu când !" Așa vorbesc smintiții, așa vorbesc cei fără Dumnezeu. Iar omul cuminte și evlavios zice: „Cum vrea Dumnezeu !" Mai bine să fii bolnav ani dearândul decât să mori nepregătit și nepocăit. Durerile acestei lumi sunt repede trecătoare, ca și bucuriile ei, pe când dincolo nimic nu e trecător, ci totul e veșnic: fie chinul, fie fericirea. Mai bine este așadar să suferim aici puțină vreme, decât acolo, unde măsura e nemăsurat mai mare — atât a chinului cât și a bucuriei.

Facă-se voia lui Dumnezeu ! Ne rugăm Atotvăzătorului să nu ne lovească cu moarte pe neașteptate, în mijlocul păcatelor și faptelor rele, ci să ne cruțe așa cum l-a cruțat pe regele Iezechia (Isaia 38, 1-5) și să ne dea vreme de pocăință. Să Se milostivească și să ne arate când se apropie de noi moartea, ca să ne grăbim a mai face bine și a ne scăpa sufletele din focul cel veșnic, și pentru ca numele noastre să se găsească în Cartea Vieții iar fețele noastre între cei drepți, în Împărăția lui Hristos, Dumnezeul nostru. A Lui fie slava și lauda, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A DOUĂZECI ȘI ȘAPTEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia infirmității trupești și sufletești
Luca 13, 10-17

Învăța Iisus într-una din sinagogi sâmbăta. Și iată o femeie care avea de optsprezece ani duh de neputință și care era gârbovă, de nu putea să se ridice în sus nicidecum; Iar Iisus, văzând-o, a chemat-o și i-a zis: Femeie, ești dezlegată de neputința ta. Și Și-a pus mâinile asupra ei, și ea îndată s-a îndreptat și slăvea pe Dumnezeu. Iar mai-marele sinagogii, mâniindu-se că Iisus a vindecat-o sâmbăta, răspunzând, zicea mulțimii: șase zile sunt în care trebuie să se lucreze; venind deci într-acestea, vindecați-vă, dar nu în ziua sâmbetei ! Iar Domnul i-a răspuns și a zis: Fățarnicilor ! Fiecare dintre voi nu dezleagă, oare sâmbăta boul său, sau asinul de la iesle, și nu-l duce să-l adape ? Dar aceasta, fiică a lui Avraam fiind, pe care a legat-o satana, nu se cuvenea oare să fie dezlegată de legătura aceasta, în ziua sâmbetei ? Și zicând El acestea, s-au rușinat toți cei ce erau împotriva Lui, și toată mulțimea se bucura de faptele strălucite săvârșite de El.

Iisus Hristos Domnul a venit pe pământ întru putere și întru smerenie, pentru ca omul să învețe să iubească pe Dumnezeu și pe om. Oamenii sunt neputincioși; iubirea de Dumnezeu le dă putere. Oamenii sunt mândri; iubirea de oameni le dă smerenie. Iubirea de oameni vine din iubirea de Dumnezeu. Smerenia vine din simțirea puterii lui Dumnezeu. Dragostea de oameni fără dragostea de Dumnezeu este mincinoasă, iar puterea fără Dumnezeu e mândrie și neputință. Dar iată ca oamenii au ales un al treilea lucru, care nu este nici iubire de Dumnezeu, nici iubire de oameni: au ales iubirea de sine; și aceasta este stavilă între ei și Dumnezeu, este stavilă între ei și ceilalți oameni, este desăvârșita lor singurătate.

Iubindu-se numai pe sine, omul nu iubește nici pe Dumnezeu nici pe semeni. Nu iubește nici măcar omul din sine; iubește numai gândurile ce și le face despre sine, amăgirile în legătură cu sine.

Dacă l-ar iubi pe omul dintrînsul, ar iubi și chipul lui Dumnezeu din el, și îndată s-ar face iubitor de Dumnezeu și de oameni, pentru că ar căuta în ceilalți om și Dumnezeu, ca să-i iubească. Iubirea de sine nu e iubire, e lepădare de Dumnezeu și dispreț față de oameni, fie fățiș sau într-ascuns. Iubirea de sine nu e iubire ci boală, o boală grea care aduce cu ea alte boli. Pojarul aduce febră în trup, iubirea de sine aduce arșița pizmei și a mâniei. Omul plin de sine e plin și de pizmă asupra celor mai buni ca el, sau mai bogați, mai învățați ori mai prețuiți decât el. Iar invidia merge mână-n mână cu mânia, cum merge focul cu flacăra; o mânie mocnită, care răbufnește din când în când, descoperind toată hidoșenia unei inimi bolnave, înveninate de otrava iubirii de sine.

Evanghelia de astăzi ne înfățișează icoana vie a minunatei iubiri de oameni a lui Hristos pe de o parte, iar pe de alta urâta iubire de sine a fariseilor, dimpreună cu pizma și cu furia lor: *Învăța Iisus într-una din sinagogi sâmbăta. Și iată o femeie care avea de optsprezece ani duh de neputință și care era gârbovă, de nu putea să se ridice în sus nicidecum.* Ziua sâmbetei este zi de rugăciune publică la iudei, așa cum e pentru creștini Duminica. Cu toate că Mântuitorul Iisus mergea adesea în pustiu și singurătate, petrecând acolo nopți întregi în rugăciune, nu ocolea nici rugăciunea din sinagogă împreună cu oamenii. *După obiceiul Său, a intrat în ziua sâmbetei în sinagogă,* spune Evanghelistul în altă parte (Luca 4, 16). Obișnuia așadar să meargă la casa de rugăciune și nu nesocotea rugăciunea împreună cu poporul, pe care o făcea nu pentru sine, ci pentru învățătura noastră. Pe mulți îi auzi astăzi spunând cu trufie: „Eu mă rog acasă, n-am de ce să merg la biserică!" Așa vorbește nebunul și trufașul. Iar pilda lui Hristos ne învață că trebuie să facem și una și alta: și să ne rugăm de sine, și în biserică împreună cu frații noștri.

Mântuitorul nu mergea la sinagogă doar pentru rugăciune, ci și pentru învățătură. În sinagogă adesea tâlcuia Scripturile, rostind multe dumnezeiești cuvinte nescrise în Evanghelii. *Și toți... se minunau de cuvintele harului care ieșeau din gura Lui* (Luca 4, 22). Din aceste cuvinte de viață dătătoare, multe nu au ajuns până la noi; dar au ajuns atâtea cât să ne dea înțelepciune și mântuire.

Domnul mergea la sinagogă și pentru a prinde clipa cea mai prielnică dumnezeieștii Sale lucrări, care să stea mărturie dumnezeirii Sale și mântuirii aduse de El. O asemenea puternică lu-

crare a săvârșit-o și în împrejurarea descrisă în Evanghelia de astăzi. În sinagogă a intrat o femeie infirmă, crunt încovoiată de duhul cel rău, *de nu putea să se ridice în sus nicidecum,* și se afla în starea aceasta nu de o săptămână sau de o lună sau de un an, ci de optsprezece ani. Cu capul plecat la genunchi, această sărmană făptură nu vedea nici cerul înstelat de deasupra nici chipurile oamenilor din jur.

Duhul cel rău a căutat să amăgească pe Adam și Eva cu promisiunea că vor fi asemenea lui Dumnezeu dacă îl vor asculta pe el. Dar în loc să ajungă dumnezei, strămoșii s-au aflat deodată în piei de fiară și pulbere, iar această urmașă a lor era atât de groaznic strâmbată încât și oamenii și dobitoacele o priveau cu spaimă. Iată cinul asemănării cu Dumnezeu promis omului de diavol!

Nu putea să se ridice în sus nicidecum. De optsprezece ani se târa pe pământ, cu fața la genunchi, încovoiată ca un arc. Viață este aceasta? Nu, ci osândă. Schilodirea acestei femei era atât de cumplită încât cei ce-o vedeau prima oară își întorceau fața de la dânsa iar cei care se obișnuiseră cu ea nici n-o mai priveau ca pe o făptură omenească, ci ca pe un ciot uscat, la nimic bun decât de pus pe foc. Cu adevărat, asprimea oamenilor față de cei infirmi este mai monstruoasă decât infirmitatea lor!

Dar Iubitorul de oameni S-a uitat cu milă la nefericita făptură, văzând în ea nu un ciot uscat, ci o fiică a lui Avraam, un suflet zidit de Dumnezeu și vrednic de mila Lui. *Iar Iisus, văzând-o, a chemat-o și i-a zis: Femeie, ești dezlegată de neputința ta. Și Și-a pus mâinile asupra ei, și ea îndată s-a îndreptat și slăvea pe Dumnezeu.* Domnul a lucrat de la Sine această mare minune, fără să fi fost rugat de femeie sau drept răspuns la credința ei. Să amuțească deci toți cei care disprețuiesc dumnezeiască slavă a minunilor lui Hristos, socotind-o urmare a „autosugestiei". De unde autosugestie la nefericita aceasta? Ea nici măcar fața lui Hristos nu putea s-o vadă. Nu a cerut milă lui Hristos, n-a dat nici un semn de credință: Mai mult, ea nici nu se afla lângă Hristos. Nu ea s-a dus la El, ci El a chemat-o la Sine. Ca un păstor care, văzându-și oaia prinsă în hățișuri, aproape moartă și fără glas, se îndreaptă primul către ea, așa Domnul Cel milostiv, Bunul Păstor, S-a îndreptat primul către oaia Sa cea prinsă în hățișurile satanei. A strigat-o: *„Femeie!"* Nu „Schiloado!", nici „Monstrule!", nici „Păcătoaso!", ci: *„Femeie!"* Cu acest cuvânt

i-a redat vrednicia pierdută. A dezlegat-o apoi de infirmitatea sa, și apoi a pus asupra-i preacuratele Lui mâini, ca să desăvârșească darul cerescului Dăruitor către făptura cea din țărână. Mai întâi o privire milostivă, apoi un cuvânt puternic, și la urmă o atingere plină de dragoste. I-a dat tot ce-i lipsise vreme de optsprezece ani. Dacă altcineva i-ar fi arătat milă, mila n-ar fi fost curată ci amestecată cu teamă și mândrie; dacă i-ar fi vorbit cineva, i-ar fi vorbit de nevoie, abia așteptând să se depărteze de dânsa; dacă ar fi fost cineva silit s-o atingă, ar fi atins-o cu vârful degetului și ar fi dat fuga apoi să se spele. Domnul însă anume a chemat-o la Sine, i-a spus cuvinte tămăduitoare și s pus peste ea mâinile Sale. S-a purtat cu femeia aceasta oarecare cum se poartă un tată cu fiica lui. Dacă mila aceasta s-ar fi revărsat asupra negrului pământ, pământul s-ar fi cutremurat; dacă s-ar fi revărsat asupra soarelui strălucitor, soarele ar fi vărsat lacrimi; dar mila s-a revărsat asupra chinuitei femei, și femeia *îndată s-a îndreptat.*

Cum să se îndrepte un spate răsucit, fără să se frângă ? Cum să se miște un gât înțepenit, fără să doară ? Un milion de ani i-ar trebui maimuței, zic ignorantele minți din vremea noastră, ca să-și îndrepte spinarea și să fie om. Dar zic așa, necunoscând puterea Dumnezeului celui Viu. O clipită i-a trebuit gârbovei, la un singur cuvânt al Domnului, ca să-și îndrepte spinarea sa cea cu mult mai încovoiată decât a maimuței. Dar cum se îndreaptă spinarea ? Cum se dezțepenește grumazul ? Cum se însănătoșește un monstru ? Cum e scoasă din mărăciniș oaia cea încurcătă în spini ? Cum prinde o mumie grai și vorbește ? Nu întrebați acestea, ci mulțumiți lui Dumnezeu așa cum a făcut femeia aceasta: *ea îndată s-a îndreptat și slăvea pe Dumnezeu.* Vedeți cum odată cu trupul i s-a tămăduit și sufletul ! Numai un suflet teafăr dă slavă lui Dumnezeu pentru tot lucrul bun, pe când sufletul bolnav, uitând de Dumnezeu, Dătătorul tuturor bunătăților, laudă mâinile muritoare prin care adesea Dumnezeu Își trimite darurile Sale. Vrând să învețe pe oameni ca totdeauna să mulțumească și să laude pe Dumnezeu, Domnul a poruncit îndrăcitului din Gadara, odată vindecat: *Întoarce-te în casa ta și spune cât bine ți-a făcut ție Dumnezeu* (Luca 8, 39). Pretutindeni unde Domnul săvârșea marile Lui minuni, oamenii se minunau și slăveau pe Dumnezeu. De aceea, înainte de a părăsi viața aceasta, a spus Hristos: *Părinte... Eu Te-am*

preamărit pe pământ (Ioan 17, 4). Nu-i aceasta o mustrare pentru noi cei care, făcând cuiva vreun bine oarecare, așteptăm să ni se mulțumească nouă, iar nu lui Dumnezeu ? Orice bine primim de la oameni, nu-l primim de la ei, ci prin ei. Tatăl dă fiilor daruri prin fii. Așa binevoiește: a Lui fie slava și lauda în vecii vecilor.

Evanghelia însă nu se oprește aici. Am văzut o lucrare nemaivăzută a luminii, iar acum vom auzi o lucrare nemaiauzită a întunericului: *Iar mai-marele sinagogii, mâniindu-se că Iisus a vindecat-o sâmbăta, răspunzând, zicea mulțimii: șase zile sunt în care trebuie să se lucreze; venind deci într-acestea, vindecați-vă, dar nu în ziua sâmbetei !* Iată cum vorbește un fiu al întunericului. Pare că Satana, ieșind din femeie, a intrat în acesta. Iată cum vorbește iubirea de sine, însoțită de nedespărțitele ei tovarășe, pizma și mânia. Hristos a vindecat, iar mai-marele sinagogii și-a ieșit din fire. Hristos a slobozit o viață din temnița satanei, iar acesta s-a mâniat. Hristos a a scos duhul cel rău din femeia bolnavă, iar acesta s-a înfuriat că duhul rău a fost scos pe o ușă și nu pe cealaltă ! Hristos a deschis cerul și acesta s-a mâniat că Hristos a deschis cerul dimineața iar nu seara ! Hristos a coborât cu lumină la cei din închisoare, iar acesta l-a certat pentru că nu a lăsat lumina pe a doua zi !

Vedeți înfricoșătoarea stricăciune a iubirii de sine ! Acest dregător nu cutează a-L mustra pe Hristos în față, și de aceea ceartă poporul, deși în inima lui pe Hristos Îl ocărăște, iar nu pe popor, cu toate că grăiește dimpotrivă. Dar cum să fie norodul de vină ? Dacă e cineva vinovat, acela e femeia aceasta care s-a îndreptat. Dar cum ar fi și ea de vină ? Nu ea a alergat la Hristos, nu ea L-a rugat s-o ajute. Hristos a chemat-o pe ea, Hristos a tămăduit-o, fără ca ea, venind la sinagogă, să fi nădăjduit sau să fi așteptat ceva. Dacă, deci, cineva e de vină, Hristos este acela. Mai-marele sinagogii însă nu cutează să se uite în ochii lui Hristos și să spună: „Tu ești de vină !". Își îndreaptă barba spre popor și-l ocărăște. Poate fi mai mare fățărnicie ? Însuși Domnul îl numește fățarnic:

Iar Domnul i-a răspuns și a zis: Fățarnicilor ! Fiecare dintre voi nu dezleagă, oare sâmbăta boul său, sau asinul de la iesle, și nu-l duce să-l adape ? Dar aceasta, fiică a lui Avraam fiind, pe care a legat-o satana, nu se cuvenea oare să fie dezlegată de legătura aceasta, în ziua sâmbetei ? Domnul cunoaște inima omului, știe că mai-marele sinagogii pe El Îl țintește, deși cu limba ceartă norodul. Dar Domnul nu lasă să fie

certat norodul pentru un lucru de care este El răspunzător. Mai strălucitor ca soarele, mai curat ca cristalul, Domnul nu cunoaște prefăcătoria. Nu tace când altul este mustrat în locul Lui. De aceea, când poporul neajutorat tace, îndurând certarea pe nedrept din partea căpeteniei, Domnul răspunde mai-marelui sinagogii, cunoscându-i inima: *Fățarnicilor !* Dăm ajutor vitelor în ziua sâmbetei, iar oamenilor nu ? Nu-i zi în care boul și asinul să nu fie dezlegați de la iesle și scoși din întuneric la soare și aer, iar această femeie de optsprezece ani stă legată de blestemul Satanei — și vă mâniați că s-a dezlegat ? Legați sunteți și voi de Satana ca și ea. Ei i-a legat capul de genunchi, iar vouă v-a legat sufletul de ziua sâmbetei. De ce nu vă dezlegați ? Sabatul a fost dat oamenilor ca în acea zi să fie cu mintea mai mult la Dumnezeu. Dar oare această vindecare nu le aduce oamenilor aminte de Dumnezeu mai mult decât sâmbăta — decât orice sâmbătă, de la Moise și până astăzi ? Nu-i lucrarea aceasta mai mare decât sâmbăta ? Nu vedeți voi că aici este Unul mai mare decât sâmbăta ? Și nu numai decât sâmbăta ci decât Templul însuși (Matei 12, 6) ? Nu-ți dai seama, mărunt cârmuitor al sinagogii, că îți stă dinainte Cârmuitorul sufletelor omenești ? De-ai ști tu cum, zi și noapte, se adună ele și curg în veșnicie dinaintea Sa !

Acum Domnul o cinstește iarăși pe nefericita femeie cu numele de *fiică a lui Avraam.* El vrea nu numai să proclame întâietatea sufletului asupra făpturilor necuvântătoare cum sunt boul și asinul, ci și întâietatea ce i s-a dat acestei femei chinuite asupra fățarnicilor capi ai sinagogii. Că femeia aceasta era evlavioasă și cu frica lui Dumnezeu, se vede din faptul că, în ciuda infirmității ei, ea s-a chinuit să ajungă la sinagogă, ca să asculte cuvântul lui Dumnezeu și să se roage, și, de asemenea, din aceea că îndată după tămăduire ea L-a slăvit pe Dumnezeu. Strămoșul nostru Avraam era mulțumitor lui Dumnezeu pentru orice bine. În suferință era răbdător și plin de credincioșie. Femeia era, așadar, o adevărată fiică a lui Avraam, nu numai după sânge ci și după evlavie și răbdare; coborâtoare din Avraam mai credincioasă decât acest cap al sinagogii care, ca toți fruntașii iudei, se trufea cu descendența sa din Avraam. Dar el era trădător față de Avraam, pe lângă această adevărată fiică a aceluia. Cum, atunci, să nu primească ea ajutor ? Cum să o împiedice ziua sâmbetei ?

Sabatul a fost rânduit drept zi de odihnă: *A binecuvântat Domnul ziua a șaptea* (Ieșire 20, 11). Dar sufletul nu trebuie și el să se odihnească, la fel ca și trupul ? Dar odihna sufletului nu este zăcerea, precum a trupului, în nelucrare, ci faptele bune, milostenia și tot ceea ce place lui Dumnezeu. Aceasta e adevărata odihnă a sufletului, aceasta întremează sufletul și îi sporește puterea și bucuria. Nici vorbă că în zilele de sărbătoare trebuie să ne purtăm bine cu dobitoacele; cu atât mai mult trebuie să ne purtăm bine cu oamenii. Domnul nu ne spune să nu avem grijă de bou și de asin la praznice, să-i ținem legați și să nu le dăm apă, dar ne poruncește să facem bine semenilor noștri. Acesta este înțelesul cinstirii Zilei a Șaptea, în duhul Legii lui Dumnezeu. În întunecimea și decăderea lor morală, capii iudeilor nu se uitau decât la litera legii, divinizând-o. Astfel legea, în loc să fie călăuză pe cărarea vieții, se prefăcuse într-un leș pe care-l târau după dânșii. În loc să fie o făclie în întuneric, era cenușă stinsă într-un vas de aur, la care se închinau așa cum se închinaseră înaintașii lor la vițelul de aur (Ieșire 32, 4).

Dar în împrejurarea de față nu râvna pentru Lege îl înflăcăra pe mai-marele sinagogii, ci iubirea bolnavă de sine. Cum să fie în sinagogă unul mai puternic, mai înțelept și mai milostiv decât el ? Făcea paradă de râvnă pentru Lege, dar din inimă îi picura pe limbă venin. Încă și pentru aceasta îl numește Domnul fățarnic. Prin răspunsul Său tăios ca sabia și limpede ca lumina zilei, Domnul a făcut să amuțească și a rușinat nu numai pe acest mai-mare al sinagogii, ci pe toți dușmanii Săi.

Și zicând El acestea, s-au rușinat toți cei ce erau împotriva Lui, și toată mulțimea se bucură de faptele strălucite săvârșite de El. Cât de ușor este să aperi o faptă săvârșită din iubire de oameni ! Dumnezeu Însuși îi stă Martor și Ocrotitor. Lucrul bun dă graiului putere. Cel ce cunoaște toate tainele din cer și de pe pământ, Domnul, cunoaște și taina de care se îndoiesc cei slabi în credință, care își caută apărători și pentru faptele bune și pentru cele rele. Iar Domnul îi povățuiește pe ucenicii Săi: *Iar când vă vor duce în sinagogi și la dregători și la stăpâniri nu vă îngrijiți cum sau ce veți răspunde, sau ce veți zice* (Luca 12, 11), *fiindcă nu voi sunteți care vorbiți, ci Duhul Tatălui vostru este care grăiește întru voi* (Matei 10, 20). Vedeți cum a răspuns arhidiaconul Ștefan călăilor săi. Și cum au răspuns Petru și Ioan, pescari odinioară. Și Apostolul Pavel. Nu sunt răspunsuri omenești învățate din

cărți, ci sunt învățate de la Duhul Sfânt. Oamenii nu vorbesc astfel, ci numai Dumnezeu.

Înțeleptul Rege a proorocit în vremurile vechi adevărul evanghelic spunând: *În putere stă omului să plăsmuiască planuri în inimă, dar răspunsul limbii vine de la Domnul* (Pilde 16, 1). Răspunsul dat de Domnul mai-marelui sinagogii a rușinat pe potrivnicii Săi și a umplut de bucurie poporul. Oamenii s-au bucurat, pentru că au văzut în cuvintele Sale o priveliște a biruinței binelui asupra răului, așa cum văzuseră mai înainte în minunea îndreptării femeii gârbove și în multe alte minuni ale sale. *Toată mulțimea se bucura de faptele strălucite săvârșite de El.*

Una după alta se răspândea vestea despre minunile lui Hristos. O minune o întărea pe alta, una urma alteia, mărturisind adevărul celor săvârșite; toate aduceau bucurie celor lipsiți de bucurie, nădejde celor lipsiți de nădejde, credință celor slabi în credință, îmbărbătare celor aflați pe calea cea bună, întoarcere celor rătăciți, răspândind pretutindeni vestea că Dumnezeu a cercetat pe oameni și Împărăția Lui este aproape.

Pe lângă belșugul de învățătură înfățișat, Evanghelia de astăzi cuprinde și un tâlc ascuns, foarte folositor vieții noastre duhovnicești. Femeia gârbovă înseamnă cugetele gârbove ale celor ce se depărtează de Hristos. Cu o minte strâmbă omul nu poate sta drept înaintea lui Dumnezeu și a cerului, ci se târăște pe pământ, hrănindu-se cu pământ, învățând de la pământ, bucurându-se de pământ. O minte strâmbă este mărginită și înțepenită, aflată cu totul în voia simțurilor; își caută începătura între dobitoace; își caută desfătarea în mâncare și băutură. Nu știe nimic de Dumnezeu și de lumea duhovnicească, nici de viața veșnică, nici de vreo bucurie mai înaltă, cerească; e plină de neliniște, de frică, de chin, de tristețe și răutate.

Mântuitorul Iisus Hristos cheamă la Sine această minte, ca s-o îndrepte, s-o lumineze și s-o bucure. Dacă se duce degrabă spre El, ca femeia cea gârbovă, va fi și ea îndreptată, luminată și bucurată, și va mulțumi și lăuda pe Dumnezeu din toate puterile sale. Dar dacă nu se duce, va rămâne în întuneric și va muri în păcatele sale, așa cum spune Domnul necredincioșilor iudei: *Veți muri în păcatul vostru* (Ioan 8, 21). Așa se va întâmpla cu sufletul stăpânit de simțuri, legat de pământ, încovoiat în țărână, târându-se cu fața în jos.

Dar nici de sufletul slăbit și înțepenit de păcat nu va fi mai bine, de sufletul care nu crede adevărului, care nu are tăria de a se scutura de minciună și a se apropia de Adevăr. La chemarea Adevărului, răspunde: „Astăzi este ziua sâmbetei, nu pot să vin, nu m-ai chemat în ziua potrivită!" Sau: „Prea mă chemi repede; nu pot să vin"; Sau: „Sunt prea tânăr; mai așteaptă până mă satur de minciuni" Sau: „Am nevastă și copii, nu pot să vin; ai grijă de ei mai întâi, și cheamă-mă după aceea!" Dar sunt zeci și sute de motive pe care le aduce mintea bolnavă ca să nu vină și să urmeze Adevărului. Iar Adevărul o strigă o dată, de două ori, de trei ori, apoi merge în drumul său, iar sufletul slăbănog rămâne să se târască în țărână și să moară în păcatele sale. Asupra cui leapădă chemarea lui Hristos în viața aceasta, se va abate deodată moartea, îl va înhăța și va închide în urma lui porțile vieții pământești. Nu se va mai întoarce la viață ca să se pocăiască, și nu va afla milă la Judecata lui Dumnezeu.

Moartea e aproape, Judecata e aproape. Dacă pocăința nu o ia înaintea morții și a Judecății, vom rămâne lipsiți de ea pentru totdeauna. Acum ne stă la îndemână, acum putem s-o folosim. Să alergăm la pocăință, la cel dintâi și cel mai de seamă leac al sufletului. Să ne căim, și alte uși ni se vor deschide, și ni se va spune ce trebuie să facem mai departe.

Câtă vreme omul este în trup muritor, sufletul îi este mai mult sau mai puțin încovoiat. Hristos cheamă pe toți cei cu duhul, cu sufletul și cu cugetul gârbov. Numai El singur poate să îndrepte ceea ce a strâmbat lumea acesta dușmănoasă. „Omule!" „Femeie!" „Copile!" Ne cheamă, vrând să ne ridice la vrednicia acestor nume, ștergând numele rușinii și ale păcatului: Orbule! Ologule! Leprosule! Cerșetorule! Vrea să curețe trâmbițele noastre amuțite, astupate de mâlul păcatelor, ca să le facă trâmbițe ale slavei lui Dumnezeu. Fie ca, sunând slava lui Dumnezeu, să fim și noi slăviți în Împărăția sfinților îngeri și a măriților sfinți din ceruri, Împărăția lui Hristos Dumnezeul nostru. A Lui fie slava și lauda, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A DOUĂZECI ȘI OPTA DUPĂ RUSALII
Evanghelia Cinei
Luca 14, 16-24

*Un om oarecare a făcut cină mare și a chemat pe mulți. Și a trimis la ceasul cinei pe sluga sa ca să spună celor chemați: Veniți, că iată toate sunt gata. Și au început toți, unul câte unul, să-și ceară iertare. Cel dintâi i-a zis: Țarină am cumpărat și am nevoie să ies ca s-o văd; te rog, iartă-mă. Și altul a zis: cinci perechi de boi am cumpărat și mă duc să-i încerc; te rog, iartă-mă. Al treilea a zis: femeie mi-am luat și de aceea nu pot veni. Și întorcându-se sluga a spus stăpânului său acestea. Atunci, mâniindu-se, stăpânul casei a zis: Ieși îndată în piețele și ulițele cetății, și pe săraci, și pe neputincioși, și pe orbi, și pe șchiopi adu-i aici. Și a zis sluga: Doamne, s-a făcut precum ai poruncit și tot mai este loc. Și a zis stăpânul către slugă: Ieși la drumuri și la garduri și silește-i să intre, ca să mi se umple casa. Căci zic vouă: Nici unul din bărbații aceia care au fost chemați nu va gusta din cina mea.**

* Omilia la această Evanghelie se află la pagina 448, la Duminica a paisprezecea după Rusalii.

DUMINICA A DOUĂZECI ȘI NOUA DUPĂ RUSALII
Evanghelia vindecării celor zece leproși
Luca 17, 12-19

Intrând într-un sat, L-au întâmpinat zece leproși care stăteau departe, și care au ridicat glasul și au zis: Iisuse, Învățătorule, fie-Ți milă de noi! Și văzându-i, El le-a zis: Duceți-vă și vă arătați preoților. Dar, pe când ei se duceau, s-au curățat. Iar unul dintre ei, văzând că s-a vindecat, s-a întors cu glas mare slăvind pe Dumnezeu. Și a căzut cu fața la pământ, la picioarele lui Iisus, mulțumindu-I, și acela era samarinean. Și răspunzând, Iisus a zis: Au nu zece s-au curățit? Dar cei nouă unde sunt? Nu s-a găsit să se întoarcă și să dea slavă lui Dumnezeu decât numai acesta, care este de alt neam? Și i-a zis: Scoală-te și du-te; credința ta te-a mântuit.

Învățăm din lucruri mici, nefiind întotdeauna în stare să le înțelegem pe cele mari. Nu înțelegem cum anume vede Dumnezeu toți oamenii: să vedem dar cum strălucește soarele, răspândindu-și lumina asupra a tot ce e pe pământ. Dacă nu putem înțelege cum anume sufletul nu poate viețui nici o clipă fără Dumnezeu, să vedem cum trupul nu poate trăi nici o clipă fără aer.

Dacă nu știm de ce Dumnezeu cere ascultare de la oameni, să ne dăm seama de ce capul familiei cere ascultare de la ai săi, regele de la supuși, comandantul de la soldați și arhitectul de la constructori. Dacă nu știm de ce Dumnezeu cere recunoștință de la oameni, să vedem de ce părintele cere recunoștință de la copiii săi. Să ne oprim o clipă aici: de ce părintele cere recunoștință de la copiii săi? De ce stăruie tatăl ca fiul său să se plece cu mulțumită pentru orice lucru, mic sau mare, pe care îl primește de la părinți? De ce fac părinții lucrul acesta? Îi îmbogățește cumva mulțumescul copiilor, sau îi face mai puternici ori mai cu vază în ochii lumii? Nu, nicidecum. Dar atunci nu-i ciudat că, necâștigând nimic de pe urma re-

cunoștinței filiale, părinții își îndeamnă mereu copiii la recunoștință ? Și nu numai părinții evlavioși fac lucrul acesta, ci și necredincioșii !

Nu, nu-i ciudat, ci este înălțător. Iubirea curată îi îndeamnă pe părinți să-i învețe pe copii recunoștința. Și de ce ? Pentru că este spre binele copilului. Pentru că vor ca vlăstarul să fie pom de soi, nu buruiană. Pentru că vor ca copilul lor să treacă prin lumea aceasta cu bine, să viețuiască în pace printre prieteni și dușmani, oriunde s-ar afla. Omul recunoscător este prețuit și bine primit oriunde. Iar cine învață recunoștința, învață și mila, și omul milostiv trece mai slobod prin lumea aceasta.

Să ne întrebăm acum de ce cere Dumnezeu mulțumită de la oameni. De ce a cerut lui Noe, Moise, Avraam și celorlalți strămoși ai noștri să-i aducă jertfe de mulțumire (Facere 8, 20-21; 12, 7-8; 35, 1; Levitic 3) ? De ce Mântuitorul a dat în fiecare zi lumii pildă de mulțumire lui Dumnezeu (Matei 11, 25; 14, 19; 26, 26-7) ? De ce la fel au făcut și apostolii (Fapte 2, 47; 27, 35), cerând credincioșilor să mulțumească pentru orice lucru lui Dumnezeu (Efeseni 5, 20; Coloseni 3, 17) ? Oare ni se par de neînțeles cuvintele marelui Isaia: *Voi pomeni îndurările Domnului, faptele Lui minunate, după tot ce a făcut Domnul pentru noi, și pentru marea bunătate pe care El ne-a mărturisit-o* (Isaia 63, 7) ? Sau îndemnul Psalmistului: *Binecuvintează, suflete al meu, pe Domnul și nu uita toate răsplătirile Lui* (Psalm 102, 2) ? Așadar, de ce Dumnezeu cere mulțumire de la oameni, și de ce oamenii Îi aduc mulțumire lui Dumnezeu ? Din iubire. Mulțumirile oamenilor nu-L fac pe Dumnezeu nici mai slăvit, nici mai puternic, nici mai bogat ori mai viu, ci oamenii sporesc în toate acestea. Recunoștința oamenilor nu-I adaugă lui Dumnezeu nici pace, nici bucurie, ci lor înșiși le adaugă cu îmbelșugare. A mulțumi lui Dumnezeu nu-I schimbă Lui nici starea, nici ființa, ci omului i-o schimbă din temelie. Dumnezeu nu are nevoie de recunoștința noastră, nici de rugăciunile noastre. Dar Domnul, care spune: *Știe Tatăl vostru de cele ce aveți trebuință mai înainte ca să cereți voi de la El* (Matei 6, 8) îndeamnă totodată pe oameni *să se roage totdeauna și să nu-și piardă nădejdea* (Luca 18, 1). Dumnezeu nu are trebuință de rugăciunile noastre, ci totuși ni le cere. Nu are trebuință de mulțumirea noastră, dar ne-o cere — iar mulțumirea nu e altceva decât tot rugăciune, rugăciune de mulțumire.

A mulțumi lui Dumnezeu ne ridică pe noi muritorii din stricăciunea morții, ne dezleagă de ceea ce cu toții trebuie să ne dezlegăm, fie că vrem fie că nu, și ne leagă de Dumnezeu Cel Viu și fără de moarte. Dacă nu vom fi legați de El în viața aceasta, nu vom fi cu El nici în veșnicie. Mulțumirea îl înalță pe mulțumitor și hrănește fapta cea bună, bunăvoirea și toată virtutea. Graiul cel muritor al omului nu poate zugrăvi nici pe departe frumusețea recunoștinței, nici hidoșenia nerecunoștinței, așa cum le înfățișează Evanghelia de astăzi.

În vremea aceea, Iisus *intrând într-un sat, L-au întâmpinat zece leproși care stăteau departe, și care au ridicat glasul și au zis: Iisuse, Învățătorule, fie-Ți milă de noi !* Erau zece leproși. Cumplit lucru este să vezi și numai unul, dar zece ! Un trup acoperit din cap până-n picioare cu pete albe și plăgi care ard ca focul. Un trup care putrezește de viu, un trup în care e mai mult mâzgă decât sânge. Un trup care duhnește și pe dinăuntru și pe dinafară. Așa este un lepros. Iar când lepra ajunge la nas, la gură, la ochi, închipuiți-vă ce aer respiră, ce mâncare mănâncă, ce lume vede unul ca acesta ?

Legea lui Moise oprea cu strășnicie pe leproși să aibă legături cu ceilalți oameni. La fel este și astăzi în locurile unde sunt leproși. Ca să împiedice pe oricine s-ar fi putut apropia de el, leprosul trebuia să strige de departe: „Necurat ! Necurat !" Așa se arată, cuvânt cu cuvânt, în Lege: *Leprosul cel ce are această boală, să fie cu hainele sfâșiate, cu capul descoperit, învelit până la buze, și să strige mereu: necurat ! necurat !* (Levitic 13, 45). Hainele sfâșiate — ca să se vadă lepra; capul descoperit — tot ca să se vadă că e lepros, pentru că leproșilor le cădea părul; cu gura acoperită — de asemenea în semn de recunoaștere; și mai presus de toate, strigătul: *necurat ! necurat !* Leproșii erau alungați din cetăți și sate și duceau o viață mai prejos de a fiarelor; pretutindeni erau goniți, disprețuiți, uitați. *Necurat este,* scrie în Lege, *și să trăiască singuratic și afară din tabără să fie locuința lui* (Levitic 13, 46). Erau ca și morți pentru oameni, deși starea lor era mai rea decât moartea.

Iisus Domnul, Izvorul înfloririi, al frumuseții și al puterii, trecea într-o zi pe lângă aceste zece rămășițe de viață zdrențuite și răumirositoare. Când au descoperit că este El, leproșii de departe *au ridicat glasul și au zis: Iisuse, Învățătorule, fie-Ți milă de noi !* Dar cum și-or fi dat seama nefericiții aceștia de puterea lui Iisus ? Desigur că

cineva, aruncându-le o bucată de pâine, le-o fi spus și lor. Trebuie să le fi ajuns și lor la urechi faima acestui lucru cu totul nou pe lume, care le-a trezit luarea-aminte. Căci nimic altceva nu-i mișcă pe ei, nici schimbarea stăpânirilor, nici războaiele între neamuri, nici înălțarea și căderea orașelor, nici serbările, nici pojarurile, nici cutremurele. Învești mântați în putreziciune, n-aveau în minte decât a lor nefericire, și poate doar pe Cel ce putea să-i dezbrace de haina stricăciunii și să-i îmbrace în sănătate. Auzind faima de mare tămăduitor a lui Iisus, desigur vor fi aflat și despre vindecările de lepră săvârșite de El (Luca 5, 12-13). Trebuie să fi tânjit de multă vreme după fericita întâlnire cu Hristos. Îl așteptau undeva, la marginile câmpiei galileene, acolo unde drumul începe să urce spre colinele Samariei. Iisus trecea în drum spre Ierusalim. Iată, bătea ceasul fericit al întâlnirii, și nu din întâmplare, ci din iconomia lui Dumnezeu. *Iisuse, Învățătorule, fie-Ți milă de noi !* au strigat ei într-un glas, văzându-L că se apropie împreună cu ucenicii. De ce I-au zis: *Învățătorule ?* Pentru că acest cuvânt plin de înțelesuri înseamnă nu numai cineva care dă învățătură, ci un îndrumător, unul care călăuzește prin cuvânt și prin faptă pe calea mântuirii. De ce atunci nu-L numesc: „Doamne" ? Pentru că ei nu știu încă cine este Hristos.

Iisuse, Învățătorule, fie-Ți milă de noi ! au strigat ei cu glas mare. *Și văzându-i, El le-a zis: Duce-ți-vă și vă arătați preoților.* Dar ducându-se ei, s-au curățat. Curățând altădată lepra, Domnul Și-a întins mâna și l-a atins pe lepros, spunând: *Fii curățat ! Și îndată s-a dus lepra de pe el* (Luca 5, 13). În împrejurarea de față însă, nu numai că nu S-a atins de leproși, dar nici măcar nu era aproape de ei, pentru că, ni se spune, *stăteau departe.* Domnul, așadar, le-a vorbit de departe.

De ce i-a trimis Domnul la preoți ? Pentru că era de datoria acestora să-i declare pe leproși necurați și să-i excludă dintre cei sănătoși, și de asemenea să-i declare pe cei vindecați curați, îngăduindu-le întoarcerea între ceilalți oameni (Levitic 13, 34, 44). Domnul nu va schimba Legea, cu atât mai mult cu cât ea nu-i stinghere ște lucrarea, ci dimpotrivă, în împrejurarea de față o înlesnește, pentru că preoții vor vedea cu ochii lor și vor mărturisi că cei zece leproși cu adevărat s-au curățat. Auzind deci ce le spune Domnul și încotro îi trimite, cei zece leproși au ieșit din satul lor ca să facă ce li se ceruse. Dar, pe când mergeau, privindu-se iată că lepra dispăruse ! *Pe când ei se duceau, s-au curățat.* Își priveau trupurile, și erau curate. Se uitau unul la altul, și se încredințau că într-adevăr s-au însănătoșit. Rănile și puroiul și duhoarea trecuseră fără urmă. Lepra care-i acoperise adineauri parcă nici n-ar fi fost.

Cine-ar putea să spună că minunea aceasta n-a fost mai mare decât o înviere din morți ? La un singur cuvânt puternic, zece trupuri leproase, roase de boală, s-au făcut deodată sănătoase și curate. Cu cât te gândești mai mult, cu atât îți dai seama că acest cuvânt n-ar fi putut să vină de la un muritor; că trebuie să fi fost rostit de Dumnezeu prin gură omenească. Rostit de limbă omenească, acest cuvânt a venit din adâncimile de unde a venit și cuvântul de poruncă întru zidirea lumii: *Și a fost așa.* Sunt cuvinte și cuvinte. Sunt cuvinte curate, cuvinte fără păcat, care de aceea sunt puternice. Ele vin din Izvorul începător al veșnicei iubiri. Înaintea lor se deschid toate porțile creației. Lucruri, oameni, boli și duhuri li se supun. Și sunt frânturi de cuvinte, cuvinte tocite, ucise de păcat, care n-au mai multă putere decât suflarea vântului prin trestii; oricât de multe astfel de cuvinte moarte s-ar rosti, rămân ca bătaia fumului în porți de fier. Gândiți-vă dar ce mângâiere de nespus e să cunoaștem în ce Domn puternic și iubitor credem. *Toate câte a vrut Domnul a făcut în cer și pe pământ* (Psalm 134, 6). El este Domnul vieții, Dătătorul de legi al firii, Stăpân peste boală și Biruitor al morții. Nu suntem creați de natura necuvântătoare, ci de El, Domnul Preaînțelept. Nu suntem robi ai legii firii, ci slujitori ai Dumnezeului Celui Viu, Iubitorul de oameni. Nu suntem jucăria întâmplării ci făpturi ale Celui ce a zidit și pe frații noștri mai mari, îngerii și arhanghelii și toate nemuritoarele armii cerești. De suferim în această viață, El știe de ce; dacă păcatul ne face leproși, El are cuvântul mai puternic decât lepra, fie trupească fie sufletească; dacă ne scufundăm, ne întinde mâna-I mântuitoare; dacă murim, ne așteaptă de partea cealaltă a mormântului.

Să ne întoarcem acum la Evanghelia care ne istorisește vindecarea leproșilor, și să privim zugrăvirea cea limpede a recunoștinței și nerecunoștinței. Ce-au făcut leproșii, văzând că s-au curățat ? Iată ce au făcut: dintre toți, doar unul singur s-a întors să-I mulțumească lui Hristos, pe când ceilalți și-au văzut de drum fără să le mai pese de Cel ce le-a făcut lor bine, de Mântuitorul lor.

Iar unul dintre ei, văzând că s-a vindecat, s-a întors cu glas mare slăvind pe Dumnezeu. Și a căzut cu fața la pământ, la picioarele lui Iisus, mulțumindu-I, și acela era samarinean. Acest singur recunoscător, văzând că boala cea înfricoșată s-a luat de la dânsul, și-a tras sufletul scăpat prin minune din strânsoarea cloacei de șerpi veninoși și primul său gând a fost să mulțumească Celui ce l-a scos din stricăciunea sa cea nespusă. Și precum, doar cu puțin mai înainte, strigase cu buzele roase de lepră: *Iisuse, Învățătorule, fie-Ți milă de noi*, așa și acum și-a ridicat glasul și a strigat cu putere, din buze sănătoase și din rărunchi teferi, mulțumind lui Dumnezeu. Dar nu numai atât, ci a alergat înapoi la Binefăcătorul său ca să-I mulțumească. Când a ajuns la Hristos, a căzut în genunchi, în genunchii săi care acum nu mai erau tot o rană ci teferi și puternici, și I-a mulțumit. Trup plin de sănătate, inimă plină de bucurie și ochi plini de lacrimi! Iată omul întreg. Adineauri un morman de carne putredă iar acum iarăși om. Adineauri alungat dintre oameni, acum iarăși deopotrivă cu semenii săi. Adineauri trâmbiță răgușită care nu strigă decât: „Necurat! Necurat!", acum trâmbiță limpede de mulțumire și slavă lui Dumnezeu.

Acest singur recunoscător nu era iudeu, ci samarinean. Samarinenii nu erau iudei, ci erau fie de sânge curat asirian, fie un amestec de stirpe asiriană și iudee, ieșiți anume din acei asiriani aduși odinioară de regele Salmanasar în părțile Siriei după ce strămutase mai întâi pe iudeii de acolo în Asiria (IV Regi 17, 3-6, 24). Iar faptul că acest om recunoscător era de sânge curat asirian se vede din aceea că Domnul a spus: *este de alt neam.*

Și răspunzând, Iisus a zis: Au nu zece s-au curățit? Dar cei nouă unde sunt? Nu s-a găsit să se întoarcă și să dea slavă lui Dumnezeu decât numai acesta, care este de alt neam? Vedeți cu câtă blândețe mustră Domnul nerecunoștința? Nu întreabă decât dacă s-au curățit toți, și de ce n-au venit și ceilalți nouă să mulțumească. Și nu pentru că n-ar fi știut, căci El știa încă mai înainte de a-i întâlni, că aceia se vor vindeca. A pus întrebarea ca pe cea mai ușoară dintre mustrări. Iar noi, cum ne ieșim din fire dacă, dând vreun bănuț unui amărât, acesta nu mulțumește destul! Dar închipuiți-vă numai ce-ar fi dacă, vindecând noi nouă bolnavi (să zicem că ne-ar sta în putință să facem acest lucru), aceștia n-ar veni să ne mulțumească! Câtă furie se revarsă zi de zi între noi asupra nere-

cunoscătorilor! Ce greu e văzduhul pământului de ură și ocări asupra lor, din zori și până-n noapte! Și totuși, cât de puțin fac oamenii unul pentru altul, față de marile lucrări săvârșite fără încetare de Dumnezeu pentru oameni, din leagăn până la mormânt. Iar Dumnezeu nu tună și fulgeră împotriva nerecunoscătorilor, nici nu îi blestemă, ci doar îi dojenește cu blândețe, întrebându-i pe cei ce I se închină: „Dar ceilalți copii ai Mei unde sunt? N-am dat Eu sănătate la mii și mii, iar aici la rugăciune sunteți numai zece? N-am dat lumina soarelui la milioane, iar de mulțumit Îmi mulțumiți numai o sută? N-am împodobit câmpiile cu roade și n-am înmulțit turmele voastre, și doar câțiva îngenuncheați slăvindu-Mă? Unde sunt ceilalți? Unde sunt puternicii care cârmuiesc peste neamuri cu puterea Mea? Unde sunt bogații care s-au îmbogățit cu avuțiile Mele, unde biruitorii care au biruit prin mila Mea? Unde sunt cei ce se veselesc și înfloresc din izvorul Meu? Unde părinții ai căror fii cresc și sporesc din a Mea putere? Unde învățătorii cărora Eu le dau știință și înțelepciune? Unde bolnavii pe care i-am vindecat? Unde păcătoșii ale căror suflete le-am curățat de păcat ca de lepră?

Vedeți, *numai acesta, care este de alt neam,* numai acest străin s-a întors să mulțumească. Dar e cineva străin de Hristos? N-a venit El să mântuiască pe toți oamenii, nu numai pe iudei? Iudeii se fălesc cu faptul că sunt aleșii lui Dumnezeu, că Îl cunosc pe Dumnezeu mai mult decât toate neamurile. Dar iată aici dovada întunericului din mintea lor și a învârtoșării din inima lor. Un păgân, un asirian, are mai multă minte și inimă decât cei ce se fericesc a fi iudei. Din păcate, istoria se repetă astăzi, când unii necredincioși au mintea mai deschisă și inima mai mulțumitoare față de Dumnezeu decât mulți creștini. Mulți musulmani, budiști sau hinduși îi fac de rușine pe creștini cu ardoarea rugăciunilor și recunoștinței lor față de Dumnezeu.

Pilda se încheie cu cuvântul spus de Domnul samarineanului mulțumitor: *Și i-a zis: Scoală-te și du-te; credința ta te-a mântuit.* Vedeți cât de mare este smerenia și blândețea Mântuitorului. El se bucură să cheme pe oameni la împreună-lucrarea cu Sine, vrând prin aceasta să ridice neamul omenesc cel căzut și înjosit. Mai presus de mândria și deșertăciunea omenească, El vrea să-Și împartă vrednicia cu alții. Bogățiile să le împartă cu cei săraci, slava cu cei

umiliți, bucuria cu cei mâhniți. *Credința ta te-a mântuit.* Într-adevăr, acest samarinean crezuse, așa cum și ceilalți nouă leproși crezuseră; dacă n-ar fi crezut, n-ar fi strigat în gura mare: *Iisuse, Învățătorule, fie-Ți milă de noi!* Dar la ce le-a folosit credința? Ar fi putut, cu tot atâta credință, să strige la o mie de doctori faimoși ai lumii: „Ai milă de noi, vindecă-ne!" Ar fi fost în zadar. Iar dacă vreunul din acești mii de doctori pământeni i-ar fi vindecat, vă închipuiți oare că ar fi pus tămăduirea pe seama credinței lor și nu pe a iscusinței sale? Căci doctorii cei muritori, dimpotrivă, obișnuiesc să-și aroge tot meritul lecuirii unui bolnav, chiar dacă bolnavul și-a avut și el partea sa în cumpăna vindecării. Așa se poartă oamenii între dânșii. Dar cu totul altfel se poartă cu oamenii Mântuitorul Hristos. Hristos a încărcat o căruță cu grâne, iar leprosul a aruncat și el în căruță o boabă. Încărcătura de grâne a lui Hristos e puterea Sa dumnezeiască, iar bobul leprosului este credința lui în Hristos. Hristos, adevăratul iubitor de oameni, nu disprețuiește mărunta boabă, ci dimpotrivă, îi dă întâietate față de întreaga-I încărcătură de grâne. El, așadar, nu spune: „Grânarul Meu are să te hrănească". Nu spune: „Te-am vindecat", ci: *Credința ta te-a mântuit.* Câtă mărinimie în cuvântul acesta! Ce învățătură pentru noi toți! Și ce mustrare mândriei omenești!

Să se apropie și să învețe de la Hristos, Domnul Cel Drept, toți cei care acoperă grăuntele de vrednicie al altuia ridicându-și în slăvi propria încărcătură. Aceștia nu-s mai puțin hoți și jefuitori decât bogatul care își înmulțește moșiile cu petecul de pământ al unui sărman. Să se apropie și să învețe de la Hristos, Domnul Cel Adevărat, toți comandanții care acoperă partea soldaților la victorie. Să se apropie și să învețe de la Hristos, Domnul Cel Smerit, toți cei care, îndeletnicindu-se cu negoțul și cu industria, trec sub tăcere meritele lucrătorilor, punând toată reușita pe seama râvnei, chibzuinței și norocului propriu. Să se apropie, în sfârșit, și să învețe de la Hristos, Domnul Cel Iubitor de oameni, tot neamul omenesc, cel care, în orbirea lui, se împăunează cu tot binele, cu toată știința, cu toată izbânda, ascunzând și uitând uriașa parte a lui Dumnezeu în toate. Să se apropie și să învețe cum Dumnezeu nu acoperă nici un grăunte de merit omenesc în uriașa încărcătură a vredniciei Sale, ci dimpotrivă, tăinuie partea Sa, arătând-o pe cea a omului.

Se poate palmă mai grea, mustrare mai grozavă pentru hoția, tâlhăria, grosolănia, mândria și lipsa de dragoste a omului față de Dumnezeu și de semeni? Cu adevărat, oricine mai are întrînsul rușine se va rușina în fața smereniei lui Hristos. Oricine are un dram de conștiință se va căi pentru josnica și prosteasca-i laudă de sine și se va întoarce mulțumitor spre Dumnezeu și spre oameni. Iar recunoștința îl va învăța adevărul, dreptatea și smerenia.

O, de ne-am da noi creștinii seama de mulțimea și felurimea bolilor de care ne vindecă în fiecare zi Hristos! Degrabă atunci ne-am întoarce alegând către El, i-am cădea în genunchi și I-am mulțumi din clipa aceasta și până în ceasul morții, ceas care nu este departe de niciunul din noi. A Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos fie slava și lauda, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A TREIZECEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia tânărului bogat
Luca 18, 18-27

*L-a întrebat un dregător, zicând: Bunule Învățător, ce să fac ca să moștenesc viața de veci ? Iar Iisus i-a zis: Pentru ce mă numești bun ? Nimeni nu este bun. decât numai unul Dumnezeu. Știi poruncile: Să nu preacurvești, să nu ucizi, să nu furi, să nu mărturisești strâmb, cinstește pe tatăl tău și pe mama ta. Iar el a zis: Toare acestea le-am păzit din tinerețile mele. Auzind, Iisus i-a zis: Încă una îți lipsește: Vinde toate câte ai și le împarte săracilor, și vei avea comoară în ceruri; și vino de urmează Mie. Iar el, auzind acstea, s-a întristat, căci era foarte bogat. Și văzându-l întristat, Iisus a zis: Cât de greu vor intra cei ce au averi în împărăția lui Dumnezeu ! Că mai lesne este a trece cămila prin urechile acului decât să intre bogatul în împărăția lui Dumnezeu. Zis-au cei ce ascultau: Și cine poate să se mântuiască ? Iar El a zis: Cele ce sunt cu neputință la oameni sunt cu putință la Dumnezeu.**

* Omilia la această Evanghelie se află la pagina 424, la Duminica a douăsprezecea după Rusalii (Matei 19, 16-26).

DUMINICA A TREIZECI ȘI UNA DUPĂ RUSALII
Evanghelia orbului Bartimeu
Luca 18, 35-43

Și când S-a apropiat Iisus de Ierihon, un orb ședea lângă drum, cerșind. Și, auzind el mulțimea care trecea, întreba ce e aceasta. Și i-au spus că trece Iisus Nazarineanul. Și el a strigat, zicând: Iisuse, Fiule al lui David, fie-Ți milă de mine ! Și cei care mergeau înainte îl certau ca să tacă, iar el cu mult mai mult striga: Fiule al lui David, fie-Ți milă de mine ! Și oprindu-Se, Iisus a poruncit să-l aducă la El; și apropiindu-se, l-a întrebat: Ce voiești să-ți fac ? Iar el a zis: Doamne, să văd ! Și Iisus i-a zis: Vezi ! Credința ta te-a mântuit. Și îndată a văzut și mergea după El, slăvind pe Dumnezeu. Și tot poporul, care văzuse, a dat laudă lui Dumnezeu.

Multe lucruri pe lume sunt rău folosite de oameni. Mulți poartă lanțuri groase de aur la ceas, bunăoară, dar nu pentru că ar fi ceasului de trebuință, ci de ochii altora, ca să se vadă ce podoabă bogată au ei !

Mulți țin cai scumpi și trăsuri elegante, nu pentru că ar avea nevoie de ele, ci ca să ia ochii vecinilor și să-și înciudeze dușmanii. O, nefericiți a căror vrednicie stă în necuvântătorii cai și în roțile moarte !

Mulți se îmbracă nu ca să-și acopere trupurile și să le apere de praf și de frig, ci ca să și le înzorzoneze. O, frumusețe deșartă, pe care o sporește iarba uscată și pielea fiarelor și târâtoarelor !

Mulți își umplu casele cu aur și argint și fel de fel de fleacuri de prisos, ca să aibă ce păzi de hoți până la moarte. O, bieții mei frați, de ce nu vedeți că voi îl păziți de hoți pe hoțul hoților, pe cel care v-a furat tot sufletul și vi l-a lăsat deșert ? Dacă v-ați păzi sufletele cu tot atâta grijă cu câtă vă păziți podoabele, sufletele voastre ar supraviețui podoabelor; dar așa, podoabele rămân — și mor sufletele voastre.

Dar ce să spunem de mâncarea și băutura pe care Dumnezeu le-a lăsat oamenilor ca să-și hrănească trupul dar pe care ei le folosesc

ca să-și ducă acest trup la ruină cu suflet cu tot ? Ce să spunem de grai, pe care l-a lăsat Dumnezeu oamenilor ca să-L slăvească pe El și să se mângâie unii pe alții, și pe care oamenii îl folosesc ca să hulească pe Dumnezeu și să se laude pe sine, ca să cleveteacă și să-și învenineze unii altora sufletele ? Și ce să spunem de minte, pe care a dat-o oamenilor Dumnezeu ca să-și lumineze calea dumnezeiască a adevărului și din care ei își fac ajutor și împreună-lucrător păcatului și stricăciunii ? Și în sfârșit, ce să spunem de inimă, care le-a fost dată oamenilor drept mădular al dragostei, și pe care ei o preschimbă într-un burduf de necurății, desfrâu, trufie și ură ?

Același lucru se poate spune despre ochi, pe care Dumnezeu i-a dat omului nu pentru altceva decât pentru ca, privind lumea aceasta, să vadă oglindindu-se în ea cealaltă lume, cea fără de moarte. Dar, întocmai ca un om care se uită la umbra unui pom uitând de pomul însuși de care ține acea umbră, mulți se uită țintă doar la lumea cea după simțuri, orbi fiind cu totul pentru Dumnezeu și pentru lumea cerească. De ce mai au ochi ? Nu ochii i-au făcut să piardă duhovnicescul ? Nu ochii, în loc să le fie de ajutor pe calea adevărului veșnic, pe cărările dintâi, cele bune, pe care așează Dumnezeu toate sufletele tinere, i-au rătăcit între spinii și hățișurile lumii acesteia, din care nu-i scăpare și care le astupă vederea a orice altceva ? O, câte făpturi omenești — nu mii, ci milioane — și-au pricinuit prin ochi ruina sufletească ! Putem oare să numărăm toți regii care și-au pierdut împărățiile pentru pofta ochilor ? Toți înțelepții care și-au pierdut mințile ? Toți bărbații și femeile de treabă care și-au pierdut firea ? Câte case cu stare n-au ajuns la sapă de lemn pentru zorzoanele femeiești, pentru lucrurile de nimic de care orbii nici nu au nevoie ? Gem spitalele de cei care, păcătuind întâi cu ochii, și-au plătit în urmă cu întunecarea minții și decăderea trupească păcatul. Într-adevăr, de-ar putea cineva socoti toate victimele ochilor lacomi, nu s-ar putea împiedica să nu strige: „Ce bine de orbi !"

Dintre toți orbii care au venit la El, Domnul n-a numit pe nici unul „orb", dar despre bătrânii poporului și despre cărturari a spus că sunt orbi, având ochi dar nevăzând nimic (Matei 13, 15). Orbul trupesc e orb doar o vreme, în lumea aceasta, pe când orbul duhovnicesc e orb și în timp și în veșnicie. Orbenia trupească e un chip palid al orbeniei cu duhul, este un avertisment orbilor cu duhul, care nu-L văd pe Dumnezeu, nici împărăția Lui, ca aceștia să-și vină în fire și să se vindece cât mai au vreme. Prin orbenia trupească Dumnezeu vrea să dezvăluie orbenia celor orbi duhovnicește. Ochii sunt orbi nu de la Dumnezeu ci, la fel ca toate beteșugurile și bolile, de la păcat. Dacă în om n-ar fi orbenia duhului, toți orbii cu trupul și-ar dobândi dintr-o dată vederea. Atâta vreme însă cât mai sunt din cei orbi cu duhul, care nu-L văd pe Dumnezeu, Dumnezeu va da un chip orbirii lor, și anume ochii închiși ai orbilor cu trupul.

Dacă n-ar fi între oameni surzenie și mutenie duhovnicească, toți surzii ar auzi dintr-o dată, și toți muții ar vorbi. Dar câtă vreme sunt oameni care nu au urechi cu care să audă Legea lui Dumnezeu, sau gură să-L slăvească pe Ziditor, Dumnezeu va face din surzi și din muți oglinzi ale surzeniei și muteniei acelora.

Dacă n-ar fi lepră sau ftizie duhovnicească, sau paralizie, sau febră, sau orice altă boală a duhului, toți bolnavii lumii s-ar vindeca dintr-o dată de bolile lor, care apar în trup pentru că duhul bolnav le silește să apară ca să-i descopere starea. Câtă vreme duhul omului va fi bolnav de aceste boli, ele se vor arăta în trupul lui.

Orbirea ochilor trupești are așadar o însemnare adânc duhovnicească, și se înțelege numai în chip duhovnicesc. Cine nu are pricepere duhovnicească nu va cunoaște, nici nu va putea descoperi de ce există pe lume orbirea, surzenia și mutenia trupească, precum și toate celelalte boli și infirmități trupești. Unul ca acesta n-are decât a se minuna de orbirea cuiva, făcându-i-se milă și spunându-și: „Mulțumesc lui Dumnezeu că nu sunt orb !" Dar cine îți spune că nu ești orb ? De ce ți-e milă de unul pe care Pronia ți l-a scos în cale tocmai pentru că-i e milă de tine ? Dacă tu n-ai fi orb cu duhul, n-ar sta acum un orb înaintea ta. El ți-a apărut tocmai ca un diagnostic viu al bolii tale, care e orbirea lăuntrică. Orbul te-a făcut să-ți fie milă de el, iar tu ai scos din buzunar un bănuț și i-ai dat de pomană; cu acestea, nici partea lui nici a ta nu s-a sfârșit. Partea orbului în întâlnirea cu tine este să-ți arate, prin orbenia lui trupească, orbenia ta duhovnicească; iar partea ta este de astă dată să iei aminte la învățătura pe care ți-o dă orbul, să-ți plângi orbirea ta și să alergi să te vindeci cât mai repede.

Unde ai să alergi ? La cine ? Cine în lume vindecă orbii ? Nimeni între muritori. Numai Cel care a dat și vederea trupească și pe cea

duhovnicească, numai El poate să vindece orbirea, pe cea trupească și pe cea duhovnicească.

Dar pentru ce, veți întreba, nu a vindecat Hristos, cu puterea Lui, toți orbii de pe pământ ? Dar făcând aceasta, cum s-ar mai fi văzut oare orbirea cu duhul a omului ? La ce s-ar mai fi scris cărți despre orbirea duhovnicească, dacă oamenii abia înțeleg ce e aceea orbire, chiar și când le stă un orb dinainte ? Atâta vreme cât este orbire duhovnicească, va fi și umbra ei, orbirea trupească.

Să ne oprim asupra Evangheliei de astăzi, și vom vedea de ce Domnul a vindecat acești orbi, și nu alții. *Și când S-a apropiat Iisus de Ierihon, un orb ședea lângă drum, cerșind.* În vremea aceea Iisus călătorea din Galileea la Ierusalim. Ținând drumul dealungul văii Iordanului, a ajuns la cetatea Ierihonului. Aceasta a fost ultima dată când Domnul a venit în acest oraș. Prima oară fusese cu trei ani înainte, când mersese cu mulțimile la Iordan, să Se boteze de Ioan. Ce deosebire între atunci și acum ! Atunci, Domnul mergea printre ceilalți, necunoscut de nimeni, nebăgat în seamă de nimeni din mulțimea de oameni care n-avea ochi decât pentru Ioan, până când acesta a spus: *Iată Mielul lui Dumnezeu !* și: *Acesta este !* (Ioan 1, 29-30). Acum, erau cu El *ucenicii Lui și mulțime mare* (Marcu 10, 46) ; faima Lui era mare, Îi mersese vestea până și printre orbii din Ierihon. Atunci era la începutul lucrării Sale, acum se apropia de sângeroasa ei culme.

În viața lui Hristos toate par întâmplări, desfășurându-se de fapt până în cele mai mici amănunte în chip proniator. *Un orb ședea lângă drum.* Ca din întâmplare ! Și, tot ca din întâmplare, Hristos trecea pe drumul acela. Totul s-a întâmplat cu dumnezeiască rânduială. Domnul avea să deschidă ochii acestui orb trupesc doar cu câteva zile mai înainte ca orbii cei duhovnicești din Ierusalim să-L răstignească pe El. Prin credința acestui orb Domnul a vrut să arate că lumea este răsturnată de păcat, că cei care au ochi nu văd, pe când cei care n-au ochi, văd. A venit în lume *ca cei care nu văd să vadă, iar cei care văd să fie orbi* (Ioan 9, 39), cum Însuși a spus. Cei care în fiecare zi cercetau și tâlcuiau poporului Scripturile, nu au fost în stare să vadă că Iisus este Mesia, Mântuitorul. Din Evanghelia după Marcu vedem că orbul de la Ierihon era fiul unui oarecare Timeus — de unde numele lui: Bartimeu. Matei pomenește doi

orbi, nu unul. Nu e nici o nepotrivire ci, la fel ca și cu cei doi îndrăciți din Gadara, un Evanghelist pomenește doi orbi, iar altul doar pe unul din cei doi orbi, și anume pe cel mai cunoscut în împrejurimi. Se poate că acești doi orbi nici să nu fi fost împreună, ci unul să se fi aflat într-o parte a orașului iar celălalt în altă parte. Pentru că Domnul a săvârșit adesea mai multe minuni într-un loc, a vindecat mai mulți bolnavi într-o zi. Aici se vorbește de unul din cei doi orbi, cel mai cunoscut în partea locului, Bartimeu.

Orbul acesta nu era numai orb, ci și sărac, pentru că ni se spune că *ședea lângă drum, cerșind.* Cerșitul este cariera obișnuită a orbilor. Nu se vede mâna lui Dumnezeu în faptul că cei mai mulți orbi sunt săraci ? Orbul nu vede, dar are să fie văzut de cât mai mulți, ca să fie o pomenire vie a lumii celeilalte. Un orb bogat, trăindu-și orbirea între cei patru pereți ai săi, e de două ori orb: el nici nu vede, nici nu este văzut, și nu este de folos nimănui. Un orb sărac însă n-are încotro, trebuie să iasă la cerșit, să se arate oamenilor.

Bartimeu ședea în praful drumului ca de obicei, cerând de pomană trecătorilor.

Și, auzind el mulțimea care trecea, întreba ce e aceasta. În jurul lui Hristos se îmbulzea mulțime de oameni iar Bartimeu, cu auzul ascuțit pe care, după cum știm, îl au orbii, a auzit acea mulțime gălăgioasă.

Și i-au spus că trece Iisus Nazarineanul. Și el a strigat, zicând: Iisuse, Fiule al lui David, fie-Ți milă de mine ! A fost destul să audă rostindu-se numele lui Iisus, că Bartimeu a și început să strige. Înseamnă că avea cunoștință nu numai de numele lui Hristos, ci și de faptele Lui. Trebuie să fi aflat că Hristos mai vindecase nefericiți ca el. Multă vreme nădăjduise poate că acest Tămăduitor va trece odată și odată și pe drumul unde-și petrecea el zilele, la fel de orb ca și praful în care zăcea, neavând de așteptat, afară de Hristos, decât moartea. Avea gata pregătit pe buze strigătul: *Iisuse, Fiule al lui David, fie-Ți milă de mine !* De ce Îl numește fiu al lui David ? Pentru că Mesia cel așteptat avea să apară din casa lui David, ceea ce se și săvârșise, preacurata Fecioară Maria fiind vlăstar al acestei Case. *Fie-Ți milă de mine !* Fă pentru mine ceea ce numai Tu poți să faci ! Ai milă de mine, de praful din pulberea drumului ! Puțini îmi dau — și nu fără să pregete — un ban să pot trăi și eu. Tu însă îmi poți da totul, îmi poți da tot ce doresc. Și nu doresc decât un singur lucru: să-mi capăt vederea. Cred în mila Ta; cred că mai ușor îmi dai

Tu vedere decât îmi dau oamenii un bănuț. Pentru că Tu ai bogății regești de daruri și milostivire. Ai milă de mine, Iisuse! *Și cei care mergeau înainte îl certau ca să tacă, iar el cu mult mai mult striga: Fiule al lui David, fie-Ți milă de mine!* Lumea Îl înconjura pe Hristos din toate părțile, unii mergeau pe drum înaintea Lui, iar alții după El. Se vede că Bartimeu țipa ca din gură de șarpe, de vreme ce a fost certat, ba poate chiar amenințat. Glasul lui deznădăjduit, acoperind zarva mulțimii, era supărător pentru cei din jur. Dar el știa una și bună: că acum, ori niciodată bate ceasul lui; acum ori niciodată are să fie vindecat de Hristos, iar de nu, va rămâne pentru totdeauna ferecat în noaptea lui cea neagră. De aceea el n-a luat în seamă pe cei care-i cereau să tacă, pe cei care, în fața desăvârșitei lui nenorociri, nu-i puteau da nimic altceva decât un bănuț, ci a strigat mai departe la Cel care putea să-i dea ceea ce numai Dumnezeu poate să dea: *Iisuse, fie-Ți milă de mine!*

Din păcate, în ziua de astăzi sunt mulți orbi din aceștia. Mulți ar vrea să se apropie de Hristos, dar sunt împiedicați de cei ce merg înainte: căpetenii ale poporului, îndrumători, scriitori. Multe suflete care strigă la Hristos sunt luate în râs ori silite să tacă. Și mai degrabă cei sărmani, cei simpli, cu inima neînvârtoșată de răutăți, caută să se apropie de Hristos și strigă după El, pe când cei rătăciți prin desișurile acestei lumi, pierzând drumul cel drept, îi amenință și-i țin departe de Domnul. Așa stau lucrurile cu oamenii, și așa stau lucrurile cu popoare întregi. Astăzi oameni sărmani din mulțimile Europei bunăoară, cheamă pe Hristos ca pe singurul Drept-Călăuzitor și Mântuitor, pe când cei care conduc aceste mulțimi își bat joc de unii ca aceștia, caută să-i facă a tăcea și opresc până și rostirea sfântului și mântuitorului Nume. Dar cei care voiau să-l facă să tacă pe orbul Bartimeu erau mai orbi decât el, după cum și conducătorii, scriitorii și așa-zișii luminători ai națiunilor din Europa sunt mai orbi decât țăranii aceleiași Europe. Și astfel se arată adevărul spuselor lui Hristos: *ca cei care nu văd să vadă, iar cei care văd să fie orbi* (Ioan 9, 39).

Ce pildă minunată de stăruință în credință ne dă orbul Bartimeu! Amenințat fiind, nu se da în lături. Certat fiind, nu înceta să strige. La ce bun să asculte de trestia uscată, la fel de oarbă pe dinăuntru ca și el pe dinafară? Sufletul său cel însetat simțea că din Hristos curge în valuri viața desăvârșită. Simțea că Iisus, Cel de-

spre care auzise atâtea și la care se gândise atâta, poartă cerul pe creștetul Său, înțelepciune în graiul Său, milă în inima Sa și vindecare pe brațele Sale. Ce erau toți fariseii, arhiereii și cărturarii, pe lângă El? Ce erau toți aceștia care se trufeau cu știința lumii și se înfruntau pentru cărți și pentru idei? Trestie uscată, fâșâit gol! Oase uscate zdrăngănind laolaltă! Atâta știință, atâta înțelepciune și putere, care împreună nu-i pot da unui amărât de orb decât câțiva bănuți murdari, agonisiți prin cine știe ce mijloace necurate! Ei îl amenințau și-și ridicau asupra lui pumnul, căutând să-l facă să tacă tocmai acum, când era de față adevăratul Înțelept, adevăratul Iubitor de oameni și adevăratul Doctor, Cel care cu sfintele Sale picioare dă preț pulberii așternute peste găurile ce fuseseră odinioară ochii lui Bartimeu. Tocmai pe ei să-i asculte în ceasul acesta prielnic? De fâșâitul trestiei seci să se teamă și de zăngănitul oaselor moarte? Nu, Bartimeu! Mai bine să mori sub loviturile lor decât să rămâi aici, la margine de drum, legat de banii lor. Nu, creștini, nu! Niciodată, pentru nimic în lume să nu vă temeți de cei ce stau între voi și Hristos, chiar de-ar purta aceștia coroane împărătești și-ar ține sceptre de fier în mâinile lor și ar avea capetele pline de toată știința de pe pământ! Pe lângă Hristos nu-s decât trestie uscată, oase moarte. Nici ei nu văd și nici ție nu-ți pot da vedere; nici viață nu au, nici nu pot să-ți dea viață; nu știu nimic și nici pe tine nu pot să te învețe. Toată puterea, averea și știința lor stă în banii pe care-i cerșesc lumii trupești și acesta este singurul lucru pe care ți-l pot da și ție. O, creștine, strigă la Hristos la fel cu acest orb! Strigă mai mult și mai tare, până ce te va auzi. Ce dacă ești amenințat? Ce dacă ești batjocorit de orbii cei duhovnicești? Să fâșâie trestia seacă! Să zăngăne oasele moarte! Tu strigă mai departe: *Iisuse, fie-Ți milă de mine!*

Orbul Bartimeu nu era orb cu duhul. Credința lui tare în Hristos dădea duhului său vedere. Cu duhul vedea pe Dumnezeu, chiar nevăzând zidirea Lui. Asculta și auzea ceea ce-i mai de preț, ceea ce e puternic, fără de moarte, dăinuitor, nestricăcios, veșnic viu și plin de bucurie. Iar cei care voiau să-l facă să tacă erau orbi de nevindecat. În zadar alergau în fața lui Hristos. Mai orbi decât Bartimeu, nu știau înaintea cui aleargă, nu știau cine vine după dânșii. Ce semn înfricoșat pentru preoții de astăzi, pentru cei ce merg în fruntea poporului și-l călăuzesc în viața duhovnicească!

Să intre aceștia în cămara inimii lor și să se întrebe dacă sunt tot atât de văzători cât Bartimeu, care nu vedea nici pomi, nici munți, nici fiare sălbatice, ci care vedea pe Dumnezeu în duhul său; care privea și vedea dumnezeirea Domnului nostru. Nu seamănă ei în multe privințe cu acei mergători înaintea lui Hristos ? La fel amenință și ei pe cei credincioși; la fel iau în derâdere sufletele lor și strigătul lor către Hristos; la fel îndeamnă la tăcere și caută să împiedice rugăciunea adevăraților rugători !

Apropiindu-Se de orbul Bartimeu, Domnul i-a auzit strigătul, i-a auzit și pe cei ce-l certau. *Și oprindu-Se, Iisus a poruncit să-l aducă la El.* Câte mii de trecători nu-și văzuseră de drum mai departe, fără să se oprească lângă el o clipă, fără să-i dea un semn de milostivire ! Mai degrabă aveau grijă să-l facă să tacă, să-și cruțe urechile. Dar Hristos S-a oprit. Și cum putea să nu se oprească lângă acest orb care era om, când a venit în lume anume pentru oameni ? Cum să treacă nepăsător pe lângă un suflet simțitor care strigă deznădăjduit ? De ce S-ar grăbi spre Ierusalimul lui Irod, Pilat și Caiafa, acei răi mai orbi decât sărmanul Bartimeu ? Acesta Îi cere mântuire, pe când aceia Îi pregătesc cruce.

S-a oprit și a poruncit hapsânilor care mergeau înainte să-i arate nefericitului lor frate puțină milă. O, cum le poruncește și astăzi Hristos tuturor celor din frunte, care urmăresc așa-zisul progres în vreme ce frații lor se zbat plângând și strigând în praful drumului ce duce la această minciună, să se oprească ! Pentru Hristos omul e mai de preț decât toată civilizația, decât toate universitățile, cărțile, mașinile falsei înaintări. Mila e mai mult decât toate cuvântările, decât toate produsele iscusinței omenești. Progresiștii aceștia ce o iau înaintea lui Hristos caută câștigul cel mai mic, pe când Hristos pe cel mai mare. Ei adună și împart mărunțiș, pe când Hristos, Cel cu adevărat bogat, are și împarte cele mai mari bunătăți.

Evanghelistul Marcu ne mai spune că, poruncind Hristos să-I fie adus Bartimeu, cineva din mulțime s-a dus la orb și l-a chemat: *Îndrăznește, scoală-te ! Te cheamă ! Iar orbul, lepădând haina de pe el, a sărit în picioare și a venit la Hristos* (Marcu 10, 49-50). De aici se vede că până atunci Bartimeu ședea în drum strigând cât îl țineau puterile, ca să fie auzit de Hristos. De parcă nici nu s-ar mai fi putut ține pe picioare de frică: nu cumva să treacă pe lângă el fără să-l

audă. Dar fiind chemat, de bucurie a țâșnit, a aruncat haina de pe el, și s-a dus la Hristos.

Cuvântul acesta are un tâlc adânc; de fapt cuprinde tot chipul mântuirii noastre. Și noi, orbi cu duhul, zăcem în praful acestei lumi. Simțind prezența lui Dumnezeu ne dăm seama de orbirea noastră pricinuită de păcat, de slăbiciunea, de necurăția și nimicnicia noastră. Atunci începem să strigăm plângând la Dumnezeu, cerând ajutor, dar tot neridicându-ne din țărână, pentru că nu ne putem ridica singuri din mocirla păcatului, oricât de mult l-am urî, până ce nu ne încredințăm că Dumnezeu Și-a plecat urechea la plânsul nostru. *Îndrăznește, scoală-te ! Te cheamă !* Păcătosul care și-a venit în fire trebuie să audă acest cuvânt ca să se poată ridica din păcat și să se apropie în chip hotărâtor de Domnul. Pentru că, simțindu-și păcătoșenia înaintea lui Dumnezeu, pe om îl cuprinde spaima, zace ca înlemnit, cutremurat de frică și strigă după ajutorul lui Dumnezeu. Are nevoie de cineva care să-i spună să nu se teamă, să se ridice, să iasă din noroiul păcătoșeniei și neputinței sale, pentru că Dumnezeu îl cheamă. Cine are să-i spună păcătosului care se deșteaptă toate acestea ? Biserica. Ea îmbărbătează pe păcătoși, îi ajută să se ridice, îi încredințează de mila lui Dumnezeu și e gata în orice clipă să spună oricui strigă după mântuire: *Îndrăznește, scoală-te ! Te cheamă !*

De ce își leapădă Bartimeu haina înainte să vină la Hristos ? Și lucrul acesta înseamnă ceva. Înseamnă țesătura de păcat și stricăciune în care e îmbrăcat sufletul păcătosului, grea ca plumbul, care îl împiedică să stea drept și să vină la Hristos. Trebuie să arunce de pe sufletul său zdreanța murdară, grea, apăsătoare, să zvârle departe tot păcatul, ca să fie în stare să se ridice și să se apropie de Dumnezeu.

Tremurând ca frunza, orbul Bartimeu s-a apropiat de Hristos. *Și apropiindu-se, l-a întrebat: Ce voiești să-ți fac ? Iar el a zis: Doamne, să văd !* Dar Hristos știa ce vrea de la El orbul, de ce l-a mai întrebat ? Știa nu numai ce vrea orbul, ci știa, mai înainte de a intra în Ierihon, tot ce avea să se întâmple în acea zi în oraș. Cel ce a profețit dărmarea Ierusalimului și împrăștierea iudeilor pe toată fața lumii, cine a văzut sfârșitul lumii și Judecata de Apoi cu mii de ani înainte de a fi toate acestea, ușor putea pătrunde ce avea să fie atunci în Ierihon și ce voia de la El orbul Bartimeu. N-a întrebat,

așadar, pentru că n-ar fi știut, ci în folosul lui Bartimeu și al celor de față.

În folosul lui Bartimeu, pentru ca el să arate limpede ce dorește, să-și toarne în cuvânt simțirea inimii. Astfel Domnul ne învață ca, în orice rugăciune, să cuvântăm limpede. Rugăciunea cuprinsă în cuvinte limpezește, curăță și întărește rugăciunea inimii. Domnul a mai întrebat și pentru popor, ca toți să audă ce-i cere Lui orbul: să audă că orbul Bartimeu nu-i cere de pomană bani, ci-i cere de pomană ceea ce muritorii nu-i pot da, ci numai Dumnezeu.

Până atunci Bartimeu nu spusese ce vrea; doar strigase: *Fie-Ți milă de mine !* Dar tot așa strigase și la ceilalți trecători, de la care aștepta un ban. Se poate să fi strigat oricui trecea pe acolo: „Fie-ți milă de mine !" Iată de ce a cerut Domnul să-I spună Lui, în fața tuturor, ce vrea.

Doamne, să văd ! a răspuns Bartimeu. *Doamne, să văd !* Observați că, venind la Hristos, Bartimeu nu i-a mai spus: *Iisuse*, nici: *Fiule al lui David*, ci: *Doamne*. Venind la Hristos, așadar, a venit la cunoștința că Iisus este Domnul. La fel se întâmplă cu orice credincios: de departe, Hristos pare un om obișnuit, chiar dacă un om mare. De departe Îl numim cu nume obișnuit, nume de om, și vorbim despre stirpea Lui omenească. Dar când venim la El, când Îi simțim suflarea atotputernică și dătătoare de viață, abia atunci ajungem să cunoaștem că obârșia Lui e în ceruri, că El nu este din lumea aceasta, că a venit din veșnicie ca să ne cerceteze pe noi, cei trecători în vreme, și că este cu adevărat Domnul.

Doamne, să văd !, a spus tremurând orbul. *Și Iisus i-a zis: Vezi ! Credința ta te-a mântuit. Și îndată a văzut și mergea după El, slăvind pe Dumnezeu. Și tot poporul, care văzuse, a dat laudă lui Dumnezeu.* Doar un cuvânt plin de putere, și orbul Bartimeu a văzut. *Vezi !* Nici vorbă de sugestie, despre care vorbesc mulți blasfematori de astăzi, ci cuvânt tare, cuvânt dumnezeiesc, cuvânt care, odată rostit, produce lucrarea. La fel ca în începuturile Zidirii, când a spus Dumnezeu: *Să fie lumină ! Și a fost lumină* (Facere 1, 3). Sugestia e arma vulpii împotriva puilor, nu lucrul lui Dumnezeu cu oamenii. Dacă cei orbi duhovnicește explică minunea aceasta zicând că e sugestie (pentru că puterea și prezența lui Dumnezeu le sunt de nesuferit) să explice atunci tot prin sugestie și uscarea, la cuvântul lui Hristos, a smochinului neroditor, și liniștirea furtunii, și încetarea vântului. Dar cine-și poate închipui că un pom se usucă la sugestia cuiva, sau că poți sugestiona stihiile ?

Credința ta te-a mântuit. Domnul a spus aceasta ca să-i învețe pe oameni smerenia. Adesea vorbea astfel celor pe care îi vindeca de boli cumplite. Așa i-a spus femeii cu curgere de sânge, care suferise doisprezece ani și se vindecase doar atingând veșmântul lui Hristos: *Îndrăznește, fiică; credința ta te-a mântuit* (Matei 9, 22). Dar cum să-i fi ajutat credința pe mulțimea de îndrăciți vindecați de Hristos ? Ce credință a ajutat-o pe văduva din Nain când Domnul l-a înviat deodată pe fiul ei, fără ca nimeni să fi cerut sau măcar să fi așteptat lucrul acesta ? Nu l-a înviat Domnul pe Lazăr în fața Martei și Mariei, care se îndoiau, iar nicidecum drept răspuns la credința lor ? Fapta de a fi dat vedere orbului Bartimeu a fost așadar fapta puterii lui Hristos, dar Domnul a pus-o și pe seama credinței acestuia, ca să ne învețe smerenia și ca să sfărâme capul mândriei satanice din cei care, zvârlind câțiva firfirici unui orb, se umflă în sinea lor de parcă cine știe ce lucru mare ar fi săvârșit. Apostolul Pavel vorbește în duhul smereniei lui Hristos când spune: *Nu faceți nimic din duh de ceartă, nici din slavă deșartă, ci cu smerenie unul pe altul socotească-l mai de cinste decât este el însuși* (Filipeni 2, 3). Vorbindu-i în acest chip lui Bartimeu, Domnul vrea să cinstească vrednicia omului, să arate că oamenii sunt chemați să fie împreună-lucrători cu Dumnezeu întru tot binele. Iar dacă vrei să știi în ce chip anume poți fi împreună-lucrător cu Dumnezeu, află că acest lucru se poate prin credința în Hristos Domnul. Aceasta este singurul lucru care ți se cere, și singurul lucru pe care îl poți face. Crede numai, și Dumnezeu va săvârși ceea ce voiești, pentru credința ta.

Și îndată a văzut și mergea după El, slăvind pe Dumnezeu. Cum a deschis ochii, Bartimeu L-a văzut în fața lui pe Hristos. Fericit a fost el, având în fața ochilor săi de abia deschiși lucrul cel mai vrednic de a fi privit ! De-acum nu-și mai putea lua ochii de la atâta frumusețe și slavă, ci mergea, ca legat, după Domnul. La ce altceva să se fi uitat ? La Ierihonul cel murdar, unde se chinuise atâta amar de vreme ? La iarba gata să se ofilească ? La norii în risipire ? Sau la vitele duse la tăiere ? Sau la oamenii ce se îndreaptă spre mormânt ? Sau la felurimea făpturilor născute în durere, viețuind în durere și murind în durere ? Nu ! Bartimeu privea la Domnul Cel fără de moar-

te, la Cel mai tare decât lumea, mai tare decât mormântul și mai tare decât toate puterile întunericului; și privirea lui Bartimeu a rămas ațintită asupra Lui. Tot ce poate omul vedea pe lume îi îndreaptă privirea spre cea mai dulce vedere: vederea lui Dumnezeu. Dacă ochii nu-i slujesc omului întru această vedere, atunci îi arată o cu totul alta: priveliștea hățișurilor întunecate, a spinilor, a beznei duhovnicești și a pierzării celei de pe urmă.

Bartimeu, de cum și-a căpătat vederea, L-a văzut pe Dumnezeu fără mijlocirea naturii, și nici nu mai dorea să vadă altceva. De ce să privească chipul morții când are în față Viața ? De ce să se uite la cele trecătoare cânnd are în față Statornicia ? De ce să se țină de lucrurile slabe ale lumii când s-a lipit de Cel Atotputernic ? *Și mergea după El, slăvind pe Dumnezeu.* Ochii îi cârmuiau picioarele și graiul, trupul și sufletul. Văzându-L pe Hristos, a înțeles la ce e bun graiul: la a-L slăvi pe Dumnezeu. Și a început să slăvească și să laude pe Dumnezeu. Astfel Bartimeu nu și-a folosit ochii spre pierzare ci spre ceea ce i-a făcut Dumnezeu să fie: spre a privi slava lui Dumnezeu. Și toată mulțimea care era acolo și a văzut acea slăvită minune a mulțumit lui Dumnezeu. Darul făcut de Domnul lui Bartimeu a trecut repede și la alții, încât mulți din cei ce se îndoiau și mulți din cei necredincioși, care fuseseră mai înainte orbiți de îndoială și necredință, și-au deschis ochii duhovnicești și au început să laude pe Dumnezeu.

Ce s-a întâmplat cu orbul Bartimeu se întâmplă și astăzi multor orbi cu duhul, când aceștia încep să vadă. Ei urmează lui Hristos și nu mai privesc la nimic altceva. Îl slăvesc pe Dumnezeu și nu mai laudă nimic altceva.

O, ce bolniță mare e lumea aceasta ! Și cea mai mare parte a bolnavilor dintrînsa sunt orbii, iar singurul doctor aici este Hristos Domnul. O, ce plin de praf e drumul Ierihonului acestei lumi ! Și ce gloată întunecată alergă pe el ! Și Unul singur trece prin adunătura aceasta cu puterea de a da vedere tuturor orbilor. Este Hristos. Un orb cu ochii trupești, Bartimeu, s-a ridicat odată din mijlocul acestei mulțimi de orbi duhovnicești. La fel e și astăzi. Și astăzi numărul celor orbi trupește e mic față de uriașa mulțime a orbilor cu duhul, cărora cei dintâi le stau înainte ca un semn viu, o zugrăveală vie, un diagnostic viu. Și cum numărul orbilor duhovnicești e în creștere, și orbii trupești sunt mai mulți. Cultura europeană poate să ascundă orbii trupești prin spitale, numărul lor însă nu-l poate împuțina. Poate să-i închidă acolo, ca să nu-i vadă lumea, acesta însă e lucrul cel mai rău pentru lume, căci cei fără de număr duhovnicește orbi nu-și mai au zugrăvit chipul sufletului lor pe la colțurile străzilor și pe la răspântii, nu-și mai pot citi acolo numele bolii lor.

Plecând din Ierihon, Domnul a mers la Ierusalim, unde a fost ucis de orbii cu duhul — Irod, Pilat și Caiafa, laolaltă cu șleahta oarbă a cărturarilor și fariseilor. Mormântul însă de-abia L-a ținut trei zile, apoi I-a dat drumul. Domnul putea porunci pământului să-I dea drumul așa cum a poruncit orbirii lui Bartimeu să se ducă de la ochii acestuia. Mormântul lui Hristos s-a făcut ochiul strălucitor al întregii lumi. Domnul a înviat din morți, și este viu, nevăzut vederii trupești dar văzut de ochii duhovnicești. Merge prin pulberea drumurilor acestei lumi și așteaptă ca vreun orb să-L strige: *„Doamne Iisuse, miluiește-mă !"* E gata să miluiască pe oricine plânge înaintea Lui, așa cum a miluit pe orbul Bartimeu. Cei ce vor primi de la El vedere duhovnicească vor merge după El slăvind pe Dumnezeu. Slavă Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

DUMINICA A TREIZECI ȘI DOUA DUPĂ RUSALII
Evanghelia lui Zaheu
Luca 19, 1-10

În vremea aceea Iisus *intrând, trecea prin Ierihon. Și iată un bărbat, cu numele Zaheu, și acesta era mai-marele vameșilor și era bogat. Și căuta să vadă cine este, dar nu putea de mulțime, pentru că era mic de statură. Și alergând el înainte, s-a suit într-un sicomor, ca să-l vadă, căci pe acolo avea să treacă. Și când a sosit la locul acela, Iisus, privind în sus, a zis către el: Zahee, coboară-te degrabă, căci astăzi în casa ta trebuie să rămân. Și a coborât degrabă și L-a primit, bucurându-se. Și văzând, toți murmurau, zicând că a intrat să găzduiască la un om păcătos. Iar Zaheu, stând, a zis către Domnul: Iată, jumătate din averea mea, Doamne, o dau săracilor și, dacă am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit. Și a zis către el Iisus: Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia, căci și acesta este fiu al lui Avraam. Căci Fiul Omului a venit să caute și să mântuiască pe cel pierdut.*

Cine vrea să-L vadă pe Hristos trebuie să se ridice în duh deasupra naturii, pentru că Hristos este mai mare decât natura. Mai ușor este să vezi un munte înalt de pe o colină decât din vale. Zaheu era mic de statură și, vrând să-L vadă pe Hristos, s-a suit într-un copac înalt.

Cine vrea să-L întâlnească pe Hristos trebuie să se curățească, pentru că-L întâlnește pe Sfântul Sfinților. Zaheu era întinat de iubirea de argint și nemilostivire și, când s-a întâlnit cu Hristos, s-a grăbit să se curețe prin pocăință și facere de bine.

Căința este părăsirea cărărilor rele bătătorite de picioarele oamenilor, precum și de gândurile și dorințele lor, și întoarcerea pe o cale nouă: calea lui Hristos. Dar cum să se pocăiască păcătosul până ce nu-L întâlnește pe Domnul în inima sa și nu își cunoaște rușinea ? Mai înainte de a-L vedea pe Hristos cu ochii, micuțul Zaheu L-a întâlnit în inima sa și s-a rușinat de căile sale.

Căința este durerea pentru amăgirea în care s-a complăcut atât de mult păcătosul. Mult, foarte mult, până când l-a străpuns durerea înșelării. Însă durerea aceasta de sine duce la deznădejde și la pierzare dacă nu merge mână-n mână cu rușinea și cu frica de Dumnezeu. Doar așa este vindecătoare, doar așa nu vatămă. Fericitul Augustin a simțit durerea aceasta de moarte, care l-ar fi ucis dacă n-ar fi ajuns degrabă la rușine și la frica de Dumnezeu.

Căința este străvederea dintr-o dată a leprei care te roade și strigătul de ajutor către Vindecătorul. E ca și cum un om având părul negru și neprivindu-se multă vreme în oglindă s-ar uita deodată și s-ar vedea cu părul albit. Asemeni omului acestuia e și păcătosul care crede fără grijă despre sine că e sănătos la suflet, până într-o zi când ochii i se deschid și vede că e plin de lepră. Dar până nu se uită într-o oglindă cum are să vadă lepra de pe sine ? Unde e acea oglindă ?

Oglinda e Hristos, oglinda în care fiecare se vede așa cum este. Este singura oglindă ce li s-a dat oamenilor ca să se uite și să se vadă așa cum sunt. În Hristos, în oglinda cea clară, fiecare se vede urât și bolnav; și mai vede și chipul său cel dintâi, așa cum l-a avut și așa cum trebuie să-l mai aibă. Păcătosul Zaheu, înfloritor și vioi pe dinafară, văzându-L pe Hristos a văzut și cumplita lepră care-l acoperea, și durerea pentru care alt leac nu e pe pământ decât Hristos.

Căința e începutul lepădării de voia proprie, începutul supunerii în fața voii lui Dumnezeu. Trăind în voia sa, omul ajunge curând în vizuina fiarelor, în ocolul vitelor, lipsit de vrednicia sa împărătească. Nu este om pe pământ care să fi trăit după voia sa și să fi rămas om. „Om" nu e niciodată sinonim cu „voie proprie"; om în toată puterea cuvântului e numai acela care se supune unei voințe mai înalte, voința dreaptă și nebiruită a lui Dumnezeu. Cine trăiește după voia sa trăiește în nebunie, în întuneric și în scrâșnirea dinților. Însuși trupul îi e întuneric și scrâșnet, la fel și sufletul. Voia de sine deschide ușa viermelui neadormit care devoră și trupul și sufletul. Căința este descoperirea cuibului de șerpi din sine însuși. „Vai mie", strigă înspăimântat păcătosul ai cărui ochi s-au deschis și vede, „Vai mie, de unde au crescut în mine viermii aceștia ? Cine mă va izbăvi de ei ?"

Evanghelia de astăzi ne înfățișează un păcătos care s-a întors. Este Zaheu cel mic de stat, care s-a înălțat ca să-L vadă pe Hristos Cel Preaînalt; care s-a curățit prin pocăință ca să-L întâlnească pe

Hristos Cel Preacurat; care s-a vindecat de lepra avariției prin puterea lui Hristos Cel Atotputernic. Domnul a întors mulți păcătoși la pocăință; a găsit și a mântuit mulți din cei ce erau pierduți; a chemat la El mulți rătăciți și i-a adus pe calea cea dreaptă. Din dumnezeiască rânduială, în Evanghelie sunt pomenite doar câteva pilde de pocăință, pline însă de învățăminte din neam în neam. Pilda Apostolului Petru ne arată căderea în mai multe rânduri din pricina fricii de oameni, și căința înnoită ca răspuns la dragostea lui Dumnezeu. Pilda femeii păcătoase ne dezvăluie lepra desfrâului și vindecarea de lepra aceasta. Pilda lui Zaheu ne arată lepra lăcomiei și vindecarea de ea. Pilda tâlharului pocăit pe cruce ne arată putința mântuirii și puterea mântuitoare a căinței fie și pentru cei mai mari nelegiuiți, și fie și în ultima clipă: a morții. Toate acestea sunt pilde ale unei căințe pline de nădejde, care duce la viață. Ele ne stau dinainte tocmai pentru ca, în păcătoșenia noastră, să putem alege calea mântuirii. Dar mai este și o căință care duce la moarte, deznădejde și ucidere de sine, și aceasta a fost căința vânzătorului Iuda: *Am greșit vânzând sânge nevinovat... și, ducându-se, s-a spânzurat* (Matei 27, 4-5). O astfel de căință, ce duce la deznădejde și omor, nu e căința creștină cea binecuvântată, ci mânie satanică asupra sa însuși, asupra lumii și a vieții. Dar să ne oprim astăzi asupra minunatei pilde de pocăință a mărunțelului Zaheu, despre care ni se vorbește în Evanghelia de astăzi.

În vremea aceea Iisus *intrând, trecea prin Ierihon. Și iată un bărbat, cu numele Zaheu, și acesta era mai-marele vameșilor și era bogat. Și căuta să vadă cine este, dar nu putea de mulțime, pentru că era mic de statură. Și alergând el înainte, s-a suit într-un sicomor, ca să-l vadă, căci pe acolo avea să treacă.* În Ierihon Domnul tocmai săvârșise o altă mare minune: dăduse vedere orbului Bartimeu. Ceea ce face acum pentru Zaheu nu-i mai puțin decât vindecarea orbului. Lui Bartimeu i-a deschis ochii trupești, iar lui Zaheu pe cei duhovnicești. A smuls orbirea de pe ochii lui Bartimeu și de pe sufletul lui Zaheu. A tăiat lui Bartimeu fereastră prin care să privească minunile lui Dumnezeu din lumea văzută, iar lui Zaheu fereastră spre minunile din lumea cerească. Minunea săvârșită cu Bartimeu apare și mai strălucitoare prin cea săvârșită cu Zaheu. Deschiderea ochilor trupești trebuie să slujească deschiderii celor duhovnicești. Fiecare minune a lui Hristos a avut în primul rând un rost duhovnicesc,

acesta fiind îndeobște vindecarea omului de orbirea duhului, deschiderea ochiului lăuntric spre vederea lui Dumnezeu, a puterii și milostivirii Lui. La vindecarea celor zece leproși scopul acesta a fost numai în parte atins, pentru că numai unul din cei zece s-a vindecat și în duh, întorcându-se să mulțumească Domnului (Luca 17, 12-19). Cu orbul Bartimeu însă, ca și cu cei mai mulți alții, scopul a fost atins pe deplin. Primindu-și vederea trupească la cuvântul Domnului, Bartimeu a primit îndată și vedere duhovnicească, pentru că și-a dat îndată seama de prezența, puterea și milostivirea lui Dumnezeu: *Și îndată a văzut și mergea după El, slăvind pe Dumnezeu.* (Luca 18, 43).

Nu numai Bartimeu și-a căpătat vederea, ci mulți alții, văzând minunea, și-au deschis ochii duhovnicești, pentru că spune: *Și tot poporul, care văzuse, a dat laudă lui Dumnezeu.* Se prea poate ca minunea să-l fi înrâurit și pe Zaheu vameșul, să fi deschis și ochii duhului său. Fără îndoială că auzise multe despre Iisus, de vreme ce s-a născut întrînsul o asemenea dorință de a-L vedea. Și dorința a fost atât de mare încât l-a împins înaintea mulțimii de oameni mai înalți decât el și l-a făcut să se urce într-un copac, numai să-L vadă.

Vameșii erau socotiți păcătoși și necurați pentru că, încasând taxele, trăgeau fără milă spuza pe turta lor. De aceea erau ținuți în rând cu păgânii (Matei 18, 17). Iar dacă vameșii se bucurau de un asemenea renume, cum trebuie să fi fost priviți mai-marii lor! Iar Zaheu se număra printre aceștia. Era mai-mare peste vameși, și era bogat: prilej de a fi și disprețuit, și pizmuit. Dispreț și invidie — iată cele două pietre de moară între care e strivit în viața aceasta păcătosul bogat. Dar în Zaheu păcătosul s-a deșteptat Zaheu-omul, întunecat până atunci de cel mai dinainte, și acesta s-a grăbit să se înalțe ca să-L vadă pe Omul fără de păcat, să vadă chipul său cel dintâi, curat și neschimbat. Zaheu a alergat așadar și s-a suit, ca pe o scară, într-un sicomor ce creștea pe marginea drumului pe unde avea să treacă Domnul.

Și când a sosit la locul acela, Iisus, privind în sus, a zis către el: Zahee, coboară-te degrabă, căci astăzi în casa ta trebuie să rămân. Din cuvintele acestea se vede că nu Zaheu L-a zărit mai întâi pe Domnul, ci Domnul pe el: *Iisus, privind în sus, a zis...* Domnul l-a chemat pe Zaheu. L-a văzut pe Zaheu în duh cu mult mai înainte de a da cu ochii de el *când a sosit la locul acela.* L-a văzut încă mai înainte ca el

să se desprindă de mulțime și să suie în vârful pomului. O, cum le pătrunde toate Dumnezeul nostru ! Ne vede, și noi nici nu ne dăm seama. Îl căutăm cu trudă, iar El ne-a și aflat. Doar să ne îndreptăm spre El ochii minții, dorind din toată inima sa-L vedem, și El ni se va și arăta și ne va chema pe nume, îndemnându-ne să coborâm din înălțimea primejdioasă a cugetării după simțuri în inimă, în casa noastră cea adevărată, prin rugăciune. Atunci ne va spune Domnul, fiecăruia: *astăzi în casa ta trebuie să rămân.* Când mintea omului coboară în inimă și, tinde, scăldată în lacrimi, spre Dumnezeul cel viu, inima se face loc de întâlnire între Dumnezeu și om. Și acesta este înțelesul adânc, duhovnicesc, al celor întâmplate cu Zaheu.

Și a coborât degrabă și L-a primit, bucurându-se. Cum să nu se fi grăbit la glasul care a adus morții la viață, a liniștit vânturile, a vindecat nebunii și a topit în lacrimi inimile păcătoșilor ? Cum să nu-L primească pe cel pe care voise să-L vadă măcar o clipă, de departe ? Cum să nu se bucure cu bucurie negrăită când L-a văzut în casa lui, al cărei prag nu îndrăzneau să-l treacă decât păcătoșii înverșunați ? Dar așa e iubirea Domnului. Așa e dăruirea Lui. Pescarilor deznădăjduiți le-a umplut mrejele care nu mai încăpeau de mulțimea peștilor; în pustie a hrănit mii de oameni flămânzi după care au mai rămas încă multe coșuri cu rămășițe; bolnavilor care-i cereau ajutorul le-a dat vindecare nu numai trupească, ci și sufletească. Nu iarta păcătosului un singur păcat, ci pe toate. Fapte regești, milă regească, regească mărinimie ! Așa și acum: Zaheu căuta doar să-L vadă puțin, dar El l-a chemat și s-a dus sub acoperișul lui. Așa face Domnul. Să vedem acum ce fac oamenii de rând, trufași și plini de sine:

Și văzând, toți murmurau, zicând că a intrat să găzduiască la un om păcătos. O, ce nenoroc pe om că vorba o ia înaintea minții ! Cu sufletele înclinate spre rău și cu mințile slăbănogite, oamenii aceștia vociferau, își băteau joc și se plângeau mai înainte de a se întreba ce are de gând Domnul și dacă nu cumva inima păcătosului Zaheu ar putea să se schimbe. Cu mintea lor cea scurtă, își spuneau că Domnul intră în casa lui Zaheu pentru că nu știe cine este acesta ! De tot atâta perspicacitate au dat dovadă și fariseii în privința femeii păcătoase căreia Domnul i-a îngăduit să-I spele picioarele: *Dacă Acesta ar fi prooroc, ar ști cine e și ce fel e femeia care se atinge de*

El, că este păcătoasă (Luca 7, 39). Așa gândeau atunci, așa gândesc și astăzi toți cei care cugetă după simțuri și judecă omul după cele dinafară, necunoscând nici adâncul milostivirii lui Dumnezeu, nici al inimii omenești.

Hristos a spus nu o dată că a venit în lume pentru cei păcătoși, cu atât mai mult pentru marii păcătoși. După cum doctorul nu merge la cei sănătoși, tot așa și Domnul cercetează pe cei ce sunt bolnavi de păcat, nu pe cei plini de sănătatea dreptății. În Evanghelie nu ni se spune că Domnul ar fi tras la casa vreunui drept din Ierihon, ci s-a grăbit la casa păcătosului Zaheu. Nu tot așa face orice doctor adevărat când intră într-un spital ? Nu se îndreaptă întâi spre paturile celor în stare gravă ? Lumea toată ne înfățișează un mare spital, plin ochi de oameni molipsiți de păcat. Toți sunt bolnavi față de Hristos; toți sunt slabi față de Hristos; toți sunt sluți față de Hristos. Dar unii sunt mai bolnavi decât alții, unii sunt mai slabi decât alții, unii sunt mai hâzi decât alții. Cei dintâi sunt socotiți drepți iar cei din urmă păcătoși. Iar Doctorul Ceresc, care nu a venit pe pământ pentru Sine ci pentru neîntârziata vindecare a celor bolnavi, a venit întâi în ajutorul celor mai bolnavi între bolnavi. De aceea a mâncat El și a băut cu păcătoșii, le-a îngăduit să-I spele cu lacrimi picioarele, a intrat în casa lor. Dar Zaheu, la vremea când s-a întâlnit cu Hristos, nu era nici pe departe cel mai bolnav din Ierihon. Inima lui s-a schimbat într-o clipită și el s-a făcut dintr-o dată sănătos, puternic și frumos, un adevărat drept, mai vrednic decât toți cei care cârteau asupra lui și-l batjocoreau: pentru că Zaheu s-a căit de toate păcatele sale. Iar că într-adevăr inima lui Zaheu s-a schimbat, se vede din ceea ce urmează:

Iar Zaheu, stând, a zis către Domnul: Iată, jumătate din averea mea, Doamne, o dau săracilor și, dacă am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit. Cine i-a cerut așa ceva ? Cine l-a învinovățit că ar fi obijduit pe alții ? Nimeni. El singur a simțit, de față cu Domnul Cel preacurat și fără de păcat, că este vinovat; însăși fața Domnului l-a împins, fără vorbe, la pasul acesta. Inima înfrântă nu are trebuință de cuvinte ca să se înțeleagă cu Dumnezeu. Dumnezeu îi dezvăluie de îndată păcătosului ce trebuie să facă. Omul are doar a se căi în inima sa pentru păcatele sale, și neîntârziat Dumnezeu îl va face, cu puterea Sa, să aducă rod de pocăință. Înaintemergătorul Ioan le-a arătat oamenilor calea adevăratei pocăințe: *Pocăiți-vă !*, a

spus. Și îndată a adăugat: *Faceți deci roadă vrednică de pocăință* (Matei 3, 2,8). Iar aici avem un păcătos care aleargă toată calea aceasta și împlinește porunca !

Numai auzind de Domnul, Zaheu s-a rușinat de sine; văzându-L, s-a întors de la păcat; iar când preabunul Doctor l-a luat atât de mult în seamă intrând în casa lui, a adus roade de pocăință. Și-a recunoscut boala, și a luat îndată leacul cel mai tare împotriva ei. Zaheu suferea de lăcomie; leacul acestei boli e milostenia. *Cine iubește banii nu se va sătura de bani*, s-a spus în vremea veche (Ecclesiastul 5, 10). Zaheu iubea banii și toată viața îi strânsese, cu orice preț, chiar în chip păcătos. Iar boala aceasta îl duce negreșit pe bolnav la pieire. Este un foc care arde tot mai crunt pe măsură ce averea sporește. Nici o sumă nu poate potoli lăcomia. După cum nici focul nu poate spune: „Nu mai pune lemne pe mine, ajunge", tot așa nici lăcomia nu poate zice: „ajunge". Omul nu poate scăpa singur de patima aceasta. Doar prezența lui Dumnezeu, care deșteaptă frica și rușinea în inimă și împreună cu acestea cunoștința a ceva mai bun decât aurul și argintul, o poate covârși. Fără Hristos, Zaheu ar fi rămas toată viața un vameș ca toți vameșii, și ar fi murit disprețuit, blestemat și uitat. Numele lui nu s-ar fi aflat în Evanghelie pe pământ, nici în Cartea Vieții în ceruri. Dar fața Dumnezeului celui viu a deșteptat sufletul lui cel amorțit de patima iubirii de argint, l-a născut din nou, l-a înviat din morți. Iar învățătura nemuritoare pentru toți oamenii este că nimeni dintre muritori nu poate să se mântuiască de boala păcatului fără Hristos.

Vedeți în ce chip și-a mărturisit Zaheu păcatul. El nu a zis: „Doamne, sunt om păcătos", nici „Sufăr de boala iubirii de argint !" Nu; ci și-a mărturisit și păcatul și boala aducând roadă de pocăință: *Iată, jumătate din averea mea, Doamne, o dau săracilor.* Nu mărturisește prin aceasta că era împătimit de avere ? *Și, dacă am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit.* Nu mărturisește că și-a agonisit averea cu nedreptate ? Dar Domnului nu i-a spus mai înainte: „Sunt păcătos, și mă pocăiesc". A mărturisit pe tăcute, în adâncul inimii, iar Domnul i-a primit mărturisirea și pocăința. Mai mult prețuiește Dumnezeu mărturisirea inimii decât a buzelor, pentru că buzele pot să înșele, pe când inima nu.

Vedeți mai departe cum Zaheu s-a lepădat cu totul de păcat, și cum se străduiește el să iasă la lumină din întunericul pierzătoarei

patimi de bani. Pe loc dă săracilor jumătate din averea sa — el, care se bucura de orice bănuț luat de la altul și-l punea deoparte de ochii oamenilor, el, care nu cunoscuse dulceața dăruirii !

Dar asta nu e tot. El caută din toate puterile să îndrepte răul făcut, e gata să întoarcă împătrit oricui de la care a luat ceva pe nedrept. Legea lui Moise e mai blândă cu păcătoșii decât e Zaheu cu sine ! În Lege se spune: *Dacă un bărbat sau o femeie vă face un păcat față de un om, și prin aceasta va păcătui împotriva Domnului și va fi vinovat sufletul acela, să-și mărturisească deplin păcatul ce a făcut și să întoarcă deplin aceea prin ce a păcătuit și să mai adauge la aceea a cincea parte și să dea aceluia față de care a păcătuit* (Numeri 5, 3-7). Astfel era prescris celor ce își mărturiseau păcatul. Zaheu, așadar, era ținut să întoarcă fiecăruia de la care luase ceva măsura hoției și a cincea parte din ea pe deasupra. Zaheu însă a fost mai aspru cu sine decât cerea Legea; el a luat asupră-și prescripția hoților și tâlharilor care nu-și mărturiseau vina, și aceasta era de a întoarce împătrit păgubașului (Ieșire 22,1). Căci așa este cel ce se căiește cu adevărat: milostiv cu alții și aspru cu sine.

Și a zis către el Iisus: Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia, căci și acesta este fiu al lui Avraam. Iată răspunsul dat de Domnul pocăinței sincere a micului Zaheu. Iată plata roadelor de pocăință aduse din toată inima de acesta. Iar cuvântul următor este pentru cârtitorii care se mâniaseră pe Hristos pentru că intrase în casa unui păcătos.

Căci Fiul Omului a venit să caute și să mântuiască pe cel pierdut. Câtă vreme fuseseră în drum spre casa lui Zaheu, la împotrivirea lor Domnul păstrase tăcere. Oare ce aștepta ? Aștepta să iasă la lumină inimile urâtoare de om ale cârtitorilor, față cu inima plină de căință a lui Zaheu; le-a dat demonilor răutății frâu liber să se înalțe în culmea freneziei lor, pentru ca prăbușirea să le fie mai deplină. Așa lucrează Dumnezeu întru biruință. Nu se grăbește de la prima înfruntare să arate cât de slab este răul în fața puterii Sale, ci îl lasă să se ridice până la ceruri, spre a-l risipi apoi cu o suflare.

Atât de neputincios este răul în fața puterii lui Dumnezeu încât, dacă El nu l-ar lăsa să crească la culme spre a-l doborî apoi dintr-o dată, oamenii nu ar înțelege niciodată cât de mare este puterea lui Dumnezeu. Îngăduind iadului și pământului să-și taie drum spre Golgota, Atotputernicul a arătat și iadului și pământului, prin Înviere, puterea Sa cea de neînchipuit.

La fel a făcut Domnul și acum. A intrat în casa lui Zaheu fără să spună nimic; a lăsat cârtitorii să cârtească, batjocoritorii să batjocorească, nemulțumiții să se plângă, iar El și-a urmat calea în tăcere. A intrat la Zaheu; drepții au rămas dincolo de pragul păcătosului, că să nu se spurce. Zarva lor creștea și răutatea le era la culme. Aveau dreptate și Hristos greșea ! Știau cine-i Zaheu iar Hristos nu știa. Păstrau Legea, iar Hristos o încălca: trecuse pragul păcătosului ! Pe ei nimeni nu-i putea păcăli, pe Hristos da.

La ce altă încheiere să ajungă ei, decât că Iisus nu e nici învățător adevărat, nici prooroc, nici Mesia, de vreme ce nu știe cine-i Zaheu ? Dacă ar fi știut, nu i-ar fi călcat pragul ! Victorie ! Noi, cei din Ierihon, l-am prins în cursă astăzi pe Hristos ! Al nostru e meritul, noi vom scăpa lumea de acest înșelător care zice că-i Mesia și se dă drept Fiul lui Dumnezeu ! Ce triumf !

Iată, răutatea s-a cocoțat la ceruri. Iar în timpul acesta Zaheu s-a înnoit, e alt om. Și Hristos, neluând în seamă gloata în fierbere ci numai inima lui Zaheu, stă așteptând ca toate săvârșindu-se, la sfârșit să vorbească. Când răutatea a ajuns la culme, și când de pe inima veche a păcătosului solzii au căzut, Zaheu și-a deschis gura și a rostit în fața tuturor cuvântul pe care nimeni nu-l aștepta de la el: *Iată, jumătate din averea mea o dau săracilor.* Un trăznet căzut din cer ! De ce ați amuțit, ierihonienilor ? De ce nu murmurați mai departe, de ce nu vă mai bateți joc ? De ce v-au stat vorbele în gâtlej ? Cine a rămas păcălit: voi sau Hristos ? Cine l-a cunoscut pe Zaheu mai bine: voi sau Hristos ? Cine e mai drept acum: voi sau Zaheu ?

Ce bun e Domnul nostru ! În această împrejurare, ca și în altele, stă blând ca un miel în mijlocul oamenilor pe care lupii nevăzuți îi atâță la rău. Știe că biruința e a Lui, acum și pururea ! Cu câtă liniște așteaptă clipa aceea ! Și când sosește, se îndreaptă întâi către bolnavul de dragul căruia s-a abătut din drum ca să-i intre în casă. *Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia.* Cu aceste cuvinte bunul Doctor îl încredințează pe bolnav că de-acum s-a făcut sănătos, că poate să lase spitalul și să se întoarcă printre cei teferi. Orbirea i-a fost smulsă de pe suflet așa cum i-a fost smulsă lui Bartimeu de pe ochi, încât să poată merge de acum înainte pe calea dreptății și a milostivirii. Dar ca să fie bine lămuriți toți cei de față, Domnul a adăugat: *Căci și acesta este fiu al lui Avraam.* Un adevărat fiu al lui Avraam, un fiu în duh și în adevăr, un fiu nu numai cu numele și

cu neamul, cum se lăudau atâția că sunt. Avraam își iubea semenii și era cu frica lui Dumnezeu; era primitor de străini, credincios și lipsit de lăcomie; acum și micuțul Zaheu era așa. Avraam, prin faptele lui bune, s-a făcut părintele tuturor drepților, iar Zaheu s-a făcut, prin pocăință, urmașul lui. Domnul a dezvăluit acest lucru ca să-l mângâie pe Zaheu și să dea de gândit ponegritorilor lui.

Acestora din urmă le spune Domnul mai departe: *Căci Fiul Omului a venit să caute și să mântuiască pe cel pierdut.* Să caute anume pe păcătoșii pe care nu-i caută nimeni, pe care toți îi leapădă; să mântuiască anume pe cei pe care lumea îi socotește pierduți, așa cum se socotesc și ei înșiși. Căci Doctorul cel mare nu a venit din ceruri ca să-i vindece atât pe cei cu guturai, cât pe cei leproși, orbi, nebuni, paralitici. Și ca să învieze pe cei morți. Pentru că Domnul a spus în altă parte: *N-am venit să chem pe cei drepți, ci pe cei păcătoși la pocăință* (Matei 9, 13; cf. I Timotei 1, 15).

O, fraților, vă dați seama că aceste cuvinte sunt și pentru noi ? Că noi suntem păcătoșii pentru care Domnul, Viteazul, a venit pe pământ ? Negrăita iubire pentru noi L-a adus din ceruri să caute pe cei pierduți, să mântuiască pe cei păcătoși ! Uitați-vă la Zaheu cel mic, care în dorința de a-L vedea pe Domnul s-a înălțat. Hristos Se apropie de noi cum s-a apropiat și de el atunci, împresurat de o mare de oameni, unii drepți iar alții cârtitori. Două mii de ani de istorie vuiesc împrejurul Lui, covârșindu-ne. Auziți vuietul acesta ? Trecutul ni-l aduce și ni-l lasă alături. Și în mijlocul uriașelor mulțimi merge smerit Domnul și Mântuitorul nostru. Să alergăm și să ne înălțăm ca să-L vedem. Nimic, din tot ce-a fost și din tot ce este, nu-i atât de vrednic de privit. Să ne ridicăm din drumul mocirlos pe care ne-am târât până acum; să ne urcăm într-un copac înalt: El va veni, cu siguranță va veni la noi. Preafericit cel pe care îl va chema dulcele glas, glasul din a cărui dulceață se adapă îngerii !

Căința este cu adevărat cea dintâi treaptă a scării ce duce spre împărăția lui Dumnezeu. Nimeni n-a suit vreodată pe treapta a doua până ce nu a urcat pe cea dintâi. În deșertul acestei lumi, căința este singura cale de a bate la poarta cerului. Poți să bați cu pumnul în zidul unei case oricât de mult poftești; nu te va auzi nimeni, nimeni nu-ți va deschide. Dar bate în ușă, și ți se va deschide. Căința e bătaia, nu în zid ci în poarta care dă spre lumină și mântuire. Cine se căiește cu adevărat și vrea să intre în casa Tatălui

Ceresc a și bătut la una din ușile prin care se poate intra în această casă.

Lăcomia orbește; numai Hristos poate da orbilor vedere. Lăcomia însingurează și-l leagă pe om în lanțurile robiei; Hristos îl scoate pe captiv din singurătate și-l duce în tovărășia îngerilor. El Se arată tuturor penitenților care se luptă să-L vadă, și cui Se arată El se arată și tainele cerului și ale pământului, și toate binecuvântările pe care le-a pregătit Dumnezeu, de la întemeierea lumii, celor ce-L iubesc. A Domnului și Mântuitorului nostru fie slava și lauda, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Cuprins

BUNA VESTIRE
Evanghelia Arhanghelului Gavriil 5

LA NAȘTEREA DOMNULUI I
Evanghelia Întâiului Născut 18

LA NAȘTEREA DOMNULUI II
Evanghelia pâinii cerești din iesle 29

LA NAȘTEREA DOMNULUI III
Evanghelia cititorilor în stele de la Răsărit 42

LA NAȘTEREA DOMNULUI IV
Evanghelia luminii în întunecimea Egiptului 55

DUMINICA ÎNAINTE DE BOTEZUL DOMNULUI
Evanghelia Înaintemergătorului Ioan 68

BOTEZUL DOMNULUI
Evanghelia la Botezul Domnului 80

DUPĂ BOTEZUL DOMNULUI
(Sâmbăta după Botezul Domnului)
Evanghelia biruinței asupra ispitei 92

DUMINICA VAMEȘULUI ȘI A FARISEULUI
Evanghelia despre rugăciunea adevărată și cea fățarnică 102

DUMINICA FIULUI RISIPITOR
Evanghelia Fiului Risipitor 110

DUMINICA LĂSATULUI SEC DE CARNE
Evanghelia Înfricoșatei Judecăți 121

DUMINICA LĂSATULUI SEC DE BRÂNZĂ
Evanghelia Postului 132

DUMINICA ÎNTÂIA DIN POST
Evanghelia despre atotștiința Domnului și despre omul în care nu este vicleșug 142

DUMINICA A DOUA DIN POST
Evanghelia tămăduirii slăbănogului 153

DUMINICA A TREIA DIN POST(A Sfintei Cruci)
Evanghelia despre cruce și mântuirea sufletului 159

DUMINICA A PATRA DIN POST
Evanghelia scoaterii duhului mut 171

Evanghelia despre puterea credinței 172

DUMINICA A CINCEA DIN POST
Evanghelia slujirii și suferinței Fiului lui Dumnezeu 184

DUMINICA A ȘASEA DIN POST(A Floriilor)
Evanghelia despărțirii turmei în fața păstorului 196

VINEREA MARE 206

ZIUA ÎNVIERII 215

PRIMA DUMINICĂ DUPĂ PAȘTI
Evanghelia necredinței și credinței apostolului Toma 222

DUMINICA A DOUA DUPĂ PAȘTI
Evanghelia Mironosițelor 236

DUMINICA A TREIA DUPĂ PAȘTI
Evanghelia minunii de la Vitezda 248

DUMINICA A PATRA DUPĂ PAȘTI
Evanghelia Dătătorului de apă vie și a femeii samarinence 259

DUMINICA A CINCEA DUPĂ PAȘTI
Evanghelia vindecării orbului din naștere 276

DUMINICA A ȘASEA DUPĂ PAȘTI
(A Sfinților Părinți de la Sinodul I Ecumenic)
Evanghelia rugăciunii pentru noi a Domnului și Mântuitorului nostru 291

ÎNĂLȚAREA DOMNULUI
Evanghelia Înălțării Domnului 303

POGORÂREA SFÂNTULUI DUH
Evanghelia pogorârii Sfântului Duh 314

DUMINICA ÎNTÂIA DUPĂ RUSALII
Evanghelia urmării lui Hristos 325

DUMINICA A DOUA DUPĂ RUSALII
Evanghelia Chemării Apostolilor 337

DUMINICA A TREIA DUPĂ RUSALII
Evanghelia minții curate 345

DUMINICA A PATRA DUPĂ RUSALII
Evanghelia credinței 357

DUMINICA A CINCEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia mântuirii oamenilor și pieirii porcilor 367

DUMINICA A ȘASEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia adevăratei bucurii 376

DUMINICA A ȘAPTEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia orbilor vindecați și a celor rămași orbi 385

DUMINICA A OPTA DUPĂ RUSALII
Evanghelia Celui ce a înmulțit pâinea în pustie 395

DUMINICA A NOUA DUPĂ RUSALII
Evanghelia Celui mai tare decât firea 403

DUMINICA A ZECEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia despre puterea credinței 414

DUMINICA A UNSPREZECEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia iertării 415

DUMINICA A DOUĂSPREZECEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia despre povara avuțiilor 424

DUMINICA A TREISPREZECEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia lucrătorilor nelegiuiți 437

DUMINICA A PAISPREZECEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia nunții fiului de împărat 448
DUMINICA A CINCISPREZECEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia iubirii 460
DUMINICA A ȘAISPREZECEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia Talanților 472
DUMINICA A ȘAPTESPREZECEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia stăruinței în rugăciune 482
DUMINICA A OPTSPREZECEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia pescuirii minunate 491
DUMINICA A NOUĂSPREZECEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia iubirii desăvârșite 500
DUMINICA A DOUĂZECEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia Celui ce învia morții 510
DUMINICA A DOUĂZECI ȘI UNA DUPĂ RUSALII
Evanghelia Semănătorului 519
DUMINICA A DOUĂZECI ȘI DOUA DUPĂ RUSALII
Evanghelia lui Lazăr și a bogatului nemilostiv 529
DUMINICA A DOUĂZECI ȘI TREIA DUPĂ RUSALII
Evanghelia vindecării îndrăcitului din Gadara 541
DUMINICA A DOUĂZECI ȘI PATRA DUPĂ RUSALII
Evanghelia puterii lui Dumnezeu 542
DUMINICA A DOUĂZECI ȘI CINCEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia Samarineanului milostiv 554
DUMINICA A DOUĂZECI ȘI ȘASEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia morții năpraznice 567
DUMINICA A DOUĂZECI ȘI ȘAPTEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia infirmității trupești și sufletești 575
DUMINICA A DOUĂZECI ȘI OPTA DUPĂ RUSALII
Evanghelia Cinei 584

DUMINICA A DOUĂZECI ȘI NOUA DUPĂ RUSALII
Evanghelia vindecării celor zece leproși 585
DUMINICA A TREIZECEA DUPĂ RUSALII
Evanghelia tânărului bogat 594
DUMINICA A TREIZECI ȘI UNA DUPĂ RUSALII
Evanghelia orbului Bartimeu 595
DUMINICA A TREIZECI ȘI DOUA DUPĂ RUSALII
Evanghelia lui Zaheu 608

DIFUZARE:
S.C. Supergraph S.R.L.
Str. Ion Minulescu nr. 36, sector 3,
031216, București
Tel. 021-320.61.19; fax: 021-319.10.84
e-mail: editura@sophia.ro
www.sophia.ro

Societatea de Difuzare SUPERGRAPH
vă oferă posibilitatea de a primi prin poștă
cele mai bune cărți de spiritualitate,
teologie, cultură religioasă, artă, filosofie
apărute la edituri de prestigiu.
Plata se face ramburs la primirea cărților;
taxele poștale sunt suportate de Supergraph.

Vă așteptăm la
LIBRĂRIA SOPHIA
str. Bibescu Vodă nr. 24,
040152, București, sector 4
(lângă Facultatea de Teologie)
tel. 0722.266.618
teologie • filosofie
istorie • artă • eseu

Sacrifică puțină vreme pentru a răsfoi cărțile noastre:
este cu neputință să nu găsești ceva
pe gustul și spre folosul tău!

Tiparul executat la ***S.C. LUMINA TIPO s.r.l.***
str. Luigi Galvani nr. 20 bis, sect. 2, București
tel./fax 211.32.60; tel. 212.29.27
E-mail: **office@luminatipo.com**
www.luminatipo.com